

BORGARSTÅNDETS RIKSDAGSPROTOKOLL

PÅ RIKSDAGENS UPPDRAG
UTGIVNA AV

RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN

GENOM

OLOF HOLM

12

1760–1762

2

10 juli 1761–1 mars 1762

STOCKHOLM 2017

Borgarståndets riksdagsprotokoll 12:2
Tryckeri: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2017

ISBN 978-91-88607-25-6

Åhr 1761 den 10 Julii

S.d. Justerades protocollat af den 8 Novembr. sidst. år.

Uplästes secreta deputationens betänckande,⁸⁹⁵ ang:de fendricken Hans Hindric de Carnals anförde beswär, öfwer förment åtskilligt lidande, och hwarföre han om uprättelse, ansökning gjordt. Och hade deputationen för dess del pröfwat billigt, det må fendriken de Carnal undfå lieutenantsfullmagt och -tour framför lieutenanten Klingstedt, samt således uti dess förut för Klingstedt innehafde företräde blifwit återstald. Men hwad den öfrige delen af beswären beträffar, så hade deputationen funnit, det de Carnal icke ägt någon rätt till klagan.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har wäl icke något att påminna wid detta betänckande. Men jag finner likwäll anledning däraf, att anmärka, det på en chefs recommendation kunna officerare och andre få tour, fram för bättre förtjente, och som detta är obilligt, så lærer författning häremot wara nödig. Att det är sant, hwad jag anført, wittnar dageliga förfarenheten, och att därigenom mycken oreda åstad kommes, kan ingen neka. Bot bör fördensull härå skaffas.

Herr assessoren Anthonsson: Som en chef aldrabäst nödwändigt måste kjänna dessa underhafwande officerare, så bör han och äga rättighet, att recommendera den han finner wara bäst förtjent. Gjør han det annorlunda, bör han straffas. Men om honom den rättigheten aldeles betages, skulle den owärdigaste kunna tränga sig fram, hwarwid likwäl rikets tjenst kommer att lida.

Herr talman hemstälte, om icke secreta deputationens betänckande i detta mål finge bifall. Detta hemställande bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁸⁹⁶ ang:de hyrkuskarnes häri staden sökte ändring i Kongl. Mai:sts nådige utslag, den 7 Novembr. sidstl. år, hwarigenom Petter Malmqvist blifwit förundt, att till hyrkusk warda antagen. Hemställandes deputationen, om icke högstberörde utslag må häfwas, och hyrkutskesocieteten befrias, att Malmqvist till medlem antaga. Hwarjämte deputationen nödigt pröfwat, det förordnas må, att hwar ock en hyrkusk bör i hwarje wagn wara försedd med den uprättade taxan, och där han beträdes, hafwa sådant

⁸⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 21.

⁸⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 9.

utur akt låtit, wara förlustig den lega, han för körning bordt undfå, samt förfallen till 10 d:r s:rmts böter, utom det, som redan stadgat är, då han högre betalning kräfwet, än taxan utsatt.

Uplästes dissentientium votum i detta mål.⁸⁹⁷

Herr borgmästaren Johan Boberg: Hyrkutskarnes ansökning är billig. Deras antal är redan nog stort och hafwa de jämwäl så många wagnar, som kan ärfordras. Låt wara, att under riksdagar eller annan gång kan skje, att den som begär, icke får wagn, men så måste deremot hela tiden, imellan riksdagarne, största delen af wagnarne stå ledige, och deras ägare, utan att kunna förtjena något med kjörning. Icke dess mindre kostar wagnar och hästar samt drängar anseenligit, att både anskaffa och underhålla. Ökes nu antalet, måste de på slutet alle blifwa tiggare.

Herr justitiarien Faxell: Det är oförnekligit, att så länge hyrkutskarnes antal är inskränkt inom en wiss nummer, måste både nödige wagnar wid wisse tillfällen saknas, och legan för kjörning blifwa alt för dryg. Och som riksens ständer under sidste riksdag funnit, att ingen wiss nummer på dem kunde fastställas, utan skulle de efter behofwet och omständigheterne ökas, hwilcket nu, då klagan spörjes öfwer deras otillräckelighet, bör skje, så bör och Malmqvist till hyrkutsk antagas, och wid Kongl. Mai:sts utslag bibehållas.

Herr assessoren Anthonsson: Som ständer förordnat sidstl. riksdag, att hyrkutskarnes antal skulle ökas efter omständigheterne, och således icke blifwa fastställt till något wist, så kan jag ej annat finna, än att de warit obefogade, att anföra beswär, och att de fördenskull borde pligta.

Herr talman: Det kan wäl hända, att en ock annan haft orsak, nu under riksdagen, att klaga, det han wid wisse tillfällen ej fått hyrwagn. Men dess imellan finnes här wagnar nog. Hwarförutan hyrkutskarne jämwäl utbudit sig, att wilja öka wagnarnes antal, om så nödigt pröfwat. Således kan jag icke se, hwarföre antalet af hyrkutskar skulle ökas. Men denna sak torde jämwäl på detta sättet kunna hjelpas, att betänckandet bifalles, men med det wilckor, att jag tillika får in commissis af ståndet, att få begå, det standens magistrat må bibehålla Malmqvist wid den undfängne kongl. resolutionen, hwilcken senare omständighet likwäl icke kommer att skrifwas på betänckandet, utan allenast införas uti ståndets protocoll.

---

⁸⁹⁷ Ibid.

Ståndet biföll detta herr talmans yttrande.

Stockholms, Åbo och Gefle städers herrar fullmäktige begärte tillstånd, att få låta trycka deras till ståndet inlemnade memorial,⁸⁹⁸ ang:de de tillämnade 5 stapelstäder i Öster- och Westerbotn, samt Väster-Norrland.

Denna begäran bewiljades.

Uplästes secreta deputationens betänkande,⁸⁹⁹ ang:de adelskap för wisse biskoppars därtill af Kongl. Mai:st utnämde barn, med flere.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila, och herr borgmästaren Renhorn tog detta betänckande till sig, lofwandes att wilja inlemna dess påminnelser däröfwer.

Herr talman påminte, att nödigt wore, det en deputation måtte afgå till de öfrige respective stånden, och till bifall anmäla ståndets extractum protocoll, ang:de herr borgmästaren Schauvs memorial,⁹⁰⁰ ang:de ärendernes föredragande hos Kongl. Mai:st och rådet, wid hwilcket tillfälle jämwäl ståndets protocollutdrag, ang:de understöd för dem i Schenninge stad, som genom wådeld lidit, kunde recommenderas till bifall.

Ståndet fant godt, att detta måtte skje, och utnämdes herr assessoren Anthonsson, såsom ordförande, jämte 7 andre herrar⁹⁰¹ ledamöter, till att afgå i detta ärende.

Herr assessoren Anthonsson förbehölt sig, att få inkomma med påminnelser, wid herr borgmästaren Schauvs memorial, ang:de ärendernes föredragande i kgl. justitiaerevisionen.

Detta bewiljades, och herrar deputerade afträdde.

Uplästes ett af herr kronokonststatsinspectoren Muncktell inlemnadt memorial,⁹⁰² hwaruti han wid handen gifwer, det han nu mera, sedan han genom den staden⁹⁰³ Fahlun öfwergångne hiskeliga wådeld, förlorat al dess ägendom, icke wore i stånd, att sig därstädes vidare etablera, utan nödgades öfwergifwa orten, och söka sitt bröd annorstädes. Anhållandes herr inspectoren om ståndets biträde, att få afstå sin innehafwande sysla till landsfiscalen Wallman som wisat sig hogad, att låta honom behålla

---

⁸⁹⁸ Se not 887 ovan.

⁸⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 10.

⁹⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 132.

⁹⁰¹ Upprepat i prot.

⁹⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 135.

⁹⁰³ *standen* i prot.

hela lönen, med hwad henne åtföljer, till dess inspectoren Muncktell till någon syssla kan blifwa befordrad.

Ståndet tog på det ömmaste del uti herr inspectoren Muncktells öfvergångne olyckor, och biföll fördenskull, så mycket hällre detta memorial, som herr inspectoren Muncktell, under en mindre blid lycka, länge och wäl tjent, och dess innehafwande syssla nu mera woro det endaste som af dess anseeliga ägendom öfrig blifwit, och anbefaldtes, att extractum protocolli härom skulle författas till nästa plenidag.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,⁹⁰⁴ ang:de revisorens i kongl. cammarrevisionen C. M. Bromells särskilte revisionsarbete, tillstyrkandes deputationen, det Bromell må få åtniuta den från början hos Hans Kongl. Mai:st, sig betingade $\frac{1}{3}$ af alt hwad genom hans observationer på ledige stunder influtit, eller hädan efter inflyter, oafkortadt på lika sätt, som fiscalerne förrundt är, dock deras rätt när de något uptäcka, obetagen. Hwarjämte deputationen funnit nödigt, det cammarrevisionen kunde få befallning, att utan uppskof afgjöra Bromells observationer, samt icke neka honom, att få låta föra till protocollet, hwad han, å cronans wägnar, kan hafwa att andraga.

Herr borgmästaren Renhorn hölt före, att underslef kunde förelöpa, enär så stort arfwode bewiljades för slike observationer, emedan betjeningen i orterne kunde begå med flit fel och lemna en sådan revisor kundskap derom, med betingadt wilckor, att med honom få dela arfwodeslönen. Och war herr borgmästaren af den tancka, att så drygt arfwode ej borde bewiljas för flere, än de observationer, som kunna göras öfwer de redan inkomne böcker.

Herr borgmästaren Johan Boberg, jämte flere herrar ledamöter woro häremot af den tancka, att sådant underslef imellan ämbetsmän och revisoren icke kunde skje, emedan de begångne felen enligt förordningarne anses med dryge böter, och tjenstens förlust jämwäl kan följa däruppå.

Uplästes secreta deputationens extractum protocolli af den 17 Martii sidstl.,⁹⁰⁵ hwaruti wid handen gifwes, att deputationen af råd[s]protocollerne fått anledning att förnimma den skada, så för Kongl. Mai:st och cronan, som för upbördsmännen, genom en sen revision, åstadkommes, och

---

⁹⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 10.

⁹⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 22.

hemställer deputationen, det cammar-, oeconomie- och commercedeputationen må anbefallas, att projectera en viss tid, till cronoräkenskapernes reviderande, efter hwilckens förlopp answaret må stadna ej på upbörds-männen, utan de ämbetsmän, hwilcke upsigten och revisionen anförtrödd och pålagd är.

Herr talman: Hwad deputationen härutinnan tillstyrkt, är aldeles rättwist. Man har, genom en senfärdig revision, sedt folck hela 40 och 50 åren, ja ock längre efteråt, ruineras, som aldrig wetat att deras fäder warit cronan skyldige. Sådant är högst obilligt. Men detta hade icke skjedt, om revisionen snart för sig gådt, då hade wederbörande, antingen kunnat wisa deras oskuld, eller ock fått pligta för deras fel, men deras anhörige och efterkommande warit frie. Och hemställer jag fördenskull, om icke det nyss förr ut upläste cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, ang:de revisoren Bromell, tillika med detta secreta deputationens extractum protocolli må bifallas.

Härtill swarade ståndet Ja.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, och gaf herr assessoren wid handen, att herr grefwen och landtmarskalcken lofwat föredraga de anmälte ärender. Icke twiflandes, det ju ridderskapet och adelen lära söka, att gjöra borgareståndet nöije. Ett lika swar hade ock herr assessoren fått hos de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Schauv anmälte, att riddarhusfiscalen woro i förmaket, och hade begärdt tillstånd, att få i ståndets cancellie gjöra sig underrättad af protocollerne, om icke någon utvotering af rådsförslaget förefallit, wid 1741 års riksdag.

Denna riddarehusfiscalens begäran bifölls.

Uplästes majoren Magnus Brummers memorial,⁹⁰⁶ ang:de det lidande, uti hwilcket han tillika med de öfrige officerare af Wästgjötha-Dals regemente, hwilcka, efter capitulationen wid Anclam åt 1759, hemkommit, skola wara stadde, i det de, som fångne, ej få åtniuta rättigheten till befordran, efter tour och enciennité. Anhållandes majoren Brummer om ändring häruti, i anledning af anförde omständigheter.

---

⁹⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 136, undertecknat Magnus H. Brummer.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen remitteradt till secreta utskottet, som har att inkomma med dess utlåtande, så wäl öfwer de häruti omtalte, som de öfrige fångne swenske officerares befordran. Hwilcket prästeståndet jämwäl bifallit, och ståndet instämde härmed.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,⁹⁰⁷ ang:de franske handskemakarnes Laurents och Mangeots sökte frihet, att få årligen införskrifwa så mycket hwita beredda killingskin, som till deras handskefabriqver ärfordras. Hwilcket deputationen, i anledning af anförde skiäl, afstyrkt.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁹⁰⁸ ang:de det af riksens ständer, sidstl. riksdag, tillstyrkte utbytet af kungsgården Löfstaholm, emot sätesgården Rosersberg. Tillstyrkandes deputationen, att detta byte, sedan laga wärdering nu för sig gådt, må, efter riksens ständers beslut, wärkställas, och att till den ändan secreta utskottet må anbefallas, att besörja, om den återstående bytessummans anslående och utbetalande, till framledne praesidenten Bromans rättsinnehafware, sedan likwäl, hwad redan utbetalt är, blifwit observeradt, och behörigt afträdande af bägge gårdarne för sig gådt.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag känner bägge desse gårdar och deras omständigheter. Jag har ock warit deputerad wid besicktningen, och har mig bekandt, att cronan icke allenast fått mera jord wid Rosersberg, än Löfstaholm äger, utan ock, att de på Rosersberg befinteliga meubler äro ganska prägtige och dyrbare, och att de icke kunna kjøpas för det åsatte wärdet; hwarföre och bäst wara lärer, att bifalla betänckandet.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,⁹⁰⁹ ang:de upmuntran, till brännspannors nyttjande af järn; hemställandes deputationen, om icke, till detta ändamåls winnande, bewillningsdeputationen må anbefallas, att wid bewillningens projecterande för brännewin, gjöra skillnad imellan dem som tillwärka brännewin i kopparkjärl, eller gutne tackjärnspannor, hwilcke

---

⁹⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 13.

⁹⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 11.

⁹⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 7.

sednare med mindre bewillning måge anses. Hwarjämte föranstaltas måtte, genom kongl. bergscollegium, att gjuterierne, till sådane pannors giutning, för lindrigt pris upmuntras, och att pannorne af wederbörande bergs- betjente warda besigtigade, och de dugelige med något inrättadt sigill eller stämpel, till köparens säkerhet, utmärkte.

Herr justitiarien Faxell: Förslaget kan wara godt nog, i sig sjelf, men jag kan icke finna mig uti den föreslagne skillnaden i bewillningen, äfwen så litet, som uti den projecterade stämplingen, ty den lærer ej på tackjärn kunna wärkställas. Mig tyckes, att det kan wara nog af, om allenast en kundgjörelse skjer, att tackjärnspannor äro dugelige, till brännewinsbrännande.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Det lærer wara bäst, att icke så upmuntra järntillwärkningen, att all koppar jagas utur landet, och kopparslagarnes handtwärk störtas öfwer ända.

Herr rådmän Hanqvist: Brännewinsbrännandet har redan så tagit öfwer handen, ehuru kopparpannorne äro dyre, att det på slutet ej annat kan, än ruinera riket, hälst nu, sedan wederbörande få pannor af iärn, för godt köp, och därhos upmuntran, genom minskning uti bewillningsafgiften, enär de wilja nyttia järnpannor, till brännewinsbrännande. För min del kan jag ej bifalla detta betänckande.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,⁹¹⁰ ang:de borgaren Faléns ansökning, om ärsättning för spinneriomkostnader, och om uphäfwandet af det fabriqveurerne Blomqvist och Fahlbeck lemnade privilegium på bomulsspånad, med mera. Tillstyrkandes deputationen, det måge fabriqveurerne Blomqvist och Fahlbeck framgent uti Fahlun, jämte borgaren Falén, få idka bomulsspånad, för deras inrättade fabriqve. Men deputationen hade icke funnit billigt, att styrka till ärsättning för Faléns upgifne fordringar af spinneriomkostnader. Hwarjämte deputationen pröfwat skiälligit, att de 6 öre k:rmts premier, som wanligen består för en sträng bomulsgarn, måge Falén till dess publiqve skulds afskrifning årl:n till godo komma.

---

⁹¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 14.

Herr inspectoren Muncktell: Det är wäl sant, att Faléns spinneri blifwit nog swagt drifwit i några år. Men sedan han fått i händer det spinneri, som Fahlu bergslag upbragt, och han jämwäl ärhållit förlag därtill af bergslagen, har det gått rätt bra. Att han i dess spinneries drift något lidit af Blomqvist och Fahlbeck, kan ingen neka, men i synnerhet hafwa yllespinnerierne haft mycken olägenhet deraf, i det folcket blifwit lockadt därifrån till bomulsspinnandet. Hwad för öfrigit ärsättningen af de 6 000 d:r kp:rmt beträffar, som han fått i förskott, af manufacturcontoiret, så är han nu mera så mycket mindre i stånd därtill, som hans ägendom är aldeles upbrunnen, och han ingen ting äger.

Herr borgmästaren Renhorn: Wid så fatte omständigheter, som Falén genom branden uti råkat, är ej annat öfrigit, än att de 2 000 d:r s:rmt, som han är skyldig, måge i manufacturcontoirets räkenskaper afskrifwas. För öfrigit må betänckandet bifallas.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande i detta mål, med den af herr borgmästaren Renhorn gjorda ändring, hwad Faléns skuld hos manufacturcontoiret angår.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,⁹¹¹ ang:de det bofällige stenus, som å Lindholms säteries ägor är belägit, och hwaruti högst salig konung Gustaf den första blifwit född; hemställandes deputationen, om icke riksens ständer skulle behaga, såsom med Ranckhyttaladan och ett annat hus i Dalarne tillförene skjedt, jämwäl till ett ewärdeligt minne, af denna stora konungs födelseort, låta förse detta hus, som nu lutar aldeles till undergång, med tak, dörrar och luckor, att det således för owäder och röta må kunna förwaras.

Herr rådman Lilja yttrade sig: Jag hoppas, att ståndet lärer så mycket häldre bewilja de omkostnader, som till detta husets bibehållande ärfordras, som en tacksam åminnelse för en stor konungs födelseort sådant synes äska; äfwen så wäl, som underhållandet af ladan wid Ranckhyttan och det andre huset i Dalarne. Och för öfrigit omkostnaden skjer allenast på en gång, samt kan ej blifwa särdeles stor, hwarefter, ock sedan huset

---

⁹¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 12.

blifwit satt i stånd, Markims och Orkesta socknar förklarar sig wilja det samma för framtiden underhålla.

Men åtskillige herrar ledamöter förklarade sig på en gång, att icke kunna härtill samtycka.

Herr inspectoren Muncktell: Jag har mig aldrabäst bekandt, huru det hänger tillsammans med Ranckhytteladan, ty hon är belägen på mine ägor. Här säges, att 60 dagswärken äro anslagne till dess underhållande. Men härwid bör anmärkas, att desse dagswärken måste af jordäganden betalas med penningar, till ett wist pris, så att hans förmån deraf är ganska ringa, och swarar aldrig emot den ärfordrade omkostnaden.

Sedan åtskillige herrar ledamöter yttrat sig mot och med detta mål, frågade herr talman, om ståndet behagade bifalla cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande öfwer detta ärendet.

Men härtill swarades Neij, förutan af herr rådman Lilja, som förklarade sig bifalla betänckandet.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och berättade ordföranden superintendenten doctor Lütkekan, att prästeståndet förehaft ärendet, ang:de lazarettinrättningen, samt öfwerwägt, huru den samme, icke allenast må kunna äga bestånd, utan ock såsom högstnödig och nyttig för hela riket utwidgas. Till hwilcket måls närmare öfwerwägande, prästeståndet funnit nödigt, att en deputation af få personer må förordnas. Och aflemnade ordföranden prästeståndets extractum protocolli så härom, som ock ett protocollutdrag, ang:de det sidsta plenidag anmälte ärendet, om riksdagens slut.

Herr talman försäkrade, att ståndet icke lærer underlåta, att widtaga de medel och utwägar, som leda till ett så högstnödigt som nyttigt ändamål, som lazarettinrättningens bestånd och utwidgande är. Öfwer det senare ärendet lærer ock ståndet efter förefallande omständigheter yttra sig.

Deputerade afträdde.

Och ståndet skildes åt.

År 1761 den 13 Julii

S.d. Justerades protocollerne för den 10, 11 och 14 Novembris sidstl. år.

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de herr inspectoren Muncktells ansökning, att få afstå dess syssla till landsfiscalen Wallman, och lydde detta protocolsutdrag sålunda:⁹¹²

S.d. Hos borgareståndet har riksdagsfullmäktigen för staden Fahlun, cronokontstatsinspectoren Fridric Muncktell, genom inlemnadt memorial, wid handen gifwit det bedröfweliga tillstånd, uti hwilcket han blifwit försatt, genom den nyligen Fahlun stad öfvergångne hiskeliga wådeld, i det han härigenom måste se sig skild wid hus ock all annan ägendom, samt försatt i den förlägenhet, att han nu icke mera äger råd, att där i orten sig vidare etablera, utan måste skrida till den utwäg, att söka sitt bröd på annat ställe. Hwarwid det likwäl skulle lända honom till någon liten förmån, om han, i dess nu warande beklageliga tillstånd, finge öfwerlemna dess innehafwande syssla till någon i orten boende pålitelig man, som undgått eldsfaran. Och ehuru wäl det wore aldeles emot hans tänkesätt, att, wid tjensters besättjande, söka någon annan, än ordentelig wäg, såge han sig dock nu af högsta nöden twungen, att hemställa, om icke honom måtte tillåtas, att afstå sin innehafwande syssla till landsfiscalen i Kopparbergs län, som fiscalssysslan i flere år wäl förestådt, och nu under inspectoren Muncktells wistande wid riksdagen, såsom vicarius, skiöter hans tjenst och dess utom wist sig hugad, att nu tjena honom med alt nödigt biträde, samt att lemna honom hela lönen, och det mera, som sysslan åtföljer, intill dess inspectoren Muncktell till någon annan kan blifwa befordrad.

Borgareståndet kunde icke annat, än på det ömmaste, så mycket mera taga del uti denne ansökning, som ståndet fant det wara aldeles öfwerens stämmande, icke allenast med ett christeligit medlidande, utan och all människlig billighet, att gripa en nödlidande under armarne, hwilcken, sedan han förlorat all dess ägendom nu nödgas öfvergifwa orten, och lemna dess innehafde syssla, som dock är den endaste, ehuru wäl lilla del, som af dess ansenliga ägendom öfrig blifwit. Och emedan borgareståndet hade sig bekandt, att inspectoren Muncktell på 30:de året warit i publicque tjenst, och, under en mindre blid lycka, nu snart 25 år innehaft cronoko[n]ststatsinspectorssysslan,

---

⁹¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 107.

wid Stora Kopparberget, hwilcken han till wederbörandes fulla nöije med all tro och redelighet förrättat. Hwarföre han ock en och annan gång warit föreslagen till befordran, såsom ibland annat för någre år sedan, till borgmästare i Fahlun, och sidst år 1756 uppförd på förslag till en ledig assessorssyssla i kongl. bergscollegio, hwarförutan han jämwäl flere gånger, såsom borgareståndets ledamot, biwistat riksdagarne, och sig därwid så uppfört, som en rättskaffens och för sitt fadernesland wälsinnad riksdagsman ägnar och bör, ty pröfwade ståndet, wid så fatte särskilte och bewekande omständigheter, skjäligt, det må inspectoren Muncktell tillåtas, att öfwerlemna dess innehafwande cronokonststatsinspectorssyssla, till landsfiscalen Olof Wallman, med ofwanberörde wilkor: att inspectoren Muncktell får behålla hela lönen med det mera, som sysslan åtföljer, intill dess han till någon annan kan blifwa befordrad. Borgareståndet hyste ett så mycket wissare hopp, om gunstbenägit bifall till denna inspectoren Muncktells ansökning, som ståndet gjorde sig försäkradt om de öfrige respective ståndens ömmaste medlidande, för en olyckelig, men wälförtjent medborgare, som måste se all dess egendom upgå i rök, och sig sielf sluteligen nödsakad, att lemna sin förra hemwistsort, och innehafwande syssla, som likwäl är det endaste honom öfwerblefne, oansedt otillräckelige medel, till en tarfwelig utkomst, sedan han dess borgerliga handtering i Fahlun måste öfwer gifwa. Och skulle detta fördenskull hos de öfrige respective stånden på det ömmaste hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de handelen med swenske meubler och nipper, lydande sålunda:⁹¹³

S.d. Föredrogs secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, ang:de handelen med swenske meubler och nipper, tillstyrkandes deputationen, det meublehandlarne Tellerstedt och Levin, endast till denne handel härstädes måge admitteras. Men hwad utskjepningen af allehanda sådane wahror widkommer, anser deputationen för nödigt, att den obehindrat må få idkas ej mindre af Tellerstedt och Levin, än alle andre, som till handels idkande i allmenhet äro berättigade, emot de faststälte praemiers åtniutande, dock, att Tellerstedt och Levin, såsom en emot rättigheten, att ensam idka minut-handel med nye meubler och nipper, swarande skyldighet, kunde på-

---

⁹¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 108.

läggas, att åhrligen exportera sådane wahrer, åtminstone till en summa af 20 000 d:r kopparmynt.

Borgareståndet tog detta med det mera betänckandet innehåller, under behörigt öfwerwägande, men som ståndet fant, att de öfrige häri staden warande meublehandlare icke öfwer detta ärende blifwit hörde, hwilcket dock rättwisan synes äska, ty pröfwade ståndet skjäligit, att hela detta ärende må åter hänwisas, till deputationens skjärskådande, å nyo, och att de öfrige meublehandlarne wid samme tillfälle måge få hos deputationen inlemna deras påminnelser härwid, öfwer hwilcket alt deputationen sedan har, att inkomma med dess yttrande till plena. Och skulle detta beslut fördenskull, genom utdrag af protocollet, med de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Herr assessoren Anthonsson anmälte, det herr assessoren författadt dess tanckar⁹¹⁴ öfwer herr borgmästaren Schauvs inlemnade memorial,⁹¹⁵ rörande ärendernes skiötande i kongl. justitiaerevisionen, och upläste herr assessoren dess memorial i detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Af detta memorialets innehåll finner jag, det wi sammanstämma till en del, men i ett och annat äro af särskilte tanckar; hwilcket förmodeligen deraf härörer, att herr assessoren fattat min mening annorlunda, än jag tänckt. Min mening har aldrig warit, kan ej eller blifwa, att justitiae cancelleren, eller så kallade högsta ombudsmannen, skall tillägga en sådan myndighet, som uphöjer honom öfwer lagen eller lagcommissionen. Twärt om, är min tanka denne, allenast, att han bör i rådet okrafd påminna om lagens rätta förstånd, när så behöfwes. Detta bör ej eller kan hindra regeringen, att fatta sådane beslut, som rättmätige pröfwes, utan det gifwer allenast en god anledning, att närmare pröfwa sakens rätta sammanhang, när inweck[ ]ade omständigheter förefalla. Jag har ansedt hela saken sådan, som den är, när jag betraktar menniskiors swaghet efter naturen, och det större eller mindre begrepp, som hos en eller annan kan finnas i allmänhet. Men mitt afseende har aldrig sträckt sig till personen, i synnerhet, allra minst till den, som nu sitter i ämbetet, den jag aldeles ärkänner för god. Det kan man icke neka, att justitiae cancelleren har mera att göra, än han omöijeligen kan hinna med. Det är ock eftertänckeligit,

---

⁹¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 137.

⁹¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 132.

att han skall wara både domare och fiscal. Detta wille borgareståndet rätta sidste riksdag, men det lät sig då icke göra. Och håller jag fördenskull före, att justitiaedeputationen nu må yttra sig däröfwer, hwartill jag genom mitt memorial welat gifwa anledning.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag finner, att herr assessoren Anthonsson föreslagit, det hållre en revisionssecreterare må indragas, och lönen delas emellan de öfrige 3:ne än att en revisionssecreterare skulle tillökas. Bör och kan man wäl tro, att sysslorne skulle bättre skjötas, för det, att lönen tillöktes? så bör man ock hålla före, att en fattig kan snarare göra illa, än en rik. Men förfarenheten wittnar, att detta tänckesätt ej håller prof. Det kommer an på hjertelaget och skickeligheten, samt behörig insigt uti ärenderne. Hwar desse finnas, där går det altid wäl; detta kan och sägas om landsfiscalerne. Den som ärlig är, gör sin syssla, men de öfrige icke, om de ock finge lön. Föröfrigit och som det är nogsamnt bekandt, att de nu warande 4 revisionssecreterare, hafwa så mycket att göra, som de kunna med hinna, så är det bäst, att ingen ändring göras, hwarken uti deras antal eller löner.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Förewarande ärende är af mycken wigt och värde, så att det fordrar någon betänketid, och håller jag fördenskull bäst, att det må hwila.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Cervin.

Herr borgmästaren Renhorn: Det skall icke wara mig emot, att ärendet må hwila. Men icke dess mindre måste jag säga, det jag tror, att herr borgmästaren Schauvs tanckar äro wälgrundade. Dess mening kan icke hafwa warit att uphöija justitiaecancelleren öfwer höfwan. Herr borgmästaren har allenast anført justitiaecancellerens instruction, och i anledning där af wisat påföljderne, samt hwad som bör rättas eller ändras. Jag wore nog derföre, att en revisionssecreteraresyssla måtte indragas, och lönen delas emellan de öfrige, om jag wore wiss därom, att de kunde bestrida gjöromålen. Men i denna owisshet kan jag ej yttra mig vidare, utan hemställer jag, om icke bäst wara lærer, att genom extractum protocolli begära, det ståndets sidstl. riksdag aflemnade memorial, ang:de justitiaerevisionen, nu må i justitiaedeputationen uptagas och afgjöras.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har tillförene yttrat mine tanckar, och will fördenskull nu allenast kortel:n säga, det jag genom mitt memorial welat gifwa anledning, att få saken hos ständer före, till öfwerwägande,

och detta kan skje, om memorialet remitteras till justitiaedeputationen, genom extractum protocolli, med begäran, att det memorial, som sidstl. riksdag från ståndet aflemnades, må nu tillika företagas.

Herr justitiarien Faxell: Det är så onödigt som onyttigt, att öka staten. Riket har ändå nog dryge utgifter, och snart flere, än det kan hinna med att bestrida. Att mätta tienstesjukan, uptänckas dageligen nye gjöromål, och nye tjenester, i stället för det de efter handen borde förminskas. Wårt wedertagne widlyftige skriftsätt är härtill mäst wållande. En sak, som beqwämligen borde kunna slutas på ett ark, fordrar nu en hel sextern, och wäl mera. Menniskjoillfundighet ökar chicaner, inwecklar sakerne i widlyftighet, och ett odrägeligit arbete. Ju flere de äro, som sittia öfwer ett mål, ju swårare blifwer det, att få slut i saken. Innan jag talt med dem alle, kan jag ej wänta, att saken företages och afgjöres. Men wore de allenast få, och derhos willige, redelige och bepröfwade män, skulle det wisseligen gå fortare och bättre. Men härjämte är nödigt, att justitiaedeputationen utstakar en kortare method, till skrifwesätt och rättegång. Så länge detta icke skjer, är alt det öfrige fåfångt.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag tror, att det skulle mycket bidraga, till skriftsättets förkortande, om den författning gjordes, att domaren ej skulle få betalning för mera, än första arket, ty då skulle han wäl agta sig att skrifwa widlyftigare, än saken wärkeligen ärfordrade.

Herr talman hemställde, om icke detta ärende måtte hwila, till närmare betänckande och öfwerläggning.

Detta hemställande bifölls.

Herr assessoren Anthonsson upläste ett af honom författadt memorial⁹¹⁶ med anmärkningar, öfwer ett af herr borgmästaren Sundblad inlemnadt memorial,⁹¹⁷ ang:de rangens uphäfwande.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag skulle beklaga mig om mitt inlemnade memorial wärkeligen gifwit anledning till desse mindre anständige anmärkningar. Men som jag skrifwit af redelig nit, och kärlek för mitt fädernesland, så röra de mig icke, ej eller tager jag mig af dem någon den ringaste del, utan will jag tro, att de härflutit af en god mening, änskönt man misstagit sig på ett rätt oanständigt sätt, att wederlägga mine tanckar.

---

⁹¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 138.

⁹¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 131.

Hwilcket jag hemställer till ståndets bepröfwande, och anhåller härhos, att mitt memorial må företagas till afgjörande.

Herr assessoren Anthonsson: Det skjer aldeles emot min wilja och mening, om någon tror sig träffad af mine anmärkningar, ty de angå icke någon enskilt, utan allmänheten, hwilcket jag hoppas ståndet lærer finna af sakens sammanhang.

Herr borgmästaren Renhorn: Hwarjom och enom är ju tillåtit att säga sine tanckar efter omständigheterna mot och med, i de förekommande mål. Och ståndet kan jämwäl, om så godt synes, afgjöra detta ärende. Men för min del finner jag icke omständigheterna nu sådane, att det bör skje, ty conjuncturen är icke sådan, att man kan wänta den förmån häraf, som förmodas.

Herr borgmästaren Schauv instämde härmed.

Och ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁹¹⁸ ang:de någre utom Jönkiöpings stad befintelige lägenheter, Wårket, samt Krigarn, eller Kungshagstorpen kallade, hwilcka skola warit Jönkiöpings stad donerade, men af landshöfdingarne utan afgift nyttjade, hwarföre bemälte stad nu åter söker förenämde ägor, och emedan deputationen af andragna skiäl funnit, att staden Jönkiöping efter dess privilegier är berättigad, till besittningen af de omtwistade ägor, ty tillstyrker deputationen, det staden ofördröjel:n må däruti inrymmas, och sedermera för ewärdeliga tider samma fri för alt åtal nyttia och behålla med mera.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande⁹¹⁹ finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med allmänt Ja.

Föredrogs ånyo ståndets extractum protocoll, ang:de skjeppsclarerares arfwode. Och bifölls lydande sålunda:⁹²⁰

S.d. Hos borgareståndet har i öfwerwägande kommit, skjeppsclarerarnes här i Stockholm gjorde anhållan, om någon tillökning uti deras dem år 1746 den 11 Martii tillagde arfwode, för deras beswär wid skjepps- och fartygsclarerande. Och som borgareståndet för sin del finner, huruledes det arfwode, som uti ofwannämde kongl. förord-

---

⁹¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 13.

⁹¹⁹ *betänckandande* i prot.

⁹²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 109.

nings 13 § dem i nåder tillagt blifwit, ej allenast efter tå warande tid, war nog måtteligt, utan och genom sedermera tillkomne förändringar, i synnerhet af en upstigen dyrhet och förminskad seglation, blifwit för dem otillräckeligt. Altså anser borgareståndet angelägit, att skjeppsclarerare här i Stockholm, måge hädanefter följande arfwoden åtniuta, neml:n för ett fartyg swänst

till och med 30 swåra läster	12 d:r s:rmt,
ifrån 30 till ock med 50 d:o	16 d:o,
ifrån 50 till 70 d:o	20 d:o,
ifrån 70 till 100 d:o	25 d:o,
ifrån 100 till 150 d:o	30 d:o,
ifrån 150 till 200 d:o	35 d:o,
ifrån 200 till 250 swåra läster	40 d:r s:rmt,
ifrån 250 till 300 d:o	45 d:o,
ifrån 300 läster och därutöfwer	50 d:o.

För utländske skjepp och fartyg, finner borgareståndet i arfwode dem böra tilläggas,

till och med 30 swåra läster	30 d:r s:rmt,
ifrån 30 till och med 50 d:o	40 d:o,
ifrån 50 till 70 d:o	50 d:o,
ifrån 70 till 100 d:o	60 d:o,
ifrån 100 till 150 d:o	70 d:o,
ifrån 150 till 200 d:o	80 d:o,
ifrån 200 till 250 d:o	90 d:o,
ifrån 250 till 300 och därutöfwer	100 d:o.

Denna författning har borgareståndet funnit nödig, på det igenom en för ringa och emot skjeppsclarerares möda och utkomst, ej swarande betalning, samt i anseende till någon jämlikhet med hwad swenske skjepp på utrikes orter betala, skjeppsrederierne egen säkerhet wid de ansenliga summor, som gå igenom skjeppsclarerares händer ej äfwentyras måtte, såsom ock de personer, som nu härtill antagne äro, wid denna förrättning bibehålles, samt wid förefallande ledigheter desse syss[ ]or sökas och besättjas af infödde swenske personer, som äga en behörig kundskap och erforderlig activitet och skyndsamhet uti expedierandet af det, som skjeppsclareraresyslan åtföljer, hwarutinnan hinder och uppehåll kan gjöra rederierne långt mer betydande skada, än hwartill den sökta tillökningen sig bestiga kan. Skulle de öfrige stapelstäderna i riket wilja antaga skjeppsclare-rare, och af dem sig betiena, äga de då samma förmån, som ofwan

förmält är, eller så mycket de med wederbörande skjepsreddare öfwerenskomma; dock böra utländske fartyg uti de städer, där inga skjepsclarerare finnas, likwäl betala efter omnämde författning, som i slikt fall stadens cassa hemfaller. Hwilcket alt, till de öfrige respective ståndens benägna bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen recomenderas.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och anhölt ordföranden, Anders Andersson från Stockholms län, att borgareståndet täcktes företaga och bifalla bondeståndets extracta protocoll 1:o ang:de åboernes ifrån Stolpetorps och Backa byar gjorde ansökning,⁹²¹ och 2:do rörande augmentshemmans skattelösn.⁹²²

Herr talman lät förstå, att bägge desse extracta redan warit före, och wille ståndet framdeles sig öfwer dem utlåta.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemställte, om icke en deputation måtte afgå och hos de öfrige respective stånden till bifall anmäla,

1:o ståndets extractum protocoll, ang:de inspectoren Muncktells ansökning, att få afstå sin sysla till landsfiscalen Wallman,⁹²³

2:o extractum protocoll, ang:de manufacturfondens betalande för till såpebruken inkommande olja,⁹²⁴ samt

3:o cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, ang:de wisse under Jönkiöpings stad hörande ägor.⁹²⁵

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Schauv, tillika med sju andre herrar ledamöter, afgingo i detta ärende.

Uplästes secreta deputationens betänckande,⁹²⁶ ang:de secondmajorens wid Savolax regemente, Fridr. Gyllensvans ansökning, det honom må tilläggas tour till befordran, såsom major från den dag, då han blifwit till placemajor å Sveaborgs fästning föreslagen. Hwilcket jämwäl deputationen således tillstyrkt, att denne tour måtte honom tilläggas, från den 15 Decembr. 1752, då herrar riksens råd pröfwat en ständig placemajorssyssla å

---

⁹²¹ Se protokollet 6 juli ovan.

⁹²² Daterade 16 december 1760 och 1 juni 1761. Tryckta i *BdP* 8, bil. 7 resp. 28.

⁹²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 107. Se ovan vid not 912.

⁹²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 326.

⁹²⁵ Se ovan vid not 918.

⁹²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 23.

Sveaborg waro nödig, och Gyllensvan den samma ärhållit, om förslaget blifwit föredragit.

Herr borgmästaren Lange: Jag fruktar, att alt för många, genom Gyllensvans befordran, blifwa praejudicerade, och som jag dess utom har mig bekandt, att denne man talt obeskedel:n borgareståndet, så begär jag, att saken må hwila.

Herr justitiarien Faxell: Wid sidsta sammanträde begärte herr grefwen och landtmarskalcken, att detta mål måtte företagas och afgjöras, och skulle det se owänligt ut, om man icke wille göra herr grefwen och landtmarskalcken så mycket till wiljes, som detta, att på hans begäran afgjöra en sak.

Och som herr borgmästaren Lange begaf sig ifrån dess påstående, att detta ärende skulle hwila, ty frågade herr talman, om icke secreta deputationens betänckande, ang:de majoren Gyllensvahn finge bifall.

Hwilket beswarades med Ja.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 7 i denne månad,⁹²⁷ hwaruti wid handen gifwes, det en esqvader af sex rangskjepp och 2 fregatter, i anledning af den emellan Sverige och Ryssland ingångne öfwerenskommelse nu wore segelfärdig, att på kryssning i Östersjön utlöpa.

Som detta war blott ad notitiam, så war härwid icke något att påminna.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 4 i denne månad,⁹²⁸ med berättelse, att convojcommissariatet, genom desse sedan sidste riksdag tilltagande behof och utgifter, men minskande af dess enda fond och inkomst af extra licentafgiften, råkat i en anseelig skulld, som oagtd all god hushållning, ej stått att förekomma, och som denne inrättning, hwilcken hafwer till sitt egentliga föremål swenske handelens och sjöfartens säkerhet och befordran, i Medelhafvet, måste befara en säker undergång, om ej tidige och kraftige botemedel widtagas, om medellenske sjöfarten blefwe derigenom blottställd för barberiske, i synnerhet marroccaniske sjöröfwarnes wåldsamerheter, ty hemställer secreta utskottet, om icke till commissariatets wid lika hållande den redan anslagne extra licentafgiften, till nästa riksdag, kunde tripleras.

---

⁹²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 47.

⁹²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 46.

Herr talman frågade, om icke detta secreta utskottets hemställande finge bifall.

Hvilcket med Ja besvarades.

Herr rådman Hanqvist: Jag bifaller jämwäl detta secreta utskottets tillstyrkande men finner härhos nödigt, att commissariatet påminnes, om räkenskapernes förfärdigande.

Uplästes ett af borgmästaren i Schöfde, herr Israel P. Gadd, inlemnadt memorial,⁹²⁹ hwaruti wid handen gifwes, att Schöfde stads besvär, blifwit aflewererade till herr borgmästaren Johan Boberg, och anhåller herr borgmästaren Gadd, om desse ansökningars befordran. Föröfrigit berättar borgmästaren Gadd, det han ingifwit 2:ne memorialer, det ena hos herrar deputerade öfwer stridige fullmagterne, ang:de dess fullmäktigskap, det andre åter, om underrättelses ärnående, huru hwarjehanda emot honom i ståndet gjorde anstötelige tillwitelser inkommit. Anhållandes borgmästaren Gadd, om underrättelse, om och huruwida det förre memorialet hos ståndet blifwit föredragit, eller ej, och om swar å det senare.

Herr talman: Å det senare memorialet lærer icke något swar kunna meddelas borgmästaren Gadd, och hwad det förre beträffar, så är det ju hos ståndet upläst. Och sådant måste förrut wara honom bekandt. Således återstår nu allenast, att ståndet får se, hwad Schöfde stads besvär innehålla.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Borgmästaren Gadd har lemnat desse Schöfde stads besvär till mig, ehuruwäl nog sent. Dock har jag wid genomseendet förmärkt, att däruti icke finnes något synnerligit, som icke uti ståndets allmänne besvär förrut blifwit uptagit. En punct är enskild, ang:de understöd till denne afbrände stadens uprättelse, hwilcken bör hjelpas.

Herr talman begärte, att desse Schöfde stads besvär måtte inlemnas till genomseende af ståndet.

Herr borgmästaren Unger: Detta är så mycket mera nödigt, som ståndet lofwat, att wilja draga försorg, om stadens angelägenheter, till dess staden kan wara försedd med fullmäktig i den uteslutnes ställe.

Herr borgmästaren Johan Boberg inlemnade Schöfde stads besvär, och uplästes en § däraf, ang:de medel och utwägar, till denne afbrände stadens uphjelpande.

---

⁹²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 139.

Herr talman begärte, att någon af ståndets herrar ledamöter måtte åtaga sig, att uppsättja denne angelägne punct.

Och herr borgmästaren Unger förklarade sig dertill wiljog, samt emottog documenterne.

Löparen till ståndets extractum protocolli,⁹³⁰ ang:de husarecorpsen ankom, och påskrifterne uplästes, hwaraf befants, att hwarken ridderskapet och adelen, eller prästeståndet welat ingå uti ståndets öfwer detta ärende yttrade tanckar, icke eller uti bondeståndets häröfwer afgifne utlåtande, utan förblifwa wid dess lemnade bifall till secrete utskottets protocollutdrag i detta mål.

Herr talman hemställte, hwad wid så fatte omständigheter wore att gjöra, då tu stånd stadnat emot tu, och om ståndet behagade ingå uti någon ändring af dess lemnade bifall till bondeståndets yttrande, öfwer detta ärende.

Men ståndet förblef wid dess fattade resolution.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,⁹³¹ ang:de directurens och linnefabriquevens Abraham Hedmans ansökning, att få niuta särskilte upmuntringar af manufacturmedlen till godo: 1:o för en linberedningsmachine, 2:do för en spinrock, och 3:tio för en twinne-machine, hwarmedelst den finaste cammarduks- och knöppeltråd skall kunna tillwärcas. Anhållandes Hedman, att till belöning för desse machiners upgifwande: 1:o warda qvitt sin skuld till manufacturcontoirets disconteringsfond, 2:do att få 5 000 d:r s:rmts förskott och 3:o fyra öre s:rmt spinneripraemier för hwarje sträng fint linnegarn, som wid dess spinneri tillwärcas. Tillstyrkandes deputationen, att i händelse desse nämde machiner, efter behörige anställde försök, wid Wadstena cammarduksfabriqve, befinnas bättre, än de wanlige, må manufacturcontoiret meddela Hedman någon skjälilig belöning. Men alle de öfrige delarne af Hedmans ansökning hade deputationen för dess del funnit böra afslås.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁹³² angående befrielse af rotering för de prästerskapet tillhörige prae-bendaehemman.

---

⁹³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 92. Se ovan vid not 744.

⁹³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 15.

⁹³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 14.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende må hwila, till närmare genomseende.

Herr borgmästaren Schauv och herrar deputerade återkommo, berättades herr borgmästaren, att samtel:e respective stånden yttrat sig på det ömmaste, öfwer herr inspectoren Muncktells ansökning, att få afstå dess innehafwande syssla, och lofwat snart afgjöra det målet, till ståndets nöije. De öfrige anmälte ärenderne skulle och företagas och afslutas, så snart gjörligit wore.

Herr talman hemställte, om icke ståndet nu behagade företaga till sluteligit afgjörande saken, ang:de de af präste- och bondestånden föreslagne fem stapelstäders inrättning.⁹³³

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr justitiarien Faxell: Första och angelägnaste frågan är, om detta ärende lagligen hos ständer inkommit. Är det ej skjedt, så är saken snart afgjord.

Herr talman: Det är wäl sant, att härmed icke så ordenteligen tillgådt, som wederbordt, men som 2:ne stånd uptagit desse ärender, så måste man wäl gå denna omständigheten förbi.

Herr rådman Stenhagen anhölt om tillstånd, att få upläsa dess uti memorial författade tanckar, och anmärkningar,⁹³⁴ öfwer det af Stockholm, Åbo och Gefle stapelstäders herrar fullmäktige inlemnade memorial.⁹³⁵ Detta bewiljades, och uplästes ofwanberörde memorial.

Herr borgmästaren Kiörning upläste jämwäl ett af honom och herr borgmästaren Kröger underskrifwit memorial,⁹³⁶ rörande detta ärende.

Sedan detta skjedt war, yttrade sig herr borgmästaren Renhorn: Jag må wäl fråga, som Pilatus, hwad är sanning? Mine öron äro upfylde med en hel hop raisonnemens, hwarmed man will bewisa, att de tillärnade stapelstäder äro högnödige. Enskilt och för sig sjelfwe tyckes de wilja betyda

---

⁹³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 24.

⁹³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 140. Tryckt i P. Stenhagen: *Ödmjukt memorial* (Stockholm 1761), jfr Bring 1961, s. 52.

⁹³⁵ Se not 887 ovan.

⁹³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 141. Tryckt: M. Kiörning & N. E. Kröger: *Ödmjukaste påminnelser wid thet af herrar riksdags fullmäktige för Stockholm, Åbo och Gefle städer til borgareståndet ingifne memorial emot then ansökte stapel-frihet för Wüsterbotten samt Hernösands stad* (Stockholm 1761).

något, men när de jämföres med motsatsen, blifwa de litet eller intet betydande. Jag tror ej, att man får lof, att så wårdslost handtera en sak af så mycken wigt och wärde, som denne wärkeligen är. 2:ne stånd hafwa uptagit och afgjort detta mål, utan att wederbörande kongl. collegier fått afgifwa deras betänckande, utan att de stapelstäder, hwars privilegier det angår, blifwit lagligen hörde, utan att borgareståndet fått yttra sig, hwars rättighet det likwäl närmast rör. Kan och bör man wäl wänta någon redig uplysning, uti ett så betydande ärende, som detta utan att det alt sammans förut gått, som nyss anført är och hade icke saken ändå bordt gå till en deputations utredande innan den hos ständer uptagits till slutet: t afgjörande? Men alt detta har man gådt förbi, och saken är afgjord på blotta förefgifwanden. Hwad sjelfwa saken angår, hade man bordt förrut öfwerwäga, så wäl städernes belägenhet, som deras utgående och nödige inkommande wahrer. Frågan är, om desse tillärnade stapelstäder äga behörige exportwahrer. Man beropar sig på bräder och bielckar, med mera. Desse wahrer få ej exporteras, utan att järn tillika intages. Skall detta hämtas från Gefle eller Stockholm? Men om ock detta kunde låta sig göras, så blefwe likwäl frågan, om en sådan stapelstad wore nyttig för riket. Widare och enär utläningar ankomma till en sådan stapelstad, med en myckenhet wahrer, huru skola de kunna därstädes kjøpas och sedan förtrytras i en landsort, som är så illa bebodd, och det af folck, som mycket litet nyttia af utländske wahrer. Man will här disputeras wisse stapelstäders deras wälförwärfwade privilegier, och ståndet dess rättighet i detta mål. Men med hwad skiäl? Jag finner inge. Har icke Stockholms stad privilegier på handelen med wästernorländske städerna? Om detta privilegium uphäfwes, hwar skall då Stockholm få tillförssell af nödige träwahrer, och andre? Och hwaräst skola bergsstäderna, som äro privilegierade på handel med Stockholm, få hwad de härifrån behöfwa? Åbo och Gefle hafwa lika privilegier och samma skjäl för sig. Skola sådane bekräftade rättigheter så lösigen få uphäfwas, så lära alla de öfrige städernes privilegier snart underkastas disput, och undergå ett lika öde, då ock med det samme hela ståndets rättigheter måste se deras undergång.

Herr borgmästaren Sundblad: Stapelstädernes herrar fullmäktiges memorial går icke in uti hufwudsaken, utan påstår, att detta ärende är en res privilegii, så wäl för desse stapelstäder, som ståndet i gemen. Denna quæstion bör först afgjöras. När det skjedd, wil jag utlåta mig i hufwudsaken.

Herr rådman Hanqvist: Stapelstädernes herrar fullmäktiges memorial wissar tydel:n, att ansökningarne om de tillämnade stapelstäder strida directe emot Stockholms, Åbo och Gefle städers wälfångne privilegier. Som nu detta står fast, så böra de ock derwid bibehållas, ty det strider emot all billighet och rättwisa, att betaga enom dess wälförwärfwade rätt. Ståndet har jämwäl alltid hyst den principe, att skydda privilegier. Skjer det ej, och inbrott häremot en gång tillåtes, måste alla städers rättigheter stadna i osäkerhet, och kan jag fördenskull icke bifalla desse ansökningar. Hwad sjelfwa hufwudsaken beträffar måste man efterse, om grunden hwarpå ansökningarne fota sig, är aldeles riktig. Rätta principen till all utrikes handel ligger däruti, att sådane utwägar widtagas, hwarigenom våre egne wahrer kunna försäljas till det högsta, och utrikes warer inhemtas för det lägsta pris. Jag twiflar mycket, att sådane handlande i de föreslagne orter finnas, som rättel:n förstå, att styra utländsk handel. Därtill ärfordras mycket, som de aldrig haft tillfälle att lära, nemligen kundskapen om utländske myntsorters rätta värde, en redig correspondence, orterna hwaräst inhemske wahrerne med bästa förmån kunna försäljas, och utländska wahrer för bästa pris fås, med mycket mera, som icke så snart är lärt. Men om ock någre sådane handlande därstädes funnos, så är likwäl här åtskilligt annat, att anmärka, i synnerhet, att desse ansökningar äro stridande emot alle stapelstädernes rätt i gemen, ty desse tillämnade stapelstäder kunna bygga deras fartyg, för hälften bättre pris, än alla de öfrige i riket. De hafwa ock bättre pris på exportwahrerne, och således kunna de sälja sine wahrer för mycket lägre betalning, än alle andre. Härigenom skulle icke allenast stapelstäderna i gemen, utan ock riket skadas, som bör räkna det för en nationelle förlust, hwad en eller annan säljer för mindre pris, än alle de öfrige. Sådant måste likwäl skje, hwaräst handelen icke rätteligen styres, genom inrättade handelshus, och hwaräst en säljare kan låta accordera med sig till minsta pris, och ändå någorlunda finna sin räkning. Wore icke detta högst skadeligit? Och skulle icke de öfrige derigenom ruineras? Utom detta alt, måste jämwäl det blifwa en följd af desse stapelstäders inrättning, att folck drages in från landet, som likwäl är illa bebodt, och fattigt på folck. Desse gå bort till sjöss, och de komma aldrig eller sällan åter. Exempell och bewis härpå finnes alt för många, och således måste desse stapelstäders seglation snarare blifwa ett medel, till folckets förminskande, än tillökning i desse redan nog folcklöse landsorter.

Herr fabriqveuren Lindstedt upläste följande dictamen ad protocolum:⁹³⁷

Wid den fråga, som här i högtärade ståndet upkommit, rörande stapelfrihet för någre i Öster- och Wästerbotn samt Wästernorrland belägne städer, finner jag mig befogad äfwen yttra mine tanckar.

Den som wet, huru ömt det är, att rubba privilegier, lär snart nog finna sig i denne sak. Konungaförsäkran ställer den i 11 § utom all vidare än ständernes enhälliga granskning och samtycke. Den beswurne regeringsformen i 51 § lofwar wäl städerne att förblifwa wid sine privilegier, dock att de efter tidernas omständigheter lämpas. Desse äro grundlagar, hwaruti ej någon ändring tålas, men wäl någon lämpning efter nu warande tid. Det är ingom okunnigt, att wåre swenske producter med tiära och trä-wahror dageligen aftaga, och lika så snart som skogarne sedt sitt annalkande öde, förswinna. Wore det tillbörligit, att öster- och wästerbotniske städerne skulle skjjeppa ut sitt wirke, då inwånarne i swenska provincerne lida så stor brist deraf, både till att exportera, som och till husbyggnader. Icke eller tyckes mig, att Stockholms stad, ehuru den är med många förmåner försedd, bör äga exclusiv prioritet öfwer alle andre rikets städer. Jag för min del begriper icke den ordningen. Besinnas eljest det allmänna bästa, som är och bör wara hwars och ens, men i synnerhet rikets högl. ständers ögnamärke, så kan jag icke se, att hwar lefwer endast för egen del. Det allmänna äger ju företrädet. Och som hela Swea och Götha rike är förknippadt med Finland uti lika samhåldesband, deras inbördes skyldigheter bestå i tillförsell, att fylla den felande brist, så anser jag, för min del, rättwist, att tillstyrka, dett måtte öster- och wästerbotniska samt wästernorrländske städerne, att fritt och obehindrat få föryttra deras producter, i hwilcken stapelstad innom Sundet dem skulle behaga. Härigenom faller intet wahran genom omåttelig tillförsel i wanpris, härigenom utmärglas ej den ort, som i denna händelsen kan få af första men eljest af andra och 3:die handen, då wahran för hwart ombyte uphöijes. Härigenom winnes ständig proportion i arbetarens belöning och köpmannens avance, jämte flere omständigheter, som nu förbigås. Härmed will och bör jag förmoda, att så wäl Stockholms stads respective borgerskap, som h:rar sökander äro nögde, ty besparingen i wägen lär bibehålla öster- och wästerbotniske städerne,

---

⁹³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 142.

som dymedelst icke eller sakna, hwad de med fog kunna för deras producter begära.

Herr borgmästaren Schauv: Saken ankommer på 2:ne momenta, hwilcka särskilt böra tagas under öfwerwägande. 1:o om Stockholm, Åbo och Gefle städers privilegier äro sådane, att de nödwändigt kunna och böra utsluta de nu in qvaestione warande orter ifrån den förmån, att få inrätta stapelstäder. 2:do om icke desse senare härigenom icke blifwa mot billigheten lidande? Hwad det förra momentet angår, så är det tydeligit nog, att berörde stapelstäder undfått sådane privilegier, hwarigenom de till handel med öster- och wästerbotniske samt wästernorländske städerna ensamme blifwit berättigade, och desse senare till fahrt på berörde stapelstäder in-skränckte. Men när man påminner sig skillnaden imellan de tider, då desse privilegier meddeltes, och den nu warande, så lærer man snart nog finna, att merberörde stapelstäders privilegier kunna och böra ändras efter omständigheterna. Sådant är icke eller owanligt. Sigtuna och Södertelje hafwa i fordna tider ägt stapelrätt, men den är likwäl sedermera indragen, för Stockholms skull. Lagstiftande magten måste göra det, som bäst och nyttigast är, efter förefallande omständigheter. Och det är aldeles billigt, att hyssa ömhet för ett så stort landsstreck, som ifrån Gefle till Åbo, hwarest icke en enda stapelstad finnes. Man säger, att stapelstäders inrättning därstädes ej mera skulle gagna riket, än nu, då deras wahrer exporteras af androm. Lät så wara, men de böra ju sjelfwe så nyttja deras landsorters naturliga förmåner. Det wore ju alt för hårt, att utsluta dem derifrån. Man anser det för en god politiqve, att inrätta stapelstäder på rikets gräntsor. Samme politiske raison äger och nu rum här. Men huru wida det wore nyttigt, att inrätta så många, som föreslagit är, det är en annan fråga. För min del tror jag, att 2:ne nye stapelstäders inrättning, en å hwardera sidan om Bothniska wiken, kan wara nog. Man säger, att de äga exportwahorne för bättre pris, och kunna således undersälja de öfrige stapelstäder, samt försättja rikets wahrer i wanpris. Men hwilcken är den, som icke gärna söker och antager den största winst, som ärhålles kan. Man föregifwer, att wisse exportwahror fela dem. Men här finnes ju stapelstäder, som sjelfwe inge andre exportwahror hafwa, än dem, som deras industrie dem tillskyndar, och ändå lika fult göra riket gagn.

Herr borgmästaren Mollin: Här åberopas privilegier, som wisse stapelstäder äga. Men det är ju bekandt, att fordna konungar, då de medelst pri-

vilegier, hafwa de ock förbehållit sig, att ändra dem efter förefallande omständigheter. Det samma är ock förbehållit uti regeringsformens 51 §, i följe hwaraf, sådane ärhållne privilegier böra lämpas, efter tidernes omständigheter.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition till votering, öfwer förewarande ärende.

Och herr talman yttrade sig: Innan jag kan göra proposition i sjelfwa hufwudsaken, måste förrut en fråga afgjöras, om icke ståndet anser nya stapelstäders inrättning för en sak, som rörer ståndets privilegier i allmänhet, och att det fölgakteligen är en ståndets egentliga rättighet, att pröfwa och utlåta sig om, enär och hwaräst nye stapelstäder skola inrättas.

Härtill swarade ståndet Ja.

I anledning häraf gjorde herr talman följande proposition i förewarande ärende. Behagar ståndet bifalla inrättningen af de nu in qvaestione warande fem stapelstäder i Hernösand, Öster- och Wäster-botn? Den som skrifwer Ja, bifaller desse stapelstäders inrättning, den som skrifwer Neij, är alldeles deremot.

Propositionen uplästes och godkjändes. Hwarefter voteringssedlarne insamlades och öppnades, och befants deraf, att 18 röster warit för Ja och femtijo tre för Neij. I följe hwaraf ansökningarne om desse fem stapelstäders inrättning blifwit afslagne.

Och anbefaltes, att i följe häraf extractum protocolli skulle författas.

Herr borgmästaren Kiörning begärte tillstånd, att få låta trycka dess inlemnade memorial i detta mål.

Hwilcket bewiljades.

Herr justitiarien Faxell begärte tillstånd, att få resa hem på fjorton dagar. Och ståndet lemnade dess bifall härtill.

Skilledes åt.

Åhr 1761 den 15 Julii

S.d. Justerades ståndets protocoller för d. 18, 20 och 27 November sidstl. år.

Herr talman: Som ett rådmanswal nu snart kommer att för sig gå här i staden, så hemställer jag, om icke nödigt wore, att genom en deputation hos de öfrige stånden begära, det ståndets extractum protocolli, ang:de ståndets secreterares, rådman Renhorn's befordran, må afgöras.

Härwid påmintes af herr grosshandlaren Clason, att den rådmanssyssla, som nu kommer att besättias, hörer till illiterate classen, till hwilcken class rådman Renhorn icke kan räknas. Men om han sjelf wore nögd dermed, skulle det icke wara herr grosshandlaren emot.

Ståndets secreterare förklarade, det han icke wille eller kunde begära, att komma i åtanka wid detta tillfälle, hälst emedan han icke hörde till den class, hwaräst rådmanssysslan är ledig, och de, som stå i competence der-till, således skulle tycka sig därigenom förfördelade.

I anledning häraf fant ståndet godt, att med denna tillärnade expedition skulle hwila till framdeles.

Herr borgmästaren Unger upläste följande dictamen ad protocollum, ang:de ärendernes expedierande i expeditionsdeputationen.

Att expeditionsdeputationen icke är ibland de minst wigtige, lærer så mycket mindre kunna nekas, som den samma har att expediera alt hwad riksens högl. ständer stadga och besluta. Icke dess mindre och då alle andre deputationer, wid riksdagens början, blifwit försedde med instructioner, till deras efterrättelse, saknar expeditionsdeputationen sådant ännu. Häruf måste ofelbart hända, att genom olika begrepp och skilgacktiga tanckar, arbetet ofta hindras och på tiden utdrages. Så som exempel häruf torde jag få anföra, att i expeditionsdeputationen fråga upkommit, om man bör, lika som in plenis och andre deputationer, har frihet, att begära, det en sak måtte ligga på bordet. Å ena sidan tycktes det wara en i grundlagarne nog uttryckel:n stadgad rättighet, att det ej kan wägras den, som det åstundar, någon betäncketid. Men å andra sidan, tyckes det icke kunna eller böra lämpas till expeditionsdeputationen. Efter mitt begrep har rättigheten till betäncketid sitt afseende på sakers afgjörande, hwarwid det mycket lätt kan hända, att man i synnerhet, då inwecklade mål förekomma, i hast ej kan utröna rätta beskaffenheten. Men att sådant äger rum, då en redan afgjord sak skall expedieras, kan jag för min del så mycket mindre finna,

som till expeditionsdeputationens gjöromål ej kan wara att utlåta sig i hufwudsaken, utan endast att, efter pluralitetens beslut, expediera hwad som afgjordt blifwit, hwilcket omöjel:n kan tarfwa betäncketid. Skulle hwar ock en ledamot i deputationen hafwa frihet, att begära det expeditionen måtte ligga på bordet, medförer det den olägenhet, att wisse expeditioner, ehuru angelagne och presentes de ock wara kunde, i sin wärkstälighet till någon tid hindras, och att sådant ofta kunde wara äfwentyrligt för hela riket, lærer hwar lätteligen kunna uträkna. Likaledes har den frågan blifwit rörd, om en ledamot i deputationen kan hindra en expeditionsfortgång, dymedelst, att han i sitt stånd will förfråga sig, om rätta förståndet af dess beslut, och huru expeditionen i anledning därpå bör författas. Härtill tyckes 20 § riksdagsordningen gifwa någon anledning, i ty att där stadgas, det alle expeditioner böra in plenis justeras. Men som detta bruk sedermera uphördt, finner jag för min del så mycket mera betänckeligt, att samtycka, till slike förfrågningar, som utom det att sådant äfwen förordsaken den redan omtalte tidsutdrägt, det tillika gifwer anledning, att å nyo upwigla redan afgjorde mål. Jag är derföre af den tancka, att det ej bör wara en ledamot tillåtit, att på förberörde sätt sig förfråga, då pluraliteten i deputationen finner besluten så mörka, att de tarfwa förklaring.

Desse mine oförgripelige tanckar har jag trodt mig böra, högtärade wällofl. borgareståndets mogna bepröfwande, underställa. Och som jag, såsom ledamot i expeditionsdeputationen, redan ärfarit hwad hinder, skada och olägenhet, desse 2:ne omständigheter kunna förordsaka, så hemställes ödmiukel:n, om icke högtärade wällofl. borgareståndet skulle agta nödigt, att med ett extractum protocollii härom wända sig till de öfrige respective stånden, på det expeditionsdeputationen må hafwa en stadgad lag, hwarefter den sig härutinnan har att rätta, till dess ordentelig instruction för den samma kan blifwa författad, hwilcken jag dock, om förenämde olägenheter warda afhulpne, och däräst deputationen wid riksdagens slut uphörer, för min del finner mindre nödig.

Sedan detta dictamen war upläst gaf herr borgmästaren Unger wid handen, att han i anledning härpå, författadt ett extractum protocollii. Detta protocollsutdrag uplästes.

Men ståndet fant åtskillige betänckeligheter, att låta detta extractum protocollii afgå.

Uplästes ett af revisionssecreteraren Arfved Silfverskjöld inlemnadt memorial,⁹³⁸ hwaruti ärhindras, att riksens ständer wäl, sidstl. riksdag beslutit, att pensionscassa för civile ämbetsmän måtte inrättas, men att sådant icke ännu blifwit wärkstält, så att revisionssecreteraren, som, under en långlig tjenstetid, tillsatt dess ägendom, och på en kort tid måst se dess hälsa och lifskrafter så anseentligen medtaga, att föga hopp om deras återwinnande wore öfrigit, nu mera wore i det tillstånd, att lemna dess fru och många barn i fattigdom och beträ[n]gde wilckor. Och som revisionssecreteraren sig förestält, att riksens ständers mildhet icke tillåter, att dem ett så oblidt öde skall öfwergå, ty öfwerlämnar revisionssecreteraren till riksens ständers egit höggunstiga ompröfwande, hwad hjelp och undsättning dem må kunna skje.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen bifallit, med den tillägging, att få accordera bort sin syssla, men prästeståndet hade resolverat, att revisionssecreteraren Silfverschiöld får accordera bort sin syssla, på det af honom projecterade sätt, hwarwid ett promemoria war bilagt, hwaruti efter revisionssecreteraren Silfverschiöld utnämnes, hofrättsrådet i kongl. Götha hofrätt Joachim Beckfries, efter honom till assessor därstädes, häradshöfdingen Jonas Linnerhielm, och efter denne till häradshöfdinge uti Tiust häradet och Calmare lähn, archivarien Carl Ulrich Silfversparre wid Götha hofrätt.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Revisionssecreteraren Silfverschiöld är en wälförtjent man, som under långlig tjenstetid tillsatt dess ägendom i Kongl. Mai:st och cronans tjenst. Således skall det icke wara mig emot, att han får bortaccordera sin syssla till hofrättsrådet Beckfries, som är både skickelig och wärdig därtill. Men att häradshöfdingen Linnerhielm skall blifwa assessor efter honom, det kan jag aldeles icke bifalla, emedan 20 till 30 äldre och bättre förtjente, än han, härigenom skulle praejudiceras. Till att undwika detta, är bäst, att bifalla revisionssecreteraren Silfverschiölds memorial, på sätt, som ridderskapet och adelen, på det de bäst förtiente måge äga frihet att anmäla sig till accord, om dem så godt synes.

Herr justitiarien Faxell: Revisionssecreteraren Silfverschiöld är min ungdomswän. Han har då så wäl, som altid sedan upført sig hederligen, både såsom en rättskaffens domare och medborgare. Hwar och en, som

---

⁹³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 143.

känner honom, wet, att han aldrig handlat emot sin öfwertygelse. Han har ock i rikets tjenst tillsatt all sin ägendom, så att hans fru och barn måste, efter hans död, se sig lemnade uti ett utfattigt och beträngdt tillstånd. Hwad kan då wara billigare, än att tillåta, det han må få accordera bort sin syssla, på det af honom föreslagne sätt?

Herr borgmästaren Brunsell: Ingen kan neka, det ju revisionssecreteraren Silfverskjöld är en wäl förtient ämbetsman, och således will jag gärna bifalla hans ansökning. Men jag tror likwäl härhos, att man bör förfara warsamt i sådane mål, som detta, ty accorder äro ju förbudne, och detta med skiäl, emedan andre bättre förtjente därigenom komma att lida. Låtom oss fördenskull se till, att sådant icke må skje, eller att detta kan lända till ett praejudicat, som kan medföra sådane swåre påföljder, för framtiden, som bringa oss till ånger däröfwer, att wi gjordt ett sådant steg, som detta wärkeligen är.

Herr justitiarien Faxell: Om vi skola gjöra något, måste det skje på ett så hederligt wis, att sökanden kan hafwa gagn därpå, elljest måste altsammans rätt så gärna blifwa ogjordt. Jag känner nogsamnt lagen, som förbiuder accorder, och wet jämwäl dess afsigt. Men jag tror mig icke bryta mot lagen, när jag i en så besynnerlig casu, som denne, tillstyrker, att sökanden må wederfaras grace.

Herr borgmästaren Sundblad: Ständer woro wisserligen i en usel belägenhet, om de icke wid så fatte omständigheter, som här sig wärkel:n förete, skulle kunna gjöra grace. Men på det ingen wälförtient skall kunna klaga, det han ifrån den rättighet blifwit utesluten, att ingå uti accordet, om honom så godt synes, så lærer wara bäst, att bifalla ansökningen, på det sättet, som ridderskapet och adelen.

Herr assessoren Anthonsson: Den som will ändamålet, måste och wilja antaga de medel, som till dess ärhållande bidraga. Som det nu är klart, att revisionssecreteraren Silfverschiöld icke kan sägas wara hulpen, om det ej skjer på det af honom föreslagne sätt, så lærer wara nödigt, att bifalla prästeståndets yttrande öfwer detta ärende.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har wid åtskillige tillfällen gjordt mitt förbehåll, emot cabinettsaker. Jag kan icke eller bifalla accorder. Men om det äntel:n skall skje, tror jag wara bäst, att bifalla ridderskapets och adelens resolution, ty då få wederbörande efter förtienst anmäla sig, om de wilja gå in uti accordet.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition till votering.

Och herr talman proponerade, om icke ståndet behagade bifalla revisionssecreteraren Silfverschjölds memorial. Den, som skrifwer Ja, bifaller ridderskapets och adelens yttrande i detta mål; den som skrifwer Neij, bifaller prästeståndets resolution, och att revisionssecreteraren Silfverschiöld, i följe deraf, får bortaccordera sin innehafwande syssla, på det sätt, som det upläste promemoria innehåller.

Propositionen uplästes och godkjändes. Voteringssedlarne insamlades, och öppnades, hwaraf inhemtades, att 16 röster fallit ut på Ja, och 37 för Neij. Till följe hwaraf prästeståndets resolution blifwit bifallen, tillika med det upläste promemoria.

Herr talman påminte, att som revisionssecreteraren Silfverschiöld wore rätt illa siuk, så kunde hända, att han blefwe död, innan riksens ständers expedition och föreskrift kunde blifwa färdig, hemställandes herr talman, om icke i sådan händelse revisionssecreteraren Silfverschiölds fru och barn lika fult måtte niuta accordet till godo.

Ståndet lemnade jämwäl härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Brunsell gjorde det förbehåll, att hwad nu beslutit wore ej måtte lända till praejudicat för framtiden.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁹³⁹ ang:de öfverkrigscommissarien och landtränthemästaren Joachim Hypphoffs ansökning, om ärsättning af Kongl. Mai:st och cronan, för det hand och des medinteressenter icke fått upbära och disponera Stockholms barnhus 10:de spannemål i Skåne, som dem under arrende blifwit uplåten, genom ett, den 15 April 1742, ingångit contract, med berörde barnhusföreståndare, till hwilcket contracts slutande Kongl. Mai:st dess nådige samtycke lemnat.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Föredrogs ånyo ärendet, rörande den deputation, som till öfwerseendet af den, af commercerådet Nordencrantz, wid riksdagens början, till riksens ständer inlemnade bok, kommer att förordnas, och fant ståndet godt, att låta derå teckna följande påskrift: *Förehaft, och, enligit detta extractum protocollu remitteras till en särskild deputation.*⁹⁴⁰

---

⁹³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 15.

⁹⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 88. Se ovan vid not 711.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 14 i denne månad,⁹⁴¹ ang:de öfwerstens wid fortification baron Fabian Casimir Wredes besvär däröfwer, att den tour och rättighet, fortificationsstaten till förene skall ägt, att gå ifrån samme stat in ut armeen, nu mera, efter 1756 års förordnande, skall göras twifwelagtig, och wilja både honom och dem betagas, tillstyrkandes secrete utskottet, de emedan öfwersten baron Wrede tillförene wärkeligen stått i arméen och commenderat troupe, innan han år 1756 blef förordnad, att företräda directeurs ställe wid fortification, så måtte honom icke eller betagas, att, efter sin ägande tour, åter gå in i arméen tillbaka.

Herr talman hemställte, om icke detta secreta utskottet[s] tillstyrkande finge bifall.

Hwilket hemställande med Ja beswarades.

Herr talman anmälte, att herr statssecreteraren, baron von Duben, hade till ståndet insänt landshöfdingeämbetets i Halmstad till Hans Kongl. Mai:st inkomne underdåniga skrifwelse, ang:de borgmästaren i Laholm Pehr Olof Cervin.

Nyss berörde skrifwelse uplästes,⁹⁴² och befants deraf, at magistraten i berörde stad hade wid handen gifwit, att borgmästaren Cervin den 12 Maj, ifrån London tillskrifwit sin hustru ett bref, hwaruti transumt war bilagt, men ehuru wäl dess hustru, Maria Runell, berättat sig hafwa, efter sin mans begäran, den 25 i samma månad, på Hamburg tillskrifwit honom ett sådant swar, att hon wille möta honom wid Hamburg, och hos honom förblifwa, har likwäl sedermera icke det minsta från honom afhördts. Och som deraf synes, att borgmästaren Cervin icke är sinnad, att återkomma i riket, ty hemställer landshöfdingeämbetet, huru wida Hans Kongl. Mai:st i nåder för godt finna må, att borgmästaresysslan må efter honom besättas samt ifrån hwad tid den bör anses för ledig, i anseende till de sökande.

Uplästes transumt af borgmästaren Pehr Olof Cervins bref till dess hustru.⁹⁴³

Ståndet inhämtade häraf sammanhanget och befallte, att desse nu upläste documenter skulle återlemnas till herr statssecreteraren baron v. Duben, med wederbörlig tacksägelse, för underrättelsen.

---

⁹⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 48.

⁹⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 67. Se ovan vid not 569.

⁹⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 67, bilaga.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁹⁴⁴ ang:de ursinniga pigan Hedvig Niebers förwarande och underhåll. Hemställandes deputationen, om icke denna Hedvig Niebers en fri bröds-kost på Danvikshospitalet må tilldelas, hwaraf hon, jämte ett hjon, till dess bewakning, kan hafwa sitt underhåll, då något rum därstädes kan inrättas, till hennes förwarande, och att hon sådant må undfå, utan afgift wid intagandet, så framt hon icke äger eller henne framdeles tillfaller något arf, i hwilcken händelse sådant, efter förordningarne, bör hospitalet tillfalla.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,⁹⁴⁵ ang:de ett wist quantum italienskt⁹⁴⁶ tramsilkes införsel, till sidenfabriqvernes förnödenhet. Tillstyrkandes deputationen, att sidenfabriqveurer-nes och strumpfabriqvesidkarnes ansökning i detta mål således må bifal-las, att i det stället de hittills allenast ägt tillstånd, att införskrifwa italienskt tramsilke, till 12 skeppund för hwarje wäfstohl, dem nu må bewiljas, ett dubbelt quantum, att årligen tills vidare få låta inkomma, emot de hittills wanlige afgifter.

Uplästes dissentientium votum i detta ärende.⁹⁴⁷

Herr borgmästaren Johan Boberg: Om detta dissentientium förslag wid-tages, måste silkesfabriqverne snart nog aldeles afstadna. Betänckandet är så mycket mera wälgrundat, som silkesredarne sjelfwe måste tillstå, att de icke i brist af folck hinna reda mera, än nödigt cammelgarn och sysilcke, hwilcket dessutom är dyrare, men icke så godt, som det italienske.

Herr talman: Hwad dissentientes anfört, är ej så aldeles utan grund, ty om tramsilkes införsell i så stor qvantitet tillåtes, som här af deputationen föreslagit är, måste rederierne innan kort afstadna, hwilckes bibehållande likwäl är så aldeles angelägit, emedan de åstadkomma en anseenlig nationelle besparing. Det är jämwäl rättwist, att tramsilke ej bör få införskrifwas ifrån Amsterdam och Hamburg, ty därpå förlorar riket ännu mera, och bör fördenskull denna osed afskaffas. Låtom oss tillse, huru saken må kunna hjelpas så, att både silkesfabriqveurerne och rederierne kunna äga

---

⁹⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 16.

⁹⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputa-tionens expeditioner, nr 16.

⁹⁴⁶ *italienstk* i prot.

⁹⁴⁷ *Ibid.*, bilaga.

bestånd, och skaffa dem nytta, som med deras inrättnings ändamål instämmer.

Herr rådman Rothstein: Jag har mig nogsamt de swårigheter bekante, hwarmed silkesfabriqveurerne måste dragas. De hittills tillåtne 12 skeppund på hwarje wäfstohl af italiensk tramsilke äro aldeles otillräkkelige, och af rederierne kunna de icke eller⁹⁴⁸ ärhålla det, som för öfrigit behöfwes. Det är dem ock ofta omöjeligit, att directe ifrån Italien få deras förnödenhet. Om de nu så aldeles inskränckas till något wist, innan denne handel kan komma i bättre gång och ordning, måste de, i brist på nödigt silcke, afstadna.

Herr rådman Inde Bethou: Jag har förskrifwit silke från Italien, men i brist af lägenhet, att låta det samma directe hitkomma, har jag ibland måst låta det fortskaffas af främmande till Amsterdam, eller Hamburg. Det är sant, att jag har måst betala frakt till utlänningen därföre, men icke dess mindre har waran warit min, och köpt ur första handen.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition på deputationens betänckande.

Och herr talman frågade om deputationens betänckande finge bifall.

Hwartill ståndet swarade Ja.

Herr borgmästaren Brunsell inlemnade och upläste ett dess memorial,⁹⁴⁹ hwaruti herr borgmästaren föreställer det oblida öde, som herr hofrättsrådet Ehrencreutz öfvergådt, i det denne herre, oaktadt dess långa tienstetid och utmärkte förtjenster, samt oansedt han flere gånger warit tid efter annan föreslagen till lagmanssysslor, twänne gånger till justitiaecancellersämbetet, och åtskillige gånger, så före detta, som under warande riksdag, upförd på förslag till Kongl. Mai:sts och riksens råd, har han likwäl icke fått hugna sig af den förmån, som hans förtjenster och riksens ständers yppersta förtroende honom tillagt, hemställandes herr borgmästaren, om icke wälbemälte herr hofrättsråd måtte, i anseende till desse anförde skiäl, hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, till ärhållande af det i Nykjöpings län ledigt warande landshöfdingeämbete.

Herr talman: Jag bör påminna, att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, blifwit aftalt, att inge cabi-

---

⁹⁴⁸ *elle* i prot.

⁹⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 144.

nettssaker skola företagas. Men icke dess mindre ankommer det på ståndets godtfinnande, att företaga detta ärende, hwilcket synes så mycket mera billigt, som hofrättsrådet Ehrencreutz äger utmärkte förtjenster.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag skall gärna se, om hofrättsrådet Ehrencreutz kan winna den befordran, som nu föreslagen är. Han har der-till gjordt sig ganska wäl förtjent, men här är frågan, om icke ståndet redan förut gådt in uti någon författning, som härutinnan kan wara hinderlig. Jag kan ej annat ärhindra mig, än att riksens ständer redan resolverat något dylikt för hofmarskalcken grefwe Bielke, som nu här föreslås.

Herr borgmästaren Finerus: Mig skall det wara lika mycket, hwilcken som kan blifwa landshöfdinge i Nykjöpings län, ty jag tänker så upföra mig, att jag icke behöfwer hafwa afseende på någon, mera än en annan, som därtill finnes wäl förtient. Jag hyser mycken consideration för landshöfdingen grefwe Bielke, men jag wet ej, om expeditionen för honom går vidare, än att han skall upföras på förslag. För öfrigit lærer man böra se till, att icke någon äldre och mera förtjent warder praejudicerad, utom detta torde och transportsökande infinna sig, som åstunda detta län.

Herr borgmästaren Sundblad: Ingen lærer kunna wara emot hofrättsrådet Ehrencreutz befordran, ty hans utmärkte förtjenster och det stora förtroende, som han hos riksens ständer ägt och äger, tyckas gifwa honom en ostridig rätt därtill, och framför någon annan. Och hoppas jag fördenskull, att herr borgmästaren Brunssells memorial bifalles.

Herr borgmästaren Malmsten begärdte, att detta ärende måtte hwila, till närmare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Schauv: Man lærer så mycket mindre kunna twifla, om hofrättsrådet Ehrencreutz är nog wärdig och wälförtjent, till denna föreslagne befordran, som det är oförnekligit, att han både länge, och med en utmärkt skickelighet tjent sitt fädernesland, men icke niutit någon där-emot swarande befordran. Han har och utom dess, redan år 1751, förwärfwat sig riksens ständers högsta förtroende, i det han blifwit upförd på förslag till ett ledigt riksrådsämbete, hwilcket förtroende riksens ständer jämwäl wid denne riksdag 2:ne gånger förnyat, utan att han fått hugna sig af den förmån, att därtill blifwa utnämnd. Hwad kan då wara billigare, än att han nu ihågkommes?

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla herr borgmästaren Brunssells upläste memorial, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz befordran, till det i Nykjöpings län ledigt warande landshöfdingeämbete.

Detta hemställande beswarades med Ja. Och kommer extractum protocolli härom, att afgå.

Herr talman hemställte, om icke ståndet nu, till sluteligt afgjörande, behagade företaga prästmannen magister Wännerbergs ansökning.

Herr borgmästaren Unger: Efter ståndets godtfinnande, har jag begärt utdrag af rådsprotocollet, ang:de förloppet om föredragandet af förslaget till Rystads pastorat. Denna begäran är ock i rådet föredragen, men herrar riksens råd hafwa icke stadnat i något wist slut, om det skall utlemnas. Kongl. secreteraren har wäl lofwat att påminna om slut, och lärer det i dag wara skjedt, om han fått föredraga. Men som jag nu mera märker, att Wännerberg ej lärer kunna därigenom hjälpas, emedan de öfrige stånden torde göra swårighet, och bifalla, det fullmagten skall återtagas, så hemställer jag, om icke bäst wore, att hjälpa denne fattige prästman på det sättet, att han får survivancen till Åby pastorat, efter sin gamle swärfader.

Herr talman: Mig är berättat, att Åby pastorat skall wara ett ibland de största i stiftet och att prästeståndet fördenskull lärer wara aldeles däremot, att Wännerberg skall få survivancen på det samme. Således torde wara bäst, att resolvera, det Wännerberg bör få det först ledigt blifwande pastorat, som är jämgodt med det nu bortgifne Rystad.

Härtill swarades både Neij och Ja.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är wäl nu af samme tancka, som för detta, att fullmagten borde återtagas, och Wännerberg undfå Rystads pastorat, enligt 3:ne stånds resolutioner. Ständers wärdighet och rätt fordrade detta. Men som sådane swårigheter torde läggas härwid i vägen, att Wännerberg blefwe aldeles ohulpen, så håller jag före, att han bör få ett med Rystad jämgodt pastorat, eller ock survivancen på Åby.

Herr rådman Hanqvist: Hela Wännerbergs förtjenst, hwarför dess jämnåriga kamerater, härrörer af riksens ständers honom, wid sidstledne riksdag, ärtedde nåd. Om han nu får Åby, som är bland de största pastorater i stiftet, praejudicerar han alle gamle wälförtiente män, såsom lectorer och andre. Sådant lärer ståndet icke wilja bifalla, och således lärer det jämwäl wara nog, om han får ett med Rystad jämgodt pastorat. Det torde ändå finnas flere, som hafwa skjäl, att klaga däröfwer.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har mig icke bekant, huru stort Rystads pastorat är. Men på det mannen må undfå något wist, och sådant som passar med hans förtienst, torde wara bäst, att bewilja, det han skall få det första ledigt blifwande pastorat, som består af 50 eller 60 mantal.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition.

Och herr talman: Nog tyckes Wännerberg böra få survivancen efter sin gamle swärfader, till Åby pastorat. Han har därstädes tjent i 16 år, och är således där kjänd. Men som flere swårigheter därwid torde yppa sig, än Wännerberg kan öfwerwinna, så hemställer jag, om icke ståndet behagar bifalla, att han skall få det första med Rystad jämgodt, eller bättre, ledigt blifwande pastorat.

Detta hemställande bifölls.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 20 Julii

S.d. Justerades ståndets extractum protocollii, angående hofrättsrådet Ehrencreuts befordran, till det ledige landshöfdingeämbetet i Nykjöpings län, och lydde, som följer:⁹⁵⁰

S.d. Kom hos borgareståndet under ett ömt och noga öfwerwägande det sällsamme och besynnerliga öde, som hofrättsrådet, herr Olof Benjamin Ehrencreutz, har måst ärfara, i det wälbemelte hofrättsråd, oaktadt den utmärkta insigt och skickelighet, han under en mångårig tjenstetid wisat, wid flere wigtige sysslor, och för riket högt angelägne wärf, likwäl icke fått hugna sig af någon sådan befordran, som rättwisligen därpå följa bort. Borgareståndet hade sig bekandt, att hofrättsrådet, åhren 1739, 1745 och 1746, samt således 3:ne gånger warit föreslagen till ledige lagmanssysslor; äfwen som ock år 1750 och 1751 upford på förslag till det ledige justitiaeancellersämbetet. Ståndet århindrade sig härjämte, att herr hofrättsrådet, redan år 1751, blifwit föreslagen till Kongl. Mai:sts och rikets råd, och att detta jämwäl under innerwarande riksdag twänne gånger skjedt. Men ehuru wälförtjent och skiäligt detta riksens ständers flere gånger för herr hofrättsrådet betygade förtroende warit, har likwäl icke lyckan så wida behagat gynna wälbemelte herre, att han till detta högstwigtige

---

⁹⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 110.

ämbete blifwit utnämnd. Borgareståndet har fördenskull icke annat kunnat, än på det ömmaste anse herr hofrättsrådets oblida öde, och som riksens ständer sjelfwe sig förbehållit, att befordra sådane wälförtiente ämbetsmän, som på ett utmärkt sätt gjordt sig till sådan ihogkomst och belöning wärdige, och detta aldeles inträffar på herr hofrättsrådet Ehrencreutz, som genom dess besynnerliga förtjenster, wunnit och äger riksens ständers yppersta förtroende, ty pröfwar ståndet med rättwisan öfwerensstämmande, det måtte herr hofrättsrådet med en emot dess förtjenster någorlunda swarande befordran ihogkommas och hugnas, och i följe därpå hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, till ärhållande af det uti Nykiöpings län ledigt warande landshöfdingeämbete. Borgareståndet twiflar så mycket mindre om de öfrige respective ståndens gunstbenägne bifall härutinnan, som utmärkt förtjenst, insigt och skickelighet hos herr hofrättsrådet finnas förknippade, till detta wigtiga ämbetets behöriga förwaltande. Och skulle detta fördenskull, genom utdrag af protocollet hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Justerades ståndets extractum protocolli ang:de de 5 tillärnade stapelstäder, så lydande:⁹⁵¹

S.d. Lät borgareståndet sig föredraga det ärbara bondeståndets extractum protocolli af d. 9 Martii nästwekne,⁹⁵² ang:de 3:ne stapelstäders inrättning i Österbotn, tillika med högwärdige prästeståndets utdrag af protocollet den 25 Maj sidstl.,⁹⁵³ hwaruti bifall blifwit lemnadt, icke allenast till desse 3:ne nyss berörde stapelstäders inrättande i Österbotn, utan ock att staden Hernösand må ärhålla stapelfrihet, tillika med en af de Wästerbotn belägne städer. Borgareståndet tog detta under ett så noga öfwerwägande, som ärendets wärde och wigt wärkeligen ärfordra. Och fant ståndet nödigt, till redig upplysning om sakens egenteliga sammanhang, att häröfwer sig yttra på följande sätt. Borgareståndet har sig nogsamt bekandt, att ansökningar från flere riksdagar tillbaka blifwit gjorde, så wäl af krigsbefäll, som borger-skap och allmoge, om en stapelstads inrättande i Österbotn och en dylik i Wästerbotn, såsom och, att wid desse ansökningar stundom det

---

⁹⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 111.

⁹⁵² Tryckt i *BdP* 8, bil. 17.

⁹⁵³ Tryckt: *Utdrag af protocollet, hållit i prästeståndet d. 25 Maji 1761* (Stockholm 1765).

alternativet blifwit brukadt, att de öster- och wästerbotniske samt wästernorländske städerne måtte ärhålla en friare seglation. Men ståndet äger och härhos den underrättelse,

1:mo att den staden Hernösand, år 1602,⁹⁵⁴ bewiljade utrikes seglationsfriheten, som war allenast wilckorlig, och berodde på en tillgjörande författning, blifwit, genom den såkallade Örebro handelsordinantie, den 10 Februar. 1614,⁹⁵⁵ närmare inskränkt, och sedermera, genom 1617 års allmenna handelsordinantie,⁹⁵⁶ aldeles förbuden, samt att den, wid 1647 års riksdag, härom förnyade ansökningen blifwit, genom kongl. resolutionen, af den 20 Martii 1647, till alla delar afslagen, och stadens seglation aldeles till inrikes fart inskränckt, hwarwid den ock, såwäl som de öfrige wästernorländske städernes seglation, till följe af sednare kongl. förordningar och resolutioner, förblifwit in till denne dag,

2:do har Kongl. Mai:st, genom nådig resolution, den 4 Julii 1735, förklarar sig icke kunna i nåder samtycka till någon stapelstads anläggande i Wästerbotn, i synnerhet af den orsak, att därigenom rubbning skie skulle uti den försäkran, som samtel. städerne för deras privilegier ärhållit uti 45 § i 1723 års kongl. resolution, uppå städernes allmänna beswär,⁹⁵⁷ jämte flere omständigheter, som Kongl. Mai:st härwid funnit alledeles betänckelige,

3:tio hwad en stapelstads inrättning i Österbotn beträffar, så har ej allenast Kongl. Mai:st, genom nådig resolution, den 15 April 1747, uppå Österbotns regementsfullmäktiges härom gjorda underdåniga ansökning, sådant afslagit, utan ock riksens ständer uti underdånig skrifwelse af den 18 April 1739 till Kongl. Mai:st sig således yttrat, öfwer den ansökning, som Wästerbotns allmoges riksdagsfullmäktige äfwen i detta ärende gjordt, att ehuruwäl riksens ständer finna enahanda betänckeligheter och skjäl wara emot en stapelstads anlägg-

---

⁹⁵⁴ Brev 9 (eller 11) juli 1602 tryckt i *PRF* 4, nr 151.

⁹⁵⁵ Tryckt förordning 10 februari 1614: *Ordinantie, huruledes köphandelen aff riksens inbyggare, så wäl som fremmande drifwas skal* (= *PRF* 5, nr 44).

⁹⁵⁶ Tryckt förordning 12 oktober 1617: *Ordinantie, huruledes köphandelen aff riksens inbyggare så wäl som fremmande drifwas skal* (= *PRF* 5, nr 128).

⁹⁵⁷ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

gande i Österbotn, som de, hwaruppå Kongl. Mai:st en dylik ansökning för Wästerbotn afslagit, så hafwa de likwäl, i anseende därtill, att Kongl. Mai:st redan behagat infordra wederbörandes utlåtande häröfwer, i underdånighet öfwerlemnadt detta, till Kongl. Mai:sts egit nådigste afgjörande; äfwen som wid förnyad ansökning härom, wid 1751 års riksdag, Kongl. Mai:st uti 38 § af 1752 års resolution på allmogens allmänna beswär,⁹⁵⁸ i nåder utlofwat, att dess särskilte nådige yttrande häröfwer meddela.

Wid så fatte omständigheter, som nyss nämnde äro, finner icke borgareståndet, af hwad anledning desse särskilte ansökningar, som nu sträcka sig till ett antal af fem stapelstäder, då frågan förrut allenast warit om 2:ne, nu sedan desse senare dels blifwit aldeles afslagne, dels bero på Kongl. Mai:sts yttrande, kunnat hos ständer förnyas och uptagas; alldräminst huru huru de uppå blotta föregifwandens kunnat bifallas, utan att wederbörande kongl. collegierne därwid fått afgifwa deras betänckanden, och de lidande städer deröfwer blifwit lagligen hörde, eller borgareståndet haft tillfälle, att yttra dess tanckar. Och förefaller detta allt borgareståndet, så mycket mera sällsamt, som desse ansökningar icke allenast directe strida emot flere stapelstäders wälfågne privilegier i synnerhet, utan ock emot ståndets rätt i allmänhet, och den gemensamma säkerhet, som samtel:e rikets städer för sine privilegiers bestånd ärhållit, hwilcket af följande skjäl liusligen kan inhämtas. Att flere stapelstäder ifrån uråldriga tider ensamme ägt rätt till handel med öster- och wästerbotniska, samt wästernorländske städerna, därom wittnar desse stapelstäders tid efter annan, af fordna konungar ärhållne och stadfästade privilegier, så tydeligen, att detta ingen gensago kan tola. Men till öfwerflöd bära nyssnämnde orters städers egne privilegier och undfångne resolutioner ett lika wittnesbörd härom, i det deras seglation, så till följe af 1617 års handelsordinantie,⁹⁵⁹ som andre förordnanden, blifwit till denne nu omrörde inrikes fart inskränkt. Hwarwid är att märka, det nyss bemälte handelsordi-

⁹⁵⁸ Tryckt resolution 29 juni 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne beswär, som thesz trogne undersåtare af riksens allmoge uti Swerige och Finland, igenom thesas utskickade fullmäktige, wid sidst öfwerståndne riksdag, i underdånighet ingifwa låtit. Gifwen Stockholm i råd-cammaren then 29. junii 1752.*

⁹⁵⁹ Tryckt förordning 12 oktober 1617: *Ordinantie, huruledes köphandelen aff riksens inbyggjare så wäl som fremmande drifwas skal (= PRF 5, nr 128).*

nantie, under den följande tiden, ej allenast, som en grundstadga, ständigt blifwit fölgd, utan och wid samtelige städernes privilegiers, antingen utfärdande eller confirmerande, såsom ett fundament och oföränderligt rättesnöre, wid in- och utrikes seglationen ansedd, och alle oskick wid upkomne stridigheter derefter inrättade, hwarpå nogsamme bewis finnas. Det skjäl sökanderne welat taga af 51 § uti rege- ringsformen, är redan till fullo förlagt, genom 45 § uti kongl. resolutionen på städernes allmänne besvär år 1723, hwaräst samtl:e städerne därom försäkras, att deras privilegier icke skola till grund och warelsen af flere stapelstäders privilegier omkullkastas och uphöra, i händelse de nu föreslagne stapelstäder skulle inrättas. Det är så tydeligit i sig sjelft, att det ej tarfwar något bewis, ty desse sednare skulle ju då på de förres lidande och wälfångne rättigheters förlust bygga deras förmente upkomst. Och som af hwad anfört är, tillräckeligen lærer kunna intagas, huru som någon stapelstads anläggande i de sökte orter icke bewiljas kan, utan att rubba och häfwa de privilegier, som de redan anlagde stapelstäder ärhållit, och därjämte ett eftertänckeligit inbrott skjer uti den allmänna försäkran, som samtelige städerne och dess borgerskap undfått, uti åberopade kongl. resolutionen af den 16 Octobr. 1723, så uti den delen, som angår städernes privilegier, som hwad deras öfriga rättigheter och förmåner rörer, så har borgareståndet funnit skjäligt, att ej allenast wägra dess bifall till förenämde ansökningar, utan ock hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen anmäla, det borgareståndet anser all ändring, som strider emot 1723 års anförde kongl. resolution, hwilcken innehåller en närmare förklaring öfwer wissa detta ståndets fri- och rättigheter, af sådan beskaffenhet, att den icke tillåtas kan, utan att kränka den gemensamma säkerhet, som samtel:e riksens ständer uti 17 § af riksdagsordningen, för sine privilegiers orubbade bibehållande ärhållit. Borgareståndet gör sig så mycket mera försäkradt, om de öfrige respective ståndens gunstbenägne bifall, till detta dess yttrande, som det är oförnekeligit, att ett fritt folcks säkerhet endast beror på dess lagars noga efterföljande och obrottsliga efterlefnad, och hwart och ett stånd, ja hwars och ens af dess ledamöters, förmån i samhället består egenteligen, uti de för den samma utsatte och bekräftade näringsmedel och rättigheter. Brytes något däraf, blifwer säkerheten wacklande, missnöijen ökas, löften och försäkningar mista deras kraft, privilegier blifwa ej en gång, så säkre, som en underrätts lage kraft wundne domar, hwilcke, utan att skrida ifrån lag, på intet sätt böra

widröras, innan en annan laga actus ifrån högsta ort förut gådt, som gifwer lof därtill. Blifwa privilegier, särdeles de, som stånden gifne äro, och riksens ständer så heligt försäkrat hwarannan, att willja skydda och handhafwa, icke säkrare, än att de få af någon påtalas, klagomålen immediate uptagas och afgjöras, innan wederbörande, och i synnerhet det ståndet, hwars rättighet det rörer, fått dess påminnelser afgifwa, innan kongl. collegier ständers deputationer med flere fått tillfälle att saken skjärskåda, skjälen mot och med inhemta, alle förefallande omständigheter noga öfwerwäga och utreda, och moget betä[n]ckande däröfwer aflemna, då måste säkerheten och rättwisan stadna i owisshet, och den ena läncken efter den andra i enighetskjäddan brytas. Det är nogsam bekandt, att ingen förmån gifwes, som icke på något sätt kunde wara äfwen så fördelactig för androm, att äga. Men derfore äger man icke frihet, att sättja en annans wälfångne rättighet under fråga, och draga honom med sig in uti flere widlyftigheter, utan bör hwar man så trygga sig wid lag och privilegier, samt i sådane mål, där twist kan äga rum, wid en laglig utstakad rättegång och ordning. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr åldermannen Holtz: Jag bör gifwa wid handen, att den sidstl:e riksdag projecterade tjenstehjonsordningen warit före uti cammar-, oeconomie- och commercedeputationen. Och som deputationen tyckes wilja förblifwa wid den tancka, som sidstl:e riksdag hystes, att städerne Stockholm, Norrkiöping, Gjötheborg, Åbo, Carlscrona, Gefle och Helsingfors skola få en annan upsägnings- och omwäxlingstid för tjenstefolcket, än de öfrige städerne och hela riket, men det tyckes strida emot all billighet och rättwisa, så är frågan hwad härwid bör åtgjöras.

Herr borgmästaren Schauv: Tjenstehjonsstadgan är så widlyftig, att ingen wårdar sig, att läsa, fast mindre, att efterlefwa henne. Han består ock af sådane författningar, som intet annat innehålla, än twång, och följgaktel:n intet annat åstadkomma, än olust hos tjenstefolcket. Lönerne äro ock för små, och så aldeles otillräkelige, att ett tjenstehjon, åtminstone i städerne, knapt kan hålla sig skor och strumpor därföre. Will jag nu hafwa beskedeligit tjenstefolck, måste jag gifwa dem någorlunda tillräkelig lön. Gjør jag det, och sådant warder bewist, måste jag böta. En kort och bästa tjenstehjonsstadgan wore den, att hwarjom och enom lemnas frihet, att, på hwad tid man will, städja sig tjenstehjon, och accordera med det samme på

längre eller kortare tid efter behag, och det emot en sådan lön, som man kan öfwerens komma. Orsaken, att wisse städer blifwit undantagne, i synnerhet i Skåne, har varit den, att folcket ej skulle gå öfwer till Dannemark. Men detta skjer ändå lika fult. Man må fastställa hwad tid man will till ombyte. Här är stor brist, i synnerhet på drängar. Orsaken är därtill, att herskaperne och andre antaga en större myckenhet liveriebetjente, än de wärkeligen behöfwa, hwilcke således få förnöta deras tid i lättja. Lät oss lägga starka contributioner på sådant folck, så söka de icke dylike tjenester. Om ståndet behagar, will jag skrifteligen inlemnna mine tanckar, huru oordningen md tjenstefolcket må kunna hjelpas.

Herr talman hemställte, om icke detta ärende må hwila, till dess herr borgmästaren Schauv kan hinna författa dess tankar härom. Detta bifölls.

Herr talman: Revisionssecreteraren Wagner har hos mig anmält, att han fått weta, att riksens ständer tillåtit revisionssecreteraren Silfverschiöld, att få afstå sin innehafwande syssla.⁹⁶⁰ Revisionssecreteraren Wagner wille wäl gå in uti accordet, men som han är fattig, och ej har medel därtill, så fruktar han att blifwa lidande genom den, som kan blifwa Silfverschiölds successor, ehuru han undfått riksens ständers föreskrift⁹⁶¹ till först ledig blifwande revisionssecreteraresyssla. Men som hans tanka icke är, att hindra Silfverschiölds tillärnade accord, så anhåller han allenast, att ståndet täktes så laga, att han må ärhålla tour till befordran fram för Silfverschiölds successor, samt full revisionssecreterarelön.

Herr borgmästaren Sacklén: Denna revisionssecreteraren Wagners ansökning är aldeles billig. Han undfeck sidstledne riksdag riksens ständers föreskrift, till ärhållande af tour och befordran, samt kort derefter Kongl. Mai:sts fullmagt, såsom revisionssecreterare. Han skulle således blifwa lidande, om Silfverschiölds successor honom föredrages. Och upläste herr borgmästaren Sacklén riksens ständers nyssberörde föreskrift, hwaraf sakens sammanhang inhämtades, som nyss anfördt är.

Herr talman hemställte, i anledning häraf, om icke ståndet behagade bifalla revisionssecreteraren Wagners ofwan anförde ansökning, om tour och lön.

Och ståndet lemnade härtill dess bifall.

---

⁹⁶⁰ *sysslan* i prot.

⁹⁶¹ Avskrift bilagd Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 143.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli och resolution, uti saken emellan capitainen Armfelt och lieutenanten Wulfcrona, och hade bondeståndet pröfwat rättwist, det capitainen Armfelt bör återfå hela ägendomen hwarom twist warit; dock att lieutenanten Wulfcrona må befrias från all redogjörelse, för den tid han ägendomen innehafte.

Herr talman: Som denna resolution är till alla delar öfwerensstämmande med den, som ståndet fattadt öfwer denne sak, så hemställer jag, om icke ståndet behagar låta härå påskrifwa dess bifall.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Dock anmälte herr rådman Hanqvist, det han hölle före, att resolutionen ej wore nog tydlig, och att den således kunde uttydas, som wore lieutenanten Wulfcrona wäl befriad för redogjörelse, för afkomsten, af den innehafde ägendomen, men icke för husröta, som honom torde willja påbördas att betala.

Herr borgmästaren Gabriel Hagert försäkrade, att capitainen Armfelt aldrig söker honom för sådant, och kunde så mycket mindre göra det, som resolutionen wore nog tydlig, att Wulfcrona befrias ifrån all redogjörelse.

Herr borgmästaren Sundblad justerade ett af honom författadt extractum protocolli, i anledning af ett herr rådman Schenbergs inlemnade memorial, ang:de en canals uprensande ifrån sjön Sommen till Mölby, icke långt ifrån staden Scheninge, och lydde sålunda:⁹⁶²

S.d. Tog borgareståndet uti öfwerwägande, det ärende, som riksdagsfullmäktigen och rådmannen ifrån Scheninge, Carl Schenberg, anmält, rörande den så kallade Mölbyåens uprensande, ifrån sjön Sommen uti Östergöthland, hwarmedelst genom ringa kostnad nödige byggningsämnen, träwirke och wedbrand, förmenas kunna föras sjöledes ifrån de wid berörde sjö belägne anseelige skogar, till det kring Scheninge stad belägne åkerrika, men skoglösa slättland. Och som härigenom ofelbart mycken nytta och besparing uti allmenna hushållningen i hwarjehanda måtto skulle winnas, samt mycken skog, som nu i en aflägsen och oländig mark, ingen till nytta, förmultnar, kunde till gagn och nytta komma. Altså och emedan Scheninge stad dess utom ej länge sedan genom en olyckelig wådel till största delen afbrunnit, ty ansåg ståndet detta mål wärdigt riksens ständers åtancka, och fant derföre för sin del skiäligit, att dett samma, till secreta ut-

---

⁹⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 112.

skottets åtgjård och utarbetande, öfwerlemna. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras och till gunstbenägigt bifall anmälas skulle.

Föredrogs ett af herrar rådselectorerne inlemnadt förslag,⁹⁶³ till ett ledigt warande riksrådsämbetes besättiande, hwarpå blifwit uppförde:

öfwersten och riddaren herr Gustaf Adolph Hjärne,
öfweradjutanten och riddaren herr baron Johan Diedric Duvall och
generalmajoren och riddaren herr Carl Adlerfeldt.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla detta förslag.

Och ståndet lemnade härtill dess bifall, dock med det förbehåll, att å nyo uptaga detta förslag, i händelse de öfrige respective stånden skulle däruti wilja göra någon ändring.

Uplästes ett af herr borgmästaren Pihlgardt inlemnadt memorial,⁹⁶⁴ angående sättet att wälja borgmästare, rådmän och secreterare.

Uplästes ett af herr borgmästaren Kijhlman ingifwit memorial⁹⁶⁵ i samma ämne, som nyss anfördt är.

Efter någon discours, fant ståndet nödigt, att detta ärende må hwila, och herr borgmästaren Renhorn begärte lof, att få taga desse memorialer till sig, till närmare genomseende. Detta bifölls.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de revisionssecreteraren Wagner.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,⁹⁶⁶ ang:de pension för herrar riksens råd, baronerne Höpken, Palmstierna och Scheffer. Och hade secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, tillstyrkt, att herr riksrådet baron v. Höpken måtte undfå i årlig pension 12 000 d:r silf:rmt⁹⁶⁷, men herrar riksråderne och baronerne Palmstierna och Scheffer 6 000 d:r s:rmt hwardera i deras öfrige lifstid.

Herr rådmän Hylphers begärde, att detta ärende måtte hwila.

Herr assessoren Anthonsson: Jag kan icke finna något skiäl, hwarföre detta ärende skall hwila, ty hans excellence von Höpken har sjelf begärt

---

⁹⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 113.

⁹⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 145.

⁹⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 146.

⁹⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 49.

⁹⁶⁷ *sif:rmt* i prot.

afskjed, och det är icke ståndets skulld, att de öfrige blifwit från deras innehafde rådsämbeten licentierade. Hwad sjelfwa saken beträffar, så har jag redan från början hyst sådane tanckar, som secrete utskottet nu anfördt. De äro alle tre wärdige herrar, och förtjena den ömhet, som secrete utskottet för dem wisat. Hwad dem i synnerhet angår, så äro hans excellence baron Höpkens ägenskaper och förtjenster nogsamnt bekandte öfwer hela Europa, och större, än att de af mig kunna nogsamnt berömmas, eller af någon rättsinnig medborgare i riket, utan fullkomlig wördnad, ihogkommas. Och således tror jag mig böra tillstyrka, att hela lönen må honom tilläggas.

Herr talman: Det ankommer på ståndet, att i detta mål fatta en sådan resolution, som godt synes. Det är sant, att riket har ondt efter penningar, och att bristens fyllande mäst ankommer på borgare- och bondestånden. Det är ock sant, att 2:ne af desse herrar riksens råd förlorat de öfrige ståndens förtroende. Men däruti har detta ståndet icke haft någon del. Och således håller jag före bäst att bifalla secrete utskottets tillstyrkande.

Herr borgmästaren Malmstén: De tär bekandt, att riket är i en swår belägenhet, och har ondt efter penningar. Men detta bör ej hindra oss, att gjöra det, som rätt och billigheten ärfordra. Jag har tänkt och täncker, såsom den, hwilcken emot desse herrar riksens råd icke har något personelt, att då trenne gådt af, men de öfrige sittia qwar i rådet, så bör och någon billig medelwäg tagas, och i detta afseende⁹⁶⁸ bifaller jag secrete utskottets tillstyrkande, ang:de detta ärende.

Herr rådman Hanqvist: Ståndets beslut war, då saken, ang:de deras excellenciers deltagande uti krigets förklarande och fortsättjande, förehades, att samtel:e herrar riksens råd skulle anses lika, och ingen af dem särskilt ifrån riksens ständers förtroende uteslutas. Det är sant, att de hafwa felat, men felet war ett misstag om lagens rätta förstånd, och härörde ej af ond wilja. Således lærer wara billigt, att wi samtycka till de af secrete utskottet föreslagne pensioner.

Herr assessoren Anthonsson: I anledning af hwad jag förrut anfördt, tror jag mig äga skiäl, att ytterligare hemställa, om icke ståndet tåkes bifalla, att hans excellence baron von Höpken må få behålla hela lönen.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag wore gärna af samme tancka, som herr assessoren Anthonsson nyss anført. Men om det skall skje, håller jag före,

---

⁹⁶⁸ *affeende* i prot.

att hans excellence von Höpken bör åter gå in i rådet, och för lönen tjena riket med dess stora insigt och ägenskaper.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla secreta utskottets tillstyrkande i detta mål.

Hvilcket hemställande med Ja beswarades.

Herr assessoren Anthonsson begärte ytterligare, att särskild proposition måtte göras för hans excellence baron von Höpken, om hela lörens undfående.

Men ståndet förblef wid dess resolution, dock med det förbehåll, att om de öfrige respective stånden skulle finna godt, det hans excellence baron von Höpken får hela lören, så lemnar ståndet jämwäl gärna dess bifall därtill, och skulle detta genom en talrik deputation hos de öfrige stånden anmälas.

Och herr assessoren Anthonsson samt 11 ledamöter afträdde i detta ärende.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll⁹⁶⁹ ang:de deputationernes gjöromåls fortsättjande med all möjlig drift. Föreslåendes ridderskapet och adelen wisse böter för dem, som försumma sessionerne.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,⁹⁷⁰ ang:de de af constituerade⁹⁷¹ cornetten Anders Silfverlås⁹⁷² däröfwer anförde beswär, att han wid flere, tid efter annan inom Östgötharegementet till häst ledigwarande cornetsbeställningars bortgifwande, blifwit af yngre och mindre förtjente officerare förbigången.

Uplästes dissentientis votum i detta mål.⁹⁷³

Uplästes majoren Carl A. Ruthenschiölds memorial,⁹⁷⁴ ang:de detta ärende, med hemställande, i anledning af anförde skiäl, om icke cornetten Silfverlås måtte undfå lieutenantsfullmagt och -tour för lieutenanten Wol-

---

⁹⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets och adelns prot.utdrag, nr 14.

⁹⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 24.

⁹⁷¹ *constiuerade* i prot.

⁹⁷² *Sifverlås* i prot.

⁹⁷³ Ibid.

⁹⁷⁴ Ibid.

felt, såsom den förste, hwilken honom praejudicerat, samt den första vid Östgötha cavallerie ledig blifwande öfwerofficerareindelningen.

Herr borgmästaren Brunsell: Det är beklageligit, att riksens ständer så mycket skola sysselsättas, med beswärs afgjörande, öfwer liden praejudice. Denne klagar däröfwer, att femton gådt honom förbi, sedan sidstl. riksdag. Sådant alt härörer blott och endast af cheffernes orättwisa. Skall man då icke en gång kunna sätta en bom för sådant, och laga så, att folck blifwa bibehållne wid deras rätt⁹⁷⁵ och wälfärd, som så grufweligen wårdslösas, och undertryckes. Det är oförnekeligit, att barn blifwit honom föredragne, som likwäl bewisligen länge tjent, och sig wäl upfört. Och således hoppas jag, att ståndet lærer pröfwa skjäligt, att bifalla det upläste memorialet, på det Silfverlås må återställas i sin rättmätiga tour, och få någon indelning.

Borgmästaren Schauv: Ehwad man föregaf, så war det dock afsigten med den under sidstl:e riksdagen utfärdade tjensteförordningen, att afskiära alt tillfälle till klagan, för underofficerare och betjeningen wid collegier och annorstädes. Wederbörande hafwa ock nyttiat denna förordning, till ett sådant ändamål på många sätt. Intet regemente finnes, där ju mannamon snart sagt dagel:n gjöres, i synnerhet utöfwas wäld och orätt emot ofrälse män, hwilcka, ehuru länge och wäl de tjent, likwäl måste stå tillbaka för ynglingar af frälseståndet, som nyss trädt i tjenst. Detta fordrar rättelse, och jag hoppas, att ståndet lærer finna både nödigt och rättwist, att taga någon alfwarsam författning däremot.

Herr borgmästaren Renhorn hölt före, att cornetten Silfverlås wore hulpen, om han finge tour ifrån det datum, då han ärhölt constitutorial att wara cornett.

Herr borgmästaren Carl Gust. Boberg instämde härmed, med den tillägging, att detta wore rättwist, ty förrut hade han icke, såsom underofficerare, ägt någon tour, utan hade chefen, i följe af förordningen, kunnat föreslå hwem han pröfwade skickeligast.

Herr talman hemstälte, om icke herr borgmästaren Renhorns nyss anförde yttrande, öfwer detta ärende, finge bifall.

Men ståndet fant godt, att saken skulle hwila till dess löparen kommer.

---

⁹⁷⁵ *derätt* i prot.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkomo, med berättelse, att de öfrige respective stånden hade tackat för den lemnade underrättelsen, om ståndets beslut, och lofwat yttra sig däröfwer. Hos bondeståndet hade talman begärt, att dess stånds extractum protocolli, ang:de handelsmännens i Carlscrona, Grahns och fleres assecurancesak måtte företagas och bifallas.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,⁹⁷⁶ ang:de den af öfwerdirecteuren Luthman gjorde ansökning, om säteries frihet uppå dess ¼-delshemman, Carlsdahl, i Wessmanland Carlskoga bergslag och sochn; tillstyrkandes deputationen, det Carlsdahls hemman måtte tilläggas frälsehemmans natur och beskaffenhet.

Herr borgmästaren Malmsten och herr rådman Burtz begärde, att detta ärende må hwila.

Herr borgmästaren Lönbohm: Jag hoppas, att ståndet lærer af de anförde omständigheter finna, att deputationens betänckande är aldeles billigt, ty Luthman har ju af ris och rot uptagit detta hemman, och således beder, att betänckandet må afgjöras och bifallas.

De nyss berörde herrar, som begärt, att detta ärende skulle hwila, begofwo sig därifrån.

Och herr talman frågade, om icke deputationens betänckande finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Herr talman: Revisionssecreteraren Wallberg har hos mig anmält, det han trodde sig så mycket mera blifwa lidande, genom det extractum protocolli, som ståndet utfärdat, för revisionssecreteraren Wagner, som Wagner altid i nedre revisionen sutit under Wallberg, och för honom aldrig ägt föresäte. Och hade revisionssecreteraren Wallberg anhållit, att han måtte återförhjelpas till dess ägande rättighet.

Herr borgmästaren Schauv: Revisionssecreteraren Wagner feck, som bekandt är, sidstl. riksdag riksens ständers föreskrift, till ärhållande af revisionssecreterarefullmagt och tour till befordran. Någon tid derefter föreföll en ledighet, men som till denne ledighet, i följe af riksens ständers förordnande, 3:ne bergscollegiiledamöter kommo att föreslås, och Wagner icke kunde räknas bland dem, som äro hemma i bergswetnskapen, så kom

---

⁹⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 17.

revisionssecreteraren Wallberg, som då feck fullmagt, att få säte i nedre revisionen, fram för Wagner, som eljest bordt till den ledige sysslan befordras, om hon hört till justitiae-, och ej till bergswäsendet.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila, till dess man kunde få inhemta närmare underrättelse, om sakens sammanhang.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och gaf ordföranden, lagmannen grefwē Renstierna wid handen, det ridderskapet och adelen hade förehaft secreta deputationens betänckande, ang:de maijoren Gyllensvahn, och funnit det alt för många skulle blifwa lidande, om hans ansökning bewiljas. Och hade ridderskapet och adelen fördenskull funnit nödigt, att begära, det detta ärende må hwila, så wäl som flere andre dylike, som angå praejudice i armeen, till dess ridderskapet och adelen hunnit yttra sig.

Herr talman försäkrade, att borgareståndet lærer med nöije söka, att härutinnan gjöra ridderskapet och adelen till wiljes, hälst sådane ärender mästadels angå ridderskapet och adelens ledamöter.

Deputerade afträdde.

Herr gullarbetaren Dahl begärte lof, att få resa bort på 14 dagar, hwilcket bewiljades.

Sex deputerade afsändes till bondeståndet, med löparen ang:de en särskild deputation, till commercerådet Nordencrants boks öfwerseende, och anmodades ordföranden, herr rådmän Hanqvist, att härjämte till bifall anmäla ståndets extractum protocollī, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz, och öfwerstelieutenanten Boijes befordran till landshöfdingeämbeten, den förre i Nykjöpings, den senare i Nylands län.

Uplästes ett af praesidenten i kongl. cammarcollegio, herr baron Carl Fr. von Höpken, inlemnadt memorial,⁹⁷⁷ hwaruti wid handen gifwes, att protocolsdeputationens 3:dje utskott, genom utdrag af protocollet, den 10 Martii sidstl:e, begärt behörig förteckning uppå de skattekjöpsmål, som i berörde kongl. collegio ännu oafgjorde äro, och som kongl. collegium därå lemnat till swar, att sådant, för mångfaldige andre ärender, kongl. remisser och riksdagsmål, ej kunde låta sig gjöra, ty hade utskottet den 21 April sidstwekne, genom ytterligare extractum protocollī, antydt kongl. collegium, att wid 100 d:r s:rmts wite, inom 28 dagar efter inhändigandet af

---

⁹⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 147.

detta senare protocollutdrag, dess innehåll fullgjöra. Och som sådant wore omöijeligit att fullgjöra, utan att andre rikswårdande ärender och gjöromål skola på någon tid eftersättias, ty hemställer herr baron och praesidenten, om contoiren i kongl. collegio skola med det begärte arbetet fortfara, eller och dermed uphöra, samt skjöta de öfrige angelägne sysslor.

Herr borgmästaren Ekman: Sakens sammanhang är detta: Tredje utskottet fant nödig, att behörig förteckning måtte ifrån kongl. cammarcollegium infordras, öfwer de därstädes oafgjorde liggande skattekjöpsmål, och trodde utskottet sig, i anledning af deputationens beslut, berättigadt, att gå directe till collegium. Detta skjedde. Och ärhölt utskottet det swar, att dess begäran för mångfaldige sysslor, ej kunde upfyllas. Utskottet såg sig fördenskull föranlåt, att förnya dess begäran, med de uttryckeliga orden, att utskottet ej begärte lista på flere skattekjöpsmål, än sedan sidste riksdag, och då förelades 28 dagar, samt wite, att inkomma dermed. Här klagas både öfwer tiden och witet, med föregifwande, att alt annat arbete i contoiren skulle nödgas afstadna, i händelse deputationen[s] begäran skulle upfyllas. Men att så ej förewetter, bewises deraf, att cammarrådet Rothlieb, som har snart halfwa riket under sin departement, likwäl har, efter utskottets begäran, inkommit med förteckningen, och det ändå innom kortare tid, än utskottet förelagt. Deremot hafwa de öfrige icke inlefwererat det ringaste, ehuru de icke hafwa tredjedelen emot honom i detta mål att gjöra. För öfrigit, och på det utskottets ledamöter måge få tillfälle, att vidare upplysa detta ärende, begär jag att saken må hwila.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Det har jag mig bekandt, att herr cammarråd har sitt contoир, öfwer hwilcket han har upsyn, och swarar derföre. Cammarrådet Rothlieb har wäl det contoiret, under hwilcket det största antalet af provinser hörer. Men härwid är att märka, att ehuru de öfrige hafwa ett mindre antal provinser, så hafwa de dock i detta mål, i anseende till orternes olikhet, mera att gjöra. Således har cammarrådet Rothlieb kunnat upfylla utskottets begäran, men de öfrige icke. Och sanningen att säga, om de skola upgifwa alle skattekjöpsmål, sedan 1723, måste det blifwa ett odrägeligit arbete, hälst nu under riksdagen, då contoiren äljest hafwa händerne fulle, af andre gjöromål, hwilke i denna händelse nödwändigst måste aldeles afstadna. Härwid bör jag jämwäl påminna, att det icke tillhördt utskottet, utan deputationen, att begära desse förteckningar, och förelägga wite, hwilcket ock så mycket mindre lærer hafwa

bordt skje, som kongl. collegium gifwit wid handen, att sysslornes myckenhet hindrade det, att upfylla utskottets begäran. Detta är ock så mycket troligare, som man ej annat kan säga, än att detta collegium arbetat rätt hederligen, sedan sidste riksdag.

Herr borgmästaren Renhorn: Om utskottets ledamöter wilja ingifwa deras påminnelser wid detta memorial, så bör dem tid därtill lemnas, och således må saken sålänge hwila.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Witens föreläggande har ju i anledning af förordnande uphört, och således hade det icke eller här bordt skje, aldraminst af utskottet, som aldeles icke därtill är berättigadt.

Härmed instämde herr borgmästaren Saklén.

Herr assessoren Anthonsson: Jag will tro, att witen icke annars än af deputationen blifwit förelagde. Härtill bör ock deputationen äga rättighet, ty i annor händelse, och om en deputation icke äger denna myndighet, lærer föga någon bry sig om, att gifwa swar på de remargver, som gjöras, och då måste deputationens gjöromål afstadna. Men att ett utskott skall gå directe till ett kongl. collegium, deputationen oåtspordt, och förelägga wite, däruti kan jag icke finna mig.

Herr grosshandlaren Clason: Detta har sin rigtighet, ty jag ärhindrar mig, att sidstl. riksdag tordes icke något utskott förelägga något wite, utan föredrogs alltid sådant, när det war nödigt, i deputationen, som pröfwade omständigheterna, och förfor derefter.

Herr talman hemstälte, om icke detta ärende måtte hwila, till dess utskottets ledamöter kunna inkomma med deras påminnelser.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr rådman Hanqvist och herrar deputerade återkommo, och gaf ordföranden wid handen, att bondeståndet lofwat, företaga och afgjöra de anmänte ärender, så snart möjligt wore.

Secreteraren anmälte, att då han skolat upsättia den anbefalte expeditionen, ang:de prästmannen magister Wännerbergs befordran,⁹⁷⁸ hade han funnit någon otydlighet uti den häröfwer fattade resolution, i det icke ut-satt blifwit 1:mo om Wännerberg skall anmälas, till ett först ledigt blifwande regalt, eller och consistorie[1]t pastorat, 2:o om härmed förstås första ledige pastorat inom, eller och tillika utom Lindkiöpings stift, till

---

⁹⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 102. Se ovan vid not 813.

hwilcket Wännerberg egenteligen hörer. Förfrågandes sig secreteraren, huru han härmed förfara borde?

Ståndet fant godt, att förklara, det magister Wännerberg skall anmälas, till det första innom Lindkiöpings stift ledigt blifwande regale pastorat.

Herr borgmästaren Kihlman begärte lof, att resa hem på 10 a 12 dagar. Hwilcket bewiljades.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 22 Julii

S.d. Uplästes Schöfdes stads magistrats bref af den 13 i denne månad,⁹⁷⁹ hwaruti wid handen gifwes, att magistraten, i följe af ståndets skrifwelse af den 25 Majj sidstl., låtit förrätta riksdagsmanswal därstädes, och till stadens fullmäktig utsedt borgaren Eric Arfvidsson Hasselberg.

Uplästes Schöfde stads fullmagt af borgaren Eric Arfvidsson Hasselberg,⁹⁸⁰ och gillades; hwarefter Hasselberg intog sitt säte i ståndet, och önskade herr talman honom lycka till det förestående riksdagsarbetet.

Uplästes Enekiöpings stads magistrats skrifwelse af den 11 i denne månad,⁹⁸¹ med anhållan, att staden må warda förskont, att wälja en annan fullmäktig, uti framl:e riksdagsmannens borgaren Bengt Enemans ställe, hälst emedan stadens inwånare äro mästa delen fattige, och magistraten icke nu mera har någre angelägenheter, sedan Enman de honom updragne ärender inlemnad, på wederbörlige ställen.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och kommer swar att härom afgå.⁹⁸²

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har genomläst betänckandet, ang:de knektecontractet i Norbergs härad, och funnit mig föranlåten, att göra därwid någre påminnelser, hwilcke jag till protocollet will inlemna, som uplästes, lydande ut in actis.⁹⁸³

---

⁹⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 148.

⁹⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1361.

⁹⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 149.

⁹⁸² Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 153.

⁹⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 3, bilagor.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii, ang:de detta ärende.⁹⁸⁴

Herr grosshandlaren Clason: Jag har mig detta ärendets förlopp noggsamt bekant, men som jag det tillföre, då saken förehades, anført, så will jag allenast lägga därtill, att rotehållarne, alt sedan 1694 icke betalt järn i natura, utan allenast 120 d:r kp:rmt i årlig lön åt soldaterne. Därmed hafwa desse ock warit nögde, intill dess de af en wiss man blifwit retade, att söka ändring. Kongl. Mai:st har ock änteligen, sedan wederbörande blifwit hörde, resolverat, att soldaterne skulle få i årlig lön 130 d:r k:rmt, hwarwid det så mycket mera bör förblifwa, som de ändå få mera, än alle andre soldater, så utom, som innom regementet.

Herr rådman Hylphers: För min del kan jag ej annat finna, än att soldaterne böra bibehållas wid det slutne contractet. De hafwa gådt in däruti, då järnet gälde litet, och andre wahror äfwenså. Hwarföre skola de nu däri-från uteslutas, då alle andre wahror kåsta tredubbelt mera, än då contractet slöts?

Herr borgmästaren Schauv: Riksens ständer hafwa tillstyrkt Hans Kongl. Mai:st, att försöka, om icke någon godwillig öfwerenskommelse kunde i detta mål träffas, imellan rotehållarne och soldaterne. Men soldaterne begärte 18 d:r och rotehållarne bödo ej mera, än 15 d:r för skjjeppundet, och Hans Kongl. Mai:st resolverade, att soldaterne allenast skulle få 11 d:r som således är 4 d:r mindre, än hwad rotehållarne ärbudit. Detta kan icke kallas någon godwillig förening, och derföre hafwa ock soldaterne beswärat sig, och sökt ändring, samt anhållit, att wid contractet blifwa bibehållne, hwilcket ock i sig sjelft är rätt och billigt.

Herr assessoren Anthonsson: Jag lemnar contractet i sitt goda värde. Det kan, i den tid det slöts, hafwa warit billigt nog. Men dess bibehållande nu skulle öfwerstiga all billighet, ty om de skulle få 6 skjjeppund stångjärn in natura, stego deras lön högre, än wisse officerarelöner nu för tiden. 130 d:r äro aldeles nog, och passa sig närmast, såsom ett medium, imellan järnets förra låga och nu höga pris.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: När man eftersinnar, att bonden skall antingen skaffa och hålla soldat, eller ock gå sjelf ut, när så påfordras, och han ingen kan skaffa i sitt ställe, så fordrar ju rättwisan, att soldatens lön må wara någorlunda billig, ty eljest skulle bonden alt för

---

⁹⁸⁴ Ibid. Daterat 9 juni 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 29.

mycket betungas, ja så högt, att han ej mäktade betala lönen, och således häldre lemnade sitt hemmans bruk, och blefwe sjelf soldat. Den lön, som uti contractet utsatt är, war billig den tiden contractet slöts, men nu wore hon aldeles oskiälig, och öfwerstega mångdubbelt alle wanlige soldatelöner. Däremot är det billigt, att soldaten undfå 130 d:r, och därmed kan han jämwäl komma ut. Ty när han är hemma, kan han med arbete utom dess förtjena sig födan, och när han står i fält, niuter han tractamente.

Herr inspectoren Muncktell: Som soldaterne, ifrån 1694, nögt sig med 120 d:r kopp:rmt, så tyckes det och böra så mycket häldre nu stadna med det, som Hans Kongl. Mai:st resolverat, som 130 d:r äro ändå mera, än hwad någon annan soldat undfår.

Herr borgmästaren Schauv: Soldaterne åberopa sig contractet; som alle contracter äro strictissimi juris, så böra de ock därwid bibehållas. Här säges wäl, att de ifrån wiss tid åtnögt sig med 120 d:r, men detta förringar icke deras rätt, att hålla sig wid contractet, så mycket mindre, som man wet, att indelningshafware niuta åtskillige persedlar in natura i lön, om dem så behagar, eller ock betalning derföre, efter öfwerenskommelse. Och bör fördenskull detta contract, som nu stått snart 100:de år, soutineras. Man tycker, att 130 dal. äro nog, om icke för mycket. Men de betyda nu för tiden, då alle wahrer stigit till ett så högt pris, ej mera, än 60 d:r, den tiden contractet slöts. Är det då billigt, att contractet skall ändras eller uphäfwas? Så länge järnet kostade litet, wille rothällarne betala det in natura, men sedan prisen däruppå stigit, willja de betala penningar, och ändå därtill en så liten summa, som på intet sätt swaras emot contractet.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag är så mycket mera af den tancka, att contractet bör stå fast, som det rör indelningswärket, hwilcket på intet sätt får rubbas, fast mindre aldeles ändras och omkullkastas.

Herr borgmästaren Cervin: Det är ju aldeles billigt, att soldaterne niuta deras slutne contract till godo, och att de i följe däraf få så många skjjeppund järn, in natura, som faststält är. Ty jag kan ej finna skjäl, hwarföre contractet skulle ändras, därföre att järnprisen stigit, ty alle andre wahrers pris hafwer stigit, i en lika proportion.

Uplästes soldaternes hos riksens ständer ingifne beswärsskrift i detta mål.⁹⁸⁵

---

⁹⁸⁵ Ibid.

Uplästes Kongl. Mai:sts nådigste resolution öfwer detta ärende.⁹⁸⁶

Herr borgmästaren Lange: Å ena sidan förefaller det mig betänckeligt, att ändra det slutne knecktecontractet, å andra sidan syns det jämwäl nog hårdt, om rotehållarne skulle ärlägga järn in natura, eller ock betala det efter markegången, ty då skulle såldaternes löner blifwa alt för dryge. Dock som herr grosshandlaren Clason anmält, att soldaterne, ifrån 1694, åtnögt sig med 120 d:r i penningar, och således sjelfwa gjordt den ändringen uti contractet, så håller jag för så mycket billigare, att bifalla Kongl. Mai:sts resolution, öfwer detta ärende, som soldaterne i följe deraf få 10 d:r mera, än förrut.

Herr borgmästaren Schauv: Att soldaterne åtnögt sig med 120 d:r en tid, kunde någorlunda låta sig gjöra, emedan myntets värde och wahornes låga pris, då i det närmaste swarade emot hwarannan. Men sedan myntet blifwit förhögt, och wahornes pris stigit till en odrägelig högd, passar det sig icke med billigheten. Jag har tillförene anført, att riksens ständer sidst, då detta ärende hos dem förehades, tillstyrkt, att försök göras måtte, om en godwillig öfwerenskommelse kunde träffas, men i stället för en sådan godwillig förening, har Hans Kongl. Mai:st, genom resolution, afgjordt saken och tillagt soldaterne, icke allenast mindre än de påstådt, utan ock mindre, än rotehållarne ärbudit. Detta är rätta orsaken till soldaternes beswär, hwilcke således äro wälgrundade.

Herr talman: Mig tyckes, att de af bondeståndet anförde skjäl äro grundade på billighet, och hemställer jag fördenskuil, om icke det upläste protocolsutdraget må bifallas.

Herr talman hemstälte, om icke en deputation nu måtte afgå till de öfrige stånden, men detta ståndets extractum protocoll,⁹⁸⁷ ang:de ansökningarne, om fem nya stapelstäder, och hos ridderskapet och adelen på det bästa anmäla detta ärende till bifall, samt hos de öfriga begära ändring uti deras förra resolutioner.

Ståndet fant godt, att 16 ledamöter måtte afgå, och anmodades herr justitiaeborgmästaren Robeck, att föra ordet, hwilcket han sig åtog, och tillika med herrar deputerade afträdde.

---

⁹⁸⁶ Ibid.

⁹⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 111. Se ovan vid not 951.

Herr borgmästaren Omnberg begärte tillstånd, att få låta trycka detta nyss ofwanberörde ståndets extractum protocolli; hwilcket bewiljades.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 20 i denne månad,⁹⁸⁸ hwaruti wid handen gifwes, att sedan prästeståndet pröfwat billigt, det revisionssecreteraren Silfverschiöld måtte få afstå sin syssla, hade prästeståndet därjämte funnit skiälligit, att revisionssecreteraren Wagner, som innehafwer Kongl. Mai:sts fullmagt, må niuta till godo den tour till befordran, som bemälte fullmagt honom tillägger, och i följe däraf hafwa tour framför Silfverschiölds successor, samt ifrån denne tid undfå skillnaden, imellan dess förre och full revisionssecreterarelön, till dess han ärhåller den nästa ledig blifwande revisionssecreterarelön, som samma beställning åtföljer.

Herr borgmästaren Renhorn: Den frågan har warit före, hwad tour revisionssecreteraren Wagner bör äga. Nu har prästeståndet pröfwat billigt, att han bör hafwa tour till befordran, fram för revisionssecreteraren Silfverschiölds successor. Men här är frågan, om han icke härjämte bör, i anledning af dess fullmagt, hafwa tour framför revisionssecreteraren Wallberg.

Herr talman upläste ett till honom skrifwit bref af revisionssecreteraren Wagner,⁹⁸⁹ tillika med en bifogad billet, med nyss berörde revisionssecreterares namn under, hwaräst orden så lyda: *Eftersom herr revisionssecreteraren Wallberg, redan wid tjenstgörandet haft tour för mig, så förklarar jag ock mig därmed nögd, med försäkran, att jag innom wärket, hwarken begär, eller emottager touren framför wälbemälte herr revisionssecreterare.*⁹⁹⁰ Yttrandes sig herr talman: Här af finner ståndet, att denna fråga är redan imellan wederbörande afgjord, så att icke något vidare lärer wara, att därwid påminna. Men den frågan återstår ännu oafgjord, om icke hofrättsrådet Beckfries, som träder in, genom det tillåtne accordet, uti revisionssecreteraren Silfverschiölds ställe jämwäl bör niuta sin företrädares rätt i så måtto, att han får tour framför Wagner.

Herr borgmästaren Schauv: Efter riksens ständers föreskrift, bör revisionssecreteraren Wagner hafwa tour ifrån dess fullmagts dato, och således jämwäl framför revisionssecreteraren Wallberg. Öfwerenskommelsen dem imellan rörer allenast föresätet, innom nedre revisionen, men icke tour till

---

⁹⁸⁸ Bilaga till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 143.

⁹⁸⁹ Ibid.

⁹⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 143, bilagor.

widare befordran. Ståndet har och redan resolveradt, att Wagner skall niuta dess tour till godo, och undfå full lön. Får han denna, lærer han icke längre böra sittja wid protonotariesyslan, utan komma att anses, såsom ordinarie tjenstgörande, och således kan hofrättsrådet Beckfries så mycket mindre få tour för honom, som änskiönt han succederar Silfverschiöld, får han likwäl ej hans tour, utan allenast tour ifrån dess fullmagts datum.

Uplästes riksens ständers sidstl. riksdag meddelte föreskrift för revisionssecreteraren Wagner, tillika med Kongl. Mai:sts honom i anledning därpå meddelta nådigsta fullmagt.

Herr borgmästaren Renhorn: Häraf är nu aldeles klart, att Wagner warit älst inom wärket, och närmast berättigad till en revisionssecreterarsyssla; att han förrut stått på förslag, men blifwit förbigången; att han skulle få uprättelse för dess då redan lidne praejudice, och att Hans Kongl. Mai:st, i anseende till detta alt, meddelt honom revisionssecreterarefullmagt. Blef han då revisionssecreterare, som är oförnekligit, och det i anseende till förrut liden praejudice, huru kan då någon betaga honom dess tour ifrån fullmagtens datum?

Herr justitiaeborgmästaren Robeck och herrar deputerade återkommo med berättelse, det herr grefwen och landtmarskalcken försäkrat, att det anmälte ärendet skall handteras med all ömhet, och ett rättwist slut däröfwer meddelas. De öfrige respective stånden hade lofwat, att se till, huru wida någon ändring kunde skje uti deras förrut fattade beslut.

Discursen återtog, ang:de revisionssecreteraren Wagner, och Kongl. Mai:sts för honom utfärdade fullmagt uplästes å nyo.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag finner häraf, att Wagner undfått fullmagt, såsom wärkelig revisionssecreterare, och icke en blott caractère. Han bör fördenskull niuta sin tour till godo, ifrån fullmagtens datum, och företräde fram för revisionssecreteraren Silfverschiölds successor. Men hwad hans säte i nedre revisionen beträffar, i anseende till revisionssecreteraren Wallberg, må det förblifwa wid den dem imellan träffade öfwerenskommelse.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii å nyo, ang:de detta ärende.

Herr borgmästaren Kock: Jag frucktar, att om ståndet resolverar, det revisionssecreteraren Wagner skall äga företräde framför Silfverschiölds successor, som prästeståndet nu yttrat sig, lærer hofrättsrådet Beck-Fries afsäga sig det ingångne contractet, emedan han trodt sig böra få niuta sig

antecessors rätt, hwilcken honom likwäl betages. Och då är revisionssecreteraren Silfverschiöld ohulpen.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag tror icke, att hofrättsrådet Beckfries afsäger sig accordet därföre, att han ej får praejudicera Wagner, som är bättre förtjent. Men om han det gör, finnes snart någon annan, som går in i hans ställe, så att Silfverschiöld ändå icke blifwer ohulpen.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition, och herr talman hemstälte, om icke prästeståndets extractum protocoll i detta mål finge bifall.

Hwilcket hemställande beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Renhorn och ellofwa herrar ledamöter afsändes, såsom deputerade till de öfrige respective stånden, att därstädes till bifall anmäla följande extracta protocoll: naml:n 1:o ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz befordran, till landshöfdinge i Nykiöpings län, 2:do ang:de öfwerste-lieutenanten Boijes befordran till landshöfdinge uti Nylands län, och 3:tio rådman Schenbergs ansökning, om en canals upränsande i Mölby åhn wid staden Scheninge.

Deputerade afträdde.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de 59 § af ståndets allmänna beswär, lydande ut in actis.⁹⁹¹

Justerades extractum protocoll, ang:de prästmannen Wännerbergs befordran, och lyder, som följer:⁹⁹²

S.d. Sedan borgareståndet, genom utdrag af protocollet, under den 12 i nästl. månad, i anledning af förekommande bewekande skiäl och omständigheter, pröfwat skjälighet, att instämma med högwördige prästeståndets os Hans Kongl. Mai:st inlemnade underdåniga föreskrift, för prästmannen magister Johan Wännerberg, till att ärhålla det då ledige Rystads pastorat i Lindkjöpings stift, och det ärbara bondeståndet detta borgareståndets yttrande bifallit, har borgareståndet fått förnimma, det förslaget till nyss berörde pastorat blifwit föredragit, och att Hans Kongl. Mai:st i nåder behagat bortgifwa det samme åt en af de på förslaget upförde prästmän, innan högloflige ridderskapet och adelen hunnit utlåta sig öfwer borgareståndets yttrande för magister Wännerberg och riksens ständers föreskrift för honom till Hans Kongl. Mai:st kunnat afgå. Och som magister Wännerberg således,

---

⁹⁹¹ Ej återfunnet.

⁹⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 114.

wid en femtijo åra ålder, måste befinna sig bröd- och sysslolös, med hustru och många små barn, ehuru han, så i anseende till lärdom och skickelighet, som en mångårig tjenstetid, ett blidare öde wärkeligen förtjent, ty har borgareståndet funnit rättwist, det må prästmannen, magister Wännerberg, hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas, till århållande af det första, med Rystad jämnogdt, om icke bättre, ledigt blifwande regalepastorat, innom Lindkiöpings stift.

Hwilcket hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas skulle.

Föredrogs saken å nyo,⁹⁹³ angående den af constituerade cornetten Silfverlås anförde beswär, öfwer liden praejudice. Och pröfwade ståndet skiäligit att bifalla majoren Ruthenskiölds i detta mål aflemnade memorial, hwar öfwer extractum protocollii utfärdades, sålunda lydande:⁹⁹⁴

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänckande, angående de beswär, hwilcke constituerade cornetten Anders Silfverlås⁹⁹⁵ där öfwer anført, att han, wid flere tid efter annan innom Östgötha regemente till häst ledige wordne cornettsbeställningars förgifwande, blifwit af yngre och mindre förtjente underofficerare förbigången. Wid detta tillfälle uplästes jämwäl ett af majoren Carl A. Ruthenschiöld inlemnadt memorial, rörande detta ärende; och pröfwade borgareståndet skjäligit, att detta memorial bifalla.

Hwilcket med de öfrige respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollii,⁹⁹⁶ ang:de prissers upbringande och fördelning, så wid örlogsflottan, som gallererne.

Uplästes ett project till Kongl. Mai:sts nådige reglemente i detta mål.⁹⁹⁷

Detta projecterade reglemente hade ridderskapet och adelen bifallit, med följande gjorde tillägningar.

⁹⁹³ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 24.

⁹⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 115.

⁹⁹⁵ *Sifverlås* i prot.

⁹⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 50.

⁹⁹⁷ *Ibid.*

Wid 1 § och de orden: tager någon del, än att den får: tillägges: behåller de äröfrade canoner med deras tillbehör, och för skjäligit pris, till sig lösa alle öfrige, p.p.

Wid 2 § och de orden: Att presidenten, ammiralerna och vice ammiralerna i ammiralitetscollegio, tillsättes: *samt de öfrige i collegio sittande flaggmän och ledamöter, så militaire, som civile.*

Wid 3, 4 och 7 §§ och samme ord, hade ridderskapet och adelen gjordt en lika tillägning, som nyss anfördt är.

Borgareståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta projecterade reglemente, tillika med de nu anförde ridderskapets och adelens tillägningar.

Fiorton deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, biskoppen doctor Hallenius, att prästeståndet förehaft secreta utskottets extractum protocollii, ang:de pension för herr riksrådet baron Höpken, och hade wid detta tillfälle kommit hos prästeståndet i öfwerwägande de store förtjenster och sälsynte egenskaper, hwaraf herr riksrådet är innehafware, hwarföre ock prästeståndet funnit skiäligit, icke allenast att bifalla detta extractum protocollii, som borgareståndet genom dess deputerade anmält, utan ock, att herr riksrådet må anmodas, att återtaga dess inträde uti rådet, med dess fulla lön, på det herr riksrådet än vidare må kunna tjena riket, med dess stora ägenskaper, och besynnerliga insigt, uti rikets högst wårdande ärender, hwarföre ock prästeståndet welat detta, till benägit bifall, på det ömaste anmäla.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig därhos, att borgareståndet så mycket häldre lærer bifalla prästeståndets utlåtande i detta mål, som borgareståndet förrut, genom dess deputerade, yttrat dess önskan, att herr riksrådet baron von Höpken måtte förmås, att åter inträda i rådet.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn och herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden, att herrar deputerade hos de öfrige respective stånden anmält de anförtrodde ärender, och ärhållit det wanliga swar, att desse ärender skola företagas och afgjöras så snart giörligit är.

Uplästes secreta deputationens betänckande,⁹⁹⁸ ang:de de beswär, som öfwerstelieutenanterna wid fortification, Otto Adrian Berg von Linde, och

---

⁹⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 25.

O. R. Glansénstierna anfördt däröfwer, att öfwerstelieutenanten Carl Adrian von Bläsing för dem ärhållit tour, till vidare befordran.

Uplästes dissentientis votum i detta mål.⁹⁹⁹

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Herr talman hemställte, om icke ståndet nu behagade företaga prästeståndets proposition, ang:de herr riksrådet baron von Höpkens inträde i rådet tillbaka.

Herr borgmästaren Schauv begärdte, att detta ärende måtte hwila till nästa plenidag, på det man måtte hafwa tillfälle, att närmare öfwerwäga de omständigheter, som wid detta betydande ärende förefalla.

Herr rådman Hanqvist: När jag ärhindrar mig herr riksrådet baron Höpkens sällsynte ägenskaper, och den nytta, riket af denne herres stora insigt i affairerne, har att wänta, kan jag ej annat, än styrka till dess inträde åter i rådet. Men det förefaller mig något besynnerligt, att prästeståndet icke nämt ett enda ord, om herrar riksråderne, baronerne Palmstierna och Scheffer. Låtom oss tänka på dem, huru de äfwen måge kunna hjälpas.

Härmed instämde herr borgmästaren Brunssell.

Herr borgmästaren Finerus: Ehuru jag icke på något sätt är emot herrar riksens råd, baronerne Palmstierna och Scheffer, så måste jag dock påminna, att de blifwit ansedde, såsom skyldige, hwaremot herr riksrådet baron von Höpken sjelf begärt afskjed, så att desse qvaestiones nu ej lära böra sammanblandas, utan särskilt handteras.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag twiflar icke om ståndets benägenhet för herrar riksens råd, baronerne Palmstierna och Scheffer, ty detta är öfwerensstämmande med ståndets fattade beslut och yttrande, när qvaestionen om deras licentierande war före. Men wi lära få nogsamme tillfällen, att täncka på dem framdeles. Låtom oss nu afgjöra prästeståndets yttrande, ang:de herr riksrådet von Höpken

Herr talman: Ståndet har redan, då secreta utskottets tillstyrkande, ang:de pensionerne för desse herrar riksens råd, förehades, yttrat dess åstundan, att herr riksrådet baron von Höpken måtte inträda i rådet tillbaka. Och således föreställer jag mig, att alle nu lära önska det samma. Det lærer fördenskull wara nödigt, att wi snart utlåta oss, ty om saken ställes i

---

⁹⁹⁹ Ibid., bilaga.

någon qvaestion, torde herr riksrådet willja betäncka sig, om han skall antaga anbudet.

Härwid instämde herr borgmästaren Malmstén till alla delar.

Herr borgmästaren Lange: Som det är owist, om herr riksrådet baron von Höpken will åter inträda i rådet, så wore bäst, att sondera honom först häröfwer, innan något beslut fattas i detta mål.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte proposition.

Och herr talman frågade, om icke ståndet behagar bifalla prästeståndets yttrande, angående herr riksrådet, baron von Höpkens inträde i rådet.

Hwilcket med Ja beswarades.

Herr talman hemställte, om icke en deputation måtte afgå till de öfrige respective stånden, att notificera detta ståndets beslut.

Ståndet fant godt, att så måtte skje, och deputerades herr borgmästaren Renhorn, tillika med 13 herrar ledamöter, i detta ärende.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll¹⁰⁰⁰ ang:de en § uti allmogens beswär,¹⁰⁰¹ hwaruti anhålles, om förkortning af den hittils wanliga omgång, men consistoriifullmäktiges förordnande uti jordatwister, hwaruti prästegårdar och kyrkohemman äga del. Begärandes prästeståndet, i anledning af anförde skiäl, att denne allmogens ansökning må afslås, och att härmed så hädanåt, som hittils, förfaras må.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁰⁰² angående de af öfwers-telieutenanten wid fortificationen, Olof Glansenstierna anförde beswär, däröfwer, att han in uti armeen, wid åtskillige sökte ledigheter, icke fått niuta befordran.

Uplästes dissentientis votum i detta mål.¹⁰⁰³

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Renhorn och herrar deputerade återkommo, och anmälte ordföranden, att prästeståndet betygat mycken fågnad deröfwer, att borgareståndet bifallit dess yttrande. Bondeståndet hade yttrat sig willja

---

¹⁰⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 7. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

¹⁰⁰¹ Se *BdP* 8, s. 820 med not 2.

¹⁰⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 26.

¹⁰⁰³ *Ibid.*, bilaga.

utlåta sig, så snart prästeståndets skrifteliga yttrande inkommo, och herr grefwen och landtmarskalcken hade utlåtit sig, icke twifla, det ju ridderskapet och adelen lærer instämma med prästeståndets yttrande.

Som klockan war redan half tu, ty skildes ståndet åt.

Åhr 1761 den 24 Julii

Justerades protocollerne för den 1 och 3 Decembris, sidstledit år.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁰⁰⁴ ang:de ett af öfwers-telieutenanten Beutman gjordt anbud, att, emot 24 000 d:r kopp:rmts wedergällning, upgifwa beskrifning, till det här i staden warande lazarettets apothecare, uppå ett medicament, essentia solis kalladt. Men som secrete utskottet funnit, att sådane, wid flere tillfällen upgifne, universalmedicamenter sällan eller aldrig haft den påsyftade wärkan och nytta, ty anser secrete utskottet rådeligast, att detta anbud och begäran afslå.

Herr rådman Hylphers: Jag har ett medicament, för fallandesoten, som alltid gjordt god wärkan. Jag will upgifwa det för riket.

Herr borgmästaren Renhorn: Förfarenheten har länge sedan wisat, att universelle medicamenter äro omöjneligen att påfinna. De kunna då och då hafwa någon god wärkan hos en och annan, men de äro aldrig souveraine, icke ens i en enda sjukdom. Hwarföre skall man då betala penningar för deras upgifwande? Om de äro så gode, som man will påstå, kan upfinnaren ändå få nogsam betalning för dem.

Herr talman hemstälte, om icke secrete utskottets yttrande i detta mål finge bifall.

Hwilket beswarades med Ja.

Uplästes expeditionsdeputationens¹⁰⁰⁵ extractum protocoll¹⁰⁰⁵ af den 15 i denne månad,¹⁰⁰⁶ hwaruti wid handen gifwes, att deputationen funnit ett, wid sidstl:e riksdag, af samtelige respective stånden bifallit men oexpedieradt betänckande, förfrågandes sig deputationen, huru härmed nu förfaras bör.

---

¹⁰⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 51.

¹⁰⁰⁵ *expeditionesdeputationens* i prot.

¹⁰⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditionsdep:s expeditioner, nr 3.

Herr borgmästaren Brunssell: Deputationen nämner icke hwad detta är för ett mål, eller hwad det angår. Detta böra wi förrut weta, innan wi kunna yttra oss däröfwer, ty det torde wara ett mål, som ständer sjelfwe, genom någon annan expedition, nedlagt, eller och sådant, att det angår wisse privilegier, och fördenskull ej bordt expedieras. Jag styrkes så mycket mera häruti, som jag icke påminner mig, att någon, sidstl:e riksdag, eller nu klagat, öfwer något måls nedläggande, eller att något betänckande då bortkommit.

Herr borgmästaren Unger: Målet är af ringa värde, det angår allenast en tillärnad kiöpings anläggande i Sastmola, hwarom Åbo stad hos Kongl. Mai:st ansökning gjordt.

Herr borgmästaren Sacklén: Detta angår min stads privilegier, och begär jag fördenskull, att det må hwila, till dess jag får se påskrifterne, ty jag har stor orsak, att twifla, att därmed rätteligen sammanhänger, emedan jag icke wet det ringaste däraf.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, efter herr borgmästaren Sackléns begäran.

Herr borgmästaren Renhorn: Sedan ståndet bifallit prästeståndets yttrande, ang:de herr riksrådet baron von Höpkens återinträde i rådet, finner jag mig föranlåten att hemställa, om icke den föreställning jämwäl må göras hos de öfrige respective stånden, att herrar riksråden, baronerne Palmstierna och Scheffer, måge återfå det förtroende de hos ständer ägt, tillika med den af secrete utskottet föreslagne och af ståndet bewiljade pensionen. Jag tror mig äga så mycket mera orsak, till detta hemställande, som jag gör mig försäkrad, att detta skulle mycket bidra till den så nödiga, som nyttiga enighetens återställande.

Herr borgmästaren Finerus: Jag är så mycket mera ense, med det, som nyss anfördt är, som desse herrar äga bägge stora förtjenster och ägenskaper. Herr riksrådet baron Palmstierna har med mycken distinction, ifrån konung Carl den 12:tes tid, tjent både innom och utom riket, ej allenast wid militaire sysslor, utan ock wid ministären. Hans nit för det allmänna bästa, sedan han kommit i rådet, är oss allom bekandt. Herr riksrådet Scheffer har med heder tjent wid ministeren, både här och utomlands, och hans stora insigt uti rikets högstwårdande ärender är mera kändbar, än att den kan nekas. Lät wara, att de hafwa misstagit sig, men igen kan säga, att

det skjedt af ond wilja, utan aldeles af ett olika begrep, om grundlagens rätta förstånd.

Herr assessoren Anthonsson: Jag instämmer så mycket häldre med det af herr borgmästaren Renhorn gjorde hemställande, som det till alle delar stämmer öfwerens med ståndets fattade beslut, då qvaestionen, om desse herrar riksens råds licentierande, förehades, och således¹⁰⁰⁷ i sjelfwa wärket ej annat är, än till en del ett förnyande deraf.

Herr borgmästaren Malmstén: Om wi icke gå längre, än herr borgmästaren Renhorn hemställt, att desse herrar riksråder åter få förtroendet, så är det aldeles öfwerensstämmande med ståndets beslut, och därmed har jag icke något att påminna. Men om meningen sträcker sig därhän, att de skola återfå inträde i rådet, torde därwid flere omständigheter förefalla, som förtjena närmare öfwerläggning.

Herr borgmästaren Schauv: Meningen är icke, att desse herrar riksens råder skola inträda i rådet, utan allenast, att de skola återfå riksens ständers förtroende, och som ståndet redan bewiljat dem pension, så är och förtroendet så wida redan återställt, att det nu allenast kommer an på dess formeliga förklarande.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition, och herr talman propo- nerade, om icke ståndet behagade bifalla, att föreställning hos de öfrige respective stånden skall göras, att herrar riksens råd, baronerne Palmstier- na och Scheffer, måge återfå riksens ständers förtroende.

Denna proposition beswarades med Ja och fants godt, att en deputation skall afgå, och notificera detta ståndets fattade beslut. I hwilcket ärende herr assessoren Anthonsson och femton herrar ledamöter afträdde.

Uplästes ett af brukspatronen Olof Wenngrén hos riksens ständer ingifwit och till plena remitteradt memorial,¹⁰⁰⁸ hwaruti han anhåller, det täcktes riksens ständer uptaga och nu afgjöra ett hans, wid 1751 års riksdag inlemnade och uti landt- och sjö militiaedeputationen utarbetade, men hos plena oafgjordt lemnade ansökning, rörande utbyte af trumslagarebo- stället wid Bohusläns dragoneregemente.

Herr borgmästaren Sundblad: Förloppet af detta ärende är följande: År 1751 gjorde brukspatron Wenngren ansökning, att få utbyta och till skatte

---

¹⁰⁰⁷ sådedes i prot.

¹⁰⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 150.

inlösa detta trumslagareboställe. Denna ansökning uptogs, och betänckande inlemnades däröfwer, från landt- och sjö militiaeoeconomiedeputationen, med tillstyrkande, att ansökningen måtte bifallas, men detta betänckande lemnades oafgjordt in plenis. Sidstl:e riksdag, anhölt Wenngren, att detta betänckande måtte företagas, men det stadnade äfwen då oafgjordt, och har Wenngren derföre nu ånyo anhållit, om dess uptagande, och afslutande. Ansökningen i sig sjelf är billig, och Wenngren förtienar att hjälpas, i anseende till dess nedlagde kostnad och flit, wid dess manufacturwärk, under hwilket detta trumslagareboställe är nödigt, för skogens skull och vidare utrymme, och hemställer jag fördenskull, om icke betänckandet måtte nu framtagas och afgjöras.

Ståndet biföll detta hemställande, och betänckandet nedhämtdes från cancelliet,¹⁰⁰⁹ samt uplästes, af innehåll, det ehuruwäl deputationen gärna skulle se, att Wengrens ansökning kunde winna bifall, hälst emedan det är ostridigt, att det knip- och skjärwärk Wenngren bredewid trumslagarebostället anlagt, är en lofwärd och för det allmänna nyttig inrättning, hwarförutan jämwäl utbytet eller flyttningen af trumslagarebostället Södra Torskog kalladt, icke synes lända till rubbning uti indelningen, utan fast mera till ordning, i det bostället blefwe därigenom lagt innom compagniet, så har dock deputationen icke fördristat sig, att styrka därtill, utan öfwerlämnadt detta ärende till riksens ständers egit närmare bepröfwande.

I anledning häraf hemstälte herr talman, om icke ståndet behagade bifalla denna brukspatron Wenngrens ansökning, således, att trumslagarebostället Södra Torskog, wid Bohusläns dragoneregemente, må flyttas, och han få detsamma till skatte inlösa.

Ståndet lemnade härtill dess bifall; dock med den tilläggnig, att Wenngren betalar den afflyttande dess flyttningskostnad.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och yttrade sig ordföranden, bergsmannen Otto Olofsson, sålunda: Wid det att bondeståndet låtit sig föredraga riksens ständers secreta utskotts extractum protocollis af den 18 hujus, angående pension för hans excellences herr riksrådet friherre Höpken, ärindrade sig ståndet, med hwad bekymmer detta ståndet, i anseende till hans excellence herr baron Höpkens förträffeliga egenskaper och djupa insigt, i alt hwad ett folcks wälfärd tillhör, måste samtycka till

---

¹⁰⁰⁹ Ibid.

hans excellences för någon tid sedan sökte afskjed från sine wigtige ämbeten. Bondeståndet, som hoppas, att hans excellence nu mera ej lærer undandraga sig, att vidare tjena fäderneslandet, och med sine mogne råd i förewarande delicate conjuncturer gå Kongl. Mai:st och Swea rike tillhanda, kunde derföre ej annat, än med högwördige präste- och wällofl. borgareståndet förena sin hjerteliga önskan, det herr riksrådet baron Höpken må anmodas, att åter tillträda dess förra rådsämbete, och i Kongl. Mai:sts rådkammare intaga dess förra säte, med sin förrut innehafwande lön och förmån.

Herr talman: Det kan ej annat, än högeligen fägna borgareståndet, att bondeståndet förenat dess önskan med detta ståndets, det herr riksrådet baron von Höpken må kunna förmås, att åter tillträda dess förr innehafde rådsämbete, och med sine mogne råd, och stora insigt, tjena fäderneslandet. Härhos får jag och berätta, det borgareståndet, för dess del, pröfwat skiälligit, det måge herrar riksens råd, baronerne Palmstierna och Scheffer, återfå riksens ständers förtroende, tillika med de af secrete utskottet för dem föreslagne pensioner, och har borgareståndet afsändt dess deputerade, att hos de öfrige respective stånden anmäla detta dess beslut, icke twiflandes, det ju de öfrige stånden lemna deras benägna bifall härtill.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Unger upläste Schöfde stads ansökning, uti ett af stadens borgmästare herr Israel Gadd, inlemnadt memorial,¹⁰¹⁰ om hjälp och understöd, till denne genom wädeld afbrände stadens återupbyggande, hemställandes herr borgmästaren, om ej stamböcker och något wisst af hwarje matlag, så wäl som ett litet lotteri, härtill kunde bewiljas, jämte wisse frihetsår för utskylder, båtsmansutredningen, och ärläggandet af tull och accis. Och yttrade sig herr borgmästaren Unger: Öfwer detta mål har icke ståndet ännu resolveradt, och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet nu skulle täckas utlåta sig häröfwer.

Ståndet tog detta alt under öfwerwägande och bewiljade 2 öre s:rmt af hwarje förmögnare, samt ett öre samme mynt af de mindre förmögne matlagen i städerna, och det i twenne års tid, samt att de, som af branden lidit, måge undfå åtta års frihet för alle contributioner och cronoutskylder, hwarjämte ståndet fant godt, att förwisa stadens ansökning om understöd

---

¹⁰¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 152.

till publicque husens upbyggande, till secrete utskottet, och att föröfrigt staden skulle hos de öfrige respective stånden anmälas, till någon hjälps ärhållande af hwarje matlag. Men hwad friheten för båtsmansutredningen och det begärte lotteriet beträffar, därtill fant ståndet betänckeligit, att samtycka.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Sven Håkansson, det bondeståndet förehaft borgareståndets proposition, ang:de förtroendets återlemnande till herrar riksråden, baron Palmstierna och Scheffer, och den samma bifallit, samt att desse herrar råder, måge ärhålla den af secrete utskottet föreslagne pension.

Herr talman betygade ståndets hjerteliga fägnad däröfwer, att bondeståndet lemnat dess bifall till denna proposition.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Jag har wid flere tillfällen måst förmärka, att enär deputationer komma från de öfrige respective stånden, eller ståndets egne deputerade återkomma, iakttages icke den ordning, som ståndets wärdighet ärfordrar, samt den agtning man för deputationer bör hafwa, utan i stället sittja en stor del ledamöter, och därhos tala sins emellan, utan att höra efter hwad deputationen har att föredraga, och hwad swar därpå lemnas, där likwäl omständigheten fordrar, att alle ledamöterne böra stiga upp, när en deputation inkommer, wara tyste, och stå till dess deputationen afgådt, eller om det är en ståndets egen deputation, till dess deputerade intagit deras säten, och hemställer jag fördenskull, om icke en sådan oordning, må afskaffas.

I anledning häraf fastställte ståndet, att den ledamot, som icke stiger upp, och blifwer stående så länge en deputation är inne, eller till dess ståndets egne deputerade aflagt deras berättelse, och intagit deras säten, samt den ledamot, som wid sådane tillfällen icke håller sig tyst, utan talar med andre, skall ärlägga en plåt för hwarje gång, han häremot bryter.

Föredrogs löparen till gewärsarbetarnes wid Jönköpings factorie, Lars Rånge och Lars Hörnings ansökning,¹⁰¹¹ ang:de upkommen twist imellan dem och öfwerdirecteuren Ehrenpreus, om arbetslönerne för färdige gjorde gewär. Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat

---

¹⁰¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, vid ridderskapets och adelns protokollsutdrag nr 8.

detta ärende till secrete utskottet, och borgareståndet lemnade jämwäl dess bifall härtill.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputationen hos de öfrige respective stånden anmält, det anförtrodde ärendet. Och hade så herr grefwen och landtmarskalken, som de öfrige talemännen wisat sig däröfwer nöjde.

Herr talman berättade för herrar deputerade det beslut, som ståndet nyss förrut fattadt, ang:de tysthet och ordning i ståndet, enär deputationer ankomma.

Herr borgmästaren Sacklén hemstälte, om icke en god ordning ärfordrade, att ståndets ledamöter måtte efter nummern i matriculen gå i deputationer.

Men ståndet fant, att detta skulle blifwa nog beswärligit, och lända till tidens förspillande, om ledamöterna för hwarje gång skulle efter matriculen upropas.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 21 i denne månad,¹⁰¹² ang:de nödwändigheten, att ännu i år recruterat arméen i Pommern, hwarmed likwäl secrete utskottet nu till en början, ej kunnat gå längre, än till 2 733 man infanterie, 1 000 man dragoner och 100 man artillerie, tillsammans 3 833 man.

Detta ärende war allenast ad notitiam.

Uplästes secreta deputationens betänkande,¹⁰¹³ ang:de huruwida officerarne wid kongl. fortificationen måge niuta befordran, eller transport ifrån samme stat in i armeén, såwäl som ock rörande öfwersten baron Wredes befordran.

Uplästes dissentientis votum i detta mål.

Som ståndet hade sig bekandt, att detta ärende äfwen warit under öfwerwägande uti secrete utskottet, så fants godt, att det samme må hwila, till dess secrete utskottets yttrande däröfwer inkommer.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och gaf ordföranden, lagmannen grefwe Renstierna, wid handen, att ridderskapet och adelen förehafft secrete utskottets extractum protocolli, tillika med prästeståndets yttrande, ang:de herr riksrådet baron v. Höpken, och bifallit

---

¹⁰¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 52.

¹⁰¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 27.

prästeståndets yttrade tankar, att herr riksrådet må återinträda i rådet, med dess fulla lön. Ridderskapet och adelen hade jämwäl låtit sig föredraga råselectorenes inlemnade förslag på ett ledigt warande rådsämbete, och funnit, efter någon öfwerläggning, att ståndens pluralitet bör gälla, så wäl wid rådscandidaternes uteslutande, som qwarstående på förslaget. I följe hwaraf, detta nu upgifne rådsförslag, jämwäl blifwit bifallit.

Herr talman betygade ståndets fägnad öfwer de lemnade underrättelser.

Och deputerade afträdde.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af d. 21 hujus,¹⁰¹⁴ med föreställning, att herr riksrådet baron von Höpken måtte anmodas, att åter inträda i rådet, med dess förr innehafwande fulla lön.

Denna föreställning war redan af prästeståndet munteligen, genom en deputation, under nyss berörde dato gjord, och då af borgareståndet bifal-
len.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af detta dato,¹⁰¹⁵ ang:de herrar riksens råd baronerne Palmstierna och Scheffer, och hade bondeståndet, uti detta protocollsutdrag, icke allenast lemnat dess bifall till secreta utskottets tillstyrkande, ang:de pension för högbemälte herrar riksens råd, utan ock för dess del, i anledning af borgareståndets proposition, återstält dem i riksens ständers förtroende.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,¹⁰¹⁶ ang:de förklaring öfwer kongl. förordningen af den 22 Februarii 1749, om kronorusthåll,¹⁰¹⁷ och hwad som i akttagas wid sådane rusthålls infriande.

Som ståndet hade sig bekandt, att detta ärende woro jämwäl under öfwerwägande, uti cammar-, oeconomic- och commercedeputationen, så fants nödigt, att detta betänckande må hwila till dess berörde deputation kan inkomma med dess yttrande.

Uplästes secreta deputationens betänkande,¹⁰¹⁸ ang. de beswär, som cancellisten uti kongl. slottscancelliet, Anders G. Clarén, anfört öfwer

---

¹⁰¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 49.

¹⁰¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 49.

¹⁰¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 15.

¹⁰¹⁷ Tryckt förordning 22 februari 1749: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Crono-Rusthåll.*

¹⁰¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 28.

förment praejudice, och hemställer deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke Clarén kunde anmälas, till ärhållande af secreterarefullmagt uti kongl. slottscancelliet, samt därifrån till wärkelig befordran.

Herr borgmästaren Brunssell: Hwad deputationen tillstyrkt för cancellisten Clarén, är så mycket mera billigt, som han efter wäl anlagde studier och 15 års ausculterande wid denna stadens rådhus och cämnersrätter, ifrån 1739, och således i 22 år warit i publique tjänst, dels såsom extraordinarie notarie, wid slottsätten, dels som ordinarie cancellist wid kongl. slottscancelliet, och därwid icke allenast upfört sig med all flit och trohet, utan och förrättat secreteraresyslan flere år, på särskilte tider, och det till wederbörandes goda nöije. Hwarförutan han jämwäl, under sidste riksdag, så gått ständernes commission tillhanda, att riksens ständer funnit honom förtjent af belöning. Jag hoppas fördenskull, att ståndet tackes bifalla detta betänckande.

Herr grosshandlaren Clason, herr borgmästaren Renhorn och herr assessoren Anthonsson instämde härmed till alla delar.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁰¹⁹ ang:de manufacturisten Abraham Hedmans ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts utslag den 4 Octobr. 1751, hwarigenom han blifwit förbuden, att wistas på den ort, hwaräst riksdag hålles. Hwilcken resolution Kongl. Mai:st, i anledning af Hedmans åter inkomne ansökning, förnyat; tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl det må sidst högstberörde kongl. resolution äga bestånd, för denne riksdag, och att ifall Hedman framdeles en dylik ansökning göra skulle, Kongl. Mai:st så likaledes må pröfwa, huruwida Hedman må tillåtas, att wid riksdagar sig uppehålla.

Herr borgmästaren Renhorn: Huru obeskedeligen Hedman sig upfört, wid 1747 års riksdag, är nogsam bekant, och att riksens ständer då resolveradt, att han ej skulle få wistas, där riksdagar hålles. Sedan har han hwarje riksdag beswärat riksens ständer med ansökningar om ändring, och som han härigenom nogsam ådagalagt den obilliga åtrå han har, att få blanda sig uti riksens ständers gjöromål, ty håller jag för nödigt, att riksens

---

¹⁰¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 16.

ständer en gång för alla måge besluta, det Hedman aldrig skall få wistas där riksdagar hålles.

Herr borgmästaren Lange yttrade sig i samme mening, med den tillägning, att detta wore så mycket mera rättwist, som Hedman nu mera, och sedan han afstådt sitt manufacturwärk till dess son, aldeles intet hade wid riksdagar, att gjöra.

Herr rådman Hanqvist och herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg instämde härmed till alla delar.

Herr talman frågade, i anledning häraf, om icke ståndet behagade bifalla herr borgmästaren Renhorn's yttrande i detta mål, och att extractum protocolli härom må afgå.

Detta bifölls.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁰²⁰ om djeknepeningarne af Sikajocki sokn, som äro lagde under Uhleå trivialschola, och som deputationen af acterne funnit, att staden Brahestad, alt ifrån dess foundationstid, warit berättigad, att upbära desse djeknepeningar, till en paedagogi underhållande, in till dess de samme, år 1736, blifwit, uppå Åbo consistorii tillstyrkande, trivialscholan i Uhleå tillagde, och deputationen pröfwat de af consistorio anförde skjäl icke wara sådane, att de bordt wärka någon ändring uti de äldre för Brahestad utfärdade resolutioner, ty tillstyrker deputationen, att desse djeknepeningar måtte paedagogien i Brahestad återställas.

Uppå gjord proposition af herr talman, bifölls detta betänckande.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och gaf ordföranden, generallieutenanten grefwe Hamilton, wid handen, att ridderskapet och adelen förehaft secreta deputationens betänckande ang:de capitum familiarum riksdagsmannarätt, och samme betänckande i så måtto bifallit, och med den tillägning, att capitum familiarum riksdagsmannarätt måtte till sin utökning hwila, då när nödwärnskrig, efter 6 § regeringsformen, in-faller. Recommenderandes ordföranden detta ärende till bifall.

Herr talman yttrade sig: Ståndet har wäl redan utlåtut sig, genom utdrag af protocollet öfwer detta ärende.¹⁰²¹ Men lærer likwäl icke underlåta, att

---

¹⁰²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 18.

¹⁰²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 62. Se ovan vid not 504.

taga detta ridderskapets och adelens yttrande under öfwerwägande, och aflemna dess tankar däröfwer.

Deputerade afträdde.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 25 Julii

S.d. Föredrogs ånyo prästeståndets extractum protocoll af den 19 Januarii sidstledne,¹⁰²² angående probsten Stures ingångne borgen för afledne rän-temästaren Grönvall, med hemställande, om icke detta mål utan afseende därpå, att deposition af ballancen icke blifwit gjord, må till kongl. cam-marrevisionens uptagande och afgjörande hänskiutas.

Detta hemställande hade ridderskapet och adelen bifallit, och borgare-ståndet samtyckte jämwäl därtill.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog åtskillige §§ af ståndets all-männe beswär, som ses af notarien Ahlmarks protocoll i allmänna beswärs-tomen.¹⁰²³

Herr borgmästaren Sacklén: När ärendet, angående det oexpedierade målet, rörande Sastmola tillärnade kjøping, sidste plenidag förhades, lofwade jag att inkomma med mine påminnelser därwid. Jag har ock sedt efter de därtill hörande documenter, men icke ännu kunnat få igen dem alle, och begär jag fördenskull något anstånd, att yttra mig häröfwer.

Herr inspectoren Lexell: Det skall ej wara mig emot, att något anstånd härtill lemnas, allenast dermed ej för länge utdrages på tiden.

Herr borgmästaren Sacklén lofwade, att inom 8 dagar inkomma med sitt yttrande.

Uplästes privilegerade fiskerisocietetens interessenters memorial och beswär däröfwer,¹⁰²⁴ att urskillningsdeputationen icke antagit dess riksdagsrelation, som skall utwisa societetens belägenhet och öden, sedan sidsta riksdag.

Ståndet fant godt, att remittera detta memorial till fiskerideputationen.

---

¹⁰²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 6.

¹⁰²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1357.

¹⁰²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 153.

Herr talman påminte att herrar deputerade öfwer stridige fullmagterne måtte, efter lofwen, inkomma med den tillärnade förordningen angående riksdagsmannawal i städerna, och därwid utstaka, hwilcke och huru många ständer sig måge kunna förena om en riksdagsfullmäktig.

Herrar deputerade lofwade, att så snart giörligit är, inkomma härmed.

Herr borgmästaren Unger upläste det af honom författade extractum protocoll, ang:de hjelp för den afbrände staden Schöfde.

Herr borgmästaren Brunsell: Staden Schöfde ligger upp i landet, på en nog torr och wattnlös ort, mitt ibland flere städer, som den på alle sidor insluta, så att der hwarken är någon särdeles handel, eller annan näring. I anseende härtill, hemställer jag, om icke bäste wore, att denne stads inwånare och rättigheter måtte flyttas till någon annan stad, såsom Hio, då man bör förmoda, att den samme skulle icke allenast få många nyttige inwånare, utan ock tilltaga anseenligen i wälmåga. Detta torde nu alldrabäst kunna wärkställas, emedan staden icke ännu funnit åter upbyggas.

Herr rådman Lilja: Jag kan icke finna mig uti detta förslag, ty detta skulle gifwa anledning, till flere städers privilegiers rubbande, och blifwa ett farligt praejudicat.

Herr Hasselberg: Man säger, att orten är torr, men jag kan försäkra, att den är i sig sielf rätt god. Staden har ock sine privilegier, och jag hoppas, att ståndet täckes bibehålla honom derwid, så mycket mera, som de fleste, hwilcka genom branden lidit, redan byggt wackert, och äro i begrep, att fullfölja det öfrige så fort, som råd och lägenhet kan medgifwa, hwilcket alt för dem blefwe onyttigt, om staden skulle flyttas.

Herr Qviding yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Brunsell förrut anført.

Herr borgmästaren Biörkman: Jag tror icke, att ståndet kan falla på den tanckan, att wilja rubba stadens privilegier. Detta wore så mycket mera fahrligit, som i händelse ståndet skulle sielft börja, att så förfara, ingen twifwel wore, att ju de öfrige stånden snart skulle nyttja denna anledning, att wilja gå widare, hwarigenom samtel:e städernes privilegier skulle sättas i qvaestion.

Herr borgmästaren Renhorn: Det wore långt ifrån oss, att wilja rubba en stads privilegier, men om Schöfde stads inwånare skulle med någon större förmån, än de nu äga, kunna flyttas, så ser jag icke något hinder, hwarföre det icke skulle kunna skie. Man säger, att de icke hafwa dugeligit watn,

och att fördenskull inge fabriqver därstädes kunna inrättas. Detta är ett stort hinder, till en stads upkomst. Lät oss remittera detta ärende till wisse deputerades öfwerwägande, på det wi måge få se skiälen mot och med, samt sedan kunna yttra oss däröfwer.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag känner orten, och har mig bekant, att alt för många swårigheter skulle yppa sig wid Schöfde stads inwånares flyttning. Större delen, som genom branden lidit, har redan bygt sig hus. Hwaräst skola de få ärsättning derföre, och hwaräst skola de få hus och tomter i den stad, dit de skola flyttas? De hafwa anseenlig och god åkerjord wid Schöfde, aldeles tjenlig till plantager. Hwar skola de få jord i det stället? Den som behagar läsa n:o 28 i inrikes tidningarne, skall ännu finna flere skiäl, att instämma med mig.

Herr fabriqveuren Lindstedt: Detta rörer en stads wälfångne privilegier. De böra icke på något sätt rubbas, aldraminst uphäfwas, utan wederbörandes goda wilja och samtycke. Och som Schöfde stads inwånare icke gjort någon ansökning härom, mindre samtyckt härtill, så bör det ock härwid förblifwa, eljest torde snart flere wilja göra dylike försök, som Norrkiöping, hwilcken sökte att få Söderkiöpings stapelstad under sig som kiöping, men feck afslag, på den grund, att Söderkiöpings privilegier ej borde rubbas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har warit actor uti en widlyftig process, som föreföll i staden Schöfde, och således haft tillfälle, att lära känna denne stadens belägenhet. Det är sant, de hafwa intet dugeligt watten, men jordmånen är den härligaste, som någonsin kan önskas. Detta föranlät en qwartermästare wid namn Blom, att så långt förleda stadens inwånare, att de antogo en annan religion och språk sins emellan, hwaruti de gingo så långt, att¹⁰²⁵ de hwarken kunde räknas för christne eller swenske medborgare. När saken war så långt kommen, angaf uphofsmannen Blom dem sielf, i afseende att skilja dem både från all undersåtelig rätt och ägendom, den han wille slå under sig. Med få ord, Schöfde är wäl belägen, och i anseende till sine förmåner mycket bättre, än Hio, så att det kan blifwa en god och nyttig stad, om hushållningen inrättas, och den härliga jorden användes till plantager.

---

¹⁰²⁵ Upprepat i prot.

Herr talman: Detta ärende kan en annan gång närmare öfwerwägas. Wederbörande böra först höras, innan man kan gå vidare. Imedlertid lærer wara bäst, att bifalla det af herr borgmästaren Unger upläste extractum protocoll, rörande någon hielp till stadens återupbyggande.

Denna proposition bifölls och lydde nyss berörde extractum protocoll, som följer:¹⁰²⁶

S.d. Tog borgareståndet uti öfwerwägande riksdagsmannens från Schöfde stad, Eric Hasselbergs gjorde ansökning, om någon hjelp och understöd, till berörde genom olycklig eldswåda förbrände stads återupbyggande. Och som ståndet hade sig bekant, att natten emellan den 11 och 12 September 1759 en oförmodelig wådeld däri staden upkommit, hwarigenom 55 de bästa och största gårdar jämte kyrkan och de publiqve husen blifwit i aska lagde, så att allenast 25 gårdar blifwit öfrige lemnade. Altså och i betractande af inwånarnes oförmögenhet, att om desse husens återupbyggande af egne medel draga behörig försårg, fant borgareståndet för sin del godt, att bewilja denne staden tu öre silf:rmf af hwarje förmögnare, samt ett öre samma mynt af de mindre förmögne matlagen i städerne, och det i 2 års tid, dock, att de städer, som sielfwe af wådeld lidit, härifrån undantages, samt tillika förunna dem, som branden öfwer gått, 8 års frihet för alla contributioner och kronoutsylder, förmodandes borgareståndet, att de öfrige respective stånden ej eller lära undandraga sig att, till denna olyckelige stadens uphjelpande, äfwen något bidra. I öfrigit pröfwade borgareståndet skiäligt, att till riksens ständers secrete utskott förwisa ofwannämnde riksdagsfullmäktiges ansökning, om understöd, till de publiqve husens upbyggande. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras, och till benägit bifall anmälas skulle.

Herr borgmästaren Sacklén gjorde det förbehåll, att i händelse de öfrige stånden icke bewilja något understöd för Schöfde stad, måtte ock städerne därifrån befrias.

Justerades protocollet för d. 4 och 5 December sidstl. år.

Uplästes expeditionsdeputationens extractum protocoll,¹⁰²⁷ hwaruti wid handen gifwes, att en särskild deputation wore, i följe af riksens ständers

¹⁰²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 116.

¹⁰²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditioners expeditioner, nr 4.

beslut förordnad, till öfwerseende af commerçerådet Nordencrantz inlemnade bok, och att fördenskull nödigt wore, det ledamöter till denna deputation måge nämnas. Som deputationen icke kunna utsättia huru många ledamöter af hwarje stånd skola wäljas, ty fants godt, att herr talman skulle härom öfwerenskomma med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen.

Och föröfrigit fants nödigt, att ståndets herrar electorer måge, ju förr dess häldre, utnämna ledamöter uti de aflednes, assessoren Ingmans och handelsmannen Enemans, samt andre på längre tid bortreste ledamöters ställen.

Herr rådman Hylphers begärte, att saken, angående stapel- och upstädernes förmängde handel, måtte nu företagas och afgiöras.

Herr grosshandlaren Clason lofwade, att inlemna stapelstädernes fullmäktiges swar nästa plenidag.

Herr rådman Hylphers påminte jämwäl, om swar på bergsstädernes begäran, att oordningen wid stora metallwågen, såwäl som tackjärnswågen måtte afhielpas.

Och herr borgmästaren Renhorn lade härtill, att om bergsstäderna icke snart ärhöllo rättelse i detta mål, sågo de sig föranlätne, att anmäla ärendet hos Hans Kongl. Majjestät.

Herr talman: Jag begär icke, eller will hindra bergsstäderna, att anmäla detta ärende hos Hans Kongl. Mai:st, om så godt synes. Men det kan jag försäkra, att jag gjordt alt hwad möjeligit warit i detta mål, och will än vidare tillse, att slut snart kan träffas, till upstädernes nöije.

Herr ålderman Ström påminte, att tiden till legofolcks städjande woro snart för handen, och att bewillningsdeputationens betänkande, angående brännewinsbrännandet, således ju förr dess häldre måtte företags och afslutas, på det hwar ock en måtte weta, huru mycket folck han bör städja i sin tienst.

Herr talman lofwade påminna herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, att detta ärende måtte snart afgiöras.

Uplästes secreta deputationens betänkande,¹⁰²⁸ ang:de landssecreterarens i Calmare län, Thure Wennbergs deröfwer anförde beswär, att han

---

¹⁰²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 29.

wid yppade tillfällen icke skall niutit den befordran, som i anseende till hans förtienster warit honom tillständig. Tillstyrkandes deputationen, att bemälte landssecreterare må niuta competence, eller tour, att blifwa af Gjötha hofrätt till assessor föreslagen, från 1752 års slut, då han första gången giordt ansökning, om en sådan förmån, samt derjämte huggnas med assessors caractère.

Uplästes dissentientium votum i detta mål.¹⁰²⁹

Herr rådman Hanqvist: När saken, ang:de landssecreteraren Bergii befordran förehades, nämnde jag äfwen denna landssecreteraren Wennberg. De äro lika wäl förtiente, lika åldrige iienstgjörandet. Utom detta har Wennberg twenne gånger förrättadt ordinarie lagmansting, och så derwid som eljest å daga lagt besynnerlig skikelighet. I anseende till hwilcket alt jag hoppas, att ståndet lærer pröfwa skiäligit att bifalla betänckandet.

Herr borgmästaren Lange: Om det skall räknas för merit, att hafwa förrättat lagmansting, så kan både jag och andre åberopa oss samma förtienst, i det jag någre gånger haft sådan förrättning, men äfwen herr borgmästaren Omnberg, som flere gånger härmed warit sysslosatt.

Herr borgmästaren Omnberg: Det är sant, att jag flere gånger förrättat ordinarie lagmansting, utan att annat däraf winna, än hafd möda och omkostnad. Härwid bör jag ock påminna, att flere landssecreterare på någre år blifwit assessorer, som icke ens woro cancellister, då jag redan war borgmästare, så att detta goda folcket nog wet att hålla sig framme.

Herr talman hemställte, om icke deputationens betänckande, ang:de landssecreteraren Wennberg finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Skilldes åt.

---

¹⁰²⁹ Ibid., bilaga.

Åhr 1761 den 27 Julii

S.d. Justerades ståndets tillärnade extractum protocollii, angående manufacturisten Hedman, lydande sålunda:¹⁰³⁰

S.d. Uplästes justitiaedeputationens betänkande, öfwer manufacturistens Abraham Hedmans gjorda ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts utslag, den 4 Octobr. 1751, hwarigenom han blifwit förbuden, att wistas på den ort, där riksdag hålles, hwilcken ändring Hedman förmenar, riksens ständer, redan wid förre riksdagen, hafwa i underdånighet tillstyrkt, men Kongl. Mai:st ändå, genom utslag, den 15 October förledit år, honom afslagit. Hemställandes deputationen, till riksens ständers ompröfwande, om icke det må förblifwa wid nyss högstberörde Kongl. Mai:sts utslag för denne riksdag, och där Hedman framdeles en dylik ansökning gjöra skulle, Kongl. Mai:st då likaledes efter omständigheterna i nåder pröfwa må, huru wida Hedman kan tillstädjas, att få wid riksdagen sig uppehålla. Borgareståndet tog detta ärende under behörigt öfwerwägande, och emedan ståndet så eljest, som af deputationens betänkande hade sig bekant, det oroliga sinneslag, som Hedman wid förflutne riksdagar wisat, och den obilliga åtrå, han sedermera å daga lagt, att få wistas wid riksdagar, och blanda sig uti riksens ständers giöromål, hwarmed han på intet sätt bordt, eller har sig att befatta, ty pröfwade borgareståndet rättwist, det må manufacturisten Hedman, nu en gång för alla förbiudas, att någonsin få inkomma med ansökningar om riksdagars biwistande, eller sig wid riksdagar uppehålla. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Justerades protocollerne för den 8, 11 och 15 December sidstl. år.

Uplästes ett af herr rådman Hanell inlemnadt memorial,¹⁰³¹ hwaruti wid handen gifwes, att en bokhållare, wid namn Claes Borre, som genom ingången borgen för en sin wän, till Wachtmeisterske sterbhuset, år 1752, blifwit skyldig 5 000 daler kopp:rmt, hwarföre arfwingarne ärhållit inteckning uti ett Borre tillhörigt skattehemman, uti Lysings härad och Östergöthland belägit, och efter lagfart dermed äntel:n år 1759 häradsrättens fastebref, med det wilckor, att till Borre skulle utbetalas, hwad som öfwer-

---

¹⁰³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 117.

¹⁰³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 154.

stege deras fordran uti 11 900 d:r kop:rmt, hwartill hemmanet under lagfarten blifwit wärderat, oaktadt gäldenären ärbudit och nedsatt hela den skuldsumma, hwarföre hemmanet war intecknad.¹⁰³² Detta hade wäl kongl. Götha hofrätt ändrat, men Hans Kongl. Mai:st hade, genom dom, den 27 Maj sidstl., häradsrättens utslag gillat,¹⁰³³ och således försatt Borre uti den belägenhet, att mista sin ägendom för 11 900 d:r kop:rmt, som likwäl i handel och wandel skall wara wärd inemot 30 000 d:r kop:rmt. Och som Borre således skulle försättjas i ett alt för drygt lidande, om han ej hos ständer får söka ändring, förr än näste riksdag, ty hemställer herr rådmannen, om icke detta ärende nu må kunna uptagas.

Herr talman hemställte, om icke detta memorial finge bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

I anledning häraf anmälte herr rådmän Hanell, att ett extractum protocoll, angående detta ärende, wore författadt, anhållandes, att detta nu måtte justeras, hwilcket skiedde, och lydde detta protocollsutdrag, som följer:¹⁰³⁴

S.d. Anmäles hos ståndet, huru som Hans Kongl. Mai:st uti saken emellan bokhållaren Claes Borre och Wachtmeisterske arfwingarne, rörande en af de senare ärhållen inteckning för 5 000 d:r kp:mts lån, uti den förras ägande hemman Vrinnevi, genom utslag af den 7 Maj nästledne, ogillat Giötha hofrätts uti samma sak, den 5 Novbr. 1759 fälte utslag, hwarigenom Borre blifwit tillåtit, att emot skuldens betalande förberörde sitt hemman, ifrån den ågångne lagfarten infria, och däremot fastställt Lysings häradsrätts, den 1 Februarii nästberörde år, å detta hemman Wachtmeisterske arfwingarne i så måtte bewiljade fasta, att hemmanet blifwit dem aldeles tillärkiändt, allenast de utbetalte, hwad som uti wärderingssumman, 11 900 d:r kp:rmt, deras fordran öfwerstego. Och som tiden till enskilda beswärs ingifwande uti urskillningsdeputationen redan war förbi, innan detta Hans Kongl. Mai:sts utslag föll, och det skulle ofelbart försätta bokhållaren Borre, om han ägde rättwisan på sin sida, uti ett oskyldigt lidande, i fall dess härutinnan tillärnade beswär icke förr än näste riksdag skulle komma, till riksens ständers bepröfwande, så wida han nu genast hemmanet

---

¹⁰³² Ibid.

¹⁰³³ Ibid.

¹⁰³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 118.

afräda måste. Altså och emedan dess wederparter icke eller härutinnan det minsta af sin rättighet kunna förlora, ty fant ståndet för sin del, med rättwisan jämlikt, att remittera denne sak, till justitiaedeputationens åtgärd och utarbetande, wid nu påstående riksdag. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen comuniceres.

Herr talman anmälte, att löparen, angående justitiaedeputationens betänkande,¹⁰³⁵ öfwer för detta capitainen Lagerborg, woro inkommen, och funnos deraf, att hwarken ridderskapet och adelen eller prästeståndet hade yttrat sig, öfwer ståndets begäran, genom extractum protocolli, rörande detta mål, att rigtige relationer, så om förloppet wid passet Damgardtens öfwerlemnande till fienden, som om hela kriget, måtte till riksens ständer inlemnas, utan hade prästeståndet, genom påskrift å detta document, allenast yttrat dess bifall till ridderskapets och adelens resolution å deputationens betänckande, i följe hwaraf de anklagade och dömde officerare skola återfå deras tienster.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag har redan yttrat mine tanckar öfwer detta ärende, då det sidst förhades, och will fördenskull nu allenast säga, det jag håller för aldeles betänckeligit, att så lindrigt förfara med slike förbrytelser, som desse, hälst sådant skulle gifwa anledning till många skadelige påfölgder, enär wederbörande sågo, att poltronerie och så grof efterlåtenhet, som denna, ej blefwo straffadt.

Herr assessoren Anthonsson: Man kan icke säga, att Lagerborg felat af poltronerie, ty han äger wederbörandes wittnesbörd, att han altid eljest upfört sig, som en kjäck officerare, utan härrörde felet af ett orätt begrepp, i det han trodde sig skyldig, att lyda den commenderande officeraren, som dock war en förrädare. Men som det ej kunnat honom bewisas, icke eller någon anledning gifwes att tro, det han wetat af detta förräderi, mindre tagit däruti någon den minsta del, så kan jag icke se, hwarföre han skall straffas mera och hårdare, än Silfverskiöld, som war äfwen så brottslig, som denne, men återfeck straxt sin syssla. Låtom oss fördenskull bifalla ridderskapets och adelens yttrande.

Herr borgmästaren Malmstén: Den som något känner krigsarticlarne och såldatemetien, wet ock, att en subaltern är illa därän, wid sådane tillfällen,

---

¹⁰³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 9.

som detta, då den commenderande officeraren ej wet, eller icke will göra sin skyldighet. Man säger, att Lagerborg hade bordt, såsom närmaste officeraren, antaga commando, när han märkte, att von Oertzen ej gjorde sin skyldighet. Om Lagerborg hade gjordt detta, och det hade lyckats för honom, hade han wäl i sådant fall förtient och fått belöning. Men han hade ock kunnat blifwa ansedd, som den, hwilcken satt sig emot commando, och fölgakteligen gjordt sig skyldig, till dödsstraffet, om det gått för honom olyckel:n. von Oertzen hade och kunnat skiuta honom en kula för hufwudet, när han märkt, att Lagerborg ej welat lyda. Wi hafwe flere exempel på bägge sidor, i synnerhet i konung Carl XII:tes tid. Wid så fatte omständigheter finner jag billigheten fordra, att Lagerborg befrias, hälst då honom ej kan bewisas, att han tagit någon den ringaste del, uti von Oertzens förräderi. Lät och wara, att han felat af otillräckeligit begrepp, om sin skyldighet, så förtienar han dock medlidande, enär han ej gjordt det af feghet, eller ondt upsåt.

Herr rådman Hanqvist: Här säges, att Lagerborg förtienar medlidande. Men jag håller det aldeles för fahrligit, att se igenom fingren med sådane fel, som ej annat kunde, än hafwa skadelige påföljder, och gifwa full anledning, till att wid de tillfällen, då något gäller, sättia sin skyldighet å sido.

Herr borgmästaren Cervin: Ståndet har bifallit deputationens betänckande, hwad Lagerborg angår, att han får tiena sig upp ifrån gemen, innom Westerbotns regemente, men ridderskapet och adelen samt prästeståndet hafwa resolveradt, att han ock de flere officerare, som wid Damgardten woro tillstädes, skola genast återfå deras tienster. Wid så fatte omständigheter och då ståndet har så godt skiäl på sin sida, håller jag före, att det wore mindre hederligit, om ståndet ändrade dess beslut.

Herr borgmästaren Schauv instämde härmed, och lade härtill: De flere officerare som wid Damgardtens öfwergifwande woro tillstädes, skola nu alla återfå deras tjenster, och således måste man ock gifwa dem nye löner, ty de som fått och innehafwa deras förrut hafde sysslor, böra ock behålla de löner, som dem åtfölja. Hwart skall detta taga vägen?

Härmed förenade sig herr borgmästaren Pihlgardt.

Herr talman hemstälte, om icke på löparen måtte skie den påskrift, att som ståndet ej fått swar på de uti dess extracto protocoll¹⁰³⁶ anmälte omständigheter, så kan ståndet icke eller nu yttra sig vidare öfwer de öfrige af ridderskapet och adelen omförmälte officerares återställande i deras tienstern.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag håller detta för betänckeligt, ty saken kan gå till expeditionsdeputationen och därstädes lika fult expedieras.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig i samme mening, och hölt före, att nödigt wore, det man först måtte höra efter, i hwad slut bondeståndet stadnat. Om bondeståndet biföllo detta ståndets extractum protocoll¹⁰³⁷, stadnade tu stånd emot tu, och då kunde icke saken expedieras.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifall herr borgmästaren Schauvs nyss anförde yttrande?

Och ståndet lemnade dess bifall härtill.

Föredrogs löparen till secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁰³⁷ ang:de det af herr grefwen och landtmarskalcken i Östergöthland tillärnade alunbruket.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁰³⁸ angående detta ärende.

Och fant ståndet billigt, att förblifwa wid dess till bet:det lemnade bifall.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll¹⁰³⁹ af den 12 Januarii sidstl:e,¹⁰³⁹ ang:de de imellan riksdagarne utkomne kongl. förordningars öfwerseende, och fant ståndet nu godt, att förena sig med ridderskapets och adelens yttrande af d. 14:de November sidstledit år, öfwer prästeståndets protocollsutdrag af den 8 i nyssnämnde månad,¹⁰⁴⁰ till följe hwaraf justitiaedeputationen må sig företaga, att jämte dess betänckande till plena upgifwa ej allenast de sedan sidste riksdag utkomne kongl. förordningar, utan ock dem, som wid föregående riksdagar icke blifwit af riksens ständer öfwersedde eller stadfästade.

---

¹⁰³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 86. Se ovan vid not 687.

¹⁰³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 6.

¹⁰³⁸ Ibid.

¹⁰³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 8. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

¹⁰⁴⁰ Ibid., nr 1. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

Föredrogs löparen af secrete utskottets extractum protocolli, under d. 18 i sidstwekne månad,¹⁰⁴¹ angående pension för herrar riksens råd baronerne von Höpken, Palmstierna och Scheffer, tillika med prästeståndets af den 22, och bondeståndets af den 24 i denne månad, aflemnade protocollutdrag, rörande detta ärende.

Och anbefaltes, att ståndets för detta fattade resolutioner, att herr riksrådet friherre von Höpken må åter inträda i rådet, och att herrar riksens råd baronerne Palmstierna och Scheffer återfå riksens ständers förtroende jämte den af secrete utskottet föreslagne pension, skulle nu påskrifwas.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och aflemnade ordföranden, Swen Håkansson, 2:ne extracta protocolli, det ena ang:de skiljemynt, och det andre, rörande någon tillökning på lönen för paedagogus i Loijo,¹⁰⁴² recommenderandes deras innehåll till bifall.

Herr talman lofwade, att den anmälte ärender skola med det första, som gjörligit är, företagas och afgjöras, efter omständigheterna.

Deputerade afträdde.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹⁰⁴³ angående Ädelfors guldwärk. Och som detta wärk sig anseenligen förkofrat, sedan sidste riksdag, och gifwer alt mer och mer hopp om tilltagande, ty tillstyrker deputationen, att detta wärk än widare, för Kongl. Mai:sts och cronans räkning, må fortsättias, och därtill af statsmedlen, nu som tillföre, årligen anslås 8 000 d:r s:rmt jämte fritt krut, från Husqvarns krutbruk, samt 4 000 daler s:rmt i ett för alt, till watnledningarnes uphielpande. Sluteligen, och emedan hofjunkaren Svab, som med al skickelighet och insigt styrer detta wärk, allenast med en liten och otillräckelig lön, ty hemställer deputationen, om icke honom må personelt tilläggas, en tillökning af 400 d:r s:rmt från detta års början.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag förstår icke bergsmannawettenskapen, fast mindre är jag i tillstånd att demonstrera, huru detta wärk behörigen skall drifwas. Men det wet jag wara riktigt, efter en sund politisk och hushållssysteme, att om detta wärk, allenast kastade af sig 200 ducater, och omkostnaden wore 1 000, wore det ändå nyttigt för riket, att bibehålla dess

---

¹⁰⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 49.

¹⁰⁴² Daterat 15 juli 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 25. Tryckt i *BdP* 8, bil. 32.

¹⁰⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 8.

drift, ty det som hämtas utur jordens gömmor, är alltid en ren tillökning uti rikets penningestok. Och som jag af betänckandet finner, att detta wärk anseenligen tilltagit, och gifwer alt mer och mer hopp, så finner jag så mycket mera skiäl, att tillstyrka, det den föreslagne utgiften af statsmedlen må, till detta wärkets vidare drift, bewiljas. Hwad hofjunkaren Svab beträffar, så är han, för djup insigt och skickelighet i bergswettnskapen, be-
kandt, och förtienar således den af deputationen föreslagne tillökning på lönen, så mycket häldre, om han är wid wärket omistelig, och det för honom omöijeligit är, att finna sin utkomst med den ringa honom hittills bestådde lönen.

Herr talman hemställte, om icke deputationens betänckande i detta mål finge bifall.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och gaf ordföranden, generallieutenanten grefwe Hamilton, wid handen, att ridderskapet och adelen hade förehaft borgareståndets, genom deputerade giorde proposition, att herrar riksens råd, baronerne Palmstierna och Scheffer måge återfå riksens ständers fulla förtroende, samt ärhålla den af secrete utskottet föreslagne pensionen. Och hade ridderskapet och adelen bifallit denna proposition.

Herr talman: Det kan ej annat, än hierteligen fägna borgareståndet, att ridderskapet och adelen behagat bifalla denna af ståndet giorda proposition, och aflägger jag fördenskull hörsam tacksäjelse för denna lemnade underrättelse.

Deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii, ang:de någon tillökning på lönen för paedagogus uti Lojo i Nylands län.¹⁰⁴⁴

Herr talman hemställte, om icke detta ärende må remitteras till secrete utskottets yttrande deröfwer.

Detta hemställande bifölls.

Herr grosshandlaren Clason: Ett betänckande är ifrån fiskerideputationen inkommit till ståndet, ang:de medel och utwägar till saltbristens förekommande i bohusländske städerne. Detta betänckande är widlyftigt, och kan

---

¹⁰⁴⁴ Daterat 15 juli 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 25. Tryckt i *BdP* 8, bil. 32.

ej så snart genomläsas, fast mindre afgjöras, och lærer fördenskull wara nödigt, att hos de öfrige stånden begära, att det må hwila, till dess ståndet kan hinna yttra sig däröfwer.

Herr borgmästaren Kock instämde härmed, och lade härtill, att detta wore så mycket mera nödigt, som de föreslagne botemedlen emot saltbristen, äro stridande både emot lagen och seglationsordningen.

Herr assessoren Anthonsson: Jag kan icke finna, hwarföre wi genom en deputation skall begära, att detta ärende skall hwila, innan wi wete dess sammanhang. Lät betänckandet först upläsas, så få wi se, om en deputation behöfwes.

Men ståndet fant nödigt, att en deputation nu straxt skulle afgå. Och deputerades herr handelsmannen Bagge och herr borgmästaren Kock i detta ärende.

Uplästes fiskerideputationens nyss berörde betänckande.¹⁰⁴⁵

Men de härwid bifogade särskilte vota hade ståndet nu icke tid, att låta sig föreläsas.

Föredrogs å nyo expeditionsdeputationens extractum protocoll¹⁰⁴⁶ ang:de ledamöters utväljande till den öfwer commerçerådet Nordencrantz bok förordnade deputationen. Och som ståndet hade sig bekandt, att ridderskapet och adelen utsedt sex ledamöter till denna deputation, så kommer ståndets herrar electorer i anledning häraf, att nämna 3:ne.

Herr handelsman Bagge och herr borgmästaren Kock återkommo med berättelse, att de hos de öfrige respective stånden anmält det anförtrödde ärendet. Herr grefwen och landtmarskalcken samt ärkebiskopen hade lofwat, att det skulle hwila. Hos bondeståndet hade ärendet warit före, och en eller annan anmärkning därwid blifwit giord.

Herr borgmästaren Torsk hade hos herr talman begiärdt lof, att resa hem på någre dagar, till att göra någon anstalt, till Deras Kongel. Majjestäters och Kongel. Högheters emottagande, wid deras återkomst och resa genom staden Södertelje, som förmenas skola skie nästkommande torsdag.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Och skildes åt.

---

¹⁰⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

¹⁰⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditionsdep:s expeditioner, nr 4.

Åhr 1761 den 29 Julii

S.d. Justerades protocollet för den 16 December sidstl. åhr.

Åtta deputerade från prästeståndet ankomo, och anmälte ordföranden, biskopen doctor Benzelstierna, det prästeståndet å nyo förehaft justitiaedeputationens betänckande,¹⁰⁴⁷ ang:de prästewahl i Norrkiöping, och funnit nödigt, att därwid gjöra åtskillige anmärkningar, hwilcke ordföranden uti extracto protocollu nu aflemnade, och till bifall recommenderade. Anhållandes härhos, att prästeståndets protocollutdrag, rörande en deputationens förordnande, som har att tillse huru lazarettinrättningen häri staden må än vidare kunna uphielpas, måtte företagas och bifallas.

Herr talman yttrade sig att det först anmälte ärendet wore redan afgjordt. Hwad det senare beträffade, woro ingen twifwel det ju borgareståndet med nöije söker, att uphielpa en så nyttig inrättning, som lazarettet är, och således går in uti de utwägar, som därtill kunna bidraga.

Deputerade afträdde.

Herrar electorerne inlemnade deras förteckning på de walde ledamöter till mindre särskilte deputationen.¹⁰⁴⁸ Och woro därtill följande herrar utnämnde, neml.

herr grosshandlaren Isaac Clason,
herr rådmannen Johan Hanqvist och
herr borgmästaren Georg Hollstén.

Herr grosshandlaren Clason anmälte härhos, att herrar electorerne jämwäl funnit nödigt, att utse ledamöter till wisse deputationer,¹⁰⁴⁹ i de genom döden afgångnas ställen, äfwen som ock i stället för dem, som bortrest, neml:n

– uti bergsdeputationen:

herr borgmästaren Malmstén, så länge herr borgmästaren Fröberg är bortowarande,

– uti landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationen:

herr handelsmannen Heggardt, efter framledne handelsmannen Eneman,

– uti bewillningsdeputationen:

herr borgmästaren Pihlgardt, efter framledne assessoren Ingman,

---

¹⁰⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 10.

¹⁰⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 119.

¹⁰⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 120.

– uti allmänna beswärs-deputationen:

herr borgmästaren Sundblad, efter framl:e assessoren Ingman, och herr handelsman Hasselberg efter afweckne borgmästaren Pehr Ol. Cervin.

Herr talman anmälte, att herr revisionssecreteraren Wallberg gifwit wid handen, det någon otydelighet skall finnas uti det af borgareståndet bifallne prästeståndets extractum protocolli, rörande honom och revisionssecreteraren Wagner, och hemställte herr talman, om icke detta måtte efterses och rättas. Och som ståndet sig ärhindrede, att revisionssecreteraren Wagner sielf begifwit sig att intaga och des säte i nedre kongl. revisionen, näst efter revisionssecreteraren Wallberg, ty fant ståndet godt, att förklaring härom uti ett protocollsutdrag måtte afgå.

Herr talman anmälte att honom wore wid handen gifwit, det bondeståndet hade jämwäl bifallit ridderskapet och adelens, å justitiaedeputationens betänckande,¹⁰⁵⁰ påskrefne resolution, angående för detta capitainen Lagerborg, och wore således icke något vidare swar, å ståndets extractum protocolli, öfwer detta ärende att wänta. Hemställandes herr talman, om icke wid så beskaffade omständigheter bäst wore, att påskrifwa, det ståndet förblifwer wid dess uti berörde extracto protocolli afgifne yttrande.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁰⁵¹ angående fabriqvernes flyttande från Stockholm till landsorterne.

Uplästes project till förordnande i detta mål.¹⁰⁵²

Herr rådman Hanqvist: Som i åtskillige orter uti Finland och Österbotn inge fabriqver äro inrättade, så kan detta betänckande passa sig till desse orter, men icke till dem, hwaräst fabriqver förrut finnas i gång. Ty om antingen nye wärk där anläggas, eller andre flyttas dit, måste de gamle wärken derigenom blifwa lidande, och tör hända aldeles gå under. Detta blifwer snart bewisligit, enär man betäncker, att de som wilja flytta sine wärk, skola undfå ansenliga praemier. Med detta understöd komma de icke allenast i stånd, att arbeta med större fördel, och äga således tillfälle till en snarare afsättning, utan de få ock dessutom tillfälle, att draga spin-

---

¹⁰⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 9.

¹⁰⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 17.

¹⁰⁵² Ibid.

nerskor och andre arbetare ifrån de gamle wärken. Åtminstone hindra de dem, att vidare utwidga deras rörelse. Jag är fördenskull af den tancka att inge fabriqver måge få flyttas till sådane orter, hwaräst dylike förrut finnas anlagde.

Herr borgmästaren Cervin: Hwad herr rådman Hanqvist nyss anfört, har sin rigtighet, och bör man fördenskull tillse, att de gamla wärken icke skadas. För öfrigit bör jag anmärka, att det utsatte antalet på stolar är för drygt.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de revisionssecreteraren Wagners säte i kongl. nedre revisionen, lydande sålunda:¹⁰⁵³

S.d. Anmältes, att wid ståndets beslut för revisionssecreteraren Wagner, wore någon otydelighet om det rum, hwileket bemälte revisionssecreterare borde intaga uti nedre revisionen, och fants godt förklara, det Wagner, enligit dess egit begifwande, kommer att äga säte näst efter revisionssecreteraren Wahlberg, som genom utdrag af protocollet med de öfrige respective stånden, hörsamt, tienst- och wänligen communiceras.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,¹⁰⁵⁴ med hemställande, i anledning af anförde skiäl, om icke härads höfding jurisdictionen uti Uhleåborg södre och norre fögderier, måtte delas således, att assessoren och härads höfdingen Polviander, som nu denne widsträkte jurisdiction innehar, må behålla södre fögderiet, och dess son, vice härads höfdingen Johan Polviander, undfå det norre fögderiet.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Här äro 2:ne frågor, som måste förrut afgjöras, innan bondeståndets hemställande kan bifallas. Den förra, om jurisdictionen wärkeligen är så stor, att den bör delas, och den sednare, om icke bättre förtiente praejudiceras, i fall vice härads höfdingen Polviander befordras. När desse frågor blifwit uplöste, will jag vidare yttra mig.

Herr borgmästaren Renhorn: Jurisdictionen är ganska widlyftig. Han inefattar hela Uhleåborgs län, och således en sträcka af land, som är drygare och större än 2:ne andre provinser i riket. Där förefaller icke allenast

---

¹⁰⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 121.

¹⁰⁵⁴ Daterat 6 juli 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 26. Tryckt i *BdP* 8, bil. 31.

en stor myckenhet gjöromål, utan ock ganska widlyftige resor, som för en så gammal man, som assessoren Polviander är, ej annat kunna, än wara högst beswärlige. I anledning af sådane omständigheter, hafwa riksens ständer sidsta riksdag funnit nödigt, att dela jurisdictionerne i Ångermanland och Wermeland; dett samma bör och skie här.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad nyss anfördt är, wisar nödwändigheten, att jurisdictionen bör delas. Nu återstår den frågan, om icke någon skulle praejudiceras, i fall sonen, vice häradshöfdingen Polviander befordras. Fadren är en gammal man, som länge och wäl tient. Han har begifwit sig, att dela jurisdictionen, om sonen hielpes. Sånen har tient såsom vice häradshöfdinge i nijo år, och wist prof af både skickelighet och wälförehållande, så att han i orten är allmänt älskad. Månne det då icke är billigt, att han befordras, hälst enär hans befordran är det willckor, utom hwilcket fadren ej begifwer sig till jurisdictionens delning. Som detta ej kan eller bör skie, utan fadrens samtycke, och det är möjligt att fadren ännu kan lefwa i nijo år, eller flera, så blifwer sonen, som nu förestår jurisdictionen, nog förtient, att få den samma efter fadrens död, i det stället han nu allenast får hälften deraf.

Herr talman: Jag känner assessoren Polviander. Han är en hedersman, så i sin sysla, som öfrige upförande. Han hade länge sedan kunnat wara assessor eller hofrättsråd, om han fikat derefter, men han har häldre welat blifwa qwar wid jurisdictionen. Nu är han gammal, och krafterne tillåta honom ej, att förestå hela den widlyftige jurisdictionen. Derföre har han begifwit sig därtill, att den samma må delas, om sonen kan få den andra hälften. Skier det ej, behåller han jurisdictionen odeld. I anseende härtill hemställer jag, om icke detta extractum protocollii må bifallas.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii,¹⁰⁵⁵ angående lazarettinrättningen här i staden, och hade prästeståndet funnit nödigt, det en deputation må förordnas, som har att tillse, huru denna angelägna inrättning må kunna än vidare uphjelpas och utwidgas, till nödlidande medborgares räddande; föresläendes prästeståndet, att fyra ledamöter af ridderskapet och adelen, samt 2:ne af de öfrige stånden härtill må utnemnas.

---

¹⁰⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 9. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁰⁵⁶ angående stadsmäklaren Cöhlers sökte understöd, till hans synålefabriqves befrämjande, hwilcken ansökning deputationen, i anledning af anförde omständigheter afslagit.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁰⁵⁷ ang:de urfabriqveurnes Jean Fazijs och Jacob Ekeroths ansökning om understöd till deras inrättningsars uphielpande. Men deputationen hade funnit denna deras ansökning wara sådan, att dess bewiljande ej kunnat tillstyrkas.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Denna fråga beswarades med Ja.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationen betänckande,¹⁰⁵⁸ ang:de hustru Emerentia Wendelias ansökning, om slut uti ett hos riksens ständer wid sidstledne riksdag anmält mål, rörande en af hennes man i lifstiden upfunnen machine, till helcattunswäfnad, på hwilcken en quantité cattuner skola kunna med ringa kostnad och inom kort tid tillwärfkas. Hwarjämte hustru Wendelia anmält ett nytt sätt, att bleka linne och bomull. Men som hustru Wendelia, hwarken det ena eller andra så i wärket ställt, att någon nytta deraf kan wäntas, ty hade deputationen icke eller kunnat föreslå någon belöning för henne.

Ståndet lemnade dess bifall till detta betänckande.

Herr rådman Schenberg, herr handelsmannen Jansson och notarien Ahlmark begärdte resa hem på någon tid, hwilcket bewiljades.

Skilledes åt.

---

¹⁰⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 18.

¹⁰⁵⁷ Ibid., nr 19.

¹⁰⁵⁸ Ibid., nr 20.

Åhr 1761 den 31 Julii

S.d. Herr borgmästaren Unger upläste sitt dictamen ad protocollum, angående herr rådmannen Hanqvists befordran till först ledig blifwande borgmästaresyssla i staden Westervik, och lydde detta dictamen, ut in actis.¹⁰⁵⁹

Ståndet lemnade med särdeles nöije dess bifall till detta herr borgmästaren Ungers yttrande. Och i anledning häraf anmälte herr borgmästaren Unger, det han i den säkra förmodan, att högtärade ståndet skulle, som nu ock skiedt, lemna dess bifall, till herr rådmannen Hanqvists befordran, hade författadt ett extractum protocolli härom; hwilcket herr borgmästaren nu wille upläsa, det han ock gjorde, lydande detta protocollsutdrag, som följer:¹⁰⁶⁰

S.d. Hos ståndet kom uti ömsint öfwerwägande, att riksdagsfullmäktigen för Westervicks stad, herr Johan Hanqvist, efter wäl anlagde studier, i 16 års tid warit rådmän i berörde stad, lika så länge praeses wid accis och ledamot uti stora sjötullsrätten, samt 6 år ordinarie kämnärspraeses, att han 2:ne gången warit riksdagsfullmäktig, hwar wid han sig, till ståndets fullkomligaste nöije, och såsom det en rättskaffens och nitisk riksdagsman ägnar och anstår, upfördt, och änteligen att han år 1754, wid då warande ledighet af borgmästareämbete i Westervik, hade borgerskapets enhälliga kallelse och förslag till berörde ämbete. Och som bägge i Westervik warande borgmästare, hwilcka länge och wäl tient, nu mera börja af ålderdom beswäras, och rådmän Hanqvist, som bäst känner stadens omständigheter, så mycket mera är i stånd, att den med sin kundskap och insigt tillhanda gå, som han sjelf drifwer en anseelig handel, och har del i de därstädes anlagde fabriqverne. Altså, och på det desse nyttige inrättningar alt mer och mer måge, till stadens och det allmännas förmån, kunna stadgas och förkofras, samt rådmän Hanqvist niuta någon belöning och upmuntran, fant borgareståndet godt, det må Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att meddela rådmän Hanqvist nådig fullmagt på borgmästareheder och -rang, lika med borgmästare i större städerna, jämte nådig försäkran om wärkelig befordran till borgmästaresysla i Wästervik, i fall han wid framdeles ypande ledighet winner borgerskapets förtroende, då han wid ett sådant tillfälle ensam kommer

---

¹⁰⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 155.

¹⁰⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 122.

Kongl. Mai:st att i underdånighet föreslås. Hwilcket med de öfrige respective stånden till benägen willfarighet hörsamt, dienst- och vänligen communiceras.

Justerades protocollerne för den 20 och 22 December 1760.

Herr talman anmälte, att öfwerståhållaren herr baron von Lantingshausen kommo i dag, att taga sitt inträde hos denna stadens magistrat, och fordrade således anständigheten, att herr talman wid detta tillfälle skulle vara tillstädes. Hwarföre, och som herr talman nu i detta ärende kommo att träda neder till rådhuset, herr talman begärte, att ståndet behagade nämna den, som under hans frånwaro hade att föra klubban.

Ståndet utnämde härtill herr borgmästaren Renhorn, hwilcken och, efter herr talmans afträde, intog dess rum.

Föredrogs ånyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁰⁶¹ angående öfwerkrigscommissarien och landtränthemästaren Joachim Hyphofs ansökning, om årsättning för det han och medinteressenter icke fått, efter contract, upbära och disponera Stockholms barnhus 10:despannemål i Skåne, som dem under arrende blifwit uplåten.

Herr vice talman hemställte om icke detta betänckande finge bifall.

Hwilcket beswarades med Ja.

Uplästes ett af herr assessoren Anthonsson inlemnadt memorial och beswär deröfwer,¹⁰⁶² att urskillningsdeputationen uptagit Fryxände sokns inwånarens ansökning, att blifwa skillde ifrån Fryxdahls pastorat i Wermland, och att ärhålla deras egen kyrkioherde, anhållandes herr assessoren, såsom ägare af ett sågwerk i berörde Fryxände sokn, att denna församlings ansökning, såsom ländande till mehn och förfång för hela pastoratet, och allenast till enskild fördel, för den nu i Fryxände sokn warande capellanen, hwilcken inwånarne till kyrkioherde begärt, samt för öfrigit stridande, emot prästerskapets privilegier, måtte aldeles afslås, och deputationens remiss såsom lagstridig anses. Men Kongl. Mai:sts i detta mål fälde dom äga bestånd, hwarigenom den författning blifwit gjord, att Fryxände sockn förblifwer wid pastoratet, men ett capell till inwånarnes beqwämlighet därstädes inrättas, och en präst dertill antages, som af kyrkioherden och capellanen gemensamt kommer att lönas.

---

¹⁰⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 15.

¹⁰⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 156.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag anser denna herr assessoren Anthonssons anhållan för aldeles billig, och Kongl. Mai:sts fælde dom för aldeles rättwis, hwarföre jag ock pröfwar skiäligit, att härtill lemna bifall. Men jag hade gärna sedt, att prästeprivilegierna i detta mål icke blifwit åberopade, ty den uttydning, som prästerskapet derpå wanligen plägar gjöra, är något för widsträckt.

Herr talman hemställte, om icke detta herr assessoren Anthonssons memorial finge bifall, dock att i händelse extractum protocolli härom kommer att afgå, saken så deduceras, att prästerskapets privilegier allenast lösligen nämnas.

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Schauv och ellofwe herrar ledamöter deputerades till de öfrige respective stånden, att hos dem till bifall anmäla ståndets extractum protocolli, angående herr rådman Hanqvists befordran, tillika med protocollsutdraget, rörande någon hielp för Schiöfde stad, som genom wåldeld blifwit i aska lagd.

Herr rådman Hanqvist upkom, och herr talman kundgjorde honom, i hwad slut ståndet stadnat, angående dess befordran.

Herr rådman Hanqvist yttrade sig: Mig fela ord och förmåga, att noggsamt kunna uttrycka min wördnadsfulla ärkiäntsla, för den gunst och bewågenhet, som ståndet så altid tillförene, som nu i synnerhet, behagat för mig hysa. Men ehuru jag häruti brister, är det likwäl och skall blifwa min fasta föresatts, att widtaga alle tillfällen, som kunna förekomma, att wisa huru högt jag skattar ståndets bewågenhet, och benägna förtroende, uti hwilcket jag mig ock nu wördsammast inneslutar.

Herr vice talman: Ståndet har wid detta tillfälle haft ett billigt afseende på en wärdig ledamots wälförtienta befordran, och har ståndet fattat detta dess beslut med större nöije och fågnad, än jag nu kan beskrifwa. För mig återstår således allenast, att önska herr borgmästaren all ymnig lycka och wälsignelse!

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁰⁶³ öfwer de af förr detta landshöfdingen baron Carl Gustaf Cronhiort anförde beswär, att Kongl. Mai:st icke allenast genom nådigt utslag den 14 Januarii 1757, gillat och faststält generalkrigsrättens i arméén, den 22 September 1756, afsagde

---

¹⁰⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 17.

dom, hwarigenom baron Cronhiort för ämbetsförseelser, den tid han, som öfwerste, förestått ett wärfwat regemänte till fot, och i synnerhet något olagligt förfarande, wid ett år 1751 uprättat capitainelieutenantsförslag, hwaruppå då warande lieutenanten Hindr. Soltern stått uppförd, blifwit efter 41 § uti regeringsformen dömd, att genast warda sitt landshöfdingeämbete förlustig utan och genom senare resolution, den 31 Oct 1760, baron Cronhiort att uti högstberörde Kongl. Mai:sts utslag hos riksens ständer ändring söka.

Uplästes baron Cronhiorts i detta mål inlemnade memorial.¹⁰⁶⁴

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare genomseende.

Herr talman och borgmästaren Kierman återkom, och intog sitt säte.

Herr borgmästaren Schauv och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att herrar deputerade förrättat dett dem anförtrorde ärendet, och hade herr grefwen och landtmarskalcken ytrat sig, icke twifla, det ju ridderskapet och adelen lærer bifalla ståndets tanckar, ang:de herr rådman Hanqvists befordran, hälst herr rådman, wore för dess goda egenskaper nog kiänd, så wäl hos ridderskapet och adelen, som hos borgareståndet. Äfwenledes trodde herr grefwen och landtmarskalcken, att ridderskapet och adelen lærer räcka hielpsam hand, till Schöfde stads understöd. Ett nästan lika swar hade och deputerade fått hos de öfrige respective stånden.

Uplästes ett utdrag af protocollet hållit i Kongl. Mai:sts rådkammare,¹⁰⁶⁵ hwaruti Hans Kongl. Mai:st i nåder tillkiänna gifwer, att herr riksrådet grefwe Stromberg sökt få nedlägga dess innehafwande rådsämbete, och att ehuru wäl Hans Kongl. Mai:st på bewekeligaste sätt sökt förmå herr riksrådet, att ännu längre fortfara, med dess mogna och nitefulla rådslag, hade likwäl herr riksrådet sådant sig undanbedit, i anseende till dess med åren aftagande minne och krafter.

Uplästes herr riksrådet grefwe Strombergs hos Hans Kongl. Mai:st i detta ärende inlemnade ansökning.¹⁰⁶⁶

Herr talman hemställte, om ståndet nu behagade yttra sig öfwer detta ärende, eller om dermed måtte hafwas anstånd, till dess löparen kommer.

Detta senare hemställande bifölls.

---

¹⁰⁶⁴ Ibid.

¹⁰⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 23.

¹⁰⁶⁶ Ibid.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁰⁶⁷ angående hwad som i ackttagas bör wid prästewal i städerne, och med dem förknippade landtför-samlingar, särdeles huru rösterne wid sådane wal räknas böra.

Åtskillige herrar ledamöter begärte, att detta ärende må hwila. Hwilcket bewiljades.

Herr borgmästaren Renhorn: Det lærer wara nödigt, att wisse deputerade utnämnas, till detta ärendets närmare genomseende, och att alle de städers fullmäktige, som hafwa landtförsamlingar, måge hos dem inlemna deras projecter till förening.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla, hwad nyss anført blifwit, och ståndet swarade härtill Ja, samt utnämndes till deputerade i detta ärende

herr borgmästaren Biörkman,
herr rådmannen Hanell,
herr borgmästaren Finerus,
herr rådmän Hylphers,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr borgmästaren Lönbohm och
herr borgmästaren Hagerdt.

Dock lemnades hwarjom och enom af ståndets herrar ledamöter frihet, att härwid wara tillstädes, och aflemna de påminnelser som nödige kunna pröfwat.

Uplästes ett af probsten doctor Serenius inlemnadt memorial¹⁰⁶⁸ och påminnelser wid secrete utskottets utdrag af protocollet, under den 21 i denne månad, ang:de arméens recruteri. Bestående påminnelserne däruti, att Södermanlands regemente skall, näst Jemtlands och Westerbottns, wara aldrastarkast roteradt, wid alle tillfällen mäst lidit, och giort de största recruteri, hwarföre probsten Serenius anhåller, att provincen Södermanland måtte förskonas för den af secrete utskottet nu beslutne utcommenderi, af dess unge manskap, och att andre, som långt mindre skola praesteradt i proportion, måge utgjöra det antal, som Södermanland ålagt är.

---

¹⁰⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 18.

¹⁰⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 157,

Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat detta memorial till secrete utskottet.

Herr borgmästaren Fries: Jag bör anmärka, att de af probsten Serenius i detta mål upgifne data, äro aldeles origtige. Och dess utan kan ej sägas, att regementet lidit mera än andre, så att det i sig sielf nu är billigt, att det commenderade manskapet må så mycket mera nu gå ut, som det består allenast af 115 man, hwilcke jämwäl dess utom stått hittills hemma på deras rotar.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan icke finna mig däruti, att detta memorial blifwit remitteradt till secrete utskottet. Efter min tancka hade det genast bordt afslås, ty det innehåller ett oenighets frö, som ej annat kan, än åstadkomma oreda. Jag är säker derom, att i fall det antages och remitteras, skola wi innom fjorton dagar få en dylik ansökning från hwarje province, ty detta praejudicat gifwer dem dertill så god anledning, att ingen lærer wilja försumma sig. Ansökningen är och så mycket mera obillig, som allenast 115 man, som ständigt warit hemma, nu äro utcommenderade, då deremot den största utcommenderingen skiedt från Finland.

Herr borgmästaren Lange yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är, med den tilläggnig, att secrete utskottets författning kunde och borde så mycket mindre uprifwas, som secrete utskottet upgifwit den samma blott ad notitiam, hwarwid det och borde bero.

Herr borgmästaren Renhorn: Lät oss remittera detta ärende, dock med den påskrift, att secrete utskottet äger tillse, huruwida probsten Serenius warit befogad, att ingifwa ett sådant memorial, som detta.

Herr borgmästaren Gabriel Hagert: Jag kan icke finna, att Södermanland har mera orsak att klaga, än andre. Om någon skulle äga skiäl dertill, wore det wisseligen Finland, som wid flere tillfällen så mycket lidit, men icke dess mindre nu måste praestera största delen, af det utcommenderade manskapet.

Herr assessoren Anthonsson begärte, att detta memorial måtte remitteras till secrete utskottet, som nog lærer bepröfwa de anförde omständigheter, och sig deröfwer utlåta.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade remittera detta memorial till secrete utskottet, med den påskrift, *att secrete utskottet har att yttra sig öfwer dess eftertänckeliga innehåll.*

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Lange hölt före, att probsten Serenii förre memoria-
ler, som äro af ett lika eftertänkeligt innehåll, borde med en lika påskrift
till secrete utskottet remitteras.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckan-
de,¹⁰⁶⁹ rörande prästestommars befrielse från skiutsfärder.

Herr borgmästaren Fries: Man bör gjöra skillnad mellan prästestommar,
hwilcka äro crono, och hwarpå prästebordsinnehafwaren sätter åbo af och
till, eller den samme sjelf brukar, och imellan de prästestommar, som äro
rent af skatte. De förre böra befrias ifrån skiutsfärder, men icke de senare.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla, detta nyss anför-
de yttrande?

Hwilcken fråga med Ja beswarades, och åtog sig herr borgmästaren
Fries, att författa ståndets resolution öfwer detta ärende.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Otto
Olofsson, wid handen, att bondeståndet förehaft fiskerideputationens be-
tänckande, ang:de saltbristens afhielpande i bohuslänske städerne, och
hade bondeståndet hållit före, att denna brist kunde utom de af deputation-
en föreslagne utvägar, jämwäl till en del afhjelpas, om staden Kongelf
finge stapelstads rättighet, hwarföre och bondeståndet jämwäl härtill lem-
nat dess bifall. Och aflemnade ordföranden bondeståndets extractum pro-
tocolli härom, samt ett protocollutdrag, rörande häradshöfdingen i Wes-
terbotn Olof Anzenius, och att honom måtte tillåtas att afstå sin sysla till
vice häradshöfdingen Furtenbach, och anhölt ordföranden för öfrigt, att
saken, ang:de augmentshemmanens lösen, måtte afgiöras.

Herr talman lofwade, att de anmälte målen skola tagas under öfwer-
wägande, så snart giörligt är.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af riksdagsfullmägtigen för Malmö stad, herr handelsman-
nen Hegardt inlemnadt memorial,¹⁰⁷⁰ rörande Trelleborgs byemäns ansök-
ning, om återfäendet af stadsrättighet.

Herr borgmästaren Schultén: Jag är committerad af Trelleborgs inwå-
nare, att gjöra och bedrifwa denna ansökning, och således anhåller jag, att

---

¹⁰⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 19.

¹⁰⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 158.

detta ärende må hwila, till dess jag kan hinna med att inkomma, med mine påminnelser häröfwer.

Uplästes konung Christians den Fierdes resolution,¹⁰⁷¹ hwarigenom Trelleborgs stadsrättigheter blifwit uphäfwen.¹⁰⁷²

Uplästes drottning Hedvig Eleonoræ resolution,¹⁰⁷³ angående samme mål.

Uplästes kongl. resolutionen, angående Trelleborgs stads ansökning, af år 1736.¹⁰⁷⁴

Uplästes Trelleborgsboernes hos Kongl. Mai:st inlemnade memorial och ansökning, om stadsrättighets återfäende.¹⁰⁷⁵

Uplästes Malmö läns landshöfdingeämbetes tillstyrkande i detta ämne, hos Hans Kongl. Mai:st.¹⁰⁷⁶

Uplästes ett af fältmarskalcken öfwer commendanten och landshöfdingen i Malmö baron Stael von Hollstein hos Kongl. Mai:st ingifwit memorial,¹⁰⁷⁷ hwaruti Trelleborgsboernes ansöknings bewiljande afstyrkes.

Uplästes ett af herr borgmästaren De La Rose inlemnadt memorial,¹⁰⁷⁸ angående detta ärende.

Ståndet fant godt, att denne sak måtte hwila, till näste plenidag.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,¹⁰⁷⁹ med tillstyrkande, i anledning af anförde skiäl, att härads höfdingen i Westerbottn, Olof Anzenius måtte tillåtas, att få afstå sin innehafwande sysla till dess substitut, vice härads höfdingen Furtenback.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag bör gifwa wid handen, att cammar-, oeconomie- och commercedputationen lærer innan kort inkomma med något tillstyrkande, angående lapmarksjurisdictionens delning, och lærer

---

¹⁰⁷¹ Köpenhamn 19 april 1619. Avskrift bilagd Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 158. Tryckt i *PRF* 5 nr 247.

¹⁰⁷² Läs: *uphäfne*.

¹⁰⁷³ Stockholm 20 oktober 1664. Avskrift ibidem.

¹⁰⁷⁴ Saknas.

¹⁰⁷⁵ Ibid.

¹⁰⁷⁶ Ibid.

¹⁰⁷⁷ Ibid.

¹⁰⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 159.

¹⁰⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 27.

fördenskull wara bäst, att detta ärende imedlertid må hwila, till dess man får se deputationens yttrande.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan ej finna, att denna tillärnade delning, rörer förewarande ärende, ty om riksens ständer finna delningen nödig, måste den, som har syslan, wara nögd dermed.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till nästa plenidag.

Och skildes åt.

Åhr 1761 den 3 Augusti

S.d. Justerades protocollerne för den 12, 15, 19 och 22 Januarii sidstledne.

Herr talman hemställte, om icke ståndet nu behagade företaga och afgjöra bondeståndets, sidste plenidag, upläste extractum protocolli, ang:de tillstånd för häradshöfdingen i Westerbotn, Olof Anzenius, att få afstå sin innehafwande syssla till vice häradshöfdingen Furtenbakk.

Herr borgmästaren Kröger begärte, att detta ärende måtte hwila, till dess cammar-, oeconomic- och commercedeputationen kunde inkomma med dess yttrande, ang:de lappmarksjurisdictionens delning.

Herr borgmästaren Omnberg: Detta ärende har redan efter ståndets beslut, legat på bordet, och som jag icke ser, att den tillärnade lappmarksjurisdictionernes delning kan eller bör hindra detta målets afgjörande, emedan den häradshöfdinge, som syslan innehar, om delning skier, måste wara nögd dermed, så hoppas jag, att ståndet nu behagar företaga och afsluta detta ärende. Häradshöfdingen Anzenius är en gammal och wäl förtjent domare, som med mycken heder tjent i 43 års tid, men nu så åldrig, att han på flere år ej årkat förestå syslan. Vice häradshöfdingen Furtenback har tjent i orten i 13 års tid, och genom sitt goda upförande, förwärfwat sig inwånarnes kärlek och förtroende. Hwad kan då wara billigare, än att en gammal och wälförtient ämbetsman hugnäs med bifall i dess ansökning, och att Furtenback, som äfwen för sin del är wälförtient, må ärhålla successionen efter honom?

Herr talman hemställte, om icke bondeståndets extractum protocolli rörande detta ärende finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

En och annan af ståndets herrar ledamöter gåfwo wid handen, att de fått weta, det förslag till Nykiöpings landshöfdingeämbete i dag kommo att

upsättias, emedan detta ärende i dag kl. 12 wore utlegat, och woro förden-skull fråga, hwad härwid wore att gjöra, i anseende till hofrättsrådet Ehrencreutz, som af borgare- och bondestånden redan till landshöfdinge i detta län blifwit utnämnd.

Ståndet fant godt, att 2:ne deputerade skola afgå till bondeståndet, och gjöra där föreställning, att twenne det ståndets ledamöter måge deputeras, att med detta ståndets deputerade, hos statssecreteraren begära, det detta ärende må hwila, till dess samtel:e stånden hunnit ytra sig, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz.

Och afsändes i detta ärende herrar borgmästarne Unger och Ekman.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁰⁸⁰ ang:de sysslomannens wid Lindkjöpings domkyrka, Knut Wahlbergs, deröfwer anförde beswär, att sedan Kongl. Mai:st uppå en del af Liungs och Flistads församlingars inwånares klagan, ogillat ett därstädes hållit kyrkoherdewal, med nådig befallning därjämte, att om de öfwerklagade olagligheter borde wid domstolen undersökas och lagligen dömas, samt ett nytt ordenteligt wahl förrätas, men Wahlberg sedermera i underdånighet begärt förklaring öfwer högstberörde utslag, huruwida nytt wahl bordt skje, med mera, Hans Kongl. Mai:st, genom ytterligare utslag, sig i nåder utlåtut, att det förre utslaget wore tydeligit, samt sökanden obefogad, att en sådan förklaring begära.

Uplästes ett särskilt votum i detta mål.¹⁰⁸¹

Herr directuren Schenbom: Sysslomannen Wahlberg är alt för mycket lidande. Han har wid ett lagligit wahl ärhållit de fleste rösterne, och ehuru öfwerrösternes beräknande med mera klagan blifwit förd, och undersökning anstald, har likwäl icke någon olaglighet kunnat emot Wahlberg bewisas. Icke dess mindre har, uppå Kongl. Mai:sts befallning, ett nytt wahl blifwit anstaldt, då Wahlberg förlorat dess förrut ägde pluralitet, och en annan i dess ställe till kyrkjoherde förordnad. Och som detta alt är tydeligen wisat, uti det särskilte voto, så hoppas jag, att ståndet täckes lemna dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Unger återkom, och gaf wid handen, att deputerade af bondeståndets taleman fått det swar, att ståndets secreterare wore sjuk,

---

¹⁰⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 19.

¹⁰⁸¹ Ibid.

och att talemannen ej vågade göra någon proposition i ståndet, om deputerades afsändande i det anmälda ärendet, hålst talmannen befährade, att oro därigenom kunde upväckas.

Herr borgmästaren Renhorn: Huru skall jag förstå detta? Will då bondeståndet icke soutinera dess fattade beslut, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz befördran; tiden till förslagens uppsättjande är inne i dag kl. 12, om icke någon påminnelse dess förinnan skjer, är den sedan aldeles fäfang.

Herr talman: Låtom oss allenast afgjöra det förewarande ärendet, så kan det sedan afslutas.

Herr borgmästaren Schauv återtog discoursen, rörande prästewahl i Liungs och Flistads församlingar, och yttrade sig: Sakens förlopp är detta: Då första wahlet anstältes, ärhöll Wahlberg riktig pluralité, enär wahl-längden war rättad. Häröfwer med mera klagades, och Kongl. Mai:st anbefalte ej allenast undersökning, utan ock tillika ett nytt wahl. Undersökningen gick för sig, och de klagande brusto i bewis, uti alt det de angifwit, så att wahlet således i sig sjelft war aldeles lagligit, och ett nytt wahl ej hade kunnat försiggå, om icke Kongl. Mai:st förrut det anbefalt. Wid detta senare wahl förlorade Wahlberg dess pluralité, och som flere olagligheter blefwo i consistorio angifne, hwilcke wid detta senare wahl förelupit, ty anhölt Wahlberg hos Kongl. Mai:st, om förklaring, samt att i fall han ej finge niuta sin förre pluralitet till godo, detta senare wahl, i anseende till de därwid förelupne olagligheterne, måtte uphäfwas, hwilcket Hans Kongl. Mai:st afslagit. Häraf är tydeligt, att Kongl. Mai:st i ett och samme mål gifwit 2:ne emot hwarannan stridande resolutioner, neml:n, att undersökning blifwit anbefald, öfwer de olagligheter, som wid förste walet troddes wara förelupne, men att en sådan undersökning öfwer angifne olagligheter wid senare walet blifwit nekad. Och som det är oförnekligit, att Wahlberg ägde pluralité wid förste wahlet, och således hade fått collationsbref, sedan undersökningen för sig gådt, och wahlet war riktigt befunnit, om icke Kongl. Mai:st förrut anbefalt ett nytt wahl, så bör och Wahlberg wid dess rätt bibehållas, hwarföre jag ock i detta mål bifaller det särskilte votum. Men som Wahlberg icke eller därigenom lærer nu mera kunna hjälpas, sedan man berättat mig, att 2:ne stånd bifallit deputationens betänckande öfwer detta ärende, så måste man täncka på någon annan utwäg, att förhjelpa honom utur hans lidande.

Herr assessoren Anthonsson: I följe af sakens förlopp, som herr borgmästaren Schau nu anført, bewises tydeligen, att emot Wahlberg skjedt wåld, och som detta är ett farligt praejudicat, så håller jag för nödigt och angelägit, att härom bör hos de öfrige respective stånden, genom utdrag af protocollet, göras föreställning, med bifogad begäran, att i händelse de stånd, som redan bifallit betänckandet, icke skulle behaga ändra sig, Wahlberg då till sin uprättelse må undfå det första jämgode, eller ock större inom stiftet ledigt blifwande pastorat.

Härmed instämde herr borgmästaren Sundblad till alla delar.

Herr borgmästaren Brunsell: De missnöjde öfwer första wahl hafwa klagat öfwer wahlängden. Denna bör wara verifierad af landscancelliet. Den kan wara felaktig, ty uti jordeböckerne förefalla ofta ändringar, men likwål gifwes ingen säkrare grund, än denne, och som Wahlberg, efter en sådan rättad wahlängd, fått pluralitet, så hade icke något nytt wahl bordt anställas. De hafwa klagat öfwer olagligheter, men aldeles brustit i bewis wid undersökningen. Hwarföre skulle då ett nytt wahl anställas? Men detta war förrut, och således för tidigt anbefalt. Wahlberg äger således rättwisan på sin sida, och borde få pastoratet, hwartill han genom en laglig pluralitet blifwit kallad. Men om det ej skulle låta sig göra, bifaller jag herr assessoren Anthonssons yttrande, att han må århålla det första jämgoda eller större ledigt blifwande pastorat inom stiftet.

Herr borgmästaren Renhorn: Här är redan nog talat om det öfrige, och således will jag allenast anmärka, att deputationen uti dess betänckande anført, att Wahlberg försummat dess fatalier, och således icke ägt rättighet, att anföra beswär hos riksens ständer. Men som detta icke warit ett mål, som ordinaria via revisionis inkommit, så är ock förordningen, af år 1738,¹⁰⁸² icke hit lämpelig. Hwilcket ock urskillningsdeputationen, wid denne riksdag, wid flere dylike beswärsmål¹⁰⁸³ i akttagit. Och således bör härom påminnas hos de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Brunsell: Detta, som nu anfördt är, finnes påmint uti det upläste särskilte voto, och kan wid expeditionens upsättiande iakttagas.

---

¹⁰⁸² Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anföra Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitie Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

¹⁰⁸³ *beswärsmåls* i prot.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla det wid justitiaedeputationens betänckande bifogade särskilte votum, med den tillägging, att i händelse de öfrige respective stånden icke skall behaga ändra deras lemnade bifall till deputationens betänckande, Wahlberg då må undfå det första jämgoda, eller större inom stiftet ledigt blifwande pastorat.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Brunssel åtog sig, att upsättia härom extractum protocoll.

Herr directeuren Schenbom hemställte, om icke någre 100 daler kunde bewiljas Wahlberg imedlertid, att kunna lefwa utaf, emedan han är stadd i stor fattigdom.

Men ståndet behagade icke utlåta sig häröfwer.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁰⁸⁴ ang:de de beswär, som fältwäblarne wid kongl. lifdragoneregementet, Jonas Ekman och Carl Adolph Granfelt, däröfwer anfördt, att icke allenast sergeanten Jean Fredrich Spöhler ärhållit befordran till cornettsbeställning wid bemälte regemente, utan ock åtskillige andre, som warit yngre än de, åtniutit lika förmån. Tillstyrkandes deputationen, att Ekman och Granfelt, hwilcke, den förre tjent 47 och den senare 17 år, samt sig wäl förehållit i deras tjenstgörande wid alle tillfällen, måge undfå fullmagter, och efordras till först ledige blifwande cornettsbeställningar och indelningar wid ofwan berörde regemente, såsom och dess utom framför cornetterne Spöhler, Bruncrona och Baldau, samt adjutanten Spandekow niuta tour till befordran.

Uplästes dissentientium votum i detta mål.¹⁰⁸⁵

Herr talman: Jag finner betänckandet så aldeles¹⁰⁸⁶ rättwist, att jag icke twiflar, att det ju winner ståndets bifall, och således finner jag mig föranlåten, att göra proposition på deputationens betänckande i detta mål.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Fries anmälte, att herr borgmästaren Schultén wore sjuk, och fördenskull begärt, att Trelleborgssaken måtte hwila, och att honom måtte bewiljas communication af acten, rörande detta mål.

---

¹⁰⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 30.

¹⁰⁸⁵ Ibid.

¹⁰⁸⁶ *aldeler* i prot.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag will medgifwa, att saken må hwila till nästa plenidag. Men communication af acten kan jag ej bewillja, ty den kan läsas här i ståndets cancellie, och hemställer jag, om icke ståndet täckes härtill lemna dess bifall.

Ståndet samtyckte härtill.

Herr borgmästaren Schauv: Wi hafwa för en stund sedan hört det swar, bondeståndets talemän lemnadt till herr borgmästaren Unger, ang:de den tillärnade deputationen, att begära det förslagens uppsättjande till Nyköpings landshöfdingedöme må hwila. Tiden är i dag inne, att förslaget skall uppsättias, och jag frucktar jämwäl, att de skjer, om man icke förmår deras excellencer genom en deputation, att dröija dermed.

Herr borgmästaren Finerus yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är, men den tilläggnig, att något steg wore så mycket mera nödigt, som alt ståndets bemödande för hofrättsrådets Ehrencreuts befordran, blefwo i annor händelse fåfängt, emedan hofrättsrådet icke sökt detta ämbete, och således ej kunde komma på förslag. Hemställandes herr borgmästaren, om icke herr talman måtte anmodas, att tillika med bondeståndets talman träda upp och tala med deras excellencer härom, eller och, att gemensam deputation i detta ärende måtte afsändas.

Herr borgmästaren Cervin: Tiden är redan inne, att förslaget skall, enligt förordningarne, uppsättias. Och som allenast 2:ne stånd afgjordt saken, ang:de hofrättsrådet Ehrencreuts befordran, så kan jag icke finna, huru 2:ne stånd skola kunna inhibera förslaget.

Herr borgmästaren Schauv: Här är icke någon fråga om inhibition, utan allenast om en föreställning, att saken må hwila, till dess ärendet kan warda hos riksens ständer afgjord. Detta kan skje inom 4 a 8 dagar. Och deras excellencer lära ej finna någon swårighet därwid, enär bekandt är, att sådana ärender kunna ibland hwila ett halft åhr och wäl längre.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner ingen inconuenience däruti, att borgare- och bondeståndens talemän skulle träda up och en amis tala med deras excellencer härom. Jag tror och, att det kunde hafwa god wärkan.

Härmed förenade sig herr borgmästaren Schauv, med den tilläggnig, att dett wore ett för ståndet wärdigt steg, att söka hjelpa en wälförtjent medborgare, till befordran, som äger riksens ständers yppersta förtroende, och stått 10 gånger på förslag, utan att någonsin niuta någon förmån deraf.

Herr talman: Om den projecterade begäran wore efter lag så aldeles rigtig, som hofrättsrådets befordran är i sig sjelf billig, will jag ej undandraga mig, att efterkomma det som nu föreslås. Men wore det icke bättre, och för ståndet anständigare, att 2:ne deputerade måtte afsändas i detta ärende, och skulle det icke göra samma wärkan.

Herr borgmästaren Sundblad yttrade sig i samme mening, som herr talman nyss anfördt.

Herr borgmästaren Brunsell: Man håller före, att detta är ett ärende, som allenast angår tu stånd, hwilcke saken afgjordt, och att man fördenskill ej kan begära, att förslaget skall hwila, men efter min tancka är det ett mål, som angår samtel:e riksens ständer, ty de, som icke ännu utlåtut sig kunna göra det i dag, eller i morgon, och när det skjer, blifwer likwäl alt fåfångt, om förslaget upsättes, och ämbetet bortgifwes.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag har mig icke bekandt, att någre beskickningar skjedd från tu stånd till rådet. Jag tror icke eller, att det bör skje, ty tu stånds beslut kan icke anses för riksens ständers beslut, men wäl det som fattas af 3:ne, och således finner jag betänckeligit, att någon deputation i detta ärende afgår, helst när bondeståndet icke welat därom förena sig med oss.

Herr borgmästaren Schauv: Jag lemnar det i sitt goda wärde, hwad nyss anfördt är. Men som ingen kan neka mig, att det är angelägit, att befordra ståndets fattade beslut för en så wälförtjent medborgare, som hofrättsrådet Ehrencreutz oförnekelligen är, så tror jag, att det passade sig för ståndet, att anmoda herr talman, att träda up till deras excellencier, och en amis anmäla ståndets önskan och begäran.

Herr talman: Jag har tillföre yttrat mig, och håller jämwäl ännu före, att detta wore icke tjenligit för den syssla jag i ståndet bekläder. Och hemställer jag fördenskill, om icke det wore bäst, att 2:ne ståndets ledamöter, såsom herr borgmästaren Renhorn och någon annan ledamot, kunde afsändas i detta ärende.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Renhorn samt herr handelsman Bagge afträdde, att härom tala med en eller annan af deras excellencer.

Herr fabriqveuren Lindstedt begärte lof, att få resa bort på 14 dagar eller 3 weckor, hwilcket bewiljades.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,¹⁰⁸⁷ ang:de besvärsmålet, emellan öfwersten och riddaren Anders H. Ramsaij sökande, och assessoren Johan Hising swarande, rörande åtskillige säteri- och frälseägendomar, i Nyland, som assessoren Hising, genom Kongl. Mai:sts utslag, fått tillstånd, at såsom ägare i $\frac{2}{3}$ delar uti Fagerviks och Billnäs järnwärk, till understöd för samme bruks behöriga drift, behålla och besittia. Men öfwersten Ramsaij, som äfwen är delägare i berörde wärk, i anledning af adeliga privilegierne och andre omständigheter, sökt bestrida; men emedan desse parter sins emellan träffat en wänlig förlikning, ty tillstyrker deputationen, att låta därwid bero, uti alt hwad den instämmer med Kongl. Mai:sts ofwanberörde utslag, såsom på lag och goda skiäl grundat.

Herr talman: Hwad deputationen tillstyrkt är alt godt och wäl, i anseende till Ramsaij. Men som andre på samme grund kunna göra emot Hising ett lika försök, i synnerhet Ramsaijs barn och arfwingar, så är Hising icke härmed hulpen till den säkerhet, han likwäl skjäligen äga bör, och hemställer jag fördenskull, om icke bäst wore, att bifalla detta betänkande, med den tillägning, att assessoren Hising icke må oroas hwarken af öfwerste Ramsaij, dess arfwingar, eller någon annan, eho den wara må, nu eller framdeles.

Detta hemställande bifölls, och kommer i anledning häraf extractum protocollii att utfärdas.

Uplästes ett af trenne inwånare i Sagu sokn och Åbo stift underskrifwit memorial,¹⁰⁸⁸ och beswår däröfwer, att urskillningsdeputationen afslagit deras gjorde ansökning, att få wälja egen kyrkioherde, och ej längre anses, såsom praebende under biskopsstohlen i Åbo.

Uplästes berörde Sagu församlings inwånares, hos riksens ständer i detta mål inlemnade ansökning,¹⁰⁸⁹ öfwer hwilcken urskillningsdeputationen medelst påskrift yttrat sig, att den, i anseende till hwad protocollet förmäler, icke kunnat till remitterande antagas.

Uplästes 3:ne wid denna ansökning bifogade bilagor,¹⁰⁹⁰ eller kongl. resolutioner i detta mål af den 18 Septembr. 1733, d. 7 April 1758 och den 24 Novembr. samma år.

---

¹⁰⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 20.

¹⁰⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 160.

¹⁰⁸⁹ Ibidem.

¹⁰⁹⁰ Ibidem, bilagor.

Ståndet fant godt, att remittera detta ärende till urskillningsdeputationen, att häröfwer med sin berättelse inkomma.

Herr borgmästaren Renhorn och herr handelsman Bagge återkommo, och berättade ordföranden, att deputerade träffat i förmaket deras excellencer, grefwe Ekeblad, grefwe Horn och baron Friesendorph, hos hwilcke de anfört ärendet. Deras excellencier hade frågat, om deputationen wille hafwa företräde i rådet. Men som därtill swarades Neij, blefwo deputerade införde uti andre rådssalen, och fått till swar, att tiden till förslagets upsättiande wore i dag inne, samt att Hans Kongl. Mai:st hade befalt, att förslaget skulle göras färdigt. Om denna befallning icke ankommit till rådet, skulle förslaget nog hafwa fått hwila, men nu kunde icke rådet hindra Hans Kongl. Mai:sts i lagen grundade rättighet. Sidst hade deras excellencier frågat, om deputerade åstundade, att detta ärende skulle införas uti rådets protocoll, hwartill herr borgmästaren Renhorn hade funnit sig föranlåten att swara Neij, emedan han ej trodt sig kunna begära sådant, hälst deputerade woro allenast utsände, att tala med deras excellencier en amis, och deputerade nu mera förmärkte, att saken ej stod att ändra. Icke dess mindre hade deras excellencier lofwat, att anmäla saken hos de öfrige herrar riksens råd.

Åtta deputerade från prästeståndet anmältes, och infördes. Ordföranden, biskoppen doctor Hallenius gaf wid handen, att prästeståndet förehaft och bifallit secreta deputationens betänckande, ang:de krigsrådet Carlschiöld. Men härhos hade ock de förtienster, som krigsrådet Hermelin äger kommit under öfwerwägande, och hade prästeståndet för des del pröfwat rättwist, att krigsrådet Hermelin må ärhålla statssecreterarefullmagt till befordran, samt differencen i lönen, och för öfrigit endtledigas ifrån tienstgjörandet. Hwaröfwer prästeståndet yttrat des tanckar uti extracto protocollii, som nu aflemnades. Härhos hade prästeståndet förehaft det af assessoren Anthons-son inlemnade memorial, ang:de Fryxände församlings inwånares ansökning, att få egen kyrkjoherde, och således warda skilde ifrån Fryxdals pastorat, och hade prästeståndet bifallit detta memorial, samt gifwit desse sine deputerade in commissis, att aflägga tacksägelse för borgareståndets till detta memorial lemnade bifall.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och lät förstå, att ståndet icke ännu förehaft betänckandet, ang:de krigsråderne Carlschiöld och Hermelin, men lærer icke längre dröija, att företaga det samma, då ock

präteståndets nu aflemnade extractum protocollii kommer, att tagas under behörigt öfwerwägande.

Deputerade afträdde.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii,¹⁰⁹¹ ang:de nödwändigheten och nyttan af chymiaeprofessionens bibehållande wid academien i Åbo. I anledning hwaraf secrete utskottet tillstyrker oeconomiaedirecteuren Gadd, som nu denna profession innehafwer, måtte med 800 d:r s:rmt från detta årets början hugnas, och på det professoren Gadd ej må föränlåtast, att söka sig från denna profession till någon annan fördelaktigare, i händelse denna mindre tillräkneliga lön blefwe med chymiaeprofessionen ständigt förknippad, ty håller secrete utskottet för nödigt, att denna lön af 800 d:r s:rmt må anslås till den yngsta professorn uti philosophiska faculteten, samt därwid framgent förblifwa.

Herr borgmästaren Schauv: Jag håller före, att en dylik författning, som secrete utskottet, ang:de denne lön tillstyrkt, bör jämwäl widtagas wid de öfrige academierna, hwaräst professioner med mindre löner äro inrättade.

Herr talman hemställte, om icke secrete utskottets extractum protocollii i detta mål måtte bifallas, med den af herr borgmästaren Schauv nyss förrut gjorde tillägning.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes ett af herr borgmästaren Sacklén inlemnadt memorial,¹⁰⁹² ang:de den af Åbo stad tillämnade köping i Sastmola. Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens i detta ärende sidstledne riksdag aflemnade betänckande.

Herr inspectoren Lexell begärte del af detta memorial. Hwilcket honom bewiljades.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet har alltid upfört sig hederligen i alle mål, som angå det allmänna. Detta loford kan ingen betaga oss. Men så snart ärender förekomma, som angå ståndet enskilt, då äro wi alltid oense, och hacka på hwarannan. Detta är en olycka, som betager wåre gjöromål den kraft och wärkan, som de äljest kunde och borde äga, i det de öfrige respective stånden häraf taga sig anledning, att gjöra oss orätt den ena gången efter den andre, oaktadt alle de wälgrundade föreställning-

---

¹⁰⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 53.

¹⁰⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 161.

ar wi däremot anföra. Till att afhielpa de olägenheter, som af våre disputer kunna följa, wille jag önska, att wisse deputerade kunde utses, som genom sådane ärender först, innan de i ståndet föredrages, och deröfwer aflemna deras betänckande, på det ståndet må få saken riktig upstädad föredragen, då den så mycket lättare kan afslutas. Och då det skjedt, är det alles vår skyldighet, att soutinera ståndets beslut, och icke hemligen söka afwägar. Igenom sådane konstgrep har frågan om de fem stapelstäderna, och jämwäl om Kungelf och Trelleborg yppat sig, ehuru ståndets rätt däri genom på det eftertänckeligaste blifwit kränckt. Och om wi fortfara i ett lika eftertänckeligt upförande, få wi snart flere dylike qvaestiones, hwilcke de öfrige stånden med nöije använda till sin nytta, och vårt fördärf. Jag hoppas fördenskull, att wi ännu medan tid är, måge besinna oss, och så laga, att icke enighetsbandet aldeles warder sönderslitet, ty igenom sådan söndring måste wi råka i det tillstånd, att hwarken kunna hjelpa oss eller det allmänna.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Man har berättat mig, att någon intrigue blifwit brukad i prästeståndet, i det någon föregifwit, att det ej wore borgareståndet emot, om Kungelfs stad finge stapelstadsrättighet. Om så är, wore det ett ganska eftertänckeligt steg.

Herr borgmästaren Renhorn tillika med åtskillige andre herrar ledamöter begärte, att herr borgmästaren Boberg måtte nämna den, som brukat nyss berörde intrigve.

Men herr borgmästaren Johan Boberg yttrade sig, att ehuru wiss han wore, att det skjedt, som han berättadt, kunde likwäl mannen icke ännu nämnas.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är aldeles ense med det, som herr borgmästaren Renhorn redan förrut anfördt, men måste likwäl härhos påminna, att då frågan yppa sig, om städers rättigheter sins emellan, böra de efter billighetens regler snart afgjöras, och det således, att den ena ej undertryckes genom den andras uphöjande. Upstäderna hafwa länge wäntat, att deras beswär, ang:de den förmängde handelen, måtte blifwa afgjorde. Men wi hafwa icke ens fått swar derpå, fast mindre något beslut. Jag beder, att detta swar må ju förr dess häldre, aflemnas, på det wi måge få se, om wi hafwe något, att wänta eller icke.

Herr grosshandlaren Clason: Jag har ofta welat föredraga stapelstädernes swar, men andre ärender uti ståndet hafwa däruti warit hinderlige. Nu

har jag jämwäl detta swar här tillstädes, om ståndet behagar låta sig det samma föredraga.

Men ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila till nästa plenidag.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, det han af riksdagstidningen n:o 24 funnit, att Kungelfs stads ansökning om stapelstadsrätt, blifwit från urskillningsdeputationen remitterad till secrete handels- och manufacturdeputationen. Och som denna ansökning är stridande emot ståndets rätt, så wore och nödigt, att extractum protocollii härom måtte afgå till de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Omnberg förestälte, att detta ärende kunde beqwäm-ligen införas, uti det extracto protocollii, som ang:de fiskerideputationens betänckande, om saltbristens förekommande i bohüslänske städerne, kommer att afgå.

Herr handelsman Bagge: Kungelfs ansökning rörer förnämligast min stad, och är den samma således för mig så mycket mera angelägen. Den ligger oafgjord hos Hans Kongl. Mai:st, men är icke dess mindre uptagen af urskillningsdeputationen, och remitterad till secrete handels- och manufacturdeputationen. Fiskerideputationen har ock twärt emot lagarne uptagit densamma, och så snart denna deputations betänckande till plena inkom, blef det af präste- och bondestånden afgjort, och Kongelfs ansökning bifallen. Så går det den ena gången efter den andra. Wi arbeta emot hwaran-nan, och de öfrige stånden nyttia vår oenighet till vår märkeliga skada. Jag beder fördenskull, att någon alfwarsam föreställning i detta mål må afgå, och att man må se till, huru ridderskapet och adelen må kunna förmås, att gå in med oss.

Herr borgmästaren Cervin: Detta ärende är wärkeligen af yttersta wigt och värde. Om så oordenteligen och olagligen får tillgå, som här wärkeligen skjedt, ho kan då wara säker om dess privilegier och rättigheter, och måste icke altsammans stadna i yttersta oreda, och städernes undergång? Hwad har fiskerideputationen att göra med stapelstadsinrättningen i Kongelf, och porto franco i Marstrand med mera? Sådane ämnen höra ju icke dit, och hade aldraminst där bordt uptagas, då de icke blifwit dit remitterade. Jag håller fördenskull före, att nödigt är, det herr talman må anmodas, att härom göra föreställning, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalken samt de öfrige talemännen med begäran att sådan ordning må afböijjas.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är aldeles ense med det, som nyss anfördt är, ty sedan Kongelfs stads ansökning war remitterad till secreta handels- och manufacturdeputationen, hade fiskerideputationen så mycket mindre bordt befatta sig dermed, som den på intet sätt dit hörer. Men¹⁰⁹³ wi böra och härhos efterfråga, ho den är som ingifwit ett memorial och förslag, som skall wara aldeles stridande emot grundlagarne.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila, till dess expeditionen i detta mål kan blifwa färdig till justering, då widare tillfälle gifwas, att tala härom.

Uplästes ånyo ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren den 26 Augusti 1760,¹⁰⁹⁴ ang:de cammarherren baron Axell Reuterholms befordran till något ledigt blifwande cammarrådsämbete.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitteradt till secreta deputationen. Hwarmed och borgareståndet sig nu förenade.

Skildes åt.

---

¹⁰⁹³ Upprepat i prot.

¹⁰⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 3.

Åhr 1761 den 4 Augusti

S.d. Justerades protocollerne för d. 26 och 29 Januarii sidstledne.

Herr borgmästaren Schauv: Jag berättade i går, att den tiden klockan 12 var inne, att förslaget till det ledige landshöfdingeämbetet i Nykiöping skulle uprättas. Ståndet begärte ock hos rådet, att med förslagets uprättande måtte hafwas anstånd, till dess de öfrige respective twenne stånden hunnit yttra sig, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz befordran till berörde län. Men nu har jag fått weta, att denna ståndets begäran ej haft någon wärkan hos rådet, utan har förslaget blifwit uprättadt och¹⁰⁹⁵ landshöfdingeämbetet bortgifwit i går eftermiddagen till hofmarskalcken grefwe Bielke, ehuru 2:ne stånd bifallit, att hofrättsrådet¹⁰⁹⁶ Ehrencreutz skulle få det samme, och det tredje hade saken under ventilation. Huru är det möjligt, att man haft så aldeles ingen egard för en så wälförtient ämbetsman, som hofrättsrådet Ehrencreutz oförnekneligen är? Huru är det möjligt, att ständer aldeles icke niuta den aktning, som dem efter lag likwäl tillkommer, då likwäl saker af större wigt kunna för en expeditions- eller protocolssecreterares skull uppehållas flere dagar, ja ock 3 weckor? Jag hemställer fördenskuil, om icke detta bör beifras.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag måste tillstå, att detta rådets förfarande är för hårdt emot ständer, och derföre har jag, i anledning af de discourser, som i går i ett sammanträde med åtskillige ståndets ledamöter föreföllo, ang:de detta ärende, författat ett extractum protocollii, som jag begär tillstånd, att nu få upläsa. Detta bewiljades.

Och berörde protocolsutdrag uplästes.¹⁰⁹⁷

Herr assessoren Anthonsson: Ehuru jag är aldeles för herr hofrättsrådet Ehrencreutz befordran, så måste jag likwäl anmäla, att jag icke finner mig uti detta projecterade extracto protocollii, så länge saken allenast är af tu stånd afgjord, och således icke kan anses för ett ständers beslut. Nog märker jag, att rådet har felat, i synnerhet om borgareståndets anhållan icke blifwit hos Hans Kongl. Mai:st anmäld. Men jag fruktar, att denna föreställning torde wara förtidig, innan de öfrige twenne stånden utlåtut sig,

---

¹⁰⁹⁵ Upprepat i prot.

¹⁰⁹⁶ hofrättsrådets i prot.

¹⁰⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 123. Se nedan vid not 1098.

och håller jag fördenskull före wara bäst, att denna expeditionen intill dess må hwila.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag will gärna wara af samme tancka, som nyss anförd. Men som rådet felat, i det rådet icke haft något det ringaste wederbörligit afseende på ståndets anmälte begäran, och ståndets wärdighet således blifwit laederad, så håller jag för nödigt, att denna expedition må afgå.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har mig nogsamt bekennt, att tu stånds yttrande ej kan hafwa någon wärkan, enär de öfrige tu stånden äro deremot. Men sådant kan icke sägas wara skjedt här emedan det är aldeles troligit, att de öfrige tu stånden stadnat i samme slut, som wi. Ståndet har begärt upskof med förslaget. Det war allenast en tima, ty kl:n 12 war tiden inne därtill, och klokan ett skildes ståndet åt. Monne icke förslaget då hade kunnat hwila en dag eller två, enär statssecreterareförslaget har hwilat så länge, därföre, att beswär hos ständer af en privat person blifwit anmälte. Men här har man ej allenast wisat mannamohn, emot en wälförtient ämbetsman, utan ock mindre aktning emot tu stånd. Hwarföre jag ock anser för nödigt att den upläste expeditionen må afgå.

Herr borgmästaren Brunssell: Wårt regeringssätt beror på 3:ne grunder: ständers lagstiftande magt, konungens höghet och rådets lagliga myndighet. Rubbas någon af desse grunder, måste altsammans råka uti yttersta oreda. Som rådet wid detta tillfälle icke wisat tillbörlig aktning för ständer, så äro ständer lidande, och bör fördenskull detta rådets fel rättas, på det rådet ej må hafwa, eller kunna taga sig vidare anledning, att begå flere dylike. Föreställning härom är fördenskull aldeles nödig, och den projecterade expeditionen är härtill lämpelig, hwarföre och den samma bör afgå. Man säger wäl, att allenast tu stånd utlåt it sig, för hofrättsrådet Ehrencreutz befordran, och att rådet fördenskull ej kunnat därpå fästa något afseende. Men man bör ock medgifwa, att enär ett eller tu stånds rätt röres, så äro de alle rörde, och saken blifwer då gemensam.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag tillstår gärna, att hofrättsrådet Ehrencreutz förtjent långt mera, än han fått, och hade hans befordran fördenskull warit alldeles billig. Men hwarföre hafwa wederbörande ej före tänckt däruppå, och så tidigt afgjordt saken, att den hos Hans Kongl. Mai:st kunnat anmälas i rättan tid. Nu mera och sedan förslaget i laga tid blifwit uprättadt, och ämbetet af Hans Kongl. Mai:st är bortgifwit, är det försent,

att däruti söka ändring. Det går ej an, att stadga lag in casu, utan bör den gamle lagen följas, till dess den nye kan och bör äga rum. Ingen kan neka, att ju rådet följt lagen i detta mål, och rådet är wid ansvar förbundet, att tilse, det förslag till sysslor i rätten tid uprättas. Huru will man då tilltala dem? Det är sant, att tu stånd hafwa afgjortt detta mål, men jag tror icke, att någon will påstå, att rådet skall sätta lagen å sido, och följa tu stånds beslut. Detta wore ett farligt præjudicat, och ändå mer det, om fullmagten på sådan grund skulle återtagas, hwarpå wi icke lära hafwa något exempel.

Herr borgmästaren Renhorn: Exempel härpå hafwa wi år 1738, då Kongl. Mai:st, emot ständers wilja, bortgifwit öfwerståhållareämbetet här i Stockholm. Fullmagten måste återlemnas, och generalen baron Fuchs feck sysslan.

Herr borgmästaren Unger: Man säger, det lagen befaller, att skynda med tjensters bortgifwande, inom wiss tid. Men ingen lag är så sträng, att den ej wid en och annan omständighet kan tola expection. Bewis härpå hafwe wi uti förslaget till statssecreteraresysslan i krigsexpeditionen, hwilcket i anseende till en privat persons beswär redan länge hwilat. Enär nu sådant skjedt, hade det icke warit billigt, att detta förslag blifwit liggande, på tu stånds begäran? Ingen lærer wilja neka detta. Och som ständer genom detta rådets upförande lidit, så är jag aldeles af samme tancka, som herr borgmästaren Renhorn, och bifaller det upläste extractum protocollii.

Herr rådman Hanqvist: Saken war af tu stånd afgjord. Detta har borgareståndet anmält hos rådet, och begärt, att förslaget måtte hwila, till dess de öfrige stånden hunnit yttra sig. En laga rättegång befaller, att det mål, som ligger anhängigt wid högre domstohl, skall hwila wid den nedre. Monne icke detta jämwäl bör appliceras hit? Ständer äro ju högste domstolen, och böra fördenskull alle de mål, som hos dem äro anhängige, hwila på alle andre ställen, till dess ständerne hunnit yttra sig däröfwer. Rådet har således felat, och i anseende härtill begär jag proposition på det upläste extractum protocollii.

Herr borgmästaren Cervin: Detta ärende innehåller 2:ne momenta. 1:o att ståndet begärt, det förslaget skulle hwila, men att det samme icke dess mindre 2:do blifwit uprättadt och sysslan i anledning deraf bortgifwen. Hwad första momentet angår, så bör jag derwid anmärka, att detta ärende är allenast, af tu stånd afgjordt, och att ståndets anmälan derom icke är uti rådsprotocollintagen, då deremot den till exempel åberopade statssecre-

teraresysslan icke allenast finnes uti rådsprotocollet infördt, utan äro jämwäl herrar riksens råd däröfwer hörde. Enär nu härtill kommer, att förslaget i rättan tid blifwit upsatt, och sysslan redan är bortgifwen, så kan jag wäl i anseende härtill ej annat, än wara af enehanda tancka med herr assessoren Anthonsson och herr borgmästaren Malmstén, så mycket mera, som den, hwilcken fått sysslan, därtill äger riksens ständers recommendation. Men härhos håller jag likwäl före, att billigheten fordrar, det wi måge täncka uppå, huru hofrättsrådet Ehrencreutz må kunna befordras till något, som kan wara lika godt, eller ock bättre, än det, som warit honom tillärnad.

Herr borgmästaren Renhorn: Här anmärkes, att ståndets begäran icke blifwit anmäld till rådsprotocollet, och fölgakteligen icke däruti intagen. Men det lærer wara nog, att herrar riksens råd wetat ståndets önskan. Widare kunde jag icke eller gå, emedan ståndet befalte deputerade blott att tala med en och annan af herrar riksens råd, om saken och ståndets önskan, men icke att begära företräde.

Herr assessoren Anthonsson: Det skulle bekymra mig ganska mycket, om mitt tal i början gifwit anledning till denna widlyftige discours. Gud wet, att jag talt i god mening, och declarerar jag den owärdig, att wara ståndets ledamot, som will förminska ständers rätt. Ware sådant långt från mig och alle androm. Min tancka har warit ifrån början, att saken borde så ställas, det ståndet ej mera exponerades, än de öfrige respective stånden. Af samme tancka är jag jämwäl nu. Lät wara, att rådet har felat, men huru skola wi kunna säga, att fullmagten skall återtagas, så länge allenast tu stånd yttrat sig för hofrättsrådet Ehrencreutz. Wore det icke bäst att wänta, till dess de öfrige stånden utlåtut sig?

Herr borgmästaren Finerus begärte proposition, om icke det projecterade extractum protocollii måtte bifallas, och yttrade herr borgmästaren sig vidare: Jag har så mycket mera skjäl till denna begäran, som det är oförnekeligit, att rådets tagne beslut i detta mål är stridande emot ståndets rätt. Hwarföre ock rättwisan fordrar, att med fullmagten så bör förfaras, som skjedde år 1738. Detta begäres icke eller annars, än med det wilckor, om det tredje ståndet går in med oss.

Åtskillige herrar ledamöter begärte proposition.

Herr rådman Thöllberg: Jag kan icke finna, huru fullmagten skall kunna återtagas ifrån hofmarskalcken grefwe Bielke, som redan för detta fått ständers föreskrift, till ledigt blifwande landshöfdingedöme.

Herr talman: I sidsta sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen, talades jämwäl om detta ärende, och hölts före wara bäst, att låta det samma något hwila, emedan ridderskapet och adelen, som i dag har ärendet före, lära wara sinnade, att hos Hans Kongl. Mai:st begära, det fullmagten ej skall lemnas ut. I anseende härtill hemställer jag, om wi icke måge dröjja, till dess wi få höra, huru ridderskapet och adelen utlåter sig.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden cancellierrådet Ekestubbe, att ridderskapet och adelen förehaft riksrådet grefwe Strombergs ansökning, att blifwa ifrån dess innehafwande rådsämbete entledigad. Och emedan herr riksrådet ej stådt att öfwertala, att qwarblifwa wid dess rådsämbete, ty hade ridderskapet och adelen bifallit herr riksrådets begäran. Hwarjämte ock, som ridderskapet och adelen, af herr riksrådet baron Höpkens till riksens ständer aflätne swar och tacksägelsebref förnummit, att herr riksrådet wille åter inträda i rådet, så såge ridderskapet och adelen gärna, att herr riksrådet nu måtte intaga, det efter herr riksrådet grefwe Stromberg ledigt blifwande rådsämbetet. För öfrigit gaf ordföranden wid handen, att ridderskapet och adelen nu hade före, borgareståndets extractum protocoll, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz befordran. Och emedan förslag till det ledige landshöfdingeämbetet i Nykiöping nu kommer att uprättas, och ridderskapet och adelen gjerna skulle se, det hofrättsrådet Ehrencreutz, såsom en aldeles wärdig och wälförtjent man, måtte dertill förhjelpas, så hade ridderskapet och adelen funnit nödigt, att genom en gemensam ständers deputation må hos rådet begäras, att detta förslag må hwila, till dess riksens ständer hunnit yttra sig, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och försäkrade, att ståndet lærer snart företaga och afgjöra de anmälte ärender.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Schau: Nyss förrut, innan ridderskapets och adelens deputation ankom, har herr talman berättadt, hwad som förefallit i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen. Men jag bör påminna, att det som i conclaven kan wara talt, bör

aldeles icke reglera eller hindra ståndet, att taga ett sådant beslut, som godt pröfwat. Åtskillige hafwa redan jämte mig begärt proposition, om icke det upläste extractum protocolli skall afgå. Detsamma begär jag och nu.

Härmed instämde åtskillige herrar ledamöter.

Herr talman hölt före, att det wore bäst, att jämnka sig till ridderskapet och adelen, sedan man nu hört det ståndets tanckar.

Men flere herrar ledamöter begärte proposition i förewarande ärende.

I anledning häraf gjorde herr talman följande proposition: Behagar ståndet bifalla, att det af herr borgmästaren Renhorn författade och upläste extractum protocolli skall afgå?

Denna proposition bifölls. Och lydde nyssberörde extractum protocolli sålunda:¹⁰⁹⁸

S.d. Enär borgareståndet med Swea konungaförsäkrans 5 § och riksdagsordningens 20 § hwaruti stadgas, att riksens ständer äga magt, förordna om sig och riket, som de pröfwa tjenligt till det allmänna bästa, har jämfört, hwad som nyligen wid tjensters föregifwande¹⁰⁹⁹ sig tilldragit, så tyckes riksens ständers magt blifwit stäld under ett wacklande begrepp. Riksens ständer äga onkeligen både den rättigheten och skyldigheten, att uprätta dem, som på hwarjehanda sätt blifwit lidande uti en wälförtjent befordran. I anledning deraf hafwer hos riksens ständer nyligen förekommit prästmannen magister Wænerbergs lidande, då under samma tid skall hafwa händt, att förslaget föredrogs och tjensten förgafs till en annan, någre dagar förrän det efter lag skje borde. Icke länge sedan har ståndet för hofrättsrådet Ehrencreutz faststält, att sedan wälbemälte hofrättsråd wid flere riksdagar warit 5 gånger upförd på rådsförslag, 3:ne gånger till lagman och 2:ne gånger till justitiaecanceller, utan att hafwa däraf niutit någon frukt, det han nu borde befordras till landshöfdinge i Nykiöping. Detta blef ock bifallit och det ärbara bondeståndet, och har warit under öfwerläggning uti de öfrige respectue stånden. Som nu tiden efter tjenstebetänckandet i går war inne, på hwilcken detta län kunde förgifwas, ty lät ståndet genom 2:ne deputerade gifwa hos herrar riksens råd tillkiänna förloppet i förmodan, att härmed kunna dröijjas, till dess samtel:e stånden hunnit sig häröfwer yttra. Nu berättas deremot, att förslaget icke allenast blifwit straxt uprättadt, utan också tidigt derefter

---

¹⁰⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 123.

¹⁰⁹⁹ Läs: *förgifwande*.

förgifwit, samt fullmagten underskrefwen, att icke kunnigt wara lærer, det någon annan fått att hugna sig af ett så skyndesamt slut. Det är således liusligen tillfinnande, att denne skyndesamheten är använd, till att göra riksens ständers öfwerläggning onyttig, om icke löijelig. Ståndet har alla tider med nöije funnit den upmärksamhet, som herrar riksens råd anwänt, att biträda riksens ständer, som de och pligtige äro, och kan derföre ju ej undgå, att med särdeles undran göra anmärkning öfwer desse steg, hwilcka icke för sjelfwa sakerne, men för ständers rätt, som derigenom blifwit obetydelig, förtjena att ställas i behörig dag. Sant är wäl, att det icke gifwes någon lag, som stadgar, det ett eller annat stånds beslut fordrar någon wärkställighet. Men derföre håller ståndet före, att de ärender, som hwila under ständers afgjörande, böra anses hos riksens råd och hwar man, af den helgd, att däruti, och emot det tilltagande beslutets wärkställighet icke något hinder läggas får. Riksdagsordningens 22 § stadgar, att ingen, eho han wara må, skall göra ständerne något intrång, uti deras deliberationer. Således har sådant warit aldeles oförwäntadt häruti, af herrar riksens råd, som äro ständers fullmäktige, och skyldige att gå sine principaler uti alt till handa. Fölgakteligen hade dem anstått, att innehålla med detta förslag, emedan för riket icke någon makt därpå låg, att det några dagar hwilat.

Hwaremot riksens ständer deraf kunnat märka den dem tillhörige aktning uppå så wärdig anledning, som gifwen war, om förslaget ej blifwit uprättadt, innan riksens ständer hunnit, att däruti taga ett wist beslut. Nu och enär sådant kunnat företagas, under riksens ständers närwaro, bådardet en framtid, som icke lofwar riksens ständer, hwad de rätteligen böra hoppas, till lagarnas widmagthållande.

Det är således nöden, hwilcken fordrar, att häremot tages sådana mått, som de där kunna försäkra riksens ständer både nu och framdeles, att lagar och ej wälbehag, eller konstlade anläggningar måge blifwa den regell, hwilcka herrar riksens råd uti deras rådslag nyttia och följa. Till winnande häraf håller ståndet före, att om än fullmagt för någon annan wore utfallen, den till vidare icke bör blifwa gällande, i fall riksens ständer fastställa att hofrättsrådet Ehrencreutz bör till landshöfdingeämbetet i Nykjöpings län befordras, emedan samme ämbete icke uti sittande råd, enligt 40 § regeringsformen, blifwit förgifwit. Äfwenledes är det lika rättwist, att Wænerberg må, i kraft af 3 stånds beslut, ärhålla Rystads pastorat. Och som det är enahanda, enär riksens råd tillstyrka eller icke afböija, att tjenster, twärt emot

lag, till oberättigade personer förgifwas lærer den författning blifwa nödig, att den, hwilken lagen gifwer rätt, sedan sådant af riksens ständer är pröfwat, bör träda till den tiensten han hafwa bordt, och den oberättigade nyttia sin ärhållne fullmagt till vidare, såsom en caractere, hwilcket riksens ständer lära pröfwa wara den enda möjjeliga utwäg, att förebygga de konstige förtydningar, som ofta sin emellan stridige, blifwit wid befordringar tagne till grund, och afskräka dem, som wid tillfällen sådant anlägga, enär besittningen blifwer aldeles osäker, om någon wunnit tjenst emot lagens föreskrift, emedan ståndet håller före, att den regeln beati possedentes icke på något sätt kan lämpas till dem, som emot lag wunnit befordran. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communicate-res.

Herr talman yttrade sig: Om den af ridderskapet och adelen föreslagne deputationen afgår, då blifwer sedan rätta tiden för ståndet, att afsända det nyss bifallne extractum protocoll.

Herr rådman Hanqvist: Ridderskapet och adelen wilja gjöra det i dag, som wi gjorde i går. Då war rätta tiden, och om det då hade skjedt, hade jag gjärna bifallit deras begäran. Men sedan saken råkat i nu warande ställning, ser jag icke hwartill den gemensamma deputationen kan wara nyttig. Ty om wi nu gå med, torde man wilja säga, det wi nu mera funnit, det hafwa warit olagligt, hwad ståndet ensam gjorde i går, och att wi på detta sättet welat bättra vårt tagne steg. I anseende hwartill, jag håller den föreslagne gemensamma deputationen för betänckelig, och att wi måge i det stället förklara, det wi redan gjordt det, som man funnit nödigt wara, och kunna nu ej gå vidare in med det, som anmält blifwit.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag har wäl ifrån början warit af annan mening, än de fleste i detta mål. Men sedan detta ärende kommit så långt, som det redan skjedt, finner jag nödigt wara, att wi i akttaga ståndets rätt och wärdighet. Ty om wi icke nu gå in uti den föreslagne gemensamma deputationen, gifwe wi oss sjelfwe en dementi, och androm lägenhet, att säga, det wi funnit, att wi warit obefogade till den i går afsände deputationen.

Herr borgmästaren Lange: Mig förekommer det mäst eftertänckeligit, och besynnerligit, att man måste finna, det ståndet hysser olika tanckar och fattar olika beslut i alldeles lika mål. När ridderskapet och adelen, genom en särskild deputation, i början af riksdagen, anmälte deras begäran,

ang:de capita familiarum, då uptogs ärendet af rådet och bifölls. Nu när borgareståndet anmälte en sak, som af 2:ne stånd war afgjord, då reflekterar rådet icke det ringaste deruppå. Detta ser så ut, som hade man orsak att frukta för en aristocratisk regering.

Sexton deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden Otto Olofsson, att bondeståndet med besynnerlig fågnad förnummit, det hans excellence baron Höpken wille åter inträda i rådet, och med dess stora ägenskaper och insigt än vidare tiena fäderneslandet. Hwarjämte och som bondeståndet wore förwissadt, att herrar riksens råd baronerne Palmstierna och Scheffer kunna göra riket mycken nyttig tjenst, ty hade bondeståndet, sedan riksens ständer återstält dem deras fulla förtroende, hållit före bästa wara, att desse herrar riksens råd, så i anseende härtill, som pensionernes besparing, måge intaga deras förre säten i rådet, utan att något förslag därtill uprättas. Hwilcket ärende bondeståndet welat till bifall på det bästa anmäla.

Herr talman: Jag är försäkrad, att borgareståndet tager så mycket mera en gemensam del, uti det ärbare bondeståndets fågnad, öfwer herr riksrådet baron Höpkens förklarade wilja, att återinträda i rådet, som borgareståndet med mycket bekymmer sedt, att herr riksrådet nedlagt detta ämbete. Jag twiflar icke eller, det ju borgareståndet lærer med nöije instämma med bondeståndets yttrande, ang:de herrar riksens råd baronerne Palmstierna och Scheffer, och snart utlåta sig däröfwer.

Deputerade afträdde.

Uplästes herr riksrådet baron Höpkens swar,¹¹⁰⁰ daterat Ulfåsa den 1 i denne månad, uppå riksens ständers skrifwelse af den 28 sidstl:e Julij, och anmodan, att herr riksrådet måtte åter inträda i rådet, förklarandes herr riksrådet sig hafwa trodt icke böra taga, eller begära betäncketid, wid ett tillfälle, som fordrade lydnad. Och således har herr riksrådet utan drögs-mål welat förklara, det han underkastar sig riksens ständers wilja och förordnande, hälst emedan fäderneslandet äger full rättighet på dess tjenst, och riksens ständers gunst, benägenhet och godhet icke böra sakna en wördsam ärkiäntsla.

Ståndet betygade häröfwer dess besynnerliga nöije.

---

¹¹⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 162.

Herr talman: Ridderskapet och adelen har anmält dess åstundan, att herr riksrådet baron Höpken må intaga det efter riksrådet grefwe Stromberg ledigt blifwande rådsämbete, och hemställer jag fördenskull, om ståndet behagade härtill lemna dess bifall

Detta hemställande beswarades med almänt Ja.

Herr talman yttrade sig vidare: Bondeståndet har och anmält dess åstundan, att herrar riksens råd Palmstierna och Scheffer måge wid första vacancer åter inträda i rådet, utan att förslag därtill uprättas. Behagar ståndet lemna dess bifall härtill?

Denna fråga beswarades likaledes med almänt Ja.

Herr talman: Nu återstår den frågan, hwad swar ståndet behagar lemna ridderskapet och adelen på deras proposition, ang:de gemensam deputations afsändande till rådet, ang:de hofrättsrådet Ehrencreutz befordran.

Ståndet fant godt, att en sådan gemensam deputation måtte afgå.

Herr rådmän Hanqvist hölt före, att nödigt wore, det ståndet härwid förklarade, det ståndet wäl i går afsänt en deputation i samme ärende, som nu tillärnas, och att ståndet fördenskull ansåge för sig mindre nödigt, att gå med i denna gemensamma deputation, dock på det ett stånds deputerade ej måge saknas, hade ståndet lemnat dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Schauv och nijo andre herrar ledamöter deputerades i detta ärende, hwarjämte hos de öfrige stånden anmälas skulle, att borgarståndet bifallit ridderskapets och adelens proposition, ang:de herr riksrådet baron Höpkens återinträde i rådet, sedan ett rådsämbete, efter herr riksrådet Stromberg ledigt blifwer, och bondeståndets yttrande, att herrar riksens råd baronerne Palmstierna och Scheffer jämwäl måge i rådet intaga deras förre säten, wid förste existerande ledighet, utan att förslag därtill uprättas.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de öfwersten Ramsaijs och assessoren Hising träffade förening, lydande, som följer:¹¹⁰¹

S.d. Lät ståndet sig föredraga justitiaedeputationens betänckande, uti beswärsmålet, imellan öfwersten och riddaren af Kongl. Mai:sts Swärdsorden, herr Anders Hindric Ramsaij sökande, och assessoren Johan Hising swarande, ang:de åtskillige säteri- och frälsseägendomar i Nyland, som assessoren Hising, genom Kongl. Mai:sts nådige

---

¹¹⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 124.

utslag af den 12 Augusti 1760, fått tillstånd, att få som ägare af $\frac{2}{3}$ delar uti Fagerviks och Billnäs järnwärk, till understöd för samma bruks och järntillwäringars behöriga drift, behålla och besittia, men öfwersten och riddaren Ramsaij, som äfwen är delägare uti berörde wärk, sökt att bestrida, i anledning så wäl af adeliga privilegiernes innehåll, som flere derwid anförde omständigheter. Men emedan en wänlig förening sedermera imellan öfwersten och riddaren Ramsaij och assessoren Hising blifwit träffad, ty hade deputationen funnit rättwist att tillstyrka, det riksens ständer måge wid berörde förening, desse parter imellan, uti alt hwad den instämmer med Kongl. Mai:sts nådige utslag af d. 12 Augusti 1760, såsom på lag och goda skjäl grundat, låta bero och förblifwa. Borgareståndet tog detta ärende under behörigt öfwerwägande, och fant ej allenast skjäligit, att bifalla detta deputationens betänkande, utan pröfwade ståndet härjämte rättwisan och billigheten fordra, det ingen, eho det wara kunde, må äga eller taga sig frihet, att nu eller framdeles klandrar eller söka rubbning, under hwad namn och skjen det ock wore, uti denna assessoren Hisings, genom Kongl. Mai:sts högstberörde utslag af den 12 Augusti 1760, wälförwärfwade lagliga rättighet, att desse säterier och ägendor under bruken framgent nyttja och behålla. Hwilcken rättighet äfwen må sträcka sig till Hisings arfwingar, således att desse säterier och ägendor ej måge utan ägarnes wilja ifrån bruken afsöndras, nu eller i framtiden. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen skulle anmälas.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 31 i sidstle månad,¹¹⁰² hwaruti wid handen gifwes, att uti expeditionen för capitaine Otto Fr. Billberg någon twetydighet förefallit. Och som de fleste stånden bifallit ridderskapets och adelens yttrande i detta mål, så hade ridderskapet och adelen nu welat förklara, att dess mening warit, det capitaine Billberg wid den dess capitainelieutenantssyssla åtföljande lön, måtte niuta differencen imellan capitainslönen af extra medel till godo, och att föröfrigit, den nu meddelte capitainsfullmagt ej må gifwa honom någon tour i befordran, eller commando, fram för de äldre capitainelieutenanter än han, wid ammiralitetet.

Herr talman hemställte, om icke detta extractum protocolli finge bifall.

Detta hemställande beswarades med Ja.

---

¹¹⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 15.

Föredrogs ridderskapets och adelens extractum protocoll, af detta dato,¹¹⁰³ ang:de herr riksrådet grefwe Strombergs sökte och bewiljade afskjed, samt herr riksrådet baron Höpkens återinträde i rådet.

Och som desse ärender wore förrut i ståndet bifallne, så påskrefs nu ståndets resolution, och löparen afsändes.

Uplästes landt- och sjömilitiaoeconomideputationens betänckande,¹¹⁰⁴ ang:de fyllnad i lönen för assessoren i kongl. cammarrevisionen, Lars Mozelius, hwilcket deputationen, i anledning af anförde skjäl tillstyrkt, ut in actis.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹¹⁰⁵ ang:de trögårdsmästaresocietetens här i staden anförde beswär däröfwer, att Hans Kongl. Mai:st, genom resolution sidstl:e år, tillåtit landtmannen, att alle dagar i weckan till salu i minut hålla, wid stadens hamnar och torg, allehanda trögårdswäxter och grönsaker, i stället för, att sådant förrut allenast 2:ne dagar i weckan warit tillåtit. Och hade deputationen tillstyrkt, att denna af Kongl. Mai:st gjorda författning må äga bestånd.

Uplästes dissentientium vota i detta mål,¹¹⁰⁶ hwilke ståndet biföll, och anbefallte, att extractum protocoll i härom skall afgå.

Herr grosshandlaren Clason: Det är beklageligit, att städers rättigheter så oförswarligen handteras, som här med trögårdsmästaresocieteten skjedit är, och lærer fördenskull wara nödigt, att ståndet yttrar sig alfvarsamt häröfwer, att om ändring ej skjer, eller så hädanåt förfaras, som nu och hitils, ser ståndet sig föranlåtit, att hyssa mindre aktning, för de öfrige ståndens privilegier.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, yttrandes sig ordföranden, att deputerade fått i commiss, att betyga prästeståndets fågnad öfwer herr riksrådet baron Höpkens förklarade wilja, att åter inträda i rådet, och hade prästeståndet härjämte welat gifwa tillkjänna, att prästeståndet förenat sig med borgareståndet samt ridderskapet och adelen, att hos Kongl. Mai:st må anhållas om anstånd med Nykiöpings läns bortgifwande.

---

¹¹⁰³ Ibid., nr 16.

¹¹⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteeconomie deputationens expeditioner, nr 4.

¹¹⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 20.

¹¹⁰⁶ Ibid.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och betygade ståndets fågnad deröfwer, att prästeståndet med detta ståndet welat instämma.

Deputerade afrådde.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹¹⁰⁷ ang:de strumpfabriqueuren Sangbergs sökte byggningshjälp, yttrandes sig deputationen, i anledning af anförde skjäl, att manufacturfonden med sådan utgift icke borde beswäras.

Och ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹¹⁰⁸ ang:de hofsecreteraren Elds och Pehr Fahnehelms ansökning, om sjuttjotwåtusende daler kopp:rmts lån, till deras pipe- och såpebruk, med mera. Och hade deputationen denna ansöknings bewiljande afstyrkt.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹¹⁰⁹ öfwer manufacturisten Sabins ansökning, om någon anticipation af tillwärkningspraemier, för dess linne- och bomullstillwärkningar. Men som Sabin njutit hwad andre dylike fabriqveurer undfå, ty hade icke deputationen funnit anledning, att styrka till bifall uti dess ansökning.

Ståndet lemnade dess bifall till detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande¹¹¹⁰ öfwer constabelen Liljemarks ansökning om penningeunderstöd till des solfiädermakeri. Men deputationen hade pröfwat sig icke äga skjäl, att tillstyrka denna ansöknings bewiljande.

Och ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹¹¹¹ ang:de capitainelieutenanten Bertlins af manufacturfonden ärhållne flyttningshjälp, och ansökning om des eftergift, men som Bertlin sedan han härifrån flyttat dess stofffabriqve till staden Kjöping, den samma aldeles nedlagt, ty hade deputationen icke kunnat styrka till någon eftergift.

Detta betänckande bifölls.

---

¹¹⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 21.

¹¹⁰⁸ Ibid., nr 22.

¹¹⁰⁹ Ibid., nr 23.

¹¹¹⁰ Ibid., nr 24.

¹¹¹¹ Ibid., nr 25.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹¹¹² ang:de öfvermästarens i Norrköping Eric Bruuns sökte årliga lön, af manufacturfonden, wid den honom anförtrorde öfvermästaresyslan. Men deputationen hade icke funnit något skjäl, att styrka till denna ansöknings bewiljande, hwarken nu eller för framtiden, under hwad titul den ock dragas må.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹¹¹³ öfwer Stockholms stads magistrats ansökning, om en sådan ändring och förklaring af 11 § 25 capit. rättegångsb:n, att wad ej må tillåtas ifrån cämnersrätterne här i staden, där hufwudsaken icke går öfwer 100 d:r s:rmts värde, tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, att detta ärende må aldeles förblifwa wid det, som allmänna lagen stadgar.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 31 i sidstl:e månad,¹¹¹⁴ med hemställande, om icke capitaine Lars Brincks anförde beswär öfwer liden praejudice, hwilcke urskillningsdeputationen afslagit, måtte, i anledning af anförde omständigheter, uptagas och till secreta deputationen hänwisas.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes urskillningsdeputationens extractum protocollis,¹¹¹⁵ ang:de ett af brukspatronen Leonhard Magnus Ugglas inlemnadt memorial, hwaruti han föreslår och anhåller, att Kongelfs stad må ärhålla stapelfrihet, samt att folck af alle religioner till ock med judar, som äga och i landet kunna införa någon nyttig wettenskap och förmögenhet, måge under wisse fördelaktige wilckor, samt frihet i religionsöfning, läckas att sättia sig neder därstädes, och att härhos Strömstad må förklaras för fristad, hwaräst de, som nödgas wika utur riket för gäld eller begångne brått, kunde äga säkerhet att wistas, med mera. Men emedan detta brukspatronen Ugglas förslag synes stridande emot rikets fundamentallag, ty hade deputationen, i följe af des instructions 2 § det samma ej allenast förkastat, utan och till rikens ständers egit ompröfwande hemställa skolat.

---

¹¹¹² Ibid., nr 26.

¹¹¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 21.

¹¹¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets, nr 28.

¹¹¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, urskillningsdep:s expeditioner, nr 36.

Uplästes nyss berörde af brukspatronen Uggla författade memorial,¹¹¹⁶ af innehåll, som nyss anfört är, och vidare ses in actis.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Herr borgmästaren Schauv och herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden, att deputerade sökt fullgjöra de anförtrode ärender, först hos präste- och sedan hos bondestånden, och sidst hos ridderskapet och adelen. Hos prästeståndet hade ärendet, ang:de herrar riksens råd, baronerna Palmstierna och Scheffer icke varit före, hos bondeståndet war det bifallit, och hos ridderskapet och adelen låge det på bordet. Sedan deputerade förrättat deras ärende hos ridderskapet och adelen, hade samtelige ståndens gemensamma deputation afgåt till Kongl. Mai:st och rådet, för hwilcken cancellierådet Ekestubbe fört ordet, och hos rådet anmält det anförtrodde ärende. Herr riksrådet grefwe Tessin hade derå lemnat till swar, att det skulle mycket fågna rådet, om det kunde åstadkomma något till riksens ständers nöije. En kongl. secreterare hade utur protocollet upläst sakens förlopp, hwilket varit följande, att Hans Kongl. Mai:st hade skrifwit till herr riksrådet och cancelliepraesidenten grefwe Ekeblad, och begärt förslag på det ledige landshöfdingeämbetet i Nykjöping. När klockan war slagen 12 hade herrar riksens råd uprättat förslaget, och tillika med 2:ne andre däruppå upfört hofmarskalcken grefwe Bielke. Rådet hade häröfwer inhämtat de siukes och bortowarande herrar riksens råds tanckar, som alle dermed instämt, undantagandes herrar riksens råd grefwe Rosen och baron Rudenschiöld. Sedan hade 2:ne herrar riksens råd, efter Kongl. Mai:sts begäran, rest med detta förslag ut till Ulricsdahl, och hade Hans Kongl. Mai:st af detta förslag utnämt hofmarskalcken grefwe Bielke, till landshöfdinge i Nykiöpings län.

Herr borgmästaren Renhorn hemställte, om icke ståndets extractum protocolli,¹¹¹⁷ ang:de detta ärende och rådets upförande, wid detta förslags uprättande, nu måtte med en deputation afsändas till de öfrige respective stånden.

Ståndet fant godt, att sådant måtte skje, och herr borgmästaren Schauv tillika med 11 herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

---

¹¹¹⁶ Ibid.

¹¹¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 123. Se ovan vid not 1098.

Herr borgmästaren Sundblad yttrade sig: Brukspatronen Ugglas nyss förrut upläste memorial gifwer mig anledning, att hemställa, om icke rådeligit och gjörligit wore, att wid nu warande kristorolighet i Tyskland, kunna inlocka folck hit i riket ifrån de orter, som äro af protestantisk religion. Jag kan icke annat finna, än att detta skall blifwa så möjligigit, som det är för riket högst nyttigt, om man will lemna dem sådane wilkor och förmåner, som böra genom en publication allmänt kundgjöras. Men om detta icke skulle passa sig, kunde rikets ministrer i de orterne få befallning, att se till huru sådane främmande bäst och beqwämligast må kunna förmå, att komma hit in i riket och sig härstädes nedsätta.

Herr borgmästaren Renhorn: När jag betracktar vårt rikes närwarande belägenhet, finner jag icke allenast mycken betänkelighet, utan ock många swårigheter wid detta nu upgifne förslag, så att jag tror nödigt wara, att man måste handtera detta ärende efter en upmärksam politiqves reglor. Det är så bekandt, som beklageligigit, att riket oroas af partier. Skulle ett sådant förslag, som detta, nu wärkställas, skulle ännu större missnöje upwäckas. Riket är och plågadt af brist på penningar, så att jag icke ser, hwaräst de medel skola tagas, som till detta förslagens wärkställande behöfwes.

Herr borgmästaren Schauv och herrar deputerade återkommo med berättelse, att präste- och bondestånden redan warit åtskilde. Herr grefwen och landtmarskalcken hade mött deputationen och berättat, att ridderskapet och adelen hade en votering före, i anseende hwartill deputationen icke kunnat lemnas företräde. Herr borgmästaren hade begärt, att deputationen måtte inlåtas, och således få tillfälle, att aflemna ståndets extractum protocolli, samt därjämte anmäla ett annat ärende, som herr borgmästaren warit nödgad i hast påtäncka, på det deputationen måtte få företräde, ehuru han icke haft ståndets befallning därom, nemligen, att begära, det stånden måtte i morgon sammanträda in plenis. Men herr grefwen och landtmarskalcken hade gifwit wid handen, att detta ej kunde låta sig gjöra, emedan herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen, efter aftal, skulle i morgon upwagta Kongl. Mai:ster, och önska dem samt hela kongl. huset lycka till deras återkomst.

Och som härwid för denna gång icke något vidare war att tillgjöra, så skildes ståndet åt.

Åhr 1761 den 6 Augusti

S.d. Justerades protocollerne för den 5 och 6:te Februarii sidstledne.

Justerades extractum protocolli, ang:de sysslomannen i Lindkiöping Wahlberg, lydande sålunda:¹¹¹⁸

S.d. Lät ståndet sig föredraga justitiaedeputationens betänckande, ang:de sysslomannen wid Lindkjöpings domkyrkjo, Knut Wahlbergs, deröfwer anförde beswär, att sedan Kongl. Mai:st den 23 Januarii 1760, uppå en del af Liungs och Flistads församlingsinwånarens klagomål, ogillat ett derstädes den 1 October 1758 hållit kyrkioherdewal, med nådig befallning derjämte, att om de öfwerklagade olagligheter borde wid domstolen undersökas och lagligen dömmas, samt ett nytt ordenteligit wahl derefter förrättas. Men då Wahlberg sedermera i underdånighet begärt förklaring öfwer berörde nådiga utlåtande, har han fått det nådiga utslag, att han wore obefogad en sådan förklaring begära. Hwaröfwer, sedan wederbörande hörde blifwit, justitiaedeputationen sig utlåtitt, att aldenstund Kongl. Mai:st den 23 Januarii 1760, i anseende till en origtig wallista förra walet ogillat, och den yppade twisten, så om rösternas beräkande, som de angifne olagligheters utredande, till laga undersökning förwist, och Wahlberg icke enligt 1738 års förordning,¹¹¹⁹ sig öfwer detta Kongl. Mai:sts utslag beswärat, äfwen ock tingsrättens utslag, ang:de de angifne olagligheter och nytt wals anställande wunnit laga kraft, altså har justitiaedeputationen för sin del funnit, att desse sysslomannen Wahlbergs beswär icke kunde af riksens ständer till skiärskådande uptagas. Men icke dess mindre har hos ståndet uti rättwist öfwerwägende kommit, att sedan ett ordenteligit prästewal, den 10 Octobr. 1758, för sig gådt, derwid Wahlberg fått de fleste rösterne och en pluralité af 3 1/21 röster, Kongl. Mai:st, sedan någre i församlingen missnögd, underdånige beswär anfördt, i anseende till wahllistans origtighet, och angifne olagligheter, i nåder befalt undersökning, och tillika nytt wahl, hwad den verificerade wallistan eller jordboken angår, som enligt förordningarne bör wara grunden till prästwal, så är det en kjänd sanning, att sällan, om icke aldrig något års jordbok befinnes så tillförlå-

¹¹¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 125.

¹¹¹⁹ Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anförä Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitiæ Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

telig, att icke miss-skrifning eller felaktighet i den samma förekommer, hwilcka dock dels genom flere års jordböckers jämförande, dels ock genom andre uplysande omständigheter lätteligen kunna rättas, och rösterna wid beräkmandet, den som wederbör, tilläggas, utan att något nytt wal derföre emot wanligheten, och hwartill förordningarne ingen anledning gifwa, warit af nöden, eller tillställas bordt. Som icke eller nytt wahl, i anseende till angifne olagligheter in antecessum, och innan wid den befatte undersökningen först blifwit utrönt, om någre sådane olagligheter wärkeligen befunnos, i nåder anbefallas bordt, emedan om inga olagligheter, såsom den enda grund hwarpå nytt wal kunnat begäras och bifallas, blifwit bewislige, det owedersägel:n följt, att intet nytt wal borde gå för sig, utan den, som utan förelupne olagligheter, då ärhållit pluraliteten, hwarmed ett consistorielt pastorat oskilgakteligen, är förknippadt, derwid borde befästas. Förden-skull, och som af handlingarne, samt äfwen af deputationens betänckande är att intaga, det inga olagligheter kunnat eller wid undersökningen blifwit bewiste, utan har nytt wahl, sedan grunden, som war angifne olagligheter, förswunnit, likafult blott uppå nådig föregången befallning för sig gådt, derwid Wahlberg förlorat sin en gång lagligen wundne pluralitet, och fölgakteligen, genom angifne, men obewiste och förswundne olagligheter, det pastorat, som honom, enligt lagarne och rättwisan, tillfallit, och således har Wahlberg på ett eftertänkeligt sätt blifwit lidande, som icke annat kunnat, än öma ståndet. Och som det enligt regeringslagarne åligger riksens ständer, att tillse, det hwar och en medundersåte må wederfaras rätt, och när annorlunda befinnes, hugna den lidande med uprättelse, kan borgareståndet icke finna, det 1738 års förordning hindrar riksens ständer denna Wahlbergs ansökning uptaga och efter lag rättwisligen afhjelpa, så mycket mindre som här icke förekommer något justitiæmål, som gådt instantierne igenom, och via revisionis ordinaria inkommit, utan ett ärende, som rörer tienst och ämbete. Wahlberg beklagar sig deröfwer att det ämbete, som han, enligt lagarne tillträdt, har utan, att han det bewisligen förwärvat, honom frångådt, och fallit uti en mindre förtient och oberättigad mans hand. Det är således ett beswärs mål, dermed han utan all omgång, wid nästa riksdag, genom urskillningsdeputationen, som nu skjedt, ägt wända sig till riksens ständer. Altså, och som inga skjäl äro för handen, hwarföre Wahlberg bör mista det pastorat, som en laglig pluralitet honom tillagt, så bifaller borgareståndet dissentientium mening, så att Wahlberg, som

hwarken genom egit förwällande, eller andras öfwertalande till olaglige rösters wärfwande, befinnes hafwa gjordt sig förlustig af den lagliga pluralité, som i jämförelse af hwad häradsrätten med consistorio funnit böra beräknas och Wahlberg rätteligen tillfalla, må likmätigt de rättelser, som wid första walet blifwit af domaren, såsom lagligen pröfwade, bibehållas wid sin en gång genom laga pluralitet ärhållne syssla, och i kraft deraf behörigt collationsbref uppå Liungs och Flistads församlingar undfå. Men i den händelsen, de öfrige respective stånden icke skulle finna sig wid, att på sätt, som ofwanförmält är, med borgareståndet instämman, så på det sysslomannen Wahlberg, som både länge och wäl i ministerio tient, icke måtte alt för mycket blifwa lidande, utan som andre prästmän de dermed honom för detta i lika omständigheter sig befunnit, få ärfara riksens ständers ömhet och oföränderliga föremål, att uprätta alla lidande, och skydda dess medundersåtare ifrån alt förtryck och äfwentyr, är borgareståndet af den tankan, att han måtte huggas med fullmagt uppå det först ledigt blifwande pastorat, och hwartill han som sökande sig i underdånighet anmäler. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjänst- och wänligen communiceres.

Uplästes ett af lieutenanten Enschöld inlemnadt memorial, som från urskillingsdeputationen till plena blifwit remitteradt, med ansökning, det secreta deputationens wid sidstledne riksdag afgifne, men då oafgjordt lemnade betänckande, ang:de berörde lieutenantens lidne praejudice, genom capitainernes Silfverschiölds, Ehrenmalms och Gyllenskieps befordran, nu måtte företagas och afgjöras, samt expedieras.

Uplästes lieutenanten Eneschiölds senare memorial af den 4 i denne månad, rörande detta mål.

Uplästes ett af capitainen Gyllenskiepp inlemnadt memorial, hwaruti han söker bewisa att honom bör tillkomma tour fram för lieutenanten Eneschiöld.

Secreta deputationens sidstledne riksdag öfwer detta ärende afgifne betänckande nedhemtades, och befants af påskriften, att ståndet bifallit det wid detta betänckande bifogade särskildte votum, hwilcken resolution ståndet jämwäl nu fant godt, att låta påskrifwa.¹¹²⁰

---

¹¹²⁰ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 22.

Herr borgmästaren Sacklén hemställte, om icke ståndets extractum protocoll¹¹²¹, ang:de förslaget till landshöfdingeämbetet i Nykjöpings län, nu måtte med en deputation afsändas.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är sant, att os allom åligger, att förswara ständers rätt, och i detta afseende har jag ej allenast hållit det för en skyldighet, utan ock giordt mig en ära deraf, att wara upmärksam wid detta ärende. Men sedan jag måste förmärka, att konstlade hinder lägges i vägen häremot, och sådane män, som borde skydda ständers rätt, twärtom med all magt arbeta däremot, och att föga hopp nu mera är, det de öfrige stånden lära bry sig därom, så faller jag snart på den tanckan, att det lærer wara bäst, att aldeles låta detta ärende afstadna.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har hållit det författade extractum protocoll för nödwändigt. Jag är och sedan så mycket mera styrkt i denne tancka, som ärendet nu mera, sedan de öfrige stånden tagit däruti del, icke är ståndets enskilte, utan en ständers allmänna sak, hwilckes rätt och wärdighet, genom rådets förfarande alt för mycket lidit. Men sedan jag i dag fått höra, att de öfrige stånden icke wilja gå in med os och förswara vår gemensamma rätt, stadnar jag i samme tancka, som herr borgmästaren Renhorn nyss anfört. Imedlertid må detta förwaras i vårt protocoll, till bewis för framtiden.

Herr talman: Så mycket finner jag, att här ej är någon, som påstår numera, att ståndets beslut skall afstadna aldeles, fast mindre, att det skall på något sätt ändras, utan här är allenast frågan, om icke försigtigheten fordrar, att innehålla dermed, till des man får se, huru det må kunna befordras, till behörig fullbordan. Det kan ju icke skada, eller förminska vår rätt, om härmed uppskjutes till näste plenidag, eller på behagelig tid. Ståndet kan ju återtaga detta ärende, och låta det afgå när så godt synes, och omständigheterne bättre skicka sig därtill.

Herr borgmästaren Finerus: Det är ej ståndets skuld, om de öfrige försumma deras rätt, i detta mål. Men om wi göra det samme, så stadnar skullden förnämligast på oss. Till att undwika detta, bör extractum protocoll afgå.

---

¹¹²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 123. Se ovan vid not 1098.

Herr talman hemställte, om icke detta ärende må hwila, till näste plenidag, eller längre, på behagelig tid, till dess man finge se, huru det måtte kunna befordras till behörigt slut. Härtill swarades Ja och Neij.

Herr borgmästaren Brunsell: Som mig tycker, wilja advocatgref inmänga sig i denne sak. För min del finner jag så mycket mindre, att denne sak bör hwila, som det är en gång fastställt, att den skall afgå, och föröfrigt härwid bör anmärkas, att den som winner tid, winner alt. Till att afböija de påföljder, som häraf kunna upkomma, bör ståndets beslut genast wärkställas, eljest torde wi näste plenidag finna saken i en ännu wärre stälning.

Herr borgmästaren Sacklén: Om ståndets expedition icke nu får afgå, må det häldre aldrig skje, än att den skall på någon tid hwila.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag kan ej annat ärhindra mig, än att ståndet genom en deputation lofwat, att extractum protocolli öfwer detta ärende skulle afsändas. Om så är, så bör det ock skje. Eljest kunde man beskylla oss, att wi ej hållit ord, och det wore skam för oss, om wi ej skulle wåga, att komma fram dermed.

Herr talman: Ståndet behöfwer ej skjmmas för dess beslut. Det är lagligt, och wälgrundadt. Här är allenast frågan nu, om det ej må hwila till näste plenidag, eller ock på behagelig tid.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Det är sant, att man har skrattat öfwer oss, och sagt, att wi ej skola komma långt med vårt beslut, men som ståndet genom deputation har lofwat meddela extractum protocolli häröfwer, så bör det skje. Wi hafwe då på god grund gjordt vårt till i saken, och må det stå för de andras räkning, om de försumma det.

Åtskillige herrar ledamöter begärte på en gång votering.

I anledning häraf gjorde herr talman följande proposition: Behagar ståndet, att dess extractum protocolli, ang:de förewarande ärende, skall afgå, eller hwila tils framdeles? Den, som skrifwer Ja, will att detta protocolls utdrag skall afgå i dag; den som skrifwer Neij, will att det hwilar, till dess ståndet finner lägligare tid därtill.

Propositionen uplästes och godkiändes, hwarefter voteringsedlarne insamlades och öppnades, och befants deraf, att 47 röster warit för Ja, och 20 för Neij.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, det ridderskapet och adelen stadnat i votering, ang:de herrar riksens råds baronerne Palmstiernas och Scheffers återinträde i rådet, och att proposi-

tionen woro således faststæld, att om Ja winner, kommer hos ridderskapet och adelen, att tagas under vidare öfwerläggning, om icke herrar riksens råd grefwar Bonde och Bielke jämwäl skola åter intagas i rådet. Men om Neij winner, uteslutas de alle därifrån. I anseende härtill hade herr grefwen och landtmarskalcken begärt plenum i morgon, och hemstälte herr talman, om icke denna begäran måtte bewiljas.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Schauv, tillika med 9 herrar ledamöter, deputerades till de öfrige stånden med detta ståndets extractum protocoll, rörande förslaget till Nykiöpings län, och anmodades ordföranden, att det samma hos de öfrige stånden upläsa. Och fants härhos godt, att deputationen skulle anmäla, det ståndet lemnat dess bifall till ridderskapets och adelens proposition, ang:de plenum i morgon.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen hade i går upwagtadt deras Mai:ster på Ulricsdahl och aflagt deras lyckönskan, samt blifwit af deras Mai:ster ganska nådigt emottagne.

Herr borgmästaren Johan Boberg förestälte, att nödigt wore, det påminnelse måtte göras om salubränning för städerne Stockholm, Gjötheborg och Carlsrona.

Och ståndet fant godt, att extractum protocoll härom skall författas och afgå näste plenidag.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg begärte lof, att resa ut på landet på någre dagar.

Hwilcket bewiljades.

Uplästes ett af krigscommissarien och cammereraren Iggström inlemnadt memorial och beswär¹¹²² däröfwer, att urskillningsdeputationen afslagit dess ansökning, om ärsättning för liden förminskning af de förmåner och rättigheter wid 3:dje provincecontoiret, som honom och dess wederlikar eljest blifwit tillagde.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitteradt till urskillningsdeputationen, att inkomma, med dess berättelse.

---

¹¹²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, urskillningsdep:s expeditioner, nr 37, bilaga.

Uplästes ett af Johan Cederfelt, uppå samtela Västra Silfbergs åboers och torparens wägnar, ingifne memorial och ansökning,¹¹²³ uti urskillningsdeputationens afslagsresolution öfwer deras anförde beswär, däröfwer, att de blifwit lagde under Skishytte masungn.

Denna afslagsresolution hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet gillat, och ståndet förenade sig dermed.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹¹²⁴ ang:de ändring uti 16 § af 1748 års förlagsordning,¹¹²⁵ rörande förlagswinstens beräkning wid Stora Kopparberget. Tillstyrkandes deputationen, att förlagswinsten hädanåt må beräknas 9 procent årligen eller $\frac{3}{4}$ d:r kop:rmt i månaden, utan åtskillnad på nytt eller gammalt förlag.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren den 22 i nästwekne månad,¹¹²⁶ ang:de landssecreteraren Otto Henric von Freses ansökning, hwarutinnan han på den grund, att åtskillige som till tjensteåren warit yngre än han, dels till häradshöfdingebeställningar, dels till högre sysslor redan blifwit befordrade, om uprättelse i underdånighet anhåller, och sådant medelst assessorsnamn och -tour, lika med assessorerne i kongl. hofrätterne, och hade Hans Kongl. Mai:st i nåder pröfwat honom Frese till denna upmuntran wärdig, men icke dess mindre welat detta ärende till riksens ständer hänskiuta.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 4 i denne månad,¹¹²⁷ ang:de denna ansökning, och hade bondeståndet den samma bifallit, med den tilläggning, det må landssecreteraren Frese, till wälförtient befordran och förbättring i dess wilckor förhielpas till den, efter häradshöfdingen öfwer Dahlsland i Elfsborgs län, assessoren Lindstedt, ledige domsagu, och att vice häradshöfdingen Beckman må undfå landssecreteraretjensten efter von Frese.

Herr borgmästaren Sundblad: Ehuru jag wore en cas, att söka, will jag dock icke wara emot bondeståndets tillstyrkande för landssecreteraren von

---

¹¹²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 163.

¹¹²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 9.

¹¹²⁵ Tryckt förordning 24 februari 1748: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Om Förlag wid Bergs- och Bruks-Handtering.*

¹¹²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 24.

¹¹²⁷ Ibid.

Frese, hälst emedan Hans Kongl. Mai:st ansedt honom värdig till assessorsnamn och -tour, lika med assessorerne i kongl. hofrätterne. Men därtill kan jag ej samtycka, att vice häradshöfdingen Beckman skall blifwa landssecreterare efter honom, hälst jag icke finner, att hans förtienster sträcka sig så långt, att han dertill bör befordras. Deremot hafwa wi inom ståndet en ledamot, ombudsmannen h:r Giöthberg, som till denna syssla är aldeles skickelig och wälförtient, och anhåller jag fördenskull, att ståndet täckes taga sådane mått, hwarigenom han må kunna till denna syssla förhielpas.

Herr borgmästaren Kock: Jag är icke särdeles för cabinettsaker, men som jag har mig bekandt, att de nu af bondeståndet utnämnde personer, ingåt uti någon förbindelse, att understödja framledne assessoren Lindsfelts äncka, som är stadd uti ett ganska torftigt tillstånd, så kan jag ej annat, än bifalla bondeståndets extractum protocolli.

Herr borgmästaren Malmstén: Det förefaller mig något besynnerligt, att wi alltid äro redo, att hielpa och befordra alle sökande som utom ståndet, till ett stort antal, anmälas. Men deremot täncker man aldrig på våre egne. Wore det icke billigt, att man en gång toge något steg för dem? Till exempel wi hafwa en ledamot herr rådman Hanqvist, som är så aldeles värdig den befordran, som ståndet för honom tillstyrkt. Men härtill fordras något mera. Wi böra låta de öfrige stånden både förstå och wärkel:n se, att wi icke gå in uti något befordringsmål för andre, innan detta warder bifallit.

Herr rådman Hanqvist: Jag ärkiänner med all wördnad ståndets fattade beslut för mig. Men jag begär icke, att detta skall uppehålla eller utesluta andre ifrån den ynnest, som ståndet kan finna skiäligit, att låta dem wederfaras.

Herr borgmästaren Fries: Jag skulle eljest hysa någon betänckelighet, att bifalla bondeståndets yttrande i detta mål, om jag icke hade mig bekandt, att von Frese och Beckman förbundet sig, att understödja den fattiga änkan, som assessoren Lindsfelt efter sig lemnadt i ett ganska torftigt tillstånd. Denna omständigheten föranlåter mig så mycket häldre, att bifalla bondeståndets yttrande, som man icke kan säga, att de nämde personer äro till den föreslagne befordran owärdige.

Herr borgmästaren Sundblad: För min del kan jag icke bifalla bondeståndets yttrande, annars än med förbehåll, att ståndet härjämte behagar täncka på ombudsmannen herr Giöthbergs befordran.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla bondeståndets upläste extractum protocollii, ang:de detta ärende?

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har wid flere tillfällen för detta förklarar, det jag icke kan gå in uti sådane cabinetssaker, och samme förbehålla gjör jag jämwäl nu, och framgent.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af den 30 sidstl:e Majj,¹¹²⁸ ang:de de beswär, pastorn wid Wadstena krigsmanshus Olof Beckmark däröfwer anfördt, att Kongl. Mai:st, den 7 Martii 1759, förklarar sig icke kunna i nåder bifalla dess och riksens krigscollegii tillstyrkande för bemälte Beckmark, att få räkna dubbla tjensteår, på samma sätt, som sådant regementspastorerne wid gardet och artilleriet, stadscapellanerne, samt äfwen sedermera slottsprästen på Bohus fästning, blifwit förunnadt. Och ehuruwäl secrete utskottet för sig funnit flere omständigheter, som styrka till bifall i detta ärende, hade dock secrete utskottet pröfwadt, att detta icke egenteligen hörer till dess gjöromål, och det samme fördenskull riksens ständers afgjörande understält.

Häröfwer hade ridderskapet och adelen resolveradt, att pastor Beckmark må niuta dubbla tjensteår till godo. Hwilcket prästeståndet jämwäl bifallit, och nu af borgareståndet samtycktes.

Herr borgmästaren Schauv och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att deputationen warit hos de öfrige respective stånden, och aflemnadt det anförtrodde extractum protocollii, hwilcket dels blifwit upläst, dels dess innehåll mundtel:n anmält, i sådane ordalag, som ärendets wigt och värde ärfordradt. Hwarwid herr borgmästaren sökt att få föreställa saken, att de öfrige stånden böra härutinnan taga en öm del, och hade herr grefwen och landtmarskalcken lofwat, att ärendet skall i morgon företagas och afslutas.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af den 18 i sidstl:e månad,¹¹²⁹ ang:de det nye med Stora Kopparbergslagen om Avestad och Davidshytte kronobruk slutne contract, och den förmån Bergslagen därwid welat sig betinga, att blifwa befriad för alle extraordinarie contributioner utaf Avesta wärk, hwaröfwer kongl. bergs- och cammarcollegierne samt

---

¹¹²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 54.

¹¹²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 55.

statscontoiret lemnat Bergslagen det löfte, att wilja anmäla Bergslagen till en sådan förrut wanlig förmåns återwinnande. Tillstyrkandes secrete utskottet, i anledning af anförde skjäl, att Stora Kopparbergslagen, må niuta detta sitt gjorda förbehåll till godo, dock med wilckor, att sådant hwarken nu eller framdeles, på något sätt, wid flere dylike tillfällen, må dragas till prejudicat för andre, ej eller att Bergslagen medgjöra sig någon praetention på ärsättning, för hwad den samme de förre åren, innan senaste contracten togo sin början, kan hafwa i bewillningsafgift, för Avestawärket ärlagt.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Fyra deputerade ankommo från bondeståndet, och aflemnade ordföranden Otto Olofsson 2:ne extracta protocolli, det ena ang:de fabriqvernes flyttande från Stockholm, till andre rikets städer, och det andre ang:de swårigheten af wisse wahrors afsättiande i Skåne. Recommenderandes desse mål till benägit bifall.

Herr talman lofwade, att desse ärender skola med det första företagas, och efter omständigheterna afgjöras.

Deputerade afträdde, och ståndet skildes åt.

Åhr 1761 den 7 Augusti

S.d. Justerades protocollerne för den 10 och 12 Februarii sidstledne.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de salubrännings tillåtande i städerna, Stockholm, Gjötheborg och Carlscrona, lydande sålunda:¹¹³⁰

S.d. Genom utdrag af protocollet, under den 11 December sidstl. år, har borgareståndet, i anledning af förekomne skjäl och omständigheter, anmält städerna Stockholm, Gjötheborg och Carlscrona till ärhållande af frihet, att bränna brennewin till saflu, emot wiss afgift för hwarje tunna spannemål, som därtill af det utsatte quantum kommo att användas. Detta ärende blef någon tid derefter hänskiutit till bewillningsdeputationens öfwerwägande, hwilcken likwäl icke ännu detta nog angelägna mål företagit, fast mindre något betänckande deröfwer aflemnad. Och emedan, igenom den i desse städer tillätne husbehofsbränningen, icke allenast mycken oordning och mångfaldiga missbruk förelupit, i det sådane inwånare den samma idkat, som

---

¹¹³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 126.

minst, eller aldeles icke warit, efter förre kongl. förordningar, därtill berättigade, utan och Kongl. Mai:st och cronan måst sakna den afgift deraf, som eljest kunnat och bordt inflyta, ty pröfwar borgareståndet högt nödigt, så till föreböijande af all slik oreda, som ock på det cronan må ärhålla dess tillständiga afgift, det må bewillningsdeputationen anbefallas, att ju förr dess häldre detta ärende, ang:de frihet till salubränning för ofwanberörde städer, företaga, och i anledning af ståndets härom aflemnade extractum protocoll, den 11 Decembr. sidstl:e det samme öfwerwäga, samt des betänckande deröfwer till plena aflemna. Hwilcket hos de öfrige respective ständen til gunstbenägit bifall hörsamt, tienst- och wänligen skulle anmälas.

Uplästes ett af cammarherren Axel M. Stiernsparre inlemnadt memorial,¹¹³¹ och beswär däröfwer, att urskillningsdeputationen icke uptagit hans anförde klagan öfwer liden praejudice, i dess sökte befordran.

Herr talman hemstälte, om icke detta ärende måtte remitteras till secreta deputationen. Och detta hemställande bifölls.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹¹³² uti den genom beswär öfwer Kongl. Mai:sts dom af den 4 Maij 1757, inkomne rättegångssak, imellan generaladjutanten Georg Löven, å den ena, samt framledne capitainens Clas Danckvardt Liljeströms sterbhus interessenter, hans excellence riksrådet och commendeuren af Kongl. Mai:sts orden herr baron Carl Lagerberg, tillika med öfwersten och riddaren Carl Otto von Segebaden, å den andra sidan, ang:de så wäl åtskillige af generaladjutanten Löven öfwerklagade rättegångsfel, som ock hufwudsakeligen twisten, härrörande af ett imellan generaladjutanten och capitainen Liljeström i lifstiden, under den 24 Decembr. 1733, slutit kjöpecontract, om Schebo bruk, med dess underlydande hemman, och lägenheter, samt Ortala kronobruks förpantning, och hade deputationen, i anledning af förekomne skjäl, ogillat generaladjutanten Lövens anförde beswär öfwer högstberörde Kongl. Mai:sts dom, och fördenskull funnit, att han gjordt sig skyldig till de uti 1738 års förordning,¹¹³³ utsatte böter, men lemnar likwäl till riksens ständers godt-

¹¹³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 164.

¹¹³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 22.

¹¹³³ Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anföra Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitiæ Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

finnande, om icke han, i anseende till dess meddellösa tillstånd, må för desse böter förskonas.

Uppå gjord proposition af herr talman, bifölls detta betänckande.

Uplästes å nyo justitiaedeputationens betänckande,¹¹³⁴ ang:de domars offentliga afsägande hos Kongl. Mai:st uti rådet, och uti riksens hof- och öfwerrätter. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skjäl, att ett enda och lika expeditionssätt, nemligen det skriftelige, uti alle förekommande saker, undantagandes fiscaliske actioner, må så hos Kongl. Mai:st i rådet, som wid hof- och öfwerrätterne hädanefter widtagas och brukas, dock att deröfwer alfvarsam hand hålles, att domarne ofelbart äro förrut trefaldt färdige, enär anslaget skjer, och att för öfrigit upropet efter wanligheten för sig går. Men i stället för det domen läses, utgifwes den till parterne in för protocollat, men äro de både, eller en dera ej tillstädes, anses den frånwarande för försummat uprop efter lag, och utgifwes den partens exemplar, som ej är närwarande, uti cancelliet, att parten kan det därstädes få utlösa.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes öfwersten Ehrensvärds memorial,¹¹³⁵ ang:de fabriqvernas flyttning ifrån Stockholm, till andre rikets städer.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii,¹¹³⁶ rörande detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Jag håller före, att det af bondeståndet föreslagne antal af wäfstohlar, skulle mycket kunna hjälpa flyttningen, hwarremot det af deputationen projecterade antal af 10, är för drygt tilltagit, och måste häldre hindra än befordra ändamålet. Ty den som har ett så stort wärk, lærer så mycket mindre wilja flytta härifrån, som han här har flere förmåner, som icke finnas i orterne, såsom disconteringen, med mera. Ett så stort wärks flyttning kostar jämwäl ej allenast mycket, utan blifwer också swårare, att underhålla i orterne, hwaräst en wigare afsättning saknas. Måne det icke wore nyttigast, att uphjelpa och understödja de i orterne redan inrättade gamle wärk, genom praemier för hwarje stohl, som tillökes. Jag tror, att detta skulle hafwa en god wärkan. Till exempel i staden Westervik är en fabriqve inrättad, den har sin spånad så i staden, som

---

¹¹³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 1.

¹¹³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 17, bilagor.

¹¹³⁶ Ibid.

rundt deromkring. Denne spånad kunde lättel:n utwidgas, af fabriqvesägaren, som känner folcket och orten. Och således kunde snart flere stohlar tillökas, och wärket slutel:n drifwas till den högd, som omständigheterne ärfordra. Men om ett annat eller nytt wärk flyttar dit, måste ägaren åtminstone i förstone råka i olägenhet, för bristande spånad, eller ock göra ingrep uti den gamle fabriqvns inrättade spinnerier, hwarigenom bägge stadna i twist, och kan-skje sluteligen ruinera hwarannan.

Herr directeuren Schenbom yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är, äfwen som herr rådman Hanell, hwilcken yttrade sig, det han icke kunde bifalla, att någon fabriqve flyttas till Calmare, emedan den ej annat kunde, än åstadkomma skada och oreda, och för den, som redan därstädes är inrättad.

Herr borgmästaren Sundblad: Det öfrige af betänckandet tyckes äga gode skjäl, men däruti kan jag ej finna mig, att inge andre skola få praemier, än de, som flytta 20 mil härifrån. Här äro ju flere städer närmare belägne, som rätt så wäl kunna emottaga en dit flyttande fabriqve, som de, hwilke ligga längre bort. Hwarföre skulle icke den få praemier, som flyttade till Sigtuna? Jag tror, att ändamålet snarare på det sättet skulle winnas, ty flyttningen blefwe då lättare och snarare att wärkställa. Att bewilja de gamle wärken praemier, för de stohlar, som de kunde tillöka, det finner jag stridande emot ändamålet, som är att få fabriqverne flyttade härifrån Stockholm.

Herr borgmästaren Cervin: Wid början af riksdagen, då secrete handels- och manufacturdeputationens instruction förehades, påminte ståndet, att de afbrände fabriqver måtte uphjelpas. Jag har ock sedermera inlagt härom ett memorial i deputationen, men icke ännu fått något swar därpå, och beder jag fördenskull, att ståndet täckes understödja min ansökning. Om de gamle wärken skola få praemier, som billigt synes, så bör ock de afbrände hjelpas. Och som detta ärende är nog widlyftigt, och till befahrande är, att de öfrige stånden afgjöra det, om wi länge dröija, så torde wara bäst, att lemna det till herr borgmästaren Schauvs genomseende, som kunde anmodas, att uppsättia sine tanckar derom till näste plenidag, att då närmare öfwerwägas.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag håller före, att det wore skadeligit, om flere fabriqver efter wälbehag skulle få flyttas till en stad, än stadens och omliggande landets omständigheter kunna tola, och lærer fördenskull

det förbehåll wara nödigt, att inge flere fabriqver få flyttas till en stad, än dem magistraten, efter noga öfwerwägande, pröfwat nödige och sådane, att de därstädes kunna trifwas.

Hwad den omständigheter beträffar, att inge andre skola få flyttningspraemier, än de, som flyttia 20 mil, från Stockholm, så tyckes detta wara billigt, emedan flyttningsomkostnaden då blifwer drygare. Att bewilja de gamle wärken prémie det wore att hjelpa på ett sätt, som hittils föga gagnat, och att hindra det af deputationen påsyftade ändamålet, som är att få fabriqverne härifrån utspridde i landsorterne. Men om de gamle wärken tillöka nye stohlar, så tyckas de böra få praemier derföre.

Herr borgmästaren Ekman yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Schauv i början anfördt, och lade härtill: I Åmåls stad är en fabriqve af fem stohlar inrättad. Ägaren har icke kunnat hinna längre, emedan han måst tillika anlägga de så kallade hjelpewärken, såsom färgeri och stamp. Om han icke finge något praemium, men den, som wille flytta dit, ärhölle sådant, skulle denna sednare nödwändigt ruinera den förre.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har redan yttrat min mening i detta mål, och will nu allenast korteligen tillägga, att deputationens hufwudändamål, är att få en hop fabriqver härifrån. Den principe faststältes redan år 1741, men dermed är här hittills föga wunnit, ty ehuru här möta åtskillige swårigheter, så finnes dock här åtskillige förmåner, som andre orter icke äga. Detta lærer gjöra, att ehuru deputationen föreslagit wisse förmåner, torde de dock blifwa ganska få, som wilja flytta. Åtminstone gör ingen det, som har någon duglig inrättning. Och som således föga hopp är, att igenom de föreslagne praemier åstadkomma något gagn i orterne, så har jag tillstyrkt sådane praemier, för de fabriqveurer, som utwidga sine gamle wärk.

Herr talman förestälte, att nödigt wore, det wisse deputerade måge utnämnas, att projectera extractum protocoll i detta mål.

Och utnämndes härtill:

herr borgmästaren Schauv,

herr rådman Hanqvist,

herr borgmästaren Cervin,

herr borgmästaren Brunssell.

Herr borgmästaren Brunssell: Om alt det, som nu är talt, warit infördt i betänckandet, hade jag icke något att säga. Men här äro öfwer 20 städer,

som ligga inom 20 mil nära Stockholm, hwilcke, i anledning af betänckandet, icke skulle få hwarken flyttnings- eller inrättningspraemier, lika som de icke kunde göra samma gagn, som de längre bort belägne. Detta är för hårdt, och bör ändras. Skjer det ej måste jag gå med särskilt memorial till de öfrige stånden, och wisa, att oss skjer orätt.

Herr talman påminte, att de nu nämde deputerade hafwa tillfälle, att närmare öfwerwäga detta.

Tijo deputerade från bondeståndet ankommo, och afleworerade ordföranden 2:ne extracta protocoll, det enda af innehåll, att saken, rörande wisse Carlscrona stads handlandes i Engeland tagne assurance, måtte remitteras till secreta utskottet, och det andre, ang:de landssecreteraren Forsséns befordran. Anhållandes ordföranden om bifall härtill.

Herr talman försäkrade, att ståndet lærer se till, huru desse ärender måge kunna afgjöras, till bondeståndets nöije.

Deputerade afträdde.

Uplästes stapelstädernes herrar fullmäktiges swar,¹¹³⁷ uppå upstädernes memorial, rörande stapelstädernes handel uti upstädernes marknader med mera.

Herr assessoren Anthonsson: Jag måste beklaga, att detta swar så sent inkommit, och att wi nu först skola få höra, huru mycket stapelstäderna ärnat oss. Men icke dess mindre, och som jag hört sägas, att någon skilgaktighet i tänkesätet, detta mål ang:de, skall warit emellan stapelstädernes herrar fullmäktige, som detta swar underskrifwit, så begär jag, nu underrättelse därom.

Herr grosshandlaren Clason: Jag bör anmäla, att jag i en och annan omständighet warit af annan tancka, än detta swar innehåller.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är så beklageligt, som högst skadeligit, att så mycken skilgaktighet är oss emellan i tänkesätten, ang:de så wäl städernes enskilte, som allmänne förmåner. Häraf taga de öfrige stånden sig anledning, att den ena gången efter den andre nyttia vår oenighet, och inkränckta åt sig våre förmåner och rättigheter. De hafwa och redan gjordt det mästa, som härutinnan kan göras, och om wi längre således fortfare, måste städerna slutel:n blifwa aldeles ruinerade. Dess utom nödgas jag anmärka, att i detta swar brukas stickande ord, och förwitelse, att wi ej

---

¹¹³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 233. Se bil. 5.

förstå vår handel rätteligen. Jag begär fördenskull, att man wille underätta oss härom. Så wilja wi gjärna widtaga lärdomen.

Herr borgmästaren Malmstén yttrade sig i samme ordalag, med den tillägning: Så går det med upstäderna. Brukspatronerne och landtmannen hafwa beröfwat oss större delen af våre rättigheter, dem wi fåfängt eftersöka. Ty ehwart wi wända oss, få wi ingen hjelp. Så gjöra och våre egne ledamöter här. De wilja handla fritt i upstäderna, och således betaga os vår näring. Rättnu återstår ej annat, än skiötsel af städernes jord, och något krögeri, samt annat af mindre värde. Hwad under då, att upstäderna råkat i sådan eländig belägenhet, enär alle fördelacktige och laglige näringsmedel dem undandrages?

Herr handelsman Bagge: Jag har ansedt hela detta ärende, som en wänlig jämnkning, stapel- och upstäderna imellan, och har jag fördenskull icke warit, eller är af aldeles lika tancka med detta stapelstädernes aflemnade swar, och håller jag före, att jag i detta ärende icke bör hafwa ett så enskilt afseende på min eller andre städer, som icke passar sig tillsammans med de öfrige städernes, och fölgakteligen rikets gemensamma wäl.

Herr borgmästaren Cervin: Jag tror icke, att man med skjäl skall kunna säga, att någre stikande ord eller förwitelser skola finnas i detta stapelstädernes swar. Och för öfrigit har jag mig icke bekant, att någon dissensus war imellan stapelstädernes fullmäktige, när swaret författades. Jag wet icke eller någon, som klagat, att min stad inkränktat sig i andre städers rättigheter.

Herr inspectoren Lexell: Icke eller wet jag, att någon fört dylik klagan öfwer Åbo stad. Om någon har orsak att klaga, må han med wederbörande komma öfwerens därom.

Herr rådman Hanqvist: Rättwisan och billigheten fordrar, att ingen bör bortaga den andras rätt. Och således lærer wara bäst och nyttigast, att wi i wänlighet och förtroende jämkä oss till hwarannan. Till hwilcken ända nödigt är, att wederbörande, som kunna hafwa någre differencer, träda tillhoppa, och i godo komma öfwerens.

Herr borgmästaren Schauv: Wi höra till en corps, och böra således se till, huru wi, utan att blanda andre in i våre twister, kunna i godo öfwerenskomma. Lät os fördenskull, anten träda tillsammans, eller ock i korta puncter upgifwa det, hwaruti man tror sig lidande, så kunna wederbörande

börande på lika sätt aflemna swar. Jag tror, att ingen skall wara obillig eller tillwälla sig det, som honom icke efter lag bör tillhöra.

Herr borgmästaren Sundblad: Sigtuna stad är kringskuren på alle sidor af Stockholm och Upsala, så att denne stad nu mera har, snart sagt, ingen ha[n]del. Om en rätt skillnad wore etablerad imellan stapel- och upstädernes gjöromål, kunde de sednare ännu uphjelpas. Men så länge det icke skjer, står sådant så mycket mindre att hoppas, som landtmannen jämwäl dragit till sig en stor del af städernes rättigheter. Stapelstäderna böra skjöta utländske handelen, föra våra producter ut, och inskaffa nödige utländske wahrer, hwilcke upstäderna sedan böra kringsprida i landet, och icke en stapelstad directe många sig in uti handelen med landsorterne, eller minuter. Detta är lagens rätta grundmening, ehuru den icke är så tydelig, och fördenskull behöfwer förklaring, således att stapelstäderna ej måge minuter i marknaderne, utan sälja en gros till ett wist lästetal.

Herr assessoren Anthonsson: Upstäderna hafwa klagat däröfwer, att de icke få niuta lagen till godo, i det stapelstäderna icke allenast gå in i förlager för bergsmän och andre, utan och många sig in uti upstädernes handel i marknaderne, då likwäl efter en rätt och naturlig ordning, stapelstäderna endast böra skiöta utrikes handelen, föra våre egne wahrer ut, och skaffa nödige utländske in, och sälja dem sedan en gros, men aldeles icke i minut, hwilcket tillhör upstädernes handlande. Hwaraf skola upstäderna, som äro inskränckte inom wisse handelsdistricter, hafwa sin näring, om denna ordning icke iakttages. Återstår nu något mera för dem, än deras åkertäppor, och det eländige krögeriet, sedan stapelstäderna dragit till sig alt det öfrige? Man torde säga, att upstäderna böra köpa wahrer från stapelstäderna och utsälja dem i landsorterne. Wäl. Jag köper för dyrt pris af stapelstadsboen 100 t:r salt och 300 t:r sill till att afsättja uti marknaden i min stad. Stapelstadsboen kommer och lägger bredewid mig 1 000 t:r salt och 3 000 t:r sill. Han säljer så wäl, som jag i minut. Han kan föryttra sin wahra för bättre pris, och således måste jag göra det samme, om jag will blifwa min wahra qwitt. Han har mångfaldige konstgrep, att skaffa sig kjøpare. Han betalar sitt arbetsfolck med wahrer, och när han ej i marknaden kan blifwa af med sine wahrer, lägger han upp dem. Med få ord: Han utöfwar alle de rättigheter, som mig tillhöra, då han likwäl allenast borde sälja en gros, och icke befatta sig med minuter. Måste icke jag, wid så fatte omständigheter, blifwa aldeles näringslös? Man säger, att stä-

derne äro för landets skuld, och böra gå dem tillhanda med nödige wahrer, men på det sätt, som nu går lærer man härmed ej förstå annat, än stapelstäderna, och att de skola förlägga hela landet, hwaremot upstäderna i följer deraf skola hafwa ingen ting. Men icke dess mindre, och till öfwerflöd, sedan man borttagit alle wåre rättigheter förebrår man oss, att wi ej förstå handeln.

Herr borgmästaren Kock: Här gjöres den anmärkning, att skriftsättet i stapelstädernes memorial skall wara stickande, och man säger, att åtskillige warit dissentientes, då memorialet författades. Jag wet af intet dera, ty memorialet innehåller alldeles icke någon förebråelse, icke eller har någon dissentiens sig anmält, då saken förehades. Hwad sjelfwa ärendet angår, så är upstädernes påstående detta, att stapelstäderna icke skola minuter i marknaderne, eller gå landsorterne tillhanda med förlager. Bägge desse petita strida emot lagen och stapelstädernes privilegier. Lagen är i den förra omständigheten klar, och om stapelstäderna ej få gifwa förlager i landsorterne, så inskränkes ju deras handel, blott inom städerna. Detta wore ju utom dess högst obilligt och skadeligit, ty då kunde upstadsboen sättja hwad pris han wille på wahrerne, enär landtmannen ingen annan utwäg ägde, att få hwad han behöfwer. Det är ju bekandt, att de som sälja sitt järn och andre waror till stapelstäderna, betinga sig ock, utom penningar, wisse wahrer igen. Sådane äger ock stapelstadsboen rättighet, att lemna honom. Och som detta står fast, så beder jag, att stapelstäderna bibehållas wid den rättighet, som lagen dem tillägger.

Herr borgmästaren Ekman förklarade sig wara af samme tancka, med det, som herr assessoren Anthonsson anfördt, men förestälte likwäl härhos, att bäst wore, det man måtte tillse, huru detta ärende genom öfwerenskommelse i godo kunde afslutas.

Herr talman: Jag har länge önskat, att marknaderne måtte aldeles uphäfwas, ty de uträtta icke något godt. Men som lagen är häremot, så måste det wäl ännu förblifwa därwid. Jag har mig ock bekandt, att många missbruk föröfwas, medelst förlagers gifwande åt bergsmän och eljest, hwilcket likwäl är en rättighet, som endast upstäderna tillhör. Låtom oss fördenskull följa lagen, och uphäfwa missbruken, då kan hela denna twisten ändas.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag har af discoursen fömärkt, att den upkomne qvaestionen blifwit tagen helt annorlunda, än den wärkeligen är.

Marknaderne hafwa sin uprinnelse från städernes egen begäran. Men de medföra icke dess mindre stora inconveniencer, ty i stället för det stapelstäderne skulle soutinera upstäderna, göra de stora uplager, sticka sig in uti landsorternes handel, och således taga bort all näring ifrån upstäderna, så att de icke äga annat öfrigit, än jordbruket och krögeri. Om stapelstäderna gå in med oss, och afskaffa de missbruk, som lagligen kunna och böra rättas, så äro wi nögde.

Herr borgmästaren Renhorn förestälte, att nödigt wore, det detta ärende måtte handteras med sagtmodighet och ordning, till följe hwaraf upstäderna måge punctewis uppsättia kortel:n deras påståenden, och desse äfwen så af stapelstäderna beswaras.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila, och att stapel- och upstädernes herrar fullmäktige måge imedlertid sammanträda, och förena sig härom, samt sedan med deras tanckar till ståndet inkomma.

Föredrogs ridderskapets och adelens extractum protocoll¹¹³⁸ ang:de herrar riksens råds baronerne Palmstierna och Scheffers återinträde i rådet, och fant ståndet godt, att följande påskrift härå skulle skje. Ståndet instämmer så mycket häldre härmed, som ståndet förrut, genom dess deputerade, hos de öfrige respective stånden, yttrat sig i samme mening, öfwer detta ärende.

Klockan war redan half tu, och ståndet skildes åt.

---

¹¹³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 17.

Åhr 1761 den 10 Augusti

S.d. Justerades extractum protocollii, ang:de den sökte stapelfriheten för staden Kongelf, lydande sålunda:¹¹³⁹

S.d. Wid det borgareståndet lät sig föredraga riksens ständers öfwer fiskerierne förordnade deputations betänckande af den 17 nästl:e Julii,¹¹⁴⁰ ang:de den öfverklagade bristen och dyrheten på salt, besynnerligen i Giötheborg och de öfrige wid bohusländske skjärgården belägne stapelstäder, fick ståndet utaf det ärbara bondeståndets protocollsutdrag af d. 25 i nästl:e månad, som med detta stånd communi- ceradt blifwit, ärfara, huru wäl bemälte stånd wid öfverwägande af detta mål, i anledning af hwad ett, detta betänckande bifogat särskilt votum innehåller, funnit för godt, att Kongelfs stad må ställas i fult åtniutande och nyttjande af sin förrut ägande stapelstadsrätt, och att till den ändan stjötullscammare derstädes må warda inrättad och anlagd. Borgareståndet har således blifwit föranlåtut, att fästa dess första upmärksamhet wid sättet, hwarigenom denna fråga, om stapelrättighet för Kongelfs stad, blifwit rest, hwilcket ej annat kan än förekomma ståndet nog besynnerligit. Här hafwe någre få ledamöter gifwit sig lof, att uphäfwa en fråga, och gå in uti ett ämne hwilcket hela deputationen icke sedt sig, i anledning af dess instruction, wara tillständigt uptaga och bepröfwa, såsom till des åtgjörd icke hörande. Desse ledamöter hafwa ock, uti detta sitt voto medgifwit, sig hafwa afwettat, att detta mål, ang:de stapelrätt för Kongelf, berodde på Kongl. Mai:sts egit höga yttrande och utslag. En af desse ledamöter, brukspatronen Leonhard Magn. Uggla, har ock, under nuwarande riksdag, uti memorial till riksens höglofl. ständer, den 18 Decembr. nästl:e år, föreslagit Kongelfs stad till stapelrättighets niutande. Men sådant har riksens ständers urskillningsdeputation, så wäl genom resolution på sjelfwa memorialet af d. 8 nästl:e Aprill, som genom utdrag utur protocollet af samma dato, i stöd af dess instructions 2 §, aldeles förkastat, såsom stridande emot rikets fundamentale lag, som och, att de städer, hwilcka äro in till Kongelf närmast belägne, äfwen skulle derigenom lida rubbning uti dera wälfångne, och ifrån uråldrige tider stadfäste privilegier, att Kongelf skulle med stapelfrihet förses. Och icke des mindre hafwa de gifwit sig frihet, att på ett så be-

¹¹³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 127.

¹¹⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

synnerligt sätt, och utan att regeringslagarne, eller den för fiskerideputationen utfärdade instructionen, dertill minsta anledning gifwa, bereda ett ämne, af så betydande wigt, och det riksens ständer underkasta, som likwäl, efter lagarne bordt, på det där utstakade sättet hafwa sin ordenteliga gång. Och som det ej annat kan, än medföra de eftertänkeligaste och skadeligaste fölgher, om det en eller annan ledamot uti en deputation skulle wara tillständigt, att uti riksens ständers plena, efter egne idéer, uphäfwa ämnen och frågor, hwartill, samme deputations instruction ringaste anledning ej gåfwe, så anser borgareståndet detta någre få ledamöters i fiskerideputationen särskilte votum i denna omständigheten, icke allenast stridande emot den lagliga grund, hwarpå deputationerne hwar för sig hafwa att föta sine gjöromål, utan och högst eftertänkeligit, i anseende till den rubbning, som härigenom synes påsyftas, uti andre städers wälfångne och ifrån uråldrige tider stadfäste privilegier, hälst igenom ett så beskaffadt steg, en hwars wälfångne rättigheter kunde oförsynt, på ett det aldralättaste wis sättas under fråga, då man sig det alldraminst borde och kunde föreställa. Hwarföre ståndet och är af den tanka, att icke allenast detta nu gjorde försök, må wederbörl:n till intet göras, utan ock att sådant för framdeles, må på det kraftigaste förebyggas.

Och ehuruwäl borgareståndet borde gifwa sig all anledning att tro, det de andre respective ständen, på en så oformelig anledning, som sig nu företedt, ej worde widrörandes ett så granlaga, och emot ständers privilegier stridande mål, så finner dock ståndet, dess upmärksamhet fordra, att hos de öfrige respective ständen till gunstbenägit öfwerwägande anmäla, huruledes Kongelfs stad wäl hos Kongl. Mai:st gjordt underdånig ansökning, att ärhålla stapelstadsrättighet, men att detta mål ännu beror på Kongl. Mai:sts eget nådiga yttrande. Börandes ståndet dess utom ej underlåta att omröra, det de lidande och Kongelf på 2 mils wäg nära liggande stapelstäder, Gjötheborg och Marstrand, genom hos ståndet uptedde konungaresolutioner, de der nogsamst bewisa beskaffenheten af Kongelfs stad, bewist, att samma stad, efter glorwürdigst i åminnelse konung Carl Gustafs allernådigst gifne resolutioner, för Gjötheborgs och Marstrands städer af d. 28 Majj och 4 Junij 1658, skulle alldeles ödeläggas, så att deraf hwarken stapel- eller upstad dädan efter skulle blifwa, utan allenast någre krögare och handtwärkare wara efterlåtit, att der bo, för gvarnizonens beqwämlighets skull på fästningen Bohus, och att den öfrige af Kongelfs inwånare skulle hafwa frihet, att flytta till Giötheborg,

Marstrand och Uddevalla, hwart dem sjelfwe lyste. Hwaraf will följa, att denne store konung redan i sin tid ansedt Kongelf icke ens wara nödig till upstad, än mindre till stapelstad, ehuru tidernes omskiften sedermera gynnat inwånarne därstädes, med förmån af upstads rätt. Wid så fatte omständigheter, som desse förenämde äro, finner icke borgareståndet, hwad skiälig och laglig anledning wara kan, Gjötheborgs och Marstrands stapelstäder ohörde, och under det detta mål till afgjörande hos Kongl. Mai:st finnes förewara, att ingå uti något, som icke allenast så directe strider emot desse stapelstäders wälfångne uråldriga, och sedermera stadfastade privilegier och enskylte fri- och rättigheter i synnerhet, utan ock emot ståndet i allmänhet, och den gemensamma säkerhet, som samtel:e rikets städer för sine enskilte privilegiers och rättigheters bestånd, genom 45 § uti kongl. resolut. på städernes allmänna beswär, år 1723,¹¹⁴¹ ärhållit, hwilcken innefattar en närmare förklaring öfwer wisse borgareståndets fri- och rättigheter, utan anser ståndet all häremot stridande ändring, kräncka den gemensamma säkerhet, som samtel:e rikens ständer för sine privilegiers fri- och rättigheters orubbade bibehållande, uti 1723 års riksdagsordnings¹¹⁴² 17 §, ärhållit. På hwilcka förberörde skiäl och grunder borgareståndet funnit billigt, icke allenast att wägra dess bifall till det förslag, som någre få ledamöter af fiskerideputationen uti förr omrörde särskilte, och wälbemälte deputations betänckande af d. 17 nästl:e Julii, bifogade voto, på ett så oordenteligit wis, om ärhållande af stapelrättighet för upstaden Kongelf, gifwit, utan ock, att sådant alt, under åberopande af hwad ståndet förr, genom utdrag af dess protocoll, under den 20 nästl:e Julij, rörande den upkastade frågan, om flere stapelstäders inrättande i Öster- och Wästerbotn samt Westernorrland, såsom warande af lika och enahanda beskaffenhet med detta mål, så grundeligen andragit, hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

---

¹¹⁴¹ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerne, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

¹¹⁴² *Kongl. Maj:ts och Sweriges rikets ständers riksdagsordning författad wid riksdagen uti Stockholm den 17. October 1723.*

Justerades extractum protocoll, ang:de trädgårdsmästaresocieteten här i staden, och lydde, som följer:¹¹⁴³

S.d. Föredrog[s] cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, ang:de den af trädgårdsmästaresocieteten här i staden gjorde ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts nådiga författning af den 16 September förledit år, hwarigenom en oinskränkt handel med trädgårdswäxter blifwit tillåten. Härjämte uplästes de wid detta betänckande bifogade särskilte tanckar. Och tog borgareståndet detta alt under behörigt öfwerwägande, samt fant nödigt, att sig häröfwer yttra, som följer:

Borgareståndet har med bekymmer länge måst förmärka, att det lägerwall, hwaruti nyttige hushållsinrättningar i städerna till större delen äro stadde, förnämligast härörer deraf, att ifrån uråldrige tider in till denne dag, ingen behörig skillnad blifwit giord och bibehållen imellan stads- och landtmannarättighet, eller de förmåner som dem, hwar för sig särskildt böra tillhöra.

Att stads- och landtmannarättigheter och förmåner böra wara ifrån hwarannan skilde, det fordrar sjelfwa rättwisan, i anseende till de kostsammare inrättningar, dyrare underhåll och löner för tjenstefolck, och de mångfaldige drygare afgifter, som i städerna förefalla, än på landet. Detta hafwa och alle wälbestälte samhällen nogsamt märkt, och fördenskull med stor nytta i akttagit. Hwaremot och enär landtmannen får blanda sig in uti stadsboernes rättigheter, och tillwälla sig en lika förmån med dem, måste städernes inrättningar wahntрифwas och slutel:n aldeles förfalla.

På sådan rättwis grund, har Kongl. Mai:st åren 1748 och 1749, till trädgårdsmästaresocietetens upmuntran här i staden, i nåder widtagit den författning,¹¹⁴⁴ hwarigenom minuterungen af de ifrån landet inkommande trädgårdswäxter blifwit bunden till wisse försälgningsdagar och -ställen, hwilcken nyttige och nödige författning likwäl, genom Kongl. Mai:sts nådige förordnande sidstl:t år blifwit uphäfwen, och landtmannen en fri och oinskränkt minuterung tillåten. Och som bor-

---

¹¹⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 128.

¹¹⁴⁴ Tryckt förordning 15 december 1749: *Kungörelse, Om Trädgårdswäxters försälgning här i Staden, på wisza dertil utsatte Torgdagar i hwarje wecka, samt de platsar och hamnar, hwarest sådande saker böra til salu hållas, och sättet huru de så wäl af Stadsens Trädgårdsmästare, som Landtmannen måge försäljas.*

gareståndet i anledning af hwad anfördt är, med fult skiäl anser den, genom Kongl. Mai:sts nådigsta författning åren 1748 och 1749, trädgårdsmästaresocieteten förlänte rättighet, för ett privilegium, som, till följe af flere Kongl. Mai:sts i städerne nådigst meddelte allmänne resolutioner, på intet sätt rubbas bör, ty pröfwar och borgareståndet med rättwisan aldeles enligit, att bifalla de wid deputationens betänckande bifogade särskilte tanckar, såsom aldeles wälgrundade i detta mål.

Borgareståndet förmodar härutinnan så mycket snarare de öfrige respective ständens rättwisa och gunstbenägna bifall, som rättigheter och privilegier i annor händelse ej blifwa annat, än ord utan betydelse och wärkan. I hwilcket fall ståndet skulle emot dess wilja finna för sig nog anledning, att hysa en mindre aktning för de öfrige respective ständens privilegier. Hwilcket med för de öfrige respective ständen, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes riksdagsfullmäktigarnes herr handelsman Heggardts och herr borgmästaren De La Roses memorial,¹¹⁴⁵ ang:de Trelleborgs ansökning om stadsrätt, anhållande herrar riksdagsfullmäktigarne, om ståndet[s] biträde, att detta ärende ej må hos de öfrige ständen afslutas.

Detta memorial bifölls, och kommer extractum protocollii härom att afgå.

Herr borgmästaren Unger gaf wid handen, att då expeditionsdeputationen skolat expediera ärendet, ang:de de imellan riksdagarne utkomne förordningars öfwerseende med mera, hade respective ständens påskrifter funnits sådane, att tu stånd stadnat emot tu, i den sednare delen af prästeståndets härom utfärdade senare extractum protocollii,¹¹⁴⁶ rörande den omständigheten, att inge förordningar, utom ständers Ja och samtycke, måge utfärdas annars, än då rikets högsta angelägenhet sådant ärfordrar, och fant ståndet godt, att nu bifalla detta prästeståndets senare extractum protocollii.

---

¹¹⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 158 och 159.

¹¹⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 8. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

Uplästes secreta deputationens betänkande,¹¹⁴⁷ ang:de de beswär, som krigsrådet Carl Hermelin anført, öfwer förment lidande, wid tillfälle till befordran. Men deputationen hade, i anledning af andragne skiäl, funnit, att krigsrådet Carlschiöld, som altid haft tour för krigsrådet Hermelin, med skiäl ärhållit den förmån, sedan han 3:ne gånger warit föreslagen, att ensam warda anmäld, till undfående af första ledigt blifwande statssecreteraresyssla uti krigs- eller civilexpeditionerne.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll¹¹⁴⁸ rörande detta ärende, och hade prästeståndet bifallit betänckandet, hwad krigsrådet Carlschiöld angår, men därjämte funnit billigt, det krigsrådet Hermelin må hugnas med statssecreterarefullmagt och -tour till wärkelig befordran och att honom emedlertid må tilläggas skillnaden, imellan krigsråds- och statssecreterarelönen, samt frihet efter krigets slut ifrån tjenstgöringen i kongl. krigscollegio, då han sådant någon gång åstundar.

Herr borgmästaren Unger: Prästeståndet har rätteligen yttrat sig, hwad krigsrådet Carlschiöld angår, men prästeståndet förminskar hans rätt, genom krigsrådet Hermelins befordran, och den för honom tillstyrkte fullmagten. Ty härigenom blir krigsrådet Hermelin competent sökande med krigsrådet Carlschiöld, och kan således wid tillfälle få företräde för honom, enär de blefwo bägge upförde på ett förslag, hålst emedan det står uti Kongl. Mai:sts nådiga behag, att af förslaget nämna den, som godt synes. Jag är fördenskull af den tancka, att Carlschiöld bör få statssecreterarefullmagt, af samme dato, som den för honom utfallne kongl. resolutionen innehåller, och att Hermelin må medfå statssecreterarecaractère, samt anses såsom den, hwilcken en gång stått på förslag till ett sådant ämbete.

Herr borgmästaren Cervin: Krigsrådet Hermelin har krigsrådsfullmagt af samme dato, som krigsrådet Carlschiöld. Han har ock åtskillige gånger warit praejudicerad, och således äfwen warit lidande. Hwarföre han äfwen bör niuta en däremot proportionerad uprättelse, och beder jag fördenskull, att det wid detta betänckande bifogade särskilte votum må upläsas, som innehåller sakens rigtiga sammanhang.

Herr borgmästaren Sundblad yttrade sig i aldeles samme mening, som herr borgmästaren Unger förrut anfördt.

---

¹¹⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 31.

¹¹⁴⁸ Ibid.

Herr borgmästaren Finerus biföll prästeståndets extractum protocolli således, att krigsrådet Hermelin må undfå statssecreterarefullmagt och -tour, samt tjenstefriheten, om han den åstundar, men icke den föreslagne differencen imellan statssecreterare- och krigsrådslönerne.

Herr borgmästaren Fries: Om prästeståndets yttrande bifalles, får krigsrådet Hermelin mer än krigsrådet Carlschiöld, ty han får character och tour, samt tjenstefrihet, och kan ändå söka, såsom competent, med Carlschiöld, och jämwäl få företräde för honom.

Herr borgmästaren Schauv: Ingen är som känner krigsrådet Hermelin hwilcken ej gifwer honom det wälförtiente loford, att han är en kiäck ämbetsman, och i denna casu omistelig. Men man bör derföre ej gifwa eller tillägga honom mera, än han bör hafwa. Låtom oss derföre bifalla deputationens yttrande, ang:de honom. Ang:de prästeståndets tillstyrkande, är jag af samme tancka, som borgmästaren Fries. Men jag will dock medgifwa, att han må ärhålla statssecreterarecharacter, men ej -tour, ty om han den undfår, kan han praejudicera andre competente sökande. Icke eller kan jag bewilja honom differencen i lönen och tjenstefriheten.

Herr grosshandlaren Clason: Det lærer wara nödigt, att wi först gjöre oss underrättade, huru stor differencen är imellan statssecreterare- och krigsrådslönerne, innan wi utlåta oss i detta ärende.

En ock annan hölt före, att denna difference ej wore större än 2 högst 300 d:r s:rmt, hwilcken wäl kunde bewiljas. Men andre däremot trodde, att den woro större, om icke dubbelt så stor.

Herr talman: Tjenstefriheten kan ej gärna bewiljas, ty krigsrådet är wid collegium omistelig, och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla, det han må ärhålla statssecreterarecharacter, samt differencen i lönen om den ej öfwerstiger 300 d:r s:rmt, hwaremot honom åligger att i tjenstgörandet fortfara.

Detta hemställande bifölls.

Föredrogs åter fiskerideputationens betänckande,¹¹⁴⁹ ang:de saltbristens förekommande i bohuslänske städerne.

Och upläste herr grosshandlaren Clason ett dess dictamen ad protocol- lum i detta mål, lydande, som följer:¹¹⁵⁰

---

¹¹⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

¹¹⁵⁰ Ibid.

Som uti fiskerideputationens betänkande är endast fråga om tillräckelig salttillgång, så lærer det första däruti föreslagne botemedlet, som merendels ej innehåller annat, än en handels tillåtande, emellan skiärgården i Bohuslän och rikets städer, kunna förbigås, särdeles som en så wäsentelig rubbning, som härigenom skje skulle, både uti seglationsordning, hwarje stads utstakade handelsfrihet, förordningen emot landtkiöp och bewaknings säkerhet, ej uppå så lösa grunder tillåtas bör. Ej heller lærer fiskaren sakna en wig tillgång på salt och afsättning på sill, när det andre föreslagne botemedlet så jämkas, att alle städer i riket få tillstånd, att ifrån Augusti månads början till November månads slut, hwarje år sälja uti alle bohuslänske städer, utur sine fartyg eller hyrde bodar, både i gros och minut, salt till hwem, som sådant begär, och att de under förrberörde tid äro befriade, så för skiepp, som salt, ifrån alla stadens umgälder, i händelse wid den determinerade tiden, det utsatte saltförrådet ej skulle finnas uplagt, och dem obetagit, att inom stadens gebieth och wanlig bewakning, få af fiskaren kiöpa och byta sig till still, hwilken dem bör wara tillåtit, att få sjelfwa eller med tillhjälp insalta, eller på annat sätt tillreda, utan intrång, så länge desse 4 frimånader wara. Hwarigenom all nödigt facilité emellan fiskaren och de öfrige rikets städer förblifwe inom skick och ordning.

Det 3:dje föreslagne botemedlet bör icke widtagas, utan högsta nödtwång, och sedan commercecollegium pröfwat all annan utwäg otillräkelig, och bör i stället för betänckandet tillstyrker saltinförsel ifrån 2 och 3:dje handen med *främmande fartyg*, en sådan införsel endast tillåtas med *inhämske skjjepp*, på det man icke onödigtwis må gifwa en hufwudförfattning två stöter på en gång. Hemställes i öffrig, om icke det högtärade ståndet finner nödigt, att låta detta betänckande hwila, till dess secreta handels- och manufacturdeputationen inkommit med dess utlåtande, öfwer saltbristen i gemen, på det, att man må undgå 2 öfwerläggningar, och förmodeligen 2 beslut, i en ock samma sak, och saltbristens hjelpande för fiskerierne examineras och pröfwat efter generelt sammanhang med hwad som för hela riket i gemen nyttigt wore i den delen. Hwad de wid betänckandet bifogade särskilte vota angår, så finner jag wäl icke annat, än att deputationens deröfwer yttrade mening äger sin goda grund, nemligen, att deras beskaffenhet och pröfwande tillhör en annan ständers deputation. Men som i desse vota finnes åtskilligt anfört, som hwar för sig förtjenar upmärksamhet, så hemställes likaledes, om icke förslaget, om Ström-

stads inrättande till en fristad, får remitteras till justitiaedeputationen, förslaget om Marstrand och Slite hamn, till ports fra[n]cs,¹¹⁵¹ Kongelf till stapelstad samt helfriheten för kiöpte främmande priser till hande[l]s- och manufacturdeputation, samt uträkningen öfwer 12 tunnor gulds förlust för landet uppå saltpriset, till deras yttrande och förklaring, som ett sådant föregifwande närmast rörer, på det ingen ohörd må undergå dom, uti ett så hårdt tillmäle.

Herr handelsman Bagge: Som jag finner desse af herr grosshandlaren Clason anförde påminnelser och föreslagne utwägar billige, så förklarar jag mig nögd dermed. Ty att widtaga det första af deputationen framställte botemedel, wore, att rubba all ordning, och i det stället införa all oordning och landtkiöp, hwilcket likwäl icke bör skie, ej eller behöfwes, enär det andre botemedlet rättel:n nyttias. Herr Clasons påminnelse wid det 3:dje botemedlet, är ock aldeles riktig. Ty hwarföre skulle man tillåta saltinförsel utur andra och tredje hand, med utländske skiepp, så länge sådant kan skie med inhämske.

Herr borgmästaren Schauv: Jag tror rådeligit, att gå in med herr Clason, uti dess påminnelser, hwad 1 och 2 momentet angår. Men i anseende till det 3:dje, är jag ej så aldeles ense, ty jag håller det ej så farligit, att främmande få föra in salt, hälst enär dyrheten på denna wahra yppar sig. Min tancka är, att visitation bör skje i April, eller början af Maij. Om ej tillräckeligit förråd då finnes, böra främmande få tillstånd, att införa denna wara, på det landet må hafwa så tillräckelig, som outhärlig tillgång däraf, och icke blott ställas för brist och en aldeles oskiälig stegring.

Herr borgmästaren Kock: Här föreslås, att om ett tillräckeligit quantum salt ej finnes i April, eller början af Maij, skulle främmande tillåtas att införa det. Men mig tycker, att terminen borde utsättias tills i Augusti, och då wore tids nog.

Herr talman: Det är för sent, att skaffa sig behörige redskaper till eldens släckande, när den redan sitter i huset. Desse böra förrut wara redo. Äfwen så om icke tillräckeligit salt finnes i April eller Maij måste man ej wänta med salts anskaffande till i Augusti, ty bristen kunde imedlertid blifwa för stor. Riket behöfwer wid pass 300/1000 tunnor salt. Efter min tancka, borde man hafwa ett års förlag häraf altid i beredskap. Men jag twiflar, att wi äga

---

¹¹⁵¹ Rättat efter Clasons diktamen i R 1351; i prot.: *ports frac.*

100/1000 t:r. Tänck om krig skulle yppas och vår sjöfart stängdes, huru wore wi då deran? Lät oss tänka på, huru denna saken må kunna hjelpas.

Herr borgmästaren Schauv: Wi¹¹⁵² försöckt¹¹⁵³ hungersnöd, och ehuru eländig spisen warit, har dock den fattige hjälpt sig fram med tolamod. Men salt kan man ej wara förutan. Således böra oförnekneligen sådane utwägar widtagas, hwarigenom saltbristen säkert kan förekommas. Lät fördenskull extractum protocolli upsättjas, så få wi sedan närmare öfwerenskomma om tiden, då visitationen bör företagas.

Herr assessoren Anthonsson: Om extractum protocolli skall upsättias, i anledning af herr Clasons dictamen, så måste jag anmärka, att de föreslagne botemedlen äro icke tillräckelige, att anskaffa så mycket salt, som till Wermeland och de öfrige behofwen ärfordras. Ståndet har redan låtit Giötheborgs magistrat förstå, att om icke tillräckeligit salt funnes i Augusti, skulle den utwägen widtagas, att salt skulle ifrån andre städer dit föras. Detta bör skje. Men på det desse måge wara så mycket mera wiljoge, att föra dit salt, böra de utom befrielse för alle afgifter till staden, jämwäl undfå en dahlers praemie för hwarje tunna, på det de måge wara i stånd, att sälja för någorlunda billigt pris.

Herr borgmästaren Kock: Detta föreslagne praemium af 1 d:r är så mycket mindre billigt, som de härigenom wore i stånd, att ställa oss i lidande, hälst de dess utom skola niuta frihet, från alle afgifter till staden.

Herr borgmästaren Sundblad: Så angelägit det är, å ena sidan, att landsorterne warda försedde med tillräckeligit salt, för skjäligit pris, så nödwändigt är det å den andra, att se till, det främmande icke får blanda sig in uti vår handel, och draga den till sig, och böra wi fördenskull täncka uppå, huru saken genom egne anstalter kan hielpas.

Herr rådman Hanqvist: Att en wis tid utsättias till visitation, det är högstnödigt. För min del håller jag före, att terminen därtill bör fastställas i Januario. Om då tillräckeligit qvantum ej finnes, kunna behörige anstalter göras, om dess anskaffande, så att det med wisshet kan finnas i Majj. Men om terminen sättes i denne sidstnämnde månad, kan hela anstalten så hindras, genom motwind och andre tillfälligheter, att nödigt förråd på salt saknas.

---

¹¹⁵² Rättat efter konc.; i renskr. *Wid*.

¹¹⁵³ Dvs. 'har utstått'.

Herr handelsman Bagge: Om terminen utsättes i Januario, behöfwes till salthandelen dubbelt capital. Men om visitationen skjer i Maij månad, då afböijes denna olägenhet, och tillräkelig salt kan ändå på det föreslagne sättet anskaffas.

Uplästes ett af herr borgmästaren Wiggman ingifwit memorial¹¹⁵⁴ i detta ärende.

Ståndet fant godt, att detta mål skall hwila, och anmodades herr borgmästaren Schauv, att imedlertid författa extractum protocollii härom.

Herr talman hämsälte, om icke den anstalt, som häruti påsyftas med bohusländske städerne, jämwäl må sträcka sig till alle de öfrige stapelstäderna i riket, och att det nu tillärnade extractum protocollii må i anledning däräf inrättas.

Detta bifölls.

Uplästes ett af hofrättsrådet i kongl. Gjötha hofrätt, Hans Fridrich Bergman, inlemnadt memorial,¹¹⁵⁵ hwaruti hofrättsrådet anförer, sig wara en bland dem, som uti tragne och mödosamme beställningar länge arbetat, samt att han nu efter 32 års tjenstetid, med grämelse måste se sin hälsa förswagad, och sin förmåga aldeles utblottad. Hwarföre hofrättsrådet anholder, om en lika förmån, som revisionssecreteraren Silfverschiöld redan wederfarits, neml:n, att få bortaccordera dess innehafwande syssla, till häradshöfdingen Olof von Nackreij, som då blifwer assessor i kongl. Gjötha hofrätt, samt att fiscalen i kongl. commercecollegio Jonas Ferner må blifwa häradshöfdinge efter honom, och vice notarien i berörde collegio Ternell fiscal efter Ferner.

Herr talman hemstälte, om ståndet behagade bifall denna ansökning.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 6 i denne månad,¹¹⁵⁶ ang:de vice landssecreteraren Forsséns befordran, i anseende dertill, att han wid det senaste fienteliga öfwerwælde i Finland, hwaräst han med flere qwarstadnat, blifwit pålagd, att förestå gouvornementssecreteraresyslan under generalgouverneuren Campenhusen och därwid med berömmelig och utmärkt trohet för sitt fädernesland, på alt uptänckeligit sätt, låtit sig

---

¹¹⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5, bilaga.

¹¹⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 165.

¹¹⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 29.

wårda, om landets inwånares wålfærd, samt genom sin försigtighet många pålagor och onera afstyrkt, hwarföre han ingen belønning niutit. Och hade bondeståndet fördenskull pröfwat rättwist, det må Forssen nu genast undfå häradshöfdingefullmagt, samt derefter wärkelig befördran till den första lediga häradshöfdingebeställning, hwartill han sig anmäler.

Ståndet pröfwade jämwäl skjäligit, att bifalla detta extractum protocolli.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 24 i sidstl:e månad,¹¹⁵⁷ ang:de öfwerstens och riddaren baron Funcks gjorda ansökning, rörande artillerieregementet, och dess förgifwande, till öfwersten Carl Ehrensvärd, och hade bondeståndet, i anseende därtill, att öfwersten baron Funck länge och wäl tient, samt dess utom äger grundelig insigt uti de till artilleriet hörande stycken, pröfwat skjäligit, det honom kunde updragas, att efter öfwersten Carl Ehrensvärd förrätta generalfälttygmästaresysslan i kongl. krigscollegio, med de förmåner och den lön, som i sednare tider generalfälttygmästareämbetet tillslagen blifwit, dock tills vidare, men dess innehafwande heder och rang, efter des ålder och enciennité.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren, d. 22 Julii sidstl:e,¹¹⁵⁸ ang:de lagcommissionens underdåniga skrifwelse och hemställande, det secreteraren wid bemålte wärk måtte hugnas med lika tour och rang, med secreterare och advocatfiscaler i kongl. hofrätter och collegier, och hade Kongl. Mai:st detta ärende till riksens ständers yttrande hänskiutit.

Ridderskapet och adelen hade hänskiutit detta mål till justitiaedeputationen, men prästeståndet hade bifallit lagcommissionens hemställande. Hwarmed ock borgareståndet instämde.

Justerades ståndet[s] extractum protocolli, ang:de Trelleborgs ansökning om stadsrätt och lyder sålunda:¹¹⁵⁹

S.d. Borgareståndet lät sig föredraga ett, under d. 29 sidstl:e månad, från ärbara bondeståndet inkommit extractum protocolli, tillika med ett af riksdagsmannen Anders Mattsson hos bem:te stånd ingifwit me-

¹¹⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 30.

¹¹⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 25.

¹¹⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 129.

morial, rörande stadsrättigheters återfående till Trelleborg. Wid samma tillfälle ingafs äfwen riksdagsfullmäktigarne från Malmö, handelsmannen Haeggardt, samt från Lund och Schanör borgmästaren De La Rose, ett samma ansökning rörande memorial,¹¹⁶⁰ hwarutinnan de anhålla, att borgareståndet täcktes hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit afslag recommendera, denna till riksens ständer, urskillningsdeputationen förbi, inkomne ansökning, såsom, enligt med kongl. förordningarne af d. 4 Aug. 1727, samt d. 16 Oct. 1738, i synnerhet, som Traelleborgsboerne långt före detta, denna ansökning Hans Mai:st uti underdånighet föredragit, hwaräst den ännu oafgjord finnes. Och som ståndet fant denna fullmäktigarnes begäran billig, så beslöts, att den samma hos de öfrige respective stånden, hörsamt, ti-enst- och wänligen skulle recommenderas, så att denna Anders Matts-sons emot lagarne till riksens ständer inkomne ansökning, benägit måtte afslås, och sökanderne anbefallas Hans Mai:sts nådiga utslag afbida.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹¹⁶¹ ang:de auditeuren, M. W. Gripenbergs anförde beswär däröfwer, att han wid förslagens uprättande, så wäl till år 1758 i kongl. Åbo hofrätt ledige advocatfiscalssysslan, som sedermera till åtskillige jurisdictioner skall blifwit af yngre praejudicerad. Men deputationen hade, i anledning af förekomne skiäl, pröfwat, det Gripenberg till desse beswär warit aldeles obefogad.

Herr rådman Lilja: Jag finner nogsam, att deputationen haft fog, till dess yttrande, ty tjenstebetänckandet är honom emot. Icke dess mindre är det sant, att Gripenberg kommit 3 år förr in uti hofrätten, än alle de, som sedan praejudiceradt honom. Han har tient i 21 år, och nu sidst innehaft en rätt beswärlig syssla, med liten lön, den han likwäl med beröm förestått. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle täckas anmäla honom till någon ledig blifwande jurisdiction.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag känner Gripenberg nogsam. Han war 8 år, förr än jag i hofrätten. Om han blifwit qwar, hade han länge sedan warit befordrad. Men han nödgades för fattigdom begifwa sig från hofrätten,

---

¹¹⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 158 och 159.

¹¹⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 32.

och antaga dess nu innehafwande auditeurssyssla, hwarwid han haft nog arbete, men ringa utkomst.

Herr talman hemställte, om icke secreta deputationens betänckande i detta mål måtte bifallas, med den tillägning, att auditeuren Gripenberg må af kongl. Åbo hofrätt upföras på förslag, till först ledig blifwande jurisdiction, och det så länge, intill dess han befordran niuter.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹¹⁶² ang:de de beswär hof-secreteraren och vice fiscalen Hindric Tibell däröfwer anfördt, att han blifwit utesluten, ifrån förslag till 2:ne advocatfiscalssysslor, den ena uti kongl. cammarrevisionen, och den andra uti Åbo hofrätt. Men deputationen hade icke af desse beswär funnit någon anledning, att styrka till ändring i de författningar, som till berörde ledigheters besättiande gjorde blifwit.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹¹⁶³ öfwer de beswär, som capitainen wid Österbotns regemente, Herman Julius Roos anført, öfwer förment liden praejudice, genom lieutenanten von Bilangs befordran framför honom till en ledig capitainsbeställning, äfwen som ock därigenom, att capitaine Löthman skall stå på enciennitetslistorne fram för honom upford, och således jämwäl för honom räkna tour. Men emedan capitaine Roos i den förre delen försummat, att i rättan tid anføra beswär, ty har deputationen icke kunnat denna omständigheten till afgjörande uptaga, och hwad den senare angår, har deputationen funnit, att då Cajana compagnie incorporerades med Österbotns regemente, har Kongl. Mai:st förordnat, att capitaine Löthman skulle äga gemensam tour i regementet, och således framför Roos, för hwilcken han har snart 2:ne års äldre fullmagt.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, i detta mål.¹¹⁶⁴

Uplästes ett af capitainen Löthman i detta ärende inlemnadt memorial.¹¹⁶⁵

Herr rådman Stenhagen: Om Löthman får tour fram för Roos, blifwer denne senare lidande. Ty han är äldre tjänstgörande, och dess utom war

---

¹¹⁶² Ibid., nr 33.

¹¹⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 34.

¹¹⁶⁴ Ibid.

¹¹⁶⁵ Ibid.

Cajana compagnie, allenast ett bondecompagnie, innan det blef incorpore-radt med Österbotns regemente.

Herr borgmästaren Renhorn: Det faller mig underligt före, att man will bestrida Löthman dess företrädesrätt framför Roos. Han är ju tu års äldre capitaine, och fölgakteligen äger han tour exeo capite framför honom. Man säger, att Cajana compagnie war, innan incorporationen skjedde, ett bondecompagnie, men som man icke kan neka, att det war ordenteligen voteradt, och dess utom öfwer 150 eller 160 man starkt, och således mycket större, än de andre, hwarförutan det varit och är ett skidlöparegräntsecompagnie, så har och Hans Kongl. Mai:st ansedt det lika värdigt med de andre, och tillagt capitainen gemensam tour, hwilcket icke hade kunnat skje, om compagniet varit ansedt för ringare, än de öfrige.

Härmed instämde herr borgmästaren Schauv, samt herr borgmästaren Wallentein, med den tillägning, att om Roos tillägges tour framför Löthman, får han ock företräde framför alle de öfrige, som nu stå på enciennitetslistorne upförde imellan dem bägge.

Herr borgmästaren Malmstén: Ingen fullmagt af äldre dato bör eller kan postponera en senare, ty därigenom skulle den yttersta oreda upkomma i tiensteårens beräkande, och på detta sättet skulle Löthman ej allenast mista sin tour innom regementet, utan ock i hela arméen.

Herr talman frågade, om icke deputationens betänckande öfwer detta mål finge bifall.

Och denna fråga beswarades med Ja.

Herr talman påminte, att deputerade måtte afgå, och hos de öfrige respective stånden anmäla till bifall, ståndets extracta protocolli, ang:de Kongelfs och Trelleborgs ansökningar. Och herr rådman Hanqvist, samt sju deputerade afträdde i detta ärende.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹¹⁶⁶ öfwer de af commendeurcapitainen G. Adolph Blix anförde beswär däröfwer, att Kongl. Mai:st behagat i nåder bifalla dess och riksens amiralitetscollegii förordnande, hwarigenom capitainen Stiernman, såsom yngre amiralitésofficerare, blifwit updragit inseendet öfwer finske och åboländske lotsdistrictet. Men som denna förrättning hwarken skall kunna anses, såsom någon beställ-

---

¹¹⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 35.

ning, eller commendering, hwarwid tour och enciennite bör iakttagas, utan skier dermed ändring så ofta omständigheterna det samma ärfördras, hwartill fördenskull, det synes mera anständigt, att en yngre, än en äldre officerare, blifwer förordnad, ty hade deputationen icke kunnat finna, att commendeurcapitaine Blix haft tillräckelig anledning, att sig beswära öfwer den tagne författning i detta oeconomiemål, eller att honom derigenom någon praejudice, hwad tiensten angår, blifwit tillfogad.

Herr talman hemstälte, om icke detta betänkande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, biskopen doctor Benzelstierna, att hos prästeståndet kommit i öfwerwägande, huru angelägen och nödwändig en chemiaeprofessions inrättning wid academien i Lund wore, och hade prästeståndet fördenskull skolat detta ärende hos de öfrige stånden recommendera till benägit bifall, så wäl genom denna deputation, så genom extractum protocollis, hwilcket nu aflemnades.

Herr talman yttrade sig, ej twifla, det ju borgareståndet med nöije lærer bifalla en så nyttig inrättning, som denna nu föreslagne, och lofwade herr talman, att ärendet skall snart företagas och afslutas.

Deputerade afträdde.

Uplästes majoren Carl Rappes memorial och ansökning,¹¹⁶⁷ att de fångne cavallerieofficerare måtte, tillika med återstälte lönen, jämwäl återfå räntorne af de så kallade hästehemmanen.

Herr grosshandlaren Clason jämte flere andre herrar ledamöter begärde, att detta ärende må hwila.

Och detta bewiljades.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänkande,¹¹⁶⁸ ang:de fabriqveuren Baumgardts och cammereraren Fredholms sökte tillstånd, att få idka sidenbandwäfnad, på så kallad nohl, hwilcken ansöknings bewiljande deputationen tillstyrckt.

Och ståndet lemnade jämwäl härtill dess bifall.

---

¹¹⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 166.

¹¹⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 27.

Uplästes expeditionsdeputationens extractum protocollum af d. 8 i denne månad,¹¹⁶⁹ hwarmedelst wid handen gifwes, att riksens ständers beslut, ang:de deputationen öfwer lazarettinrättningen nu wore expedierad, och att borgareståndet kommo i följe deraf, att till denna deputation utnämna 2:ne ledamöter.

Ståndets herrar electorer påmintes, att härom draga försorg.

Uplästes secondmajorens wid lifdragoneregementet C. O. Yxkulls inlemnade memorial,¹¹⁷⁰ och gjorda ansökning, att nyss berörde regemente, i anledning af andragne skiäl, måtte bibehållas hädanefter wid de förmåner, det ifrån dess första inrättning haft, och i följe deraf få behålla inom sig, alle avancementer till och med öfwerstelieutenant, samt att praemiermajoren De Dellvig, som inom regementet är i tour till den nu ledige öfwerstelieutenantstiensten, må således till den samma nu befordras.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Herr rådmann Hanqvist och herrar deputerade återkommo, och berättade, att de uträttat det anförtrödde ärende. Herr grefwen och landtmarskalcken hade berättadt, att fiskerideputationens betänckande wore nyss upläst och att ridderskapet och adelen förmärkt, att något woro däruti infördt, som icke dit hörde, och således borde rättas. I prästeståndet hade deputerade fått det swar, att saken ang:de Kongelf wore därstädes afgjord, men icke dess mindre wille man se till, huru wida däruti någon ändring kunde göras. Bondeståndets talemän hade yttrat sig, att bondeståndet hade bifallit saken, ang:de Kongelf i god mening, men wille nu se till, huru den samma kunde afhielpas, till borgareståndets nöije.

Föredrogs Saxenbergs memorial,¹¹⁷¹ ang:de dess ansökning, att få inrätta ett ciderättickebryggeri här i staden.

Men ståndet fant skiälligit, att förblifwa, wid dess uti extracto protocollum härom redan utfärdade resolution.¹¹⁷²

Skildes åt.

---

¹¹⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditionsdeputationens expeditioner, nr 5.

¹¹⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 167.

¹¹⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 4, bilaga.

¹¹⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 71. Se ovan vid not 591.

Åhr 1761 den 13 Augusti

S.d. Uplästes ett af ministern, eller nu mera öfwersten wid husareregementet, G. G. Wrangell ingifne memorial,¹¹⁷³ hwaruti han tackar för den honom meddelte ärsättningen för den wid husareregementets uprättande lidne förlust, men derhos till riksens ständers rättwisa bepröfwande hemställer, huru otillräckelig den honom bewiljade ärsättning skulle blifwa, om den efter nu warande wäxelcours utbetalades, och anhåller fördenskull, att han må undfå denna ärsättning, efter den cours eller myntevalueur, som war 1758, då husareregementet af honom uprättades, och alle förskotten af honom gjordes.

Herr talman: Jag gör mig försäkrad, att ståndet lærer finna, så mycket mera billighet uti denna ansökning, som Wrangell dess utom icke fått hälften emot det, som husareregementets uprättande honom kostadt, och således hämställer jag, om icke detta memorial må bifallas.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes ett af herr borgmästaren Sacklén inlemnadt memorial,¹¹⁷⁴ hwaruti herr borgmästaren anhåller, om ståndets benägna biträde, till dess broders vice häradshöfdingen Jacob Johan Sackléns befordran, på det sättet, att honom må tillåtas, att utom andras intrång, ingå accord om häradshöfdingeämbetet med häradshöfdingen Lostierna, hwilckens syssla han, som ständig substitut, i flere år förestått, eller ock någon annan ålderstigen häradshöfdinge i Finland, som därtill kan finnas willig, samt att vice häradshöfdingen Sacklén må genast ärhålla häradshöfdingefullmagt.

Herr talman frågade, om icke detta herr borgmästaren Sackléns memorial finge bifall, och att utdrag af protocollet, därom måtte afgå.

Härtill lemnade ståndet dess bifall.

Uplästes commendanten grefwe Georg Oxenstiernas memorial,¹¹⁷⁵ och ansökning, att som pensionsreglementet icke innehåller något, huru stor accordsumma en commendant bestås, men han af dess undfångne blessure wid Willmanstrandske action och sjukdom utmattad, såge sig nu mera i det tillstånd, att för honom ej lång tid wore öfrig här i världen, honom måtte tillåtas, att accordera bort sin nu på Carlstén innehafwande com-

---

¹¹⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 168.

¹¹⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 169.

¹¹⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 170.

mendantsyssla, med wilckor, reglementet för öfwerstar utstakar, hwilcke han likwäl ogiörligen såge sig kunna af sin efterträdare ärhålla, om icke bristen af extra utgiftsmedlen kunde utses.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹¹⁷⁶ om föreskrift för medicinae doctoren Johan Lindhult, att ärhålla säte och stämma i kongl. collegio medico. Hwilcket deputationen, i anledning af anförde skiäl, tillstyrkt.

Ståndet biföll detta betänckande.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de allmänne beswärens skyndesammare föredragande, och lydde, som följer:¹¹⁷⁷

S.d. Hos borgareståndet har i öfwerwägande kommit, huru, wid förflutne riksdagar, alltid så långt på tiden utgådt, med dess och de andre respective ståndens allmänna beswär, att icke de, förr än efter riksdagens slut, funnit expedieras, då, i anledning af hwarje stånds lemnade påskrifter, uppå de af allmänna beswärsdeputationen projecterade resolutioner, oftast kunnat upkomma skilgaktige tanckar wid expedierandet, så att ståndets rätta mening icke alltid blifwit träffad, ej eller då mera, sedan riksens ständer åtskilts, kunnat inhämtas, förutan hwilcken betydande olägenhet äfwen detta beswär existeradt, att en ledamot af hwarje stånd måste blifwa qwar efter riksdagens slut, att om expedierandet besörja, som på flere månader ankommit. Hwarföre till att förekomma sådant, borgareståndet för nödigt ansedt, hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen begära, det resolutionerne, som projecteras öfwer allmänna beswären, måge så snart de till stånden inkommit, föredragas, hwilcket och borgareståndet för sin del, med de andre respective ståndens allmänna beswär, likaledes will i akttaga. Och för öfrigit, att om förmälte ändamål, så mycket bättre måtte winnas, håller borgareståndet före, det äfwen deputationerne, till hwilcka ståndens allmänna beswär blifwit remitterade, kunde anmodas, att sig först och främst de samma till afgjörande företaga, samt sine betänckanden, allmänna beswärsdeputationen meddela. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

---

¹¹⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 21.

¹¹⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 130.

Uplästes härads höfdingen von Nackrejs memorial,¹¹⁷⁸ ang:de den tour, som honom kommer att tillfalla i Gjötha hofrätt, igenom det med hofrättsrådet Bergman slutne accord.

Och ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ett af herr commercerådet och riddaren Vult von Steijern inlemnadt memorial,¹¹⁷⁹ hwaruti han wid handen gifwer det lidande, hwaruti han måste försättias, genom krigsråderne Carlschiölds och Hermelins befördran, till statssecreterare, hwilcke likwäl innehafwa yngre fullmagter, anhållandes herr commercerådet i anseende härtill, om hofcancellers-caractère, såsom ett tekn, af riksens ständers ynnest.

Herr borgmästaren Finerus: Commercerådet Vult von Steijern har både länge och wäl tient, men icke niutit den befördran, som på hans förtienster bordt följa. Hwad han nu begär, är ganska litet däremot swarande, och således är billigt, att honom tillika med caractèren tillägges tour till befördran.

Herr grosshandlaren Clason: Wi hafwa bifallit secreta deputationens betänckande, i anseende till krigsrådet Carlschiöld. Wi hafwe och med wilckor bifallit prästeståndets extractum protocolli för krigsrådet Hermelin. Desse äro bägge yngre, än commercerådet Vult v. Steijern. Och om Hermelin undfår differencen imellan statssecreterare- och krigsrådslönerne, så tyckes och Vult von Steijern böra undfå samma förmån.

Herr borgmästaren Unger gaf wid handen, att differencen imellan statssecreterare- och krigsrådslönerne woro 600 d:r s:rmt, och således dubbelt större, än hwad ståndet för krigsrådet Hermelin bifallit, så att detta ej kunde ännu åberopas till praejudicat. Men imedlertid kunde man bifalla, att commercerådet Vult von Steijern, må undfå hofcancellersfullmagt, och tour till vidare befördran, från fullmagtens dato.

Herr rådman Hylphers instämde härmed till alla delar, och lade härtill, att detta wore så mycket billigare, som herr commercerådet ägde utmärkte förtienster, och i anseende därtill länge sedan bordt undfå en dylik befördran.

Herr borgmästaren Lange: Man kan ännu icke med wisshet säga, om krigsrådet Hermelin får differencen imellan krigsråds- och statssecretera-

---

¹¹⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 171.

¹¹⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 172.

relönerne, ty det kommer därpå an, huru bondeståndet yttrar sig, och kunde man således förbehålla sig, att om Hermelin får denna difference, bör och commercerådet Vult von Steijern undfå differencen imellan hofcancellers- och commercerådslönerne.

Herr talman: I anledning af discoursen finner jag mig föränlåten, att göra följande proposition, om icke ståndet behagar bifalla det upläste memorialet, på det sättet, att commercerådet Vult von Steijern, må undfå hofcancellersfullmagt, och tour till vidare befordran från fullmagtens dato, samt att i händelse krigsrådet Hermelin ärhåller differencen imellan stats-secreterare- och krigsrådslönerne, commercerådet Vult von Steijern jämwäl då må undfå en lika förmån.

Ståndet biföll denna proposition till alla delar.

Uplästes commercerådet Bungencronas memorial¹¹⁸⁰ och ansökning, att, i anseende till dess annalkande ålder, och aftagande kropskrafter, som hindra honom, att så bewaka sitt ämbete, som åliggande skyldigheten fordrar, få tillstånd, att afstå dess nu innehafwande commercerådssyssla, till kongl. secreteraren och commissionssecreteraren i Kiöpenhamn Bengt Faxell.

Ståndet lemnade dess bifall till detta memorial.

Uplästes cammereraren Johan Schagerströms memorial¹¹⁸¹ och anhållan, om tillstånd, i anledning af anförde skiäl, att enär han tröttnar wid sin innehafwande syssla, eller kan derifrån blifwa befordrad, få afstå den samma, till cammarförwandten i dess contoir Johan Lundius, som i tour innom wärket därtill är berättigad.

Herr talman hemställte, om icke detta memorial finge bifall, och härtill swarades Ja.

Herr talman: Detta, som nu skjedt, är alt godt och wäl. De som redan wunnit ståndets bifall till att få afstå sine tjenster, äro sådane, som det hwar ock en i sitt afseende wärkel:n förtiena. Men det är likwäl orätt, och emot lagen, att wi uptage sådane mål, som desse, hwilcke alle bordt gå till urskillningsdeputationen. Det är wäl ett wärdigt gjöromål för ständer, att hjälpa gamle och wälförtiente ämbetsmän, att med någorlunda utkomst kunna framlefwa sine öfrige dagar. Men wi måste se till, att wi härutinnan ej gå för långt. Wi böra wäl icke lägga band på ständer, de böra hafwa frie

---

¹¹⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 173,

¹¹⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 174.

händer, att göra godt. Men wi måste så laga, att jämwäl härutinnan är mått, ty eljäst fruktar jag, att någre hjälpas, men många blifwa därigenom lidande. I öfrigit berättade herr talman, att någon öfwerläggning warit före, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen, ang:de detta ärende, och hade herr grefwen och landtmarskalken försäkrat, att om de öfrige talemännen wille gå in med honom, skulle han aldrig göra någon proposition till tienstecessioner och accorder. Herr talman hade förklarar sig dermed nögd. Men considerationer hade likwäl sedermera förefallit, såsom exceptiones a regula. Imedertid hölt herr talman före, att man, så mycket någonsin möjligit wore, borde gå alfvarsamt till wäga i detta mål.

Herr assessoren Anthonsson: För min del kan jag ej finna, att det skadar riket, att en gammal och utarbetad får afgå, enär en ung och kjäcker karl kommer i stället. Sysslorne blifwa ju då med så mycket större drift och styrka skjötte. Föröfrigit wore det jämwäl emot ständers rätt, att fråntaga dem, den magten, att kunna hjälpa dem, som sådant betarfwa.

Härmed stadnade denna discours.

Justerades extractum protocoll, ang:de commercerådet Bungencrona, att få afstå sin syssla till kongl. secreteraren Bengt Faxell, lydande sålunda:¹¹⁸²

S.d. Förekom hos borgareståndet commercerådets wälborne herr C. G. Bungencronas ansökning, att få till kongl. secreteraren, nu warande commissionssecreteraren i Kiöpenhamn, Bengt Faxell, afträda sin commercerådsbeställning, med lön och innehafwande förmåner samt säte i kongl. commercecollegio, näst efter commercerådet Silfverskiöld. Och som borgareståndet gjärna ser gamle trogne ämbetsmän belönte, och rikets tienster förwaltade af skickelige personer, som äga sin fullkomliga både kropps- och sinnesstyrka, hwilcket här inträffar, då commercerådet Bungencrona, sedan år 1718, warit uti kongl. commercecollegio, med all den heder och flit, som för en trogen ämbetsman kan förwärfwa sig enligit lagarne, riksens höglofl. ständers gunst och wälwilja, och commissionssecreteraren Faxells upförande uti Kongl. Mai:sts och riksens granlaga tienst altid warit berömligt, och han därwid skickat sig wärdigt och försigtigt. Hans tjens-tetid är ej ringa, ty redan år 1743 wardt han brukad wid fredscongressen i Åbo, blef commissionssecreterare år 1746 och kongl. secreterare

---

¹¹⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 131.

år 1755, så finner borgareståndet högst skäligt, att commercerådets Bungencronas ansökning till alla delar icke allenast bifalla, utan äfwen hos de andre respective stånden recommendera.

Justerades extractum protocolli, ang:de cammereraren Schagerström, att få afstå sin syssla till cammarförwandten Lundius och lydde, som följer.¹¹⁸³

S.d. Blef andragit, att cammereraren uti husesynscontoiret, Johan Schagerström, hwilcken länge och wäl tient, så till sine förmäns, som alle wederbörandes goda ja och nöije, måtte blifwa tillåtit, då han tröttnar wid så mödosam syssla, eller blifwer befordrad, få den samma afträda till cammarförwandten Johan Lundius, såsom innom contoiret och näst i tour därtill berättigad. Och som borgareståndet nogsamnt kiänner cammereraren Schagerströms goda egenskaper och förtienster, alt derföre finner borgareståndet skäligt icke allenast sådant samtycka, utan äfwen hos de andre respective stånden, hörsamt, tjenst- och wänligen recommendera.

Herr borgmästaren Unger: För några weckor sedan förhades secreta deputationens betänckande,¹¹⁸⁴ ang:de landssecreteraren Bergius. Jag inlämnade wid samme tillfälle ett memorial ang:de Bergius, och det want ståndets bifall, samt ett utdrag af protocollet skulle därom afgå. Icke dess mindre anbefaltes, sedan det war justeradt, renskrifwit och undertecknadt,¹¹⁸⁵ att det för någon wiss consideration skulle hwila. Men som denna consideration nu redan uphördt, så är min förfrågan, om icke detta ärende nu må till de öfrige stånden afgå.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr talman förestälte, att en deputation måtte afgå och hos de öfrige stånden anmäla ståndets beslut, ang:de commercerådernes, Vult von Steijerns och Bungencronas memorialer, samt desse ståndets beslut till bifall recommendera, jämte ståndets extractum protocolli, ang:de trädgårdsmästaresocieteten här i Stockholm, äfwen som ock cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, ang:de doctor Lindhult.

Herr borgmästaren Unger tillika med 7 herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

---

¹¹⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 132.

¹¹⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 11.

¹¹⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 98. Se ovan vid not 794.

Herr grosshandlaren Clason inlemnade herrar electorernes lista på ståndets ledamöter i lazaretsdeputationen¹¹⁸⁶ och woro härtill utnämde

herr borgmästaren Kihlman och

herr borgmästaren Malmstén.

Justerades ståndets extractum protocollis ang:de vice häradshöfdingen Sacklén, lydande sålunda:¹¹⁸⁷

S.d. Förekoms hos ståndet under öfverwägande, huruledes vice häradshöfdingen Jacob Johan Sacklén, sedan han fulländat sine akademiske studier, ausculterat wid kongl. Åbo hofrätt, där lagt hand wid åtskillige sysslor, och ifrån år 1750 förrättadt domaresysslor, blifwit af Kongl. Mai:st i nåder förordnad, att ständigt förestå Östra och Västra Raseborgs häraders domsagu, under häradshöfdingen Nils Lostiernas sjuklighet, hwarigenom han redan förwärfwat sig förtienst till befordran, i synnerhet till denna jurisdiction, hwaräst han, som med ett widlyftigt hushåll är beswärad, sitt bo och hemwist satt, och ankommer endast på tiden att afbida häradshöfdingen Lostiernas dödeliga afgang, hwilcket wid så swage fördelar han der innehafwer skulle, utan någon emot dess möda swarande belöning, gjöra honom förmycket lidande. Fördenskull, som ståndet därhos inhämtat, att bemälte vice häradshöfdinge städse med berömlig flit, skickelig- och owäldighet skiött domareämbetet, samt dymedelst wunnit ortens allmänna förtroende, ty hafwer ståndet i anseende till alt sådant, funnit för godt och billigt, det må vice häradshöfdingen Sacklén genast undfå häradshöfdingefullmagt, och tillstånd, att ingå accord om häradshöfdingeämbetet, med häradshöfdingen Lostierna, eller någon annan gammal och wälförtient häradshöfdinge i Finland, som dertill willig finnes, i hwilcken händelse kongl. Åbo hofrätt åligger, att hos Kongl. Mai:st honom till wärkeligit ärhållande af den till accorderade jurisdictionen i underdånighet anmäla. Hwilcket till de öfrige respective ståndens gunstbenägna bifall hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderas.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹¹⁸⁸ ang:de de beswär häradshöfdingen i Österbotns jurisdiction Johan Ignatius däröfwer anfördt, att honom wid tillfälle till befordran skall skiedt förnär.

---

¹¹⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 133.

¹¹⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 134.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af d. 10 i denne månad,¹¹⁸⁹ ang:de landssecreteraren i Blekinge, Daniel Ternström, hwilken, sedan han denna syssla i flere år förestått, nu mera därigenom, att han af slag blifwit rörd, är worden så siuklig, att han den samma ej med den drift, som wederbör, mägtar bestrida, hwarföre och han, som därjämte skall wara stadd i ganska torftigt tillstånd, anhållit, att få bortaccordera sin syssla, till någon skickelig man. Och som länets inwånare i deras angelägenheter skulle komma att lida, om Ternström blefwe twungen, att stadna qwar wid tjensten, den han, i brist af annan utkomst ej kan öfvergifwa, ty hade bondeståndet denna hans ansökning bifallit.

En och annan begärte, att detta mål skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af d. 10 i denne månad,¹¹⁹⁰ ang:de häradshöfdingen Göran Svebelii ansökning, att af dess innehafwande jurisdiction uti Södra och Norra Møre i Calmare län få, i anseende till dess förswagade kroppskrafter, afstå Södra Møre Stranda och Hanebårds härad till landssecreteraren i Christianstads län, Jonas Papke, och för sig sielf, i sin öfrige lifstid, behålla Norra Møre härad, samt att vice häradshöfdingen Fredric Grahn måtte till landssecreterare i Papkes ställe förordnas. Hwilcket alt bondeståndet, i anseende till Svebelii 40 åra, wäl använde tjenstetid, med flere omständigheter, funnit skiälligit, att bifalla, och hos de öfrige stånden till bifall recommendera.

En och annan begärte att detta ärende jämwäl skulle hwila.

Uplästes utdrag af protocollet hållit i kongl. rådcammaren,¹¹⁹¹ ang:de hall- och manufacturrättens gjorda anmälan, om de swårigheter, som skola möta bemälte rätt, i anseende till wärkställigheten, af Kongl. Maj:sts, den 10 Decembr. 1756,¹¹⁹² utfärdade förordning, att fabriqvesförläggare, -betiente, och -arbetare böra wid hall- och manufacturrätterne lagsökas, i

---

¹¹⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 36.

¹¹⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 31.

¹¹⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 32.

¹¹⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 26.

¹¹⁹² Tryckt förordning 10 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wid hwad Domstol Fabriquers Förläggare, Betjenter och Arbetare, uti wisza mål måge Lagsökas.*

alle gröfre och mindre brottmål, som icke angå ära och lif, och hade Kongl. Mai:st detta ärende, till riksens ständers yttrande hänskiutit.

Ståndet fant godt, att remittera detta mål till secrete handels- och manufactur- samt justitiaedeputationerne.

Föredrogs å nyo secrete utskottets extractum protocolli,¹¹⁹³ ang:de angelägenheten för riket, att hafwa en armée, som är försedd med sådane generalspersoner och officerare, hwilcke wid påkommande krig och utcom-mending i fält, äro i tillstånd, att förrätta rikets tjenst, som sig bör, och deras skyldighet fordrar.

Uplästes ridderskapets och adelens härwid gjorde påminnelser wid 1, 2 och 3:dje puncterne, ut in actis,¹¹⁹⁴ och lemnade ståndet härtill dess bifall.

Uplästes prästeståndets å detta document påskrifne resolution, och hade prästeståndet bifallit secrete utskottets yttrande, med ridderskapets och adelens påminnelser, men därjämte hållit före, att de uti secrete utskottets extracto protocolli införde, men nu understrukne orden, om förskott af statsmedlen, må gå ut. Hwarmed ståndet sig jämwäl förenade.

Föredrogs fabriqveuren von der Hagens beswär,¹¹⁹⁵ att urskillningsdeputationen, afslagit dess ansökning, om inrättningspraemier.

Uplästes urskillningsdeputationens resolution¹¹⁹⁶ å denna i början af riksdagen ingifne ansökning, och hade deputationen yttrat sig icke kunna emot förordnandet af d. 19 Novembr. 1756,¹¹⁹⁷ denna ansökning uptaga.

Ståndet gillade denna resolution.

Uplästes caffékokaren Gnospelii beswär däröfwer,¹¹⁹⁸ att urskillningsdeputationen icke uptagit dess ansökning, om uprättelse för dess swåra lidande, i det han, för wisse förbrytelser, blifwit dömd till 14 dagars fängelse wid watn och bröd.

---

¹¹⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 16.

¹¹⁹⁴ Ibid.

¹¹⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 175.

¹¹⁹⁶ Ibid.

¹¹⁹⁷ Tryckt förordning 19 november 1756: *Kongl. Maj:ts Förbud, At Inkomma med ansökning om Lån eller förskått til någon Fabrique-tilwerkning, som redan finnes i Riket inrättad.*

¹¹⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 176.

Uplästes urskillningsdeputationens resolution¹¹⁹⁹ i detta mål, af innehåll, att deputationen icke kunnat, emot 9 § i dess instruction, detta mål uptaga.

Ståndet fant denna resolution wälgrundad.

Uplästes cornetten Fredric Jean Spöhlers däröfwer anförde beswär,¹²⁰⁰ att urskillningsdeputationen afslagit dess ansökning, om uprättelse för liden praejudice.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitteradt till urskillningsdeputationen tillbaka, att häröfwer med dess utlåtande inkomma.

Och ståndet förenade sig härmed.

Föredrogs capitainen Kreitlows beswär,¹²⁰¹ däröfwer, att urskillningsdeputationen ej welat uptaga des ansökning, om uprättelse för honom öfwergångit lidande.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Föredrogs å nyo bondeståndets extractum protocoll i af den 5 Junij sidst-l:e,¹²⁰² ang:de Stolpetorps och Backa byars inwånares i Carlskoga sokn hos riksens ständer anmälte, men af urskillningsdeputationen afslagne beswär, och hade ridderskapet och adelen bifallit urskillningsdeputationens resolution i detta mål; hwarmed och borgareståndet sig nu förenade.

Uplästes ett utdrag af bondeståndets protocoll, hållit under detta dato,¹²⁰³ ang:de häradshöfdingens i Nylands och Tavastehus län, Johan Woivallenii ansökning, att såsom nu mera gammal och swag få till sin måg, vice häradshöfdingen Jan Jansson, afstå dess innehafwande beställning; och som bondeståndet blifwit underrättad, att Woivallenius med allmänt loford i 34 års tid föreståt domaresysslor, att han redan för 15 år sedan warit 2:ne resor föreslagen till assessor, men icke blifwit utnämnd, och att han nu på sin ålderdom skall befinna sig uti ett meddellöst tillstånd. Fördenskull och emedan vice häradshöfdingen Jansson jämwäl i 9 år domaresysslor skiött, och sedan 1756 warit Woivallenii ständige vicarius, ty hade bondeståndet funnit skiäligit, att till denna ansökning samtycka.

---

¹¹⁹⁹ Ibid.

¹²⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 177.

¹²⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 178.

¹²⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 23.

¹²⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 33.

Herr borgmästaren Cervin: Det är högst eftertänkeligit, att bondeståndet bifaller och recommenderar sådana ärender, som detta. Wi hafwe haft 3:ne dylike från bondeståndet i dag. För min del kan jag icke lämna mitt bifall härtill.

Härmed instämde herr borgmästaren Herkepaeus.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden, att deputationen anmält de anförtrödde ärender, hos de öfrige stånden, och hade herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, att ridderskapet och adelen funnit commercerådet Vult von Steijerns ansöknings betänckelig och fördenskull remitteradt den samma till secreta deputationens närmare genomseende, och yttrande däröfwer. Prästeståndet hade lofwat företaga de anmälte ärender, och bondeståndet hade låtit weta, att ber:de stånd förehaft ärendet, ang:de commercerådet Vult von Steijern, men ej slutel:n yttrat sig, hwarföre bondeståndet nu begärt borgareståndets extractum protocoll, rörande detta ärende.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll,¹²⁰⁴ ang:de nödwändigheten och nyttan af en chemiae professions inrättande wid Academien i Lund, hwartill prästeståndet hade utnämt medicinae adjuncten doctor Wollin, såsom därtill aldeles skickelig och wälförtjent.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,¹²⁰⁵ ang:de nyss berörde ärende, och hade bondeståndet härtill bifall lemnadt, med den tilläggnings, att chemiae professoren må wid existerande vacance, få tillträda den lediga blifwande lönen, och den yngste således tiena utan lön.

Herr borgmästaren Schauv: Ståndet har redan fält en nästan dylik resolution, öfwer secreta utskottets extractum protocoll,¹²⁰⁶ rörande chemiae professionen i Åbo med tilläggnings, att detta må lämpas till samtel:e academierne, neml:n att yngste professoren altid må tiena utan, eller med den minsta lönen, på det chemiae professoren ej må nödsakas, att söka transport från sin profession till en annan.

Herr talman hemställte, om icke präste- och bondeståndens extracta protocoll, ang:de chemiae professionen i Lund, måtte bifallas, med den af herr borgmästaren Schauv nyss gjorda tilläggnings.

---

¹²⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollutdrag, nr 10. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

¹²⁰⁵ Ibid.

¹²⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 53.

Detta hemställande besvarades med Ja, och anbefaltes, att extractum protocollii härom skulle afgå.

Herr borgmästaren Schultén anmälte, att bondeståndet låtit gifwa wid handen, att ståndet afgjordt och bifallit borgareståndets extractum protocollii, rörande ståndets secreterares befordran.

Föredrogs å nyo bondeståndets nyss förrut förehafde extractum protocollii,¹²⁰⁷ ang:de häradshöfdingen Woivallenii ansökning, att få afstå dess syssla till vice häradshöfdingen Jansson.

Och herr talman hemställte, om icke detta extractum protocollii, tillika med bondeståndets någon stund förrut upläste protocollsutdrager,¹²⁰⁸ ang:de landssecreteraren Ternströms, och häradshöfdingen Swebelii ansökningar, om samme förmån, som denne Woivallenius, nu finge bifall.

Ståndet besvarade detta hemställande med Ja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii af den 12 i denne månad,¹²⁰⁹ hwaruti wid handen gifwes, att secrete utskottet, i anledning af ett utdrag af rådsprotocollet, under den 22 nästl:e Junii, fått anledning att öfwerwäga på hwad sätt majjoren wid Östgötha infanterieregemente, grefwe Johan W. Douglas må kunna så belönas, som dess altid ådaga lagde wälförehållande, och dess uti affairen wid Passevallek, den 3 October förledit år hafde olycka, i det han därstädes förlorade wänstra benet, synas förtiena, och som riksens ständer, den 7 Julii sidstl:e, faststält wisse belöningar och lifstidspensioner, ty hemställer secrete utskottet, om icke bemälte grefwe och major må tilläggas 1 000:de d:r s:rmt om året, få i anseende till dess knappa wilckor, som ock, att han uti affairen wid Passevalk war öfwerste af dagen, och i det tienstgiörandet blef blesserad.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet i dag bifallit, och ståndet lemnade jämwäl dess samtycke härtill.

Uplästes secreta utskottets betänkande,¹²¹⁰ ang:de de beswär, hwilcke notarierne i kongl. cammarcollegio, landssecreteraren Carl Ehrenhoff, och Carl Eklund däröfwer andragit, att de, wid förslagets uprättande till det i bemälte collegio ledige advocatfiscalsämbete, blifwit förbigångne.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

---

¹²⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 33.

¹²⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets prot.utdrag, nr 31–32.

¹²⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 56.

¹²¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 37.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen anmäldes och införde, och gaf ordföranden, cammarherren baron Reuterholm, wid handen, att ridderskapet och adelen fått tillfälle, att öfwerwäga, huruledes det mycket skulle bidra, till enighetens återställande i riket, om herrar riksens råd, grefwar Bonde och Bielke kommo, att åter inträda i rådet; och hade ridderskapet och adelen fördenskull lemnat dess bifall härtill, samt funnit sig föränlätne, att detta ärende, hos de öfrige stånden till bifall anmäla.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och försäkrade, att ståndet icke lærer underlåta, att taga det anmälda ärende under öfwerwägande, samt yttra sig däröfwer.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 17 Augusti

S.d. Påminte herr talman, att nödigt wore, det ståndets extractum protocoll, ang:de saltbristens förekommande uti bohusländske städerne nu måtte justeras.

Och nyss ber:de extractum protocoll;¹²¹¹ uplästes.

Herr assessoren Anthonsson begärte, att detta ärende måtte något hwila, till dess ståndets ledamöter hunnit samla sig.

Herr borgmästaren Schauv: Detta ärende har hwilat allt för länge, och ändå begär man, att det än ytterligare skall hwila. Men jag ser ej hwarföre. Wi hafwa lofwat yttra oss, och wi böra hålla ord, så framt saken skall hielpas, ty i dag kommer den före på riddarhuset. Och som klockan är redan 9 slagen, så måge de skylla sig sielfwe, som icke warit tillstädes. Men om herr assessoren Anthonsson har något att upgifwa emot det projecterade extractum protocoll, så må det skje, på det ståndet må kunna taga det samma under öfwerwägande.

Herr assessoren Anthonsson: Jag föränlättes påminna, att den frågan, redan ifrån riksdagens början, warit flere gånger ventilerad, huru upstäderna måge hielpas, i synnerhet med salt. Bref har ock afgått härom till magistraten i Giötheborg. Nu har herr borgmästaren Schauv åtagit sig, att närmare genomse detta ärende, och projectera extractum protocoll däröfwer; och ehuruwäl med hela detta ärende alt för länge kommit att dragas ut på tiden,

---

¹²¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 127. Se ovan vid not 1139.

så kan man likwäl icke tåla ett par timmars drögsål, till dess flere ståndets ledamöter kunna komma up. Mig tycker, att detta wore så mycket billigare, som klockan icke ännu är 9 slagen.

Herr borgmästaren Schauv: Klockan är icke allenast 9 slagen, utan och $\frac{1}{4}$ däröfwer. Men mig skall det wara lika mycket, att saken hwilar, om herr assessoren Anthonsson will åtaga sig, att ridderskapet och adelen ej företager den samma.

Herr assessoren Anthonsson swarade, det han wille sig detta åtaga.

Herr talman: Det är godt och wäl, att saken för denna gången må hwila. Men imedlertid är det obilligt, att sådant begäres; ty den som ej är tillstädes, när timan efter anslag är inne, den må skylla sig sielf. Ståndet är icke skyldigt att wänta på någon, hwarken den ene eller andre. Och på det sådant hädan efter ej må skje, hemställer jag till ståndets godtfinnande, om icke den författning må tagas, att inge sakers föredragande får hindras, sedan timan efter anslag är inne; och att icke eller de afgjorde saker få uprifwas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr handelsmannen Bagge och herr borgmästaren Wiggman afgingo ned till riddarhuset att begära, det nu förehafde ärende må hwila till inemot middagen.

Uplästes ett af herr borgmästaren Sacklén inlemnadt memorial¹²¹² och föreställning, det måtte hofrättsrådet Christopher Rappe, som genom en lysande owäldughet och drift i domstolen, samt mångfalldiga efterdömen i finska landtmannabyggnaden och jordbruket, förwärfwat sig ortens allmänna förtroende, kiärlek och högagting, således ihogkommas, och belönas, att enär nu warande landshöfdingen i Åbo och Björneborgs läner, Jeremias Wallén, som redan hunnit till en hög ålder, antingen genom transport, avancement, eller ock genom döden afgår, hofrättsrådet då måtte utan förslag, förordnas till landshöfdinge i berörde läner. Men skulle imedlertid landshöfdingen Wallén, innan han finge niuta flyttning eller befordran, blifwa sinnad, att sin nu innehafwande syssla bortaccordera, honom då må tillåtas, att ett sådant accord endast med hofrättsrådet ingå, med mera. Ut in actis.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla detta memorial.

---

¹²¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 179.

Och ståndet besvarade denna fråga med allmänt Ja.

Herr borgmästaren Sacklén: Som jag förrut giordt mig det fågnesamma hopp, att ståndet skulle täckas bifalla detta mitt nu upläste memorial, så har jag ock i conformité dermed upsatt ett extractum protocolli, och anhåller, att få det samma nu justera.

Detta bewiljades, och skjedde; lydande nyss berörde extractum protocolli, som följer:¹²¹³

S.d. Borgareståndet påminte sig, huru hushållningens uphielpande i Finland warit ett ämne, som wid alla riksdagar legat riksens ständer ömt om hiertat, och det med så mycket mera skiäl, som denne landsorten af naturen är begåfwad med så stora förmåner, som uprægte till sin rätta högd, skulle kunna fylla all den brist på landtmannawahror, hwari riket sig nu befinner, så har borgareståndet derjämte eftersinnadt, att alle sådane nödige och berömmelige anstalter måtte uti sjelfwa wärkställigheten twina af och förfalla, om intet personer, uppå hwilcka samma wärkställighet förnämligast ankommer, utses och utwäljas, sådane, som med fullkomlig drift, kundskap, erfarenhet och hug kunna gå in uti en så stor afsigt, som ett helt landskaps uphielpande är. Borgareståndet tror således, att så kärt det är riksens ständer, att se sin önskan om finska oeconomiens uphielpande wärkstäld, så nödigt är det ock, att sådane landshöfdingar därstädes blifwa förordnade, som därtill fullkoml:n kunna bidraga. Borgareståndets ledamöter ifrån Finland, hafwa under denna öfwerläggning enhälligt anmält, att de innom sin province äga en sådan man, som detta stora ändamålet på ett wärdigt sätt skulle kunna upfylla, den där genom sin drift och wäldughet, wid rättwisans skipande, wärfwat sig hela landets oinskränckta kärlek och förtroende, och hwilken, genom sina efterdömen uti landtbrukets skiötande, wist, att han wid en landshöfdingesyslas bestridande skulle gå äfwen så långt. Att detta wittsord om hofrättsrådet h:r Rappe, som wid detta tillfälle blifwit nämnd, är aldeles grundat och påliteligit, det har borgareståndet med så mycken mera säkerhet kunnat sluta, som hans personelle egenskaper ej allenast äro ståndet bekandte, utan hafwa de äfwen hos de öfrige respective stånden wärfwat honom det utmärkta förtroendet, att på rådsförslag blifwa upförd; och går borgareståndet derföre, för sin del, så mycket häldre in uti, att desse egenskaper på ett sådant sätt ihog-

---

¹²¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 135.

komma och belöna, som framdeles kan wara förknippadt med Finlands nytta, och denna dyrbara landsorts uphielpande. Hwarföre ock borgareståndet fant godt, att för sin del besluta, det enär, genom nu warande landshöfdingen i Åbo och Biörneborgs läner, Jeremias Walléns, antingen transport, avancement eller dödeliga afgång, samma län blifwer ledigt, bör hofrättsrådet Rappe utan förslag därtill förordnas, och med nådig fullmagt derå förses. Men skulle imedlertid landshöfdingen Wallén, innan han hinner niuta någon flyttning eller befordran, blifwa sinnad, att sin nu innehafwande syssla¹²¹⁴ bortaccordera, så må det wara honom tillåtit, att ett sådant accord med ofwannämde hofrättsråd Rappe endast ingå, då bemälte hofrättsråd äfwen äger tillstånd, att sitt ämbete och innehafwande lön till någon, som till dess syssla är competent sökande, genom accord updraga, och den likaledes niuta samma förmån.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren,¹²¹⁵ ang:de majoren Carl Rappes underdåniga ansökning, att åter få komma i tjänst tillbaka, efter den tour, han wid afskedstagandet innehade, samt att i fall sådant bewiljades, skulle honom då imedlertid, och till des han till någon wärkelig syssla kan blifwa befordrad, må bestås lön på extra stat; och hade Kongl. Mai:st i nåder bifallit majoren Rappes ansökning, att få åter träda i tjänst, samt att honom må bestås lön på extra stat, intill dess han niuter wärkelig befordran. Men till det begärte återfäendet af touren, hade Kongl. Mai:st icke kunnat samtycka.

Uplästes öfwerståhållaren baron von Lantingshausens memorial och tillstyrkande,¹²¹⁶ att majoren Rappes ansökning må hel och hållen bifallas, och det så mycket mera, som icke någon rubbning härigenom skjer, eller någon kan säga sig deraf praejudicerad.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har mig wäl icke bekandt orsaken, hwarföre majoren Rappe tagit afskjed, men som han af öfwerståhållaren äger ett så ganska godt loford, så finner jag så mycket mindre, något att påminna, emot majorens ansökning, som jag icke kan se, att någon derigenom blifwer lidande; hwarföre jag ock för min del styrker därtill, att han må undfå öfwerstelieutenantsfullmagt, dock likwäl utan, att någon äldre

---

¹²¹⁴ *slyssla* i prot.

¹²¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 27.

¹²¹⁶ *Ibid.*

därigenom praejudiceras, och att intill dess han wärkelig befordran niuter, må ärhålla lön på extra stat.

Herr rådman Hanqvist instämde härmed.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade förena sig med Hans Kongl. Mai:sts yttrande, ang:de majoren Rappes ansökning, med den tillägging, som herr assessoren Anthonsson nyss förrut gjordt.

Ståndet swarade härtill Ja.

Justerades extractum protocoll, ang:de denna majoren Rappes ansökning, så lydande:¹²¹⁷

S.d. Borgareståndet finner för sin del ingenting billigare, i anseende till de uti Kongl. Mai:sts nådige remiss för majoren Rappe talande omständigheter, än att då bemälte major nu, efter Kongl. Mai:sts nådigste förordnande, återträder i tjenst igen, det samma må skje, med bibehållande af dess förra majors tour. Och som ståndet därjämte finner, att en officerare, som ej allenast wid alle tillfällen wist besynnerlig nit för tjensten den tid han stod i tjenst, utan äfwen efter afskjedstagandet på egen bekostnad kriget biwistat, bör på något sätt huggas och upmuntras, androm till efterdöme, så fant ståndet för godt, att bewilja majoren Rappe öfwerstelieutenantsfullmagt, dock utan praejudice för någon äldre major, wid befordran till wärkelig öfwerstelieutenantsindelning; och kommer ofwan nämde major, att, till des han, efter tour, kan komma till åtniutande af någon sådan indelning, att undfå öfwerstelieutenantslön på extra stat. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr handelsman Bagge och herr borgmästaren Wiggman återkommo, med berättelse, att deputerade wäl icke fått tala med herr grefwen och landtmarskalcken, men icke dess mindre genom assessoren von Post fått det swar, att det anmälte målet skall i det längsta, som giörligit är, uppehållas.

Uplästes ett af herr borgmästaren Johan Boberg inlemnadt memorial,¹²¹⁸ och ansökning, det ståndet täcktes bifalla, och med dess förrord till bifall anmäla dess åstundan, att honom må tillåtas, enär ålderen så kräfwer, att få afstå sin nu innehafwande sysla till någon wärdig efterträdare, som winner

---

¹²¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 136.

¹²¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 180.

borgerskapets mäste förtroende, och den samma då må ensam blifwa Hans Kongl. Mai:st föreslagen.

Herr rådman Hylphers: Jag har ej något att påminna emot herr borgmästaren Bobergs ansökning. Han har länge och wäl tient, men jag finner likwäl nödigt, att giöra det förbehåll, att detta ej må dragas till något praejudicat, för städernes borgmästare, i allmänhet, ty därigenom skulle städerna blifwa alt för mycket lidande.

Herr borgmästaren Schauv: Detta kan aldrig dragas till något skadeligt praejudicat, ty här begäres ej annat, än att få afstå syslan till en wärdig efterträdare, som äger borgerskapets mästa förtroende. Äger man det, så måste ju pluraliteten gjärna se, att han får sysslan, och då är det ju godt, att han ensam står på förslag.

Proposition begärtes.

Och herr talman proponerade, om icke herr borgmästaren Bobergs nyss upläste memorial finge bifall; hwilcket med Ja beswarades.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de denna herr borgmästaren Bobergs ansökning, lydande sålunda:¹²¹⁹

S.d. Lät borgareståndet sig föreläsas riksdagsmannens för Hudvigsvall, borgmästaren Johan Bobergs memorial, hwaruti han anhåller om tillstånd, att wid annalkande ålderdom och orkeslöshet få afstå dess innehafwande borgmästarebeställning till någon, som winner borgerskapets förtroende, och att den samme må Kongl. Mai:st ensam i underdånighet föreslås. Wid öfwerwägande häraf, fant borgareståndet herr borgmästaren Boberg, så mycket mera hafwa gjordt sig förtjent till ihugkomst och belöning, som han, efter idkade studier wid academien samt ausculterande, både wid under- och öfwerätter, flere år beklädt stadsfiscalssysslan i Gefle, och sedan öfwer 20 år warit borgmästare i Huddviksvall, utan att, under en så lång och mödosam tjenstetid, kunna winna någon annan befordran, än att Kongl. Mai:st, år 1757, tillagt honom lika heder och rang med borgmästare i de större städerna. När härtill lägges, att borgmästaren Boberg, såsom riksdagsman, bewistat 5 riksdagar, och så wäl i ståndet, som secrete utskottet och andre angelägne deputationer wisat ren nit för det allmännas uphjelpande, samt skickelighet, och mogen insigt uti de förekomne gjöromålen, och att han, till ståndets fulla nöije, 2:ne riksdagar

---

¹²¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 137.

utarbetat ståndets allmänna besvär, samt tillika i betraktande tages det borgmästaresysslor i allmänhet äro af den beskaffenhet, att de föra med sig mera besvär och ansvar, än båtnad och winning, så pröfwade borgareståndet skiäligt, att icke allenast för sin del bifalla ofwanberörde herr borgmästaren Bobergs ansökning, utan ock att den samma hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall hör-samt, tienst- och wänligen anmäla.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har wäl för någon tid sedan yttrat mine tankar,¹²²⁰ ang:de rang, i så måtto, att jag ansedt den för mindre nödig, om icke skadelig, och att den fördenskull borde uphäfwas. Men som ståndet pröfwat omständigheterne ärfordra, det rangen bibehålles, så föränlåtes jag, att anmärka, det den rang, som städernes borgmästare innehafwa, icke är proportionerad efter deras ämbetens wärdighet, och den parallele, som de, i anseende till andre domareämbeten i riket, böra äga. Hwarföre jag och är af den tanka, att borgmästarne i de större städer, hwaräst cämners-rätter äro, och således för magistraten andra instantien, böra undfå lika rang med lagmän, och borgmästarne i de mindre städer, hwaräst inga cämnersrätter äro, lika rang med häradshöfdingar.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla, denna af herr borgmästaren Sundblad giorda föreställning, och att extractum protocollii härom afgår.

Denna fråga beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Omnberg: Billigheten fordrar, att städernes rådmän jämwäl måge ihogkommas med rang. Och som det är bekant, huru härmed tillgik, i anseende till borgmästarne, neml:n, att de först intoges under du-ellsplacatet, och sedan år 1747 upfördes på rangordningen, så är jag af den tancka, att ståndet nu till en början må begära, det städernes rådmän warda intagne under duellsplacatet.

Herr talman hemställte, om icke detta måtte skje, genom en särskild de-putation framdeles?

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Cervin: Wid det, att ärendet nu förhafwes, ang:de större heder och rang för städernes borgmästare, får jag tillfälle, att hem-ställa, om icke ståndet skulle behaga så laga, att herr vice borgmästaren

---

¹²²⁰ §131.

Malmstén, jämwäl må härunder warda innebegrepen. Hans goda egen-skaper, insigt och förtienst behöfwa ej mitt loford, de tala för sig sielfwe, och äro ståndet nogsamnt bekandte.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Unger förestälte, att billigheten fordrade, det herr borgmästaren Johan Boberg, som har kongl. resolution på lika rang med borgmästarne i de större städer, och herr borgmästaren Gabriel Hagerdt, måge jämwäl under denna tillärnade författning innebegripas, och som större städers borgmästare anses.

Detta bifölls likaledes.

Justerades extractum protocolli, ang:de detta nu förehafde ärende, lydande, som följer:¹²²¹

Ibland annat, som hos borgareståndet, wid innewarande riksdag, förwarit, rörande städerna i riket, och de där wedertagne inrättningar har tillika hos ståndet i öfwerwägande kommit, huru borgmästare- och justitiariebeställningar icke tyckas wara satte i den heder och aktning, som swarar emot deras så wigtige, som mångfaldige ämbetsysslor, eller hwad andre beställningar af jämlik beskaffenhet är tillagt.

Borgmästare hafwa, som bekandt är, att syssla ej allenast med städernes hushållning, handel, politie och rörelse, utan innehafwa och tillika domaresysslor, aldeles af samma beskaffenhet, som lagmän[s]- och härads höfdingebeställningar. De äro till samme skyldigheter, gjöromål och answar bundne. De äro och i samma ordning stälte under kongl. hofrätterne. Ty där inge cämnersrätter äro, utgör rådstufwurätten första instancen, och där cämnersrätter finnas, den andra, aldeles såsom i anseende till lagmäns- och häradsrätter är förordnat.

Den enda skillnad, som emellan lagmäns- och härads höfdingebeställningar förefaller, är i anseende till rangen. Men då alle öfrige omständigheter äro dem emellan lika, och all rang naturligtwis bör wara lämpad efter embetens wigt och beskaffenhet, finner icke borgareståndet, hwad grund och anledning till en sådan skillnad wara kan, utan twärt om, för sin del håller före, att denna skillnad både betager beställningen den aktning, som den samma tillkomma bör, och jämwäl wid många tillfällen kan wara Kongl. Mai:sts och cronans tienst till hinder. Borgareståndet har derföre icke kunnat undgå, att detta de öfrige respective stånden underställa, samt

---

¹²²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 138.

om icke uti föregående omständigheter skulle finnas tillräckelig anledning, att tillägga borgmästarebeställningar samma rang, som lagmän och häradshöfdingar redan tilldelt är, så att uti de städer, där cämnersrätter äro, de kunde blifwa ansedde med lagmän, och i de städer där cämnersrätter icke äro, lika med häradshöfdingar, som nu äro, eller framdeles kunna blifwa. Och emedan borgareståndet härtill hämtar skiäl, af sjelfwa sakens natur, såsom hon utan all wäld betraktad sig företer; altså har ståndet icke kunnat undgå, att härjämte sig ärhindra, hurusom wid academierna i riket finnas consistoria majora och minora, hwilcka äfwen utgjöra 2:ne instancer i rättegången, och äro likaledes under kongl. hofrätten stälte, och fördenskill tyckt rättwist, och med academiernes wärdighet öfwerensstämmande, att professorerna anses med lika rang, som här ofwanföre för borgmästare i de större städerna utsatt finnas. För öfrigt har härwid kommit i öfwerwägande, det företräde, som probstar och kyrkjoherdar, så i kyrkioråd, som eljest i stöd af förre kongl. förordningar tillkommer, och kan ståndet så mycket mindre påsyfta någon ändring däruti, som det nogsamnt finner, att de präster, som sitt ämbete wäl förestå i dubbel heder hållas böra.

Eljäst och som borgmästaren i Huddviksvall herr Johan Boberg redan är försedd med Kongl. Mai:sts nådiga resolution på lika rang med borgmästarna i de städer, hwaräst cämnersrätter äro, och vice borgmästaren herr Olof Malmstén redan 1742 fått kongl. fullmagt, och, såsom officerare, bewistat hela finska kriget, samt sedermera flere gångor blifwit brukad wid domareförrättningar, ofta förestått borgmästaresysslan i Säther, och såsom ståndets ledamot biwistat 3:ne riksdagar, under hwilcket alt han wisat mycken insigt, ärfarenhet och nit för det allmänna. Och härwid äfwen förekomma herr borgmästaren Gabriel Hagerdts utmärkta förtjenster, som sedan år 1729 warit i cronans tjenst, 21 år borgmästare, förrättat häradshöfdinge- och lagmansbeställningar samt biwistat 5 riksdagar på ett sådant sätt, att det både gagnat det allmänna, och hedrat honom sielf, så fant borgareståndet billigt, att tillägga dem personelt lika rang med borgmästare i större städerna. Hwilcket alt med de öfrige respective stånden hör samnt, tjenst- och wänligen communiceres.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de saltbristens förekommande i bohusländske städerna.¹²²²

Uplästes ett af herr assessoren Anthonsson inlemnadt memorial,¹²²³ rörande detta ärende, hwaruti herr assessoren söker bewisa, att de af deputationen föreslagne botemedel, till saltbristens förekommande, äro otillräckelige.

Herr handelsman Bagge: Jag har icke något särdeles att påminna, wid detta extractum protocoll. Den giorda repartitionen af 100 000 t:r salt är riktig, och passad efter städernes omständigheter. Men jag måste likwäl förfråga mig, om under befrielse för umgälder till staden af skiepp och salt, jämwäl skall förstås befrielse för fattigpenningar och mätarepenningar. Desse höra icke staden, utan androm till. Hwad herr assessoren Anthonssons memorial beträffar, förefaller det honom något besynnerligit, att Giötheborg icke har lika exporter med Stockholm, eller sådane, som löna mödan betala frakten, och lemna sådan avance, som ärfordras, att ej behöfwa stegra saltprisen. Giötheborgs fartyg måste gå ut med sten och föra salt hem. Stockholm har däremot, utom järn, plankor, bielckar och tjenlige bräder, som alle wäl betala resan. För öfrigit hoppas jag, att herr assessoren sjelf lærer finna, att det wore både obilligt, och jämwäl skadeligit, om den föreslagne 1 d:r k:rmt skulle tilläggas Stockholms eller andre stapelstäders borgerskap, som skickade saltet till Gjötheborg, eller de andre bohusländske städerna. Ty detta skulle ju nödwändigt ruinera desse senares salthandel.

Herr borgmästaren Kock förk[ ]arade sig aldeles ense med det, som nyss anført blifwit.

Herr assessoren Anthonsson: Det är ju både högst billigt och rättwist, att den som äger lika förmåner och stadsrättigheter, bör ock kunna sälja för lika pris. Nu har Giötheborg icke allenast så store förmåner, som Stockholm, utan ock större, det är bättre för handelen belägit, slipper Sundske tullen, har kortare wäg till utrikes orter. Men ändå säges det ej kunna hålla samma saltpris, som Stockholm. Att landsorterne härigenom oskiäligen betungas, det är en klar sak, och sådant missbruk bör afskaffas. Om den föreslagne d:ren ej kan bestås, så lät oss fastställa någon annan jämgod

---

¹²²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 127. Se ovan vid not 1139.

¹²²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5, bilaga.

förmån i stället. Eljäst lærer ingen Stockholmsbo sända salt härifrån till Giötheborg, ty det kan ej skje utan skada, hälst emedan han alltid måste lida¹²²⁴ i mätningen, jag wet ej af hwad orsak det skjer.

Herr borgmästaren Schauv: Om icke den ordning i botemedlen widtages, som uti extracto protocollii föreslagen är, så hjälper hwarken den projecterade d:ren eller något annat. Men gå wi in uti denne ordning, så förekommas icke allenast de oredor, som eljäst, i anledning af deputationens tillstyrkande, skulle yppa sig; utan förekommas jämwäl bristen, så igenom repartitionen städerne imellan, på ett wist antal tunnor salt, som den i Majj hwarje år till anställande visitationen, hälst om brist då befinnes, andre då få tillfälle och råderum, att skicka salt dit.

Herr assessoren Anthonsson: Detta alt är godt och wäl, men här är tillika frågan, huru man icke allenast skall få tillräckeligit, utan ock salt för någorlunda skjäligit pris i landsorterne.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade bifalla det upläste extractum protocollii i detta mål, med den tillägning, att hwarje stapelstad må påläggas, att, innan stapelfarten om hösten uphörer, wara försedd, med så stort förråd af salt, som swarar åtminstone emot hälften af det, som årl:n af denna wahra, ifrån staden plägar försäljas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr talman: Det är oförsvarligit, att i riket skall klagas öfwer brist och dyrhet på salt. Denna outhärliga wahra borde öfwer alt i riket finnas för skiäligit pris, men när hon här kåstar 24 d:r k:rmt tunnan, måste de i orterne boende betala därför några och 50 till 60 d:r. Secrete handels- och manufacturdeputationen bör fördenskull tänka på någon sådan författning, att ett jämnare och bättre saltköp kan skaffas i landet.

Herr borgmästaren Renhorn: Man kan med skjäl lämpa hit det latinska ordspråket: Omnes licentia deteriores evadimus. Igenom sjelfswäld blifwa wi alt wärre och wärre. Det hörer stapelstäderna till, att förse landsorterne, med tillräckeligit salt, för skiäligit pris. Men det går gemenl:n så härmed, som i alt annat, som högstnödigt är till allmänhetens underhåll. Man lagar häldre så, att derpå skall wara någon brist, än öfwerflöd, på det wahran må kunna hållas i högt pris. Man winner därigenom mera på ett mindre, än eljäst på ett större capital. Nog weta wederbörande, att detta strider emot

---

¹²²⁴ *lidan* i prot.

billighet och rättwisa. Men ho frågar nu mera efter sig skyldighet? För min del håller jag före, att den stad, som befinnes med wilja och flit hafwa brustit uti sin skyldighet, i detta så högst angelägne mål, borde mista sin stadsrätt.

Herr grosshandlaren Clason: Om det wärkställes, som det nu bifallne extractum protocollii innehåller, kan ingen saltbrist yppa sig; ty om stapelstäderna, hwarje höst efter sluten sjöfart, hafwa så stort förråd¹²²⁵ af salt, som till halfwa års wanliga provisionen i hwarje stad ärfordras, kan ingen brist existera. Emedan detta är aldeles tillräckeligit till den tid, då sjöfarten näste währ blifwer öppen.

Uplästes ett af herr rådman Thöllberg inlemnadt memorial¹²²⁶ och ansökning, å Wasa stads borgerskaps wägnar, det täcktes ståndet, detta borgerskapet i så måtto biträda, att vice häradshöfdingen Leopold må till borgmästare i ber:de stad befordras, uti borgmästarens, nu mera assessoren Zollins ställe, som för ålderdom och siuklighet tagit afskjed. Anförandes herr rådman Thölberg, såsom bewekande skiäl, till bifall i denna ansökning, att Leopold skall ingått något accord, att understödja den afträdande, som skall wara stadd i ett nog torftigt tillstånd; hwilcket understöd Zollin skulle sakna, i fall någon annan, än Leopold, blefwe des efterträdare i sysslan.

Herr borgmästaren Wallentein: Mig är berättadt, att beswär äro anförde öfwer detta förslag. Om det sig så förhåller, lærer wara bäst, att hafwa anstånd, med detta nu anmälte ärende, till dess man får se, huru beswären kunna blifwa afgiorde.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Hwarföre skall saken uppehållas, enär man icke wist wet, om någre beswär äro anförde; för min del, tror jag icke, att något sådant skjedt.

Herr borgmästaren Mollin: Jag bör anmäla, att assessoren Zollin har länge och wäl tjent, men icke dess mindre är han nu på des ålderdom, stadd i ett nog torftigt tillstånd. Det wore således wäl, om han af sin efterträdare kunde winna något understöd. Detta skjer om vice häradshöfdingen Leopold befordras, ty han har wisat sig willig därtill. Och denna be-

---

¹²²⁵ *förråd* i prot.

¹²²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 181.

fordran lærer så mycket snarare kunna understödjas, som borgerskapet sjelf nu giordt ansökning därom, genom stadens fullmäktig, rådman Thölberg.

Herr talman hemställte, om icke herr rådman Thöllbergs nyss upläste memorial finge bifall.

Detta hemställande besvarades med Ja.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de detta ärende, lydande sålunda:¹²²⁷

S.d. Såsom riksdagsfullmäktigen för Wasa stad rådman Thölberg hos ståndet anmält, den ömhet, hwarmed borgerskapet derstädes bemöt deras borgmästare, Jacob Anders Zollin, då han för ålder och siuklighet funnit sig nödsakad, att begära nådigt afskjed; i ty borgerskapet welat betinga honom af den, som hans ställe skulle tillträda, något understöd, hwartill v. häradshöfdingen Eric Rudolph Leopold, hwilcken borgerskapet hälst åstundat till hans efterträdare, för dess insigt i stadens hushållning och borgerliga näring, samt bekanta skickelighet, äfwen funnit sig benägen, så har borgareståndet, i anledning af riksdagsfullmäktigens, på borgerskapets wägnar, därom giorda trägna anhållan, funnit för godt, sådant borgerskapets i Wasa wälmenta ändamål att understödja, och förty icke allenast för sin del besluta, att hos Kgl. Mai:st i underdånighet anhålla, det må vice häradshöfdingen Leopold, som är på första rummet underdånigst föreslagen, warda till borgmästareämbetet i Wasa efter borgmästaren Zollin nådigt befördrad, utan och detta, till de öfrige respective ståndens gunstbenägna bifall, hörsamt, dienst- och wänligen i bästa måtto recommendera.

Herr rådman Hylphers: Som jag håller före, att sådane cabinetsmåls uptagande och afgjörande är stridande emot lagen; så föränlåtes jag att hemställa, om icke någon författning må tagas, så, att alle sådane mål ej måge föredragas.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af d. 9 Julii sidstl:e,¹²²⁸ med hemställande, om icke riksdagen måtte slutas 3:ne månader efter berörde datum, och att, till detta ändamålets winnande, plena såwäl som deputationerne måge sammanträda kl. 8 om morgonen, hwarjämte eftermiddags-sessioner kunde nyttias.

---

¹²²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 139.

¹²²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 11.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis af den 10 i denne månad,¹²²⁹ ang:de prästeståndets nyss anförde protocollsutdrag. Och hade ridderskapet och adelen bifallit, att så wäl plena, som deputationerne måge sammanträda kl. 8 om morgonen, samt att eftermiddagssessioner kunna nyttjas, då till förmodandes wore, att de till störste delen ännu oafgjorde riksdagsärenden kunna till slut befordras. Men innan detta skjedt, kunde ridderskapet och adelen icke utsätta någon wiss tid till riksdagens slut.

Ståndet fant godt, att bifalla detta ridderskapets och adelens yttrande.

Uplästes å nyo commendanten grefwe Oxenstiernas ansökning,¹²³⁰ att få afstå genom accord sin innehafwande syssla, och därwid niuta den förmån, som pensionsreglementet för öfwerstar innehåller, med mera ut in actis.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen bifallit således, att hwad som kan brista i summan, efter pensionsreglementets, för öfwerstar, må upfyllas af statsmedlen. Men prästeståndet hade allenast bifallit, att commenda[n]ten grefwe Oxenstierna må få accordera bort sin syssla.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla ridderskapets och adelens yttrande.

Härtill swarade någon Ja, men flere Neij.

Herr talman frågade fördenskull, om prästeståndets yttrande finge bifall.

Och ståndet samtyckte härtill, med de tillägning, det emedan hos secreta utskottet lærer wara någon öfwerläggning, huru och på hwad sätt, commendanten måge under pensionscassan innebegripas, så må commendanten grefwe Oxenstierna, enär härutinnan något wist kan warda fastställt, undfå och niuta den pension, som för commendanten warder stadgad.

Herr talman påmint, att nödigt wore, det en deputation måtte afgå, och hos de öfrige stånden till bifall anmäla, ståndets extractum protocollis,¹²³¹ ang:de borgmästarnes rang, samt ang:de borgmästaren herr Johan Bobergs ansökning, att få afstå sin innehafwande syssla, wid hwilket tillfälle jämwäl hos ridderskapet och adelen må gifwas wid handen, ståndets extractum protocollis,¹²³² ang:de saltbristens förekommande i bohusländske städerna skall snart nedsändas.

---

¹²²⁹ Ibid.

¹²³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 170.

¹²³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 138. Se ovan vid not 1221.

¹²³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 127. Se ovan vid not 1139.

Herr borgmästaren Renhorn och ellofwa herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes F. Lagerswärds memorial¹²³³ och förslag till en säkrare och indräktigare revenué, för Kongl. Mai:st och cronan, af brännewinsbrännandet, än den, som hittills genom taxering kunnat ärhållas.

Detta memorial remitterades till bewillningsdeputationen.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹²³⁴ ang:de ett af secreteraren wid Åbo academie, Johan Olivecreutz, ingifwit project, till magazins inrättande för Kimito och Sagu soknars inwånare i Åbo län, hwilcket project deputationen gillat och till fastställande anmält, samt därhos hemstält om icke secreteraren Olivecreutz, så i anseende till denna gagneliga inrättning, som ock i hänseende till dess erwiste många prof af skickelighet och nit, för landthushållningens uphielpande, måtte med lagmansfullmagt och -wärdighet huggas.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Renhorn och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputationen anmält hos de öfrige stånden de anförtrodde ärender, och fått det wanliga swar, att de wilja företaga och afgjöra de anmälte målen.

Åtta deputerade från prästeståndet anmältes, och infördes, och gaf ordföranden, biskoppen doctor Benzelstierna, wid handen, att prästeståndet förehaft och bifallit det från ridderskapet och adelen anmälte ärendet, ang:de herrar riksens råd, grefwar Bielke och Bondes återinträde i rådet. Prästeståndet hade ock bifallit ridderskapets och adelens extractum protocoll, ang:de det bortgifne Nykiöpings landshöfdingedöme, och hofrättsrådet Ehrencreutz befordran, undantagande den del därpå, som angår lönen. Och ang:de den författning, som ridderskapet och adelen föreslagit, då riksens ständer wilja begära, att mål skola hwila, hos Hans Kgl. Mai:st, hade prästeståndet tillagt, att sådant bör hos Hans Kgl. Mai:st anmälas, genom talemännen.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och försäkrade, att ståndet icke lærer underlåta, att snart företaga och afsluta de anmälte ärender.

---

¹²³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 182.

¹²³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 22.

Deputerade afträdde.

Justerades ståndets resolution, å secreta deputationens betänckande,¹²³⁵ ang:de krigsrådet Hermelins beswär, så lydande:

Ståndet bifaller deputationens betänckande, med den tillägning, att krigsrådet Hermelin må hos Kongl. Mai:stt anmälas till statssecrete-rarecharacters ärhållande.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Otto Olofsson, wid handen, att hos bondeståndet kommit under öfwerwägande, huru angelägit det wara will, att få en skickelig, och i ärenderne kunnig man till contoiret efter förr detta cammereraren, nu mera cammarrådet Stockenström, och hade cammarförwandten Lönberg i berörde contoir, som tillika är den älste inom wärket, härwid kommit i åtancka, såsom aldeles skickelig och pålitelig, samt wälförtient. Hwarföre ock bondeståndet gjerna skulle se, honom därtill förhulpen. För öfrigit berättade ordföranden, att bondeståndet förehaft secreta deputationens betänckande, ang:de ryttmästaren Ahlberg, och wille däröfwer yttra sig, genom extractum protocoll.¹²³⁶

Herr talman yttrade sig icke twifla, det ju ståndet lærer se till, huruwida bondeståndet kan skje nöije i det först anmälte ärendet. Det senare hade borgareståndet icke ännu förehaft.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af herr borgmästaren Sacklén inlemnadt memorial,¹²³⁷ ang:de häradshöfdingen i Östergjöhland, Lars Lostbohm, hwilcken tjent 6 år såsom auditeur, warit 14 år häradshöfdinge, samt under samme tid för rättadt åtskillige extra domare- och lagmanssysslor, så inom, som utom hofrätten, hwarwid han städse hederl:n upfördt, och fördenskull 2:ne gånger warit upförd på assessors förslag, samt innan kort till en slik ledighet 3:dje gången lærer upföras; hwarföre ock på det Lostbohm i des tiensteår, och wundne tour ej må blifwa lidande; ty hemställer herr borgmästaren, om icke Lostbohm, wid sin innehafwande häradshöfdingesyssla, måtte undfå assessors namn och heder, och då, inom eller utom hofrätten, han

---

¹²³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 31.

¹²³⁶ Se bondeståndets protokollsutdrag 13 augusti 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 39.

¹²³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 183.

sig till befordran anmäler, efter sine tjensteår, äga tour framför de yngre, som nu till assessorer befordrade blifwit.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,¹²³⁸ ang:de Lostbohm, af samma innehåll, som nyss anført är.

Herr borgmästaren Schauv: Jag lemnar Lostbohm i sitt goda värde, och skall det icke wara mig emot, om han kan befordras. Men det måste jag ärhindra, att då wi wiljom hielpa andre, böra wi ock täncka på våre egne, och se till, att deras lott icke blifwer den sämsta. Wi wete en vår ledamots omständigheter, neml:n herr borgmästaren C. G. Boberg. Han bör hielpas, och ståndet bör gripa honom under armarne.

Herr borgmästaren Unger: Jag wet icke wist om herr borgmästaren Carl G. Boberg nu mera bryr sig om assessorat i hofrätten. Jag tror snarare, att han häldre såge, det honom måtte tillåtas, att få accordera sig till någon lagmanssyssla, och afstå sin egen.

Herr borgmästaren Schauv: Som man är i owisshet, hwad föresatts herr borgmästaren Boberg hyser, och han icke sjelf är närwarande, så begär jag, att detta ärende, ang:de Lostbohm, må hwila.

Denna begäran bifölls.

Herr borgmästaren Lönbohm: Jag har genomsedt capitainen Kreitlovs ansökning,¹²³⁹ och finner, att han wärkeligen warit lidande, hwarföre jag och hemställer, om icke den samma må remitteras till justitiaedeputationen.

Herr borgmästaren Lange: Kreitlov är en orolig och elacker man, som gjordt ständer beswär alle riksdagar, men i synnerhet har han ständigt oroat sine förmän och cammerater, nu med det ena, nu åter annat uptåg.

Herr rådman Hanqvist: Jag kan ej se, hwarföre hans memorial ej skulle kunna remitteras. Har han rättwisan på sin sida, så bör han ock få niuta den till godo. I annorhändelse skjedde ju honom orätt. Men om hans klagan är obillig, så lärer deputationen anse honom, såsom han förtienar.

Härmed instämde herr borgmästaren Schauv till alla delar.

Herr borgmästaren Kiörning begärte, att Kreitlovs memorial måtte upläsas, på det man måtte därpå kunna inhämta sakens rätta sammanhang.

Denna begäran bewiljades, och berörde memorial uplästes.

---

¹²³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 34.

¹²³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 178.

Men icke dess mindre fant ståndet godt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de fabriqvernes flyttning; lydande, som följer:¹²⁴⁰

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande af den 17 sidstl:e Junij, ang:de wisse fabriqvers flyttning ifrån Stockholm till landsorterne, jämte öfwerstelieutenanten Ehrensvärds i samma ämne ingifne memorial, och ärbara bondeståndets, den 29 Julij, däröfwer författade extractum protocoll, och fant borgareståndet godt, att förena sig med ärbara bondeståndet, så att de inrättningar, som bestå af 5 klädes- och 8 tygsstohlar, men ej därunder, och blifwa flyttade ifrån Stockholm till landsorterne, måge niuta det föreslagne flyttningspraemium.

Och som borgareståndet tyckte billigheten fordra, att de i landsorterne redan anlagde fabriqver ej mindre böra upmuntras, än de, som ifrån Stockholm dit flyttat, så pröfwade borgareståndet skiälligt, att den fabriqveur i landsorterne, som utwidgar sin redan anlagde fabriqve, bör ha lika praemium, med den, som flyttar ifrån Stockholm, som ock borgareståndet tycker flyttningshielpen böra efter miletalet uträknas, i proportion af hwad deputationen föreslagit, antingen wägen är kortare, än 20, eller längre, än 60 mil, samt att en sådan fabriqvernes flyttning ej bör landsorten påtwingas, utan wederbörande magistrater och hallrätter äga frihet, enligt förra lagar, att sig utlåta, huruwida det kan wara nödigt, och nyttigt, eller ej. Hwarwid ståndet äfwen faststälte, att de fabriqver, som genom wåda blifwit förolyckade, måge niuta hielp och understöd. Hwilcket med de öfrige respec-tive stånden hörsamt,ienst- och wänligen communiceres.

Skildes åt.

---

¹²⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 140.

Åhr 1761 den 20 Augusti

S.d. Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de commercerådet Vult von Steijerns befordran, till hofcantzlersfullmagt och lydde, som följer:¹²⁴¹

S.d. Lät borgareståndet sig föredraga, att af commercerådet och riddaren af kongl. Nordstiernaorden, herr Johan Julius Vult von Steijern inlemnadt memorial, hwarmedelst det lidande wid handen gifwes, hwaruti herr commercerådet blifwit försatt, genom herr krigsrådet Carl Cederschiölds befordran, till statssecreterarebeställningen wid kongl. krigsexpeditionen, äfwen som ock genom den lika heder och lön, med tillsägelse om beställning, som herr krigsrådet Hermelin skall blifwit tillagt, ehuru bägge desse herrar krigsråderne innehafwa yngre fullmagter, än den herr commercerådet äger. Och som herr commercerådet härigenom blifwit satt utur dess företrädesrätt, både till förslag och beställning; ty anhåller herr commercerådet om upprättelse och ärsättning; hwilcken likwäl, efter herr commercerådets egen önskan, ej sträcker sig vidare, än blott till ett hedersteckn, hwarigenom dess företrädesrätt, för ofwan bemälte dess yngre befordrade ämbetsbröder må blifwa honom återställd, neml:n caractèr, af hofcantzler, såsom ett ämbete, till hwilcket collegiers äldre ledamöter jämwäl kunna begära förslag. Detta alt, med det mera, memorialet innehåller, tog borgareståndet under behörigt öfwerwägande; och emedan ståndet hade sig nogsamt bekandt, herr commercerådets långliga tjenstetid och den berömliga nit, samt utmärkta skickelighet, som han så wid de honom anförtrorde ordinarie ämbeten, som mångfaldige andre commissioner, och flere widlyftige extra arbeten, altid ådaga lagt, både till Kongl. Mai:sts och riksens ständers egit fulla nöije, och borgareståndet härhos fant, att herr commercerådet, genom ofwanberörde herrar krigsråders befordran, wärkeligen måste blifwa lidande; ty pröfwade ståndet sjelfwa rättwisan fordra, det må herr commercerådet Vult von Steijern ärhålla hofcancellersfullmagt, och tour till widare befordran, ifrån fullmagtens dato, samt i händelse differencen imellan krigsråds- och statssecreterarelönerne skulle herr krigsrådet Hermelin blifwa tillagd, herr commercerådet, då jämwäl må undfå en lika förmån, och skulle föröfrigit borgareståndet gärna se, att herr commercerådet, i anseende till dess utmärkte förtjenster, måtte snart niuta wärkelig befordran, såsom en rättwis belöning honom till hug-

---

¹²⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 141.

nad ländande, på dess annalkande ålderdom. Hvilcket fördenskull hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, skulle anmälas.

Justerades ståndets extractum protocollī, ang:de chemiae professionen wid Lunds academie lydande sålunda:¹²⁴²

S.d. Föredrogs högwördige prästeståndets och ärbara bondeståndets extracta protocollī af den 7 och 10 i denne månad, ang:de nödwändigheten af en chemiae professions inrättande wid Lunds academie, under en egen professors wård och skötsel, hwartill prästeståndet föreslagit medicinae adjuncten wid berörde academie, doctoren Christian Wollin, hwilcken icke allenast äger fullgiltige wittnesbörd om ärforderlig insigt, i de chemiske wetenskaperne, och sedan år 1750 med beröm, såsom docens, gådt de studerande tillhanda, utan ock, såsom medicinae adjunct, står härtill närmast i tour; och hade bondeståndet detta alt bifallit med den tilläggnig, i anledning af anförde skjäl och omständigheter, det må doctor Wollin, så snart någon profession i philosophiske faculteten wid Lunds academie blifwer ledig, undfå till chemieprofessionen den lön, som philosophisk professionen åtfölgt, och den yngsta professoren imedlertid tiena utan lön, till dess någon sådan genom vacance kan honom tillfalla. Och som borgareståndet jämwäl ansåg en chemiae professions inrättande wid academien i Lund för aldeles nödwändig och nyttig, och ståndet hade sig bekandt, att den föreslagne författningen, ang:de lönen, länge varit brukelig wid kongl. academien i Upsala; i anseende hwartill jämwäl ståndet, genom påskrift, å secrete utskottets extractum protocollī af den 6 sidstl. Maj, ang:de chemiae professionen i Åbo, funnit nödigt, att yttra sig, att hwad i berörde extracto protocollī förordnas, om professor Gadds lön, må jämwäl lämpas till samtel:e academierna i riket, så att yngste professorn altid må tiena, antingen utan, eller med den minsta lönen, så förklarade ståndet äfwenledes nu, dess bifall till det högwördige prästeståndets och der ärbara bondeståndets ofwanberörde extracta protocollī; men likwäl på det sättet, att den lön härifrån undantages, som är philosophiae experimentalis professionen tillagd; hälst emedan Kongl. Mai:st, uppå secrete utskottets tillstyrkande, i nåder behagat, genom skrifwelse af den 2 November 1752, till academiaecancelleren, förordna, att enär philosophiae experimentalis-

---

¹²⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 142.

professionen ledig blifwer, skall den därwid följande lönen tillfalla oeconomiae professoren.

Borgareståndet finner så mycket mera nödigt, att denna författning, ang:de lönen, må widtagas, som härigenom på en gång 3:ne fördelar winnas: 1:o att chemien, som ej för ungdomen kan demonst[r]eras, utan dryg kostnad för professoren på detta sättet kan med full drift skjötas wid academien, 2:do att professoren då ej nödsakas att söka transport ifrån en syssla, som warit hans hufwudstudium, och den han så wäl är wuxen, till en annan, på hwilcken han förrut, tör hända, mindre tänckt; samt 3:tio, at riksens ständer ej vidare blifwa hädanåt beswärade med ansökning om lön. Hwilcket fördenskull hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen skulle anmälas.

Justerades extractum protocoll, ang:de auditeuren Gripenbergs befordran till häradshöfdingesyssla; och lydde detta således:¹²⁴³

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande, öfwer de af auditeuren wid Nylands och Tavastehus läns dragoneregemente, Magnus Wilhelm Gripenberg, anförde beswär, att han wid förslagers uprättande, så wäl wid den i kongl. Åbo hofrätt år 1758, ledige wordne advocatfiscalsbeställning, som åtskillige sedan berörde tid under bemälte hofrätt ledige blefne jurisdictioner, af yngre blifwit förbi-gången, och ehuru ståndet war af enahanda tanka med deputationen, att kongl. hofrätten, så i anledning af 30 § regeringsformen, som 1756 års tjenstebetänckande,¹²⁴⁴ haft fog, att upföra på förslag de af dess betiening, öfwer hwilcke Gripenberg klagat. Likwäl ock emedan bewist är, att Gripenberg wärkeligen, förr än desse börjat auscultera, warit brukad wid sysslorne i kongl. hofrätten, samt att han så wäl därstädes i 9 år, med wederbörlig flit och skickelighet, skiött de honom anförtrodde ärender, som sedermera ifrån år 1750 på lika sätt förestått dess innehafwande auditeurssyssla; hwarigenom han till befordran gjordt sig wärdig och wälförtjent. Fördenskull och på det Gripenberg icke än vidare och på sätt, som hittils skjedt, må kunna ifrån befordran utestängas; ty pröfwade ståndet rättwist, det hos Hans Kgl. Mai:st

¹²⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 143.

¹²⁴⁴ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

i underdånighet anhållas må, om nådig befallning till dess och riksens Åbo hofrätt, att upföra auditeuren Gripenberg på förslag till först ledigblifwande häradshöfdingesyssla, och med des föreslående fortfara, till des han niuter wärkelig befördran. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Uplästes ett af herr borgmästaren C. Finerus inlemnadt memorial,¹²⁴⁵ hwaruti herr borgmästaren anmäler, det sedan han tjent öfwer 30 år, af hwilcka han 18 år warit borgmästare, och nu snart är 60 år gammal, funne han icke allenast sin hälsa dagel:n aftagande, utan ock sine wilckor nog knappe och ringa, hwilcket däraf härört, att herr borgmästaren för trägne sysslor ej haft tid, att skiöta dess hälsa och ägendom, anhållandes herr borgmästaren fördenskull, det honom måtte lemnas ledighet från tienstgjörandet, när omständigheterne så ärfordra, med det wilckor, det herr borgmästaren imedlertid will lemna, efter öfwerenskommelse, någon del af des lön till nu warande vice borgmästaren Pehr Wiggardt, eller den af rådstufwurättens ledamöter, som des vice företräder, skulle ock herr borgmästaren förunnas, att framdeles få afstå en af de bägge borgmästare-sysslor, som högst salig Hans Kongl. Mai:st konung Fridric honom personelt förundt, eller och bägge till den, som winner borgerskapets förtroende, så att den samma måtte ensam Hans Kongl. Mai:st föreslås, wunne herr borgmästaren därigenom ett litet understöd på des ålderdom, och lade borgmästaren mundteligen härtill: Jag har ej welat anföra i detta mitt memorial, att jag studerat, ehuru jag därutinnan gådt så långt, att jag warit adjunct wid academien, och dess utom stått på förslag till bättre sysslor, än den jag nu innehafwer.

Herr talman frågade, om icke herr borgmästaren Finerii memorial och begäran finge bifall, och att extractum protocolli härom måtte afgå.

Denna fråga beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Finerus: Jag ärkänner med wördnad den gunst och bewågenhet, som ståndet behagat wisat mig. Och skall jag sådant uti ett tacksamt minne behålla. För öfrigt får jag lof att gifwa wid handen, det jag, i det säkra hopp, att winna ståndets bifall uti min ansökning, har låtit därom författa extractum protocolli, hwilcket jag nu gärna såge justeradt.

---

¹²⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 144, bilaga.

Detta extractum protocollu uplästes och bifölls, lydande sålunda:¹²⁴⁶

S.d. Hos borgareståndet har genom ingifwit memorial, borgmästaren och riksdagsmannen Carl Finerus, anhållit, det i anseende till dess swaga hälsa och annalkande ålderdom, och för att någon gång hafwa tillfälle, att wårda och skiöta dess några och 30 mil ifrån Nykiöping belägne egendom, honom måtte lemnas ledighet ifrånienstgjörande, när han efter öfwerenskommelse öfwerlåter någon del af des lön, till nu warande vice borgmästaren Peter Wigardt, eller däräst han blefwe hindrad, till den af rådstufwurättens ledamöter, som dess vices föret-räder. Afwenledes anhåller borgmästaren, att framdeles till någon, som winner borgerskapets förtroende, få afstå en af de bägge honom i Nykiöping updragne borgmästaresysslor, eller ock bägge, i fall höga wederbörande skulle finna, att de jämwäl hädanefter böra combine-ras, i hwilken händelse, den samma ensam skulle komma att Kongl. Mai:st i underdånighet föreslås. Denna borgmästaren Fineri ansök-ning, tog borgareståndet i behörigt öfwerwägande, och aldenstund herr borgmästaren redan öfwer 30 år warit uti Kongl. Mai:sts och cronans tienst, samt, efter det han 2:ne gånger blifwit till häradshöf-dingesyssla föreslagen, 17 år borgmästare, under hwilcken tid han, såsom ståndets ledamot, biwistat 4 riksdagar, och därwid både i secrete utskottet, och andre angelägne deputationer, till ståndets fulla nöije sig upført, samt å daga lagt, rättskaffens nit för det allmänna. Fördenskull fant ståndet så mycket billigare, att ofwanuptagne dess ansökning samtycka, som borgmästaresysslor i allmänhet äro af den beskaffenhet, att de medföra mera beswär, än båtnad och winning. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wän-ligen communiceres.

Herr borgmästaren Kock: Jag har en swag hälsa, och skulle fördenskull gjärna se, om mig bewiljades en lika förmån, som ny wederfarits herr borgmästaren Finerus. Jag hoppas ock, att mine förtienster skola gifwa an-ledning till sådan bewågenhet. Sedan jag wid flere år wid academien win-lagt mig om sådane studiers inhämtande, som ärfordras hos den, som i framtiden will blifwa en skickelig ämbetsman, och jag jämwäl sedan ge-nom ausculterande denne min föresatts fullfölgt, blef jag änteligen år 1746 borgmästare i Uddevalla, hwilcken syssla jag således i 15 år innehaft. Jag

---

¹²⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 144.

har under denne tid biwistat fyra riksdagar, och utom andre angelägne deputationer, jämwäl warit i secreta utskottet, samt sidstl:e riksdag ledamot i den då förordnade commissionen.

Herr talman hemställte, om icke herr borgmästaren Kocks nu anförde begäran finge bifall, och att extractum protocollii därom må utfärdas.

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Fries yttrade sig: Jag föranlåtes jämwäl, att anhålla om en lika förmån som herrar borgmästarne Kock och Finerus, nu bewiljad är. Och will jag framdeles vidare upgifwa de orsaker, som mig till denna ansökning föranlåta, jämte förteckning på mine förtienster. Imedertid hoppas jag ståndets benägna bifall till denna min anhållan.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla denna af herr borgmästaren Fries gjorda ansökning.

Och ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Biörkman: Det är högtärade ståndet bekant, att jag blifwit upförd på förslag, till den nu ledige warande justitiaeborgmästare-sysslan i Norkiöping. Jag har jämwäl förrut en gång stått på förslag till en dylik syssla, men ej fått hugna mig af Hans Kongl. Mai:sts nådigste utnämna[n]de. I owisshet stadd, huru wida jag må kunna ärhålla den förmån, att denna gång blifwa i nåder utnämnd, föranlåtes jag, att anhålla, om högtärade ståndets benägna biträde, hos de öfrige respective stånden, att jag af riksens ständer må hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, till denna sysslas ärhållande.

Herr directeuren Schenbom: Herr borgmästaren Biörkmans befordran är mig icke emot, när den kan skje på den ordinaire vägen. Men om den skall skje på detta sättet, som nu begäres, finner jag den aldeles betänkelig; ty de trenne wärdige män, borgmästaren Hökerstedt, och stadsens secreterare, som jämte herr borgmästaren Biörkman stå på justitiaeborgmästare-förslaget upförde, blifwa försatte i lidande, om herr borgmästaren Biörkmans ansökning winner bifall, i det, att de då warda på en gång uteslutne ifrån den förmån, som dem annars kunde, genom Hans Kongl. Mai:sts nådigste wälbehagelige utnämmande, tillfalla. Detta tyckes ock strida emot Hans Kongl. Mai:sts höga rätt i synne[r]het, nu och sedan ett ordenteligit förslag är uprättadt, och till Hans Kongl. Mai:st insänt. Jag för min del måste och blifwa lidande, ty om borgmästaren Hökerstedt ärhölle, som troligit är, den ledige justitiaeborgmästare-sysslan, kunde jag, såsom råd-

man, söka politieborgmästaresysslan efter honom, samt komma på förslag, och till äfwentyrs ärhålla sysslan. Men om herr borgmästaren Biörkman på detta föreslagne sättet befordras, är alt hopp i detta målet jämwäl för mig ute. I anseende till hwilcket alt jag hoppas, att högtärade ståndet lærer finna betänkeligit, att bewilja herr borgmästaren Biörkmans ansökning.

Herr borgmästaren Sundblad styrkte därtill, att herr borgmästaren Biörkman och herr directeuren Schenbom måtte sins imellan komma öfwerens.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har hördt, att herr borgmästaren Biörkman redan en gång stått på förslag till borgmästaren i Norrkiöping. Men ehuru han nu andra gången finnes därpå upförd, twiflar jag dock, att han får sysslan, om det icke skjer på det af honom föreslagne sätt. Jag kan icke se, att de öfrige föreslagne därigenom blifwa wärkeligen lidande, mera än eljäst, ty allenast en af 3 kan få sysslan. Och aldraminst skulle Hökerstedt kunna klaga, som redan förrut är borgmästare, och har haft wackert anbud, af herr borgmästaren Biörkman, men på intet sätt welat antaga det samme.

Herr talman hemställte, om icke herr borgmästaren Biörkmans ansökning i detta mål finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Justerades ståndets extractum protocollī, ang:de herr borgmästaren Biörkmans befordran, och lydde detta protocollsutdrag sålunda:¹²⁴⁷

S.d. Uplästes riksdagsmannen ifrån Norrkiöping, borgmästaren och rådmannen Sven Biörkmans ansökning, om underdånig föreskrift till Kongl. Mai:st, att ärhålla den i bemälte stad ledig warande justitiae-borgmästarebeställning, till hwilken han, efter förrättadt wal, på underdånigt förslag är upförd. Och som bemälte borgmästare, efter 7 års idkade studier wid Upsala academie, samt ausculterande uti Kongl. Mai:sts och riksens Götha hofrätt, år 1741 blifwit notarius publicus, år 1749 rådman, och år 1751 hallrättspraeses, alt i Norkiöping, att således ej kan fela, det han ju äger tillräckelig kundskap, om stadens tillstånd, handel och rörelse med mera; han jämwäl år 1758 warit på förslag, till då warande ledige borgmästaresyssla i Norrkiöping, upförd, samt år 1760 blifwit benådad med Kongl. Mai:sts nådige fullmagt på borgmästarenamn och -heder, lika med borgmästarne i de större städerne, hwartill kommer, att han nu wid riksdagen, såsom en rättskaffens riksdagsman ägnar och anstår, sig till ståndets fulla nöije

---

¹²⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 145.

upfördt. Altså fant ståndet godt, det må Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att af förslaget till det i Norrkiöping ledigt warande borgmästareämbete i nåder utnämna borgmästaren Sven Biörkman, hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras skulle.

Herr borgmästaren Kiörning hemstälte, om icke assistenten Hackman, som nu är upförd på rådmansförslag här i staden, måtte ärhålla ett lika biträde, som herr borgmästaren Biörkman nu bewiljad är.

Men ståndet behagade icke utlåta sig häröfwer.

Uplästes ett af herr borgmästaren Johan Eek inlemnadt memorial och ansökning,¹²⁴⁸ att warda befordrad, till den efter häradshöfdingen Escolin ledig warande jurisdictionen, i Öfre Satacundae härad och Biörneborgs län. Förmodandes herr borgmästaren, att denna hans ansökning skall så mycket mindre kunna sägas lända någrom till praejudice, som flere under Åbo hofrätt, hwilcke tient mindre tid, än herr borgmästaren redan blifwit med häradshöfdinge- och andre fördelacktige tienster försedde. Hwarpå det jämwäl är ett bewis, att herr borgmästaren nu söker syssla efter en, som tillika med honom till auscultant i hofrätten blifwit antagen, med mera ut in actis.

Herr talman hemstälte, om icke detta memorial finge bifall.

Hwilcket beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Finerus: Jag har niutit ståndets gunst och wälwilja till godo, genom den ärhållne expeditionen, andre hafwa ock niutit samme förmån med mig. Men wi böra ihogkomma jämwäl andre, dock så, att en wår ledamot tillika warder hulpen, neml:n herr borgmästaren Carl G. Boberg. Detta kunde skje på det sättet, om lagmannen grefwe Jacob Gyllenberg finge tillstånd, att afstå sin innehafwande lagmanssyssla till herr borgmästaren Boberg, och därhos lof, att accordera sig till en landshöfdingesyssla, samt imedlertid ärhålla landshöfdingefullmagt. Herr grefwens och lagmannens förtienster äro mera bekante, än att jag behöfwer dem anföra här. Han är till sin origine borgare, men hans farfader och faderbröder hafwa beklät höge tienster, och sutit i rådet. Föröfrigit hemställer jag, om icke herr borgmästaren Boberg må tilläggas den förmån, att få bort-

---

¹²⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 184.

accordera sin borgmästaresyssla till någon, som kan winna borgerskapets förtroende.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Jag har på flere sätt redan förr detta fått fågna mig af högtärade ståndets gunst och bewågenhet, hwarföre jag wördsammast tackar. Min tancka har wäl varit, att söka inträde i Götha hofrätt, men sedan så många, genom riksens ständers befordran, gått mig förbi, så finner jag nu mera den vägen för mig så mycket mindre fördelaktig, som jag fast mera därigenom skulle blifwa lidande. Om högtärade ståndet fördenskull täcktes bifalla herr borgmästaren Fineri anförde förslag, så torde jag kunna hjälpas, och således få ett ytterligare tillfälle, att wörda ståndets gunst och bewågenhet emot mig.

Herr borgmästaren Schauv: Lagmannen grefwe Gyllenborg är en wäl förtient och hederlig ämbetsman; låtom oss bifalla, att han må undfå nu genast landshöfdingefullmagt, jämte rättighet, att ärhålla det först ledigt blifwande landshöfdingedöme, samt imedlertid tillstånd, att bortaccordera sin innehafwande lagmanssyssla till herr borgmästaren Carl G. Boberg, hwilcken ock får afstå sin syssla till den, som kan winna borgerskapets förtroende.

Herr talman hemställte, om icke detta herr borgmästaren Schauvs yttrande finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de herr borgmästaren Eeks befordran och lydde således:¹²⁴⁹

S.d. Hos borgareståndet kom i öfwerwägande, huruledes borgmästaren och riksdagsfullmäktigen ifrån Raumeå stad, Johan Eek, i anseende därtill förtjent, att med vidare befordran hugnas, att han, som efter flere års anlagde academiska studier, redan år 1744, blifwit auscul[n]t i Åbo hofrätt, men nu mera i 13 års tid förwaltat borgmästaresysslan i Raumeå, med ringa lön, och wilckor, samt under sagde tid blifwit af bemälte hofrätt till åtskillige förrättningar förordnad, dem han med ärforderlig skickelighet wärkstält. Och som under denna hans tienstetid i förut nämde stad, ej allenast de, som varit hans jämnårige, utan ock yngre i tjensten, dels äro med assessors-, dels häradshöfdinge-, och andre fördelactige sysslor försedde, men borgmästaren Eek med ingen emot dess tienstetid swarande syssla

---

¹²⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 146.

och utkomst hugnad; ty fant ståndet, så wäl i anseende därtill, som borgmästaren Eeks öfrige wälförehållande och skickelighet för rättwist, att ej allenast för sin del bewilja, det med borgmästaren Eek anmälas till ärhållande af Kongl. Mai:sts nådiga fullmagt, på den i Öfre Satacunda härad och Biörneborgs län ledig blefne häradshöfdingesysslan, efter afledne häradshöfdingen Jacob Gabriel Escholin, eller om den wore bortgifwen, någon annan jurisdiction i Finland, hwartill han sig först anmäler, utan will ock ståndet detta ärende hos de öfrige respective stånden till benägen willfarighet hörsamt, tjenst- och wänligen recommendera.

Herr borgmästaren Lange: Under det wi nu söke, att befordra wälförtjente män, får jag lof att nämna en, som wärkeligen, framför många andre, lærer hafwa giordt sig till befordran wärdig; denna är herr öfwersten Mannerheim, som både länge och wäl tient, samt är nu den älste öfwersten i armeén. Billigheten fordrar således icke allenast, utan ock sielfwa rättwisan, att han må ihogkommas, och befordras till generalmajor.

Herr borgmästaren Schauv jämte flere instämde härmed till alla delar.

Herr talman hemstälte, om icke herr borgmästaren Langes yttrande, ang:de öfwersten Mannerheims befordran till generalmajor, finge bifall, samt att extractum protocolli härom må utfärdas.

Detta hemställande bifölls.¹²⁵⁰

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade nu afgjöra secreta deputationens betänckande,¹²⁵¹ ang:de häradshöfdingen Ignatii beswär, med mera.

Herr grosshandlaren Clason: Jag har förmärkt, af deputationens betänckande, att borgmästaren Pipping, genom dess anförde beswär, wunnit rum på förslaget till ett ledigt blifwande assessorsämbete i Åbo hofrätt, men sedan är han icke uti betänckandet nämnd, ehuru det förslaget upkommit, att hofrätten skall få en tillökning af 3:ne ledamöter. Om detta skjer, bör borgmästaren Pipping äga ett rum därstädes.

Herr borgmästaren Sundblad yttrade sig i samme mening.

Herr borgmästaren Schauv: Wi lära aldra lättast kunna komma ifrån detta ärende, om wi bifalla, att fyra skola tillökas uti Åbo hofrätt, och att

---

¹²⁵⁰ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 338.

¹²⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 36.

herr borgmästaren Ignatius och herr rådman Burtz måge taga saken till sig, som jämnka den så, att Pipping jämväl får dess rätta rum ibland de af deputationen föreslagne.

Detta yttrande bifölls.

Uplästes ett af inspectoren Lexell inlemnadt memorial¹²⁵² och hemställande, om icke, i händelse advocatfiscalen i Åbo hofrätt Idman, efter deputationens förslag, jämte protonotarien von Törne, warder befördrad till assessorer, notarien Joachim von Glahn i bemälte hofrätt, då måtte befordras till advocatfiscal, efter Idman, och vice advocatfiscalen Jonas Synnerberg till protonotarius, efter von Törne.

Herr grosshandlaren Clason: Detta rörer successionen efter dem, som skola blifwa assessorer, och jag finner icke, huru ståndet kan befatta sig därmed.

Herr borgmästaren Hanqvist samt herr borgmästaren Ignatius yttrade sig i samme mening, den senare med den tilläggnig, att detta rörde hans tredje broder, som härigenom blifwer praejudicerad och satt utur sin tour.

Herr borgmästaren Unger: Jag har gjordt mig underrättad, om betieningen wid Åbo hofrätt, och har fått den säkra berättelse, att von Glahn är en ganska snäll och kjäcker karl. Han har studerat länge och warit sinnad, att blifwa qwar wid academien, och söka sig till professor. Men änteligen har han fattadt den resolution, att gifwa sig in uti hofrätten, hwaräst han ock nu är den äldste bland betieningen, sedan Idman och v. Törne blifwa befordrade. Det är således aldeles rättwist, att han blifwer advocatfiscal.

Uplästes ett af herr rådmannen Burtz inlemnadt memorial,¹²⁵³ rörande tillökningen af fyra assessorer i Åbo hofrätt, föreslåendes, att herr borgmästaren Pipping, så wäl, som de öfrige måge tienä tills vidare, med deras innehafwande löner.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: Jag håller för ett fahrligit praejudicat, att draga lönen från borgmästareämbetet och städernes stat. Och lærer således wara nödigt, att denna menningen går ut. Hwad åter notarien Glan beträffar, skall det ej wara mig emot, om han på det föreslagne sättet befordras.

---

¹²⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 185.

¹²⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 186.

Herr talman hemställte, om icke herr rådman Burtz memorial finge bifall, dock att meningen, om borgmästarelönen går ut, men en mening införes, ang:de von Glahns befordran till advocatfiscal.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr rådman Hylphers: När jag ser på min riksdagsmannafullmakt, finner jag min instruction wara, att icke bifalla något annat, än det, som öfwerensstämmen med lagarne. Om nu de gjöromål wi i dag förehaft, äro med lagarne öfwerensstämmande, så har jag ej något att påminna däremot. Men om de äro emot lagen stridande, som jag tror, så bör någon författning häremot tagas.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹²⁵⁴, ang:de husareregementets fördelan i 2:ne lika delar, och 2:ne nya regementers uprättande deraf, genom manskapets förökande till 800 man, wid hwardera regementet. Och som majoren baron Falkenberg ärbudit sig, att uprätta en esquadron af full styrka wid det gamle husareregementet, emot 10 r:drs minskning på hwar häst och karl, i fall han ärhåller öfwerstelieutenantsbeställningen wid berörde regemente, och secreta utskottet funnit detta anbud fördelaktigt för Kongl. Mai:st och cronan. Ty tillstyrker secreta utskottet, att anbudet må antagas och det betingade wilkoret bewiljas.

Herr talman frågade om icke detta secreta utskottets extractum protocoll¹²⁵⁴ finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Cervin påminte, att ståndet för dess del beslutit, att cancellierådet Oelreichs, till secreta deputationen remitterade ansökning, skulle hwila. Nu wille de öfrige ståndens ledamöter företaga denne sak, och hade herr borgmästaren fördenskull welat förfråga sig, hwad ståndets ledamöter härwid borde giöra.

Ståndet fant godt, att des ledamöter tillika med de öfrige ståndens företaga och afgiöra detta mål, efter omständigheterna.

Föredrogs å nyo secreta utskottets extractum protocoll¹²⁵⁵, ang:de öfwerstelieutenantens och commendantens baron Armfelts ansökning, att få behålla sin pension, bortaccordera sin commendantsyssla, och tillaccordera sig öfwerstelieutenantssyslan wid adelsfahnerementet, och öfwer detta

---

¹²⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 57.

¹²⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 58.

ärende hade ridderskapet och adelen resolveradt, att öfwerstelieutenanten Armfelt tillägges en årlig tillökning af 1 000:de d:r s:rmt i pension, och att dess fru efter hans död hugnas med en årlig pension, af 600 d:r s:rmt. Hwilcket och prästeståndet samtyckt, samt nu, likaledes af ståndet samtyckt, samt nu, likaledes af ståndet bifölls.

Herr borgmästaren Cervin: Det är högst eftertänckeligit, att riket skall hålla boställen och löner för officerare wid adelsfanerementet, som aldrig varit komplett, mindre giordt något gagn, och i fredstider aldrig håller karlar eller hästar. Skulle man icke en gång bjuda till med alfware, att få ändring häruti?

Herr borgmästaren Schauv: Jag har wid förre riksdagar både nog talt och skrifwit emot detta regementets bibehållande, men det har alt varit förgäfwes. Ty man har altid föreburit till slut att det varit en res privilegii. Om så är, så fordrar billigheten jämwäl, att å andra sidan, regementet må sättas i complete stånd, med karlar och hästar, undergå mönstring och sedan bibehållas tienstfärdigt, så wäl som andre regementet. När det skier, måge ock officerare niuta löner och indelningar. Men i annor händelse böra de indragas, såsom aldeles onyttige.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan ej annat minnas, än att ridderskapet och adelen äro efter privilegierne befriade för den tunga, att hålla hästar och manskap i fredstider.

Herr borgmästaren Cervin: Det lærer ej vara wärtdt, att fråga efter deras manskap och hästar, ty desse hafwa aldrig varit någonsin i riktigt tillstånd, utan här bör allenast frågan wara, om officerarnes löner och boställen. Och desse böra och kunna indragas, när hwarken manskap eller hästar hållas.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet har bifallit ridderskapets och adelens yttrande, å secrete utskottets extractum protocoll, rörande öfwerstelieutenanten baron Armfelt. Men frågan är, hwaräst penningar därtill och till andre dylike utgifter skola tagas. Så mycket har jag mig bekindt, att statsdeputationen wet als ingen utwäg därtill, så att jag frucktar före, att när näste års stat skall regleras, måste hälften af våre löner stryka med. Hwart skall detta taga vägen? Böra wi icke täncka på riket och dess omständigheter, och så laga, att inwånarne ej blifwa alt för hårdt belastade? I sanning, om detta icke skjer, torde det hafwa swårare påföljder, än man kan tro.

Herr borgmästaren Schauv: Det är alt sant, hwad herr borgmästaren Renhorn sagt. Och häremot är ingen annan bot öfrig, än att wi fatta det beslut, att aldrig bewilja någre sådane pensioner, eller utgifter. Hwad åter adelens rustningsmanskaps och hästar angår, så wet jag för min del ingen lag, som befriar dem ifrån manskaps och hästars hållande i fredstider. Åtminstone nämna icke adeliga privilegierne något sådant. Jag will upläsa 21 § af adl:e privilegierne, som egenteligen handlar härom. Här af är klart, att adelen äger gjöra och hålla wapnetienst för det gods, de äga; detta är en pålaga, och ett onus, som kommer att praesteras efter ett wist marketal rusttjenstränta. Men egenteliga privilegium består däruti, att adelsfanan aldrig skall blifwa förd och brukad utom Sweriges och Finlands gamla gränts, och att officerarne wid regementet skola wara besutne swenske adelsmän. Men här af följer icke, att de äro befriade för rusttienstens widmagthållande emedan här icke nämnes något därom, att den skall uphöra i fredstider. Men detta ärende må afstadna till en annan gång.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig vidare, i anledning af det, som han förrut, ang:de öfwerstelieutenanten baron Armfelts pension anfördt, att nödigt wore, det herr grefwen och landtmarskalcken, samt respective talemännen måtte öfwerenskomma, att icke tillåta eller gjöra någre propositioner, om pensioner, eller andre dylike utgifter, innan secrete utskottet blifwit hördt, och utlåtit sig om fond därtill finnes. Detta är en redan af ständer fastställd lag, som ridderskapet och adelen wid detta tillfälle bordt iakttaga.

Ståndet biföll detta yttrande och herr talman anmodades, att härom påminna.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i Kongl. Mai:sts rådcammare den 18 i denne månad,¹²⁵⁶ ang:de landshöfdingens och riddarens Hummelhielms underdåniga ansökning, att få afstå dess innehafwande landshöfdingeämbete till revisionssecreteraren Silfverschiöld; hwartill Hans Kongl. Mai:st i nåder des bifall lemnat, och detta ärende till riksens ständers utlåtande remittera welat.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade instämma med Hans Kongl. Mai:st nådigst förklarade bifall, till landshöfdingen Hummelhielms och revisionssecreteraren Silfverschiölds ansökning.

---

¹²⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 28.

Ståndet instämde härmed.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de lagmannen grefwe Jacob Gyllenborg och herr borgmästaren Carl G. Boberg, lydande sålunda:¹²⁵⁷

S.d. Kom hos borgareståndet uti behörigt öfwerwägande, hurusom lagmannen, herr grefwe Johan Jacob Gyllenborg, redan i flere år warit konungens troman, och med all trohet tjent Kongl. Mai:st och cronan, samt i synnerhet wid riksdagarne, då han warit brukad uti secrete utskottet, och de angelägnare deputationer, ådagalagt sin nit för det allmänna och fäderneslandet, utan att därföre niuta något wedermäle af riksens höglofl. ständers ärkjäntsamhet. Och fördenskull pröfwade borgareståndet rättwist, det må Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att meddela lagmannen herr grefwe Johan Jacob Gyllenborg landshöfdingefullmagt med tour, samt med nådig försäkran om wärkelig befordran, till den första sådan syssla, som han wid yppande ledighet i underdånighet begär, samt att han imedlertid må behålla dess lagmanslön. Härwid ärhindrede sig ock borgareståndet, att en dess ledamot, hofsecreteraren och borgmästaren herr Carl G. Boberg, utom dess extraordinarie tienstetid, uti samfälte 24 år warit tienstgörande med lön, och däribland 20 år borgmästare, att han, såsom ståndets ledamot, biwistat 5 riksdagar, och wid flere tillfällen så i ståndet, som secrete utskottet, och andre de angelägnaste deputationer, med utmärkt nit, skickelighet, mogen ärfarenhet och kundskap ståndet tillhanda gådt, att han till assessor uti Giötha hofrätt nu är föreslagen, men därigenom, att flere hofrättens ledamöter fått tillstånd afträda sine beställningar, det händt, att i stället han innom några månader kan hafwa någre hofrättsråder under sig, han skulle komma, att sitta under dem, som ej tient mer, än någre få år, och ändteligen, att mångfaldige af de nu warande konungens tromän äro långt yngre embetsmän, än herr borgmästaren Boberg. Och som herr borgmästaren Boberg är af Kgl. Mai:st wid dess höga kgl. kröning utnämnd till adelsman, att han således, enligt lag och förordningar, innan kort måste afträda dess borgmästaresyssla, hwarigenom han blefwe försatt i den belägenhet, att antingen blifwa utan syssla, eller ock lämna företräde till dem, som på intet wis kunna, i anseende till förtienster, med honom jämnföras, så kunde borgareståndet icke annat än sådant alt i ömt behiortande taga, och finner borgareståndet med billighet och

---

¹²⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 147.

rättwisa öfwerensstämmande, att till belöning och upmuntran för dess mångårige trogne tienster, och till förekommande af ofwannämde borgmästaren Boberg så nära rörande angelägenhet, det Kongl. Maist. i underdånighet tillstyrkas, meddela honom fullmagt på herr lagmannen grefwe Gyllenborgs lagsagu, som ock, att han må äga frihet, att till någon, som winner borgerskapets i Ystad förtroende afstå dess borgmästarebeställning. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Wallentein: När herr rådman Thölbergs memorial sidst förehades, ang:de borgmästaren i Wasa, nu mera assessoren Zollin, och vice häradshöfdingen Leopold, anmälte jag, att beswär woro anförde öfwer förslaget. Mig swarades då, att man icke trodde, att sådant wore skjedt, och har jag fördenskull nu skaffat mig bewis däröfwer utur annotationsboken, wid inrikes civilexpeditionen.

Detta bewis inlemnades, och befants deraf, att J. G. Rickberg beswärat sig öfwer förslaget till borgmästarebeställningen i Wasa, och att detta beswär blifwit, den 7 i denne månad, remitteradt till wederbörande landshöfdingeämbetes utlåtande.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betä[n]ckande,¹²⁵⁸ ang:de angelägenheten af en så kallad handelsintendents förordnande.

Uplästes den af deputationen projecterade instruction¹²⁵⁹ för denna handelsintendent.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, och berättade ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius, att prästeståndet förehaft borgareståndets extractum protocoll,¹²⁶⁰ ang:de prästmannen magister Wænnerbergs befordran, till först ledigt blifwande pastorat uti Lindkiöpings stift, och som prästeståndet funnit detta borgareståndets yttrande lämpeligare till prästmannen Wænnerbergs förtienster, än den af honom sökte survivancen på Åby pastorat i samme stift, efter des swärfader probsten Bagge, ty hade prästeståndet lemnat dess bifall därtill, och därjämte funnit sig föranlåtitt, att

---

¹²⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 28.

¹²⁵⁹ Ibid.

¹²⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 114. Se ovan vid not 992.

anhålla, det wille borgareståndet förblifwa wid denna dess resolution. Föröfrigit hade prästeståndet funnit nödigt, att anmäla, det prästeståndet höllo före angelägit wara, att en instruction må författas för lilla särskillta deputationen.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och betygade ståndets fågnad däröfwer, att prästeståndet bifallit borgareståndets yttrande, ang:de prästmannen Wænerbergs befordran. Hemställandes för öfrigit, om icke prästeståndet behagade åtaga sig, att projectera instructionen för lilla särskildta deputationen.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹²⁶¹ ang:de probstens doctor Serenii, å Allhelgona församlings wägnar gjorda ansökning, att den S:t Annas täppor påförde ränta 6 d:r 28 öre s:rmt, må till berörde församlings fattighus blifwa eftergifwen och förlänt.

Herr borgmästaren Finerus begärte, att detta ärende måtte hwila, wiljandes herr borgmästaren inkomma med dess skrifteliga yttrande häröfwer.

Denna begäran bifölls.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹²⁶² ang:de majoren wid fortificationsstaten, Friedrich Jacob Nordencreutz ansökning, om tourens återwinnande till befordran, framför majorerne wid berörde stat, Cronstedt, Hoppe och Råberg.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹²⁶³ ang:de majorens wid fortificationen Car[1] Magnus Råbergs förde klagan, öfwer liden praejudice, med mera.

Uplästes dissentientis votum i detta mål.¹²⁶⁴

Herr borgmästaren Lange: Jag känner major Råberg, och wet, att han är lidande, han har tient med distinction, öfwer 40 år, men icke dess mindre har han wid flere tillfällen blifwit af yngre praejudicerad, och begär jag fördenskull, att desse betänckanden måge hwila. Hwarmed ock herr borgmästaren Sacklen instämde.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

---

¹²⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 23.

¹²⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 38.

¹²⁶³ Ibid., nr 39.

¹²⁶⁴ Ibid.

Och herr talman hemställte, om icke herrar borgmästarne Lange och Sacklén måtte taga dessa betänckanden till sig, och projectera, huru Råberg må kunna hielpas.

Detta hemställande bifölls likaledes.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹²⁶⁵ ang:de hofrättsrådet Johan Fredric de Bruces beswär, öfwer lagmannen Eric Lundins, d. 21 Martii 1760, ärhållne lagmansfullmagt och -tour. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, att lagmannen Lundin, må bibehållas wid den af Kongl. Maist. honom giorda nåd och rättwisa.

Uplästes dissentientis votum ang:de detta ärende.¹²⁶⁶

Herr talman: Mig tycker, att deputationens betänckande är wälgrundadt och rättwist, och hemställer jag fördenskull, om icke det samme må bifallas.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af d. 17 i denne månad,¹²⁶⁷ med hemställande, om icke cammarförwandten i första provinciecontoiret, Jacob Lönberg, måtte befordras till den i berörde contoir, efter cammereraren, nu mera cammarrådet Stockenström, ledig warande cammererarebeställningen. Och hade bondeståndet pröfwat detta så mycket mera billigt, som Lönberg snart i 20 års tid tient wid kongl. cammarcollegium, och specielt blifwit brukad i berörde contoir, samt således måste ostridigt wara den nogaste kännare af alla de höfdi[n]gedömens särskilta oeconomic, som till detta contoire lyda.

Herr talman hemställte, om icke detta protocollsutdrag finge bifall.

Hwilket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Fries: Ståndet täcktes tillåta mig att anmäla, det min son är den älsta i första provinciecontoiret, näst efter Lönberg, och att han fölgakteligen äger ostridig rätt till cammarförwantssysslan, i fall Lönberg blifwer befordrad till cammererare, och som Lönberg wid dess innehafwande beställning personelt niuter en tillökning på dess lön, så hemställer jag, om icke min son, i händelse han kan blifwa befordrad, jämwäl måtte få samma tillökning.

---

¹²⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 40.

¹²⁶⁶ Ibid.

¹²⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 35.

Detta hemställande bifölls.

Föredrogs å nyo ryttmästaren wid lifdragoneregementet C. O. Yxkulls memorial och ansökning,¹²⁶⁸ å berörde regementes officerares wägnar, att warda bibehållne wid de förmåner, som regementet från dess första inrättning haft, i så måtto, att öfwersten måtte på ledige officerarebeställningar till och med öfwerstelieutenant, uprätta förslag innom, men aldrig utom regementet, så framt icke därtill äro besynnerlige skiäl, hwilcke hwar gång böra i sådan händelse anmälas.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Och skildes åt.

---

¹²⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 167.

Åhr 1761 den 24 Augusti

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de herr borgmästaren Kocks ansökning, att få afstå sin syssla, lydande sålunda:¹²⁶⁹

S.d. Hos borgareståndet har borgmästaren och riksdagsmannen, Michaël Kock, anhållit, det honom måtte lemnas ledighet, från tjenstgörande, så ofta han finner, att dess swaga hälsa, eller någon dess wälfärd rörande angelägenhet sådant fordra, samt tillstånd, att framdeles till någon, som winner borgerskapets förtroende, få afstå sin borgmästarebeställning, och att den samme ensam må Kongl. Maist. i underdånighet föreslås.

Borgareståndet tog denna borgmästaren Kocks ansökning uti behörigt öfwerwägande, och aldenstund herr borgmästaren efter idkade studier, så wäl wid ut-, som inrikes academier, samt ausculterande både wid under- och öfwerrätter, haft åtskillige ordinaire och extraordinare domareförrättningar i städer och på landet, hwarefter han i 15 år warit borgmästare i Uddevalla, under hwilcken tid han, såsom ståndets ledamot, biwistat fyra riksdagar, och därwid både i secreta utskottet och andre angelägne deputationerne, på ett det allmänna gagnande och honom sjelf hedrande sätt, till ståndets fullkomliga nöije, sig altid upfördt. Fördenskull och emedan borgmäst[ar]sysslor i allmänhet medföra mera beswär och answar, än båtnad och winning, ty fant ståndet billigt, att icke allenast för sin del, till ofwannämde ansökning samtycka, utan och, att den samma, hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmäla.

Herr talman: Jag föränlåtes, att anmäla ett ärende af yttersta wigt och värde, det är wäl min egen enskilta idée. Men jag tror likwäl, att den är sådan, att ståndet lærer instämma med mig. Ärendet är följande. Nu på någre dagar, hafwa hos mig 40 personer anmält sig, att få afstå sine sysslor, eller ock accordera sig till beställningar, hwarjämte åtskillige anhållit om caractère. Ståndet har redan bifallit någre sådane mål. Men nu tyckes det gå alt för långt, så mycket mera, som jag är wiss därom, att de, som ej winna sitt ändamål, i början hos oss, lära nog söka och finna utwäg därtill hos bondeståndet. Min mening är aldeles icke, att ståndet skulle sluta dörren till befordran för dess egne ledamöter. Icke eller är min tanka, att be-

---

¹²⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 148.

taga ständer deras rättighet, att hielpa och befordra en eller annan, särdeles wälförtjent. Detta wore obilligt, utan håller jag allenast före, att nödigt är, det man må se till, huru vägen för sådane ansökningar må giöras något swårare, och att i följe deraf någre sådane mått widtagas, att icke hwar ock en, som lyster, utan åtskillnad, må kunna komma in med sin ansökning. Detta är så mycket mera rättwist, som alle sådane ansökningar hade bordt anmälas i urskillningen, som dem kunnat antaga eller förkasta, efter omständigheterna. Och för öfrigit kunna wi icke giärna gå in uti sådane befordringsmål, utan att åtskillige andre därigenom blifwa lidande, och på slutet en nästan allmän klagan måste förspörjas. Låtom oss täncka på botemedel häremot, och imedlertid besluta, att i dag icke företaga någre cabinettsmål.

Denna föreställning bifölls.

Föredrogs å nyo cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹²⁷⁰ ang:de probsten doctor Serenii, å Allhelgona församlings wägnar gjorda ansökning, att den S:t Annas täppor påförde ränta, må till berörde församlings fattighus blifwa eftergifwen och förlänt.

Herr borgmästaren Finerus upläste följande dictamen ad protocolum:¹²⁷¹

Wid det betänckande, som riksens högl. ständers cammar-, oeconomic- och commercedeputation afgifwit, ang:de probstens doctor Serenii, å Allhelgona församlings wägnar, gjorda ansökning, att den ränta, som cronan har af S:t Annas täppor, måtte blifwa eftergifwen och hwartill deputationen styrker, har jag ej kunnat undgå följande anmärka. Då doctor Serenius, år 1752, feck de så kallade S:t Annas täppor, som är en cronans jord och ägendom, donerade under skatt-rätt, till det fattighus han i berörde församling hade uppbyggt, åtog sig församlingen friwilligt, att af samma jord utbetala cronans årliga ränta efter markegången. Detta är det wilckor, uppå hwilcket donationen sig grundar, och utom hwilcket ingen donation blifwit af. Således är jag af den tankan, att så wida donationen skall stå fast, bör wilckoret fullgöras, i annor händelse hafwa wederbörande gjordt sig samma donation förlustig, hwilcken till cronan bör återfalla. Skjälén, hwarpå deputationen styrker sitt betänckande, äro först, att ofwan-

---

¹²⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 23.

¹²⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 187.

nämde ränta är oindelt, och således ej förordsakar rubbning i någon löningsstat. Men monne man derföre bör skiänka bort en cronans ständiga jordboksränta, hälst i en tid, då cronan sielf behöfwer alt det lilla hon äger, och dess räntor. Ändå äro till de oundwikelige behofwen, så otillräckelige, att undersåtarne, med alla sina bewillningar, näppel. förmå fylla bristen, ehuru nära de tagit sig. Skall cronans ränta kunna bortgifwas derföre, att den är oindelt, torde cronan sakna alt för mycket. Det är wist, att den räntan, som af S:t Annas täppor årlig:n utgår, stiger ej mer efter skattewärderingen, än till 6 d:r 24 öre s:rmt, men med förwandlingen går den långt wida högre, och äfwen öfwer den ungefärliga summan, som betänckandet utsätter, men posito den ej wore större, är den dock alt för stor, att för ewärdeliga tider från cronan abalienera, hälst till ett behof, utom hwilcket soknens fattige kunna hafwa, och ifrån alla tider haft, deras tillräckelige uppehälle. Dernäst styrker deputationen till denna räntans bortgifwande, för den orsak, att igenom doctor Serenii, år 1752, gjorde anbud, har cronan af S:t Annas såg- och miölqwarn 753 d:r k:rmt mera, uti årlig inkomst, än de förra arrendatorerne för berörde qwarnar och täppor inclusive årlagt. Men jag begriper ej, huru det kan wara ett skiäl, att emedan Nykiöpings stad på öppen auction inropade arrendet af berörde qwarnar, för 753 d:r högre, än de förre arrendatorerne gifwit, skall följa, det herr doctor Serenius, eller församlingen, bör få räntan eftergifwen af cronojorden eller täpporne, och för alla tider att behålla. Detta kan jag oförgripel:n icke anse för minsta billighet eller skiäl, i synnerhet, om jag får tillägga det, som sant och bewisligit är, att Nykiöpings stad, redan år 1746, och således långt för än doctor Serenius, budit för desse qwarnar en arrendesumma, som steg långt högre, än 753 d:r öfwer hwad förre arrendatorerne gifwa. Det är derföre besynnerligit, att ett flere år efteråt giordt anbud, som haft ringare förmån för cronan, än det förra, staden gjorde, will här åberopas, såsom skiäl. Sidst säger betänckandet, att herr doctor Serenius på egen bekostnad, af berömwärd nit och ömhet, låtit upbygga ett anseenligit stenhus för en myckenhet fattige. Detta är en förtienst, den honom såsom berömlig bör tilläggas. Men cronan bör derföre ej mista sin ränta, hälst hon af sin skog släpt till anseenligt timmer, hwilcke jämte andre materialier, församlingen sielf utan betalning kjört fram. Jag kan derföre ej annat, än påstå, det cronan bör få behålla sin ränta.

Herr borgmästaren Cervin: För min del anser jag betänckandet så mycket mera wälgrundat, som Kongl. Mai:st alle öfrige hospitaler i riket, på samma sätt, sådane cronoförläningar till deras underhåll tillagt, och denna ränta föröfrigit är så ringa, att den icke förtienar någon upmärksamhet. Men likwäl kan lända till upmuntran för andre christmilde menniskior, att skjänka något efter råd och ämne, till nödlidandes understöd.

Härmed instämde herr rådman Hylphers och herr assessoren Anthons-son till alla delar.

Herr borgmästaren Fries: Mig tyckes, att deputationens betänckande wäl kan bifallas, dock med det förbehåll och tilläggning, att hospitalet må niuta denna ränta, så länge det wid magt hålles, men i annor händelse, må räntan Kongl. Mai:st och cronan åter tillfalla.

Herr talman hemställte, om icke deputationens betänckande måtte bifallas, med denna af herr borgmästaren Fries gjorda tilläggning.

Ståndet biföll detta hemställande.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de borgmästaren Pippings, häradshöfdingen Ignatii, advocatfiscalen Idmans, och protonotarien P. von Törnes befördran, till assessorer uti Åbo hofrätt, så lydande:¹²⁷²

S.d. Förehade borgareståndet secreta deputationens betänckande, öfwer de beswär häradshöfdingen Johan Ignatius, deröfwer anført, att advocatfiscalen Idman, för hwilcken Ignatius skall äga tour uppå det i Åbo hofrätt, uprättade assessorsförslag, blifwit qwarstående, tå borgmästaren Hindric Pipping, igenom Kongl. Mai:sts nådige resolution, wunnit rättighet, att deruppå warda upförd, hwaruti äfwen utredes nödwändigheten af flere ledamöter i omnämde rätt, så framt arbetet med den drift, som wederbör, skall kunna wärkställas, och uppå 2:ne divisioner fortsättias.

Detta tog ståndet i öfwerwägande, och ej mindre af omrörde betänckande än af ståndets egne ledamöter, underrättades, att rättgångsärenderne der å orten dagel:n tilltaga, och arbetet, i anseende till så få ledamöter, ofta i sin fortgång hindras. Till förekommande förden-skull af de swårigheter, som häraf kunna härflyta, fant ståndet wara skiäligit, det Åbo hofrätt bör sättas i lika anseende, och hafwa lika antal af hofrättsråder och assessorer, med Giötha hofrätt, som nu äro 17,

---

¹²⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 149, första protokollsutdraget.

hwaremot i Åbo nu för tiden icke äro flere än 13 ledamöter, dock med det förbehåll, att staten derigenom icke på något sätt blifwer graverad.

Och emedan riksens högl. ständer, uti förordningen af den 17 Decembr. 1756,¹²⁷³ sig förbehållit, att första gången utnämna personerne, tå någre nye sysslor blifwa bewiljade, så ansåg ståndet för rättwist, det justitiaeborgmästaren Hindric Pipping, hwilcken icke allena länge tient, och som ledamot af detta ståndet biwistat riksdagen år 1752, utan och, efter Kongl. Mai:sts resolution, framför den klagande, warit uppå assessorsförslag uppförd, bör jämte härads höfdingen Johan Iggnatius, advocatfiscalen Idman och protonotarien von Törne, som i betänckandet äro föreslagne, blifwa till assessorer i Åbo hofrätt förordnade, och undfå, af de hofrätten tillslagne adjunctionsmedel, hwardera 300 d:r s:rmt årligen, utom hwad betänckandet för öfrigit kan innehålla, hwilcken fördelning de 4 yngste assessorerne, emellan, därstädes äfwen framdeles bör blifwa bibehållen. Wid detta tillfället ärhindrades, äfwen i ståndet notarien i bemälte hofrätt Joachim von Glahn, som till mogna åren wäl användt sin tid wid academien, och med mycken skickelighet i hofrätten på 17 året, men haft den tröga lycka, att han allenast hunnit blifwa älsta notarien, samt således närmast i tour till advocatfiscal. Ståndet fant derföre med billigheten öfwerensstämmande, att han till nyssnämde syssla, efter advocatfiscalen Idman blifwer utnämnd, dock med sin förra lön, till dess advocatfiscalslönen kan warda ledig. Hwilcket alt, med de öfrige respective stånden till benägit bifall, hörsamt, dienst- och wänligen communicera.

Herr talman: Sedan justitiaeborgmästaren Pipping blifwit befordrad till assessor, äskar billigheten att stadens politieborgmästare, herr Ignatius, må befordras efter honom, och lærer ståndet jämwäl finna skiäligt, att herr rådman Burtz, som redan en gång stått på förslag, till den syssla, som borgmästaren Ignatius nu innehafwer, må wid detta tillfälle därtill förhelas, om de winna borgerskapets förtroende.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och åtog sig herr borgmästaren Unger, att härom författa extractum protocollii till nästa plenidag.

---

¹²⁷³ Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Thet Hädanefter inga ansökningar om befordring til Tienster och Characterer hos Riksens Ständer få giöras.*

Herr borgmästaren Renhorn: I anledning af de befordringsmål, som hos ståndet förefallit, har jag ärhindrat mig en man, som, genom långliga och trogne tienster, under en oblid lycka, giordt sig wärkeligen wärdig och wälförtient till riksens ständers åtancka. Denna mannen är capitainen wid Helsingeregementet, Wrång. Han har tient, som jag tror, öfwer 40 år, altid med distinction, men likewäl icke längre hunnit, än att han är älste capitainen i arméén. Han råkade i rysk fångenskap i sidsta kriget. Nu är han fången i Preussen. Han är redan åldrig man. Månne det icke wore rättwist, att han blefwe befordrad till något majors- eller öfwersteliutenantscommendantskap, enär han kommer hem utur fångenskapen. Jag har allenast welat anmäla detta nu, på det man framdeles må kunna se till, huru han må kunna hielpas, till något understöd på dess ålderdom.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och beslöt, att framdeles täncka närmare på utwäg, till capitainen Wrångs befordran.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹²⁷⁴ rörande Säters stads, genom dess riksdagsfullmäktig, herr borgmästaren Olof Malmsten, så wid sidsta, som innewarande riksdag, gjorde underställande, huru wida riksens ständer skulle finna nyttigare, så för Säters stad, som rikets hushållning, att staden å nyo skulle upbygga de för staden privilegierade, men nu förfallne 5 rännwärksugnar, för dess manufacturwärks understöd, att däraf ämnen bereda, eller ock om staden borde förpligtas till sådan inrättning, hwilcken icke allenast wore nu brukelig, utan ock allmänt, såsom den fördelaktigaste wedertagen. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, att Säthers stad må tillåtas, att i stället för rännwärksugnar, upbygga en ämnessammare med 2:ne härdar, och att, till ämnens beredande, utur Wästra Bergslagen uphandla 500 skieppund tackjäm årligen, dock att alle desse 500 skieppund årligen till swart- eller finare smide wid manufacturwärket förädlas, med mera ut in actis, ang:de tillgången på nödige kohl.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹²⁷⁵ ang:de capitainens wid Österbotns regemente, Gustaf Adolph Giertas, anförde beswär däröfwer, att han wid tillfälle till befordran skall blifwit af yngre förbigången, och att

---

¹²⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 10.

¹²⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 41.

Kongl. Maist., genom nådigste utslag, pröfwat sig icke kunna lemna bifall, till den af honom sökte uprättelsen. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, att capitaine Gierta må huggas med majorsfullmakt och -tour, från den 10 Junii 1760.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 20 i denne månad, ang:de secreta utskottets tillstyrkande,¹²⁷⁶ rörande sättet till wärkstället af författningen med husarecorpens tillökande¹²⁷⁷ och fördelning i 2:ne regementen, med mera, rörande majoren baron Falkenbergs anbud. Och hade bondeståndet detta secreta utskottets tillstyrkande bifallit, med den tilläggning att manskapet till den esqvadron husarer, som majoren baron Falkenberg kommer att uprätta, wärfwas utrikes, så att ingen wärfning därtill inom riket anställes.

Ståndet förenade sig med detta bondeståndets yttrande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹²⁷⁸ ang:de de beswär, som protonotarien i kongl. Svea hofrätt, Olof Aspman, anfördt öfwer liden praejudice, derigenom, att cammarherren baron Cronstedt blifwit, framför honom, på ett assessorsförslag, upförd, men ehuruwäl deputationen funnit, att Aspman wärkeligen varit lidande, hade likwäl deputationen icke sträckt dess tillstyrkande längre, än att Aspman må huggas med assessorsfullmakt, från denne dag, samt blifwa tjenstgörande assessor, med dess innehafwande lön, till des ordinarie assessorslön kan honom tillfalla, efter de nu i hofrätten warande ledamöter.

Herr borgmästaren Fries: Deputationen ärkänner till alla delar, att protonotarien Aspman varit lidande, genom cammarherren baron Cronstedts befordran. Som nu detta är owedersägeligit, så hade ock uprättelse för honom bordt tillstyrkas. Men icke dess mindre är conclusionen sådan, att den ej öfwerensstämmer med praemissa, i det här hwarken talas om tour, eller lön, framför Cronstedt.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

---

¹²⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 57.

¹²⁷⁷ Rättat efter konc.; i renskr. *författningen med husareregementet*.

¹²⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 42.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,¹²⁷⁹ ang:de vice borgmästarens i Enekiöping, Lars Hollsténs, deröfwer anförde beswär, att Hans Kongl. Maist., genom utslag den 26 Julii 1758, afslagit det sökte dagtractamente, för det han uti en anbefald melerad rätt fört praesidium, till utredande af de emot källarmästaren i staden Peter Kiellstedt angifne mål, ang:de så wäl olofl. införsell af förbudne¹²⁸⁰ winer, och franskt brännewin, som ock på landet föröfwadt olagl. tillwärkning af swenskt sädesbrännewin, det han och hemligen till staden inpracticerad. Och hade deputationen, i anledning af andragne skiäl, tillstyrkt, att vice borgmästaren Hollstén, måtte undfå 3 d:r s:mt om dagen, dock ej för längre tid, en för de dagar, han wärkeligen wisar sig som ordförande i denna rätt hafwa suttit.

Herr borgmästaren Renhorn: Betänckandet är riktigt, och bifaller jag fördenskull det samma, dock likwäl med den tillägning, att hofrätten må anbefallas, att ofördröjeligen afgjöra sjelfwa saken, som så länge därstädes legat, på det cronan må återfå det, som hon till rättens underhåll förskutit.

Herr talman hemstelte, om icke ståndet behagade bifalla justitiaedeputationens betänckande i detta ärende, med den af herr borgmästaren Renhorn giorda tillägning.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes ett af öfwersten baron Pechlin inlemnadt memorial, och förswarsskrift,¹²⁸¹ emot öfwersteliutenanten Carl G. Boije, och dess på riddarhuset inlemnade dictamen ad protocollum,¹²⁸² med påstående, att öfwersten baron Pechlin måtte ifrån riddarhuset uteslutas, denna och nästkommande riksdag, för det han, då borgarståndets extractum protocollum, ang:de det bortgifne Nykiöpings län, på riddarhuset förehades, skall hafwa fält oanständiga och förgripelige utlåtelse mot herrar riksens råd,

---

¹²⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 23.

¹²⁸⁰ I prot. *förbudnee*.

¹²⁸¹ Daterat 23 augusti 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 188. Tryckt: C. F. Pechlin: *Ödmjukt memorial* (Stockholm 1761) och (med fel datum) i *RAP* 22, bil. 1.

¹²⁸² Daterat 17 augusti 1761. Tryckt som bilaga till Pechlins memorial (se föreg. not) och i *RAP* 21, bil. 29.

hwilcket öfwersten baron Pechlin likwäl i detta dess memorial wisar icke wara skjedt.

Uplästes öfwersten baron Horns memorial, rörande nyss anförde ärenden.¹²⁸³

Uplästes majoren Brummers¹²⁸⁴ memorial, angående samma mål.¹²⁸⁵

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollii, ang:de borgarståndets extractum protocollii,¹²⁸⁶ rörande det bortgifne Nykiöpings län. Och hade ridderskapet och adelen funnit bäst, att nu mera därwid låta bero, men att för framtiden stadgas må, att då, genom talemännen samfält, till kongl. cancellieexpeditionerne anmält warder, att en eller annan sak är under öfwerläggning, och uppskof begäres, den då bör hwila, till dess riksens ständer hunnit yttra sig, och som hofrättsrådet Ehrencreutz, igenom Nykiöpings läns bor[t]gifwande, saknat den honom af riksens ständer tillärnade befordran, ty hade ridderskapet och adelen funnit billigt, att bemälte hofrättsråd bör, till uprättelse, genast undfå landshöfdingefullmagt, af äldre dato, än grefwe Bielke, och sedermera det först ledige blifwande civile län, hwartill han sig anmäler, samt imedlertid full landshöfdingelön med förvandling, lika med Nykiöpings län åtniuta, samt vidare wara fri förienstgiörande i kongl. hofrätten.

Ståndet fant godt, att de nu uppläste memorialer, och detta extractum protocollii skulle hwila.

Skildes åt.

---

¹²⁸³ Daterat 23 augusti 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 189. Tryckt som bilaga till Pechlins memorial (se föreg. noter) och i *RAP* 22, bil. 2.

¹²⁸⁴ I prot.: *Brömmers*.

¹²⁸⁵ Daterat 24 augusti 1761, undertecknat M. H. Brummer. Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 190. Tryckt som bilaga till Pechlins memorial (se föreg. noter) och i *RAP* 22, bil. 3.

¹²⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 123.

Åhr 1761 den 29 Augusti

S.d. Uplästes secreta deputationens betänkande,¹²⁸⁷ ang:de de beswär, hwilcke öfwerstelieutenanten och riddaren, Carl Hierta, anfördt deröfwer, att Kongl. Mai:st, genom resolution af d. 26 Novembr. sidstl:t år, afslagit dess giorda underdåniga ansökning, att warda bibehållen wid den tour, han för des ärhållne afskjed i arméen ägde, samt i stöd däraf undfå äldre öfwerstelieutenantsfullmagt, än de yngre majorers, som, under Hiertas afskjedstid, ärhållit slik befordran, hwilcket alt deputationen, i anledning af anförde skiäl, tillstyrkt.

Ståndet lemnade jämwäl dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag war en ibland dem, som sidste plenidag begärdte, att secreta deputationens betänckande,¹²⁸⁸ ang:de protonotarien Aspmans beswär, skulle hwila. Jag har sedermera genomsedt detta ärende, och funnit, att Aspman wärkel:n bordt hafwa tour fram för cammarherren baron Cronstedt. Och således länder det aldeles icke till någon reparation för honom, hwad deputationen föreslagit.

Herr grosshandlaren Clason: Deputationen ärkänner sielf, att Aspman warit lidande, men går likwäl i dess tillstyrkande icke längre, än blott att Aspman skall få assessorsfullmagt, och blifwa tjenstgörande, dock att han ej får någon annan tour till befordran, eller lön, än ifrån det datum, då fullmagten kan utfalla; i följe hwaraf Aspman således måste blifwa den yngsta assessoren, då han likwäl borde hafwa tour, efter deputationens egit widgående, fram för cammarherren baron Cronstedt. Står nu detta fast, som det oförnekelligen giör, så är ock det sant, att deputationens tillstyrkande är felaktigt, och bör fördensskull rättas.

Herr borgmästaren Kiörning: Wid första påseendet tyckes det wäl, att bästa skjäl är på protonotarien Aspmans sida, men när man närmare ser på saken, har cammarherren Cronstedt jämwäl gode skjäl för sig. Han har ti-ent på 19 året, innom kgl. hofrätten. Och ehuru han redan, år 1749, blef cammarherre, har han likwäl arbetat i fiscalscontoiret, hwaräst han ock slutel:n wardt vice fiscal. På denna wägen kommer man altid senare till ordinarie syssla, än den, som går notariewägen, som Aspman giordt. Cammarherren baron Cronstedt har ock då redan warit adjungerad ledamot i

---

¹²⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 43.

¹²⁸⁸ Ibid., nr 42.

hofrätten innan har någonsin fördes på förslag, till sysslans wärkelige ärhållande. När Cronstedt adjungerades, war Aspman allenast notarius, och innehade således icke en så wärdig syssla, att han kunde begära, att blifwa adjungerad, så att Cronstedt wid det tillfället, och sedan ägt wärkeligit företräde fram för Aspman, och bör fördenskull icke nu därifrån uteslutas.

Herr borgmästaren Ekman: Jag har hört sägas, att cammarherren baron Cronstedt skall hafwa inlemnadt ett memorial, ang:de detta ärende, på riddarhuset. Låtom saken hwila, till des detta memorial kan inkomma.

Herr borgmästaren Fries: Man tyckes wilja sättja i twifwelsmål, om Aspman bör äga företräde för Cronstedt. Jag känner dem bägge, och är således i stånd, att gifwa bästa uplysning, om deras omständigheter. Ifrån början, åhr 1737, kom jag tillika med baron Cronstedt in uti hofrätten. Då war Aspman redan så långt kommen, att han innehade ordinarie syssla. Wid sådane ordinarie sysslor, har Aspman alt sedan arbetat sig fram, och måste man tillstå, att det gådt nog långsamt för honom, ehuru han owedersägeli-gen är en kjäcker karl. Cronstedt deremot har giordt någre små extraordinarie wänningar i advocatfiscalscontoiret, och för det han hade cammarherrecharacter blef han hofrätten adjungerad. Men mig är aldeles obekant, att Cronstedt haft någon ordinarie syssla, innom hofrätten, innan han befordrades till assessorsämbetet. Häraf är således klart, att Aspman warit lidande, och bör fördenskull återställas i dess tour, till befordran och lön.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade således resolvera, öfwer förewarande betänckande, att protonotarien Aspman bör undfå assessorsfullmagt af samme dato, som cammarherren baron Cronstedt, jämte tour till vidare befordran och lön framför honom.

Herr borgmästaren Unger gaf wid handen, att då expeditionsdeputationen welat expediera ärendet, rörande Sagu församlings i Åbo stift giorda ansökning, att berörde pastorat må, efter nu warande biskopens afgang, icke längre blifwa praebende, hade deputationen funnit, att tu stånd stadnat emot tu, i det bonde- och prästestånden gillat urskillningsdeputationens afslagsresolution, men ridderskapet och adelen samt borgareståndet remitteradt ärendet tillbaka till urskillningen, att förklara sig öfwer dess resolution, hemställandes herr borgmästaren, om icke ståndet behagade foga sig till präste- och bondeståndens yttrande, så kunde saken expedieras.

Herr borgmästaren Schauv: Utom det, att det wore aldeles obilligt, att afslå Sagu församlings ansökning, som i sig sielf är aldeles skiellig, så kan

jag icke eller medgifwa, att ståndets fattade beslut skola uprifwas, utan bör det stå fast, som en gång resolveradt är, så mycket mera, som rättwisan fordrar, att ständer skola få weta de orsaker, hwarföre deputationen afslagit en ansökning, som likwäl efter alt utseende är i sig sielf sådan, att den bordt antagas.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade förena sig med bondeståndets yttrande, öfwer detta ärende, då kunde målet expedieras, och man kunde icke eller säga, att församlingen skjedde någon orätt, när bondeståndet sielft tillika med församlingen begifwit sig, att Sagu församling skall wara praebende, så länge nu warande biskop Menander lefwer, men sedan få sin särskilte kyrkioherde.

Herr borgmästaren Schauv: Expedition kan äfwen så wäl skje, om präste- eller bondestånden foga sig till oss, och det wore jämwäl billigare, ty då kunde saken blifwa af ständer uptagen, och wederbörande få tillfälle, att anföra, hwad för dem nödigt wara kan. Hwilken förmån dem nu betages.

En och annan påminte, att de woro allenast få, som underskrifwit denna ansökning, och därhos sådane, som bo här i Stockholm, hwaremot församlingens ledamöter i orten woro aldeles nögde, att behålla biskopen till deras pastor.

Herr borgmästaren Schauv: Ware härmed huru det will, så kan jag likwäl icke bifalla, att ståndet skall ändra dess en gång fattade resolution, ty detta blefwe ett farligt praejudicat, som gofwe anledning till flere dylike försök, så att ingen på slutet wore säker, att blifwa bibehållen wid dess en gång undfångne resolution.

Herr borgmästaren Pihlgardt och herr rådman Hanqvist förenade sig härmed.

Härmed stadnade detta ärende.

Uplästes ett af assessoren Bildenskiöld inlemnadt memorial,¹²⁸⁹ ang:de öfwerstelieutenanten Carl G. Boijes inlemnade dictamen ad protocollum på riddarhuset, rörande öfwersten baron Pechlin.

Uplästes öfwerstelieutenanten Boijes nyss berörde dictamen ad protocollum.¹²⁹⁰

---

¹²⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 191.

¹²⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 192. Se ovan not 1282.

Herr talman: Ståndet har så wäl af de nu upläste documenter, som de sidste plenidag föredragne memorialer, inhämtat sakens sammanhang. Det kommer nu därpå an, huru ståndet, som först utlåtitt sig genom extractum protocollii, ang:de det bortgifne Nykiöpings län, nu behagar yttra sig, enär öfwersten baron Pechlin anklagas därföre, att han förswarat vår sak.

Herr borgmästaren Sacklén: Om öfwersten baron Pechlin icke anfört något annat än det, som borgareståndets extractum protocollii innehåller, har öfwerstelieutenanten Boije wisseligen icke haft något skiäl, att anklaga honom, mindre att giöra emot honom ett sådant påstående, som skiedt är. Och som man bör tro, att öfwersten baron Pechlin nogsamnt öfwerwägat hwad han sagt, så har Boije så mycket mindre warit befogad, att angripa honom derföre.

Herr borgmästaren Fries: Början till denne sak bör sökas, uti vårt beslut och utfärdade extracto protocollii. När det på riddarhuset uplästes, tog öfwersten baron Pechlin sig däraf anledning, att wisa, det rådet icke rätteligen förfarit med det uprättade förslaget till Nykjöpings län. Hwad öfwersten Pechlin egenteligen sagt, kan jag ej weta, men icke dess mindre är han anklagad för statsbrott, att om han är skyldig, är exclusion från riddarhuset för litet, och är han oskyldig, så bör öfwerstelieutenanten Boije anses med alfvarsam näpset, för det han antastat en oskyldig riksdagsman.

Herr rådmän Hylphers hölt före wara bäst, att detta ärende måtte hwila, till dess ridderskapet och adelen först yttrat sig däröfwer, då man finge se rätta omständigheterna och sakens förlopp.

Herr borgmästaren Lönbohm upläste dess dictamen ad protocollum lydande sålunda:¹²⁹¹

Jag har förestält mig, att uti detta högtärade ståndet skulle upkomma någon ventilation, ang:de den process, som blifwit brukad på riddarhuset, emot herr öfwersten Pecklin, och det i anledning af de memorialer, som sidste plenidag uplästes. Jag har och derföre satt mig före, att säga desse mine tanckar. Saken är af ganska öm beskaffenhet. Den rör icke allenast herr öfwersten Pecklin, utan rikets grundlagar och hwar riksdagsmans trygg- och säkerhet. Jag önskar högeligen, att svi-ten häraf, som jag i mitt sinne mig föreställer, woro endast min hiernes egna spöken, som icke hade någon annan grund, än allena i min egen inbillning. Men jag fruktar, och jag säger ytterligare, att jag med

---

¹²⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 193.

skiäl fruktar, att detta steg icke är så farligt för personer som för sielfwa riket. Jag tror icke, att jag felar, om jag säger, att vår frihet synes härigenom wara på en waklande fot, och uti en wädelig belägenhet. Skall tungan bindas på riksdagsman så, att han ej wågar säga sine tanckar och sanningar, när det gäller ståndets fri- och rättighet, hwar är då den frihet som uti 22 § af riksdagsordningen tillåtes? Skall han, uppå en enda mans blotta angifwande, som grundar sig på ett inbilladt, och honom obehageligt ryckte, ställas under ett dömande Ja eller Neij, utan laga och ordentel. ransakning? Hwar blifwer då den säkerhet, som lagen stadgar för svensk man, att ingen, utan föregången ransakning, skall dömas? Får lagen först ett sådant dödligt slag, så följer därpå owedersägeligen frihetens undergång. Och hwilken är, som icke har i friskt minne de bedröfwelige wedermälen, som frihetens förlust haft med sig i följe? Att en riksdagsman utvoterar ur ett stånd, då han intet annat sagt, än hwad ett annat stånd förrut sagt, det är ju, att tillika förkasta, och på ett hårdt sätt ogilla det ståndets tanckar. Jag wet intet, om det kan förenas med den aktning, som det ena ståndet för det andra hafwa bör, och jag wet intet, om icke detta högtärade¹²⁹² ståndet derigenom fått en dementie, som är emot dess wärdighet att tåla. Saken förtienar, mine herrar! vår upmärksamhet. Baron Pecklin har intet annat sagt hos ridderskapet och adelen, om protocollet skall äga witsord, än hwad som detta högtärade ståndets extractum protocollu innehåller, ang:de herrar riksens råds förfarande, med förslaget till landshöfdingesysslan i Nykiöping. Är det då icke klart, att hans person icke allena är rörd, utan detta högtärade ståndet? Jag hemställer derföre, till eder mine herrar, hwad utwäg, som därwid tagas skall.

Ridderskapet och adelen torde wäl wilja giöra det till sin ensak, att omgå med sine ledamöter, som dem bäst synes. Men, mine herrar! det är intet, efter min tanka, något stånds ensak att döma en ledamot, om han skulle hafwa talt emot wåre lagar, utan han bör ställas under en ständers domstol, och där dömmas. Huru herrar riksens råd handterat det ärendet, hwarifrån denna oreda upkommit, det weta de bäst sjelfwe. Men jag wet intet, hwad för en driffjäder, som förorsakat denna, mer än nödiga skyndesamheten i ett för riket så litet betydande mål. Jag suspenderar mine tanckar i öfrigit härom, och håller mig wid

---

¹²⁹² högtärarde i prot.

hwad det högtärade ståndet i denne saken så mogit i pennan författadt.

Mine herrar, hwad står till giörande? Skola wi med högsta alfvarsamhet beifra denna saken, eller skola wi söka någon utväg, som är mildare och wänligare, att få detta onda ur wägen rögt? Till det första hade wi orsak, men, genom det senare medlet, torde wi snarast återwinna vårt lugn och stillhet. Jag hemställer derföre, till det högtärade ståndets bepröfwande, om man icke skulle söka, att förena de andre stånden, till att gemensamt med oss uti en deputation föreställa ridderskapet och adelen, att återintaga sin ledamot, herr öfwersten Pecklin, för de ledsamme fölgder, som af hans uteslutande kunna existera. Men i fall ridderskapet och adelen ej skulle wilja finna sig däruti, att då en commission eller deputation sättes, som efter lag ransakar och afdömer detta mål, emellan h:r öfwerstelieutenanten Boije och baron Pecklin. Detta är, hwad jag för min räkning, will hafwa uti protocollet infört.

Herr assessoren Anthonsson: Det ena ståndet kan och bör icke blanda sig uti det andras oeconomica, så länge nu detta ärende icke annars, än genom någre privatorum memorialer, och icke genom ridderskapets och adelens extractum protocoll, till oss inkommit, så kunna wi icke gjärna taga häruti någon del. Hwad sielfwa saken angår, så är angifwandet sådant, att det å ena sidan rörer riksdagsmannarätt, och den wördnad som dem tilkomma bör. Det bör wäl aldrig sättas i qvaestion, att en riksdagsman äger rättighet så skrift-, som mundteligen anföra, hwad han finner sant, skiäligit och rätt, dock detta bör likwäl skie med beskjedelighet, och den wördnad, som hwar och en är skyldig riksens råd, i ock för deras ämbete. Skulle någon förbryta sig häremot, fordrar rättwisan, att han efter lag bör straffas derföre, och till den ändan bör brottet undersökas, och den skyldige, genom laga dom, till näpst befordras.

Herr borgmästaren Cervin: Det är bedröfweligit, att sådane ärender skola förefalla, som detta. Här talas om riksdagsmannarätt, om brott emot grundlagarne, med mera. Men som wi icke ännu weta egentelige sammanhanget, så håller jag för nödigt, att wi måge innehålla med vårt yttrande, till des adelen utlåtut sig. Ett måste jag likwäl påminna, som länder till rådets undskyllan, att då våre deputerade anmälte ärendet hos rådet, och de tillspordes, om de wille, att ärendet skulle uti protocollet intagas swarade

de Neij. Enär nu ärendet icke blef intagit i protocollet, war det lika som det aldrig varit anmält, och fölgakteligen rådet utan skuld.

Herr rådman Hanqvist: Så högst betydande förewarande mål är, så warsamt bör det ock handteras. Här talas om brott emot grundlagarne, och förbrytelse emot riksens råd. Lagarne böra hållas i sin helgd, och rådet i dess tillbörliga wördning. Härwid bör man ej fråga, hwarken efter öfwersten baron Pechlin, eller öfwersteliutenanten Boije. Ty wi hafwe ännu icke något, att göra med personerne, utan med sielfwe saken, som bör uptagas, och lagligen afgiöras. När det wederbörligen skjedt, få wi nog märka, huru personerne komma att anses.

Herr borgmästaren Sundblad: Saken är högst wiktig, den rör en riksdagsmans lagl. rätt, att tala i de förekommande ärender. Jag lemnar därhän, huruwida ridderskapet och adelen kunnat så förfara, som skjedt är. Men jag will nu icke så mycket fråga efter personerne, som efter saken, och bifaller jag i detta hänseende det af herr borgmästaren Lönbohm i dess dictamen anförde senare alternativ, att angifwelsen må remitteras till en commission eller deputation, som har att lagligen ransaka och döma, imellan Boije och Pechlin.

Herr borgmästaren Malmstén: Det är beklageligt, att denna nu yppade qvaestion, imellan 2:ne ledamöter på riddarhuset, skall åter förstöra det lugn wi haft, efter så många stormige dagar. Jag har mycken aktning¹²⁹³ för den person, emot hwilcken angifwandet skjedt. Honom bör wara obetagit, att säga sin mening. Skulle han hafwa i hastighet misstagit sig, eller och angifwaren hafwa tillwitat honom något, som ej widkjännes, så kan ju sådant icke afgiöras här, utan lärer sådant böra skje i kongl. hofrätten, såsom dess lagl. foro, ty till commission eller deputation kan jag ej styrka. Icke eller hjelpes personen dermed, ty ridderskapet och adelen håller före, att det är en deras oeconomiske rättighet, att, efter förekommande omständigheter, utesluta en ledamot från säte och stämma på riddarhuset. Och jag för min del finner aldeles betänckeligt, att blanda sig däruti. Ty då torde adelen snart skaffa sig skiäl, att bruka repressalier.

Herr borgmästaren Schauv: Jag will för kortheten skull allenast säga, det jag är af samme tanckar, som herr assessoren Anthonsson och herr rådman Hanqvist: att rådet bör hållas i wördning, och riksdagmannarätt

---

¹²⁹³ *aktning* i prot.

wårdas, samt att wi föröfrigit ej böra personalisera, utan blott hålla oss till saken. I detta afseende har jag författadt mine tanckar, i form af extractum protocollum, ang:de detta mål, hwilcket, om det winner bifall, nu kunde afgå.

Detta project uplästes och bifölls, lydande sålunda:¹²⁹⁴

S.d. Genom åtskillige till ståndet af högl. ridderskapets och adelens ledamöter ingifne memorialer, samt ett derwid fogat dictamen ad protocollum, af öfwerstelieutenanten och riddaren Carl G. Boije, har borgareståndet kommit i ärfarenhet, huruwäl bemälte herr öfwerstelieutenant, angripit herr öfwersten och riddaren baron Pechlin, såsom den där brutit grundlagarne, föraktadt regeringssättet, och kränckt den ädla friheten, derigenom, att han på riddarhuset gjordt herrar riksens råd skymfelige och obewislige tillmälen, som gådt å heder deras. Denna saken har förekommit borgareståndet af den ömmaste och högst betydande beskaffenhet. Den rör riksens ständers fullmäktiges, herrar riksens råds, agtning och myndighet å den ena sidan, och å den andra, hwars och ens ständers ledamots riksdagsmannarätt i gemen och i synne[r]het. Desse 2:ne äro de mäst betydande ämnen, som riksens ständer äga gemensamt wårda, och hwilckas underlåtne omwårdnad medförer skakning i regeringssättet. Det kan borgareståndet således ej annat, än anse denna saken så wigtig, att den ej kan nedläggas, och så rikswårdande ämnen rörande, att den af ingen annan, än riksens ständer gemensamt, kan handteras och afgjöras.

Om riksens råd, efter angifwelsen, äro oh[e]mult angripen, så ligger skyldigheten å riksens ständer, såsom deras principaler, att skydda dem, enligt wår lag. Om angifwelsen däremot är ogrundat, så yppas för riksens ständer en annan lika dyr skyldighet, som är, att skydda riksdagsmannarätten i gemen, och utöfningen deraf i tal och skrifter.

Detta anser borgareståndet, såsom norm och rättesnöre, för sitt beslut och sina tankar härutinnan. Men att omedelbart komma till ett sådant slut, och sakens skjärskådande, det anser borgareståndet för sin del ej möjligt. Och pröfwar derföre nödigt, det herr öfwerstelieutenanten Boijes angifwelser emot öfwersten Pechlin bör, efter hwad wår lag, och 13 § riksdagsordningen, i sådane mål uttryckeligen stadgar, wid den redan förordnade mindre särskilte deputationen uptagas och skjärskådas, hwilcken deputation äger, till behörigt under-

---

¹²⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 150. Tryckt som bilaga till C. F. Pechlin: *Ödmjukt memorial* (Stockholm 1761).

sökande och afdömande, sig företaga denna ofwannämde angifwelse, med alt hwad dermed gemenskap äger, och sedan med sitt författade slut till riksens ständers plena inkomma, till hwilcken ända deputationen uti detta mål domsrättighet lemnas. Borgareståndet är förwissadt, att icke något af de andra respective stånden, och ingen ledamot af dem gifwes, som icke, lika med borgareståndet, ömar så wäl sin egen, som deras fullmäktiges, herrar riksens råds, rätt. Och gör borgareståndet sig desto mer förwissadt om bifall till detta sitt beslut, som det onkeligen tienar, att stadga och befästa desse rättigheter efter lag. Emellan hwilcka, om någon blandning lemnas rum, så kan regeringssättet ej annat, än periclitera.

Uplästes ett utdrag af protocollat, hållit i Kgl. Maists rådcammare,¹²⁹⁵ hwaruti tillkännagifwes, det Kongl. Mai:st i nåder godt funnit, att, till riksens ständers bepröfwande, öfwerlemna en projecterad förordning, ang:de straff för dem, som hemligen och olofligen skiuta och fälla andras tama renar.

Uplästes project till denna förordning.¹²⁹⁶

Detta ärende hade ridderskapet och adelen remitteradt till justitiaedeputationen, att, sedan landshöfdingen i länet blifwit hörd, med utlåtande härom inkomma, och ståndet förenade sig härmed.

Justerades ståndets extractum protocollii, ang:de tillämnad befordran för herr borgmästaren Ignatius och herr rådman Burtz; och lyder, som följer:¹²⁹⁷

S.d. Som borgareståndet, under d. 24 sidstl., för sin del, befodrat justitiaeborgmästaren i Helsingfors, Henric Pipping till assessor uti Kongl. Maist[s] och riksens Åbo hofrätt, hwarmedelst berörde borgmästaresyssla torde blifwa ledig, så kom hos borgareståndet i behörigt öfwerwägande, huru som riksdagsmannen, politieborgmästaren herr Anders Ignatius, mäst upofrat sin tid till juridiske giöromål, i följe hwaraf han ock länge warit vice häradshöfdinge, flere gånger föreståt domsagor, och wid mångfaldige domaresysslor blifwit brukad, samt 3:ne gånger warit till häradshöfdinge i underdånighet föresla-

---

¹²⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 29.

¹²⁹⁶ Ibid.

¹²⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 149, andra protokollsutdraget. Som bilaga till detta ligger ridderskapets och adelns protokollsutdrag 24 april 1762.

gen. I anseende hwartill borgareståndet, för sin del, fant skiäligt, det borde herr borgmästaren Ignatius till justitiaeborgmästaresysslan, i fall den på förenämde sätt ledig blifwer, transporterar. Hwad åter successionen efter honom angår, ärindrade sig borgareståndet, rådmannen herr Nils Burtz, som, till ståndets och det allmännas tjenst, nu biwistat 2:ne riksdagar, 9 år föreståt rådmans-, samt 7 år cämnräs- och accisrätts-, jämte praesidiisyslorne, och sedan sidsta riksdag warit ledamot uti den i Helsingfors förordnade fästningsbyggnadsuphandlingsdeputationen. Och emedan borgerskapet i Helsingfors, uti des wid denne riksdag ingifne enskilte postulater, anhållit, att icke någre andre personer skulle framdeles därstädes blifwa till politieborgmästare befordrade, än de, som i handel och hushållning wunnit nöijacktig insigt och ärfarenhet. Fördenskull och som herr rådmän Burtz, utom häruti förwärfwad kundskap, förrut ägt borgerskapets förtroende, och till denna syssla warit på förslag upförd, ty pröfwade borgareståndet för sin del billigt, det må Kongl. Maist. i underdånighet tillstyrkas, att, i fall de ytterligare winna borgerskapets förtroende, Ignatius må, till justitiaeborgmästaresysslan i nåder transporterar, samt Burtz, till politie- och commerceborgmästare i Helsingfors lika nådigt befordras.

Uplästes ett af öfwersten och riddaren Mannerheim inlemnadt memorial,¹²⁹⁸ hwaruti framle majorens och riddarens, baron Wilhelm Armfelts, änckefru, Ebba Eleonora von Gerden, som skall wara stadd i mycken fatigdom, anmäles, till en tillräkelig pensions ärhållande.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen remitterat till secrete utskottet.

Och ståndet instämde jämwäl härmed.

Herr borgmästaren Sundblad upläste dess dictamen ad protocollum,¹²⁹⁹ ang:de assessoren Anthonssons befordran; och lyder, ut in actis.

Detta dictamen bifölls till alla delar.

Herr borgmästaren Sundblad: I det hopp, som jämwäl icke slagit mig felt, att ståndet skulle täckas bifalla mitt dictamen, ang:de herr assessoren Anthonssons befordran, har jag i conformite härmed upsatt extractum pro-

---

¹²⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 194.

¹²⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 195.

tocolli, hwilcket jag nu beder, att få justera. Detta skjedde och lydde, ut in actis.¹³⁰⁰

Uplästes majoren Carl Adolph Grubbes memorial och ansökning,¹³⁰¹ att få återträda i tjenst, och, i anseende till anförde skiäl, wa[r]da befordrad till det ledige commendantskapet på Bohus fästning.

Härtill hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet lemnat dess bifall. Och borgareståndet samtyckte jämwäl härtill.

Föredrogs å nyo expeditionsdeputationens extractum protocolli af d. 15 Julii sidstl:e,¹³⁰² ang:de ett sidstl:e riksdag afgjordt, men oexpedieradt lemnadt mål. Förfrågandes sig deputationen, om icke detta mål, nu måtte expedieras.

Häröfwer hade ridderskapet och adelen resolveradt, att när slike mål, som här omförmäles, förekomma, har deputationen, att hwart och ett särskilt anmäla, då riksens ständer sig däröfwer, efter omständigheterna, kunna utlåta, och hade prästeståndet bifallit detta ridderskapets och adelens yttrande, hwarmed ock ståndet nu instämde.

Uplästes majoren, Carl Fr. Friezkijs, memorial och ansökning,¹³⁰³ om hjälp och understöd, för framledne secondmajoren wid Bohus läns dragoneregemente, Borgenstiernas änckefru, som med många barn skall wara stadd i ett ganska medellöst tillstånd.

Detta ärende remitterades till secreta utskottet, äfwen som ridderskap och adelen, samt prästeståndet sig förrut yttrat.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹³⁰⁴ ang:de de beswär, som ryttmästaren wid norre skånske rytteriregementet, och riddaren af kongl. Swärdsorden Rudolph Ahlberg, däröfwer anfördt, att han genom den befordran och tour, secondmajoren Lave Beckfries wid samme regemente ärhållit, blifwit uti lidande stäld, hwarföre han uprättelse söker, jämte tillstånd, att med majoren och commendanten Graak, om dess commendantsbeställning, få ingå accord. Tillstyrkandes deputationen, att Ahlberg, som äger tour, såsom ryttmästare, framför Beckfries, må undfå majorsfullmagt

---

¹³⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 152.

¹³⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 196.

¹³⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, expeditionsdep:s expeditioner, nr 3.

¹³⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 197.

¹³⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr

af samme dato, samt att honom må tillåtas, om honom så godt synes, att ingå accord med commendanten Graak, med mera.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹³⁰⁵, ang:de detta ärende.¹³⁰⁶

Herr borgmästaren Pihlgardt. Det är wäl sant, att Ahlberg är äldre officerare, än Beckfries. Men däremot har denne senare äldre sidsta fullmagt, och är fördenskull berättigad, till företräde och tour framför honom, så att jag ej kan finna, på hwad grund deputationen sitt tillstyrkande fotat. Men, som Ahlberg är en kjäck och skickelig officerare, så håller jag före wara bäst, att han må undfå majorsfullmagt wid cavalleriet af samme dato med Beckfries, dock icke tour framför, utan näst efter honom; hwarmed Ahlberg jämwäl förklarar sig nögd.

Herr talman: När ryttmästaren Ahlberg är sielf nögd, så äro de bägge sauverade, enär de få bägge fullmagter af ett och samme dato.

Herr borgmästaren Sacklén: Ryttmästaren Ahlbergs ansökning innehåller flere delar: 1:mo klagan öfwer liden praejudice. Enär han nu är nögd med majorsfullmagt af samme dato, som Beckfries, så är den qvaestionen afgjord. Men han har ock begärt tillstånd, att få accordera om ett commendantskap, och att lönen måtte därwid tillökas, att den blifwer jämlig med majorslön. Detta tyckes så mycket mera böra bewiljas, som hans undfångne swåra blessure, torde nödsaka honom, att på någon tid åtminstone söka ett mindre fatiguant tienstgiörande. Men skulle han wilja åter trada in uti arméen, såsom major wid cavalleriet, så bör han efter des tour äga rättighet därtill.

Herr talman hemställte, om icke herr borgmästaren Sackléns nu anförde yttrande finge bifall, med tillägning, att commendantslönen må personelt för Ahlberg ökas till 1 000:de daler s:rmt, årligen, i händelse accordet, om en sådan sysla, träffas.

Detta hemställande bifölls, och kommer extractum protocoll¹³⁰⁷, att härom afgå.

Herr talman anmälte, att ståndets extractum protocoll¹³⁰⁷ ang:de öfwersten baron Pechlin och öfwerstelieutenanten Boije, woro nu färdigt; hemställandes herr talman, om icke en deputation måtte härmed afgå till de öfrige stånden.

---

¹³⁰⁵ Ibid., bilaga.

¹³⁰⁶ Daterat 13 augusti 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 39.

¹³⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 150. Se ovan vid not 1294.

Detta hemställande bifölls, och herr rådman Hanqvist, samt 11 herrar ledamöter, afträdde i detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv begärde tillstånd, att få låta trycka, så wäl öfwersten baron Pechlins, som de öfrige memorialerne, rörande samme ärende, tillika med borgareståndets i detta mål nu utfärdade extractum protocollii. Detta bewiljades.

Herr borgmästaren Sacklén upläste följande dictamen ad protocollum, rörande kongl. secreteraren Jöran Adlerbergs befordran, till extraordinarie statscommissarius, och lydde, som följer:¹³⁰⁸

Då det högtärade wällofl. borgareståndet ihugkommer flere värde ämbetsmän och medborgare, med förbättring af deras stånd och wilckor, täckes högtärade lofl. ståndet, af wanlig gunst och rättwisa, äfwen tillåta mig anmäla följande personer, hwilcka jag, för min ringa del, anser hafwa giordt sig förtiente, till riksens högl. ständers åtancka och befordran.

Kongl. secreteraren herr Jöran Adlerberg, har i fulla 13 års tid waritienstgiörande i cancelliet, blef år 1754 förordnad till protonotarius, och år 1758 förordnad till protocollssecreterare, hwarwid han icke annan lön ägt, än copist. Och som flyttningen innom cancelliet är ganska trög och långsam, ty hemställer jag ödmjukast, om icke högtärade wällofl. ståndet täckes förordna bem:te kgl. secreterare, till extraordinarie estatcommissarius, hwartill jag så mycket mera styrker, som detta kongl. collegium består af ganska få ledamöter, och således wid många tillfällen tarfwar förstärkning, att förtiga det giöromålen innom detta wärk nu anseenligen tilltagit, och sig förökt. Efter kongl. secreteraren Adlerberg föreslås ordinarie cancellisten Siberg, och efter Siberg till cancellist, copisten Ellers. Hwilcka bägge tient länge innom cancelliet, utom synnerlig upmuntran.

Jag håller onödigt, att widlyftigare uprepa desse personers förtienster, hälst de förmodeligen af högtärade wällofl. ståndets ledamöter äro kände. Jag bör dock ej förbigå omröra, att Ellers giordt en berättelig samling af samtel:e städernes privilegier. I anseende till hwilcket alt jag desse personer till denna befordran hos högtärade wällofl. ståndet recommendera bör.

En och annan begärte, att detta ärende må hwila, till näste plenidag.

---

¹³⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 198.

Och ståndet instämde härmed.

Herr borgmästaren Malmstén gaf wid handen, att herr bergmästaren Fröberg wore nu återkommen, och således kommo, att åter intaga dess rum uti bergsdeputationen, och herr borgmästaren, att träda därifrån. Men som herr borgmästaren Wallentein förklarade sig nögd, att gå utur bergs- och till landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationen, uti herr borgmästarens ställe, så hemstälte herr borgmästaren, om icke ståndet behagade bifalla detta byte.

Ståndet fant godt, att herrar electorerne måtte sammanträda, och yttra sig häröfwer.

Ståndets secreterare gaf wid handen, att extraordinarie cancellisten wid ståndets cancellie Brandtberg, som mästadelen under hela riksdagen varit siuk och sängelliggande, i går med döden afgådt, och som 3:ne månader woro förflutne, sedan Brandtberg och de öfrige finge förskott på deras arfwodeslöner, ty hemstälte secreteraren, hwad grace, som ståndet nu täckes låta wederfaras Brandtbergs äncka, som skall wara stadd i ett uselt och aldeles torftigt tillstånd.

Uppå giord föreställning af herr talman, behagade ståndet bewilja Brandtbergs äncka en nådegåfwa af 300 daler kopp:mt, till dess mans begrafningshjelp.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹³⁰⁹ angående auditeuren David Liljenbergs anförde beswär däröfwer, att han, till följe af Kongl. Mai:sts nådiga föreskrift, till samtelige hofrätterne, icke blifwit wid det häradshöfdingeförslag bibehållen, uppå hwilcket Gjötha hofrätt, honom till en uti Halland ledig domsagu upfördt.

Herr borgmästaren Sundblad begärde att detta ärende måtte hwila.

Hwilcket ståndet bewiljade.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹³¹⁰ ang:de den, så wäl af kongl. bergscollegio, i dess riksdagsberättelse, som af allmogen, i dess 54 § ibland allmänne beswären sökte ändring, uti hwad wid förre riksdagen blef förordnat, i anseende till tijondejärnsauctionernes indragande, och att i det stället, så wäl tijonde, som persedlejärnet, hädanefter på samme sätt, som förr varit wanligt, måtte genom auction, till den mäst biudande, uplåtas.

---

¹³⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 45.

¹³¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 11.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹³¹¹ angående capitainens wid kongl. artillerieregementet Samuel Jägerhielms deröfwer anförde beswär, att Kongl. Mai:st, genom utslag, den 21 November sidstl:t år, afslagit dess giorda underdåniga ansökning, om majorsfullmagts ärhållande af lika dato, med majoren Didrich Blomcreutz.

En och annan begärte, att detta ärende, skulle hwila, hwilcket bewiljades.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 25 i denne månad,¹³¹² angående domprobstens i Borgå giorda ansökning, det scholæbetienterne, wid Randasalmi och Hellsingfors trivialscholar, måtte få deras ringa penningelöner förwandlade uti spannemål, efter cronowärdie, hwilcket secreta utskottet tillstyrkt på det sättet, att rectorn på hwardera stället, må, i stället för 150 daler silfwermynt, som är hans lön, undfå 66 tunnor 21 $\frac{1}{2}$ kappor, conrectorn, i stället för 100 daler, 44 tunnor 14 $\frac{2}{3}$ kappor, och de öfrige lärare wid samma scholar, en efter deras löner på lika sätt proportionerad förbättring i spannemål, af cronotijondespannemålen, i orten, och det ifrån innewarande års början, samt framgent.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla detta tillstyrkande. Och denna fråga beswarades med Ja.

Herr rådman Hanqvist och herrar deputerade återkommo, och gaf ordföranden wid handen, att deputationen anmält, det anförtrödde ärendet hos de öfrige respective stånden, med begäran, att de wille gifwa vårt beslut den wärkan, som ärendets wigt och värde rätteligen kräfwer. Och hade de öfrige stånden lofwat, att taga målet under behörigt öfwerwägande, samt aflemna dess yttrande däröfwer.

Ståndet skildes åt.

---

¹³¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 46.

¹³¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 59.

Åhr 1761 den 31 Augusti

S.d. Inlemnade herr grosshandlaren Clason herrar electorernes lista på wisse utsedde ledamöter i deputationerne,¹³¹³ såsom 1:mo att herr borgmästaren Wallentein förordnas till ledamot i landt- och sjömilitiaeoconomiedeputationen, i stället för herr borgmästaren Malmstein, som, efter öfwerenskommelse, träder till det rum, hwilcket herr borgmästaren Wallentein i bergsdeputationen innehaft.

Härjämte woro utnämde i hemreste ledamöters ställen, neml:n till *protocollsdeputationen*: herr borgmästaren Wallentein, så länge herr borgmästaren Lönroth är frånwarande;

i *cammar-, oeconomie- och commercedeputationen*: herr borgmästaren Groop, så länge herr fabriqveuren Lindstedt är frånwarande.

Uplästes probsten magister Brunnii memorial,¹³¹⁴ ang:de wisse omständigheter, som han ansedt för nödige, att wid bergmästaresysslans besättande i Wästerbotn och lappmarken iakttagas.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll,¹³¹⁵ angående detta memorial, och hade prästeståndet remitteradt det samme till bergsdeputationens yttrande. Hwarjämte och emedan redan underdånigt förslag skall wara uprättadt, till den lediga bergmästaresysslan i Wästerbotn, och hos Kongl. Mai:st inlemnadt, ty hade prästeståndet pröfwat nödigt, att hos Kongl. Mai:st anhållas må, att med berörde beställnings bortgifwande må hafwas anstånd, till dess riksens ständer hinna utlåta sig.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade bifalla detta prästeståndets extractum protocoll.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Unger hemstälte, om icke ståndet skulle behaga ihogkomma kongl. secreteraren Wadenstierna, med befordran, på det sättet, att han kunde förhielpas, att blifwa krigsråd, efter krigsrådet Carl-schiöld, som blifwit statssecreterare. Det kunde icke wara ståndet obekandt, att Wadenstierna länge och wäl tient wid krigsexpeditionen, och att

---

¹³¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 154.

¹³¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 12, bilaga.

¹³¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 12. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

han därwid förwärfwat sig all den kundskap och ärfarenhet, som till krigsrådssysslans behörige förwaltande ärfordras.

Herr talman påminte, att samma skiäl woro för protocolssecreteraren Woltemat, som nu anförde blifwit, och som krigscollegium i synnerhet, så länge kriget påstår, behöfde förstärkning, så hemställte herr talman, om icke protocolssecreteraren Woltemat måtte befordras till krigsråd, med dess nu innehafwande lön, och secreteraren Wadenstierna till den efter Carlschiöld ledige blefne krigsrådsbeställningen och -lönen.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Sacklén begärte, att dess sidste plenidag inlemnade dictamen ad protocollum,¹³¹⁶ angående kongl. secreteraren Adlerbergs befordran till extraordinarie statscommissarius, och cancellisten Siberg efter honom till kongl. secreterare, samt copisten Ellers till cancellist efter Siberg, måtte jämwäl nu företagas och afslutas.

Herr talman hemställte, om icke detta herr borgmästaren Sacklens dictamen finge bifall.

Och detta hemställande beswarades jämwäl med Ja, förutan af herrar borgmästaren Wiggman och rådmannen Hylphers, som gjorde deras förbehåll, så emot desse, som alle andre dylike cabinettsmål.

Herr borgmästaren Malmstén: Ehuru jag aldeles icke tycker om sådane befordringsmål, så wil jag dock wara nögd, om man ej går längre, och sluter med desse, men emot alle andre, som kunna tillärnas, protesterar jag aldeles, så framt det icke angår någon, som i synnerhet förtienar ständers ynnest, eller någon ståndets ledamot.

Herr talman: Om ingen wiss författning tages, så weta wi icke ordet af innan wåre öron warda från alle sidor upfylde med allmän klagan, öfwer den praejudice, som blifwit androm tillfogad, genom slike befordringar, som desse. Här lærer ock snart komma en stor hop, som söka caractèrer. Det hörer wäl riksens ständer till, att befordra dem, som på ett utmärkt sätt giordt sig förtiente, och att hielpa lidande. Läns och jurisdictioners klyfning må ock tillåtas, när omständigheterne sådant ärfordra. Men detta tyckes gå för långt. Låt oss fördenskull täncka på, huru saken må kunna hjelpas till näste plenidag.

---

¹³¹⁶ Se ovan vid not 1308.

Herr borgmästaren Cervin yttrade sig: Herr talman har redan flere gånger förestält oss nödwändigheten, att betäncka oss öfwer detta ärende. Tiden därtill har varit aldeles tillräckelig. Lät oss fördenskull fatta i dag ett wist beslut, och en gång för alla sättja en bom för sådane mål, som desse.

Herr grosshandlaren Clason: Jag är ock nögd härmed, dock likwäl med det wilckor, att de mål, som redan äro inkomne, måge afgjöras, och att till den ändan en förteckning däröfwer må uprättas.

Herr borgmästaren Unger: Jag har icke eller något att påminna, enär ständers egne betiente, och andre, som till ständers ynnest synnerligen giordt sig wärdige, undantagas, och föröfrigit de redan inkomne målen afgjöras. Ståndet har bifallit, att kongl. secreterarne Wadenstierna och Woltemat skola blifwa krigsråder. Detta lærer böra förstås på det sättet, att Wadenstierna blifwer krigsråd efter Carlschiöld, och Woltemat extraordinarie krigsråd.

Herr talman: Ja meningen kan ingen annan wara, än denna, emedan allenast en krigsrådssysla är ledig. Men icke dess mindre böra desse bägge, enligt ståndets beslut, genom ett protocollsutdrag anmälas hos de öfrige respective ständen.

Herr borgmästaren Sundblad: Här är redan nog talt om nödwändigheten, att förekomma den klagan, som eljäst måste yppa sig, genom sådane befordringar, som desse. Nu återstår allenast, på hwad sätt, sådant bör och kan beqwämligast skje, och hwad författning därtill bör widtagas. Om ståndet så behagar, will jag till näste plenidag upsättia mine tanckar härom.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag för min del, har icke något, att lägga till det, som herr talman förestält. Men som ståndet har täckts bifalla, att kongl. secreterarne Wadenstierna och Woltemat skola blifwa krigsråder, så får jag häraf tillfälle att påminna, det kongl. secreteraren Dahlgrén är äldre och mera förtient, och således blifwer lidande, igenom desses befordran; hwilcket ståndet icke lærer wilja låta skje, utan häldre tillse, att jämwäl denne förtiänte mannen kan på något sätt soulageras.

Herr talman: Det är billigt, att kongl. secreteraren Dahlgren hjelpes på något sätt. Han är en wälförtient man, men som man ej kan weta på hwad sätt, han sielf såge sig hälst hulpen, så är nödigt, att han däröfwer höres. Och kunde herr borgmästaren Kiörning tala med honom härom.

Ståndet fant godt, att detta måtte skje, och att detta ärende imedlertid hwilar.

Herr borgmästaren Malmstén: Det är allom bekandt, att ständer äga magt, att hielpa och befordra deras egne betiente, och sådane, som äro lidande, samt andre, som synnerligen giordt sig förtiente. Men detta bör likwäl alt gå i sin lagliga ordning, så att den ena icke hielpes på det sättet, att andre däri-genom blifwa lidande. Ständer böra fördenskuil sjelfwe sättia gränts för denna sin magt, så att den användes till de lidandes lagliga uprättelse, men icke till någons förtryck. Detta är högst angelägit, och till den ändan lærer jämwäl wara nödigt, att herr talman gör den proposition, att inge flere cabi-nettsmål måge företagas, och att den, som sådant begär, skall wara dess säte och stämma i ståndet förlustig.

Härmed instämde herr borgmästaren Herkaepaeus till alla delar.

Herr borgmästaren Fries: Detta är godt och wäl, men jag håller före, att sådane mål härifrån undantagas, hwarigenom någon gammal kan soulageras, utan att någon därigenom skier förnär, såsom, om man skulle tillägga en ca-ractèr, utan tour till befordran. Härigenom warder ingen praejudicerad. Och förbehåller jag mig, att få nämna sådan man framdeles.

Herr borgmästaren Cervin begärdte proposition, på den af herr borgmästaren Malmstén giorda föreställning.

Herr talman: Man har nyss nämt något om caractèrer, att de woro mindre farlige, men jag är af hel annan tancka, och att de jämwäl böra motas, ty de upwäcka jämwäl bryderi. Dock i händelse en eller annan wä[^l]förtjent, skul-le giöra ansökning om caractèr, enär han ej begär någon vidare tour till be-fordran, så tyckes wäl sådant, in speciali casu tillåtas.

Herr assessoren Anthonsson: Som riddarhuset giordt begynnelse, och bragt å bahne accorder och befordringar, så lærer wara nödigt, att innan nå-got wist beslut fattas, en öfwerläggning med herr grefwen och landtmarskal-ken, och öfrige talemännen må företagas, då man får höra, af hwad tancke de öfrige respective stånden kunna wara.

Herr borgmästaren Ekman: Det kunde wäl låta sig giöra, at ståndet fat-tade något wist beslut, till förekommande af sådane cabinettsmål. Men jag har mig bekandt, att bondeståndet lærer ännu inkomma med en hel hop. Och blifwer således frågan, om desse skola jämwäl uptagas, eller blott de, som redan inkommit. Om alle skola uptagas, kan omöijeligen annat skje, än en stor hop warder praejudicerade, i synnerhet de, som eljäst äga rättig-heter, att blifwa befordrade till ledige jurisdictioner, hälst större delen af sådane jurisdictioner nu bortgifwas, hwarigenom äfwen wäl jag blifwer

utesluten ifrån den befordran, som jag eljäst kunde äga rättighet att söka. Hwarföre ock, som jag har allenast en ringa lön, att lefwa af, så att jag i längden ej kan härda ut dermed, ty anhåller jag om ståndets biträde, till ärhållande om survivance på någon häradshöfdingesyssla.

Herr borgmästaren Lange hölt före, wara bäst, att inge flere cabinetts-mål måtte företagas, än de, som redan inkommit.

Herr talman: De inkomne målen äro redan undantagne, och komma fördenskull de, som hädan åt inlemnas, att läggas å sido, dock således, att ståndet kan företaga ett eller annat mål, till bepröfwande, huruwida det bör uptagas, eller icke. Men härhos hemställer jag, om icke wisse ståndets ledamöter måge nämnas, att, jämte mig, sammanträda med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen och ståndens deputerade, till öfwerläggning, huruledes någon sådan författning må kunna widtagas, som ärendets angelägenhet ärfordrar; dock att ståndets beslut må blifwa fast, att inge andre, än de redan inkomne ärender, måge företagas, utom ett eller annat, som kan pröfwas äska ständers åtgärd.

Detta hemställande bifölls, och utnemdes följande herrar ledamöter, neml:n

herr grosshandlaren Clason,
herr borgmästaren Pihlgardt,
herr borgmästaren Lange,
herr borgmästaren Cervin,
herr borgmästaren Sundblad,
herr borgmästaren Sacklén och
herr borgmästaren Malmstén.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹³¹⁷ angående fändricken wid Wästerbotns regemente, Nathanael Gabriel Lunds, ansökning, om tour framför fändrickarne wid samme regemente, Fredric Ulric Hård, och Petter Magnus Nicander, hwartill likwäl deputationen, i följa af anförda skiäl, icke kunnat styrka.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

---

¹³¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 47.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹³¹⁸ angående auditeuren Liljenbergs besvär, att han icke fått till godo niuta Kongl. Mai:sts nådiga föreskrift, om befordran, till en häradshöfdingesyssla.

Ståndet biföll detta betänckande.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående kongl. secreteraren Adlerbergs befordran, till extraordinarie statscommissarius med mera, lydande detta protocollsutdrag, som följer:¹³¹⁹

S.d. Förekom hos borgareståndet under eftersinnande, huruledes wid Kongl. Mai:sts och riksens statscontoir, en förstärkning af ännu en statscommissarius, utom de 2:ne wanlige, skulle för Kongl. Mai:sts och riketsienst, mycken nytta medföra, hälst nu, då statscontoirets gjöromål äro så mångfaldige, och då, under nu warande ringa antal af ledamöter därstädes, någon deras sjukdom eller annat lagligt förhinder skulle någon tid kunna lända Kongl. Mai:sts höga wärf till men och eftersättiande, hwartill ännu kommer, att de där förefallande sysslors beskaffenhet fordrar, att, enligt Kongl. Mai:sts, uppå riksens ständers tillstyrkande, aflätne nådiga skrifwelse den 28 Septembris 1756, en af statscommissarierne, bör egenteligen förestå cancelliearbetet, såsom ett afskilt gjöromål ifrån räkenskapswärket, äfwen som borgareståndet pröfwar det ganska nödigt wara, att, wid endera af de 2:ne wanliga statscommissariernes afgang, genast någon må wara, att tillgå, som wid wärket och sysslorne redan är öfwad, och altså med mera grundelig kundskap om de mångfaldige utkomne kongl. bref, reglementen och påbud, som det angelägne statswärket röra, äger att uppfylla, den afgangnas ställe, än som kan förwäntas af en, som till äfwentyrs ifrån ett främmande wärk kan, wid existerande ledighet, warda till statscommissarius förordnad.

Så angelägit detta alt å ena sidan är, så mycket afhålles borgareståndet, genom nu warande brist på nödige medel, att tillstyrka någon ständig statscommissariesyssla, förordnande, men borgareståndet har utaf säkre anledningar inhämtat, huruledes dessa framflutne åren händt, att betieningen uti Kongl. Mai:sts cancellie, och i synnerhet wid kongl. cammarexpeditionen, måst widkjännas en mycket både senfärdig och widrig lycka, i det wetterligit är, att utom framledne

---

¹³¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 45.

¹³¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 155.

cammarrådet Braunerhielm, som wid 1747 års riksdag blef, uppå ständernes egit tillstyrkande, befordrad, ingen enda af betieningen wid sidstnämde expedition på många tider fått hugna sig, af någon ringaste befordran, till andra wärk, samt att utaf nu warande betieningen derstädes, som äro skickelige arbetare, de fleste tiena, antingen aldeles utan, eller ock med ringare löner, än som deras innehafwande beställningar rätteligen tillhöra. Och som wid så mödosamme, samt trägna syslor, som där förekomma, all drift och åhåga torde hos betieningen kunna aldeles förfalla, om upmuntran samt förhoppning om framsteg skulle alt framgent saknas, så har borgareståndet i sådant afseende, såsom ock i betraktande af personernes bepröfwande skickelighet, samt mångåriga lönlösa tjenster, för sin del funnit skiäligt, det böra protocolssecreteraren wid besagde expedition Jöran Adlerberg, cancellisten därstädes Lars Siberg samt copisten Johan Ellers, hwar för sig niuta något wedermäle af ständernes bewågenhet, samt wälbehag öfwer deras förrättade tjenster, på det sätt, att den förstnämde, hwars kongl. fullmagt, af år 1754, att wara protonotarius wid kongl. cancelliecollegium tillagt honom lika heder och rang med assessorerne uti collegierne, så att han ifrån den tiden warit competent sökande till embeten af sådan wärdighet, som detta, hwarom fråga är, och under dess tienstetid wid cammarexpeditionen med sådane syslor umgåts, hwilcka med statscontoirets giöromål äga närmaste gemenskap, må warda försedd med fullmagt, att wara extraordinarie statscommissarius, med säte och stämma uti Kongl. Mai:sts statscontoir, dock med sin förra lön, in till dess, att honom wid timande ledighet, och utan någon ny statens gravation, lön kan tillfalla, samt att cancellisten Siberg må, uti Adlerbergs ställe, förordnas till protocolssecreterare, och Ellers i hans ställe, med samma tour, som Siberg innehafwer, till cancellist wid cammarexpeditionen.

Borgareståndet förwäntar sig utaf de öfrige respective ständens ömhet och rättwisa, att föregående hemställande warder med benägenhet ansedt, samt bifallit, såsom ländande till befrämjande af Kongl. Mai:sts och rikets tienst, och tillika med någon slags soulagement för ofta nämnde betiening.

Justerades extractum protocollii, angående kongl. secreterarnes Wadestiernas och Woltemats befordran, till krigsråder, och lydde sålunda:¹³²⁰

---

¹³²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 156.

S.d. Sedan krigsrådet Carlschiöld, till statssecreterare wid krigsexpeditionen befordrad blifwit, så kom hos borgareståndet i öfverwägande, det angelägenheten så mycket mera fordrar, att krigsrådssysslan efter honom med ett värdigt ämne besatt warder, som utom det regeringsformens 24 § uttryckeligen stadgar, att i krigstider böra wara 4 krigsråder, statssecreteraren Hermelin af riksens höglofl. ständer fått tillstånd, att, när kriget upphörer, wara tjenstfri.

Borgareståndet ärindrade sig härwid, att protocolssecreteraren i krigsexpeditionen, herr Wadenstierna, innom samma expedition tjent, i 19 år, och att han på 7:de året warit tjenstgörande protocolssecreterare. Och som borgareståndet har sig nogsamt bekennt, att bemälte herr protocolssecreterare, jämte fullkomlig nit för det allmänna, äger all den kundskap och ärfarenhet, som fordras till krigsrådssysslans behöriga förwaltande, altså och i anledning af riksens ständers underdåniga skrifvelse till Kongl. Mai:st af den 14 Decembr. 1747, hwaruti riksens ständer förklara sig gärna se, det protocolssecreterarne snart warda hulpne, fant borgareståndet godt, i underdånighet tillstyrka Kongl. Mai:st, att, till den efter Carlschiöld ledige blifne krigsrådsbeställning och lön, protocolssecreteraren Wadenstierna i nåder befordra.

Äfwen förekom, att, under nu warande krigstider, krigscollegium, i anseende till det drygare arbete, hwarmed bemälte collegium nu är öfwerhopadt, har nödigt alt det biträde, som kan åstadkommas, och pröfwade fördenskull borgareståndet angelägit, att protocolssecreteraren Woltemat, som 13 år warit i rikets tjenst och på 6:te året protocolssecreterare, samt ständigt, med utmärkt nit och trohet, samt skickelighet, det allmänna tillhanda gådt, till krigsråd förordnas, med dess nu innehafwande lön. Hwilcket med de öfrige respective ständer, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communceras.

Herr borgmästaren Kiorning hemstälte, om icke kongl. secreteraren Dahlgren måtte jämwäl i detta extracto protocoll i införas, och honom tilläggas cancellierådsfullmagt, och tour till vidare befordran.

Herr borgmästaren Cervin instämde härmed, och lade härtill, att detta wore så mycket mera rättwist, som kongl. secreteraren Dahlgren har tient både länge och wäl, ofta förrättadt statssecreteraresysslan, men ändå icke längre hunnit, än till 400 daler silfwermynts lön.

Herr borgmästaren Pihlgardt: För en liten stund sedan war aftalt, att inge flere cabinetsmål skulle företagas, än som då woro inkomne. Kongl. secreteraren Dahlgren war icke då nämnd, icke dess mindre will man nu anförä honom bland dem, som skola befordras.

Herr talman: Kongl. secreteraren Dahlgrens befordran är aldeles rättwis, och kan ståndet icke undgå, att täncka på honom, enär ståndet bifallit Wadenstiernas och Woltemats ansökningar. Och hemställer jag förden-skull, om icke herr borgmästaren Kiörning må committeras, att tala med Dahlgren härom, och i anledning däraf projectera extractum protocoll, till näste plenidag.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af den 10 i denne månad,¹³²¹ och hade bondeståndet häruti förklarad dess bifall, till cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹³²² angående härads-höfdingens Magnus Seréns sökte belöning, för dess gjorde alphabetiske samling, af oeconomiciska och juridiska kongl. förordningar, resolutioner, bref och rescripter.

Ståndet instämde härmed.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af den 17 i denne månad,¹³²³ ang:de nödwändigheten af Gefleborgs läns delning, således, att Gestrikeland, Helsingeland och Herjeådalen, måge utgiöra ett särskildt län, som hädan efter kommer att styras af landshöfdingen i Gefle, med dess å staten bestådde lön, samt för dess provinser bestådde resepenningar; så ock, att Medelpad, Ångermanland och Jämteland, måtte få nu och hädan-efter sin egen särskilde landshöfdinge, hwilcken skall komma, att residera uti Hernösands stad, samt nu förses med wanlig penningelön, och be-tiening, med mera. Föreslåendes bondeståndet till detta senare län, bergs-rådet Pehr Abraham Örschiöld.

Herr talman frågade, om icke detta protocollsutdrag finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll af den 24 i denne månad,¹³²⁴ angående lagmannens i Westernorrland, Martin Ehrensahns be-

---

¹³²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 24, bilaga.

¹³²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 24.

¹³²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 36. Tryckt i *BdP* 8, bil. 43.

¹³²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 37.

fordran, hwilcken icke allenast dess innehafwande domaresyssla, sedan år 1750, berömmeligen förrättadt, utan ock med all nit och trohet, samt oförtruten flit, landshöfdingeämbetet i Wästernorrland ett år, ifrån 1756 till 1757, förwaldtat. Och hade bondeståndet pröfwat billigt wara, att lagman Ehrensvahn må undfå landshöfdingefullmagt, samt niuta wärkelig befordran, till det första ledige civile lähn, hwartill han sig anmäler.

Detta extractum protocolli bifölls likaledes.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Jag har i secreta deputationen lärt kjänna en man, som, i anseende till dess wackre ägenskaper, wärkeligen förtienar, att ihogkommas, med något teckn af ständers ynnest. Denne är lieutenanten Örnshiöld. Han har, under tjenstetiden, upfördt sig, med all distinction, men nödgades, för iråkad siukdom, taga afskjed. Han begär icke eller nu, att få åter träda i tienst, utan allenast någon caractère, som kunde passa sig efter hans omständigheter. Och hemställer jag fördenskull, om icke honom må bewiljas öfwerstelieutenantscaractère, dock utan tour till vidare befordran.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Och herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg justerade ett författadt extractum protocolli, rörande det nu af honom anmälte ärende, lydande sålunda:¹³²⁵

S.d. Gåfwo trenne ståndets uti secreta deputationen förordnade ledamöter wid handen, sig hafwa, wid rådsprotocollernes öfwerseende, funnit all skjälilig anledning, att hos ståndet, till ömsint behjertande, anmäla den belägenhet, hwaruti lieutenanten Marten Ludvig Örnshiöld blifwit försatt, i det han, genom uti råkad sjukdom, blifwit nödsakad, att nedlägga dess uti nijo år innehafde och, med utmärkt heder, förstådde lieutenantsbeställning wid Wässmanlands regemente, hwari genom han således nu mera, icke allenast måste sakna fruckten, af dess wäl använde tid, utan och den hedersbelöning, han så wäl, som andre, af skickelighet och bravour i tjenstgjörandet hade haft att wänta. Hemställandes ståndets ofwanberörde ledamöter, om icke ståndet, så i betractande af hwad nu anfördt är, som ock, i anseende till den oförtrutne flit och möda, hwarmed lieutenanten Örnshiöld, såsom ledamot wid denne riksdag, secreta deputationen till handa gådt i dess giöromål, skulle täckas förhielpa honom till något sådant

---

¹³²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 157.

hedersteckn, som kunde lända honom till hugnad för framtiden, och till den ändan anmäla honom till ärhållande af öfwerstelieutenants-caractère, dock utan tour därifrån till befordran.

Borgareståndet, som gärna ser dem belönas, hwilcka till belöning giordt sig wäl förtjente och wärdige, och som har det för ett stadigt ögnamärke, att ingen medborgare må uteslutas ifrån de samhällets förmåner, som honom skiäligen tillkomma böra, fandt detta hemställande wälgrundadt, och öfwerensstämmande med lieutenanten Örn-schiölds goda ägenskaper och förtjenster. Och pröfwade ståndet fördenskull skiäligit, att det samme till alla delar, så mycket hälldre bifalla, som detta kan lända till någon hugnad för en wälförtient man, men ej kan sägas, att någon härigenom skier förnär.

Hwilcket fördenskull hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Herr talman hemställte, om icke ståndet nu behagade sluteligen företaga och afgiöra secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹³²⁶ angående wisse förbudne wahrors frigifwande, hwartill löparen nu wore inkommen.

Herr handelsman Tottie yttrade sig: Jag har genomseet de documenter, som röra detta ärende, och funnit deraf, efter anställd jämförelse, imellan detta och de öfrige ståndens yttranden, att ridderskapet och adelen bifallit betänckandet jämte borgareståndets giorda tilläggningar, förutan den tilläggningen, angående cattuner och lärfter af alle slag. Prästeståndet har likaledes bifallit alt det öfrige, undantagandes lärfter, af alle slag, sminckflor och nopkens, men i det stället tillagt skin och öfwerläder, att införas. Likaledes hafwer adelen bifallit betänckandet, samt borgareståndets projecterade lindringar, angående manufacturfondens förminskande på wisse wahrors, men undantagit fint och groft hwitt cattun samt ostindiske guinées, lärfter af alle slag, såsom förbudne, sälläder, skin till öfwerläder, såsom förbudt, jämte cardustobac. Prästeståndet har bifallit alt det öfrige, förutan det, som rörer lärfter. Häraf finnes nu, att ridderskapets och adelens tancka är, att skin till öfwerläder skall förbiudas, att införas, men prästeståndet häremot bewiljat, att sådane skin skola få införskrifwas, och som detta är aldeles öfwerensstämmande med borgareståndets begäran, uti en §

---

¹³²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 5.

af allmänna beswären, så hemställer jag, om icke bäst wara lærer, att ståndet i denna punct må förena sig med prästeståndet, och bifalla öfwerlæders införsell.

Herr borgmästaren Malmstein: Wi hafwa förbehållit oss, att om secreta handels- och manufacturdeputationen icke skulle inkomma med dess betänckande, innom fiorton dagar, skulle detta ärende företagas och afgjöras. Nu äro flere weckor förelupne, och ännu har deputationen icke yttrat sig. Låtom oss fördenskull afsluta detta ärende.

Herr borgmästaren Lange: Det är icke deputationens skuld, att den ej kunnat yttra sig öfwer detta ärende, utan sådant härrörer af helt andre ordsaker, som icke kunnat undanrödjas, och aldraminst hafwa ståndets ledamöter kunnat förmå deputationen, att, wid så fatte omständigheter, företaga målet.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag bör ej underlåta, att hos ståndet anmäla, att Carlscrona stad begjardt, det jag hos Hans Kongl. Maist. må i underdånighet gifwa wid handen, att tillståndet där redan är sådant, att större delen rättnu måste gå barfota. Läder finnas där icke, och det, som finnes, ehuru det ej stort doger, är det likwäl odrägeligen dyrt. Hwarföre ock anhålles, om tillstånd, att få införskrifwa läder. Och hemställer jag fördenskull, om icke denne sak således nu må afgjöras, att brist på nödigt läder må afhielpas.

Herr handelsman Tottie: Ståndet har klagat öfwer brist på läder. Ärendet är länge sedan remitteradt till deputationens yttrande, men deputationen har ej inkommit dermed, och owist är det jämwäl, om, och när, det skier. Och som ståndets rätt härigenom lider, så påstår jag, att ärendet nu skall afgjöras, och det genom votering, om ej annars kan skje.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Saken är remitterad till deputationen, och bör fördenskull deputationen inkomma med dess betänckande, då få wi se och pröfwa alle omständigheter i sin ordning.

Härmed instämde herr assessoren Anthonsson till alla delar.

Herr borgmästaren Lange: Jag har sagt, att det icke är deputationens skuld, att med betänckandet så länge kommit att dröijas. Deputationen har begärt kongl. commercecollegii yttrande. Collegium har infordrat garfweriernes utlåtande, och lofwat, att med det första inkomma med sitt betänckande. Sedan har deputationen icke warit tillhopa.

Herr borgmästaren Kiörning: Det förefaller mig något besynnerligt, at man will här ställa i fråga, om ståndet bör eller kan nu afgjöra en sak, som tillförene redan, såsom ett allmänt besvär, är afgjord, och hwilcken prästeståndet jämwäl bifallit. Mig tyckes detta för hårdt. Om saken ej anorlunda kan afslutas, begär jag votering.

Herr talman: Wederbörande äro ännu icke hörde, och woro det således stridande emot min syssla, att giöra proposition i saker, hwaräst, folck ohörde, kunde försättias i lidande. Låtom oss åtminstone wänta till måndagen, eller näste plenidag, och imedlertid anmoda wåre ledamöter, att så laga, det deputationen till dess må inkomma med dess betänckande.

Discoursen blef så allmän, att secreteraren ej kunde intaga något deraf i protocollet.

Och ändteligen yttrade sig herr handelsman Tottie, att han wore nögd, med den af herr talman gjorde proposition, om den allenast så ändras, att frågan blifwer, om saken skall afgjöras i dag, eller nästkommande måndag.

Herr talman hemställte å nyo, om icke ståndet behagade bifalla, att ståndets ledamöter låta i deputationen weta, det i händelse deputationen icke inkommer med dess betänckande, angående förewarande ärende, till nästkommande måndag, will ståndet företaga och afsluta det samma.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 10 i denne månad,¹³²⁷ angående hofrättsrådet Josua Plancks giorda ansökning, att, i anseende till dess aftagande krafter och beträngda tillstånd, få nedlägga dess innehafwande assessorssyssla, med behållning af halfwa lönen i des öfrige lifstid, samt få öfwerlemna den samma till secreteraren Peter Olof Osander, samt att extraordinarie cancellisten Johan Hesselius måtte, i denna senare rum, till cancellistlön och -fullmagt befordrad warda. Hwilcket alt bondeståndet bifallit.

Borgareståndet samtyckte jämwäl härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis,¹³²⁸ ang:de protonotarien i Götha hofrätt, Johan Wilhelm von Schajj. Och emedan von Schajj så medelst blifwit lidande, att ehuru han warit en gång upförd på härads höf-

---

¹³²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 38.

¹³²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 39.

dinge-, twenne gånger på hofrättssecreterare-, och en gång på advocat-fiscalsförslag, har han dock altid af mindre förtiente blifwit förbigången, ty tillstyrker bondeståndet, det må protonotarien von Schaij blifwa förordnad till extraordinarie assessor, med säte och stämma i berörde hofrätt, samt med sin nu innehafwande protonotarielön, intill des första ordinarie lön ledig blifwer; kommandes han, att få räkna sin tour, ifrån den dag, riksens ständer behaga, till denna hans uprättelse, samtycka.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Herr borgmästaren Sundblad upläste dess projecterade extractum protocolli, angående rådmannen Caspar Abraham Hannells befordran. Och lyder detta extractum protocolli, som följer:¹³²⁹

S.d. Sedan borgareståndet, wid sidstledne riksdag, lemnat då warande riksdagsfullmäktigen för Calmare stad, Caspar Abraham Hannell, dess föreskrift, till vinnande af den då i Calmar ledige warande stads-secreterarebeställningen, så är hos borgareståndet, wid denne riksdag, wordet anmält, huruledes bemälte rådmän, som äfwen, wid nu warande riksdag, är Calmare stads fullmäktig, wäl hade ärhållit borgerskapets fleste röster till denna beställning, men att han dock, sådant borgerskapets förtroende, icke kommit att till godo niuta, i anseende dertill, att magistraten hade tillägnat sig det högre röstberäknande, som 1756 års kongl. förordning¹³³⁰ fastställer, oaktadt Calmare stad, wid 1756 års riksdag, hade förbehållit sig, att hwad magistratens röstberäknande beträffar, det måtte wid de för staden utfärdade särskilte resolutioner förblifwa.

Sedermera har borgerskapet derstädes wäl åter gynnat bemälte rådmän, med det förtroende, att han icke allenast wunnit flere röster, till därtill ledig blefne justitiaeborgmästaresyslan, utan och derefter, år 1760, blifwit på förslag, till politieborgmästarebeställningen, i underdånighet upförd, men icke dess mindre har han alt hit intills saknat frukten af den kärlek som borgerskapet således för honom förklarar.

Som nu bemälte rådmän, efter idkade studier, genom flere års resor på utrikes orter, förwärfwat sig god kunskap i handel och manufacturer, samt politie- och oeconomiemål, och sedermera i flere år

---

¹³²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 158.

¹³³⁰ Tryckt förordning 15 juni 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wahl-Rösternes beräkande wid Borgmästares, Rådmäns och Stads-Secreterare Wahlen i Städerna hädanefter.*

tjent Calmare stad, som directeur och notarie wid dess handelsso- cietet, samt i tolf år varit rådman därstädes, och därunder i fyra år praesideradt i accis- och cämnersrätterne, han jämwäl, med ståndets wälbehag och nöije, nu andra gången varit samma stads riksdags- fullmäktige, och äfwen, som förrut omrört är, wäl flere gånger wunnit borgerskapets förtroende, wid förefallande ledigheter, af stadssecrete- rare- och borgmästarebeställningar derstädes, men dock till närwa- rande tid måst se sig förbigången och ohulpen. Altså, och till ärsätt- ning för dess lidande, samt till framdeles hielp uti dess nog knappa wilckor, pröfwade ståndet för skiäligit och billigt, att tillägga honom, rådmannen Hanell, borgmästarefullmagt och -heder, och anse honom berättigad, att, enär han, wid förefallande borgmästareledighet i Cal- mar kan winna borgerskapets, förtroende, och kallelse, då warda hos Hans Kongl. Maist., till fullmagts ärhållande, på förslag ensam i un- derdånighet upford.

Hwilcken ståndets tancka skulle med de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderas.

Herr talman hemställte, om icke detta protocollsutdrag finge bifall. Hwilcket beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Cervin hemställte, om icke borgmästaren från Sca- nör, herr De La Rose, måtte hos Hans Kongl. Maist anmälas, till ärhål- lande af kongl. fullmagt, i stället för landshöfdingens fullmagt, som han nu innehafwer.

Ståndet fant godt, att härom underdånig skrifwelse må afgå.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående protonotarien Asp- mans lidne praejudice. Och lydde detta protocollsutdrag, som följer:¹³³¹

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänckande, angående de beswär, som protonotarien i kongl. Swea hofrätt, Olof Aspman, an- fört, öfwer liden praejudice, igenom cammarherren baron Cronstedts befordran, till ett assessorsämbete i berörde kongl. hofrätt. Men oan- sedt deputationen, i följe af andragne skiäl och omständigheter, fun- nit, att protonotarien Aspman är lidande, har likwäl deputationen icke sträckt dess tillstyrkande längre, än att Aspman må hugnas med as- sessorfullmagt ifrån denne dag, samt blifwa tjenstgörande assessor i Swea hofrätt, med sin innehafwande lön, till dess ordinarie asses-

---

¹³³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 159.

sorslön kan honom tillfalla, näst efter de i hofrätten nu warande ledamöter.

Borgareståndet tog detta, med det mera betänckandet innehåller, under behörigt öfwerwägande, och som ståndet häraf fant, det wara oförnekeligit, att protonotarien Aspman ej fått till godo niuta den rättighet, som dess tour och tjensteår innom hofrätten honom tillskynda bordt, utan är han, genom det framsteg cammarherren baron Cronstedt för honom wunnit, wärkel:n försatt i lidande, ty pröfwade borgareståndet rättwisan fordra, det bör protonotarien Aspman undfå assessorsfullmagt, af samme dato, som cammarherren baron Cronstedt, samt således blifwa tjenstgörande assessor i kongl. Swea hofrätt, med tour till vidare befordran, och rättighet till wärkelig assessorslön framför cammarherren och assessoren baron Cronstedt. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 4 September

S.d. Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade öfwerenskomma, att inge cabinetssaker i dag företagas. Men att icke dess mindre förteckningen på de inkomne cabinetsmålen må regleras, så att ståndet må hafwa en wiss faststald nummer; dock de ärender härifrån undantagne, som angå ståndets egne ledamöter, och betieningen.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Justerades ståndets underdåniga skrifwelse, till Hans Kongl. Maist., angående kongl. fullmagt för borgmästaren i Scanör, lydande sålunda:¹³³²

P.t. Eder Kongl. Maist. har wäl, igenom nådig resolution den 20 Febr. sidstledne, uppå staden Scanörs, genom dess riksdagsfullmäktig, borgmästaren Leonhard De La Roses underdåniga ansökning, om kongl. fullmagt, för stadens nu warande och tillkomande borgmästare, i nåder funnit betänckeligit, i anseende till hwad fältmarskalcken, landshöfdingen och öfwercommendanten, samt riddaren och commendeuren, högwälborne herr baron Stael von Holstein anfört, att

---

¹³³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 160.

samtycka till berörde stads ansökning, men, med Eders Kongl. Mai:sts allernådigste tillstånd, utbeder sig borgareståndet underdånigst få anmäla, att Laholms stad, under riksdagen år 1752, haft den nåden, att hugna sig af en slik förmån, på samma grund, som flere mindre städer, hwilcka i äldre tider inga borgmästare ägt, utan måst, i stället af närmaste härads höfdingar, till rättegångars afdömande, sig betiena, nu äga borgmästare, som med kongl. fullmagter äro försedde. Och aldenstund för Scanör stad i så måtto äro enahanda omständigheter, som för Laholm och flere mindre städer, dess utan Scanör i båtsmanshållet är högre ansedt, än Laholm, och för öfrigt Kongl. Mai:sts nådiga resolution, på städernes allmänna beswär, år 1723¹³³³ och 1 §, uttryckeligen stadgar, att till ledige borgmästaresyslor skola hos Kongl. Mai:st trenne i underdånighet föreslås, hwartill kommer, att det oförnekeligen bidrager, till syslans bättre förwaltande, enär personen, som syslan förrättar, är med all möjijelig heder och anseende försedd, särdeles ämbetsmän, som med menigheter och ordningshållandet dem emellan, har att sysla; man och säkerligen har att förwänta, att, wid slike syslors ledighet, då desto skickeligare ämnen sig anmäla, enär någon mera heder wid syslan bifogad, är, hwilcket wid domareämbetet, hwarå en stads och menighets wällstånd icke till en liten del beror, högt nödigt är, ty anhåller borgareståndet, i djupaste underdånighet, att borgmästaren Leonhard De La Rose måtte i nåder hugnas med Eder Kongl. Mai:sts egen nådigste fullmagt på samma beställning, samt att staden Scanör hädanefter framgent, då borgmästaresyslan därstädes kan blifwa ledig, må, enligt högstbemelte kongl. resolution af år 1723, i underdånighet insända behörigt förslag, och den Eder Kongl. Mai:st allernådigst täckes utnämna, med Eders Kongl. Mai:sts nådige fullmagt blifwa benådad. Med underdånigste wördnad och trohet städse framhärda.

Justerades ståndets extractum protocollii, angående ryttmästaren Ahlberg, och lydde, som följer:¹³³⁴

---

¹³³³ Tryckt resolution 16 oktober 1723: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring öfwer de, wid denne genom Guds nåde nu wäl öfwerståndne riks-dag, utaf samtelige städerna, genom deras fullmäktige, underdånigst insinuerade beswärs-puncter.*

¹³³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 161.

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande, angående de af ryttmästaren och riddaren af kgl. Swärdsorden, Rudolph Ahlberg, der öfwer anförde beswär, att han, genom den befordran och tour, secondmajjoren Lave Beckfries wid norre skånske rytteriregementet ärhållit, blifwit uti lidande försatt; hwarföre han ock, af anförde skiäl, uprätelse söker, jämte tillstånd, att med majjoren och commendanten Graak, om dess commendantsbeställning få ingå accord.

Borgareståndet tog detta, med det mera betänckandet innehåller, under behörigt öfwerwägande, och pröfwade rättwist, att deputationens yttrande på följande sätt bifalla, det må ryttmästaren Ahlberg undfå majjorsfullmagt wid cavalleriet, af samme dato, som Beckfries den ärhållit, och i händelse Ahlberg, sedan han majjorsfullmagt undfått, skulle, i anseende till dess swåre blessure, finna sig föranlåten, att på någon tid söka ett mindre fatigvantienstgjörande, fant ståndet billigt, att honom må tillåtas, att ingå det föreslagne accord, om ett commendantskap, hwarwid honom personelt, i fall accordet träffas, må tilläggas en sådan tillökning uti commendantslönen, att den årligen utgör ettusende daler silfwermynt, Ahlberg härhos den rättighet förbehållen, att efter dess, såsom major wid cavalleriet, ägande tour, få åter träda in uti arméen, enär omständigheterna kunna honom föranlåta, att derom göra ansökning.

Borgareståndet pröfwade detta alt, så mycket mera skiäligit, som ståndet härhos ägde den underrättelse, att ryttmästaren och riddaren Ahlberg uti dess tjenst, med utmärkt tapperhet och mannamod, sig upfördt, hwarom jämwäl dess undfångne blessure bär ett för honom hederligit wittnesbörd. Och skulle fördenskull detta hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående cammarförwandten Bagge, lydande sålunda:¹³³⁵

S.d. Wid målets förehafwande, om successionen till cammererare uti kongl. cammarcollegii första provinciaecontoir efter cammarrådet Stockenström, kom tillika hos ståndet i ömsint öfwerwägande, att som cammarskrifwaren Jacob Bagge äger, i förmågo af Kongl. Mai:sts nådiga resolution af den 5 November 1760, för liden praejudice, cammarförwandtstour innom kgl. collegium ifrån den 30 October 1759 eller då cammarförwandten Sederborg dertill befordrades,

---

¹³³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 162.

och på sådan grund till cammarförwandsindelningen efter Löhnberg sielfskrefwen och allena berättigad, altså, och till någon ärsättning för Bagges lidande, som imedlertid niutit blott cammarskrifwarelön, ej mindre än upmuntran för des tretton ordinaira tiensteåhr, under hwilcka ock de fleste deraf han måst åtnöija sig med en ganska ringa och otillräkelig lön af 250 daler silfwermynt, fant ståndet högst billigt, att tillägga honom, Bagge, ifrån dess ärhållande cammarförwandsfullmagts dato, samma personella tillökning i årliga lönen af 300 daler silf:rmt, som cammarförwandten Löhnberg åtniutit. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, så mycket mer till bifall anmäles, som staten härigenom ej på något sätt emot wanligheten graveras.

Justerades protocollet för den 16 Februarii sidstledne.

Tolf deputerade ifrån ridderskapet och adelen anmäles och infördes. Begärandes ordföranden, öfwerstelieutenanten grefwe Frölich, å dess stånds wägnar, det borgareståndet icke wille företaga eller afgiöra någre mål, som röra transporter eller accorder, enär desse angå adelen, innan ridderskapet och adelen hunnit yttra sig deröfwer.

Herr talman försäkrade, att borgareståndet lærer se till, huruledes ridderskapet och adelen må, uti dess begäran kunna willfaras.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Malmstén anmälte, att han besökt herr borgmästaren Renhorn, hwilcken, emedan han ännu är opasslig, begärdt, det herr borgmästaren Malmstén wille hos ståndet förmåla des wördsamma hälsning, och anhålla, att ståndet täcktes befordra Arboga stads ansökning, om en politieborgmästares förordnande, jämte den borgmästaren, som redan förordnad är, och att ståndet till den ändan täcktes nedbegära acten, angående detta ärende, som nu ligger hos Hans Kongl. Mai:st.

Ståndet fant godt, att vice secreteraren Hagtorn skulle nedbegära denne act.

Herr talman: Jag bör hos ståndet anmäla, hwad som förefallit, i sidsta sammanträde, med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen och ståndens deputerade. 1:mo är aftalt, att hwarken herr grefwen och landtmarskalcken, eller de öfrige talemännen skola föredraga eller proponera någre andre tienstesaker, än de, som ordinaria via till riksens ständer äro, eller warda inlemnade, dock härifrån likwäl undantagne de tienstesaker, som redan immediate till stånden inkommit, hwaröfwer 2:do

en lista kommer att författas. 3:tio har ock öfwerläggning förefallit, huru de måge undfå uprättelse, som, genom de af ständer företagne befordringsmål, blifwit i lidande försatte, dock utan att ständer återkalla hwad redan kan wara giordt, hwilcket funnits icke låta sig giöra. Med få ord, hela öfwerläggningen har gådt derpå ut, huru man må slippa desse ansökningar, som nu på ett, nu på annat sätt, insmygas, dock utan att ständer så aldeles binda sig händerne, att de ju, enligt deras rätt och förbehåll, kunna hielpa en eller annan, som besynnerligen gjordt sig af ständers ynnest wälförtient. Låtom oss fördenskull nu företaga de inkomne målen till bepröfwande, och uprätta en förteckning öfwer dem, som skola antagas.

Herr borgmästaren Cervin hemstälte, om icke bäst wore, att wänta med detta ärende, till dess ridderskapet och adelen yttrat sig.

Herr talman hölt häremot före, att nödigt wore, det förteckningen i dag uprättes, och fastställes.

Herr borgmästaren Schauv: För min del skulle jag giärna hafwa sedt, att man icke på sätt, som skiedt är, befattat sig med tjenstesaker. Men sedan man gådt så wida, som nu händt, finner jag mig föranlåten att begära, det icke något wist antal så fastställas, att de, som bäst kunna wara förtiente, ifrån all befordran uteslutes. Torde hända, att någre sådane wärkeligen finnes, och det wore ju obilligt, om de skulle gå miste om wälförtient uprättelse, blott derföre, att de icke wetat af, eller welat nyttia denna vägen. Låtom oss giöra rätt och ihogkomma dem, som wärkeligen äro lidande.

Herr borgmästaren Finerus instämde härmed till alla delar, med en tillägning, att åtminstone i dag icke någon förteckning må fastställas, utan dermed hafwas anstånd, till dess ridderskapet och adelen yttrat sig.

Herr borgmästaren Lange: Ibland dem, som wärkeligen äro lidande, men ännu icke blifwit nämnde, kan jag med skiäl anmäla kongl. secreteraren Silfverstolpe, hwilcken wärkeligen förtienar uprättelse.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är aldeles ense med det, som herr borgmästaren Schauv anfördt, ty det wore ju aldeles obilligt, att nu stänga dörren till befordran, för dem, som aldra bäst förtiena riksens ständers ynnest. Sedan man likwäl förrut befordradt andre, hwilcke ehuru gode skjäl de kunnat hafwa för sig, likwäl i sielfwa wärket kunna anses, för mindre berättigade till sådan befordran.

Herr borgmästaren Sundblad. Ehuru wäl jag tror, det jag på annat sätt skall kunna hielpa mig fram, föranlåtes jag dock, att nu anmäla mig, och

anhålla om ståndets biträde, till befordran, på det man ej framdeles må kunna säga, att jag kommit fram med min ansökning post fatalia.

Herr talman: Så mycket jag kunnat märka, har ståndet lemnat dess egne ledamöter öppet, att anmäla sig. Och lärer ståndet icke eller nu wilja betaga dem, att anhålla om ståndets biträde till befordran, enär de finna sig dertill föranlåtne.

Ståndet förenade sig härmed.

Herr borgmästaren Lönbohm förklarade sig ense med detta beslut. Men hölt härhos nödigt, att förteckningen på de öfrige inkomne tienstesakerne, måtte i dag fastställas; eljest torde deras antal, inom några dagar, blifwa för stort.

Herr handelsman Tottie och herr borgmästaren Kröger förklarade, att de på intet sätt, hwarken nu eller framdeles, kunde eller wille befatta sig, med någre tienstesakers bortgifwande, såsom en sak, hwilcken enligt lagarne, endast tillhör Hans Kongl. Mai:st.

Herr borgmästaren Ekman: Jag anhölt sidsta plenidag, i anseende till andragne skiäl och omständigheter, om ståndets biträde, till befordran till någon härads höfdingebeställning. Samma ansökning föranlåtes jag jämwäl, att nu förnya, och hoppas jag härutinnan så mycket mera bifall, som jag wärkeligen äger tour till sådan befordran.

Herr grosshandlaren Clason: Om herr borgmästaren äger tour och rätt till denna sin ansökning, så kan han ju ordinaria via ärhålla den samma, och behöfwer icke något vidare biträde.

Herr borgmästaren Wallentein hölt före wara bäst, att en generelle författning måtte giöras, för alle städernes borgmästare till befordran, så att wederbörande ej måtte äga utwäg, att efter godtycko dermed förfara.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan alldeles icke bifalla någon sådan generelle författning, som nu föreslås, ty det wore, att ställa en sak i qvaestion, hwartill borgmästarne redan äro lagligen berättigade. Denna författning är jämwäl så mycket mindre nödig, som secreta deputationen snart lærer inkomma med ett betänckande, hwaruti hwars och ens rättigheter till förslag och befordran äro rätteligen utstakade.

Herr grosshandlaren Clason: Jag bör hos ståndet anmäla, det man berättat mig, att ridderskapet och adelen, sidsta plenidag, bifallit, det Kongelfs stad skall undfå stapelrätt, och som ridderskapet och adelen således icke frågat efter de skiäl och omständigheter, som ståndet uti dess häremot ut-

färdade extracto protocollī anfördt,¹³³⁶ så är nu frågan hwad vidare härwid åtgjöras bör, och om icke ståndets ledamöter uti expeditionsdeputationen måge anbefallas, att emot detta ärendets expedierande, såsom stridande emot ståndets privilegier, i högsta måtton protestera.

Herr borgmästaren Hanqvist: En utwäg lærer ännu wara öfrig, att försöka, nemligen, att förmå bondeståndet, att ändra sig och gå in med oss. Jag tror detta möjligit, och om det låter sig gjöra, stanna tu stånd emot tu, så att ingen expedition kan utfärdas. I annor händelse måste man uti expeditionisdeputationen protestera emot expeditionen, såsom aldeles stridande emot ståndets privilegium.

Herr rådman Thölberg: För min del, kan jag icke finna, att detta ärendets expedierande strider emot ståndets privilegier, eller att dessa sträcka sig därhän, att kunna utesluta wisse städer ifrån de förmåner, hwartill deras belägenhet och andre omständigheter gjöra dem berättigade. Utan håller jag före, att de öfrige stånden äfwen äga rätt, att yttra sig öfwer sådane mål, och att expeditionen bör, efter pluralitetens yttrande, utfärdas.

Herr borgmästaren Lönbohm: Det är en redan hos ståndet ärkiänd och afgjord sak, att nye, så wäl stapel-, som upstäders inrättning, är en res privilegii. Detta är ock uti ståndets extracto protocollī till fulllo bewist. Jag skulle änteligen kunna finna mig däruti, att någon af de öfrige stånden satte detta i qvestion. Men är aldeles owärdigt, att sådant skier af en ståndets egen ledamot, som bör och måste weta, att ståndets fattade beslut, är hans lag.

Herr grosshandlaren Clason: Mig förefaller detta rätt besynnerligit. Och föränlåtes jag fördenskull, att hemställa, huru den skall anses, som qwäljer ståndets beslut, och will gjöra ståndets privilegier om intet.

Uplästes ridderskapet[s] och adelens extractum protocollī,¹³³⁷ rörande förewarande ärende, samt saltbristens förekommande i bohuslänske städerna.

Herr assessoren Anthonsson: Jag wet noggsamt, att ståndet ansedt frågan, om nye stapel- och upstäder skola få inrättas, för en ståndets res privilegii. Men jag har mig ock det kunnigt, att trenne stånd ansedt saken an-norlunda. Icke dess mindre angripas här en ledamot, och säges om honom,

---

¹³³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 127. Se ovan vid not 1139.

¹³³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5, bilaga.

att han talt owärdigt, blott för det han hyser samme tancka, som pluraliteten, eller de öfrige stånden wärkeligen hysa. Detta är obilligt, och bör fördenskull förebyggas, att sådant ej mera skier.

Herr handelsman Bagge: Det är sant, att trenne stånd yttrat sig för Kongelf. Men att sådant skiedt, har härört däraf, att de icke rätteligen haft sig omständigheterna bekandte. De hafwa icke wetat, att saken låg hos Hans Kongl. Mai:st, de hafwa warit okunnige derom, att Giötheborgs privilegier uttryckeligen innehålla, att Kongelf skulle raseras och ej wara stad, fast mindre stapelstad. Således hafwa de resolveradt, i förtid, utan att känna omständigheterna, och weta sakens rätta sammanhang.

Herr talman: Det är beklageligt, att ståndets privilegier så illa handteras, som här skiedt. Om så skall gå, kan ingen wara säker om sine wälförwärfwade rättigheter. Låtom oss fördenskull, i anledning af herr handelsmannen Baggés yttrande, göra ny föreställning hos bondeståndet. Torde hända, att sådant kan hafwa någon wärkan, sedan de fått ny uplysning, men i widrig händelse måste wi uti expeditionsdeputationen protestera emot expeditionen, såsom stridande emot ståndets och Gjötheborgs stads privilegier.

Herr handelsman Bagge och fem ledamöter afgingo i nys berörde ärende till bondeståndet.

Uplästes ett af herr borgmästaren Kiörning inlemnadt memorial, angående angelägenheten och nödwändigheten af Gefleborgs landshöfdingedömes delning.¹³³⁸

Herr talman: Detta ärende är wäl förrut hos ståndet afgjordt och bifallit. Men herr borgmästaren Kiörnings afsigt är, att gå dermed till de öfrige stånden, som detta mål icke ännu afgjordt; hwarföre ock om låf dertill anhålles.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹³³⁹ angående någon tillökning i smidet wid Furudahls bruk, uti Ohre¹³⁴⁰ sokn, och Kopparbergs län. Hemställandes deputationen, om icke ägaren af berörde bruk, må bewiljas en tillökning i årliga stångjärnssmidet, af 500 skjjeppund, emot den wan-

---

¹³³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 36.

¹³³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 12.

¹³⁴⁰ *Ohre* i prot.

liga hammarskattens och flere utskylders ärläggande, till Kongl. Mai:st och cronan.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Herr rådman Hylphers begärte lof, att resa hem till förestående marknad.

Hwilcket bewiljades.

Herr handelsman Bagge och herrar deputerade återkommo med berättelse, att bondeståndets, taleman lofwat se till, huruwida någon ändring uti det förrut fattade beslutet kunde göras. Bondeståndets tancka hade aldrig varit eller wore, att rubba andras wälfångne privilegier.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹³⁴¹ så wäl öfwer den af lagmannen Henrich Julius Voltemat deröfwer förde klagan, att han år 1757, ifrån förslag, till ett cammarrådsämbete, blifwit utesluten, såsom ock, angående de af cammereraren Marcus Enberg deröfwer andragne beswär, att icke han, utan bemälte lagman ärhållit rum uppå ett annat förslag, till en sidstledit år ledig cammarrådsbeställning. Tillstyrkandes deputationen, det må lagmannen Voltemat anses, såsom den, hwilcken stått trenne gånger på förslag, och warda ensam anmäld, till undfående af först ledige cammarrådsämbete, då ingen annan, som af lika grund pröfwat därtill mera berättigad, skier derigenom förnär. Hwad åter cammereraren Enberg angår, hemställer deputationen, om icke han, må för dess långliga och trogna tjänster, huggas med cammarrådsfullmagt, och lika fullt vara tjänstgörande wid dess nu innehafwande cammererarebeställning.

Herr borgmästaren Carl G. Boberg: Som det är oförnekligt, att cammereraren Enberg, wid dess sysla, arbetat, som en kiäck och redelig man, och det således, att anseenliga penningesummor cronan, genom hans arbetssamhet, tillflutit, hwarförutan han jämwäl på någre år, med en enda cammarskrifware mera uträttadt, än på 50 års tid förut, af sju ordinaira betiente blifwit tillwägabragt, så fordrar billigheten, att han för sådant dess arbete och skickelighet bör ihugkommas, med något soulagement. Och lærer det ej wara för mycket, om han undfår, tillika med cammarrådsfull-

---

¹³⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 48.

magten, jämwäl säte och stämman i collegio, dock med dess nu innehafwande lön, och att han ändå lika fult skiöter sin cammereraresysla, till dess han kan warda befordrad, till cammarrådslön.

Härmed instämde herrar borgmästarne Finerus, Johan Boberg och Sacklén till alla delar.

Men åtskillige herrar ledamöter begärdte proposition på betänckandet.

Och herr talman hemstälte, i anledning häraf, om icke ståndet behagade bifalla deputationen[s] betänckande i detta mål.

Och ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹³⁴² öfwer kronobondens ifrån Pirtivara i Ilomants¹³⁴³ sokn och Carelen, Anders Knutinens, å dess faders och syskons wägnar, sökte förklaring öfwer riksens ständers, wid sidstledne riksdag, gjorda författning, i anseende till den af Knutinen, medelst utgräfning af Sarfvingesjön, gjorde upodling af oländig mark; och hade deputationen pröfwat rättwist, det bör Knutinen innehafwa och nyttia all den mark, som nedan för Sarfvinge sjöbottn, igenom det af honom wärkstälde gräfningsarbetet, fruktbarande blifwit; hwilcket häradsrätten bör utröna, och ägorne med laggille råmärken förse.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes ett tillärnad extractum protocoll¹³⁴⁴ angående kongl. secreteraren Dahlgréns befordran.

Herr talman: Det är alt billigt, att kongl. secreteraren Dahlgren befordras, men jag bör härwid påminna, att där finnes i cancelliet kongl. secreteraren Pettersson, som är äfwen så gammal, om icke äldre, än Dahlgren; och bör fördenskull tillika ihogkommas, äfwen som secreteraren Strömer i inrikes civilexpeditionen, hwilcken både länge och wäl tiänt. Hwarföre jag håller före, att detta må hwila, och expeditionen således inrättas, att desse alla tre måge ihogkommas. Imedlertid är nödigt, att herr borgmästaren Kjöörning må tala med Dahlgren och Petersson, och förnimma deras tankar härom, äfwen som ståndets secreterare må höra secreteraren Strömer.

Ståndet instämde härmed.

---

¹³⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 25.

¹³⁴³ *Homants* i prot.

¹³⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 163. Se nedan vid not 1357.

Tolf deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, Swen Håkansson, att bondeståndet ej annars kunde, än på det ömmaste anse, att så många 100:de augmentsbönder warda drefne ifrån deras åboende hemman, tillika med deras fattiga hustrur och barn, och funno bondeståndet fördenskull sig föränlåtitt, att anhålla det detta ärende måtte ju förr dess hällre företagas, och befordras till rättwist slut; aflemnandes ordföranden extractum protocollii härom.

Herr talman lofwade, att saken skall företagas, så snart giörligit är, och till rättwist slut förhielpas.

Deputerade afträdde.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹³⁴⁵ angående oafkortadt tull-frihet, för apotheqvet i Uhmeå stad. Och hade deputationen tillstyrkt, det må berörde tullfrihet 200 daler s:rm t årligen, till dess anslagne rätta behof, användas, samt fölgakteligen oafkortadt och enskilt tillfalla apotheqvet¹³⁴⁶ i Uhmeå.

Detta betänckande bifölls.

Och ståndet skildes åt.

---

¹³⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 26.

¹³⁴⁶ *apotheqvaret* (ändrat från *apotheqvaren*) i prot.

Åhr 1761 den 7 September

S.d. Uplästes ett, af rådmannen i Enekiöpings stad, hos ståndet inlemnadt utdrag af berörde stads rådhusprotocoll,¹³⁴⁷ den 31 i sidstledne månad, hwaruti wid handen gifwes, att stadens borgerskap walt rådmannen Johan Bäck till stadsens fullmäktig, wid påstående riksdag, uti framledne handelsmannen Bengt Enemans ställe.

Uplästes Enekiöpings stads fullmägt,¹³⁴⁸ för rådmannen Johan Bäck, att wara stadens riksdagsman. Och denna fullmägt gillades.

Herr talman anmälte, att herr borgmästaren Fries wore sjuk, och hade fördenskull genom en billet anhållit, att det förrut af honom anmälte ärendet, angående kongl. räntemästare-titul och -rang, för räntemästaren Broström i Örebro, nu måtte företagas och avslutas. Herr talman hölt före, att man så mycket snarare kunde lämna bifall härtill, som ingen kunde härigenom förfördelas, och räntemästaren Broström wore härhos en man, som länge och wäl tient, men icke bryr sig om, att söka någon vidare befordran.

Denna föreställning bifölls.

Och justerades extractum protocollii härom, lydande sålunda:¹³⁴⁹

S.d. Då borgareståndet ärhindrade sig billigheten däraf, att rikets wälförtiente ämbetsmän warda i någor måtto af riksens ständer, för trogne och långlige tienster, upmuntrade och belönte, hölt ståndet före, dem i synnerhet därwid böra ihugkommas, som, oaktadt ägande förtienst och skickelighet, uti en tid, då tienster icke allenast äro så begärlige, utan ock för alla tienstgörande otillräckelige, häldre för hela sin tid nöija sig med en mindre beställning, än att alltid, wid yppande ledigheter, söka det ena framsteget efter det andra. Sådane lemna icke allenast befordringsvägen för sine medborgare obehindrad, utan blifwa därigenom mera wahna wid syslorne, och kunna derföre göra det allmänna större nytta och tienst, än andra, som ofta flyttas och transporterats. På sådane grunder har borgareståndet icke kunnat förgäta landträntemästaren Carl Niclas Broström, som efter

---

¹³⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1361.

¹³⁴⁸ Ibid.

¹³⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 164.

idkade studier, redan år 1738 blef häradskrifware uti Nora och Lindes bergslager, 1741 häradsfogde dersammastädes, och år 1744 landtränthemästare uti Örebro lähn, som är ett af de största i hela riket, hwilcka alle trägna tienster, han utan annan wedergällning, än en knapp och ringa lön, med utmärkt drift och trohet förestådt. Han hafwer dessutom som häradsfogde wid Dahluproret, som närmast intill gräntsande, icke allenast sökt samma förekomma, utan ock i tid wederbörande wara för utbrytning, så att riket uti honom altid funnit en trogen och nyttig medlem, ehuru han dock för 23 tiensteår ej åtniutit annat, än ringa lönen, som embetet medföljer. I anseende hwartill borgareståndet pröfwade skiäligt, att så mycket mera samtycka, det må landtränthemästaren Broström på sin nu tilltagande ålderdom, med kongl. räntemästare-fullmagt och -heder, uti dess beställning hugnas, som hans företrädare uti samma sysla nästan altid blifwit en dylik nåd och upmuntran wederfaren, hwartill han ock giordt sig så wärdig, som wälförtient. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen anmäles.

Herr borgmästaren Lönbohm yttrade sig på följande sätt:¹³⁵⁰

Jag har med särdeles fågnad fått förmärka, huru som detta högtärade ståndet wist så mycken gunst och ynnest, emot någre af dess wärde ledamöter, i det de icke allenast fått bifall uppå sine ansökningar om befordran, utan och recommendation till de andre respective stånden. Detta har satt mig i den eftertanckan, att jag äfwenwäl borde nyttia ett så behageligt tillfälle, och söka för mig någon slags befordran, i den förhoppning, att det högtärade ståndet jämwäl tager mig under armarne, om jag giordt mig dertill förtient. Min skyldighet fordrar således, att i korthet uprepa mine tiensteår och giöromål.

År 1735 blef jag, efter upptedt academiskt wittnesbörd, antagen till auscultant i höglofl. kongl. Giötha hofrätt. År 1737 i Martii månad anförtroddes mig domstohlen, och åhr 1738 förestod jag inemot ett helt år en jurisdiction. Sedermera blef jag brukad wid häradsdomstolen uti åtskillige extraordinaira förrättningar alt till år 1747 i April månad, då jag med Hans Kongl. Mai:sts fullmagt, på min nu innehafwande borgmästarebeställning i Christinaehamn blef benådad. Ifrån den tiden har jag warit af högbemälte kongl. hofrätt äfwen wäl

---

¹³⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 199.

brukad wid härads- och lagmansdomstohlarne, och förrättadt ett ordinarie samt flere extraordinarie lagmansting.

Det är således på det 25 året, som jag warit domare, och dessutom har jag biwistat twenne riksdagar. Jag är wäl ännu icke trött wid ämbetssyslor, och skulle icke heller wara syslolös, så länge hälsa och krafter sådant medgifwa. Men undren intet, mine herrar, att jag drifwes af samma begärelse, som andra, att se mig blifwa bättre belönt och niuta någon befordran, sedan så många yngre gått mig förbi, genom accorder. Och just detta har föranlåt mig, att wända mig till det högtärade ståndet. Och som accorder icke mindre än andra befordringssätt gådt igenom hos riksens höglofl. ständer, så är min ödmuika anhållan, att det högtärade ståndet icke allenast tåkes tillåta, att jag får accordera mig till en annan sysla, hwartill jag, efter 1756 års tjenstebetänckande,¹³⁵¹ kan wara i tour, utan och få ingå accord om mitt ämbete, med någon, som kan winna borgerskapets förtroende, antingen genom eller utom förslag. Hwilcken ensam kunde Hans Kongl. Mai:st i underdånighet föreslås. Jag hoppas denna min ansökning så mycket mindre är obillig, som jag synes mera förtient till någon befordran, så wäl, som många andra.

Herr borgmästaren Finerus: Det är billigt och wäl, att herr borgmästaren Lönbohm ärhåller dess begäran. Men låtom oss icke eller fö[r]gäta andre, såsom herrar borgmästare Groop och Ekman.

Herr rådman Hylphers: Om så skall gå, lærer det wara bäst, att författningen giöres generelle för alle borgmästare på en gång.

Herr borgmästaren Schultén: Jag begär icke någon befordran, utan blott tjenstefrihet, på samma sätt, som herr borgmästaren Kock, och hoppas jag, att denna min begäran bifalles.

Herr talman hemstälte, om herr borgmästaren Lönbohms anförde begär finge bifall.

Och som detta hemställande beswarades med Ja, så justerades det redan färdige extractum protocoll, angående detta ärende, så lydande:¹³⁵²

---

¹³⁵¹ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

¹³⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 165.

S.d. Ibland de flera belöningar, som riksens höglofl. ständer behagat wisa, en del af sine trogne ämbetsmän, wid denna riksdagen, äro de accorder, som blifwit tillätne, hwarigenom mången wälförtient fått hugna sig, antingen af befordran eller något understöd uti sin tilltagande ålder. I betraktande häraf, har borgareståndet icke kunnat förgäta en sin wälförtienta och skickeliga ledamot, borgmästaren och riksdagsmannen ifrån Christinaehamn, Anders Lönbohm, hwilcken, efter academiska studier, år 1735 blifwit auscultant i kongl. Götha hofrätt, och uti tijo års tid warit anförtrodd domareförrättningar, såsom vice häradshöfdinge, till dess han år 1747 i April månad, på sin nu innehafwande borgmästarebeställning, ärhölt Hans Kongl. Mai:sts nådiga fullmagt, hwarefter han icke desto mindre warit brukad, så wid lagmans- som häradsdomstolarne, samt derjämte med utmärkt nit för fäderneslandet biwistat twenne riksdagar.

Borgareståndet fant så mycket mera skiälligt bifalla, det borgmästaren Lönbohm må äga rättighet, att tillaccordera sig någon sådan sysla, hwartill han, efter 1756 års tjenstebetänckande,¹³⁵³ kan wara i tour, som han, i anseende till de flere skiedde accorder, torde wara af yngre förbigången, och kunde således blifwa utestängd från all tillständig befordran, hwarjämte honom till något understöd uti dess tilltagande ålder, må tillåtas, att afträda sin borgmästarebeställning till den, som winner borgerskapets förtroende, hwilcken ensam kunde Hans Kongl. Mai:sts i underdånighet föreslås. Som med de andre respective stånden genom utdrag af protocollet hörsamt, tjenst- och wänligen kommer att communiceras.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående herr borgmästaren Hollstén, att få afstå sin sysla, lydande sålunda:¹³⁵⁴

S.d. Då borgareståndet ärindrade sig, den ynnest, som riksens höglofl. ständer behagat wisa flere, så högre som lägre ämbetsmän, hwilcka uti rikets tjenst sin mästa tid och krafter upoffrat, kunde det icke underlåta, att äfwen sträcka sin åtancka till en des ledamots, borgmästaren Georg Hollstens lånliga och trogna tjenester. Efter åtta års id-

¹³⁵³ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tjenester och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

¹³⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 166.

kade studier wid academien i Upsala, och sedan han wid kongl. Swea hofrätt, dels som auscultant, dels ock såsom vice häradshöfdinge tillbragt inemot 10 års tid, har han nu på 26:te året varit borgmästare uti Hedemora stad, och under samma tid med utmärkt nit för fäderneslandets wäl, som en wärdig ledamot af borgareståndet, sex riksdagar biwistadt. Och som borgmästaren Hollsten dess utom måst undergå det swära öde, att största delen af dess ägendom, för några år sedan, genom en olycklig wädeld, blifwit i aska lagd, och han dymedelst försatt uti ett tillstånd, hwilcket så mycket mera synes förtiena riksens ständers öma behiertande, som han af den bestådde ringa lönen ej på långt när kan för sig och de sina hafwa en nödtorftig utkomst, altså fant borgareståndet för sin del skiäligit, det må borgmästaren Hollsten, efter dess nu gjorde ansökning, samt i anseende till dess ålderdom och swaga hälsa, tillåtas, att med sådane wilckor, som kunna lända honom för dess öfrige lifstid till något understöd, få afträda sin i så många år innehafde borgmästarebeställning, till någon annan skickelig man, som borgerskapet kan hafwa så wida förtroende till, att han kan winna ett rum på förslaget, till hwilcken ända den samme då ensam på förslag dertill må warda i underdånighet upförd. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Sacklén: Det är godt och wäl, för skyndesamheten skull, at sådane extracta protocollii äro genast färdige, att justeras, så snart saken blifwit anmäld. Men jag tror likwäl wara nödigt, att man må närmare tillse, huru härmed tillgår, eljest kan något i hastigheten inflyta, som icke är så riktigt. Jag will till exempel nämna, att uti ståndets extractum protocollii,¹³⁵⁵ angående kongl. secreteraren Vadenstiernas befordran till krigsråd, är införd, det han skall få lönen, hwilcken likwäl icke honom, utan krigsrådet von Kothen, oförnekl:n bör tillfalla.

Herr talman: Det är illa, att så tillgådt, men detta kan ändå hielpas, genom von Kothens föreställning hos de öfrige stånden, hwarefter ståndet jämwäl kan förklara dess mening närmare.

Uplästes det tillärnade extractum protocollii, angående herr borgmästaren Ekmans befordran, och bifölls, lydande sålunda:¹³⁵⁶

---

¹³⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 156. Se ovan vid not 1320.

¹³⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 167.

S.d. Ehuruwäl borgmästaren och riksdagsmannen Anders Ekman, ifrån Åhmåls stad, hwaräst kämnersrätt är, efter lagar och författningar till ledige lagsagur är transportsökande, dock likwäl och på det han, så mycket säkrare må kunna komma i wärkeligit åtniutande, af en sådan sin rättighet, i fall dess knappa lön och wilckor skulle nödsaka honom, att ifrån detta sitt nu innehafwande ämbete söka befordran, altså och i anseende till dess i öfrigit ägande skickelighet, som ståndet, under påstående riksdag, till fullo med wisshet haft att ärfara, så fant ståndet härmedelst förskialigit att fastställa, det må borgmästaren Ekman, då han sig anmäler, wara berättigad till ett rum uppå de härads höfdingeförslager, som af wederbörande till ledige jurisdictioner uprättade blifwa. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Wiggman: Sedan herr borgmästaren Ekman wunnit ståndets bifall till befordran, föränlåtes jag äfwenwäl, att anhålla om något soulagement, som likwäl ej består i något annat, än i rang och heder, lika med assessorerne i kongl. hofrätterne, hwilcken jag tror mig hafwa förtient, sedan jag fyra år warit auditeur, tijo år borgmästare, och biwistat trenne riksdagar.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och kommer extractum protocollifördenskull att härom afgå.

Herr borgmästaren Kiörning: Till följe af ståndets befallning, har jag talt med kongl. secreterarne Dahlgren och Petterson, och låtit dem weta, att ståndet wore benägit, att ihågkomma dem med cancellierådscaracter. De hafwa tackat för den ynnest ståndet täckts wisa dem, men härhos yttrat sig, att de icke kunde antaga denna dem tillärnade förmån, om de icke få cancellierådsfullmagter, och tour till vidare befordran, att imedlertid och till dess de befordras, behålla deras innehafwande löner. I anledning häraf, har jag författadt ett extractum protocollif, hwilcket ståndet täckes tillåta mig, att nu få upläsa.

Detta bewiljades.

Och berörde extractum protocollif uplästes och bifölls, med den ändring, att ifall berörde kongl. secreterare skulle finna sig föränlåtne, att träda utur rikets tienst, innan de kunna ärhålla befordran till större löner, må secreteraren Petersson tillåtas att behålla hälften af dess nu innehafwande expeditionsscreterarelön, och secreteraren Dahlgren i samma händelse niuta

hela dess nu ägande registratorslön, i deras öfrige lifstid, lydande detta extractum protocollis som följer:¹³⁵⁷

S.d. Kom hos borgareståndet i behörigt öfverwägande de öme omständigheter, som sig tildragit, wid expeditionssecreterarnes uti Kongl. Mai:sts och riksens cancellie, Sven Peterssons och Sven Dahlgrens befordran, ity, att de den samma icke niutit i den mån, som deras tienstetid och meriter dem tillagt, men flere yngre likwäl fått sig deraf hugna, och i anseende så wäl därtill, som att bemälte kongl. expeditionssecreterare, med oförtruten nit och arbetsamhet, tillbragt öfwer 30 år i Kongl. Mai:sts och riksens cancellie, samt under den tiden, steg från steg tiänt sig up, till deras nu innehafwande syslor, hwarjämte kongl. expeditionssecreteraren Pettersson med utrikes resor giordt sig af riket förtient, och kongl. expeditionssecreteraren Dahlgren deremot åter, ifrån år 1754, men i synnerhet sedan år 1756 esomoftast och stundom hela, samt ibland halfwa åren förestådt det wigtiga statssecreterareämbetet, hwilcket alt, medelst den af desse herrar kongl. expeditionssecreterare, wid deras tienstgiörande, brukade, och nogsamte bekandte trägne flit, icke kunnat aflöpa, utan både hållsans och deras ägendoms tillsättiande, fant ståndet rättwist, till någon hugnad och uprättelse för herrar kongl. expeditionssecreterarne, Petersson och Dahlgren, att tillstyrka, det de må undfå cancellierådsfullmagt och -tour, samt dertill wid yppande ledighet, antingen befordras, om de sig derom anmäla, eller i den händelsen de på ålderdomen skulle finna sig föranlätne träda utur rikets tienst, kongl. expeditionssecreteraren Pettersson, som niuter full expeditionssecreterare-lön, då må tillåtas, att i dess öfriga lifstid behålla hälften af samma dess nu ägande lön, och kongl. expeditionssecreteraren Dahlgren tillåtas, att i sin öfrige lifstid behålla dess nu innehafwande hela registratorslön. Hwilcket med de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Ståndets secreterare anmälte, det han, till följe af undfängen befallning, hade låtit secreteraren wid inrikes civilexpeditionen Jonas Strömer weta den benägna åtancka, som ståndet för honom täckts hysa, och derhos frågat honom, hwad utwäg han kunde föreslå, till dess befordran, som honom kunde synas lämpeligast och bäst. Secreteraren Strömer hade wördsamm-

---

¹³⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 163.

ast tackat, för den ynnest, honom wore bewisad, och försäkradt, att sådant uti ett ärkiänslofult minne skall behållas. Men han hade icke wetat, att, wid nu warande omständigheter, föreslå något till sin fördel, utan wore han nögd med sin lilla lott, till dess framdeles någon blidare conjuncture kunde yppa sig, anhållandes att uti ståndets gunst och bewågenhet imedlertid få wara innesluten.

Herr talman: Jag märker att secreteraren Strömer har mera afsigt på en någorlunda utkomst, än på en blott caractere, och däruti gör han rätt. Icke dess mindre lærer ståndet jämwäl framdeles hafwa honom i åtancka.

Uplästes ett af grosshandlaren Kantzou inlemnadt memorial,¹³⁵⁸ angående secreterarens wid riksens ständers contoïr, Carl Stierngranats befordran, hemställandes herr grosshandlaren, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, om icke berörde secreterare måtte befordras till extraordinarie cammarråd, med dess nu innehafwande lön, till dess han ärhåller en lika på cronans stat.

Herr talman: Secreteraren Stierngranats förtienster kunna ej annat, än wara åtminstone största delen af oss nogsamt bekandte. Han är en skickelig man, derpå har han wisat och wisar dageligen tillförlätelige prof, och som han i följe häraf förtienar belöning, och han härjämte är en riksens ständers egen betient, så föreställer jag mig, att ståndet ej lærer finna någon swårighet, att bifalla det nu upläste memorialet.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är aldeles nögd med secreteraren Stierngranats befordran. Men finner mig härhos föranlåten, att hemställa, om icke cavailleren hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsens, grefwe Gustaf Fridrich Gyllenborg, må jämwäl befordras till extraordinarie cammarråd. Jag tror mig icke fela, enär jag säger, att han är därtill wärdig och wälförtient, ty utom det han i yngre åren giordt sällsynte framsteg i studier, har han redan 1748 kommit i cronans tjenst, samt sedan 1756, såsom cavailler, hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsens, haft en så granlaga sysla, som wisserligen fram för andre fordrar yttersta upmärksamhet, och mogen eftertanka.

Herr talman frågade, om icke detta af herr assessoren Anthonsson gjorde hemställande finge bifall.

---

¹³⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 200.

Och denna fråga besvarades med Ja.

Herr talman: Prästeståndet har jämwäl uti extracto protocolli recom-
menderadt kongl. secreteraren Lars Silfverstolpe, till cammarråd; och
hemställer jag, om icke ståndet skulle behaga, att jämwäl samtycka därtill.

Prästeståndets nyssberörde extractum protocolli uplästes.¹³⁵⁹

Och ståndet lämnade jämwäl dess bifall härtill med den tillägning, att
grefwe Gyllenborg, secreteraren Stierngranat och secreteraren Silfver-
stolpe komma, att i kongl. cammarcollegio intaga deras säten, och be-
fordras till ordinarie löner, efter den dem emellan nu warande tour, näst ef-
ter lagmännen Benzeltierna och Voltemat, hwilckes förrut ägande rätt
dem härmedelst förbehålles.

Herr borgmästaren Sundblad hemställte, om icke ståndets vice secrete-
rare, Hagtorn, måtte befordras efter secreteraren Stierngranat, till secrete-
rare i riksens ständers contoïr.

Härmed instämde ock herr borgmästaren Pihlgardt.

Herr talman hemställte, om icke härmed måtte hafwas anstånd tills fram-
deles.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,¹³⁶⁰ med hemställande, i an-
ledning af anförde omständigheter, om icke häradshöfdingen öfwer Gamle
Norbergs och Skinskattebergs bergslag, Jacob Ekebom, må tillåtas, att af-
stå dess sysla till auditeuren wid Dahlregementet C. Törneros, och denne
åter sin beställning till extraordinarie notarien i kongl. Swea hofrätt, Eric
Gustaf Bergius. Hwarmed öfwersten wid regementet förklarar sig nögd.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Herr borgmästaren Kock: Ståndet har sig, sedan sidstledne riksdag, be-
kandt, på hwad sätt dess nu warande ledamot, herr borgmästaren Venn-
berg af kongl. Götha hofrätt blifwit bemöt[t], då han sökt en jurisdiction.
Ståndet beifrade då den orätt honom skiedt, men icke dess mindre har
borgmästaren Venberg blifwit ohulpen. Hwarföre jag hemställer, om han
icke må anmälas, till någon först ledig blifwande jurisdiction.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Kock yttrade sig vidare: Jag föränlåtes att påminna,
det borgmästaren Junbeck nu mera är i det tillstånd, att han icke kan för-

---

¹³⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 13.
Återges i prästeståndets protokoll den 4 september 1761 (*PrP* 15).

¹³⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 40.

rätta dess sysla, och som staden härigenom ganska mycket lider, hemställer jag, om icke honom må tillåtas, att afstå syslan till vice häradshöfdingen Vahlborg, som äger behörig skickelighet dertill.

Herr borgmästaren Pihlgardt: För min del kan jag omöjliggen samtycka härtill, och tror jag icke eller, att Junbeck är wärd en sådan förmån, så länge han icke afskuddat sig de tillmälen, för hwilcka han står under laga ransakning.

Herr ombudsman Giöthberg: Jag är fullmäktig för staden, och bör anmäla, att jag icke eller kan lemna bifall härtill, och det så mycket mindre, som jag har mig bekandt, att staden wore nögd, att få den till borgmästare, som nu förestår Junbecks vices.

Detta ärende afstodnade härmed.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹³⁶¹ angående bergmästaren Biuggréns beswär, öfwer liden praejudice, och bifölls nu præs-teståndets, under den 30 Junij sidstledne, härom utfärdade extractum protocollii.

Justerades ståndet[s] extractum protocollii,¹³⁶² angående cavailleren hos Hans Kongl. Höghet Cronprinsen, grefwe Gyllenborgs, secreteraren Stierngranats och secreteraren Silfverstolpes befordran, till extraordinarie cammarråder.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har frånwa[ra]nde warit, medan detta ärende blifwit afgjordt, och så litet jag tagit någon del deruti, så litet begär jag, att nu uprifwa det samma. Men icke dess mindre torde jag få lof att hemställa, om det rimar sig, att grefwe Gyllenborg skall få behålla dess, som cavailler, innehafwande lön. Denna lön är 1 000:de plåtar. Cammarrådslönnen deremot allenast 1 800 daler silfwermynt. Om wi så willja befordra folck, lærer det wara bättre, att formera en alldeles ny stat, än säga, att de skola behålla sine förre löner. Jag wille önska, att sådane cabinettsmål, alldrig blifwit företagne. Men som det är skiedt, så lærer ock wara nödigt, att wi täncka på någon hushållning med rikets cassa, att medel till de nödigste utgifter finnas.

Herr assessoren Anthonsson: Grefwe Gyllenborg lærer förtiena någon ynnest af ständer, ty utom hans personelle goda egenskaper, har han, så-

---

¹³⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 17.

¹³⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 168. Se nedan.

som cavailer, hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsen, innehaft en beswärlig och, snarast sagt, trälsam sysla, hwarwid man wäl kan ledsna. Han will giärna derifrån, men som han ej kan få annan sysla nu, än den, som är utan lön, och han sielf ej har något att lefwa af, så lærer det wara billigt, att han får behålla sin innehafwande lön. Han är ock dessutom af en så hederlig famille, som alltid förswarat friheten, och aldrig åstadkommit någon osmak för regeringssättet.

Herr borgmästaren Kiörning: Som desse alle taga sine löner med sig från de ställen, hwaräst de förrut stått, så måste de, som komma efter dem, antingen blifwa lön-löse, eller skola nya löner bewiljas dem. Och då blir frågan, hwaräst alt skall tagas, enär rikets cassa ej är tillräckelig till de nödigaste behofwen. För min del kan jag icke samtycka härtill.

Herr borgmästaren Unger: Jag har, i anledning af ståndets godtfinnande, satt up detta extractum protocollii. Min mening har ej warit, att han skulle blifwa cammarråd, med sin cavailerslön, den jag ansedt för en extra sysla, utan med registratorslön i kongl. justitiaerevisionen.

Herr borgmästaren Lange: Saken är snart hulpen, om man allenast sätter, att de skola blifwa cammarråder, med deras förre ordinarie löner, till dess de kunna undfå cammarrådslöner.

Herr talman: Jag anser det för afgjordt, som det upläste extractum protocollii innehåller. Och hemställer fördenskull till ståndets yttrande, om det icke så bör anses.

Ståndet swarade härtill Ja.

Och lydde detta extractum protocollii sålunda:¹³⁶³

S.d. Sedan borgareståndet, i anseende af secreta deputationens betänckande, funnit rättwist, att förordna, det lagmannen och informatoren för Hans Kongl. Höghet prints Carl, herr Voltemat, borde till först ledigt blifwande cammarrådsämbete befordras, så kom tillika hos borgareståndet i behörigt öfwerwägande, huru flere riksens höglöfl. ständers betiente, som endast af riksens ständer sjelfwa kunna wänta befordran, förtiena deras åtancka. Ståndet ärindrade sig härwid i synnerhet cavaileren hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsen, herr grefwe Gustaf Friedr. Gyllenborg, och secreteraren i riksens ständers contoир, herr Carl Stierngranat. Den förra har år 1748 kommit Kongl. Mai:sts och cronans tienst, år 1750, för dess giorde sällsynte framsteg

---

¹³⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 168.

i studier, warit rector illustris wid Lunds academie, samt äfwen prae-siderat för en disputation, och år 1751 blifwit förordnad till registrator i justitiaerevisionen, hwilcken sysla han, jämte protocollets förande i Kgl. Mai:sts rådcammare, förwaltat in till år 1756, då han blef utsedd till cavaller för Hans Kongl. Höghet Cronprintsens. Den senare har efter wäl inhemtade studier, år 1752 kommit i Kongl. Maists och cronans tjenst, och, utom andre extraordinarie förrättningar, wid sidsta riksdag, med utmärkt skickelighet fört protocollet, upsatt domar och författadt expeditioner i riksens höglofl. ständers commission, och, efter riksdagens slut, ensam gjordt lika biträde i den förordnade kongl. commissionen, samt sedan år 1756 warit secreterare i riksens ständers contoir, och hela denna riksdag med besynnerlig färdighet fört protocollet i secrete utskottet. Och som riksens ständer förbehållit sig, att befordra deras egne betiente, hwilcket borgareståndet anser för så mycket billigare och nödigare, som de annars, i brist af utstakad wiss tour, skulle sakna både laglig belöning och upmuntran, så pröfwade borgareståndet rättwist, att herrar grefwe Gyllenberg och Stierngranat till extraordinarie cammarråder förordnas, och där tienas med sine förre löner, till dess cammarrådslöner warda ledige.

Borgareståndet fant äfwen godt, i anseende till de i högwördige prästeståndets extracto protocollis af den 4 i denne månad, andragne skiäl och omständigheter, att bifalla, det kongl. secreteraren herr Lars Silfverstolpe må likaledes till cammarråd förordnas, med den tilläggning, att herrar grefwe Gyllenberg, Stierngranat och Silfverstolpe, i kongl. cammarcollegio intaga deras säten, och befordras till ordinarie löner, efter dem emellan nu warande tour, näst efter lagmännen Benzeltierna och Voltemat, hwilckas förrut ägande rätt, dem härmedelst förbehålles. Hwilcket med de öfrige respectue stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹³⁶⁴ angående de beswär, hwilcke krigscommissarien, Johan Briant, anfört, öfwer åtskilligt förment lidande, och hwarföre han om uprättelse gjordt ansökning.

Uplästes dissentientum vota öfwer detta ärende.¹³⁶⁵

Herr borgmästaren Schauv: Man måste tillstå, att krigscommissarien Briant dragits med en alt för widrig lycka. Han har tient i 44 år, utan att

---

¹³⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 49.

¹³⁶⁵ Ibid.

man kunnat tillwita honom någre förseelser i tienstgiörandet, icke dess mindre har han måst stå tillbaka, ehuru riksens ständer sielfwe sagt, att han skulle befordras. Det är fördenskull högst billigt, att han nu må befordras till krigsråd, och få differencen imellan dess innehafwande och krigsrådslönen. Krigsfiscalen Chytraeus är och en gammal och wälförtient man, så att han aldeles förtjänar, att tillika blifwa krigsråd, med dess innehafwande lön.

Herr directeuren Schenbom: Secreteraren i kongl. krigscollegio Jacob Boberg är icke mindre förtient, än Chytraeus, så att rättwisan fordrar, det han jämwäl må wid detta tillfälle ihugkommas.

Herr talman: Detta är alt godt och wäl. Briant bör oförnekneligen befordras. Men som ingen lön innom collegium är ledig, ej eller så snart kan blifwa, är frågan, hwaräst han skall få lön, eller hwaräst den projecterade differencen imellan hans nu innehafwande, och krigsrådslönen, skall tagas. De öfrige nämdes befordran är och billig. Men som wi icke känna deras meriter, och tour sins emellan, så lærer wara nödigt, att wi först giöra oss underrättade härom.

Herr borgmästaren Schauv: Detta kan hielpas, om de få fullmagter alle af ett dato, så få de sedan afgiöra, det bästa de gitta, deras fråga, om preference till lön och tour.

Härmed stadnade denne discours.

Herr borgmästaren Sacklén: Ståndet har funnit godt, att kongl. Åbo hofrätt skall få en tillökning af fyra assessorer. Härigenom är wägen, tör hända, på lång tid nog, stängd för gamle häradshöfdingar, att kunna komma in uti hofrätten, och däribland jämwäl för en af mine bröder, som warit sinnad att söka sig dit in. För min yngre broder har ståndet täckts hafwa den gunst, att recommendera honom, att få accordera sig till någon häradshöfdingesysla. Men det ser så ut, som detta icke eller torde låta sig giöra. Och som mine bäge bröder således blifwa lidande, så hemställer jag wördsammeligen, om icke ståndet skulle täckas tillägga min yngre broder den förmån, att han måtte anmälas till någon först ledig blifwande jurisdiction.

Ståndet fant godt, att herr borgmästaren måtte skrifteligen upsättia sine tanckar härom, då ståndet wille se till, huru saken kunde hielpas.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 4 i denne månad,¹³⁶⁶ angående det widriga öde, som historiographus regni, Magnus Celsius öfvergådt, i det många, till ålder och tjensteår, långt yngre blifwit honom föredragne, och befordrade till betydande ämbeten. Och som Celsius är innehafware af all den förtienst, försigtighet och lärdom, hwilcken betarfwas till censoris regni-ämbetet, ty hade prästeståndet funnit rättwist, att han wid förefallande ledighet, må därtill befordras, och att cancellierådsheder och -tour må honom imedlertid tilläggas, jämte säte och stämma i cancelliecollegio, enär sådane ärender förefalla, som hans ämbete angå kunna.

Herr grosshandlaren Clason begärte, att detta ärende måtte hwila. Men som herr grosshandlaren, uppå giord föreställning af herr assessoren Ant-honsson, begaf sig ifrån detta påstående, ty hemställte herr talman, om icke ståndet behagade bifalla detta prästeståndets extractum protocollis.

Hwilcket hemställande ståndet beswarade med Ja.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Hos ståndet bör jag anmäla, att jag, wid rådsprotocollernes genomläsande, funnit, det en wiss man warit fyra gånger uppförd på förslag till borgmästaresylor, men likwäl icke blifwit befordrad. Man hade icke ansedt detta såsom en casus, hwilcken tiensteförordningen påsyftar, då däruti stadgas, att den som står fjerde gången på förslag, skall få fullmagt. Frågan är således hwad härwid bör åtgöras.

Herr borgmästaren Schauv: Wi hafwa tillräckelige bewis, huru härmed bordt förfaras, uti det, som herrar rådmännen In de Bethou och Amnell förefallit. Desse blefwo befordrade, då de fierde gången kommo på förslag, och så hade jämwäl här bordt skie.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag kan ej annat finna, än att förordningens rätta mening är denne, att en som stådt trenne gånger på förslag, men blifwit af yngre förbigången, och fölgackteligen praejudicerad, bör fierde gången ensam praesenteras på förslag, och befordras. Men i an-nor händelse icke. Exempel på detta senare har man uti herr borgmästaren Falck: Han hade stådt trenne gånger på förslag, men kunde icke sägas wara praejudicerad, emedan de, som blifwit wid dessa tilfällen befordrade,

---

¹³⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 14. Återges i prästeståndets protokoll (*PrP* 15).

altid varit äldre än han, och derföre kom han icke eller ensam på det fierde förslaget. Men rådmän Amnell war deremot wärkeligen af yngre förbi-gången, och derföre upfördes han ensam på det fjerde förslaget.

Herr borgmästaren Schauv: Den, som icke söker en sysla, kan icke eller komma på förslag, men den som söker och upføres på förslag därtill, men ej får syslan, säges wara praejudicerad, ej allenast då en yngre därtill befordras, utan ock eljest. Ty war han berättigad att komma på förslaget, så war han ock wärdig, att få syslan, om konungen behagat nämna honom därtill, hwarföre och förordningen förmår, att en sådan, när han tredje gången står på förslag, och förbigås, bör få reparationsfullmagt, och när han fjerde gången föreslås, bör han ensam praesenteras.

Herr borgmästaren Carl Gust. Boberg förklarade sig wara af samme tanka, som nyss anförd är, och frågade om då ståndets wilja wore, att anmärkning häröfwer skulle göras.

Herr borgmästaren Unger: Jag håller före, att secreta deputationen bör inkomma med dess anmärkning öfwer detta ärende, och således lærer all vidare discours derom för denna gång wara onödig.

Herr borgmästaren Cervin: Som det torde blifwa för widlyftig omgång, och dragas för långt ut på tiden, om deputationen skall göra och till plena inkomma med dess remarkve, så hemställer jag, om icke bäst wore, det herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg anmodas, att nu genast upsätta dess tanckar häröfwer, i form af expedition till de öfrige stånden.

Herr handelsman Bagge: Här säges, att den, som icke söker, kan ej eller komma under omröstning, och fölgakteligen icke på förslag. Men det förhåller sig icke aldeles så, ty handlande i städerne kunna komma under omröstning och upföras på förslag, änskiönt de icke varit sökande.

Herr talman: Secreta deputationen, som har rådsprotocollerna om händelser, och känner sakens förlopp, bör inkomma med dess remarkve öfwer detta ärende. Men måne icke deputationen härjämte skulle kunna åtaga sig, att projectera någre säkre botemedel, emot mångfalldige förefallande praejudicemål, så att ständer måge en gång få tid och råderum, att skiöta något annat, än desse ärender.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Nog wille jag upsätta expedition öfwer förewarande ärende. Men jag håller före, att det skickar sig bättre, om deputationen gör remarkve, och inkommer med dess betänkande häröfwer. Hwad botemedlen, till förekommande af praejudicers ut-

öfwande, beträffar, så är jag af den tancka, att intet säkrare botemedel gifwes, än att riksens ständer förklara, det den som smygt sig fram till en sysla, hwartill han ej varit berättigad, och derigenom försatt en annan bättre förtjent i lidande, bör, enär sådant bewises, återbära fullmagten, och syslan anses vacant. Skjer detta, tror jag, att wederbörande lära ackta sig.

Härmed stannade denne discours.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens extractum protocoll af den 5 i denne månad,¹³⁶⁷ angående de orsaker, som hindrat deputationen, att aflemna dess betänckande, öfwer 79 § af borgareståndets beswär, rörande sål- och öfwer-läders fria införsel. Warande orsakerne till drögsmålet denne, att deputationen, först under nyss berörde dato, ärhållit wederbörande ämbetsmäns yttrande öfwer detta ärende, så att målet, hwarken kunnat hittills ställas under öfwerläggning, eller warda ännu, utan någon kort tids utdrägt, afgjordt, hwarföre och deputationen tillstyrker, att dess betänckande, angående förbudsförordningens uphäfwande, såsom högt angelägit för de handlande, må afgöras och expedieras, utan afseende på detta ärende.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag ser, att deputationen will skillja sål- och öfwerläders fria införsel, ifrån de öfrige wahorne, som, genom kongl. förordningen af den 4 November 1756,¹³⁶⁸ blifwit förbudne. Men som deputationen haft alldeles tillräkelig tid, att inhämta wederbörandes yttrande, och ärendet, angående sål- och öfwerläders fria införsel, är redan, genom 79 § af ståndets beswär, bifallit, så anhåller jag, att detta mål ej längre må uppskiutas, utan nu på en gång afgöras, hwartill så mycket bättre anledning är, som prästeståndet bifallit lädrets införsell.

Härmed instämde herr handelsman Tottie och herr rådman Hylphers till alla delar.

Herr directeuren Schenbom: Det kan icke wara ståndet obekant, att interessenterne uti det på Kungsholmen inrättade garfweriet nedlagt därstädes ganske dryge penningesummor, och giordt store anstalter. Desse måste nödwändigt ruineras, om fri införsel af öfwerläder warder tillåten. Att därstädes jämwäl nu finnes en myckenhet sål- och öfwerläder, så färdigt, som

---

¹³⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 29.

¹³⁶⁸ Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfwerflöds Wahrors förbiudande til införsel i Riket.*

i arbete, och råa skin, samt hudar, det kan hwar och en få se, som det åstundar, och will jag till öfwerflöd bewisa det med en upsatts, som jag därpå af säker hand undfått,¹³⁶⁹ i anledning hwaraf förrådet wid garfweriet är 230 000 skålpund sälläder, dels helt dels half färdigt, samt 2 000 st. engelska hudar, öfwerläder 6 200 kalfskin dels färdige, dels i arbete, och 18 000 råa skin; hwaraf kan slutas, att förrådet är ganska stort. Wore det då icke högsta orätt, om wederbörande skulle försättas i lidande, genom utländskt läders fria införsel.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan icke finna skiäl, hwarföre detta ärende skulle dragas ifrån det rätta stället, hwaräst det bör utarbetas. Detta strider ju emot all ordning och ståndets egit fattade beslut, hwarigenom detta mål blifwit remitteradt till deputationens yttrande. Här påminnes, att deputationen dragit för länge ut på tiden, med dess utlåtande. Men de ord-saker deputationen till drögsmålet anfördt, härröra icke utaf något fel hos deputationen, utan hos androm, och som deputationen nu lofwat, att innan kort inkomma med dess betänckande, så kunna wi ju wänta någre dagar, så få wi ett autentiqvt document att utlåta oss öfwer.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag will icke neka, att ju sidst, då detta ärende förehades, wardt beslutit, att det i dag skulle företagas. Men jag hemställer till närmare eftertanka, hwilcket må wara bättre, att wänta någre dagar, på ett fullständigt betänckande, öfwer förewarande ärende, eller ock, att nu, utan behörig uplysning om målets sammanhang, företaga och afgiöra det. Jag föreställer mig, och det med skiäl, att de fleste lära med mig hålla det före bäst. Och på det wi så mycket snarare måge ärhålla deputationens yttrande, så kunna ju ståndets ledamöter anmodas, att draga försorg derom. Imedlertid må deputationens betänckande, angående de förbudne wahromes frigifwande, expedieras, på det wederbörande måge få weta, hwarefter de böra rätta sig.

Herr handelsman Bagge. Jag är alldeles ense med det, som nyss anfördt är, så mycket mera, som hwar ock en lærer nogsamant finna, huru oordenteligit det är, att tumultuarie afgiöra saker. Om detta skier, torde härmed gå, som med Kungelfssaken, hwilcken de öfrige ständen afslutit, utan att weta dess sammanhang. När deputationens betänckande kommer in, will och

---

¹³⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 29, bilaga.

kan jag yttra mig öfwer detta ärende, men icke nu. Imedlertid får jag säga så mycket, att det ej går an, att det ena året upmuntra folck, att gå in uti stora och kostsamma inrättningar, och det andra året taga sådan upmuntran tillbaka, och slå fötterne undan dem, sedan de på god tro giordt store anstalter, som behöfwa någon tid att mognas, innan wederbörande kunna få interesset för deras redan utlagde penningar.

Herr rådman Hylphers: Wi weta nog sakens sammanhang, som är korteligen sagt, detta, att här är allmän brist på läder, och som detta är oförnekel:n sant, så böre wi ock se till, att bristen afhjelpas, hwilcket kan skje, om saken afgjöres, eljest torde det blifwa för sent, att få in läder i åhr.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag hoppas, att ingen lærer wilja twinga mig eller andre, att afgjöra en sak, den jag icke rätteligen känner. Detta wore för långt gångit, och en begäran, som syftar därhän, att jag skall yttra mig öfwer det jag icke wet. Här är iu ingen så stor hast, att man ej kan wänta någre dagar, till dess deputationen kan inkomma med dess betänkande. Imedlertid må ärendet, angående förbudsförordningen, expedieras.

Herr borgmästaren Unger: Hittills har ståndet förfarit med detta ärende så, som ordningen ärfordrar. Detta mål giordes i början till en § af ståndets allmänne beswär. Denne § remitterades till secreta handels- och manufacturdeputationen, såsom dess rätta ställe, att utarbetas. Deputationen har, enligt dess instruction, bordt höra wederbörande, deras swar har nu först inkommit, och detta är rätta orsaken till drögsmålet. När wi nu kunnat wänta så länge, hwarföre skola wi ej kunna dröja någre dagar, till dess deputationen kan inkomma med dess yttrande? Detta bör ju skie, om wi wilja följa ordningen, ty det hörer icke ståndet till, att uptaga sådane saker, som denna, immediate.

Herr inspectoren Muncktell: Jag känner icke sakens sammanhang, och kan jag fördenskull icke yttra mig deröfwer, innan jag ärhållit behörig underrättelse. Afgjöres saken icke dess mindre, så tager jag däruti als ingen del.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag tror föga, att någon bland oss finnes, som med skiäl kan säga, att han känner förewarande ärende till alla dess omständigheter. Som nu detta är sant, så böra wi ju wänta, till dess wi få behörig uplysning. Detta kommer allenast an på någre dagar, och då äro wi i stånd, att utlåta oss, och gjöra hwad rätt är.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Orsaken, hwarföre ståndet sidst uppskiöt detta ärende, war dels denna, att ståndet wille följa ordningen, dels och, att ståndet wille afbida den uplysning, som i detta ärende ännu felar. Nu weta wi hwarföre deputationen icke kunnat aflemnadt dess yttrande. Wi hafwe ock oss bekandt, att deputationen icke lærer länge dröija därmed. Och håller jag fördenskull så mycket mera före, att wi böra wänta derpå, som det wore stridande emot all laglig ordning, att immediate afgjöra ett ärende, som ligger under utarbetande å behörigt ställe, dit ståndet sielf det remitterat.

Herr rådman Hylphers: Jag har ock ett garfweri, redan för 20 år sedan inrättadt, och kunde således ej förtänckas, om jag något talade till min fördel, men när jag märker, att allmänheten ej bör eller kan wara belåten dermed, så länge tillwärkningen är otillräkelig, så lemnar jag egen fördel å sido. Samme tanckar hyser jag ock, i anseende till det på Kungsholmen inrättade engelske garfweriet. Detta är icke ens tillräckeligit för Stockholms stad, fast mindre för de öfrige orterne i riket, hwaräst allmän klagan förspörjes öfwer brist på läder. Huru länge skall man hafwa anstånd, att afhjelpa en almän brist? Detta bör ju skie, ju förr dess häldre.

Herr borgmästaren Kiörning: Man säger, att det wore en olaglig process, om detta ärende nu afgjordes. Men jag finner aldeles icke något skiäl till en sådan utlåtelse, hälst emedan wi alle hafwa oss bekandt, att § blifwit antagen, som ett allmänt beswär. Står nu detta fast, som det wissert:n gör, så bör det ock blifwa därwid, och icke nu genom motsägelse ställas i qvaestion. Twenne stånd hafwa och redan afgjordt saken, och det ena så, att lädrets införsel är bifallen, och som jag i följe häraf håller före, att deputationen, sedan så långt kommit, icke kan eller bör vidare befatta sig dermed, så begär jag proposition, till sakens afslutande.

Herr rådman Lilja: Jag kan aldeles icke gå in uti ett måls afgjörande, som jag icke till alla dess omständigheter känner, och begär jag fördenskull, att detta ärende må hwila, till dess deputationen hunnit yttra sig, hwilcket nu mera snart lærer skje, sedan wederbörande äro hörde.

Herr handelsman Tottie: Jag förklarar mig nögd, att detta ärende må hwila, om ståndets ledamöter anmodas, att så begå, det deputationen, wist innom fiorton dagar härefter, inkommer med dess yttrande.

Herr taleman: Dett är aldeles wäl talt, ty detta yttrande grundar sig på billighet och god ordning, hwarföre jag och hemställer, om icke ståndet

behagar bifalla, det des ledamöter i deputationen anmodas, att besörja, det deputationen wist må inkomma med dess betänckande öfwer förewarande ärende, innom fiorton dagar, och att betänckandet, angående förbudne wahornes frigifwande, imedlertid må expedieras.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 7 i sidstedne månad, med yttrande öfwer borgareståndets extractum protocolli och hemställande af den 4 i samma månad,¹³⁷⁰ huru riksens ständer skulle anse det, som med landshöfdingeämbetets besättiande i Nykiöpings län förelupit, sedan hos rådet, genom twenne borgareståndets deputerade, blifwit tillkiänna gifwit, att detta mål warit hos riksens ständer anhängigt, och af twänne stånd afgjordt, och hade ridderskapet och adelen funnit bäst, att nu mera låta bero wid det, som Hans Kongl. Mai:st i detta mål åtgjordt, dock hade ridderskapet och adelen pröfwat nödigt, det för framtiden stadgas må, att då, genom talemännen samfält, till kongl. cancellieexpeditionerne anmält warder, att en eller annan sak hos riksens ständer är under öfwerläggning, och upskof med dess afgjörande i rådcammaren begäres, den då hwilar till dess riksens ständers utlåtande hinner inkomma; och som hofrättsrådet Ehrencreutz, om hwars befordran, wid detta tillfälle hos riksens ständer öfwerläggning warit, härwid saknat wärkställigheten af riksens ständers benägenhet, så hade ridderskapet och adelen funnit billigt, att bemälte hofrättsråd, bör till uprättelse genast undfå landshöfdingefullmagt af äldre dato, än grefwe Bielke, som till landshöfdinge i Nykiöping blifwit förordnad, som sedermera det först ledigt blifwande civile län, hwartill han sig anmäler, samt imedlertid full landshöfdingelön, med förwandling, lika med Nykiöpings län, åtniuta, samt wara fri förienstgiörande i hofrätten.

Detta hade prästeståndet bifallit, undantagandes, hwad angår den föreslagne lönen, hwarjämte prästeståndet hade tillagt, att herrar talemännen, hwar i sitt stånd, anmäla, när någon inhibition skall skie.

Men borgareståndet biföll, uppå giord proposition af herr talman, detta extractum protocolli simpliciter.

Skildes åt.

---

¹³⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 123. Se ovan vid not 1098.

Åhr 1761 den 11 September

S.d. Justerades ståndets extractum protocoll i angående herr borgmästaren Wiggmans befordran och lydde, som följer:¹³⁷¹

S.d. Kom hos borgareståndet under ömsint öfwerwägande det mindre blida öde som dess ledamot, riksdagsfullmäktigen och borgmästaren i Marstrand, Anders Wiggman, måst ärfara i det han hitintills måst se sig utesluten ifrån den befordran och belöning, som på den skickelighet, ärfarenhet och förtienster följa bordt.

Ståndet hade sig bekandt att borgmästaren Wiggman uti tijo års tid biwistat kongl. academien i Upsala och under samme tid förskaffat sig de wetenskaper, i synnerhet den insigt i lagfarenheten, som för framtiden hos en skickelig och för riket nyttig ämbetsman ärfordras. I samme föresatts har han, medelst ausculterande, förfarit i fyra år i kongl. Swea hofrätt, hwarefter han äfwen i fyra år warit auditeur wid då warande öfwersten Ruthensparres, nu mera öfwersten grefwe Cronhielms regemente, hwarifrån han år 1749 blef befordrad till borgmästaresyslan i Marstrand. Och har borgmästaren Wiggman, under denne sednare tiden, icke allenast till wederbörandes nöije förestått dess innehafwande sysla, utan och biwistat trenne riksdagar, samt warit ledamot i secrete utskottet; hwarwid han sig så upfördt, som en rättskaffens riksdagsman ägnar och bör. Men som borgmästaren Wiggman icke dess mindre har måst se flere långt yngre gå honom förbi, ty pröfwade borgareståndet skiäligit, det må borgmästaren Wiggman hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmälas till ärhållande af lika heder och rang med assessorerne i kongl. hofrätterne. Hwilcket hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hör-samt, tienst- och wänligen skulle anmälas.

Justerades ståndets extractum protocoll i rörande herr borgmästaren Wennbergs befordran, lydande sålunda:¹³⁷²

S.d. Hos borgareståndet kom i ömsint öfwerwägande, borgmästarens uti Lidkiöping, Johan Gustaf Wennbergs långliga tienster, förwärfwade skickelighet och allmänna förtroende, hwaremot han ej niutit swarande framsteg och befordran. Ty har borgareståndet, till uprät-

---

¹³⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 169.

¹³⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 170.

telse för honom, pröfwat med regeringsformens 40 § och 1756 års förordning¹³⁷³ öfwerensstämmande, det han till ledig blifwande häradshöfdingebeställning uti Giötha rike, och hwartill han sig anmäler, ensam hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet föreslagen blifwer. Hwilcket med de öfrige respective stånden till benägit bifall, hörsamt, tienst- och wänligen recommenderes.

Uplästes ett af öfwersteliutenanten Otto Wilhelm von Rosen inlemnadt memorial,¹³⁷⁴ angående dess hos Kongl. Mai:st gjorde ansökning att få ingå byte med öfwersten och riddaren grefwe Lieven, om deras innehafwande öfwersteliutenantsindelningar, således, att von Rosen må flyttas ifrån Savolax- till Dahlregementet, hwartill Kongl. Mai:st i nåder icke kunnat samtycka, emedan grefwe Lieven förrut gjordt ansökning om det ledigt blefne Liljeswärdske regementet. Anhållandes von Rosen, det täcktes riksens ständer lemna deras bifall till detta byte.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Renhorn, som sielfwer siuk och frånwarande, hade till protocollet låtit inlemna följande dictamen, som uplästes lydande ut in actis.¹³⁷⁵

Herr rådman Stenhagen: Hwad herr borgmästaren Renhorn låtit anföra till protocollet, är så wärdigt och rättwist skrifwit, att jag intet betänkande har att det samma bifalla.

Herr assessoren Anthonsson begärte, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Finerus: Jag kan icke medgifwa att detta ärende skall hwila, utan håller före att det nu straxt bör afgöras, på det wi måge afskudda oss den klick, som man welat pålägga oss, att wi drifwa handel med tienster. Om wi icke annars kan komma öfwerens, begär jag votering.

Herr talman: Ståndet skulle wäl för dess del kunna fatta något wist beslut i detta mål, antingen på det sätt, som herr borgmästaren Renhorn nu föreslagit, eller ock elljest. Men saken är icke dermed hulpen, ty wi kunna icke dermed hindra de öfrige stånden att företaga och afgöra sådane saker,

---

¹³⁷³ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

¹³⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 337.

¹³⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 201.

icke eller kunna wi undandraga oss att emottaga de mål, som ifrån dem kunna inlemnas. Här måste således först skie en öfwerenskommelse samtelige stånden imellan, om ock huruwida någre andre tienstesaker skola företagas än de, som inkomma ordinaria via. När detta skiedt, kan författningen derefter lämpas, men icke förr.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är wäl ense med det, som herr talman nyss anfördt, men håller likwäl härhos före att detta ej bör hindra oss att imedlertid uprätta en rotulus öfwer de redan inkomne målen, på det wi måge få tillfälle att giöra os, om hwars och ens omständigheter, underkunige, och således wara i stånd att kunna se, hwilcka som wärkeligen äro lidande eller icke. De förre böra hjälpas men de senare afslås. Låt oss giöra rätt för Gud och hwar man! Härigenom kunna wi justifiera oss, och wisa att wi icke sälja tjenester, som rycktet eljest om oss säger.

Herr borgmästaren Kiörning: Hwad herr borgmästaren Renhorn anfördt är det samme, som herr talman flere gånger förestält. Och som det är helt angelägit att förebygga att man med tienstesakerne ej må vidare gå, så begär jag att detta ärende nu må, i anledning af det upläste dictamen, afslutas.

Herr talman: Jag anser jämwäl för nödigt att något wist slut fattas, men huruwida det må kunna skie i dag, det är en annan fråga, som jag icke ens anser för möjlig att wärkställa så länge och innan dess samtelige stånden faststält att icke afgiöra de redan uptagne, eller åtminstone icke antaga flere mål.

Herr rådman Stenhagen: Wi kunne åtminstone i dag giöra så mycket som herr borgmästaren Schauv föreslagit, nemligen att en förteckning på de redan inkomne målen uprättas.

Herr grosshandlaren Clason: Det är icke allenast nödigt, att ståndet uprättar en rotulus öfwer de redan inkomne målen, utan man bör och härjämte infordra sådane förteckningar från de öfrige stånden. När detta skiedt, lærer wara bäst, att alt sammans öfwerlemnas till secreta deputationen, som har att, efter föregångit bepröfwande, inlemna dess tanckar däröfwer till plenorum närmare skiärskådande. Då få wi sakerne utarbetade, och kunna så mycket lättare yttra oss sluteligen däröfwer.

Herr borgmästaren Johan Boberg: För min del håller jag före, att wi böre afgiöra de redan inkomne målen. Men derhos är nödigt att genom ex-

tractum protocollii giöra den föreställning hos de öfrige stånden, att sedan detta skiedt inge flere mål måge emottagas, mindre afgiöras.

Herr borgmästaren Cervin: Till undwikande af widlyftighet will jag allenast säga, det jag är aldeles ense med herr borgmästaren Renhorns dictamen. Dock måste jag lägga härtill, det jag aldeles icke finner att wi äro skyldige att afgiöra alt det, som redan inkommit är. Låtom oss förden-skull nu först afgiöra denne fråga, och tillika fastställa att icke antaga något mer, än nu kan warda beslutit.

Herr borgmästaren Sacklén: Af ömhet för min bror har jag anhållit om ståndets föreskrift till befordran för honom. Jag hoppas ock, att de för honom anförde skiäl giöra honom befordran wärdig. Men icke dess mindre är jag nögd, att återtaga alt sammans, om så godt synes.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här kan icke nu wara någon fråga om de redan afgiorde mål. Hwad de öfrige beträffar, tyckes mig, att de kunna afhjelpas och det efter rätt och billighet, om wi wilja företaga ärenderne och bewilja eller afslå dem efter omständigheterna. Jag twiflar icke, det ju flere torde inkomma från de öfrige stånden. Wi kunna icke eller wägra oss att taga dem emot. Men wi kunna på samma grund, som nyss anförd är, bifalla eller afslå dem; och således kan alt sammans snart afslutas.

Herr inspectoren Muncktell: Man hörer ifrån orterne allmän klagan öfwer desse 2 tienstesaker och den orätt, som andre bättre förtiente derigenom tillfogas. Elaka ryckten löpa och i kring, att folck låta kiöpa sig till att skaffa dem befordran som sådant icke förtiena. Om så får gå, kan jag ej annat se, än att wägen banas härigenom till almänt missnöije och olycka. Och således lærer nu wara högst angelägit, att widtaga någon säker författning häremot.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är wiss derom, att ingen är mot ändamålet. Men frågan är om botemedlen, hwilcka de äro och huru de skola användas. Man har berättadt mig, att, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen, skall wara aftalt, att inga nya tienstesaker skola uptagas, att listor på de redan inkomne skola i hwarje stånd uprättas, och med de öfrige communiceras. Om detta skier kan ju saken hielpas, ty sedan listorne äro utgifne får intet stånd tillfälle, att uptaga eller inkomma med nye mål. För öfrigit bör jag gifwa wid handen, att man sagt mig för wisso, det prästeståndet beslutit att ingen leda-

mot skall, wid förlust af säte och stämman, anmäla någon ny tienstesak till upptagande.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag är wäl ense med herr borgmästaren Renhorns dictamen. Men frågan är, huru dess förslag skall kunna i så god tid wärkställas, som omständigheterna wärkeligen ärfordra. I sidsta sammanträde lofwade herr grefwen och landtmarskalcken, att ridderskapet och adelen skulle, genom extractum protocollii, göra föreställning härom. Detta är likwäl icke skiedt. Låtom oss fördenskull nu göra det.

Herr talman: Låtom oss uppsättia lista på de till ståndet inkomne eller och hos ståndet uptagne mål, samt infordra dylike listor ifrån de öfrige stånden och sedermera förklara, att wi ej wilja emottaga någre flere. När detta skjedd, kunna wi efter omständigheterna bewilja eller afslå de inkomne målen.

Denna föreställning bifölls.

Herr borgmästaren Lönbohm: Ståndet har sig bekandt herr borgmästaren Brunssells omständigheter och förtienster, och som han är frånwarande, så hemställer jag, om icke han jämwäl må på denna lista upföras.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Sundblad: Efter min tancka torde det wäl låta sig göra, att afslå alt sammans, men som ibland de inkomne målen åtskillige torde wara, som wärkeligen förtiena uprättelse, så håller jag före wara bättre att så förfara, som herr borgmästaren Hanqvist föreslagit, nemligen, att ärenderne företagas, öfwerwägas, bewiljas eller afslås efter omständigheterna, då har ingen orsak att klaga öfwer mannamåhn.

Herr borgmästaren Lange: I sidsta sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen, wardt öfwerenskommit, att listor hos samtelige stånden skulle författas. Låtom oss göra detta nu genast, och genom en deputation communicera vårt beslut med de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Ekman: Jag will, för kortheten skull, allenast säga, att jag är ense med herr borgmästaren Johan Boberg, att de redan inkomne målen afgöras och att extractum protocollii må afgå med förklarande, att ståndet icke antager någre flere.

Herr talman: Som hwarken listan eller extractum protocollii kunna så snart som behöfwes blifwa färdige, så hemställer jag om icke en deputation må afgå och nu straxt notificera ståndet fattade beslut.

Detta hemställande bifölls.

Och herr borgmästaren Finerus samt fem andre herrar ledamöter afgingo i detta ärende till präste- och bondestånden.

Herr assessoren Anthonsson: Hos ståndet föranlåtes jag att anmäla ett ärende som lærer förtjena ett ömt biträde. Ståndet har behagat bifalla, det commercerådet Bungencrona skulle få afstå sin sysla till kongl. secreteraren Faxell. Sedan detta skiedt hafwa kongl. commercecollegii ledamöter hos bondeståndet begärt, att få betala accordssumman till Bungencrona, med wilckor att successionen då skulle stadna inom collegium. Bondeståndet har bifallit denna begäran.¹³⁷⁶ Det förefaller mig ömt att accordet gått ifrån Faxell. Men detta står nu mera ej att ändras, sedan prästeståndet så länge uppehållit saken, att commercerådet Bungencrona genom döden afgått. Men det värsta är, att wederbörande i commercecollegio nu icke wilja kännas wid accordet, eller betala den accorderade summan, till commercerådets efterlemnade änka. Och hemställer jag fördenskull om icke ståndet skulle täckas biträda henne, så att hon må ärhålla, hwad aftalt är.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och anmodade herr assessoren att projectera expedition härom till nästa plenidag.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollii,¹³⁷⁷ angående herr riksrådet grefwe Tessins ansökning att få nedlägga dess innehafwande rådsämbete. Och som herr riksrådet, ehuru Kongl. Mai:st och rådet giorde deremot de ömmaste föreställningar, äfwen som secrete utskottet, likwäl icke låtit öfwertala sig att afstå ifrån dess föresatts, så hade secrete utskottet sedt sig föranlåtit att detta hos riksens ständer anmäla. Tillstyrkandes secrete utskottet, i anseende till herr riksrådets under några och fyratijo år, riket giorde märkelige tienster, så i angelagne beskickningar som eljest, det må herr riksrådet, oberäknat hwad riksens ständer förr detta, relative till det hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsen innehafde gouverneursämbetet, tillagt honom och dess fru grefwinna, åtniuta i pension hela rådslönnen åhrligen för dess öfrige lifstid, samt att i fall herr riksrådet, till dess enskylte omständigheter, skulle nu genast wilja anticipera 2:ne eller 3:ne års pensioner, sådant honom på wist sätt må efterlätas.

Herr talman hemställte, om icke detta extractum protocollii finge bifall.

---

¹³⁷⁶ Se protokollsutdrag 20 augusti 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 42.

¹³⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 60.

Hwilcket hemställande med Ja beswarades.

Herr talman: Jag bör härjämte anmäla, att secrete utskottet, som af dess extractum protocolli jämwäl synes, gärna welat tillstyrka någon mera för herr riksrådet grefwē Tessin, om statswäret welat sådant tillåta. Men som omständigheterna nu icke warit sådane, så har secrete utskottet utstaldt det till framdeles, och gör jag mig försäkrad att det icke kan wara ståndet emot, om secrete utskottet skulle finna någon utwäg till herr riksrådets ytterligare belöning.

Ståndet instämde härmed.

Uplästes herr riksrådet baron Palmstiernas skrifwelse¹³⁷⁸ och swar uppå riksens ständers kallelsebref af den 8 sidstledne Augusti, att åter inträda i rådet. Herr riksrådet förklarar, det denne riksens ständers gunst och förtroende fordrar, å hans sida, den skyldigaste ärkiäntsla och hörsammaste tacksäijelse, hälst det ej annars kunnat än wara trösteligit och kärt att återwinna det, som herr riksrådet altid räknat för den högsta timmeliga förmån en fri swänsk man äga kan. Men icke des mindre anmäler herr riksrådet sig nu mera sakna hos sig den kraft och styrka som till rådsämbetets utöfwande tarfwas, samt att herr riksrådet funnit härjämte flere betänckeligheter som hindrat honom att emottaga det giorde anbudet.

Uplästes ett af herr riksrådet baron Scheffer inlemnadt memorial,¹³⁷⁹ hwaruti herr riksrådet aflägger tacksägelse för riksens ständers förklarade förtroende och kallelse att åter inträda i rådet. Förmäländes herr riksrådet sig tro, det wara mindre öfwerensstämmande med en rättskaffens borgerlig pligt att följa sin enskylda böijelse, eller rådföra sig med egit omdöme, då frågan är om fäderneslandets tjenst. Hwarföre herr riksrådet nu å sido sätter alla betänckeligheter, och endast will åtlyda riksens ständers beslut.

Herr assessoren Anthonsson hemställte, om icke herr riksrådet baron Scheffer måtte inträda i rådet efter herr riksrådet grefwē Tessin.

Detta hemställande biföll ståndet uppå giord proposition af herr talman.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 10 i denne månad,¹³⁸⁰ med hemställande om icke herr riksrådet grefwē Stromberg, som nedlagt dess rådsämbete, måtte, i anseende till anförde skiäl och omstän-

---

¹³⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 202. Tryckt i *RAP* 22, bil. 20.

¹³⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 203. Tryckt i *RAP* 22, bil. 21.

¹³⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 61.

digheter, tilläggas helften af dess lön eller sex tusende daler silf:rmt i årlig pension för dess öfrige lifstid.

Detta extractum protocollii bifölls.

Uplästes ett af herr riksrådet Lagerberg inlemnadt memorial¹³⁸¹ och anhållan, att riksens ständer täcktes uplåta honom i arrende Ventholms kungsgård, på det herr riksrådet måtte, enär ledigheten så medgåfwe, få wistas på landet. Herr riksrådet wore till denna ansökning föränlåten därpå, att herr riksrådet icke ägde någon landtägendom, icke eller hade råd att köpa någon.

Ståndet fant nödigt att detta ärende må hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Om någon förtienar, att få arrendera något kronogods, så är det wist Fischerström, som äger en så wacker kundskap i landthushållningen. Jag har läst hans derom utgångne bok och måste tillstå, att det skiedt med fullt nöije.

Herr borgmästaren Finerus och herrar deputerade återkommo, berättandes ordföranden att så wäl präste- som bondestånden med nöije uptagit de anmälte ärender, och låtit weta att de jämwäl uprättat listor på de inkomne tienstesaker, hwilcke de wille med de öfrige stånden communicera.

Föredrogs ånyo ärendet angående fabriqvernes flyttning ifrån Stockholm till orterne.¹³⁸² Och förblef ståndet wid dess, genom protocollsutdrag, yttrade resolution.

Föredrogs å nyo majoren Carl Rappes memorial¹³⁸³ och, å de fångne cavallerieofficerares wägnar, giorde ansökning att, jämte lönen få niuta hästhemmansräntorne, hwilcket kongl. krigscollegium icke welat dem bewilja, emedan sådant uti riksens ständers föreskrift, wid denne riksdag, med uttryckelige ord, ej skall wara nämndt.

Ståndet tog detta ärende under öfwerwägande, och emedan ståndet härwid sig påminte att hästhemmansräntorne endast i det afseende äro officerarne wid cavalleriet tillslagne, att dermed underhålla behörige hästar till tjenstgiörande. Men fångne officerare hwarken sådane hästar hwarken behöfwa eller underhålla, så länge de i fångenskap och utom tjenstgiörandet äro stadde. Ty kunde ståndet så mycket mindre härtill samtycka, som

---

¹³⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 204.

¹³⁸² Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 17.

¹³⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 166.

de fångne cavallerieofficerarne niuta deras löner, efter riksens ständers giorde författning.

Tjugu fyra deputerade från ridderskapet och adelen anmältes och infördes, och gaf ordföranden, cammarherren baron Reuterholm, wid handen att ridderskapet och adelen förehaft och öfwerwägat, så wäl det som öfwersten och riddaren baron Pechlin, som flere ridderskapets och adelens ledamöter, hos ridderskapet och adelen samt de öfrige respective stånden, i memorialer andragit, i anseende till ett af öfwerstelieutenanten och riddaren Carl Gustaf Boije, under den 20 Augusti, afgifwit dictamen ad protocollum, rörande någre af bemälte öfwerste, wid deliberationen den 7 Augusti, på riddarhuset fälte utlåtelse, som ock hwad borgareståndet uti dess deröfwer, under den 29 Augusti, utfärdade extractum protocollum, behagat yttra sig. Och hade ridderskapet och adelen funnit detta måls beskaffenhet endast härröra af någre mindre försigtige och tienlige i ståndet för de utlåtelse, hwarföre det och, enligt riksdagsordningen, hos ridderskapet och adelen blifwit behörigen uptagit, ansedt, och som ståndets oeconomicum afgjordt. Men att sedan sådant skjedd, det för öfrigit icke kunde medföra någon vidare följd, eller det ringaste som rörde friheten, regeringssättet eller ständernes samfalte rättigheter, och upläste samt aflemnade cammarherren baron Reuterholm ett ridderskapets och adelens extractum protocollum härom,¹³⁸⁴ af innehåll som nyss anfördt är. Hwarjämte ordföranden anmälte att ridderskapet och adelen gifwit desse sine deputerade i commission att begära, det behagade borgareståndet utur dess protocollum lemna förteckning på alle giorde propositioner, så öfwer afgiorde som oafgiorde tienstesaker och befodringsmål wid denne riksdag, på det ridderskapet och adelen må kunna sig deröfwer utlåta.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och yttrade herr talman sig vidare, att hwad det förre målet beträffade, lærer ståndet se till, hwad derwid må wara att påminna och fatta ett sådant beslut som omständigheterna kunna me[d]gifwa. Det senare ärendet wore hos ståndet afgjordt och beslutit, så att behörig förteckning snart kan deröfwer aflemnas.

Deputerade afträdde.

---

¹³⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 19, tr. som bilaga i Axel Gottlieb Reuterholm: *Ödmjukt memorial* (Stockholm 1761).

Herr borgmästaren Schauv: Jag har mig icke bekant, att ridderskapet och adelen tillåter, det en deputation får på ridderhuset upläsa de medbragte extracta protocoll, och hemställer jag fördenskull, om icke nu beslutas må, att sådant icke eller hädanåt hos ståndet må skje.

Herr talman frågade om icke ståndet behagade bifalla detta herr borgmästaren Schauvs yttrande.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Tolf deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius, att prästeståndet hade, i anledning af borgareståndets i dag giorda beskickning, med fägnad förnummit borgareståndets fattade beslut, att icke uptaga flere tienstesaker än de, som redan kunna wara inkomne, samt att förteckning deröfwer skall uprättas. Prästeståndet hade med nöije instämt med detta borgareståndets så värdigt tagne beslut, och det med så fult alfware, att ärkebiskoppen förklarar att icke willja giöra någon proposition till något nytt tienstemåls uptagande. Och prästeståndets ledamöter hade inbördes förbundet sig, att, wid sätes och stämmans förlust, icke bringa något sådant nytt mål å bahne. Prästeståndet hade så mycket häldre fattat sådant beslut, som ståndet trodt att lugn härigenom skall winnas, och ärenderne med mera drift kunna företagas, så att riksdagen snart kan slutas. För öfrigit aflemnade ordföranden ett sitt stånds extractum protocoll angående 7 § af dess beswär, recommendades det samma till bifall.

Herr talman: Det kan ej annat än fägna borgareståndet, att prästeståndet med så stort förklarar nöije stadnat i ett och samma slut. Och lærer ståndet icke underlåta att vidare bidraga till alt det som kan befördra lugn, samt gifwa drift till ärendernes afslutande.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Otto Olofsson, wid handen, att bondeståndet redan för 2:ne plenidagar sedan beslutit att ej emottaga flere tienstesaker än de, som genom den wanliga lagliga vägen inkomma, hwarwid bondeståndet hade anbefalt dess secreterare att författa en lista på de redan inkomne och antagne målen rörande tienster. Hwilcken lista bondeståndet ärnade med det första communicera med de öfrige respective stånden. Föröfrigit begärte ordföranden att saken, rörande twisten imellan Sundsvalls stad och någre bönder om det så kallade Täftegodset, måtte ju förr dess häldre företagas och afgöras.

Herr talman: Det fagnar borgareståndet, att bondeståndet fattat ett lika beslut angående tienstesakerne. Hwad twisten rörande Täftegodset beträffar, lærer borgareståndet med det första se till, huru den samma må, efter omständigheterna, kunna afgöras.

Herr assessoren Anthonsson: Jag föranlåtes att anmäla en anmärkning som jag giordt öfwer det tal, som cammarherren baron Reuterholm wid deputationens härwaro förde. Han begärte att få förteckning utur protocollet på alla de skiedda propositioner öfwer afgiorde och oafgiorde tienstesaker. Detta är ju för mycket och en begäran som alldeles är stridande emot lagen, som förmår att ståndens protocoller ej få af någon utfordras. Och hemställer jag fördenskull, om icke förklaring häröfwer må begäras.

Herr talman: Jag kan wäl icke just ärhindra mig egenteligen, hwilcke ord baron Reuterholm brukade. Imedlertid har jag ej fattat annan mening därpå än att han begärte förteckning på de afgiorde och oafgiorde tienstesaker. Men ware härmed huru det will, så kan wäl likwäl icke något derwid nu åtgöras, innan det hållne protocollet blifwit färdigt och warder för honom justeradt, då man får höra hans rätta mening.

Herr borgmästaren Cervin: För min del kan jag ej säga att jag hörde det ordet *propositioner* nämnas. Men om och så skjedt, måste baron Reuterholm få förklara sin mening, och detta kan ej annars låta sig giöra, än att protocollet för honom justeres.

Herr borgmästaren Malmstén: Icke eller kunde jag märka att det ordet *propositioner* nämndes, utan war baron Reuterholms begäran, efter mitt begrepp, att ståndet utur protocollerna lemna förteckning på afgiorde tienstesaker, samt derhos jämwäl på dem, som ännu kunna wara oafgiorde.

Härmed instämde herr borgmästaren Kiörning till alla delar, med bifogat yttrande, att baron Reuterholm således icke något annat begärt, än det, som ståndet redan beslutit.

Herr assessoren Anthonsson: Jag gjorde anmärkningen straxt när baron Reuterholm talade¹³⁸⁵ och mins jag noga, att han nämnde de orden *propositioner* utur protocollet. Jag hade och straxt, efter deputationens afträde gifwit denna anmärkning ståndet wid handen. Men prästeståndets och sedan bondeståndets deputationer, som genast efter hwar annan ankommo, hindrade mig i denne föresatts.

---

¹³⁸⁵ *talala* i prot.

Herr borgmästaren Schauv: Om baron Reuterholm så yttrat sig, som herr assessoren Anthonsson påstår, och ridderskapet och adelen gifwit honom i commission att begära sådant, så måste jag tillstå att det wore för mycket. Men om det allenast varit ett förflugit ord, som lätt kan hända, så har det intet att betyda. Imedlertid kan detta på intet annat sätt utrönas än genom protocollets justering för honom, då man får höra hans rätta mening.

I anledning häraf fant ståndet godt att protocollet, angående baron Reuterholms förde tal, skall för honom justeras och hans mening sedan hos ståndet anmälas.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹³⁸⁶ angående 1 § af borgareståndets besvär wid denne riksdag, rörande rättegångsättets förbättrande wid concurssaker, med mera.

Ståndet fant nödigt att detta ärende må hwila till närmare genomseende.

Justerades ståndets extractum protocollii angående understöd till staden Sätters kyrkas upbyggande. Och lydde detta protocollsutdrag sålunda:¹³⁸⁷

S.d. Anmälte vice borgmästaren och riksdagsfullmägtigen, Olof Malmstéin, det Sätters stads- och soknekyrka skall wid den syn som landshöfdingen och riddaren af kongl. Nordstiernaorden, Bernhard R. von Hauswolff samt då warande biskoppen, nu mera ärkebiskoppen doctor Samuel Troilius, och consistorium i Vesteråhs, uppå församlingens anhållan låtit anställa, befunnits till grund, murar och tak så bofällig och förlorad att församlingen ej utan fahra kunnat eller kan biwista gudstiensten, samt således, efter bygg- och murmästares ingifne tanckar och förslag, ej kunna botas och förbättras utan att den skall i grund rifwas.

Hwarföre och som församlingen, hwilcken är ganska liten, ej mäcktar en sådan kostsam byggnad företaga, mindre i stånd bringa, har bemelte v. borgmästare ej funnit annan utwäg, än fly till riksens ständers öma omsorg och hjälpsamma hand, samt föreslagit att uti twenne år niuta ett öre silf:rmt af hwarje matlag i städerne och på landet. Förmodandes sig derutinnan så mycket benägnare bifall, som församlingarne i Dalarne, eller Kopparbergs lähn, i många år dragit till andre läns kyrkor en sådan afgift, men alldrig till någon dess

---

¹³⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 24.

¹³⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 171.

kyrkia niutit något understöd. Och som borgareståndet, då det i ömsint öfwerwägande tagit denne församlings swåra och swaga tillstånd, funnit att en så liten och ringa afgift ej kan giöra den aldraminsta kiänning för utgifwarne, men likwäl alldrig bättre användas än till en bofällig kyrkias iståndsättiande, som annars af församlingens swaghet skulle i grund förfalla. Fördenskull har borgareståndet eij allenast bewiljat, det ett öre silfwermynt må i tvenne år af hwarje matlag i städerna upbåras, utan ock welat sådant hos de öfrige respective stånden, igenom utdrag af protocollet, hörsamt, tjenst- och wänligen recommendera, att denna stads- och landsförsamling äfwen må på landet en så liten afgift ärhålla, och till godo niuta.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹³⁸⁸ angående capitainen wid artillerieregementet, Samuel Jegerhielms anförde beswär öfwer liden praejudice.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet bifallit, och ståndet lemnade jämwäl nu dess bifall härtill.

Skildes åt.

---

¹³⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 46.

Åhr 1761 den 14 September

S.d. Herr borgmästaren Lönbohm begärte tillstånd att resa till dess hemort och därstädes någre veckor förblifwa.

Ståndet lemnade därtill dess bifall.

Uppå gjord anmälan af herr talman kom ståndet öfwerens att göra den tilläggnig å secrete utskottets hos ståndet upläste och bifallne protocolsutdrag,¹³⁸⁹ angående herr riksrådets, grefwe Tessin sökte afskied, och den för honom tillstyrkte pensionen. Att i händelse herr riksrådet skulle nyttja omförmälte förskott, som secrete utskottet efter omständigheterna öfwerlemnas att determinera, och herr riksrådet med döden afginge innan det samma, genom pension hunne att ärsättias, bör på den händelsen ingen efterräkning göras eller ersättning fordras af dess änkegrafwinna.

Af detta beslut anmodades herr borgmästaren Kock att gifwa präste- och bondeståndens talemän underrättelse.

Uplästes secreta deputationens betänckande öfwer¹³⁹⁰ de ifrån urskillningsdeputationen remitterade beswär som auditeuren, nu mera secreteraren uti kongl. Götha hofrätt, Elias Wettring, öfwer liden praejudice anfördt. Och har deputationen, i anseende till förekomne ömma omständigheter, samt att secreteraresyslan i bemälte hofrätt är för Wettring, som en man af 50 år, beswärlig, tillstyrkt om icke Kongl. Mai:st må i underdånighet tillstyrkas att i nåder lemna Wettring, till någon hugnad för sin långa tienstetid och lidande, tillstånd och frihet att tillbyta sig en härads höfdingesyssla, samt benåda honom med assessorsfullmagt i kongl. Götha hofrätt, och tour ifrån den 11 Augusti nästl:e.

Detta tog ståndet uti behörigt öfwerwägande och, uppå gjord proposition af herr talman, bifölls.

Uplästes bondeståndets protocolsutdrag under den 7 i denne månad,¹³⁹¹ hwaruti tillstyrkes det de, wid sidstledne riksdag, cammereraren och cammarförwandten wid första provinciecontoiret uti kongl. cammarcollegio tillagde 900 daler silfwermynt, hwilcka nu mera äro, genom desses nyliga befordran, ledige, måge i anseende till nämnde skiäl, så fördelas, att cam-

---

¹³⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 60.

¹³⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 50.

¹³⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 41.

mererarne i första och andra provincecontoiren deraf årligen på deras löner tilläggas 200 daler silf:rmt hwardera, och resten 500 daler silf:rmt fördelas på cammarförwandternes löner i berörde 2:ne contoïr.

Härtill fant ståndet godt gifwa sitt samtycke, som påskrefs.

Föredrogs utdrag af secrete utskottets protocoll,¹³⁹² angående den af professoren Harmens i Lund sökte ändring uti kongl. resolutionerne af åren 1744 och 1756, medelst hwileka honom blifwit afslagit, att niuta waderlag af academiens cassa, för det han intet praebendehemman wid sin profession kommit att tillträda, icke eller praebendepastoratet Stäffe och Lackelänga, hwilcke bägge förmåner han likwäl wid särskilte tider sökt och trodt sig dertill, efter stater och äldre resolutioner, wara berättigad. Hemställandes således secrete utskottet, om icke det första praebendehemman, som ledigt blifwer, kunde bemälte professor tilläggas.

Och pröfwade ståndet skiäligit berörde protocollsutdrag till alla delar bifalla.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹³⁹³ angående manufacturisten Barkmans sökte arfwode för de af honom å contrabandewahror hållne wärderingar. Och som han sådane wärderingar till nöijes skall förrättadt, så tillstyrker deputationen det han må åtniuta en belöning af 600 daler kopparmynt årligen, räknad ifrån 1754 års början, till 1756 års slut.

Härwid war icke något att påminna, hwarföre ståndet gaf till detta betänckande sitt bifall.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹³⁹⁴ rörande besittningsrätt till cronorusthåll och -hemman.

Likaledes företogs å nyo justitiaedeputationens betänckande,¹³⁹⁵ rörande förklaring öfwer kongl. förordningen af den 22 Febr. 1749 om cronorusthåll,¹³⁹⁶ och hwad som iackttagas bör wid sådane rusthålls infriande.

---

¹³⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 62.

¹³⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 30.

¹³⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 27.

¹³⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 15.

¹³⁹⁶ Förordning 22 februari 1749: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Crono-Rusthåll.*

Herr borgmästaren Cervin: Justitiaedeputationens betänckande finner jag wäl wara grundeligit och wäl utarbetadt, men när der däri talas om att cronorusthåll och -hemman skola blifwa private egendomar som kunna ärfwas, köpas, bördas och gå i gälds betalning, så ber jag att detta granlaga mål måtte tagas uti nogare öfwerwägande, innan ståndet deröfwer sig sluteligen utlåtar. Och finner för min del bäst wara, att denna qvaestion remitteras tillbaka, på det desse bägge nämnde deputationer kunna samfält utarbete den samma och deras yttrande deröfwer till plena upgifwa.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg: Det förefaller mig rätt besynnerligen att höra, det cronorusthåll skola få säljas till skatte, samt fölgackteligen gå i köp och arf. Jag hemställer således, om icke detta wigtige ämne kunde öfwerlemnas till någre deputerade af ståndet, hwilcka kunde af de skiäl bägge deputationerne upgifwit, utarbete ett sådant slut, som med sakens wigt och omständigheter öfwerensstämma.

Herrar borgmästaren Kiörning och Lönbohm wore deremot af den tancka, att som justitiaedeputationens betänckande wore wäl utarbetadt, och ingen stridighet emellan detta och hwad cammar-, oeconomie- och commercedeputationen omrört uti denne sak, så trodde de att målet nu genast kunde afgjöras.

Herr assessoren Anthonsson: Hwad herrar borgmästarne Cervin och Boberg sagt är grundadt, och håller jag således före att wi icke böra skynda oss med detta ärendets afgjörande, utan att deputerade nämnas, som öfwerse saken och extractum protocollii deröfwer sedermera till de öfrige stånden afgå.

Herr talman förestälte, huruledes detta mål wore ibland de wigtigaste som kunde förekomma, och att det således wore ganska nödigt att förrut granska det närmare innan det afgjordes. Till den ändan hölt herr talman före bäst wara, som jämwäl någre af ståndets herrar ledamöter påmint, det denna wigtiga saken kunde remitteras tillbaka till justitiae- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationerne, att wid sammanträde detta granlaga mål sig företaga och noga tillse, att så wäl rikets inkomst och det allmännas wäl i de delar hwartill rikets ännu odisponerade och osålde cronohemman och lägenheter kunna finnas högnödige, som ock en billig och förre förordningar enlig, säkerhet för flitige cronoåboer, samt de rusthållare, hwilcke lag likmätigt sine skyldigheter fullgjöra, må winnas.

Denna föreställning biföll ståndet, och anmodades herr borgmästaren Carl G. Boberg att häröfwer författa ett extractum protocolli, hwilcket han sig äfwen åtog.

Uplästes ett af borgmästaren och riksdagsfullmägtigen för staden Ny-stad, herr Thure Hagerdt, ingifwit memorial,¹³⁹⁷ hwaruti han andrager, att ehuru han förledit år århållit Kongl. Mai:sts nådigste fullmagt på politieborgmästaresyslan i Åbo, så skall dock hans ostadiga hälsa lemna honom föga hopp, att med de samma beställning åtföljande beswär och oroligheter, länge kunna uthärda. Hwarföre och emedan mycken liknelse skall wara, att justitiaeborgmästareämbetet i berörde stad snart nog torde blifwa ledigt, ty anhåller han att honom, såsom i slikt fall berättigad, att därtill söka transport och därhos försäkrad om borgerskapets förtroende, den för-mån måtte förunnas, att till förenämnde ämbete ensam warda i underdånighet föreslagen och anmäld.

Ståndet ansåg denna herr borgmästaren Hagerts anhållan för billig, och biföll, att i anledning häraf extractum protocolli skulle upsättias och till de öfrige respective stånden expedieras.

Föredrogs bondeståndets extractum protocolli af den 12 Junij sidst-ledne,¹³⁹⁸ rörande den emellan handelsmännen i Carlsrona, Jonas Olufsson, Önert Johan Grahn, Benedict Bröderesson och Jonas Krok å ena, samt consulen John Clason å andra sidan, warande assurancesak, hwaröfwer justitiaedeputationen, wid innewarande riksdag sitt betänckande afgifwit.¹³⁹⁹ Gifwandes berörde stånd till kiänna, att det wäl funnit skiäligit detta betänckande bifalla, men som tillika uti ömsint eftersinnande kommit, huruledes desse handlande blifwit försatte uti ett oerhördt lidande, så har bondeståndet hållit före bäst wara att den delen, som rörer desse handlandes indennisation, eller skadeslöshållande, må remitteras till secrete utskottet, som har att utse sådane medel och utwägar, att ofwannämnde handlande måtte, antingen genom kraftige remonstrationer af regeringen hos konungen i Engeland, eller på annat sätt som secrete utskottet eger att utse, oförtöfwdt komma till åtniutande af deras rätt hos assureadeurerne.

---

¹³⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 205.

¹³⁹⁸ Tryckt i *BdP* 8, bil. 30.

¹³⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 11.

Herr grosshandlaren Clason jämte flere påstodo, att som detta mål wore långt för detta hos högtärade ståndet afgjordt, det nu icke åter borde uprifwas, utan förblifwa wid det beslut ståndet deröfwer redan fattadt.

Herr talman: Wi weta nogsamt att sjelfwa hufwudsaken är för detta hos högtärade ståndet afgjord, och däri lærer ingen wilja påstå ändring. Hwad som nu bör öfwerwägas består allenast däruti, huru desse handlande kunna få sin ärsättning af assuradeurerna. Och enär riket däraf icke äger någon kännning, så är det billigt att wi äro derpå betänckte, huru desse skola komma till ärnående deraf, till hwilcken ända extractum protocollii deröfwer kunde upsättias.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag är helt ense med herr talmans yttrande, men det enda will jag likwäl för min del tillägga, att jag tycker, det bondeståndet projecteradt för mycket till desse handlandes skade-ärsättning. Hwilcket, om det skulle skie på rikets depense, protesterar jag alldeles deremot.

Herr talman jämte ståndet ansåg nödigt att dess, under den 12 Junij nästledne öfwer detta mål afgifne extractum protocollii,¹⁴⁰⁰ skulle ur ståndets cancellie nedhämtas och till närmare uplysning upläsas.

Hwilcket, sedan det war skiedt, herr rådman Hanqvist yttrade sig: Det lærer wäl ingen wilja påstå, att icke denna sak är afgjord, och att ståndets nu upläste protocollsutdrag är ganska rent och tydeligit. Hwarföre ock det högsta ståndet någonsin kan här widgiöra, blir det, som uti nysnämnde extracto protocollii omförmäles. Ståndet har ju deri tillstyrkt föreskrift för desse handlande till engelska hofwet, och när tillika det kraftiga förbehåll är giordt, att riket, hwarken nu eller för framtiden, må belastas med någon kostnad eller utgift för denne sak; så ser jag icke hwarföre den begärta föreskriften kan nekas.

Härmed instämde flere af ståndets herrar ledamöter, och anmodades herr borgmästaren Sacklén att häröfwer upsätta ståndets resolution, hwilcken justerades, och, efter giord proposition af herr talman, bifölls, lydande som följer:

Ståndet bifaller till alla delar justitiaedeputationens i detta mål afgifne betänckande, dock med den tillägning och uttrykeliga förbehåll, i anseende till den tillstyrkte föreskriften wid engelska hofwet, med

---

¹⁴⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 99. Se ovan vid not 798.

mera, som i detta mål hädanåt kan förefalla, det riket, hwarken nu eller i framtiden må belastas med någon kostnad eller utgift för denne sak, under hwad namn och skien det och wara må. Och blifwer således, till följe häraf, icke nödigt att detta mål till secreta utskottets åtgärd förwisas.

Företogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹⁴⁰¹ angående de af assessoren i kongl. commercecollegio, Nils Elias Hoffling, anförde beswär öfwer Kongl. Mai:sts nådiga utslag af den 24 Majj 1757, i följe hwaraf han icke skall niuta till godo det rum i bemälte collegio, som honom tillkommit.

Uplästes landssecreteraren Otto Henric Freses memorial,¹⁴⁰² hwaruti han, uppå anförde skiäl, söker bestrida assessoren Hoffling touren framför assessoren Ehrenfalck.

Herr borgmästaren Cervin: Det nu upläste memorialet rörer oss intet; wi böra endast hålla oss wid sjelfwa saken. Och för min del finner jag betänckandet ganska billigt, så att wi kunna bifalla det, och hwarom jag anhåller.

Herr borgmästaren Unger: Nog seer jag de grunder hwarpå von Frese stödjar sitt memorial, men jag kan ändå icke undgå att säga, det Hoffling äger ostridig tour för Ehrenfalck, ty när den förre blef af riksens ständer wid sidstledne riksdag förordnad till assessor uti commercecollegio, war han äldre som secreterare uti manufacturcontoirot, än den sednare, som commissarius uti bemälte collegio. Fölgakteligen borde han ock äga tour för Ehrenfalck, och wi gjöra rättwist, när wi bifalle betänckandet.

Härmed instämde herrar rådman Hanell och borgmästaren Kiörning.

Och, uppå giord proposition af herr talman, bifölls betänckandet.

Justerades extractum protocolli, angående besittningsrätt till cronorusthåll och -hemman. Hwilcket gillades, och war af följande innehåll:¹⁴⁰³

S.d. Wid förehafwandet af riksens ständers justitiaedeputationens betänckande, angående förklaring öfwer kongl. förordningen af den 22 Februarii 1749 om cronorusthålls och hwad som i akttagas bör, wid sådane rusthålls infriande, samt riksens ständers cammar-, oeconomic-

---

¹⁴⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 19.

¹⁴⁰² Ibid., bilaga.

¹⁴⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 172.

och commercedeputationens betänckande rörande besittningsrätt till cronorusthåll och -hemman, har hos borgareståndet hwarjehanda betänckeligheter förefallit, såsom i synnerhet huruwida det med rikets lag och förmån kan öfwerensstämma, att cronorusthållen, hwarå rusthållaren, igenom skattekjöp, sig ej förwärfwat en laga jordäganderättighet, kunna, såsom andre fastigheter, anses, testamenteras och disponeras, med mera, i synnerhet som Sweriges lag ej medgifwer att någon bör få bortaccordera, eller som ägendom områda och disponera den cronolägenhet som han ej af cronan lagligen köpt. Rikets tillstånd nu ej eller lära tåla att bortskiänka skatte-, besittnings- och jordäganderätten en så anseenlig del af rikets hemman som cronorusthållen, samt de öfrige ännu till skatte osålde cronohemman utgiöra, hälst ock derigenom fonden för riksens ständers contoïr, som till rikets gälds afbetalning är anslagen, till en stor del då skulle uphöra och någre nya bewillningar och afgifter i dess ställe komma att uptänckas och åläggas. Hwartill kommer att ej något i förberörde betänckanden om cronoaugmentshemman finnes omrört. Borgareståndet håller således för sin del bäst och nyttigast wara, att bägge förenämde betänckanden kunde remitteras tillbaka till justitiae- samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationerne, att wid sammanträde denna granlaga och wigtiga saken sig företaga och noga tillse, att så wäl rikets inkomst och det allmännas wäl och förmån i de delar, hwartill rikets ännu odisponerade och osålde cronohemman och lägenheter kunna finnas högstnödige, som och en billig och förre ordningar enlig säkerhet, för flitige cronoåboer samt de rusthållare, hwilcke, lag likmätigit, sine skyldigheter fullgiöra, må winnas. Hwilcket allt med de öfrige respectue stånden hörsamt, dienst- och wänligen communicate-

Herrar directeuren Schenbom och borgmästaren Malmstein anmälte deras åstundan att på någon kort tid resa till deras hemorter, till bewakande af någre angelägenheter.

Ståndet gaf dertill sitt samtycke.

Justerades extractum protocoll, angående den af herr borgmästaren Schultén sökte tjenstfrihet, hwilcket bifölls och lydde sålunda:¹⁴⁰⁴

---

¹⁴⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 173.

S.d. Uplästes riksdagsmannens från Christianstad, borgmästaren Carl Schulténs ingifne memorial, hwaruti han anhåller det honom, då han antingen är siuk eller eljest hindrad, må, när han sådant åstundar, lemnas ledighet ifrån tienstgiöring, hwaremot han åtager sig att så föranstalta det syslan ändock behörigen warder förwaltad och ingen ting därwid warder försummadt.

Wid öfwerwägande häraf fant borgareståndet så mycket billigare att till denna borgmästaren Schulténs ansökning dess bifall lemna, som bemälte borgmästare, efter inhämtade grundelige studier och därpå wid academien aflagde lärdomsprof, alt sedan år 1731 warit uti Kongl. Mai:sts och cronans tienst, både wid under- och öfwerrätter ausculterat, och i generalkrigsrätten fört protocollet, någre år warit ombudsman wid generaltullarrendesocieteten, och sedan 1743 borgmästare, hwarefter han, till ståndets fulla nöije, biwistat fyra riksdagar, samt med heder för honom sielf och nytta för det almänna, alla gångerne warit secrete utskottets ledamot, och äfwen förrättat lagmansting, att det således är ganska skiälligit det han, efter så mycket till det allmännas tienst, nedlagt arbete uti dess annalckande ålderdom niuter någon ro och hwila. Hwilcket fördenskull till de öfrige respective ståndens benägna bifall hörsamt, tienst- och wänligen recommenderas.

Herr assessoren Anthonsson justerade ståndets tillärnade extractum protocolli, rörande det commercerådinnan Bungencrona må till godo niuta den accordsumma, som blifwit till hennes afledne man utfäst, för commercerådsämbetet. Detta bifölls, och war af följande innehåll:¹⁴⁰⁵

S.d. Föredrogs borgareståndet, huruledes, sedan commercerådet Bungencrona i anseende till sine långliga och trogne tjenster, wardt af borgareståndet lofgifwit och hos de andre respective stånden recommenderadt, att till kongl. secreteraren, nu warande commissionssecreteraren i Köpenhamn, Bengt Faxell, såsom en mycket meriterad och habile man, få bortaccordera sin beställning, hafwer ock ärbara bondeståndet, hwad commercerådet Bungencrona beträffar, till syslans afstående gifwit sitt bifall, men som kongl. commercecollegium, genom en dess ledamot assessoren Hegardt, emedlertid äfwen gifwit sin förskrifning för accordssumman 12 000 daler silf:rmt, biföll bondeståndet det, att succession efter commercerådet skulle blifwa inom

---

¹⁴⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 174.

collegium, hwarefter merbemälte commerceråd genom döden afled. Af detta är händt att änkefruen, genom så olika wärkningar uti detta mål, råkat uti yttersta bekymmer och willrådighet, så öfwer sin olycka genom mannens dödsfall, som öfwer det hårda öde, om henne träffa skulle att sielfwa accordssumman förlorades. Borgareståndet hafwer, för sin del, ej annat kunnat, än giöra å commercerådet Bungencronas personliga förtienster och priswärda wandel uti sitt ämbete, all den reflexion som en berömwärd och wälförtient man af medborgare wänta bör. Borgareståndet hafwer tillåtit commercerådet Bungencrona, som en gammal, siuklig och utarbetad man, accordera, ej såsom någon besynnerlig hielp för hans egen vidare utkomst, utan som en belöning för hans trogna tienst, och ett underhåll för änkan och hans omyndige sons education. Tå nu borgareståndet betracktar detta ändamål som ock bör, efter borgareståndets tanka, wara förnämsta skiälet wid ett accord, finner borgareståndet sig föranlåtit, efter denna sak ännu så uti högwärdige prästeståndet, som hos ridderskapet och adelen ligger oafgiord, än vidare den recommendera, på det änkan och barnen ej måge sakna den rätt, som andre i dylikt mål niutit. Borgareståndet wet full noga, att commercerådet Bungencrona icke riktade sig i cronans tienst, utan twärtom, förtärdt under tienstetiden och under sitt ägtenskap, nästan all den förmögenhet som han i sin frus bo tillträdde, ej uti öfwerflöd, utan till ett nödwändigt underhåll, emedan han hölt wärdigt förrätta sitt ämbete, likmätigt sin pligt, hwaraf följt, då tiden till intet annat blifwit upofrad, att lilla lönen ej långt kunde förslå till hans och de sinas underhåll. Borgareståndet will ej, sedan ett stånd yttrat sig för kongl. collegii ledamöters befordran, directe vidare nämna commissionssecreteraren Faxell, utan endast härigenom på det wänligaste och ömmaste recommendera änkan till accordssummans åtniutande, antingen enligit commissionssecreteraren Faxells, eller assessoren Heggardts förskrifning. Borgareståndet förbehåller sig framledes, der denna befordran inom kongl. commercecollegium skier, att ihugkomma commissionssecreteraren Faxell, hwars befordran borgareståndet tror, i anseende till commissionssecreteraren Faxells utom riket gjorde tienster att riksens ständer giärna sig påminner.

Uplästes justitiae- och bergsdeputationernes gemensamma betänckande,¹⁴⁰⁶ angående praesidiiförandet wid bergsrätten i Sahla, som derigenom kommit i twist, att borgmästaren derstädes, oakadt en sådan förening emellan bergslagen och staden blifwit träffad, det bergmästaren borde föra praesidium i bergsrätten. Underställandes derföre berörde deputationer, om icke nu mera den ändring borde göras att, sedan borgmästaren och bergmästaren blifwit med lika rang och heder benådade, den af berg- eller borgmästaren borde föra praesidium som hade älsta fullmagten.

Ståndet fant godt, efter fleres begäran, att låta detta ärende hwila.

Herr assessoren Anthonsson anmälte till ståndets godtfinnande och bifall, om icke den lön, eller discretion af 6 000 daler kopparmynt som commercerådet Ahlströmer, hwilcken nyligen med döden aflidit, af manufacturcontoiret åtniutit och nu komme att indragas, kunde tilldelas de bägge lönlöse assessorerne i kongl. commercecollegio.

Herr talman: Jag är wäl icke emot saken, men jag finner det ej för ståndet anständigt att immediate uptaga detta ärende. Bäst wore det, efter min tancka, om ståndets ledamöter uti manufacturdeputationen blefwe updragit att tillse, huruwida den efter commercerådet Ahlströmer ledig blefne lön kan disponeras till de bägge assessorer uti kgl. Commercecollegio, som derstädes måste tjena utan lön, och jag utbeder mig ståndets yttrande häröfwer.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁰⁷ angående hjelp, till den i Upsala började globe- och geographiske chartae-tillwærkningens befrämjande. Föreslåendes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det Matheseos studiosus, Anders Åkerman, som detta arbete med mycken skickelighet förrättar, kunde af manufacturfonden bewiljas ett förskott af 6 000 daler kopparmynt till iståndsättiande af hans redan påbegynte chartae- och globetillwærkning, utan förbindelse å hans sida, att så framt han med samma inrättnings widmagthållande fortfar, göra derå annan afbetalning än genom 10 procents afskrifningspraemier, för de chartor och globor som warda af och hos honom förfärdigade.

---

¹⁴⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 25.

¹⁴⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 31.

Detta betänckande hade prästeståndet genom protocollsutdrag¹⁴⁰⁸ på det sätt bifallit, att Åkerman måtte undfå 12 000 daler kopp:rmt, men borgareståndet pröfwade godt att allenast bifalla betänckandet.

Föredrogs secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁰⁹ angående musicaliske instrumentmakaren, Lars Kinströms ansöknings om understöd till dess handterings uphielpande. Yttrandes sig deputationen deröfwer, att som Kindström är den enda af dess wederlikar som redan niutit publiqvet understöd, hwaremot andre instrumentmakare som med honom dels täfla, dels öfwerträffa honom uti detta arbetets förfärdigande, aldrig niutit lån eller läropraemier af publico, altså har deputationen icke kunnat tillstyrka det begärte understödet. Men i händelse han skulle förmå något af sitt arbete, till främmande orter utskieppa, så är deputationen icke deremot, att femton procent utskieppningspraemier kunde honom då tilldelas.

Uppå giord proposition af herr talman, fant ståndet för skiäligt att detta betänckande bifalla.

Uplästes bondeståndets utdrag utur protocollet af den 4 i denna månad,¹⁴¹⁰ hwaruti tillstyrkes, det capitainen Otto Ernst Boije, i anseende till dess å daga lagde nit att gagna det allmänna, genom besynnerliga upmuntrende exempel till landsculturens uphielpande i Finland, så wäl som, genom dess uti cronansienst wäl använde 26-åriga tid, måtte, såsom ett wedermäle af ständers ynnest, förunnas tillstånd, att, i anseende till dess siukliga tillstånd, få bort accordera dess innehafwande compagnie, samt hugnas med krigsrådsfullmagt och -tour, såsom hwarigenom han kunde blifwa någorlunda iståndsatt, att fullfölja dess begynte hushållsinrättningar.

Ståndet öfwerwägade detta mål, och fant godt att på det sätt bifalla detta protocollsutdrag, att det ordet *tour* går ut.

Påmintes protocollisten, att till nästa plenidag uprätta fyra listor på de hos ståndet inkomne cabinettsmålen, på det att de kunna till utbyte hos de öfrige respective stånden på en gång aflemnas.

---

¹⁴⁰⁸ Ibid.

¹⁴⁰⁹ Ibid., nr 32.

¹⁴¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 42.

Uplästes bondeståndets protocollsutdrag,¹⁴¹¹ rörande cammarherren baron Carl Gustaf Lövenhielms sökte tour och befordran.

Ståndet biföll detta extractum protocollis, på det sätt, det må baron Lövenhielm räkna sin tour, allenast ifrån dess nu innehafwande cammarherresysla.

Herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg anmälte, huruledes lieutenanten Carl Fridr. Franc, hwilken, ifrån år 1737 till 1754 års slut tient wid kongl. lifgardet, och under den tiden berömmeligen biwistat flere campagner, men efter afskedstagande ifrån berörde regemente, utan att begära någon förbättring på characteren, anwänt mycken möda och bekostnad till landbrukets förbättring, som ländt allmogen till mycket godt efterdöme. Och som riksens ständer wid alle dylike tillfällen hugnat dem, som på så nyttigt sätt gagnat fäderneslandet med något wedermäle af deras ynnest och wälbehag, så recommenderade herr borgmästaren till ståndets höggunstiga bifall, det må Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas att dess nådiga fullmagt för bemälte lieutenant, å krigsråds namn och heder, utfärda låta.

Större delen af ståndets ledamöter lemnade jämwäl sitt intygande, öfwer de goda egenskaper och den stora insigt merbemälte lieutenant uti landt-hushållningen äger, och anhöllo att hwad herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg häruti anfört, måtte bifallas.

Herr talman hemställte fördenskull, om ståndet behagade bifalla, det lieutenant Franc må tilläggas krigsrådsfullmagt.

Hwilcket med Ja beswarades.

Protocollet för denna dag fördes af vice secreteraren Hagtorn.

Och ståndet åtskildes.

---

¹⁴¹¹ Daterat 4 september 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 43. Tryckt i *BdP* 8, bil. 47.

Åhr 1761 den 17 September

S.d Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade besluta, att icke företaga någre tienstesaker i dag.

Ståndet biföll detta hemställande.

Justerades ståndets resolution, å secreta deputationens betänckande,¹⁴¹² angående capitainens wid Österbotns regemente, Gustaf Adolph Giertas anförde beswär, öfwer liden praejudice. Och lydde berörde resolution sålunda:

Betänckandet bifalles, med den tillägning, att capitain Gierta, i anseende till de anförde omständigheter, må niuta tour för de capitainer som woro yngre i tiensten, än han, och hafwa år 1757 blifwit secondmajorer.

Herr assessoren Anthonsson: Jag bör hos ståndet gifwa wid handen, det ehuruwäl ståndet beslutit att ärendet, angående läders införsel, skulle hwila till dess secreta handels- och manufacturdeputationen kan inkomma med dess betänckande däröfwer, så är saken, i anseende till ståndens påskrifter å betänckandet,¹⁴¹³ rörande förbudne wahrors frigifwande likwäl sådan, att jämwäl lädret kan därunder begripas. Och som detta således strider emot ståndens fattade beslut, så hemställer jag, om icke ståndet skulle behaga, genom ny påskrift, förklara dess rätta mening således, att lädret för denna gången ifrån expeditionen uteslutes.

Herr talman frågade om icke ståndet behagade bifalla detta af herr assessoren Anthonsson gjorde hemställande. Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr assessoren Anthonsson justerade denna nu bifallne påskrift, och lydde den samma sålunda:

Hwad lädret beträffar, så finner borgareståndet att samma wahra bör nu undantagas, och ej med de andre till införsel lofgifne wahror expedieras, emedan samme mål, genom ordenteligit utarbetande, inkommo från deputationen.

---

¹⁴¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 41.

¹⁴¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 5.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens extractum protocolli af den 12 i innewarande månad,¹⁴¹⁴ angående tiden hwarifrån den fria införsel af de uti 1756 års förordning¹⁴¹⁵ förbudne, men nu af riksens ständer lösgifne wahrer, kommer att taga sin början. Föreslåendes deputationen den 1 Maj sidstledne.

Ståndet fant godt, att bifalla detta protocolsutdrag, med den tillägning, det må ingen restitution på tull och manufacturfond gifwas för de under förbud stående wahrer, som genom särskilte friheter, under den tiden inkommit, och redan blifwit aftullade. Och pröfwade ståndet nödigt, att extractum protocolli härom skulle författas och genast afgå, med recommendation till snart afgörande, på det detta ärende tillika med hela saken angående förbudne wahrers lösgifwande måtte kunna på en gång expedieras.

Herr talman: Jag bör hos ståndet anmäla, att i sidsta sammanträde hemstälte herr grefwen och landtmarskalcken till de öfrige talemännens bepröfwande, om icke en ny föreställning måtte göras herr riksrådet grefwe Tessin, att blifwa qwar wid dess rådsämbete. Ärkebiskopen och bondeståndets talemän hade förrut öfwerlagt derom med sine stånd. Jag för min del gaf wid handen, att ståndet wäl redan hade bifallit herr riksrådets sökte afskied, men att jag icke dess mindre trodde, det icke wara ståndet emot, om en ny föreställning hos herr riksrådet gjordes. Herr grefwen och landtmarskalcken och samtelige talemännen beslöto fördenskull att i detta ärende göra en visit hoss herr riksrådet, och detta wärkstaldtes i går klockan fyra. Herr grefwen och landtmarskalcken gjorde herr riksrådet bewekelig föreställning, som jämwäl beledsagades med tillägningar af de öfrige talemännen. Men herr riksrådet blef ändå fastståndandes wid dess fattade beslut. Herr riksrådet yttrade sig tro, det han trodde sig äga riksens ständers förtroende, och att han, i anseende därtill, gärna welat blifwa qwar i rådet. Men dess ålder och öfrige omständigheter tilläto honom icke sådant, icke dess mindre wore han redebogen, i fall Hans Kongl. Mai:st, wid något oförtänckt tillfälle, skulle finna honom nödig att i dess och riksens förrättningar brukas, att sådane förrättningar sig åtaga. Herr riksrådet upläste ett project till den tacksäjelse som han ärnar aflägga hos riksens ständer, och hwaraf ett exemplar nu inkommit.

---

¹⁴¹⁴ Ibid., nr 33.

¹⁴¹⁵ Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfwerflöds Wahrers förbiudande til införsel i Riket.*

Denna herr riksrådets grefwe Tessins tacksägelseskrift¹⁴¹⁶ uplästes, af innehåll, som herr talman nyss anfördt.

Och herr talman hemställte, om icke ståndet behagade genom en deputation gifwa de öfrige stånden tillkiänna, att ståndet bifallit herr riksrådet grefwe Tessins ansökning om afskied ifrån dess rådsämbete, och att ståndet funnit godt, det herr riksrådet baron Scheffer må intaga det härigenom ledigt blifwande rum i rådet.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående tiden, hwarifrån den fria införsell af de förbudne men nu frigifne wahror kommer att taga sin början, och lydte detta extractum protocoll, som följer:¹⁴¹⁷

S.d. Förehades secrete handels- och manufacturdeputationens extractum protocoll af d. 12 i innewarande månad, beträffande tiden, hwarifrån den fria införsel af de i 1756 års förordning¹⁴¹⁸ förbudne, men nu af riksens ständer lösgifne wahror, kommer att taga sin början. Och fant borgareståndet godt, att berörde protocollsutdrag, med den tilläggnig bifalla, det må ingen restitution på tull och manufacturfond gifwas, för de under förbud stående wahror, som genom särskilte friheter under den tiden inkommit, och redan blifwit aftullande. Hwileket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Uplästes secrete handels- och manufactur-, samt tulldeputationernes gemensamma betänckande,¹⁴¹⁹ angående landttullsafgift för inrikes tillwärdadt toppsåker och tobak. Tillstyrkandes deputationerne, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, det må för inrikes tillwärdadt toppsåker och tobak, en gång betalas landtull, samt den deraf flytande inkomsten generaltullarrendesocieteten tillfalla.

Ståndet fant nödigt, att detta betänckande må hwila, till närmare genomseende.

---

¹⁴¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 206.

¹⁴¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 175.

¹⁴¹⁸ Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfwerflöds Wahrors förbiudande til införsel i Riket.*

¹⁴¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 34.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁴²⁰ ang:de förbättring på lönerne för scholae betieningen i Uhleå och Wasa städer. Och tillstyrker secrete utskottet att desse scholaebetiente måge få deras penningelöner förwandlade i spannemål, efter cronowärdie, således att rectoren wid hwardera scholan, i stället för 150 daler silf:rmt, kunde bekomma 66 tunnor 21 $\frac{1}{3}$ kappar, conrectoren, i stället för 100 daler, 44 tunnor 12 $\frac{2}{3}$ kappar, och så widare, efter en lika proportion af lönerne, hwad de öfrige lärare wid desse scholar angår, och det ifrån och med innewarande år samt framgent.

Ståndet biföll detta tillstyrkande.

Herr talman hemstälte, om icke en deputation nu måtte afgå, och hos de öfrige stånden notificera ståndets fattade beslut, 1:mo angående herrar riksens råd grefwe Tessin och baron Scheffer, och 2:do¹⁴²¹ att framledne commercerådet Bungencronas änckefru må undfå den med hennes framl:e man ingångne accordssumman. Wid hwilcket tillfälle ståndets extractum protocoll¹⁴²² angående tiden, hwarifrån de förbudne, men nu frigifne wahrors införssel kommer att taga sin början, jämwäl må aflemnas och till bifall anmälas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Och herr assessoren Anthonsson jämte sju herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag har flere gånger anmärkt, att då ståndet finner nödigt det någon deputation skall afsändas till de öfrige respective stånden, gå åtskillige om icke de fläste af ståndets ledamöter bort, twifwels-utan att därigenom undandraga sig att gå med i deputationen. Sådant är jämwäl nu skiedt, i det knapt hälften af ståndets ledamöter äro närwarande, som likwäl för en stund woro tillstädes, och hemställer jag fördenskull, om icke någon författning häremot må tagas.

Herr talman: Detta lærer icke annars kunna hielpas, än att hädanåt, wid sådane tillfällen, ledamöterne deputeras efter den ordning matriculn innehåller, då de, som antingen utan laga förfall äro frånwarande, eller eljest undandraga sig att gå med när ordningen dem träffar, måge anses med böter.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

---

¹⁴²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 63.

¹⁴²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 174.

¹⁴²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 175. Se ovan vid not 1417.

Herr borgmästaren Malmstén: Hos ståndet bör jag anmäla, att någon iring lärer wara förlupen uti expeditionsdeputationens författade expedition, ang:de bergmästaren Biuggrens tour, till ärhållande af assessorslön i bergscollegio.¹⁴²³ Löparen skall innehålla: Att touren för Biuggren, till ärhållande af assessorslön, skall beräknas näst efter secreteraren och bergmästaren Urlander, ifrån den 21 Junij 1758, då Biuggren bordt till bergmästarejurisdictionen blifwa förhulpen. Men i expeditionen skall stå, så kommer touren för honom till ärhållande af assessorslön att beräknas ifrån den 21 Junij 1758, då Biuggren bordt till bergmästarejurisdiction blifwa förhulpen, näst efter bergmästaren Urlander. Häraf förefaller nu den fråga om Biuggren skall få assessorslön för Urlander, eller räkna sin rätt därtill, för bergsrådet Heike, assessorerne Sandell, Schröder och Adlerheim, som alle blifwit ordinarie assessorer, sedan den 21 Junij 1758.

Ståndet fant nödigt, att dess ledamöter i expeditionsdeputationen måge närmare se efter denne sakens sammanhang, och herr borgmästaren Unger åtog sig detta ärende.

Herr borgmästaren Johan Boberg föredrog 98 § af ståndets allmänne beswär, angående förklaring öfwer 1748 års förlagsordnings¹⁴²⁴ 6 §.

Detta beswär gillades, och afgår till deputationen.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkan- de,¹⁴²⁵ angående framledne biskopens, doctor Mathias Isers arfwingars ansökning att, utan vidare afdragning, än som redan wid 1746 års riksdag skiedd är, ärhålla betalning för en deras hos Kongl. Mai:st och cronan, ägande underdånig fordran. Hemställandes deputationen om icke secrete utskottet må anmodas att foga den anstalt, det desse arfwingar måge, i anseende till anförde skiäl, utaf riksens ständers contoair, utan afdragning, få deras fulla förnöijelse för åfwan berörde liqvide fordran. Hwilcket ridder- skapet och adelen, samt prästeståndet bifallit.

Ståndet fant nödigt att detta ärende må hwila.

---

¹⁴²³ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 17.

¹⁴²⁴ Tryckt förordning 24 februari 1748: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Om Förlag wid Bergs- och Bruks-Handtering.*

¹⁴²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 28.

Uplästes ett af riksdagsfullmäktigen för staden Näendahl, herr inspectoren Lexell, inlemnadt memorial¹⁴²⁶ och ansökning om tu öre silfwermynts bewiljande af hwarje matlag öfwer hela riket, till berörde stads bofällige kyrkas återupbyggande.

Ståndet fant godt, att bifalla ett öre silfwermynts afgift, af hwarje matlag öfwer hela riket, till detta behof, dock de församlingar undantagne, hwilckas kyrkor stå under någon ansenlig reparation.

Herr borgmästaren Sacklén: För någon tid sedan war hos ståndet någon öfwerläggning om ett brandassurancecontours inrättande för samtelige städerne i riket, men sedan deputerade, till detta ärendets öfwerwägande, blifwit utnämnde, har man ej vidare hört talas derom, och anhåller jag fördenskull om någon underrättelse, hwad som kan wara tillgiordt i detta mål.

Herr borgmästaren Omnberg: Deputerade hafwa warit tillhopa, och haft detta ärende under öfwerläggning, samt funnit nödigt att man må correspondera med hemmawarande committenter, huruwida de härtill kunna finnas wiljoge, eller icke. Detta har jag ock giordt, men wederbörande hafwa icke allmänt welat gå in uti denna inrättning.

Herr handelsmannen Tottie: Det lærer icke wara möjeligit, att kunna bringa tillwäga en inrättning för samtelige städerne i riket, ty deras omständigheter är alt för wida skilde ifrån hwarannan. Således lærer wara bäst, att hwar och en stad täncker på inrättning för sig sielfwe eller ock ser till, huruwida han må kunna förena sig med en eller annan stad derom, hwars omständigheter kunna sådant medgifwa.

Herr inspectoren Lexell: Om änskiönt borgerskapet i en stad skulle gå in uti en sådan inrättning, så lära dock ståndspersonerne icke samtycka därtill, och sålänge det ej skier, är alt fåfängt.

Herr talman: Jag menar, att ständer kunna taga en sådan författning att alle de, som bo i städerne, skola och gå in uti inrättningen, så framt de wilja, i händelse af olycka, undfå något publiqvt understöd.

Herr handelsman Bagge: Deputerade hade kallat till sammanträde camereraren Conrad Strömer, såsom den, hwilcken bäst känner en sådan inrättning. Han hölt före 1:mo att inrättningen wore omöijelig, så länge man ej wiste husens värde i samtelige städerne, ty på denne och ingen annan

---

¹⁴²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 207.

grund måste inrättningen byggas om den skall kunna äga bestånd. 2:do war hans tancka, att wiss fond borde nu straxt samlas, eller hwar stad förskrifwa sig att betala wiss summa, i fall af timande olycka, nu i början, eljest wore nu i sådant fall ingen ting att tillgå. Men som jag märkte, tyckte deputerade icke stort om desse 2:ne omständigheter.

Herr borgmästaren Schauv: Desse bägge omständigheter äro oundgängeligen nödige, om någon allmän inrättning skall kunna skie. Men här fordras ännu mera. Hwar stad böra wara förrut försedd med behörig brandredskap, och en god inrättning till folckets anförande med mera. Den, som sådant icke äger, bör icke intagas under inrättningen, ty ingen är skyldig att hielpa den, som icke will wårda sig sielf. Men som ändå frucktan wärdt är att den, som fått asseurence, sedan hwarken bryr sig om brandredskap eller wagthållning, så blifwer det så mycket eftertänkeligare, att en sådan skall niuta del uti inrättningen, hälst i de mindre städer, hwaräst eländige trähus och lador stå om hwarannan.

Herr borgmästaren Hanqvist: För min del, kan jag ej finna någon annan utwäg möjlig, än att hwar stad gör sin enskilta inrättning för sig, och att den, som ej går in häruti, skall uteslutas ifrån alt publiqvt understöd.

Herr borgmästaren Schauv: Ja wisseligen är det nödigt att, hwar stad gör sin inrättning för sig, ty att tänka på förening med andre, det finner jag aldeles ogiörligit. Jag har för Landscrona sökt en sådan förening med Stockholm. Giötheborg har ock giordt det samme, men bägge förgäfwes. Dock hade jag större apparence att winna mitt syftemål, emedan jag begärte asseurence på de nye husen, och i staden äro brede gator, små kvarter och dess utom tre canaler.

Herr talman förestälte, att nödigt wore, det herrar deputerade måge närmare täncka på denne sak, och inkomma med deras tankar däröfwer, på det ståndet, i anledning deraf, må kunna stadna i något wist slut, och det samme, genom extractum protocoll, hos de öfrige stånden anmäla.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, att ärendet, ang:de tiden till införsel för frigifne wahrer, wore afgjordt. Saken angående herr riksrådet Scheffers inträde i rådet efter herr riksrådet grefwe Tessin wore nu under ventilation. De öfrige stånden hade låfwat företaga och afgjöra de anmälte ärender.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående herr borgmästaren Thure Hagerts befordran, och lydde sålunda:¹⁴²⁷

S.d. Igenom ingifwit memorial, androg borgmästaren och riksdagsfullmäktigen för Nystad, Thure Hagerdt, att ehuru wäl han förledit år i Novembr. månad erhållit Hans Kongl. Mai:sts allernådigste fullmägt på politieborgmästarebeställningen i Åbo, hwilcken nåd han med underdånigste tacksamhet wördar, så skall dock hans ostadiga hälsa lemna honom föga hopp, att med de samme beställning åtföljande beswär och oroligheter, länge kunna uthärda. Hwarföre och emedan mycken liknelse skall wara, att justitiaeborgmästareämbetet i berörde stad snart nog torde blifwa ledigt, ty anhåller han att honom, såsom i slikt fall berättigad att därtill söka transport, och därhos försäkrad om borgerskapets förtroende, den förmån förunnas måtte, att till förewarande ämbete ensam warder i underdånighet föreslagen och anmäld. Wid denna ansöknings öfwerwägande befant borgareståndet, huru som borgmästaren Hagerdt, efter idkade studier och öfning i de stycken som till lagfarenheten höra, redan år 1736 blifwit stadsnotarius i Åbo, och tillika fått frihet att wid kongl. hofrätten dersammastädes auscultera; 1740 justitiaerådman och 5 år derefter praeses wid cämnersrätten i merbemälte stad, 1752 borgmästare i Nystad, och änteligen sidstledit år 1760, som ofwanför anmält är, politieborgmästare i Åbo, samt således nu mera öfwer 25 års tid warit i publicque tjenst, utan de tid efter annan honom anförtrorde särskilte förrättningar, och att han 2:ne riksens ständers allmänne sammankomster, såsom en wärdig detta ståndets ledamot, med berömlig nit för fäderneslandets wälgång, biwistat. I anseende till hwilcket alt, med de flere härwid komme omständigheter, borgareståndet för sin del ansåg wara ej mindre billigt än öfwerensstämmande med riksens ständers wanliga ömhet för wälförtjente ämbetsmäns wälfärd att samtycka, det må borgmästaren Hagert, enär justitiaeborgmästaretiensten i Åbo ledig blifwer, och så framt borgerskapet därstädes då har för honom det förtroende, att han på förslaget dertill kan winna rum, hos Hans Kongl. Mai:st till nådig fullmagts undfående på berörde beställning, allena i underdånighet anmälas. Hwilcket hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderas.

---

¹⁴²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 176.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Sven Håkansson, wid handen att bondeståndet förehaft ärendet ang:de herr riksrådet grefwe Tessins sökte afskied ifrån dess rådsämbete, och herr riksrådet friherre Scheffers inträde i dess ställe, hwilcket bondeståndet bifallit. Bondeståndet hade och förehaft prästeståndets extractum protocolli angående riksdagens slut och funnit nödigt att yttra sig häröfwer, genom utdrag af protocollet, hwilcket nu aflemnas.

Herr talman tackade, å ståndets wägnar, för de lemnade underrättelser, och lofwade, att ståndet snart skulle yttra sig öfwer det senare anmälte ärendet.

Deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets nu nyss inlemnade extractum protocolli,¹⁴²⁸ angående riksdagens slut. Och som bondeståndet funnit att någon dag till riksdagens slut ej kan utsättias, innan de allmänne riksdagsärenderne warda afgiorde, så hade bondeståndet pröfwat nödigt att desse måge, ju förr dess häldre, utarbetas och afgiöras. Till winnande häraf, föreslår bondeståndet, att plena och deputationerne måge börjas kl. 8 om mornarne, samt att deputationerne måge nyttia eftermiddagssessioner, såsom och att bewillningsdeputation må skyndesamt sammanträda. Wiljande bondeståndet framdeles, angående termin till riksdagens slut, sig närmare utlåta.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli,¹⁴²⁹ angående riksdagens slut, sedan den i nästa månad ett fullt år medtagit.

Ståndet fant godt att bifalla bondeståndets ofwan anförde extractum protocolli, med¹⁴³⁰ den ändring att plena och deputationerne börja klockan 9, i stället för 8.

Föredrogs ånyo ärendet, angående prästmannen magister Vännerbergs befordran,¹⁴³¹ och hade ridderskapet och adelen samt bondeståndet resolverat att Vännerberg skulle undfå survivance på Åby pastorat i Östergöthland, efter dess swärfader, men prästeståndet hade bifallit borgareståndets extractum protocolli,¹⁴³² att Wännerberg må befordras till det först

---

¹⁴²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 44.

¹⁴²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 15.

¹⁴³⁰ *men* i prot.

¹⁴³¹ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 6.

¹⁴³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 102. Se ovan vid not 813.

ledigt blifwande pastorat innom Lindkiöpings stift. Frågan war härwid, om och på hwad sätt detta ärende, wid så fatte omständigheter, måtte kunna befordras till expedition.

Uplästes ett af prästmannen Wännerberg ingifwit memorial på swensk vers.

Herr borgmästaren Hanqvist: Sanningen att säga så är Wännerberg något för dristig, han har af ståndet undfått en så fördelaktig expedition som han någonsin med skiäl kunnat önska, men har ej warit nögd dermed, utan konstlat så hos ridderskapet och adelen, att han hos dem fått survivance på Åby pastorat, hwilcket är det största i stiftet, och i sanning för godt ått Wännerberg, som dess utom icke är älskad i församlingen, men wäl beswärlig för swärfadern, hwilcken han gjordt åtskillig förtret. Har han nu konstlat på detta sättet, så må han hos bondeståndet laga, så att det bifaller vårt extractum protocoll, så får han en hederlig expedition.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan ej weta, om han sjelf warit wäl-lande, att tu stånd stadnat emot tu. Men det wet jag, att han icke feck Rystads pastorat, hwilcket trenne stånd honom tillagt. I anseende härtill, har borgareståndet, genom extractum protocoll, anmält Wännerberg till ärhållande af ett med Rystad jämngodt pastorat. Och som syftemålet således har warit att hielpa honom, så lära wi och nu böra se till, att han må blifwa befordrad. Och som detta ej kan skie, så länge tu stånd stadnar emot tu, så hemställer jag om icke ståndet skulle behaga gå in med ridderskapet och adelen samt bondeståndet.

Härmed instämde herr borgmästaren Sundblad till alle delar, och begärde proposition.

Herr assessoren Anthonsson: Det är wäl och godt, att han får hwad honom warit ärnadt, men jag kan icke bifalla, att honom skall tilläggas något mera. Ty jag wet icke, att han något sådant förtient. Han är nog tilltagsen och onögd, när han ej får det han will; i början wille han hafwa det först ledige pastorat i riket, nu will han hafwa survivancen på Åby pastorat, som är ett bland de största i stiftet, hwarest han hwarken af åhörarne eller swärfadern är älskad. Detta går ej an. Han bör wara nögd, och tacka för det ståndet redan gjordt.

Herr borgmästaren Malmstein: Jag will allenast nämna, det jag har mig bekandt att Wännerbergs swärfader, probsten Bagge, har skrifwit till probsten Mörling samt ärkebiskopen, och anhållit, att ståndet behagade se

till, att han ej måtte få survivancen, hålst gubben då icke kunde wänta sig någon frid af denna oroliga man, och skulle således i oro måst tillbringa sine öfrige dagar. För öfrigit tycks mig, att ståndet redan gådt så långt som skiäligit wara kan, och att man fördenskull ej må gå längre.

Herr borgmästaren Sacklén: Efter alt utseende, har Wännerberg sielf arbetat så, att tu stånd skulle stadna emot tu, på det han kunde hos oss söka jämnkning sedan, och således få survivancen på Åby. Men mig tyckes, att oagtdadt denna sakens ställning, kan expedition ändå skie, emedan de, som bewiljat survivancen på Åby som är större, nödwändigt måste supponeras hafwa bewiljadt det som mindre är, nemligen ett med Rystad jämgodt pastorat, som är allenast några och trettio mantal.

Herr handelsman Bagge: Det är nog ömt för mig att tala i denne sak. Probstens Bagge är min farbroder, och Wännerberg har min cousine, probstens dotter till hustru. Han feck dottern med hennes, och, jag tror jämwäl, med gubbens goda wilja. Men friden warade icke länge. Jag wet icke egenteligen, hwilcken som warit förnämsta orsaken. Men jag måste dock gje gubben rätt i det mästa, och tro, att han warit lidande, hwilcket jag nu gärna såge förekommit och afbögt.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag anser det för afgjordt att Wännerberg skall befordras, och kan jag för öfrigit ej annat finna, än att expeditionen kan efter nu warande påskrifter skie.

Herr borgmästaren Schauv: Så lät då detta ärende gå till expeditionsdeputationen. Kan expedition skie, så är det wäl.

Herr talman frågade, om ståndet behagade förblifwa wid dess, genom extractum protocollii utfärdade resolution angående Wännerbergs befordran.

Denna fråga swarades med Ja.

Uplästes ett af herr borgmästaren Sundblad inlemnadt memorial,¹⁴³³ angående åtskilige medel och utwägar, till folckbristens afhielpande.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes prästeståndets extractum protocollii,¹⁴³⁴ angående academiske ungdomens underwisning i grundlagarne, och en juris publici professions inrättande i Upsala.

---

¹⁴³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 208.

¹⁴³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 16.

1761 den 17 september

1149

Ståndet pröfwade jämwäl nödigt att detta ärende må ligga på bordet till närmare genomseende.

Skilldes åt.

Åhr 1761 den 18 September

S.d. Herr handelsman Tottie: Hos ståndet bör jag gifwa wid handen, att genom den påskrift, som i går skiedde, å secrete handels- och manufactur-deputations betänckande,¹⁴³⁵ rörande de förbudne wahrors frigifwande, har händt att ärendet, angående sålläder icke eller kunnat expedieras, ehuru det någonsin varit till införssel förbudt, utan blåt en fråga om manufacturfondens förminskning därå.

Herr borgmästaren Lange: Den i går påskrefne resolutionen är i ståndet redan ordentel:n justerad och gillad, och får således ej uprifwas.

Herr borgmästaren Unger: Expeditionsdeputationen har varit tillsammans, och expedierat ärendet angående 1756 års förbuds¹⁴³⁶ uphäfwande. Efter ståndens pluralitets yttranden, är lädret denne gång undantagit, och menar jag, att detta rättel:n skiedt, emedan ståndets påskrefne resolution nämner läder en generelle, och gör ingen skillnad emellan sål- eller öfwerläder.

Herr borgmästaren Lange: Ståndets beswärs-§ angår och läder i gemen, och bör således sållädet icke uti deputationens betänckande skiljas från det andre.

Herr assessoren Anthonsson: Man will, som jag märker, ställa i fråga om ståndets i går påskrefne resolution är riktig. Att han så är, bewises deraf, att han är i ståndet justerad, gillad och påskrefwen, och det i följe af ståndets beslut, att ärendet, angående läder, skulle hwila till nästkommande måndag.

Herr handelsman Tottie: Jag kan ej finna, att detta är öfwerensstämmande med ståndets förrut aflemnade extractum protocoll, ang:de manufacturfondsafgiftens förminskning på sålläder, utan är ståndets då tagne beslut rubbadt, genom den i går påskrefne resolutionen.

Herr talman hemställte, om icke detta ärende, angående läder, må hwila, till dess deputationens betänckande nästkommande måndag, kan warda inlemnadt.

Ståndet biföll detta hemställande.

---

¹⁴³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 33.

¹⁴³⁶ Tryckt förordning 4 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wisze öfwerflöds Wahrors förbiudande til införsel i Riket.*

Uplästes ett inlemnadt pro memoria,¹⁴³⁷ angående bergmästaren Biuggrens tour till ärhållande af assessorslön i kongl. bergscollegio.

Herr borgmästaren Cervin: Wi hafwe redan sidste plenidag fått den underrättelse, att någon irring förelupit wid detta ärendets expedierande, och lærer härwid ej annat wara att giöra, än att herr grefwen och landtmarskalken samt respective talemännen anmäla detta ärende, och begära att med dess expedierande må hafwas anstånd, och documentet återlemnas. Imedlertid må expeditionsdeputationen yttra sig däröfwer, och gifwa wid handen hwaruti felet består, som sedan kan ordenteligen ändras.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan icke finna, att expeditionsdeputationen felat, utan ligger grunden wärkeligen uti prästeståndets extracto protocoll, hwilcke twenne stånd dessutom bifallit. Orden lydde sålunda: Och kommer touren att beräknas för honom, till ärhållande af assessorslön uti bemälte collegio, näst efter bergmästaren Urlander, ifrån den 21 Junij 1758, då Biuggren bordt till bergmästarejurisdiction blifwa förhulpen. Häraf är tydeligit och klart att Biuggren skall få räkna sin tour till assessorslön ifrån den 21 Junij 1758, då han till bergmästarejurisdiction bordt blifwa förhulpen näst efter Urlander. Om nu häruti är något fel, så bör prästeståndet sielf förklara det.

Herr assessoren Anthonsson: Som jag hört sägas, skola de orden *näst efter Urlander*, wara slutne utur expeditionen, så att meningen då blifwer, att Biuggren får räkna sin tour till ordinarie assessorslön, ifrån den 21 Junij 1758, och således framför dem, som sedan den tiden blifwit ordinarie assessorer. Men huru kan detta öfwerenskomma med billighet och rättwisa? Biuggren har fått den uprättelse att han är blefwen extraordinarie assessor, med säte och stämma i collegio. Han har härjämte rättighet att få den första bergmästarejurisdiction, hwartill han sig anmäler. Han får ock räkna sin tour till assessorslön, näst efter Urlander, som ännu är bergmästare, men han bör icke derföre stiga till lönen framför dem, som, sedan den 21 Junij 1758, blifwit assessorer, ty om meningen warit den, att han skulle få lön framför dem, hwartill hade det då warit nödigt att säga, det han skall få den första jurisdictionen han söker?

Ståndet fant godt, att anmoda herr talman att, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalken samt de öfrige talemännen, begära det detta

---

¹⁴³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta dep: expeditioner, nr 17, bilaga.

ärendets expedierande måtte uti inrikes civilexpeditionen inhiberas, till dess expeditionsdeputationen sig förklarar, och riksens ständer hunnit yttra sig däröfwer.

Föredrogs å nyo bewillningsdeputationens betänckande,¹⁴³⁸ angående sättet af innewarande års brännewinsafgifts ärläggande. Och hade ridderskapet och adelen, medelst påskrift, remitterat detta ärende till deputationen tillbaka, som har att projectera en förordning öfwer afgiften för detta år, samt att inkomma med förslag till författning för det tillkommande.

Uplästes präste- och bondeståndens extracta protocolli, ang:de detta ärende.

Och fant ståndet godt, att bifalla ridderskapets och adelens nyss anförde yttrande.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁴³⁹ angående Jöran Jöranssons ansökning om skattekiöp af Ylixtalo hemman i Åbo län, Pikis sokn och Kårås by. Gifwandes deputationen wid handen sig, i anseende till förekomne skiäl, icke kunna styrka till någon ändring uti det, för åboen å berörde hemman Jacob Simonson, utfärdade skattebref.

Detta betänckande bifölls.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁴⁴⁰ uti beswärsålet, imellan fabriqveuren Nils Vahlberg å ena, samt commissarien Eric Salander, och fabriqveuren Hans R. Apiarie å andra sidan, angående ändring uti Kongl. Mai:sts utslag af den 30 Majj 1759, hwarigenom Kongl. Mai:st i nåder förklarar sig icke finna skiäl att bifalla Wahlbergs ansökning om försuten tids återställande, till ändrings sökande uti den förening som han den 4 Majj 1751 ingådt med sine då warande medinteressenter, uti Barnängsfabriqven, commissarien Salander och fabriqveuren Appiarie, och hwarigenom sökanden trädt utur det bolagscontract, som de om samma fabriqve sin emellan, den 24 December 1748, slutit. Och hade deputationen icke funnit skiäl, att styrka till någon ändring uti högstberörde kongl. resolution, som på lag och process grundad är. Och som Wahlberg således varit obefogad till sine anförde beswär så hade wäl deputationen funnit att han, efter 1738 års förordning, giordt sig till böter skyldig, men hade likwäl, i

---

¹⁴³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 1.

¹⁴³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 29.

¹⁴⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 26.

anseende till hans iråkade fattigdom, ej kunnat undgå att hemställa, huru-wida han, af gunst och nåde må för samma böter förskonas.¹⁴⁴¹

Herr borgmästaren Lange: Den, som känner Wahlberg, wet att han är en elak karl, och att han wäl förtienar någon näpst, hwarföre jag och håller före att han ej bör skonas, utan, som han ej har penningar att böta med, så må han straffas med fängelse wid wattrn och bröd.

Härmed instämde herr borgmästaren Unger.

Herr borgmästaren Kiorning: Deputationen har wäl å ena sidan nogsammt funnit, att Wahlberg för dess obefogade beswär förtient att beläggas med böter. Men å andra sidan har och deputationen trodt sig böra förfara så lindrigt som möjligit warit, hälst emedan han är utfattig och stadd uti ett ganska så torftigt tillstånd.

Herr borgmästaren Cervin: Låtom oss nu bifalla betänckandet, till dess man får se huru de öfrige stånden yttrat sig.

Herr rådmän Lilja: Wahlberg är så utfattig, att han ej har något att böta med. Om han skulle dömmas att sitta på wattrn och bröd, fruktar jag, att han, som redan är gammal och krasslig, ej håller ut dermed.

Herr talman hemställte, om icke betänckandet öfwer förewarande mål finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Föredrogs å nyo ärendet,¹⁴⁴² angående arméens recruterande, och ett wist mått på karlar och hästar. Föreslåendes secrete utskottet, att en ryttare och dragon må hålla 11 kvarter 4 tum, och en såldat 11 kvarter 2 tum, dock utan skor.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii öfwer detta mål,¹⁴⁴³ och hade bondeståndet, wid nu warande folckbrist, funnit betänkeligit att lemna dess bifall härtill. Hållandes före wara bäst, att härmed må förfaras efter förra resolutioner och förordningar.

Häröfwer yppades wäl någon discours. Men ståndet fant godt att detta ärende skulle hwila.

Och skildes åt.

---

¹⁴⁴¹ Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anföra Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitiæ Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

¹⁴⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 38.

¹⁴⁴³ Ibid.

Åhr 1761 den 22 September

S.d. Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade öfwerenskomma, att icke i dag företaga någre tienstesaker.

Och ståndet lemnade dess bifall till detta hemställande.

Herr borgmästaren Wallentein: Hos högtärade ståndet bör jag anmäla, att så wäl ordförande grefwen, som största delen af ridderskapets och adelens ledamöter uti protocolsdeputationen, gingo wid sidsta sammanträde bort utur deputationen, under föregifwande, att de funno sig härtill föranlätne däraf, att anslaget warit nedrifwit. En enda ridderskapets och adelens ledamot blef sluteligen qwar. Icke dess mindre trodde de öfrige ståndens ledamöter sig berättigade, att företaga någre ärender till öfwerwägende, men icke till ändteligit afslutande. Häröfwer wisa ridderskapets och adelens ledamöter sig onögde, och påstå, att de öfrige ståndens ledamöter bordt jämwäl gå bort.

Herr borgmästaren Ekman gjorde härom en¹⁴⁴⁴ lika berättelse.

Ståndet fant nödigt, att herr talman må anmäla detta, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen.

Herr talman: Efter ståndets begäran, har jag i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, anmält, att någon irring förelupit uti expeditionen, angående Biuggrens tour till assessorslön i kongl. bergscollegio, och att fördenskull nödigt wore, att denna expeditions utfärdande måtte inhiberas uti inrikes civilexpeditionen. Men herr grefwen och landtmarskalcken samt herr ärkebiskoppen funno åtskillige betänckeligheter härwid, samt trodde wara bäst, att detta genom extractum protocollis hos samtel:e ständen anmäles. Frågan är fördenskull nu, om så skall skie.

Herr borgmästaren Schauv: Jag will medgifwa, att det kan anses för betänckeligit, att talemännen skola äga magt, att inhibera wärkställigheten af expeditioner, som från ständer till Kongl. Mai:st afgåt. Men wid wisse tillfällen kan det likwäl wara högstnödigt, att så skier. Jag har ock nogsamt märkt, att man har sig utwägar rigtigt bekandte, när man will en wäl; men annars går det nog trögt. Och är jag föröfrigit af den tancka, att om inhibition ej kan ärhållas, så är det ej wärdt, att mera tala om denna sak.

---

¹⁴⁴⁴ om i prot.

Herr assessoren Anthonsson: Om ståndet så behagar, will jag upsätta extractum protocolli, angående detta ärende.

Och ståndet förklarade sig nögd, att så måtte skie.

Justerades protocollet för den 19 sidstledne Februarii.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁴⁴⁵ angående det af framledne grefwinnan H. C. Lilje sökte byte, af fierdedels kronohemmanet Sonnebotomt, emot wederlag af fierdedels frälsehemmanet Wältack¹⁴⁴⁶ Ödegården. Hwilcket byte deputationen tillstyrkt.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,¹⁴⁴⁷ samt bifall i detta mål, dock med det förbehåll och tilläggning, att åboen å Sonnebotomt, som genom detta byte mister sin åborätt derå, må i det stället få tillträda Wältack Ödegården, som kommer att ikläda sig krononatur, och därå niuta den åborätt, han förrut å Sonnebotomt ägt.

Herr talman hemställte, om icke bondeståndets extractum protocolli, ang:de detta bytte finge bifall. Och detta hemställande beswarades med Ja.

Tålf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo; och aflemnade ordföranden, baron Reuterholm, ett extractum protocolli, angående ridderskapets och adelens fattade beslut, att herrar riksens råd grefwar Bonde och Bielke måtte nu genast inträda i rådet, med deras innehafwande¹⁴⁴⁸ pensioner, till dess någre ledigheter i rådslönerne framdeles existera; recommendandens ordföranden detta ärende till bifall, samt begärte härhos, att ridderskapets och adelens extractum protocolli, angående lycktehållningen, måtte ju förr dess häldre afgiöras, emedan den mörka höstetiden nu instundar, då lycktorne böra tändas.

Herr talman lofwade, att de anmärkte ärender, skola så snart som gjörligt är, företagas och afgiöras.

Deputerade afträdde.

Förehades åter fiskerideputationens betänckande,¹⁴⁴⁹ angående saltbristens afhielpande i bohuslänske städerne; och uplästes samtelige ståndens påskrifter, tillika med ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 31 Augusti sidstledne, rörande detta mål.

---

¹⁴⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 30.

¹⁴⁴⁶ Läs här och i det följande: *Vältack*.

¹⁴⁴⁷ Ibid.

¹⁴⁴⁸ *innehafwande* i prot.

¹⁴⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

Herr handelsman Bagge: Som jag märker, så hafwa trenne stånd stannat i ett och samma slut, hwad Kongelf angår. Men mån icke saken kan ändå hielpas i expeditionsdeputation, om våre ledamöter protestera emot expeditionen, såsom rörande en ståndets res privilegii. Det är sant, att Giötheborg icke har att befahra något särdeles intrång af denna stad, som hwarken hafwer hamn eller nog diupt wattn, och får än mindre, när Trollhätte sluts-arbetet börjas, då alt wattn kommer att frändämmas. Men emedlertid är det alt för hårt, att de öfrige stånden bewiljat denne stadens ansökning, ehuru genom Giötheborgs stads privilegier, blifwit bewist, att Kongelf icke skulle wara stad, utan aldeles raseras.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad nytta Kongelf skall kunna giöra, lærer wara swårt att säga. Denne stad ligger nästan, som i ett centro innesluten, innom fem andre wälmående städer, så att den på ingen sida har något utrymme. Hwad en så beskaffad stad skall kunna afhielpa saltbristen, det begriper jag ej. Imedlertid har detta blifwit ansedt, som ett skiäl, hwarföre den skulle få stapelrätt. Det torde wäl hända, att en eller annan torde flytta dit från andre städer; men de lära, i anseende till den mindre fördelaktiga belägenhet, ingen ting af värde kunna uträtta.

Herr borgmästaren Kiorning: Herr handelsmannen Bagge har talt om privilegier, och hållit före, att expeditionen i en sak skall kunna hindras, enär den rörer privilegier. Men jag bestrider wäl icke, att förewarande sak kan röra både Giötheborgs och ståndets privilegier, men jag tror likwäl härhos, att trenne stånds gemensamma beslut, bör gälla och expedieras.

Herr borgmästaren Hanqvist: Det förefaller mig något besynnerligt, att en vår ledamot will ställa ståndets privilegier in qvestione, och påstå, att de, genom trenne stånds beslut, skola kunna häfwas. Detta är för mycket tilltagit. Om så får skie, hwar blifwer då den inbördes försäkran, som samteliga stånden lemnat hwarannan, att beskydda deras wälfångne privilegier? Och hafwe wi icke exempel, att sådane ärender, som blifwit ansedde, såsom stridande emot privilegier, blifwit uti expeditionsdeputationen nedlagde?

Herr grosshandlaren Clason: Ståndet har, genom extractum protocollii, bewisat, att denna, så wäl som de öfrige tillärnade stapelstädernes inrättning, är stridande, ej allenast emot wisse stapelstäders privilegier i synnerhet, utan ock emot ståndets rättighet i allmänhet. Här uppå hafwe wi icke

fått något swar, och är fördenskull frågan, om icke saken bör qwarhållas, till dess de öfrige stånden yttrat sig, öfwer våre extracta protocoll.

Herr borgmästaren Cervin: Alt det, som i förewarande ärende angår saltbristens afhjelpande, det må expedieras. Men icke det, som rörer staden Kongelf; ty det är stridande både emot Giötheborgs och ståndets privilegier, och bör fördenskull icke expedieras. Utan må det samme remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationens skiärskådande, äfwen som förrut skiedt med den tillärnade porto franco i Marstrand och fristaden i Strömstad.

Herr talman: Ridderskapet och adelen, så wäl som prästeståndet, hafwa afgjordt, att Kongelf skall få stapelstadsrätt, men de hafwa icke med ett enda ord swarat på ståndets extractum protocoll i detta mål, hwilcket likwäl bordt skie; och hemställer jag fördenskull, om icke swar härpå, genom extractum protocoll, må begäras.

Detta hemställande bifölls, och åtog sig herr borgmästaren Johan Berg, att upsättia extractum protocoll.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll,¹⁴⁵⁰ hwaruti wid handen gifwes, att sedan herr riksrådet grefwe Tessin ärhållit afskied ifrån dess rådsämbete, hade ridderskapet och adelen funnit godt, det må herr riksrådet baron Scheffer, i detta ställe, åter inträda i rådet.

Herr talman: Detta ärende är tillföre hos ståndet afgjort, och således återstår allenast, att det påskrifwas och afgår.

Uplästes vice amiralen och landshöfdingen, grefwe D. Taubes, memorial¹⁴⁵¹ och ansökning, att honom, såsom militair landshöfdinge, den rättighet må tillärkiännas, att emot de faststälte afgifters ärläggande, få deltaga uti arméens pensionscassa, till åt[n]jutande af de förmåner, som reglementet medgifwer, och att han till den ändan måtte få räkna sine wid amiralitetet förrut tillbragte tiensteår. Eller ock, i händelse sådant ej skulle bewiljas, att han då måtte huggas med den förmån, att få afstå dess innehafwande sysla till någon af militairen, som kan wara competent sökande, och som med honom bäst kan öfwerenskomma.

Herr borgmästaren Lange: Denne herre är landshöfdinge på Gothland, och således min förman; han har tient länge och wäl wid amiralitetet, och

---

¹⁴⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 18.

¹⁴⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 209.

detta är nu hans olycka, emedan honom därför vägras, ehuru han är militaire landshöfdinge, att få deltaga uti arméens pensionscassa. Härwid lærer wäl nu intet något vidare wara, att åtgjöra, än att remittera detta ärende till secrete utskottet. Men i händelse secrete utskottet icke skulle wilja styrka till bifall uti ansökningen, om deltagandet i pensionscassan; så anhåller jag, att honom må tillåtas, att få accordera bort sin landshöfdingesysla, enär han framdeles kan finna sig föränlåten, att begära afskied.

Herr talman hemställte, om icke detta memorial måtte remitteras till secrete utskottet, och om icke, i händelse secrete utskottet detta afslår, det senare alternativet, angående syslans afstående, då må företagas.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁴⁵² angående rasering af Broby och Skeby kyrkor, i Skaraborgs stift, hwilcket Hans Kongl. Maist., uppå landshöfdingens, samt consistorii tillstyrkande, anbefallt, men deputationen, för anförde skjäl och omständigheter, hållit före icke böra skie, och att Kongl. Maist:s¹⁴⁵³ härom skiedde förordnande fölgakteligen må uphäfwas.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta betänckande.

Tolf deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf ordföranden, biskopen doctor Filenius, wid handen, att prästeståndet förehaft ärendet, angående herr riksrådet grefwe Tessins sökte afskied från rådsämbetet, och herr riksrådet baron Scheffers återinträde i rådet. Och hade prästeståndet härtill lemnat dess bifall, äfwen som ock, att herrar riksens råd grefwar Bonde och Bielke måge åter inträda i rådet, dock med deras nu innehafwande pensioner, till dess rådslöner kunna blifwa ledige. Härjämte aflemnade ordföranden, ett extractum protocolli, angående hofcancelleren Carlesons befordran, till praesidentsfullmagt och -tour; och för öfrigit recommenderades prästeståndets extractum protocolli, angående riksdagens slut, till bifall, samt prästeståndets tanckar angående afgiften på inkommande böcker och papper.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och lofwade, att de anmälte ärender skola, så snart det sig giöra låter, företagas, och efter omständigheterna afslutas.

---

¹⁴⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 31.

¹⁴⁵³ *Maist.* i prot.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁴⁵⁴ ang:de rådmannens och riksdagsfullmäktigens från Calmar, Casper Abraham Hanells gjorde ansökning, att borgerskapet i berörde stad, måtte bibehållas wid den walfrihet, och därstädes förrut, innan kongl. förordningen den 15 Junij 1756 utkom,¹⁴⁵⁵ till secreterares och magistratspersoners wäljande, wanlige och antagne omröstningssätt; hwilcket deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, tillstyrkt.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁵⁶ ang:de öfwerklagad brist på läder och papp.

Uplästes dissentientium votum i detta mål.¹⁴⁵⁷

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes ett af assessoren Fridrich von Post inlemnad memorial,¹⁴⁵⁸ och ansökning, att honom måtte, i anseende till andragne omständigheter, tilläggas tour, efter dess redan år 1756 ärhållne assessorsfullmagt, samt att han således måtte nu undfå håfrättsrådsfullmagt, af samme datum, med den assessor i Swea hofrätt, som med honom äger jämnårig assessorsfullmagt, dock icke att von Post derigenom må innom hofrätten flyttas.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen bifallit, med tillägning, det ridderskapet och adelen pröfwar rättwist, det må assessoren von Post, wid dess nu ägande ställe innom hofrätten, utan att någon honom derwid föredrages, orubbad bibehållas. Hwilcket prästeståndet jämwäl bifallit. Men borgareståndet förblef wid dess å secr. deput:s betänckande, rörande von Post, redan för detta afgifne yttrande.

Herr borgmästaren Kiörning hemställte, om icke ståndets resolution å betänckande, rörande majoren Gyllensvahn, nu måtte påskrifwas; hwarmed herr borgmästaren Cervin jämwäl instämde.

---

¹⁴⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 27.

¹⁴⁵⁵ Tryckt förordning 15 juni 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Wahl-Rösternes beräkande wid Borgmästares, Rådmäns och Stads-Secreterare Wahlen i Städerna hädanefter.*

¹⁴⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 35.

¹⁴⁵⁷ Ibid.

¹⁴⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 210.

Men ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila, till nästa plenidag.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁵⁹ angående federalmakaren Anders Schagerborgs ansökning, om läropraemier, samt penningeunderstöd till en gårds kjøp.

Ståndet fant nödigt, att detta betänckande må ligga på bordet.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁶⁰ angående formskiärarens Pehr Springers ansökning, om läre- och upfinningspraemier.

Detta blef jämwäl liggande på bordet.

Uplästes å nyo secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁶¹ angående manufacturfondsafgiften på inkommande papper. Tillstyrkandes deputationen, att den å inkommande papper, sidstledne riksdag, lagde manufacturfondsafgift må bibehållas.

Uplästes dissentientium votum i detta mål.¹⁴⁶²

Häröfwer hade ridderskapet och adelen, genom påskrift, resolverat, att manufacturfonden på inkommande papper må, till nästa riksdag, till hälften minskas, samt consumtionsaccisen på inkommande böcker uphöra. Men prästeståndet hade förblifwit wid dess, genom extractum protocollii, aflemnade yttrande, öfwer detta mål.

Herr rådman Lilja: Som wi redan fått ärfara, att hos oss kan tillwärfkas äfwen så godt papper, som annorstädes, allenast man har tjenlige lumpor, och lumpesamligen nu mera börjar komma i någorlunda god ordning; så är angelägit, att täncka på, huru flere pappersbruk måge kunna inrättas, och de redan anlagde upmuntras. Detta lærer ej kunna skie, utan att inkommande papper belägges med sådan afgift, att inhämske tillwärfningarne kunna hålla pris med de utländske; och lærer fördenskull wara nödigt, att bifalla betänckandet. Föröfrigit hemställer jag, till närmare öfwerwägande, om icke nyttigt wore, det ett pappersbruk må inrättas i Finland, hwarest ej lærer kunna blifwa så swårt att få lumpor. Borgo lærer wara dertill beqwämligast, hwaräst man lærer kunna få en myckenhet lumpor, af utnötte skiötar och annan fiskeredskap.

---

¹⁴⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 36.

¹⁴⁶⁰ Ibid., nr 37.

¹⁴⁶¹ Ibid., nr 35.

¹⁴⁶² Ibid.

Herr handelsman Bagge: Wid Giötheborg är wäl ett pappersbruk anlagt, efter gamla wiset. Men i anledning af det encouragement, som blifwit giordt, genom den wid sidste riksdag tagne författning, hafwa någre interessenter nu nyligen inrättadt ett pappersbruk efter holländska sättet. Detta är ett stort wärk, och så wäl tillståndt, att det förtienar all upmuntran. Men om afgiften på utländske papperet uphörer, kan jag ej se, huru detta wärk skall kunna komma i behörig drift.

Herr borgmästaren Schauv: Deputationens betänckande är aldeles wälgrundadt, och således wore wäl bäst, att bifalla det samme. Men som jag har mig bekandt, att trenne stånd afgjordt saken, men olika; så håller jag före wara bäst, att bifalla ridderskapets och adelens yttrande, så att wi då måge till en del winna ändamålet, om wi ej kunna winna det i alt.

Härmed instämde herr borgmästaren Kiörning.

Herr assessoren Anthonsson: Jag finner, att man hyser nog benägenhet för pappersbruken, men när frågan är om garfwerierne, då är man af helt annan tancka. Men som saken i sielfwa grunden är en och den samma, så bör den ock på ett och samma sätt, med lika ömhet, handteras. Hwarföre ock emedan man nedlagdt betänckandet, ang:de lädret, så begär jag, att detta jämwäl må hwila.

Herr talman: Betänckandet, ang:de lädret, är i dag första gången upläst. Men detta är redan den 13 Junij förehaft, och har således länge legat på bordet. Hwarföre jag ock, i anledning af det, som talt är, hemställer, om icke ståndet behagar bifalla ridderskapets och adelens yttrande öfwer detta ärende.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående den förelupne irring- en uti riksens ständers expedition, rörande tour till assessorslön för bergmästaren Biuggrén; och lydde sålunda:¹⁴⁶³

S.d. Anmältes hos borgareståndet, att sedan högwördige prästeståndet å nyo förehaft secreta deputationens betänckande, rörande bergmästaren Biuggréns öfwerklagade lidne praejudice, hafwer högwördige prästeståndet, genom extractum protocoll, förklarar sitt fattade beslut, till bergmästaren Biuggréns upprättelse, wara: att Biuggren skulle niuta assessorsfullmagt med säte och stämma i kongl. collegio,

---

¹⁴⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 177.

samt ensam förslag till den första bergmästareledighet, som existerar, och hwartill han sig anmäler. Men beträffande touren till assessorslöns åtniutande i kongl. collegio, yttrar prästeståndet sig således: kommandes touren till assessorslön uti kongl. collegio, för honom att räknas, näst efter bergmästaren Urlander, ifrån den 21 Junij 1758, då Biuggren bordt blifwa till bergmästarejurisdiction förhulpen. Detta högwördige prästeståndets extractum protocollii är ytterligare af de öfrige trenne stånden bifallit, men då målet till Hans Kongl. Maist. expedierades, är händt, att innehållet efter bokstafwen lyder: det bergmästaren Biuggren skulle få tour till assessorslön, ifrån den 21 Junij 1758, hwilcket härrört deraf, att orden i sin svite ej blifwit tagne, som högwördige prästeståndets extractum protocollii utstakar, nemligen: att touren till assessorslön skulle för Biuggren räknas näst efter bergmästaren Urlander, ifrån den 21 Junij 1758, utan i det stället sagdt: så kommer touren för honom, till ärhållande af assessorslön, uti bemälte collegio, ifrån den 21 Junii 1758, då Biuggren bordt till bergmästarejurisdiction blifwa förhulpen, näst efter bergmästaren Urlander att beräknas. Emedan här är att observera det orden: *att beräknas* komma att swara, näst efter den 21 Junij 1758, så blifwer det en hel annan mening, än den som finnes uti högwördige prästeståndets extractum protocollii, neml:n, att tour till assessorslön för Biuggren, skall räknas näst efter bergmästaren Urlander, ifrån den 21 Junij 1758, hälst Urlander, som ännu är bergmästare, efter sådant innehåll, före Biuggren borde niuta assessorslön. Men efter expeditionen, då lönen räknas ifrån den 21 Junij 1758, skulle Biuggren icke allenast taga lön före bergsrådet Heike och assessoren Sandell, efter ingendera af dem hade assessorslön den 21 Junij 1758, utan äfwen för assessorerne Schröder och Adlerheim, emedan ingendera af dem ännu hafwer assessorslön; dock bägge, som assessorer, äga tour för bergmästaren Urlander, hwilcken dock, efter klaraste förordnande, är satt före Biuggren till assessorslöns åtniutande. Borgareståndet hafwer, i anseende till sådant alt, funnit skiäligit, till förekommande af irring i framtiden, icke allenast förklara, det bemälte bergsråd och assessorer, böra för sina löner emot Biuggren wara utan alt klander, utan äfwen wenligen anmoda: det högwördige prästeståndet täcktes tydeligen förklara, huru högwördige prästeståndets mening bör förstås, med tour till assessorslön för Biuggren, må räknas näst efter Urlander, efter Urlander ännu är bergmästare, och owist, enär han blifwer assessor, oakadt innehållet af högwördige prästeståndets extractum protocollii ej lærer

wara, att Biuggren skall blifwa ordinarie assessor i collegio med lön, och sedan äga rätt träda till jurisdiction som bergmästare, hwilcket är ett steg tillbaka, utan så förstås, att Biuggren må få extraordinarie assessors-fullmakt, med säte och stämman, men ingen annan lön, än sin protonotarielön, hwilcket merbemälte extractum protocolli innehåller, till dess bergmästaren Urlander blifwit assessor, och niutit lön, eller dess tour till löns åtniutande infallit, hwarigenom och Biuggren synes niutit tillräkelig uprättelse. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Skilledes åt.

Åhr 1761 den 25 September

S.d. Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade besluta, att inga cabinetsmål skola i dag företagas.

Ståndet instämde härmed.

Herr assessoren Anthonsson: Ståndet har, genom extractum protocolli, welat befordra herr borgmästaren Biörkman, till ärhållande af den ledigwarande justitiaeborgmästaresyslan i Norrkiöping. Bondeståndet har lemnat dess bifall härtill. Men hos de öfrige stånden ligger målet oafgiordt. Som förslaget legat ut dess behöriga tid, så har Hans Kongl. Mai:st af förslaget utnämmt borgmästaren Hökerstedt. Men fullmagten har, genom inhibition från herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen, blifwit innehållen, och som jag ej kan se, att någon blifwer lidande, utan fast mera, att saken bäst blefwe hulpen, i händelse herr borgmästaren Biörkman blefwe befordrad till politiebörgmästare, efter Hökerstedt, som af Hans Kongl. Mai:st blifwit utnämnd till justitiaebörgmästare; så hemställer jag, om icke ståndet skulle behaga anmäla detta, till bifall hos de öfrige stånden.

Herr talman: Statssecreteraren baron Duben har berättat mig, att då Hans Kongl. Mai:st sidst war i Norrkiöping, och politiebörgmästaren Hökerstedt giordt sin underdåniga upwagtning, hade blifwit anmält, att justitiaebörgmästaresyslan wore ledig, och att Hökerstedt wore upförd på förslag dertill. Hans Kongl. Mai:st hade då i nåder lofwat, att af detta förslag utnämna Hökerstedt, hwilcket och Hans Kongl. Mai:st nu giordt. Föröfrigt berättade statssecreteraren sig tro, det Hans Kongl. Mai:st wore i nåder

benägen, att jämwäl hielpa borgmästaren Biörkman, hwilcket kunde skie på det af herr assessoren Anthonsson föreslagne sätt, hwarföre jag ock hemställer, om icke det samme bifalles.

Ståndet swarade hertill Ja,

Herr assessoren Anthonsson: Som jag förrut giordt mig säkert hopp, om ståndets bewågenhet i detta mål, så har jag författat extractum protocollii härom; hwilcket jag nu torde få låf att justera.

Detta extractum protocollii uplästes och bifölls; lydande, som följer:¹⁴⁶⁴

S.d. Wardt anmält, att sedan uti borgareståndet, genom extractum protocollii af den 20 sidstledne Augusti, blef beslutit, att Hans Kongl. Mai:st. i underdånighet tillstyrka, det riksdagsmannen och borgmästaren, Sven Biörkman, ifrån Norrkiöping, med fullmagt på justitiaeborgmästaresyslan derstädes måtte blifwa hugnad, hwartill och Biörkman hos de andre respective stånden recommenderades, så hafwer ock ärbara bondeståndet sådant bifallit, hwarefter målet, såsom hos ständerne anhängigt, är wordet anmält. Men som saken ej, hwarken hos högloflige ridderskapet och adelen, eller högwördige prästeståndet, blifwit afgjordt, hafwer Hans Kongl. Mai:st i nåder behagat utnämna borgmästaren Hökerstedt, till bemalte justitiaeborgmästaresysla. Borgareståndet, som finner, att Hans Kongl. Mai:sts nådigste wälbehag är, att bemalte borgmästare Hökerstedt wid detta tillfälle må warda befordrad, hafwer och härwid welat taga den utwäg, att så wäl Hökerstedt, som Biörkman må warda hulpne, hwilcket tyckes bäst kunna skie på det sättet, att som Biörkman, wid twenne successive ledigheter, ägt stadens fullkomliga förtroende, efter han till då warande ledige borgmästaresysla förra gången ägde förslag, samt derefter till stadens riksdagsfullmäktig befullmäktigad och förordnad, Hans Kongl. Mai:st altså i underdånighet må tillstyrkas, att i nåder lemna bägge desse borgmästare dess nådigste fullmagt, efter begge egde stadens gemensamma förtroende, och på förslag upförde äro. Hwarigenom Hans Kongl. Mai:st äfwen, icke allenast i anseende till borgmästaren Hökerstedt, att blifwa justitiaeborgmästare, lærer skie fullkomligt nöije, utan jämwäl hwad twenne riksens stånd redan beslutit, kunde, i anseende till Biörkman, då de andre twenne stånden sig häröfwer äfwen kommit att yttra, winna fullbordan, när han till wärkelig politieborgmästarebeställningen warder befordrad; Norrkiö-

---

¹⁴⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 178.

pings stad tillika hugnad, att få se bägge desse niuta frukten af stadens förtroende, som de flera gånger ärfarit, hwilcket ock måtte hos bägge desse borgmästare så wäl upwäcka förtroende, som ymsom täflan, uti alt hward till stadens fromma och upkomst lända kan. Sluteligen winnes och det, att expedition kan skie, så för den ena, som andra, hwilcket emedlertid, som saken nu står eljest utan tidens utdrägt, ej kan wärkställas. Detta alt warder med de andre respective stånden hörsamt-, tjenst- och wänligen communicerad.

Tolf deputerade från bondeståndet ankomm, och berättade ordföranden, Joseph Hansson, att bondeståndet förehaft ridderskapet och adelens extractum protocoll, ang:de herrar rikssens råds, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet, och det samme bifallit; dock med kraftigaste förbehåll, att detta ej skall gravera staten, eller lända till praejudicat för framtiden.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och deputerade afträdde.

Uplästes å nyo secreta handels- och manufactur- samt tulldeputationernes betänckande,¹⁴⁶⁵ angående landtullens ärläggande för toppsåker och tobak.

Herr borgmästaren Vallentein: Här wore wäl ett och annat att påminna; men jag will gå det öfrige förbi, och allenast fästa min upmärksamhet på 3:die momentet, hwaruti mig anledning gifwes, att begära, det 3 § i tullarrendecontractet må upläsas, på det jag må weta, hwilcke de wahrör äro, som egenteligen under denne § böra begripas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har tänckt på denne sak, men ej hunnit upsättia mine tanckar på papperet; om ståndet så behagar, will jag giöra det till nästa plenidag, samt biuda till att gifwa all möjijelig uplysning, om omständigheterne.

Herr borgmästaren Cervin: Innan ståndet kan utlåta sig sluteligen häröfwer, blifwer jämwäl nödigt, att ståndet får del af kongl. collegiernes betänckande i detta mål, på det man må få se de skjäl, hwarpå deras tillstyrkande sig grundar.

---

¹⁴⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 34.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag är ense med de herrar ledamöter, som påmint, att nödigt wara will, det wisse documenter infor dras. När det skiedt, och man ärhållit behörig uplysning, will jag yttra mig uti hufwudsaken.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag håller före, att man bör se efter i protocollerne, om icke wisse förbehåll blifwit gjorde, som nu kunna lända till uplysning.

Herr borgmästaren Eek: Som ledamot i tulldeputationen, har jag mig bekandt, att alle förekomne skiäl äro i betänckandet uptagne; så att målets afgjörande, icke för den orsaken, bör uppehållas, att nye uplysningar äro nödige. Icke eller lærer herr borgmästaren Schauv behöfwa något upskof, ty han är sielf ledamot i deputationen, och känner nogsamst sakens omständigheter. Hwarföre jag och anhåller, att detta ärende, som redan en gång förrut är upläst, må nu slutel:n afgjöras.

Herr borgmästaren Lange: Om betänckandet, som sidstl:e riksdag författades och ingafs, nu nedhentas utur ståndets cancellie, tillika med tullarrendecontractet, så skall man finna, att åtminstone tobaken skulle beläggas med tull.

Herr assessoren Anthonsson: Låtom oss upskiuta detta ärende till nästa plenidag, så kunne wi imedlertid få råderum, att skaffa oss närmare uplysning.

Härmed instämde åtskillige andre herrar ledamöter.

Herr talman hemstälte, i anledning häraf, om icke ståndet behagade upskiuta förewarande ärende, till nästa plenidag, och därhos anmoda ledamöterne i deputationen, att anskaffa de documenter, som herr borgmästaren Schauv kan hafwa nödige, till uplysning i detta mål.

Detta hemställande bifölls.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo. Berättandes ordföranden, cammarherren grefwe Gyllenstolpe, att bondeståndet gifwit wid handen, sig hafwa stadnat i samma slut, som ridderskapet och adelen, angående herrar rikssens råds, grefwar Bonde och Bielkes inträde i rådet. Och som ridderskapet och adelen har sig härhos bekandt, att prästeståndet fattat ett lika beslut, så funne ridderskapet och adelen sig föranlåten, att begära, det behagade borgareståndet jämwäl företaga och afgjöra detta mål.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta att se till, huru det må kunna foga sig till de öfrige ståndens fattade beslut; och till den ändan detta ärende, så snart giörligt är, företaga.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af hofrättsrådet Johan von Strokirck, och bancocommissarien Jacob Silfverstedt underskrifwit memorial¹⁴⁶⁶ och ansökning, å egne och medarfvingars wägnar, om riksens ständers stadfastelse, å den dem emellan träffade förening, hwarigenom det af deras föräldrar och swärföräldrar, genom årens 1731, 1732, och 1738 författningar, stiftade och vidare förklarade fideicommiss, på det sätt häfwes, att hela landtegendomen, uti Silfverstedts hand, blifwer ifrån fideicommiss, till en sådan natur förwandlad, att han ärhåller tillstånd fritt och oinskränkt disponera, antingen hela egendomen, eller någon del deraf, på hwad sätt, och hwileken han hälst will till fideicommissinnehafware utnämna, samt att i den händelse han ägendomen skulle försälja, och en annan sig i stället tillhandla, den i så måtto tillkiöpte, då må anses af samma natur och beskaffenhet, som den förre, och han deröfwer lika fri och oinskränckt disposition äga.

Uplästes Kongl. Mai:sts afslagsresolution i detta mål.¹⁴⁶⁷

Herr assessoren Anthonsson: Sökanderne lära så mycket snarare kunna winna ståndets bifall, till deras ansökning, som de sielfwe godwilligt stiftat denna förening, och utom den samma blifwer både ägendomen för de fleste onyttig, samt en tärande rättegång allenast öfrig.

Herr borgmästaren Cervin: Detta ärende hade bordt anmälas i urskillningen; ty här är en konungens resolution, och således lærer man nu ej kunna gå vidare, än remittera saken till justitiaedeputationens skiärskådande, och yttrande, då man sedan får tillfälle, att närmare se till, huru den bör afgöras.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag finner wäl, att Hans Kongl. Mai:st haft skiäl till dess i nåder meddelta resolution. Men jag måste och härhos tillstå, att jag icke håller det för samwetswärk, att bifalla den imellan sökanderne träffade förening, hälst emedan i annorhändelse en swår och tärande process, dem än ytterligare förestår, hwileken för döttrerna i huset blifwer så mycket mera beswärlig, som bancocommissa-

---

¹⁴⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 211.

¹⁴⁶⁷ Ibid.

rien Silfverstedt, deras broder, lærer wilja behålla hela ägendomen, men som de sökande äro adelsmän, så torde wara bäst, att detta ärende hwilar, till dess ridderskapet och adelen yttrat sig däröfwer.

Herr borgmästaren Lange: De hafwa nu i flere år dragits med en beswärlig process. Nu wilja de sluta och förena sig godwilleligen å ymse sidor. Hwad kan då wara mera christeligit och billigt, än att lemna bifall därtill?

Herr borgmästaren Unger: I början war hela egendomen förordnad till fideicommiss, men sedan har modren beslutit, att alt af fastigheterna, som henne efter lag tillhörde, skulle wid hennes död komma till delnings imellan hennes trenne döttrar. Häraf har processen och mycket krångel yppat sig; hwilcket alt de nu willja slippa, genom den träffade föreningen, den jag för min del gärna bifaller. Jag will allenast beswara det inkast som här är giordt, att detta ärende icke skall lagligen inkommit, men utom det, att ridderskapet och adelen uptagit det samme, hwilcket påskriften bewisar, så hafwa wederbörande jämwäl, wid riksdagens början, giordt deras förbehåll i urskillningsdeputationen, så att den wägen äfwenledes warit för dem öppen, som likwäl nu icke behöfwes.

Herr assessoren Anthonsson: Mig är hela detta ärendets förlopp noggsamt bekandt: Hofrättsrådet Silfverstedt och dess grefwinna gjorde den författning, att alt deras fasta på landet skulle, efter deras död, såsom fideicommiss tillfalla sonen, bancocommissarien Silfverstedt. Men 1754 uphof grefwinnan denna författning, och beslöt, att alt af berörde fastigheter, som efter lag henne tillhörde, skulle efter hennes död delas imellan hennes trenne döttrar. Detta har håfrätten stadfäst. Men bancocommissarien Silfverstedt hafwer fullfölgt processen. Nu hafwa de kommit öfwerens, att sluta deras twist, och jag tycker det wara både billigt och rättwist, att tillåta dem det.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade bifalla denna, imellan hofrättsrådet Strokirck och bancocommissarien Silfverstedt, träffade förening.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr talman anmälte, att löparen till secreta deputationens betänckande,¹⁴⁶⁸ angående majoren Gyllensvahn wore nu ankommen, och att ridderskapet och adelen hade yttrat sig, icke kunna lemna bifall, till detta betänckande, utan borde majoren Gyllensvahn blifwa wid den tour, han nu äger, men prästeståndet hade bifallit betänckandet.

Herr borgmästaren Unger: Borgareståndet har ock bifallit betänckandet. Och ehuru wäl jag icke begär, att ståndet skall ändra dess resolution, så föranlåtes jag dock, att andraga mine tankar till protocollet, lydande ut in actis.¹⁴⁶⁹

Herr assessoren Anthonsson: Hwad herr borgmästaren i början anfört, är ej öfwerensstämmande med slutet. Herr borgmästaren säger sig icke wilja begära, att ståndet skall ändra dess resolution; men icke dess mindre så gör han dock alt hwad han kan, till att winna detta sitt syftemål. Till den ändan anklagas urskillningsdeputationen, såsom den, hwilcken orätt uptagit detta ärende. Men urskillningsdeputationen är nogsamtt rättfärdigad, sedan ej allenast secreta deputationen, utan och plena sielfwe, antagit detta ärende, och sig deröfwer yttrat, således, att trenne stånd bifallit betänckandet. Deputationen hade således bordt slippa denne tillwitelse. Men detta är icke nog; man will jämwäl giöra ståndets beslut wacklande, om icke alldeles ogrundadt. Dock tyckes mig, att deputationen anfört bättre skiäl för majoren Gyllensvahn, än de som nu blifwit andragne emot honom, hwilcke dessutom så mycket mindre böra eller skiäligen kunna hafwa någon wärkan, som de komma alt för sent. Man påstår, att öfwer sjuttijo skulle, igenom Gyllensvahns befördran, blifwa lidande; men här brista bewis, så mycket mera, som ingen ännu gittat anmäla sig, såsom lidande. Och i anseende till detta alt, gör jag mig försäkrad, att ståndet blifwer fastståndande, wid dess en gång fattade beslut, och icke tillåter, att det samme uprifwas; hälst sådant blefwe ett praejudicat, som kunde hafwa flere swåre påföljder.

Herr borgmästaren Ekman: Om jag will gå in i saken, så kunde jag med skiäl begära äfwen så lång tid, att granska det, som herr borgmästaren Unger nu anfört, som han tagit sig tid och råderum, att inkomma dermed.

---

¹⁴⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 23.

¹⁴⁶⁹ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 212, men Ungers diktamen ligger inte där.

Men som saken är redan afgjord, så beder jag, att ståndet tåkes förblifwa wid dess fattade beslut, och icke tillåta någon ändring däruti, aldraminst så långt efteråt.

Herr borgmästaren Kiörning: Om jag borde tala något i en redan afgjord sak, så yttrade jag mig säkert såsom herr assessoren Anthonsson nyss förut. Men som här nu ej mera är att giöra, än blott justera ståndets resolution, som å betänckandet skall påskrifwas, och detta kan snart wara giordt, hälst därtill ej fordras mera, än ett enda ord; så lærer all vidare discours wara onödig, och böra uphöra, enär ståndets lemnade bifall påskrifwes. Och har herr borgmästaren Unger icke eller begärt, att ståndets beslut skall ställas i qvaestion, mycket mindre, att det skulle ändras; utan har han allenast welat anföra sine tanckar till protocollet; hwarwid det bör bero.

Herr talman: Här är ännu en fråga, som bör gå förrut, neml:n, om icke ståndet finner någon anledning, af herr borgmästaren Ungers dictamen, och ridderskapets och adelens påskrefne resolution, att ändra dess fattade beslut.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här är frågan, om wi skola gå in uti discours, öfwer en sak, som wärkeligen är afgjord. Jag har trodt och tror, att man wid sådane tillfällen bör förfara, så warsamt, som någonsin möjijeligit är. Ty eljest kunde man ställa sig blott för flere mindre behagelige påföljder, om man utan försiktighet tillåter ändring. Men om det har sin rigtighet, som här påstås, hwilcket likwäl ej, förrän nu, blifwit ståndet bekandt, neml:n, att genom den af deputationen majoren Gyllensvahn tillagde tour, någre och 70 personer blifwa lidande; så måste jag tillstå, att jag aldeles icke finner någon betänckelighet för ståndet, att wid så fatte omständigheter ändra dess tagne beslut.

Herr borgmästaren Saklén: Jag kan icke se, till hwad ända wi skola wi-dare discourera öfwer ett ärende, som länge sedan är afgjordt och bifallit. Hwad herr borgmästaren Unger anført, så emot deputationen, som ståndet, är för hårdt, och efter min tancka aldeles för mycket stötande.

Herr borgmästaren Unger: Det säges wäl, qvi s'excuse, s'accuse; men icke dess mindre föranlåtes jag att säga, några ord till mitt försvar. Jag tror så mycket mindre, att mitt dictamen kan kallas hårdt, eller stötande, som jag altid, wid de giorda anmärkningar, lagt till de orden, *efter min tancka, efter mitt begrepp*, m. m. Jag har icke eller begärt, att saken skall up-rifwas, utan har allenast welat anföra mine tanckar till protocollet.

Herr talman frågade om ståndet behagade ändra dess fattade resolution öfwer förewarande mål.

Denna fråga besvarades med Ja och Neij.

Herr ålderman Holtz: Jag kan ej finna något hinder, hwarföre ståndet icke skulle kunna ändra dess beslut, i fall skiäl äro därtill, som här tyckes wara. Jag wet, att wid riksdagen år 1747, voterades trenne gånger i en och samme sak.

Herr talman gjorde en lika fråga, som nyss förrut; och därå lemnades ett lika swar.

Herr borgmästaren Lange: Då detta ärende förste gången förehades, begärte jag, att det skulle ligga på bordet; detta wägrades mig. Imedlertid får jag nu tillfälle, att anmärka, det major Gyllensvahn, så mycket mindre är berättigad till den tour, han söker, som änskiönt han blifwit placemajor; då han praesenterades, hade han ändå ej wunnit sitt syftemål därmed, emedan placemajorer äga icke någon tour i arméen. Men som tillstyrkandet nu är, så kommer han, att praejudicera öfwer 70, hwarföre jag icke eller kan bifalla betänckandet.

Herr inspectoren Muncktell: Då saken första gången förehades, trodde jag¹⁴⁷⁰ de uti betänckandet anförde omständigheter. Men om jag då hade haft mig saken så bekant, som jag nu den känner, så i anledning af herr borgmästaren Ungers dictamen, som ridderskapets och adelens resolution, hade jag aldrig lemnadt mitt bifall dertill.

Herr grosshandlaren Clason yttrade sig aldeles i samme mening, som nyss anförd är.

Och herr handelsman Bagge instämde härmed.

Herr assessoren Anthonsson: Om jag funne saken wara sådan, som herr borgmästaren Unger honom anfördt, så wille jag ock wara af samme tancka. Men jag finner icke något sådant, som kan anses för billigt och rättwist, wara andragit, utan allenast någre obewiste tillwitelser emot deputationerne och ståndet; hwarföre jag ock påstår, att ståndet ej kan eller bör, wid så fatte omständigheter, uprifwa en afgjord sak.

Herr talman: Jag såge gärna, att en sådan utlåtelse ej funnos i protocollet, att ståndet ej kan ändra ett fattadt beslut, när skiäl och omständigheter, som dertill styrka, sedermera yppa sig, som här skjedt. Jag är säker, att om

---

¹⁴⁷⁰ I det renskrivna prot. följer här felaktigt *att*.

ståndet haft sig sakens sammanhang så bekant i början, som nu, hade aldrig betänckandet wunnit bifall. Hwad hindrar oss då nu, att ändra ett så beskaffadt beslut, enär sådant förrut, wid dylike omständigheter, flere gånger skiedt?

Herr borgmästaren Cervin: Jag bör påminna, att den lag alltid blifwit, jämwäl under denne riksdag, i akttagen, att ingen proposition till ändring uti något mål skiedt, utan att ståndet unanimt derom öfwerenskommit. Sådant bör ock wid detta tillfälle i akttagas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag medgifwer wäl, att så skiedt, som herr borgmästaren Cervin nys anført, men jag tror så mycket mindre, att detta är en lag, som vårt regeringssätt icke är grundat på unanimité, utan uppå pluralité, hwilcken alltid bör gälla, antingen det kommer an därpå, att stå fast wid ett fattadt beslut, eller ändra det samme.

Herr borgmästaren Finerus war af den tanckan, att ståndet ägde rätt, att uprifwa en sak, så länge den samme ej är expedierad; hälst wid sådane tillfällen, då folck, genom en förhastad resolution, annars skulle blifwa lidande.

Proposition till votering begärtes.

Herr talman gjorde följande proposition: Finner ståndet de nu anförde quæstioner, emot secreta deputationens betänckande, angående majoren Gyllensvahn, wara sådane, att de gifwa någon anledning till ändring, uti ståndets fattade resolution, öfwer detta mål? Den, som will, att saken skall tagas under ytterligare öfwerläggning, skrifwer Ja. Och den som står fast wid ståndets förr detta fattade resolution och lemnade bifall till deputationens betänckande, skrifwer Neij.

Voteringssedlarne insamlades och öppnades; och befants deraf, att 32 röster warit för Ja, och 31 röster för Neij.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och näst wanlig hälsning, gaf ordföranden, doctor Celsius, wid handen, att sedan ridderskapet och adelen, samt bondeståndet idag, genom deras deputationer, anmält ärendet, ang:de herrar rikssens råds, grefwar Bonde och Bielkes inträde i rådet, hade prästeståndet funnit sig föranlåt, att genom desse sine deputerade, recommendera detta ärende hos borgareståndet, till ett skyndesamt slut.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke unnderlåta, att så snart giörligit är företaga detta ärende, och afsluta det samme efter omständigheterne. Imedlertid låter ståndet förmåla, dess tienstwänliga hälsning tillbaka.

Deputerade afträdde, och ståndet skilldes åt.

Åhr 1761 den 30 September

S.d. Justerades protocollet för den 23 sidstledne Februarii.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade komma öfwerens, att inge cabinettsmål skola i dag företagas, och ståndet samtyckte härtill.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har, efter min lofwen, författat mine tanckar, angående landtullens ärläggande, för inrikes tillwärdadt toppsåker och tobak; hwilcket jag nu will upläsa.

Och bemälte memorial uplästes,¹⁴⁷¹ hwarefter herr borgmästaren ännu lade härtill: Enär man jämnförer den gamla och nya tulltaxan, finner man, att afgiften på åtskillige waror blifwit i den nye anseenligen ökt, ja ända till tre gånger så mycket, som i den gamla war utsatt; så att generaltullarrendesocieteten häraf nogsammt fått igen de 30 000 daler silfwermynt, som societeten åtagit sig, att betala mera, än i det förrut gående contractet war stipuleradt. Och upläste herr borgmästaren en förteckning, som wisar skillnaden emellan den nye och gamle tulltaxan, hwarefter herr borgmästaren yttrade sig vidare: Jag har sagt, att afgiften af soker och tobak skulle stiga till 200 000 daler. Detta bör således förstås, nemligen, om afgiften upbäres wid stämplingen. Men som detta ej skiedt, will jag medgifwa, att societeten ej fått mera, än 50 000 till 60 000 daler silfwermynt. Dock bör jag härwid anmärka, att denna olikheten är obillig. Hwarföre skall jag slippa betala afgiften, som bor i en stad eller ort, hwaräst sokerbruk är inrättadt, och en annan däremot, som ej har en sådan belägenhet, skall nödwändigt ärlägga den samma? Bör icke häruti wara en jämnlikhet imellan alle undersåtare?

Herr grosshandlaren Clason: Till att undwika widlyftighet, will jag nu icke uprepa de omständigheter, som nyss blifwit anförde, eller wederlägga dem. Jag will allenast anförä ett exempel, som är af lika beskaffenhet med toppsåckret, nemligen calcinerad pottaska. Den blef förbuden till införsell, men gafs sedan fri, imedlertid har jag måst ärlägga lilla tullen, för min inrikes tillwärkning, som likwäl, efter herr borgmästaren Schauvs principer, bordt wara fri derföre. I öfrigt kan jag försäkra, att afgiften för sokret ej stiger så högt; den har knapt gådt till 38 000 daler silf:rmt.

---

¹⁴⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 213.

Herr rådman Hylphers ingaf ett memorial,¹⁴⁷² som uplästes, angående den frågan, om icke nyttigt wore, att landttullarne måtte uphäfwas, och att en wis taxeringsmethod öfwer hela riket i det stället måtte widtagas. Begärandes herr rådman, att ståndet wille företaga detta ärende till öfwerläggning, och att honom imedlertid måtte tillåtas, att gå dermed till de öfrige stånden, i händelse ståndet icke skulle finna sig häruti.

Herr talman påminte, att detta ärende icke hade någon gemenskap med förewarande mål, och hemställte i anledning häraf, om icke detta memorial måtte hwila, till närmare öfwerwägande, till ett annat tillfälle, hwarefter herr rådman Hylphers kunde, om så godt synes, gå dermed till de öfrige stånden.

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Kiörning: Min tancka har aldrig warit, eller är, att bestrida Kongl. Maist. och cronan, eller generaltullarrendesocieteten deras rätt, enär jag finner mig öfvertygad, att den skjäligen bör äga rum. Men sedan jag hört de af herr borgmästaren Schauv anförde skiäl och omständigheter, finner jag tydeligen, att societéten hwarken warit eller är berättigad, till denne afgifts upbärande, aldraminst, att behålla den samma, såsom hörande under contractet. Till än ytterligare upplysnings ärhållande, begär jag, att de åberopade documenterne måge upläsas, då få wi se hela sakens sammanhang, i sin fulla dag, och tillika ärhålla wi en fullkomlig öfvertygelse, att hwarken cronan eller societeten kan sägas wara lidande. Men om man änteligen skulle hålla före, att cronan bör undfå någon afgift, så bör man tillse, huru och på hwad sätt det kan låta sig giöra, utan att mannamohn skier, undersåtarna imellan. Hwar ock en lærer medgifwa, att det är obilligt, att den ena, som bor i en stad, hwaräst sokerbruk är, skall slippa betala afgiften. Den åter, som bor annorstädes, skall ärlägga den samma. Äfwen så är det för hårdt, att en uppstad måste betala tull för tobak, men brukspatroner och andre slippa denna afgift, och således äro i tillstånd, att undersälja städernes handlande. Då likwäl de förre alldrig warit, eller äro till handel berättigade.

Herr handelsman Tottie förklarade sig aldeles ense, med det, som herr borgmästarna Schauv och Kiörning anfört, och förestälte härhos, att det

---

¹⁴⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 214. Se bil. 7.

wore ståndets skyldighet, att tillse, det städernes rättigheter och handel ej aldeles undertryckas.

Herr borgmästaren Cervin: Det är nogsammt bekandt, att tobaksspinnerierne arbeta med mycken swårighet. Ty landtmannen planterar ej allenast tobak, utan spinner jämwäl; så att om städernes tillwærkning icke skonas för denna afgift, måste deras inrättningar snart gå under, och lærer detta wara så mycket mera billigt, som man intet skiäl haft, att belasta dem med denne afgift. Hwarföre ock kongl. collegierne den samma afstyrkt, hwilcket man lærer finna wara skiedt på god grund, om deras betänckande upläses.

Herr borgmästaren Lange: I detta ärende förefaller twenne momenta, som särskilt böra öfwerwägas: 1:o om denna afgift wärkeligen är stadgad på såker och tobak; 2:do om generaltullarrendesocieteten warit och är berättigad till denna afgift, eller om den bort hemfalla cronan. Hwad det första momentet beträffar, så är det oförnekelt, att denna afgift på såker och tobak är införd i tulltaxan, hwilcket icke hade skiedt, om desse waror skolat wara frie. Beträffande åter senare momentet, så finnes af 1 § i contractet, att societeten är berättigad att upbära afgiften af alle wahror, som i tulltaxan finnes införde. Och som både såker och tobak därstädes äro nämnde, och taxan war uprättad, innan contractet faststältes, så är det klart, att denna afgift tillhör societeten. Står nu detta fast, som det wärkeligen gör, så bör ock societeten få denna afgift. I annor händelse kommer societeten och begär afskrifning, hwilcket ej så lätt låter sig giöra i denne swåre tid.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag håller före, att den frågan bör aldra först afgiöras, om såker och tobak äro sådane wahror, som böra tåla, och kunna draga en sådan afgift. När den är afgjord, förefaller den andra frågan, om generaltullarrendesocieteten warit berättigad, att upbära denna afgift. Hwad den förra frågan angår, så är det oförnekeligt, att bägge äro öfwerflödswahror, som med sådan afgift böra beläggas; och beträffande den senare, så har generaltullarrendesocieteten haft all anledning af tulltaxan, att upbära denna afgift, emedan wahrorne i den nya taxan uttryckeligen nämnas, med afgift belagde. Hwilcket icke hade kunnat skie, om de för afgiften skola wara befriade. Hwarjämte societeten är berättigad, efter contractet, att uptaga afgift af alla de wahror, som i taxan är specificerade. Och som det nödwändigt blifwer swårare, att ärsättia societeten, hwad som

brister, än att låta den samma niuta, hwad som arrendecontractet åtfölja bör; så lærer och wara bäst, att bifalla betänckandet.

Herr assessoren Anthonsson: Tobak och såcker woro ju frie för landtullen, när contractet slöts; och således kan ej frågan här wara, om de skolat, såsom öfwerflödswahror, med afgift belastas, enär riksens ständer sjelfwe, hwilckom detta egentel:n och endast tillhörer, icke derom något förordnande utfärdadt, icke eller nämt desse waror i contractet; hwileket nödwändigt skiedt, om de därunder skolat wara begrepne. Men som afgiften icke dess mindre blifwit upburen, så är rätta frågan, om den samma bör tillfalla societeten eller cronan, eller ock, om den bör återbetalas, såsom orätt upburen. Detta senare synes wäl rättast, men i händelse detta ej skier, så bör wisseligen afgiften tillflyta cronan, men ej societeten, som aldrig warit därtill berättigad. Som nu detta står fast, huru kan då societeten begära afskrifning, för det den samma ej fått upbära en afgift, hwartill den aldrig någon rätt ägt, eller äger? Och om societeten ej will wara nögd härmed, så må den samma afsäga sig contractet, så är hela swårigheten till ända.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag är aldeles ense med det, som herr assessoren Anthonsson nyss anfört; och lade härtill: Det är högst obilligt, att somliga skola betala denna afgift, andre åter wara därifrån befriade, då likwäl rättwisan fordrar, att den ena undersåten ej mera bör belastas, än den andre. I Carlscrona hafwa wi måst betala denna afgift, emedan icke något såkerbruk är i staden, utan sockret införes från Runneby.

Herr rådman Hanell: Ingen kan neka, att såker och tobak nämnas i taxan, såsom tullbare. Som nu taxan war fastställd, innan contractet med societeten slöts, så följer ju deraf tydeligen, att desse wahror böra under contractet begripas, och att societeten warit berättigad, att upbära afgiften deraf.

Herr borgmästaren Schauv: Att såker och tobak nämnas i tulltaxan bewiser ingen ting i detta mål, så länge ständer icke hafwa förordnat, att friheten skulle uphöra, och den utsatte afgiften upbäras. Att taxan warit fastställd, innan contractet slöts, är så mycket mindre sant, som bägge inkommo och afslötos på en gång, utan att taxan någonsin blef i ståndet upläst. Contractet har och så mycket mindre haft något afseende på tullafgiften af såker och tobak, som alt sammans, hwad under contractet skulle lyda, och den winning, eller inkomst som deraf skulle kunna inflyta, är uti

betänckandet uptagit, och att societeten budit 30 000 daler s:rmt öfwer denna summa. Att detta ej skiedt, i afseende på afgiften af säcker och tobak, det bewises deraf, att grosshandlaren Steinhausen budit en långt större summa, om den föreslagne afgiften af berörde wahrer blefwe, under det af honom sökte arrendecontractet, innebegrepen. Men hans anbud blef icke antagit, utan feck han, för sin goda wilja och anbud, commerceråds caractère. Häraf synes klarligen, att societeten ej kunnat hafwa någon afsigt på denna afgift, utan har societeten slutit dess contract på winst och förlust, som bekandt är, och af betänckandet tydeligen bewises. Den fruktan är således ogrundad, som någre tyckas hysa, att societeten skall söka afskrifning. Men huru skall sådant kunna skie, när societeten icke ägt någon rättighet, att upbära den begärte afgiften? Fast mera borde societeten, efter min tancka, återbära hwad den uptagit. För öfrigit, och om någon afgift skulle bewiljas, bör det skie således, att likheten öfwer alt i akttagas, så att den ena orten ej må nödgas betala, då den andre är derföre fri. Är det icke obilligt, att den, som måste föra sin tillwärkning bort, skall betala, då däremot en annan, som har afgång därpå i sin stad, slipper? Borde icke afgiften, för jämlikhet skull öfwer alt, betalas wid stämplingen? Man håller före, att min calcul är icke riktig. Men om altsammans uptages, som här supponeras, lærer differencen blifwa ganska liten.

Herr borgmästaren Kiörning förenade sig härmed, och tillade: Jag ser icke, huru denna sak kan ställas i fråga, som redan wid riksdagens början varit antagen, såsom en § bland ståndets allmänne beswär. För öfrigit will jag gärna wara underrättad, om meningen är, att afgiften af tobak jämwäl skall sträcka sig till blader. Om så är, måste jag påminna, att de spinnerier, hwilcke i de städer blifwit inrättade, hwaräst blader, för climatets skull, ej kunna wäxa, måste härigenom alt för mycket blifwa lidande. Och som det i synnerhet tillhör ståndet, att bewaka städernes wälfärd, så hoppas jag, att sådant jämwäl lærer skie i detta målet.

Herr borgmästaren Cervin: Jag borde wid detta tillfälle något tala, om den afgift på olja, som såpebruken hafwa måst betala; men jag går det förbi, och will allenast säga, att förewarande ärende består af twänne momenta: 1:mo om landttull skall ärläggas för säcker och tobak; 2:do hwilcken denna afgift bör komma till godo. Häröfwer är redan nog discoureradt, och kunde wäl ännu mera läggas därtill; men om det af herr rådman Hyl-

phers gifne förslag, uti dess för en liten stund sedan upläste memorial, antages, så är all vidare discours onödig.

Herr talman: Innehållet af herr rådman Hylphers memorial¹⁴⁷³ är ett ämne, som icke egentel:n hit hörer, utan fordrar en särskild öfwerläggning. Jag will allenast anmärka, att en och annan under discoursen påstådt, att en jämnlighet borde wara öfwer alt, så att den ena ej må slippa, när den andra måste betala afgiften. Jag medgifwer, att det tyckes så wara, men måste dock tillstå, att det är dens egen skulld, som anlagt dess wärk på en så obeqwämt belägen ort. För öfrigit will jag påminna, att soker och tobak äro öfwerflödswahror, som borde ärlägga afgift.

Herr rådman Lilja: Som här redan är nog talt, i detta ärende; så will jag allenast gifwa wid handen, att jag bifaller betänckandet i detta mål.

Herr handelsman Bagge: Jag har icke så ofta kunnat infinna mig i tulldeputationen, som jag giärna welat; icke dess mindre hände, att jag war tillstädes, då deputationens betänckande öfwer detta ärende justerades. Jag gjorde då mitt förbehåll, att uti sammanträdet, med secrete handels- och manufacturdeputationen, få giöra mine påminnelser. Till den ändan tog jag documenterne till mig, och såg dem igenom; hwaraf jag inhämtade, att societeten i contractet förbehållit sig, att upbära afgift af alle de wahror, som uti den gamla och nya tulltaxan blifwit nämnde, hwarföre och billigheten fordrar, att societeten bör niuta det, som uti contractet förbehållit är. Dock wet jag ej förwisso, att säga, om man, wid contractets uprättande, egentel:n haft afseende på desse wahror, eller om det warit uprättadt på winst och förlust.

Discoursen blef nog allmän.

Åtskilliga herrar ledamöter begärte proposition; och herr talman frågade, om icke betänckandet öfwer detta ärende finge bifall.

Härtill swarades Ja och Neij.

Votering begärdtes.

Herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla deputationernes gemensamma betänckande, angående lilla landttullens ärläggande af inrikes tillwärdadt toppsocker och tobak? Den som bifaller betänckandet, skrifwer Ja, och den som wägrar sitt bifall dertill, skrifwer Neij.

---

¹⁴⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 214. Se bil. 7.

Voteringsredlarne insamlades och öppnades; och befants däraf, att 42 röster utfallit för Ja, och 27 för Nej. I följe hwaraf betänkande[t] war bifallit.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Joseph Hansson, att sedan bondeståndet bifallit, det herrar riksens råd, grefwar Bonde och Bielke måge åter inträda i rådet, och detta beslut blifwit hos de öfrige stånden anmält, hade ridderskapet och adelen, genom en deputation, begärt, det wille bondeståndet, genom en deputation, anmoda borgareståndet, att härutinnan giöra ett med de öfrige; i anseende hwartill bondeståndet funnit sig föränlåtitt, att anhålla, det behagade borgareståndet detta ärende företaga och avsluta. Hwarjämte ordföranden å sitt stånds wägnar begärte, att sakerne ang:de Sundsvalls stad och Täftegodset, samt angående augmentshemmanens inlösen, måtte snart afgiöras.

Herr talman lofwade, att de anmälte ärender skola, så snart möjligt är, företagas, och förmodeligen till bondeståndets nöije avslutas.

Deputation afträdde.

Herr rådman Hylphers påminte, att han förrut anmält, det han wore sinnad, att gå till de öfrige stånden med sitt memorial, angående landttullarnes uphäfwande.

Herr talman: Jag finner ett och annat i detta memorial,¹⁴⁷⁴ som förordskar hos mig någon betänckelighet, om det kan wara rådeligit, att låta detta memorial afgå till de öfrige stånden. I synnerhet tycker jag, att hwad däruti anföres om städernes åker, lærer åstadkomma en alt för stor upmärksamhet hos de öfrige stånden, och hemställer jag fördenskull, om detta memorial må afgå.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll af den 15 i denne månad,¹⁴⁷⁵ med tillstyrkande, det må superintendenten på Gothland, som allenast innehafwer en ringa lön, 728 daler 16 öre s:rmt i penningar, hädanefter äfwen, som hans wederlikar, få niuta samma lön efter förwandling, uti räntepersedlar, af cronans ännu odisponerade räntor, och det efter cronowärdie, till 2 daler 8 öre silf:rmt tunnan, beräknadt.

Ståndet biföll detta tillstyrkande.

---

¹⁴⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 214. Se bil. 7.

¹⁴⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 64.

Herr borgmästaren Lange: Landtstaten på Gothland har ock giordt ansökning, om indelt lön, och som detta mål nu ligger under utarbetande i cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, så wore wäl, om ständets ledamöter i deputationen anmodades, att så laga, det detta ärende snart må blifwa afgjordt.

Herr talman gjorde deputationens ledamöter föreställning härom, hwilcke lofwade, att om detta ärende besörja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 10 i denna månad,¹⁴⁷⁶ hwaruti, i anledning af riksens ständers författning sidstledne riksdag, angående wärfsofficerarne i Carlsrona, nu tillstyrkes, det må, så i anledning däraf, som i anseende till den commendering, hwaruti schoutbynachten Psilanderschiöld nu är stadd, bemälte schoutbynacht undfå vice amirals-fullmagt.

Uplästes dissentientis votum i detta mål.

Ståndet pröfwade rättwist att bifalla secrete utskottets tillstyrkande i detta ärende.

Herr handelsman Bagge: Jag har genomsedt cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande,¹⁴⁷⁷ angående Iserhielmske fordran. Jag har och skaffat den, emellan cronan och de sökande, uprättade liquidation, hwilcken jag nu till uplysning will inlemna. För öfrigt bör jag berätta, att riksens ständers contoirdputation har fått kundskap om denne sak, och tyckt rätt illa derom, att sådane mål, deputationen owettande, företagas och afgjöras; hwarföre ock, så wäl contoirets herrar fullmäktige, som deputationen, lära wilja snart inkomma med deras anmärkningar härwid. Det lærer fördenskull wara nödigt, att detta ärende hwilar tills vidare, eller till dess berörde anmärkningar kunna inkomma.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har, wid rådsprotocollernes genomseende, fått tillfälle, att närmare täncka på den, wid sidste riksdag, tillämnade inrättningen af en civil pensionscassa. Detta ärende har kommit, att aldeles afstadna, genom den från kongl. hofrätten giorda föreställningen. Icke dess mindre måste jag, för min del, säga, det jag ej annat begriper, än att inrättningen är så möjlig, som den är nyttig och nödig. Wi betala anseenligt till Vadstena krigsmanshus-cassan; detta bör komma vår egen cassa till

---

¹⁴⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 65.

¹⁴⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 28.

godo. Men nu till en början behöfwes en fond, af 70 000 daler s:rmt; hwilcket jag tror, att man kunde få genom ett wäl inrättat lotteri.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är aldeles ense, med det som nu anfördt är. Och som jag håller före, att ståndet lærer instämma härwid, så kunde herr borgmästaren Cervin anmodas, att upsättia extractum protocolli härom.

Herr borgmästaren Cervin: Som secreta deputationen fått weta, skall detta ärende wara remitteradt ifrån Hans Kongl. Mai:st till secreta utskottet; och således har deputationen tänckt, att begära sammanträde med statsdeputationen, hwart hän målet förmodeligen lærer wara, eller blifwa hänwist.

Härmed stadnade denne discours.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de vice häradshöfdingen Sacklens befordran; lydande, som följer:¹⁴⁷⁸

S.d. Sedan borgareståndet, under den 13 nästl:e Aug. faststält, att vice häradshöfdingen Jacob Johan Sacklén skulle meddelas häradshöfdingefullmagt, och tillstånd, att ingå accord, antingen med häradshöfdingen Lostierna, eller någon annan ålderstegen häradshöfdinge, så har ståndet sedermera, i anseende till de flere nu wid riksdagen bewiljade slike befordringar, i ärfarenhet kommit, att Sacklen swårligen kan komma till wärkeligit åtniutande af en slik honom förrund förmån, i synnerhet, som Lostierna dess utom nu mera till sin hälsa och kraften så skall blifwit restituerad, att han till något accord ej skall kunna förmås. I anseende hwartill, och på det Sacklén ej må stadna i mistning af en rättighet, hwartill ståndet redan pröfwat honom wärdig, altså fant borgareståndet nu både rättwist, samt med dess förra afsigt aldeles öfwerensstämmande, att förklara, det må vice häradshöfdingen Jacob Joh. Sacklén befordras, till den nu emedlertid efter afledne häradshöfdingen Tolpo ledigblefne domsaga. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communi-
ceres.

Herr talman: Mig är berättadt, att secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁷⁹ ang:de en handelsintendents förordnande, är af-

---

¹⁴⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 179.

¹⁴⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 28.

giordt i trenne stånd; och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet behagade sluteligen företaga och afgjöra detta ärende.

Herr borgmästaren Hanqvist: Den projecterade instructionen¹⁴⁸⁰ för handelsintendenten är sådan, att den bör närmare öfverses och jämnkas. Elljäst ställas hallrätterne på wist sätt under handelsintendenten; hwilcket likwäl icke lærer böra skie.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte något hwila.

Föredrogs å nyo justitiaedeputationens betänckande,¹⁴⁸¹ ang:de för detta landshöfdingen, baron Carl Gustaf Cronhiort. Och hade prästeståndet bifallit deputationens betänckande i detta mål. Men ridderskapet och adelen hade resolverat: att baron Cronhiort, under sitt tienstlösa tillstånd, må, ifrån detta årets början, niuta en årlig pension af 3 000 daler silf:rmt, samt, att den öfwer honom fälde dom, icke framgent må ligga honom i wägen, att komma i tjenst, hwarigenom han sig på lagligit sätt, hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet får anmäla.

Herr talman hemstälte, om icke ridderskapets och adelens yttrande i detta mål fingo bifall. Och ståndet swarade härtill Ja.

Som klåkan war redan half tu, skildes ståndet åt.

---

¹⁴⁸⁰ Ibid.

¹⁴⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 17.

Åhr 1761 den 2 October

S.d. Herr grosshandlaren Clason ärhindrede, att ståndet icke fått något swar, å dess utfärdade extracta protocoll, rörande de fem tillärnade stapelstäder i Öster- och Västerbottn, samt Hernösand. Och som detta ärende således, och så länge detta skiedt, ej kunde anses för afgjordt, så hemställte herr grosshandlaren, om icke någon ytterligare föreställning härom borde afgå, genom extractum protocoll, som med en deputation kunde beledsagas, till de öfrige respectue stånden.

Herr talman frågade om icke detta herr grosshandlaren Clasons hemställande, såsom enligt med ståndets förrut fattade beslut, måtte nu på det föreslagne sättet wärkställas.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr grosshandlaren Clason: Jag har författat ett extractum protocoll härom, hwilcket jag begär nu få upläsa.

Detta samtycktes, och berörde extractum protocoll uplästes.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag har mig icke bekant, att ståndet fattat något beslut, i detta mål; men det wet jag, att trenne stånd bifallit Österbotns ansökning, och twenne mitt memorial, och anhållan, om stapelrättighet, så att jag anser desse mål, såsom afgjorde. Hwarföre jag ej kan finna, hwarföre denna föreställning skall afgå.

Herr talman: Det är en rättighet, som tillhörer samtel:e stånden, att innehålla löparen, så länge ståndets utfärdade extractum protocoll i samme ärende icke blifwit beswarade. Sådant är nu skiedt i detta mål. Och som detta projecterade extractum protocoll, är allenast enligt med ståndets fattade beslut, i detta ärende; så bör det afgå.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag märker, att uti detta projecterade extracto protocoll finnes infördt, att ståndet icke ännu kan sluteligen utlåta sig öfwer detta ärende. Och som jag icke begriper, hwad som ännu vidare kan återstå; så föranlåtes jag att begära uplysning häröfwer. För min del, kan jag ej annat finna, än att detta ärende är redan länge nog ventileradt, och bör anses för afslutadt, sedan de öfrige därom afgifwit deras yttrande.

Herr talman: Detta ärende kan icke, ej eller bör anses för afslutadt, så länge de af borgareståndet anförde skiäl icke blifwit behörigen uptagne, öfwerwägade och beswarade, och således återstår ännu mycket, innan saken kan anses för afgjord, hålst enär den rör icke allenast flere städers

privilegier enskilt, utan och ståndets rätt i allmänhet. Hwilcke, till följe af grundlagen, ej få angripas, eller ändras, utan ståndets samtycke.

Herr handelsman Bagge: Det är alt sammans riktigt, och wälgrundadt, hwad uti detta extracto protocolli blifwit anfördt. Men som här icke finnes något omnämt, ang:de den af staden Kongelf sökte stapelfrihet; så föranlåtes jag att begära, det sådant må skie, hälst emedan detta är ett mål, af samma beskaffenhet, med de öfrige tillärnade stapelstäderna. Och lærer ståndet så mycket häldre taga en lika del uti denna Giötheborgs stads angelägenhet, och tillika nämna den med några ord, som Giötheborgs privilegier tydeligen innehålla, att Kungelf skulle aldeles raseras, och således icke ens blifwa stad, fast mindre stapelstad.

Herr bundtmakaren Qviding instämde härmed till alla delar, äfwen som ock herr borgmästaren Wiggman.

Herr borgmästaren Hanqvist: Det är aldeles rätt och billigt, hwad herr handelsmannen Bagge anför. Men mig tycker, att saken ändå kan hielpas, om deputationen får befallning, att hos de öfrige stånden anmäla, det ståndet anser ansökningen, om stapelrätt för Kongelf, på lika sätt, som de fem öfrige tillärnade stapelstäder, hwilcke i extracto protocolli omröras.

Herr assessoren Anthonsson: Saken kan ännu bättre hielpas, om ett särskilt extracto protocolli författas, ang:de Kongelf; och detta kan beqwämligen skie, till nästa plenidag.

Men herr handelsmannen Bagge och herr Qviding itererade deras begäran, att ärendet, ang:de Kongelf, måtte uti detta extracto protocolli tillika införas.

Herr talman: I anseende till sielfwa grunden, är wäl Kongelfssaken en och den samma, med de öfrige tillärnade stapelstäderna; men i hänseende till de öfrige omständigheterna, äro de aldeles olika. Och således hemställer jag, om icke ståndet behagar bifalla detta nu upläste extractum protocolli, samt att ett särskilt protocollsutdrag må författas, angående Kongelf.

Detta hemställande bifölls; och lydde det nyss förrut upläste extractum protocolli sålunda:¹⁴⁸²

S.d. Enär borgareståndet, i anledning af de protocollsutdrag, som högwärdige prästeståndet och hederw. bondeståndet låtit utfärda, rö-

---

¹⁴⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 180.

rände inrättningen af trenne stapelstäder i Österbotn, och tvenne i Wästerbotn och Wästernorrland, den 20 Julii sidstl., förehade detta ärende under öfwerläggning, fant ståndet sig ej kunna undgå, att igenom ett protocollsutdrag, af samma dato, hörsamt, tjenst- och vänligen begära, det de öfrige respective stånden benägit täcktes de i detta mål gjorde ansökningar afslå, såsom stridande emot flere stapelstäders wälfågne privilegier i synnerhet, och hela ståndets rätt i allmänhet.

Borgareståndet, öfwerlygd om den rättmätiga böijelse, samt el: rikens ständer äga, att utan all rubbning wid magt hålla hwarje ständs wälfågna privilegier, som är förwarade uti rikets beswurne grundlagar och vårt antagne regeringssätt, tryggar sig wäl nogsamt därwid att de öfrige respective stånden, uppå förenämde borgareståndets anmälan, lära stanna uti ett sådant slut, som är öfwerensstämmande med den allmänna fri- och säkerheten, hwilcken hwarje enskilt undersåte, och änn mera ett helt stånd, bör äga, uti våra grundlagars helgd och obrottsliga efterlefnad. Men borgareståndet har dock trodt, det ej wara nog, att det beslut, som ståndet, igenom förenämde dess anmälan, welat utwärka, endast må anses, såsom rättwist, enligt privilegier och författningar, då det samma äfwen är högst nyttigt, och oumgängeligit för rikets allmänna bästa, och flere dess städers upprätthållande.

Intet politiskt samhälle kan äga bestånd, utan en sådan stadfästad undergifwenhet för det allmänna bästa, att det samma, såsom den yppersta lagen, får, wid näringars underläggning och fördelning, blifwa rättesnöre, för hwarje samhällets särskilde del. Och så litet alla inbyggare uti ett rike kunna wara af enahanda stånd och wärde, äfwen så litet kunna alla ett rikets kundskap och städer, twärt emot sielfwa naturens egen författning, som till underhållande af en inbördes handräckning och förtrolighet, försedt den ena orten med olika afkomster emot den andra, idcka samma handtering och rörelse. De måste hwar på sitt sätt lämpa sig efter hwarannan, och gemensamt bidra, till hela rikets upprätthållande, om ej staten skall blifwa ett skuggewärk, som wid minsta rubbning saknar dess wäsenteliga styrka, och omsider af sig sielf måste förfalla. Den widsträktare ut- och inrikes rörelse, som Stockholm idkar, fram för någon af de öfrige rikets stapelstäder, är en följd af dess belägenhet emellan de rikets provincier, som äga de mäste af våra landtproducter och handelsämnen, att aflåta, jämte det, att kongl. håfwets, samt de förnämsta rikets

ämbetsmäns och collegiers uppehåll i denne stad, gifwit anledning till större samling af folck och penningar, som altid föder af sig en större handelsrörelse. Uppå en sådan af tid och omständigheter stadgad tillväxt, af Stockholms rörelse, grundar sig en myckenhet andre inrikes städers syslosättande och bestånd; äfwen som Stockholms handels till- eller aftagande dependerar af den tillförsel, som göres ifrån desse städer. Stockholm får ifrån de öster- och västerbottniske samt västernorrländske städerna victualiepersedlar, beck, tiära och träwaror. Med de förra blifwa städerna wid Mälaren, som bringa till Stockholm stångjärn och flere bergsproducter, tillräckeligen försedde, till Bergslagens förnödenhet. Och med de sednare, blifwa Stockholms handlande i stånd, att sortera och underhielpa deras till medelländske och flere orter afgående järnladdningar, som utan ett slikt biträde, och deltagande uti skieppens fragt, aldrig kunde uti desse orter blifwa sälgbare, med ägarnes skiälige utkomst. Alle desse förenämde städers rörelse, är altså af en oumgängeligit sammanhang, grundat på deras naturliga behof och utkomster, samt stadfäst, igenom allmänna handelsordinantier och serskilte privilegier. Den minsta rubbning häruti kan ej annat, än åstadkomma osäkerhet och willerwalla uti näringarne, minska och uppehålla handelens ordenteliga lopp, sättia cronans inkomster uti owisshet, samt betaga riket den styrka och förkofring, som det af ordentel. idkade handelsrörelser bör kunna sig förwänta. Men ehuru synbart det sålunda må wara, att den föreslagne stapelrättigheten för städerna i Öster- och Västerbottn, hwarigenom de skulle komma, att skilja sig ifrån den förbindelse, och den handelsgemenskap, som de nu med Stockholm äga, nödwändigt måste medföra alla de swåra påföljder, som här ofwan blifwit anförde, har dock borgareståndet funnit detta ämne wara af så öm beskaffenhet, att det mera omständeligen förtienar, att utredas. I detta afseende förekommer altså först den fråga, huruwida den föreslagne stapelrättigheten för de öster- och västerbottniske städerna kan tillskynda riket någon nytta, eller uti hwad del skadan sig visar. Och därefter, om icke desse städer i sielfwa wärket kunna wara äfwen så wäl belåtna med den handel, som de hittils idkat på Stockholm. Det lærer aldrig med någon sannolikhet kunna sägas, att Stockholm någonsin wägrat emottaga öster- och västerbottniske samt västernorrländske städernes producter, så wida afsättningen därpå stått att winnas; och sålunda kan ej eller supponeras, att wåre exporter skulle kunna få wärkelig tillökning däri genom, att desse städer wunne stapelrättighet. Twärt om, är det en san-

ning, som andre rikens exempel och vår egen ärfarenhet nogsamnt bestyrkt, att en förmögen och folckrik handelsstad, kan åstadkomma större både in- och utrikes rörelse, än samma stads styrka, uti folck och penningar fördelad emellan flere smärre städer, förmår uträtta. Om altså de öster- och västerbottniske städerna komma, att sielfwe på utrikes orter, bestrida deras handel, som de hittils besörjt igenom Stockholm, så wunnes ej annat, än att styrkan onödigtwis fördeltes, och flyttades ifrån en ort, som äger bättre medel och utvägar, att afsätta rikets producter uti sista handen, och återhemta dess behof utur den första, till någre andre platser, som hafwa ringa förmögenhet, och än mindre ärfarenhet, att skiöta ett så granlaga näringsfång, på sådant sätt, att någon betydande nationell fördel deraf kan ärhållas. Hwarföre ock, som de öster- och västerbottniske städernes belägenhet gemenligen ej tillåter dem, att nyttia sjöfarten öfwer 4 månader, om året, och utom dess betager dem tillfälle, att få så tidige kundskaper, som böra gifwa anledning till rigtige handelsförsök; så är all liknelse, att utom något enda skiepp, som till äfwentyrs komme att afgå till Lissabon för saltets hemförsell, förenämde städer skulle wara nödsakade, att inskränka deras handelsspeculationer innom Östersjön och de närmaste orter, på hwilcka de öster- och västerbottniske städer, såsom nybegynnare uti utländsk handel, lättast kunna winna correspondence och bekantskap. Hwarigenom altså stapelen af swänska producter å nyo torde komma att blifwa uti de gamle hansestäderna och desse med det samma få ett önskeligit tillfälle, att med vår egen, så illa använde styrka, skada vår handel och siöfart, samt i de uplysta tider, som wi nu belefwa, ännu en gång winna deras förkofring, af våra felsteg, på samma sätt, som de tillförene mått wäl af vår fordna okunnoghet.

Lybeck, med flere slike städer, skulle gärna taga emot tiära och bräder, emot betalning i reda penningar eller wahrer, och de öster- och västerbottniske städerna få beqwämast deras behof af salt och andra wahrer, utur andra och tredje handen, hwartill förordningen om salthandelen af d. 27 Julii 1731,¹⁴⁸³ för dem wore lämpelig. Holland skulle på samma sätt, och emot en lika förwandling, wara tjänstfärdigt att emottaga de öster- och västerbottniske städernes exporter. Men på Portugall kunde de ej afsättia öfwer 1 000 tunnor tiära, och hwad

---

¹⁴⁸³ Tryckt förordning 27 juli 1731: *Kongl. Maj:ts nådige Förordning Angående Salthandelen.*

deras bräder widkommer, så är till märkandes, att då ett skiepp allenast därmed skall lastas, så är tredjedelen af skiepsrummet utan nytta, uptagit af stenballast, emedan skeppet ej annars kan segla. Hwarjämte och som utom Amsterdam och London, få orter i Europa finnes, som consumera hela ladningar af tiära eller bräder, utan desse waror, om de skola kunna säljas med någon fördel, fordra, att wara assorterade med många articlar, som de öster- och västerbottniske städerne ej äga, eller för deras aflägsenhet ej kunna nyttia; så följer deraf, att desse städer, med deras wahror, skulle öfwerlasta förenämde orter, förderfwa priset, och med ett ord, i brist på nog styrka, kundskap och ordning, försätta hela handeln uti största oskick och förlägenhet. Men desse här omförmälte olägenheter är ej de enda, som, igenom den i fråga warande stapelfriheten, wid sakens första påseende, sig wisa. De påföljder däraf, som träffa vår stångjärnsafsättning, och i sin omgång måste falla till gravation för Bergslagen, torde ej wara mindre betydande.

När ett skiepp ifrån Stockholm förer till Lissabon 1 skieppund järn, till 2, 3 a 4 testons frackt, som är 2, 3 a 4 d:r k:mt, och söker med bräder och annan lätt last fylla skieppsrummet, så kan järnet bringas till afsättningsplatsen, med så ringa bekostnad, som kan stå tillsammans med järnets inkiöpspris, hwilket måste betalas i Sverige, och dess försälgningspris, som kan ärhållas i Portugall. Men när Vesterbotns bräder saknas i Stockholm, så blifwer frackten till det minsta 10 d:r k:mt, för ett sk:ppd järn; och då måste jernet i Sverige, antingen stadna qwar osåldt, eller lemnas till 6 a 8 d:r k:mt bättre pris, om därwid skall wara någon utkomst. På samma sätt är det jämwäl med vår stångjärnsafsättning på de¹⁴⁸⁴ medelländske orterne. Marseille emottager årligen ifrån Sverige 20 000 skieppund järn, och dess frackt har ofta warit 2 franska livres, eller 3 ½ a 4 d:r, wid ordinair wäxelcours. Men då ladningen ej kan sorteras af åtskillige skrymmande wahror, så lærer näppeligen härifrån något sk:ppd järn mera kunna ditföras, emedan det ej tål 12 a 15 d:r frakt. Och lærer det sålunda ej behöfwa något bewis, att den sökta stapelrättigheten passar sig ganska illa med Sveriges oumgängeliga interesse, att lämpa dess anstalter efter Ryssland, med täflan uti stångjärnsafsättningen på de medelländske orterne, hwartill samma rike, i anseende till flere dess dyrbara wahror, såsom jäster, caviar, med mera, hwilcka ensamme

---

¹⁴⁸⁴ Härefter i protokollet: *i*.

bära frakten, så att det ryska järnet, såsom underlast i skieppen, kan till förenämnde orter föras fraktfritt, redan framför Sverige äger wisse wäsäntelige och betydande fördelar.

På samma sätt, är det äfwen lätt att döma, hwad fördelar Holland, igenom ett sådant betingande af wåre, till de medelländske orterne afgående skieppsladningar, skulle winna, att med wåre producter förse desse orter, på lättare sätt, än wi sielfwa, under sådane omständigheter, skulle kunna det åstadkomma, samt sålunda efter hand tränga oss utur den frakt fart, som nu utgör en af Sveriges mäst betydande handelsrörelser. Och synes det jämwäl blifwa en nödwändig påfölgd, att Bergslagen i sinom tid skulle ej allenast få lära den tunga, som desse nye stapelstäders sökte handelsrättigheter nödwändigt måste föda af sig, utan och sakna nödigt biträde, af victualier, bräder och flere förlagspersedlar ifrån Stockholm, som, då dess rörelse med de öster- och västerbottniske städerna, på förenämde sätt, blefwe afskuren, och deras behof ej längre wore reciproqve, måste befinna sig uti största förlägenhet, att kunna förse dess egne inbyggare med nödwändig tillgång af lifsmedel, till dragligt pris, och änn mindre kunna därpå något aflåta till andre inrikes orter och upstäder, som warit wane, att undfå slike deras behof ifrån Stockholm.

Borgareståndet föreställer sig billigt, den klagan och det allmänna missnöije, som härigenom skulle upwäckas hos både högre och lägre, och fruktar nog, att man wid en sådan swår belägenhet, finge gripa till det ömkeliga hjelpemedlet, som, enligt fordna tidens handlingar, och innan wåre handelsförfattningar woro stadgade, finnes wid en sådan förefallen brist, hafwa blifwit nyttjadt, bestående däruti, att landshöfdingarne i ortarne blefwo anbefalte, tillhålla allmogen, med twång, att åstadkomma tillförsel af nödige victualiepersedlar.

Det synes jämwäl förträna, att eftersinnas, huruwida cronan, som hittills af Öster- och Västerbotns producter fått dess fulla tullafgifter, med wanlig kostnad kunde äfwen hädanefter wara säker derom, wid den sökte stapelrättighetens bewiljande för de öster- och västerbottniske städerna. Men om ock detta skulle medgifwas, så blifwer ändå frågan, om det med en försigtig hushållning kan wara enligt, att, wid wår närwarande folck- och penningebrist, lägga grunden till en ny inrättning, af 5 stapelstäders sjötullsbetjäning, som från nyttige handteringar borttager flere arbetande händer, och bringar cronan på en ny årlig utgift af en betydande summa, då likwäl ingen apparence är, att den sökte stapelstadsinrättningen i längden kan bära sig, än mindre,

att den kan tillskynda riket någon wärkelig nytta. De öster- och västerbotniska städer kunna ej eller, med den sökte stapelrättigheten, för sig sielfwe winna annat ändamål, än de redan äga, till alla dem nödige delar; emedan desse städers inwånare, långt för detta, fullkomligen nyttiat den frihet till deltagande uti sjöfart, som ¹⁴⁸⁵ års kongl. förordning dem och alla rikets undersåtare tillägger.

De sälja ofta deras furuskiep till Stockholms handlande, med wilckor, att $\frac{1}{4}$ - eller $\frac{1}{8}$ -del, måtte blifwa för deras egen räkning.

De använda till aflastningen sine orters producter, och nyttia således i sjöfarten både wahrer och skiepp. De hitkomma med deras victualiepersedlar, som här nödige äro, och försälja dem alltid emot contant, och det salt, tillika med andra wahrer, som med deras skjepsandelar hemkomma, tjäna till ballast för deras hemgående fartyg. De åtniuta, efter en fastställd lag, en fullkomlig och oinskränckt frihet, att dela och reda i så många skiep, som deras förnödenhet medgifwer. De taga all fördel af utgående och hemkommande wahrer, för deras andelar, och kunna således ej med skiäl klaga öfwer något twång uti deras rörelse.

Borgareståndet gör af alt detta den slutsats, att den af den öster- och västerbotniska städerna sökte stapel rättigheten skulle, i händelse den bewiljades, utan all nytta för dem sielfwe, åstadkomma en obotlig rubbning uti hela rikets handel, minska vår järnutskjeppning, betunga järnberglagen, förderfwa Stockholms handelsrörelse, förorsaka brist och dyrhet på nödiga lifsmedel, och bringa cronan på nya utgifter, utom flere synbare olägenheter, som omständeligen kunde ådaga läggas, om saken i sig sielf ej medförde så tydeliga wedermälen och skadeliga påföljder. Och som de öfrige respective stånden ej mindre, än borgareståndet, hafwa sig rikets gemensamma wälfärd om hiertat, och om hwarje stads och orts bestånd, samt bergsbrukets och handelsrörelsernas behöriga gång och befrämjande, äro med borgareståndet lika ömsinte, så gör borgareståndet sig fullkomligen försäkrat, att en wälment underställning i så betydande ämne ej kan wara misshagelig, utan twärt om wärka ett sådant beslut, som är enligt med rikets wärkelige nytta, borgareståndets privilegier, samt den allmänna fri- och säkerheten. Eljest ock, som ingen handlande nation gärna uptäcker i publike skrifter och acter alla till en för riket nyttig handel hörande speculationer, så håller borgareståndet, af ömhet för sitt fäder-

---

¹⁴⁸⁵ Tomrum lämnat i prot.

nesland, betänckeligit, att här upprepa de mångfaldige, och riket högst ömande omständigheter, som sig i denne saken förete; hwarföre ståndet, som will wara fritt ifrån förebråelser i framtiden, då fölgherne sig ofelbart wisa måste, icke eller nu kan sig slutel:n utlåta. Hwilcket genom utdrag af protocollet, med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁴⁸⁶, ang:de huru hädanefter med låhn i banquen å fastigheter kommer att förhållas, så å landet, som i städerna. Gifwandes secrete utskottet wid handen, att den författning blifwit tagen, det hädanåt på allehanda fast egendom å landet, ej må af banquen lånas mer, än hälften af dess wärde; men å hus och fastigheterna i städerna allenast en trediedel af wärdet, undantagandes magaziner och fabriqwehus, å hwilcke hälften af wärdet må lånas, när de så wäl som förenämde äro bygde af sten, å fri och egen grund, samt försäkrade; men eljest intet. Med mera detta protocollutdrag, angående årliga afbetalningen, innehåller. Ut in actis.

Herr borgmästaren Schauv: Alt det öfrige har sin rigtighet, men däruti kan jag ej finna mig, att här will förordnas, det ingen skall få låna å hus i städerna, så framt de icke äro försäkrade. Om detta fastställes, får ingen, utom Stockholm, låhna något på hus, ty de finnas ej annorstädes försäkrade. Och bör fördenskull denna mening således ändras, att här sättes, *försäkrade hus i Stockholm, och oförsäkrade i de öfrige städerna, enär giltig borgen ställes.*

Herr handelsman Bagge: Som Giötheborg är en fästning, så finnes där inga fria tomter, och fölgakteligen får ingen låna å de bygde husen; och som detta länder till nachdel för husägarna, så anhåller jag, att denna olägenhet må afhielpas.

Härmed instämde herr bundtmakaren Qviding.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende må hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁴⁸⁷ af den 23 i sidstledne månad, angående lieutenanten Magnus H. Brummers, å egne och de flere med honom wid Anclams öfwergång fångne officerares wägnar, gjorde ansökning, att, wid förefallande vacancer innom regementet, niuta beford-

---

¹⁴⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 66.

¹⁴⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 67.

ran, efter tour och anciennité, emedan med honom och dem skall vara helt annan beskaffenhet, än med de öfrige fångne officerare. Men emedan secrete utskottet funnit ingen annan skillnad vara dem imellan, än att desse wid Anclam fångne wistas hemma i landet, efter capitulationen, och de öfrige emot förskrifning, ty finner secrete utskottet vara bäst, att med deras befordran på enahanda sätt förhållas; tillstyrkandes secrete utskottet, att de som hederligen och wäl sig förhållit, böra bibehållas wid deras tour, så att de, efter ändad fångenskap, obehindrade måge niuta deras tour till godo, framför dem, som imedlertid kunnat blifwa dem föredragne.

Herr talman frågade, om icke detta secrete utskottets extractum protocollii fingo bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr rådman Hylphers: Jag inlemnade sidsta plenidag ett memorial,¹⁴⁸⁸ hwilcket och då uplästes, ang:de landttullarnes indragande. Jag förbehöllt mig då, att få gå dermed till de öfrige respective stånden. Detta ärende kom då att hwila. Och således måste jag nu förnya min begäran; och håpas jag så mycket mera bifall härutinnan, som jag därtill äger rättighet enligt riksdagsordningens 11 §.

Herr talman: Som här uti detta memorial angifwes, att samtelige städerne hafwa 30 000 tunneland jord, och att wid pass 100 000 mantalskrifne personer finnas i städerne, så fruktar jag, att detta torde hafwa en elak wärkan, och gifwa de öfrige stånden en sådan uplysning, som kunde föranlåta dem, att wilja i bewillningen alt för hårdt belasta städerne.

Härmed instämde herr borgmästaren Johan Boberg till alle delar.

Herr borgmästaren Schauv: Folckenummern i städerne är nogsammt förut bekandt, äfwen som hwad här nämnes om städernes jord; så att det ej kan giöra stort till saken. Jag tycker mig och hafwa orsak, att tro, generaltullarrendesocieteten skulle vara nögd härmed. Men frågan är, om städerne äro härmed hulpne; wore det icke nödigt, att en gång wisa de öfrige stånden, att städerne betala wist hälften, om icke mera, af hela rikets inkomster. Alle i städerne inkommande, och från sjöstäderna utgående wahrer, måste betala tull och andre afgifter; om en noga specification häröfwer uprättes, skall min utsago blifwa aldeles bewislig. Imedlertid skrika de öfrige stånden på städerne, och wilja än vidare belasta dem, samt skudda afgifterne

---

¹⁴⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 214. Se bil. 7.

ifrån sig, ehuru de nu mera dragit största delen af näringsfången ifrån städerna till sig.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag ärhindrar mig, att herr rådman Hylphers hade samma idé sidstledne riksdag, som nu. Måne det icke wore nödigt, att taga detta ärende under närmare öfwerwägande, och om det bifalles, låta det afgå tillika med de af herr borgmästaren Schauv andragne considerationer.

Herr borgmästaren Schauv: Idéen kan icke i sig sielf särdeles wara mig emot; men jag fruktar, att om wi komma fram dermed, torde de öfrige stånden icke willja taga någon del uti de projecterade afgifterne, utan påstå, att som tullarne angå städerna, så måge de ock ensamma betala alt sammans. Imedlertid wore nyttigt, att någre ledamöter måge träda tillsammans, och närmare öfwerwäga detta ärende, samt aflemna deras tanckar däröfwer.

Herr talman: Om det af herr rådman Hulphers inlemnade project skall wärkställas, måste alla tullar uphäfwas; och huru detta må kunna låta sig giöra, utan våra manufacturers yttersta ruin, och rikets oboteliga skada, det begriper jag icke. Det är oss allom bekant, och en hos alle wäl inrättade samhällen antagen grundsats, att tullarne äro de, som skola styra all nyttig handel och rörelse, hwaräst detta styre icke finnes, måste alt sammans råka i yttersta oreda. Lurendrögaren får då yppet spel, att införa alt hwad han behagar, och således ruinera våra manufacturer, samt försnilla cronans inkomster. Det lærer fördenskull wara nödigt, att deputerade nämnas, som kunna taga detta ärende, under närmare öfwerläggning.

Herr borgmästaren Hanqvist: Ingen kan neka herr rådman Hylphers, att gå med sitt memorial till de öfrige stånden. Men jag tror dock, att han antager de deremot anförde considerationer, och således låter memorialet hwila.

Herr rådman Hylphers: Jag äger rättighet, efter riksdagsordningen, att få, sedan jag mitt memorial anmält, gå dermed till de öfrige stånden. Och jag förbehåller mig, att få niuta denna rättighet till godo.

Herr talman frågade, om ståndet behagade bifalla, att herr rådman Hylphers må gå med detta sitt memorial till de öfrige stånden. Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Hanqvist och¹⁴⁸⁹ ellofwa herrar ledamöter deputerades till de öfrige stånden, att aflemna ståndets extractum protocoll¹⁴⁹⁰ angående de 5 tillärnade stapelstäder, wid hwilcket tillfälle jämwäl skulle anmälas, att ståndet anser den af Kongelf sökte stapelrätt, af lika beskaffenhet, med de uti extracto protocoll¹⁴⁹¹ omrörde fem stapelstäders ansökning. Men will dock, genom utdrag af protocollet, närmare yttra sig däröfwer nästa plenidag.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁴⁹¹ ang:de lieutenanten wid Tavastehus lähns regemente, Gustaf Fridrich Ehrenstolpes hos Kongl. Mai:st giorda underdåniga ansökning, om tillstånd, att få bortaccordera sin lieutenantsindelning, i anseende till dess swåra wid Ferbelin undfångne blessure, då det ena lårbenet blef honom afskutit, samt tillika blifwa hugnad med majorsfullmagt i arméen, och med pension, till dess han kan blifwa så frisk och färdig, att han åter kan giöra tjenst, och få indelning. Och som denna lieutenant tient med mycken heder, alt sedan år 1736, och biwistat icke allenast alle wid swänske arméen sedermera förefallne krigstillfälligheter, utan och år 1748 campagnen i Flandern, wid franska arméen, till dess han år 1758 då han hade den olyckan att på sätt, som sagt är, blifwa blesserad, ty hemställer secrete utskottet, till riksens ständers öma behiertande, om icke lieutenanten Ehrenstolpe, utom tillstånd till accord och lieutenantspension, hwartill han, efter pensionsreglementet, är berättigad, må huggas med 300 daler silf:rmts årlig pension, af den fond, som till besynnerliga krigstienst¹⁴⁹¹ers belöning, kan blifwa utsedd.

Herr talman hemställte, om icke detta secrete utskottets hemställande fingo bifall.

Hwilcket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Sacklén: Som jag håller före, det icke hafwer warit ståndets mening, då ståndet beslutit, att icke emottaga flere tienstesaker, de gamle och wälförtiente män skola uteslutas ifrån den förmån, att få accordera bort deras innehafwande ämbeten; så får jag lof, att wid detta tillfälle, anmäla herr landshöfdingen Broman, till en sådan förmåns åtniutande.

Ståndet yttrade sig wilja framdeles, när tienstesakerne företagas, tillse, huruwida en sådan förmån kan herr landshöfdingen Broman bewiljas.

---

¹⁴⁸⁹ Upprepat i prot.

¹⁴⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 180. Se ovan vid not 1482.

¹⁴⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 68.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum af den 15 i sidstledne månad,¹⁴⁹² ang:de lotsarnes på Signells skiär wid Ekerö, Anders Hanssons och Johan Holmbergs giorda ansökning, om något ytterligare understöd, i anseende dertill, att desse lotsar, wid detta deras hemwist, som är en bar klippa, hwarken hafwa åker, äng eller wedbrand, men likwäl för de resande, som fara påstvägen öfwer Ålands haf, måste hålla husrum, värme och annan beqwämlighet, samt wid wisse tillfallen jämwäl förplägning. Tillstyrkandes secreta utskottet, i anledning af anförde skäl och omständigheter, det måtte berörde lotsar ärhålla en årlig tillökning af sex tunnor spannemål, i förberörde deras hittills åtniutne ringa understöd.

Ståndet biföll detta tillstyrkande.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum,¹⁴⁹³ ang:de bokhållaren wid amiralitetscommissariatet i Giötheborg, Johan Vernes deröfwer anförde beswär, att då bemälte amiralitetscommissariat, år 1758, kommit att uphöra, och han med den öfrige civilbetieningen, med bibehållande af deras löner, således blifwit tjenstfrie, de 100 d:r s:rmt som honom till skrifwarehjelp warit bestådde, blifwit, till besparing i staten, indragne. Anhällandes Verne, att desse 100 d:r s:rmt måge honom återställas, till dess han till annan syssla kan blifwa befordrad. Men som desse 100 d:r icke kunna anses, som någon lön, utan äro en skrifwarehjelp, som borde indragas, när arbetet uphörd, ty hade secreta utskottet icke kunnat styrka till bifall i denna ansökning.

Ståndet fant skiäligit att bifalla detta extractum protocollum.

Uplästes ett utdrag hållit i kongl. rådkammaren, den 17 Junij sidstledne,¹⁴⁹⁴ ang:de kongl. bergs- och commercecollegiernes yttrande, öfwer det förslag, som riksens ständer, år 1752, upgifwit, till wisse metallers förädlande, och åtskillige metallers efterletande här i riket.

Ståndet fant godt, att remittera detta ärende, till secreta handels- och manufactur- och bergsdeputationernes utarbetande.

Uplästes å nyo bondeståndets extractum protocollum,¹⁴⁹⁵ angående capitainen Lars Brincks förde klagan deröfwer, att urskillningsdeputationen afslagit dess andragne beswär, öfwer liden praejudice. Och som capitainen

---

¹⁴⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 69.

¹⁴⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 70.

¹⁴⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 30.

¹⁴⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 28.

Brink, såsom frånvarande, icke kunnat hafwa sig den omständigheten uti urskillningsdeputationens instruction bekandt, att beswären bordt förrut hos Hans Kongl. Mai:st anmälas; ty håller bondeståndet före, att de måge uptagas, och till secreta deputationen remitteras.

Detta extractum protocollis bifölls.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren, den 5 Aug. sidstl.,¹⁴⁹⁶ hwaruti tillkännagifwes, att Kongl. Mai:st i nåder godt funnit, att ytterligare förklara, huru de sjömän, hwilcke, efter antagen tjenst på något skiepp utan liden brist af underhåll, derifrån utomlands rymma, och, efter tagen flygt grepne, samt i riket åter införde warda, skola anses, till hwilken ända Hans Kongl. Mai:st låtit författa dess nådiga förordning, och den samma till riksens ständers yttrande aflemnat.

Denna projecterade förordning uplästes.¹⁴⁹⁷

Herr borgmästaren Cervin: Jag finner af denna projecterade förordning, att det skall ankomma på domarens bepröfwande, att lämpa straffet efter brottets swårare eller lindrigare beskaffenhet, och således låta den brottslige pligta med spö, eller wattn och bröd, efter omständigheterna. Om nu detta skall skie, är jag wiss derom, att man skall få se många olika domar, öfwer lika brott; hwarföre jag och finner nödigt, att ett wist straff utsättes.

Herr grosshandlaren Clason: Denna förordning angår egenteligen dem, som rymma utomlands, och där warda fasttagne, samt hemförde. Men huru skola de anses, som rymma utomlands, men sielfwe, efter någon tid, komma hem? De gå här, och giöra giäk både af capitainen och reddare, utan att någonsin för deras brått warda straffade.

Herr borgmästaren Schauv: Den, som rymmer, och fasttages utomlands, den bör straffas efter denna förordning; men den, som godwilligt sjelf kommer hem, bör, efter min tanka, så framt han ej begått något annat brått, wara fri. Ty om man straffar en sådan, lærer alla de öfrige nog akta sig, att någonsin komma åter.

Herr talman: I denna projecterade förordning undantagas de från straffet, som rymma, för bristande underhåll; men jag wet för wisso, att sådant nästan aldrig händer, utan skier det egenteligen i anseende till de större hy-

---

¹⁴⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 31.

¹⁴⁹⁷ Ibid.

ror, som de utomlands kunna ärhålla. Och således förtiena de, att alfvar-sammelige straffas.

Herr borgmästaren Lange upläste 4 § af 3:dje articulen uti reglementet, för koopvardieskieppare och skiepsfolck af d. 30 Mart. 1748,¹⁴⁹⁸ och ytt-rade sig härwid: Af denne § finner man, huru de komma att anses, som rymma, men ångrade sitt brott, och antingen antaga tienst på swenske skiepp utomlands, eller anmäla sig till pardons ärhållande hos wederbö-rande därstädes, eller ock sielfwe sig i riket inställa. Kongl. Mai:st will då, wid sådane tillfällen, bepröfwa hwarje måls särskilta beskaffenhet, huru wida en sådan må undgå det straff, han förtient. Och som detta lærer wara det bästa sättet, att förmå sådane rymmare att komma hem, emedan han kan hoppas, att slippa straffet, enär han sig godwilligt inställer; så håller jag före, att man gör säkrast, om man låter det förblifwa härwid.

Herr assessoren Anthonsson instämde härmed.

Herr borgmästaren Unger förklarade sig wara af samma mening, hwad dem angår, som godwilligt återkomma, men fant därhos nödigt, att wisse par spö måtte, uti denne projecterade förordningen, utsättas för dem, som utom lands rymma och fasttagas. I annorhändelse, och om det ankomme på domarens bepröfwande, kunde domarne ej annat, än blifwa olika öfwer lika brott.

Herr handelsman Bagge hölt häremot före, att det ej ginge an, att låta afstraffa sådane rymmare med spö; ty då wille ingen sjöman sedan tiena i lag med en, som på det sättet blifwit afstraffad. Utan borde straffet skie efter sjöwis, så att det ej länder till nesa för den straffade.

Herr borgmästaren Lange: För min del tror jag wara bäst, att wederbö-rande domare må ransaka öfwer en utomlands fasttagen rymmare, men, att sielfwe straffets hemställande, må hemställas Hans Kongl. Mai:sts be-pröfwande.

Herr borgmästaren Vallentein warder emot af den tancka, att wist straff wäl kunde utsättas, för de rymmare, som utomlands fasttagas och hemfö-res, men att straffet för dem, som godwilligt hemkomma, må, enligt 1748 års reglemente, ankomma på Kongl. Mai:sts bepröfwande.

Ståndet fant godt, att detta ärende må hwila.

---

¹⁴⁹⁸ Tryckt reglemente 30 mars 1748: *Kongl. Maj:ts Nådiga Reglemente Hwar-efter Coopvaerdie-Skeppare och Skeppsfolk hafwa sig at rätta.*

Herr borgmästaren Pihlgardt: Wid detta tillfälle, föränlåtes jag att påminna, om den olikhet, som är imellan sjömanshusen, i anseende till collecterne, och lærer fördenskull wara nödigt, att de städers fullmägtige, som hafwa siömanshus, måge sammanträda, och yttra sig häröfwer huru saken må kunna hielpas.

Herr grosshandlaren Clason: Här återstår ännu en olägenhet, som bör afhielpas. Det är bekandt, att sjöfolcket är blefwit så ganska otidigt, att ingen snart kan komma ut med dem. De fordra alt för dryga hyror, eller månadspenningar på resorne. När de äro hemma stadde, och man will hafwa dem att arbeta, för dagelön, stegra de den så odrägeligen, att man nu mera måste betala dem en plåt om dagen. Wille man taga andre arbetare, så låter det sig icke gärna giöra, och om någon af deras cammerater will arbeta för lindrigare dagspenning, sammansätta sig de öfrige och handtera honom illa, så att nödigt wara will, det sådan och annan öfwerdåd må hämmas. Till hwilcken ända extractum protocollii bör afgå, och saken remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationens öfwerwägande och yttrande däröfwer.

Herr talman: Detta kan beqwämligast skie, när den nu upläste projecterade förordningen, ang:de förrymde och fasttagne sjömän, kommer att slutel. afgiöras.

Herr borgmästaren Hanqvist och herrar deputerade återkommo; och berättade herr borgmästaren, att herr grefwen och landtmarskalcken yttrat sig, att det anmälte ärendet hade warit förehaft, men herr grefwen och landtmarskalcken trodde likwäl, att ridderskapet och adelen lærer företaga det å nyo, och se till, huruwida ridderskapet och adelen må kunna foga sig, i anledning af det nu aflemnade extracto protocollii. Hwad det anmälte ärendet, ang:de Kongelf beträffar, hade herr grefwen och landtmarskalcken frågat, om icke utdrag af protocollet deröfwer skulle aflemnas. Hwartill herr borgmästaren hade swarat Ja, och att det snart skulle inlemnas. Ärcke-biskopen hade icke vidare yttrat sig, än allenast begärt, att deputationen wille återbära prästeståndets hälsning. Otto Olofsson, som, under bondeståndets talmans opasslighet och bortowaro, fört klubban, hade lofwat, att bondeståndet skulle se till, huru wida någon ändring kunde skie i ståndets fattade beslut.

Förehades å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁴⁹⁹ ang:de öfwerklagad brist och dyrhet på läder och papp.

Uplästes särskildte votum i detta mål.¹⁵⁰⁰

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag har wäl begärt, att en sådan författning må tagas, hwarigenom brist och dyrhet på läder må förekommas. Men min mening har aldrig varit, att någons wälförwärfwade privilegier skulle derföre uphäfwas, och att fabriquesinteressenterne, som nedlagt så mycken kostnad, skulle ruineras. Och är jag fördenskull så mycket mera nögd, som jag hörer, att på fabriquen finns godt förråd, både på hel- och halffärdigt läder, samt råhudar. Jag tror ock, att prisen lærer snart blifwa lindrigare, enär kriget uphörer, och coursen kan fällas. Imedlertid kan regeringen hjälpa saken, efter omständigheterna.

Herr assessoren Anthonsson: Det är sant, att jag, i anledning af mine committenters anmodan, har anfördt beswär, öfwer brist och dyrhet på läder i landsorterna. Men sedan jag nu mera wet rätta orsakerna därtill, och att skulden icke egentel:n berodt på fabriquesinteressenterne, så kan jag så mycket mindre yrka mine committenters begäran, som jag har mig be- kandt, att fabriquesinteressenterne giordt alt hwad de kunnat, och att de till den ändan nedlagt i deras fabrique flere tunnor guld, utan att hafwa åtniutit något det ringaste understöd af publique medel. Hwarföre ock emedan de af riksens ständer blifwit försedde med privilegier, och på god tro gådt in uti en så kostsam, som för riket nyttig inrättning, så böra de och bibehållas, wid deras wälförwärfwade rättighet, så mycket mera, som de wid fabriquen hafwa ett så godt förråd af läder, dels hel- dels halffärdigt, samt råhudar, att de kunna förse större delen af riket med denna wahra. Handtwärkarne äro sielfwe skulden till deras tillwärknings dyrhet: det will jag bewisa, med ett försök, som jag giordt, och funnit, att till ett par stöflor, fordras ej mera läder, än för sju plåtar; men icke dess mindre tar skomakarne dubbelt, och wäl mera. Till att hämma skomakarnes skamlöshet, borde man lemna frihet, att införa färdige giorde skor och stöflor; då tror jag att man snart skulle finna, att läder, eller godt kiöp på skor, ej skulle fela. Och som således ej är bewist, att i riket är wärkelig brist på läder, så håller jag före betänckeligit, att förbudet uphäfwes nu genast; men wäl må

---

¹⁴⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 35.

¹⁵⁰⁰ Ibid.

Hans Mai:st tillstyrkas, att, efter närmare bepröfwade omständigheter, låta läder inkomma, emot behörig afgift.

Herr handelsmannen Bagge: Till att undwika widlyftighet, will jag säga, att jag i det mästa är ense med det, som herr assessoren Anthonsson nyss anført. Jag will allenast lägga härtill, att jag håller före, det dyrheten på skor bör tillskrifwas både lädret och skomakaren. Lädret måste wid närwarande conju[n]ctur nödwändigt wara dyrt, hälst då det tillwärcas af utländske hudar och skin. Men med skomakaren bör skie någon jämnkning; ty han är alt för tilltagsen. At ingen särdeles brist kan wara på läder, dömer jag deraf, att jag warit föränlåten, att pantsättia öfwer 60 000 skållpund i banqven. Icke dess mindre bifaller jag betänckandet, dock med den tillägning, att regeringen tillåtes, att taga sådane mått, som kunna pröfwas nödige, i anseende till öfwerläders införskrifwande, samt lindring i afgiften på sålläder om så behöfwes.

Herr rådmän Hylphers: Här säges, att fabriquesinteressenterne ej fått något understöd af publique medel, till deras fabriques inrättning och drift. Detta låter ganska wäl. Men mig tyckes, att de fått ett nog stort understöd, enär författningarne till deras fördel äro sådane, att de få taga dubbelt för deras tillwärcningar, emot det de skiäligen borde kosta. Man påstår, att ingen brist är på läder. Men hwarifrån kommer då den allmänna klagan öfwer brist, som i orterne förspörjes? Detta har och nogsamt wisat sig, då wisse beställningar giordes af commissarbete. Skomakarne hade gärna welat åtaga sig det, men ingen tillgång fants på läder.

Herr handelsman Tottie: Deputationen tillstyrker, att öfwerläder skall få införas, emot 25 procentes ärläggande, räknadt efter wärdet. Detta tyckes wara nog drygt tilltagit, men som härhos mig är obekandt, om alle afgifterne härunder skola förstås, och om denna afgift skall tillfalla generaltullarrendesocieteten, så will jag gärna wara härom underrättad.

Herr talman: Betänckandet innehåller tydeligen, att denna afgift af 25 procent skall räknas i ett för alt, och att den samma skall endast tillfalla manufacturfonden; så att härom ej kan wara något twifwelsmål.

Herr handelsman Tottie: Om så är, bifaller jag betänckandet, dock med det förbehåll, att afgiften på sålläder må minskas, och att regeringen ej må tillåtas, att imellan riksdagarne utfärda något förbud, emot läders införsel.

Herr borgmästaren Kiörning: Man påstår, att ingen brist i riket är på läder. Men ståndets allmänna beswärs punct wisar ju tydeligen wederspelet.

Och som ståndet redan en gång antagit detta ärende, för ett almänt besvärsmål, så lærer det och därwid böra förblifwa, och lädrets införssel tillåtas. Man will ock säga, att lädret icke är dyrt. Men ho ser icke, att prisen derpå upstigit, till en snart sagt odrägel. högd, hwarföre och lærer wara nödigt, att afgiften derpå må minskas, så att wahran må kunna ärhållas till någorlunda skiäligit pris. Jag beklagar, att fabriquesinteressenterne nedlagt så store omkostnader. Men på det allmänheten ej må blifwa, genom dyrheten, altför mycket lidande, hemställer jag, om icke den lindring i afgiften, som kunde skje på utländskt läder, måtte kunna ärsättias fabriquesägarne på annat sätt, så att både de och allmänheten måge ställas någorlunda klageslöse. Detta tyckes mig kunna, och böra skie, så mycket mera, som ståndet uti ett dess extracto protocolli redan begiärt lindring i afgiften på lädret. Hwad skomakareämbetet beträffar, så måste det, som alle andre, inrätta priset på dess förfärdigade wahra, efter ämnets inkiöp. Är lädret dyrt, måste skomakaren taga sitt igen på dess wara; och twärt om.

Härmed conformerade sig herr bundtmakaren Qviding till alle delar.

Herr grosshandlaren Clason: Herr assessoren Anthonsson har redan anført alt det jag ärat säga. Jag will allenast lägga härtill, att fides publica skulle alt för mycket komma att lida, om fabriquesinteressenterne icke bibehållas, wid deras wälfågne privilegier. Det bör så mycket mera skie, som de på intet sätt kunna sägas, wara skullden till dyrheten på lädret, hwilcken, som alt annat härrörer af den alt för högt uptagne wäxelkursen. När den samme faller, måste och dyrheten uphöra i proportion.

Herr borgmästaren Sundblad: Sjelfwa rättwisan fordrar, att fabriquesinteressenterne bibehållas wid deras privilegier; ty annars kan ingen wåga, att gå in på god tro, uti någre nyttige inrättningar. Här klagas öfwer brist och dyrhet på läder. Det kan så wara. Men mitt ämne är nu icke att pröfwa, om det wärkeligen så är, ej eller att undersöka egenteliga orsakerne dertill, som lära wara flere. Jag will allenast påminna något, som förfarenheten i alla tider wisat, neml:n, att alle nye inrättningar fordra stora omkostningar, och hinna sällan i en mans ålder, till sådan mognad och fullkomlighet, att de kunna täfla i tillwärkningens godhet och pris, med de äldre wärken. De stora omkostnader, som wid sådane nye inrättningar i början ärfordras, äro ock orsaken, att wärken ej kunna komma sig före, eller äga bestånd i längden, så framt de icke undfå en sådan upmuntran, som efter deras omstän-

digheter är afpassad. Detta bör skie, dels genom en sådan betalning för tillwärkningarne, som någorlunda kan löna mödan, dels och genom præmier af manufacturfond. Detta hafwa alle wälbestälte samhällen i aktagit, och det samma giöra de ännu, samt finna sig wäl därwid. Och bör förden-skull sådant jämwäl wid detta tillfälle icke utur akt låtas. Om annars skier, och wärket ej understödies med upmuntran, in till dess det hunnit fatta så faste rötter, att det kan bära sig sielft, måste man, till rikets oboteliga skada, ärfara, att det snart förfaller, och går under. Rom war ej bygd på en dag. Icke eller kan en ny och kostsam inrättning på kort tid komma till stadga. I anseende härtill betalar jag häldre tillwärkningen något dyrare, än äljest, enär inrättningen derigenom kan äga bestånd, och komma till sådan mognad, att framtiden får niuta ett bättre pris. Hwarföre jag och bifaller betänckandet till alla delar.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här säges wäl, att brist är på läder i riket. Men frågan är, om det sig så wärkel:n förhåller. Man beropar sig, till bewis, på ståndets härom anförde beswär. Men ehuru § antog för allmänt beswär, så wet jag dock icke af någon klagan. Åtminstone har icke jag tagit någon del däruti, eller haft någon commission derom från min stad. Det samma lära och flere kunna säga med mig. Och om man will tillstå sanningen, så lærer man måst medgifwa, att aldrig någon wärkelig brist warit på det finare lädret, hwarom likwäl nu egenteliga frågan är, ehuru något sådant kunnat existera med det grofwa, som godt åt till commissarbete. I anseende hwartill jag håller före, att till regeringens försorg må öfwerlemnas, att tilstådja införskrifning, när wärkelig brist yppar sig, men i annorhändelse icke. Man tycker, att lädret är dyrt, detta måste man till en del tillstå, men detta härrörer icke af bristen på wahran, utan af andre orsaker, som följa med närwarande conjuncture; och hwilcke uphöra, så snart den är förbi.

Herr rådman Lilja förklarade sig ense härmed, och lade härtill, att intet under kunde wara, om någon brist warit på det grofwa lädret, emedan det godt åt till skor, stöflor, sahlar, och andre behof för armeén. När kriget sluttes, uphöra desse behofwen, och fölgakteligen bristen. Imedlertid bifölle herr rådman deputationens betänckande i detta mål, hwarigenom bristen kan förekommas.

Herr borgmästaren Lange: Herr assessoren Anthonsson och herr borgmästaren Hanqvist hafwa redan anført, alt hwad jag ärnat säga. Jag will

fördenskull allenast något nämna, om dyrheten. Man tror, att fabriquesinteress[ent]erne stegrat deras tillwärkning för högt. Men jag kan försäkra, att det icke skiedt, och att de snarare arbetat med någon förlust, åtminstone hafwa de icke, på långt när, niutit sådan ränta, på deras instuckne capital, som de af annan rörelse kunnat ärhålla. Will man nu ändamålet, att fabriqven skall bibehållas, så måste man ock wilja de medel, som bidraga därtill, och de bestå uti en skiälig utkomst, elljest måste inrättningen nedläggas. Man tror, att om lädret får införskrifwas, skall man få bättre pris; hittils hafwa interessenterne hållit det någorlunda drägeligit. Men om införslen tillåtes, och deras afsättning aftager, måste de förhöija prisen. Hwarföre jag ock är af den tanckan, att betänckandet må bifallas, dock med den ändring, att förbudet ej må uphäfwas, innan regeringen finner det nödigt. Att skor och stöflor äro så excessivt dyre, det härörer förnemligast af skomakarne, som taga aldeles en oskiälig arbetslön, och detta bör hämmas.

Herr borgmästaren Cervin: Jag will allenast yttra mig öfwer 2:ne omständigheter, som lära böra i akttagas, och med dem bifaller jag betänckandet: 1:mo att regeringen ej må lemnas tillstånd, att ändra ständers författning, ang:de lädrets införsel. Detta är en så mycket mera angelägen punct, som hos oss är i friskt minne, hwad städerne lidit igenom förbuds-förordningen; och dess utom strider ett sådant förfarande emot ständers rätt. 2:do att det engelske garfwerisättet bibehålles, och interessenterne ej tillåtas, att garfwa med biörkbark; ty om det skier, uphörer engelske arbetssättet, och då är allmenheten ej mera hulpen, än genom de wanliga garfwerierne hade kunnat och bort skje.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag bör gifwa wid handen, att ett särskildt betänckande kommer ifrån deputationen, angående denna senare omständigheten, så att all discours härom nu är onödig.

Herr borgmästaren Pihlgardt: För min del håller jag före, att det wore wäl, och nyttigt, om engelskt läder kunde beredas med biörkbark. Ty jag fruktar, att eke barken lærer snart börja tryta, och fölgakteligen blifwa ganska dyr.

Herr rådman Hanell: Här är redan nog talt i detta mål. Jag will fördenskull allenast gifwa wid handen, att Calmare stad icke klagat öfwer brist eller dyrhet på läder; fast mera hafwa garfwarne klagat öfwer bristande afsättning.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag har icke eller uti mine postulater något besvär, öfwer brist på läder. Sådant kan man wäl få; men att det är något dyrt, det härörer af beredningen. Till exempel, en hud kostar 20 d:lr, beredningen deremot 24 dito. Om denna kunde lindras, wore saken hulpen. Imedlertid är det billigt, att interessenterne bibehållas wid deras privilegier, och i anseende härtill, bifaller jag betänckandet, med den tilläggnig, att regeringen må äga tillstånd, att giöra ändring i författningen, om så behöfwes.

Herr rådman Plåt upläste följande dictamen ad protocollum i detta mål:¹⁵⁰¹

Att manufacturer och handaslögder uti ett land och rike aldeles äro af ett så stort wärde, och af så mycken betydelighet, att ett rike dem förutan omöijel:n kan hinna till en rätt makt och wälmåga, det täncker jag lærer ej kunna bestridas af någon, som saken noga efter täncker. Häraf följer, att manufacturer och handaslögder hos oss, äfwen som hos andre nationer skier, med all ömhet och omwårdnad handteras böra, och att inga författningar hos oss böra widtagas, som dem på något sätt skada och öfwer ända kasta.

När altså, i anledning af 79 § af det högtärade wällofl. ståndets allmänna besvär, den frågan upkommer, huru och på hwad sätt, den försporde bristen af dyrheten på läder och papp skall förekommas och botas, så lærer ej heller kunna förnekas, att ju de botemedel, som häremot widtagas, blifwa de bäste, som tillika befordra de inrättningsars bestånd, som med anseenl. bekostnad, så här i staden Stockholm, som på flere orter i riket, till läderberedning gjorde blifwit. Hwilcke torde ock befinnas i långt bättre tillstånd, än man sig gemenligen sig kan föreställa. Jag wet alt för wäl, att då de, som tillwärka skoarbeten, tillfrågas, hwarföre de tid efter annan stegra priset på de samma, så blir swaret detta, att de ej annat kunna i hänseende dertill, att lädret är så dyrt, äfwen som de der bereda läder swara, att de ej annat kunna, än dyrka läderpriset, i hänseende till bristen på hudar och skin. Men det hindrar likwäl icke mig, att tro häraf så mycket jag will. De kunna möijel. ej annat skiäl förebära, det må då äga grund eller ej. Jag medgifwer gjärna, att behofwet af en wahra och tillgången derpå är det, som egentel. determinerar dess wärde. Ju större behofwet är, och ju mindre tillgången, dess högre blir nödwändigt priset. Och så borde

---

¹⁵⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 215.

det äfwen wara twärtom. Men att detta ej altid träffar in, därpå är dagel:a förfarenheten, ett säkert bewis. Behofwet af en wahra och tillgången derpå, äro många förändringar underkastade, och derefter borde och priset rätta sig. Men, som detta icke altid skier, så hafwa och alle kloka regeringar warit omtänkte, att genom tienlige medel rätta den oordning häruti, som wisse personers egennyttia, och begärelse till oskiälig winning åstadkommit. Det lærer således ej kunna emotsägas, att man af priset ej altid kan med säkerhet döma om tillgången. Jag är i den delen i aldeles samma tancka, som herr assessoren Anthonsson, för några plenidagar sedan war, då denne sak i det högtärade wällofl. ståndet ventilerades, neml:n, att det dyra pris, som på skoarbeten finnes, till en del härrörer af skomakarnes oskiäliga winning på arbetslönen. Hwad jag, för min del, finner nödigt att tillägga, består däruti, att de, som äga garfwerier, och hafwa tillfälle, att upkiöpa oberedde hudar och skin, och sedan de beredde blifwit, dem åter bortsälja, giöra äfwen det samma. Det torde kunna bewisas, att de på sitt beredde läder och skin ej låtit sig nöija med mindre winning, än som 70, 80 a 100 proc., som är nog mycket, och alt för oskiäligt. Jag kan wäl icke weta, om så på alla orter händt. Men att så händt på den ort, hwarifrån jag är, det kan jag med så mycket större säkerhet säga, som jag sielf ärfarit, att den tid, då priset på en rå och oberedd oxehud warit 7 a 8 daler s:rmt, och för dess beredande till sålläder ej betaltes mera, än 2 d:r eller 2 d:r 16 öre silf:rmt, såldes likwäl en sådan beredd sållädershud ej under 17 a 18 d:r dito mynt, men braktes ännu till högre pris, då den minuterades. Och ehuru wäl wid samma tid genom boskapssiukan, blef så liderligit pris på ko- och oxehudar, att de som ägde garfwerier, fingo kiöpa sådane i hemlighet aftagne hudar, hundradetals för 12, 16 a 24 styfwer och högst 1 d. a 1 d:r 16 öre s:rmt, så minskades derföre intet priset på läder eller skoarbeten, utan war heldre, liksom en ny retelse, att än mer dyrka de samma. Detta med annat mera, af lika art och beskaffenhet, som kunde anförras, bewisar ögonskienligen, hwad som förrut blifwit sagt, att ett högt pris på en wahra, icke altid är ett tillförläteligit bewis på brist eller en otillräckelig tillgång deraf. Att skoarbeten stigit till en oskiälig högd, särdeles här i Stockholm, det kan icke nekas. Men det är och oförnekeligit, att det ej går an, att bota ondt, med hälften wärre.

Jag lämnar därhän, hwad wärkan en friare införsel af läder, än den secrete handels- och manufacturdeputationens betänkande föreskrifwer, skulle åstadkomma. Jag råder intet för, att jag, i hänseende

dertill, att priset på wahror öfwerstigit utomlands, tillika med wexelcoursen, likwäl tror, att saken blott derigenom intet wore hulpen. Men den swåra och för det allmänna skadeliga påfölgd, torde likwäl en sådan författning hafwa med sig, att de som med anseelig kostnad giordt inrättningar, till läders beredande och förytttrande, härigenom aldeles torde discourageras. Kan saken hielpas på annat sätt, hwarföre skall man då gripa till ett extremum, af en så swår consequence. Utaf secrete handels- och manufacturdeputationens inlemnade betänckande finner jag, att här i staden ingen brist är, hwarken på beredde eller oberedde hudar och skin. Det samma torde äfwen finnas på andre orter. Här af will synes följa, att rätta qvaestionen, icke är så mycket, huru bristen på lädret skall förekommas, som den, huru det odrägeliga pris på skoarbeten skall kunna fällas.

Nog finner jag, att vår, ej mindre än främmande regeringar, warit omtänkte på medel och utvägar, att bibehålla ett skiäligt pris på de mäst nödwändige tärande wahror, och att de till den ändan pröfwat skiäligt, att föreskrifwa dem, som med deras försäljande omgås, wisse taxor, hwaröfwer de ej skrida få. Men utom Saxen, wet jag ej någon annan nation, som betiänt sig af samma hälsosamma författning, till bibehållande af ett billigt pris på de mäst nödwändige nötande waror. Utaf en resebeskrifning, som här blifwit tryckt och utgifwen af en studerande,¹⁵⁰² som jag ej annat wet, än att han på publicque bekostnad rest på utrikes orter, har jag bland andre nyttige anmärkningar och reflexioner, som han giordt, öfwer Saxen, funnit, att ehuru wäl i Saxen, efter dess berättelse, ej skall wara bättre tillgång på skin och hudar, än här i landet; så har likwäl priset, för några år tillbakars, då han där warit, warit så drägeligit, att ett par skor där ej kostat mer i våra penningar, än som 2 d:r s:rmt, om jag rätt minnes. Orsaken härtill säger han vidare, är den, att äfwen som där, sättes taxa på, de mäst nödwändige nötande waror, såsom skor, och stöflor till exempel. För min del förstår jag intet, hwarför icke det ena skulle kunna practiceras, äfwen så wäl, som det andra. Jag begriper intet, hwarföre den ena handtwärkaren och borgaren bör mera wara frikallad, för att rätta sig efter taxa, än som den andre. Pröfwas taxor wara nödiga, att bibehålla tärande wahror i billigt pris, hwarför icke äfwen så nötande wahror? Detta är och det medel, som jag, för min del, till prisets fällande på

---

¹⁵⁰² Jonas Apelblad: *Rese-beskrifning öfwer Saxen* (Stockholm 1759).

skoarbeten, funnit nödigt, att till det högtärade wällofl. ståndets bepröfwande ödmiukel:n underställa. I öfrigit bifaller jag giärna secrete handels- och manufacturdeputationens wälgrundade betänckande, till alla delar, och samtycker icke till någon limitation häruti.

Herr assessoren Anthonsson: Det är bekant, att commissarbete ej förfärdigas af engelskt läder, och således har detta ej förorsakat bristen eller dyrheten därå. Utan härrörer sådant dels af wexelcoursen, dels och deraf, att oxarne och annan boskap äro nu dubbelt dyrare, än tillförene, och fölgakteligen måste priset på hudarne och skinnen ökas i samme mån. Men detta är ändå ej hufwudorsaken till dyrheten på skor och stöflor, utan den bör igensökas hos skomakaren, som bewisligen tager 7 plåtar för ett par stöflor mera, än lädret kostar. Detta går alt åt hos honom i wällefnd, i win, caffè och soker med mera, som hans hustru nödwändigt skall hafwa. Om denna osed afskaffas, kan skomakaren arbeta för ett skiäligt pris; men icke så länge detta får äga bestånd. Jag har mig bekant ett exempel, som wisar, att skor kunna ännu säljas för godt pris. Skomakarne i Carlshamn gjorde, som här och annorstädes: de stegrade priset på deras arbeten. Magistraten skaffade till staden en mästare, som åtog sig att arbeta för skiäligt pris; och detta wärkade så mycket, att man sedan den tiden fått ett par skor för 9 daler.

Herr Borgmästaren Cervin yttrade sig, att saken sig således wärkeligen förehölle, som nyss anført är; och lade härtill, att magistraterne borde hwar i sin stad, se till, huru sådant oskick må kunna rättas.

Herr rådman In De Betou: Det tillkommer icke magistraten, utan kongl. commercecollegium, att rätta detta missbruk. Berörde collegium har ock budit till att giöra det, men uträttat ingenting dermed.

Herr talman: Magistraten häri staden lät upkalla skomakareämbetet, och gjorde dem en alfvarsam föreställning, angående dyrheten på deras arbeten. Men desse föregåfwo deremot, att de icke kunde aflåta deras arbete för bättre pris, emedan lädret wore så ganska dyrt. Icke dess mindre pålade magistraten dem, att sälja för ett lindrigare pris. Häröfwer klagade de hos kongl. commercecollegium, som lät dem giöra profarbete, hwartill afwägsdes så mycket läder, som behöfdes. Men de brusto i profwet; härmed stadnade saken.

Herr borgmästaren Vallentein: Jag finner betänckandet wälgrundadt, och lemnar fördenskull mitt bifall därtill, dock med det uttryckeliga förbe-

håll 1:mo att den utsatte pålagan, 25 procent, ej på något sätt tillökes, 2:do att regeringen icke imellan riksdagarne gör någon ändring uti den föreslagne författningen, och 3:tio att secrete handels- och manufacturdeputationen alfwarsammeligen ser till, det man må få godt och dugeligt läder.

Herr åldermannen Holtz: Huru mycken räkning man må kunna göra sig på godt och dugeligt läder, wid Kongsholmsfabriqven, will jag bewisa med ett exempel. Interessenterne låto förfärdiga en brandspruta, att nyttia wid fabriqven, men de ägde icke sielfwe något läder, som dugde därtill, utan måste förskrifwa det från Engeland. Häraf må man döma, om deras tillwærknings godhet.

Herr borgmästaren Pihlgardt: För min del håller jag för bäst, att betänckandet må bifallas, med den tilläggnig, att till regeringens omsorg öfwerlemnas, att uphäfwa eller förnya förbudet, efter omständigheterna. Detta finner jag så mycket mera skiäligit, som det wore aldeles skadeligit, att låta införskrifwa utländskt läder, i händelse ingen wärkelig brist wore på inhemska tillwærkning.

Men åtskillige påstodo på en gång, att betänckandet borde bifallas med den tilläggnig, att regeringen ej må göra någon ändring emellan riksdagarne, uti den af deputationen föreslagne författning.

Herr talman: I anledning af discourserne, finner jag mig föränlåten, att hemställa, om icke deputationens betänckande i detta mål må bifallas, med den tilläggnig i påskriften, att afgiften till 25 procent, icke på något sätt tillökes, utan beräknas i ett för alt, samt att regeringen ej må imellan riksdagarne göra någon ändring, uti den nu af deputationen föreslagne författning.

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har närmare sedt på det af ståndet, för en stund sedan, remitterade utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren,¹⁵⁰³ angående wissa metallers förädlande och mineraliers upsökande. Jag sak[n]ar däribland en angelägen tillwærkning, som mycket hos oss brukas, och hwartill ämnen i riket finnas, neml:n blywitt, det lærer förden-skull wara nödigt, att ståndets ledamöter i deputationen påminna, och få laga, att blywitt må i riket tillwærkas.

Ståndet fant godt, att detta måtte skje.

---

¹⁵⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 30.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli,¹⁵⁰⁴ med anmälan, att hos prästeståndet i öfwerwägande kommit, huruledes de wid denne riksdag tillkallade herrar riksens råd skulle, icke utan alt för dryg känning, uti denna owanliga dyra tiden nödgas äfwentyra, deras egne förmögenheter, om de, enligt författningarne wid estatscontoiret, måste det första halfwa året tiena, med deras förrut innehafwande löner; i anseende hwartill prästeståndet tillstyrker, det måge rådslönerne, denna gång, och för desse herrar, dem beräknas från kallelsebrefwens data. Då deremot de förre, så indelte, som oindelte löner, samt öfrige förmåner, för samme tid komma att uti rikets cassa inflyta.

Herr borgmästaren Cervin och Finerus, herr handelsman Tottie och herr assessoren Anthonsson begärte, att detta ärende må hwila.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag kan icke finna, hwarföre detta ärende skall hwila, emedan det, som prästeståndet här tillstyrker, icke är något så aldeles owanligt, utan åtskillige gånger, wid slike tillfällen, tillförene skiedt. Utom detta tyckes det jämwäl ganska billigt, så i anseende till de dryge omkostnader, desse herrar riksens råd måste nu i början widkiännas, som den owanliga dyra tiden; så att jag, för min del, finner skiäligit, att bifalla detta extractum protocolli.

Herr talman: Jag bör påminna, att rådsämbeten icke är någre tienster, utan ett fullmäktigskap, hwartill de af riksens ständer blifwit kallade, så att författningen wid statscontoiret, att innehålla första halfwa årslönen, icke synes så egenteligen passa sig till dem. Utom detta är och prästeståndets tillstyrkande sådant, att det ej kan anses, som aldeles owanligt, emedan sådant förrut åtskillige gånger händt. När nu härtill lägges, att desse herrar riksens råd måst, i denna dyra tiden, wid deras inträde i rådet, giöra ganska dryge omkostnader, så tyckes mig billigt, bifalla prästeståndets yttrande i detta mål. Dock med förbehåll, att detta må allenast skie för denna gång, och ej lända för praejudicat för framtiden.

Herr borgmästaren Hanqvist: Detta förbehåll, är redan infördt i prästeståndets extracto protocolli, så att det samme kan simpliciter bifallas.

---

¹⁵⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 17. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

Herr talman hemställte fördenskull, om icke prästeståndets extractum protocoll i detta mål finge bifall. Och detta hemställande besvarades med Ja.

Herr borgmästaren Cervin: Hwart skall detta taga vägen? Wi wete rikets utblåttade tillstånd på penningar, och de ganska dryga summor, som ärfordras till stoppande af rikets behof. Riksens ständer hafwa icke dess mindre redan bewiljat, att de fångne officerare skola få deras löner fullt ut, äfwen som de, hwilcka wärkel:n giöra tienst i deras ställen; så att riket nu beswäras med dubbla löners betalande. Om nu kriget kommer att continuera, med alla de öfrige dryga omkostnader, som därtill ärfordras, hwar skall alt detta tagas? För detta hafwa ständer bewiljat 10 till 12 tunnor guld, och allmänheten har tyckt sig nog betungad med utgifter. Men nu spisa icke ens femtijo tunnor guld, så att jag icke möjligan kan se, huru rikets behof skall kunna hielpas. Hwarföre jag och begär, att blifwa endtledigad ifrån bewillningsdeputationen.

Men ståndet wille icke samtycka till denna herr borgmästaren Cervins begäran.

Skilldes åt.

Åhr 1761 den 5 October

S.d. Herr borgmästaren Lange yttrade sig: Det är nu ändteligen så wida kommit, att herr borgmästaren Carl Gustaf Boberg snart lærer få dess skiöldebref, hwilcket ligger under utarbetande i Kongl. Mai:sts cancellie. Och som ståndet har sig bäst herr borgmästarens förtienster bekandte, så hemställer jag, om icke ståndet skulle behaga lemna honom dess intygande däröfwer; hwaraf den, som upsätter skiöldebrefwet, kan uttaga och införa herr borgmästarens ägande förtienster.

Ståndet lemnade med nöije dess bifall härtill.

Och herr borgmästaren Lange utlät sig vidare: Försäkrad, om ståndets bifall i detta mål, har jag författadt ett project till denna expedition, hwilcket jag nu will upläsa. Detta skiedde, och expeditionen bifölls, lydande sålunda:¹⁵⁰⁵

---

¹⁵⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 181.

S.d. Borgareståndet ärindrade sig med nöije, den mogna insigt, manawett och oförskräkta nit för fäderneslandets wäl, och bästa, som dess ledamot, borgmästaren herr Carl Gustaf Boberg, alt ifrån dess första inträde i ståndet, som riksdagsman år 1742, och de följande riksdagar wisat, då han uti rikets ömaste, hemligaste och wigtigaste angelägenheter och ärender blifwit brukad. Och oack[t]adt ståndets, secrete utskottets och flere deputationers minnesböcker innefatta, och för en framtid åt honom förwara all den heder, en ärlig, redelig och nitisk svensk riksdagsman kan åstunda, önskade likwäl borgareståndet, att wid det tillfälle nu ett skiöldbref för honom är under utfärdande, äfwen uti det samma, denna hans utmärkta nit och trohet emot fäderneslandet, samt hederlige och redelige upförande och omwårdnad, om de städer, hwaräst han borgmästareämbetet beklädt, må honom, till wälförtient heder, och dess efterkommande till fågnad och efterdöme, blifwa uptecknad och inskrifwit. Till hwilken ända ståndet fant godt, att detta genom utdrag af protocollet låta utfärda.

Uplästes justitiaedeputationens betänkande,¹⁵⁰⁶ öfwer riksdagsmannens för Tabergs bergslag, Jöns Månssons, å egne och flere bergsmäns wägnar, gjorde ansökning om ändring uti Kongl. Mai:sts den 22 November förledit år, imellan desse sökande och herr riksrådet, baron Gabriell von Seth fäldte utslag, hwarigenom de förres anhållan om försuten tids återställande, att anföra beswär emot kongl. bergscollegii dom af d. 4 October 1759, uti en desse parter imellan twistig sak rörande förlagsrättighet och tackjärnspriset för wisse hyttor, blifwit afslagen.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll i detta ärende.¹⁵⁰⁷

Uplästes Jöns Månssons memorial i detta mål.¹⁵⁰⁸

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila, till närmare genomseende.

Uplästes å nyo bondeståndets extractum protocoll,¹⁵⁰⁹ angående land- och sjömilitiaeoconomiedeputationens betänckande, öfwer 35 soldaters

---

¹⁵⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 28.

¹⁵⁰⁷ Ibid.

¹⁵⁰⁸ Ibid.

¹⁵⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 3, bilagor. Daterat 9 juni 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 29.

wid Wäsma[n]lands regemänte och bergscompagnie uti Norbergs tingslag giorda ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts nådiga skrifwelse af den 18 Augusti 1756, hwarigenom det med desse soldaters rotar, år 1685 slutne knektecontract, i så måtte undergådt jämnckning, att rotarne, i stället för 6 skieppund stångjärn, eller 12 skieppund tackjärn, blifwit tillåtit, att i ond och god tid betala soldatelönen och hemkallet, med 130 d:r kop:rmt. Och hade bondeståndet bifallit denna Kongl. Mai:sts resolution.

Herr borgmästaren Vallentein: Detta contract uprättades år 1685; dock är owist, huru länge det blifwit således wärkstält, att järnet blifwit ärlagt in natura. Man påstår, att soldaterne öfwer 50 års tid, i det stället blifwit betalte med 120 d:r k:mt, intill dess Kongl. Mai:st, år 1751, förklarade, att contractet borde följas, så att soldaterne borde få upbära järnet eller penningar i stället, efter gångbart pris. Wid 1752 års riksdag anförde rotehållarne beswär häröfwer, då riksens ständer wäl funno betänckeligit, att tillstyrka någon ändring i contractet, men hemställte likwäl till Kongel. Mai:st, att sedan alle wederbörande blifwit hörde, i nåder tillse, huruwida någon godwillig jämnckning härutinnan kunde skie. Wederbörande hördes; soldaterne begärte 18 d:r för ett skieppund tackjärn. Men rotehållarne wille allenast ärlägga 15 d:r och Hans Kongl. Maist. resolverade, att såldaterne skulle åtnöija sig med 10. För min del håller jag före, att billigheten hade fordrat, att taga ett medium, imellan de å ymse sidor gjorde anbuden, eller 16 d:r 16 öre för skieppundet. Då hade de kunnat och bordt wara nöjde dermed.

Herr rådman Hylphers upläste ett dess dictamen ad protocollum i detta mål, lydande, som följer:¹⁵¹⁰

Knektecontracter, som af Kongl. Maist. blifwit faststälte till lika kraft, som indelningswärdet, hwars bestånd ligger förwarat uti grundlagarne, har warit höglöfl. landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens egenteliga ögnamärke, wid detta betänckande, så att, derest någon anledning till ändring häruti blifwit tillstyrkt, har deputationen trodt sig därigenom banat sig wäg och öppning till hela indelningswärdets skakning.

Ty detta knektecontract med de 35 roter i Norbergs tingslag, har stått fast och orubbadt, alt sedan 1685, till sin grund, efter Kongl. Mai:sts fastställande af samma år, under d. 20 November, deruti al-

---

¹⁵¹⁰ Ibid.

lernådigst försäkras: *Att de, wid denne afhandling, nu och i tillkommande tider, skola i alla måtte säkert och ofelbart handhafde och beskyddade blifwa, och ingen som deruti intresserar, lida derwid något men eller förfång.* Skall detta intet ha bestånd, så lära många ändringar wid indelta löner komma att företagas.

Olikheten af orters och läns beskaffenhet, som är orsaken till olika contracter, kan aldrig tagas till grund att opphäfwa och förändra dem. När man tager alla författningar, som äro giorde med rikets löntagare, så finnes de ganska olika; ser man uti högwärdige prästerskapets rättigheter, och i synnerhet, hwad likstohls bestående angår, hwilcka på en del orter är tillåtit taga en ox, en stut eller ko, där 6 äro i bondens ladugård, men 2 d:r s:rmt allenast, om 4 kor finnas. Å andre orter får tagas 5 d:r s:rmt, när predikan hålles, och 2 utan predikan; som både för Skåne, Blekingen, Gothland och Österbotn särskilt stadgat finnes, men i denna tiden utgör största olikhet, och lärer ändå derföre ingen ändring tålas. Städernas olikhet, uti de faststälte räntor, på deras ige-nom donation erhållne jord till utrymme och understöd, äro räknade den tiden efter 6 d:r 24 öre k:rmt tunnan. Äfwen som flere sorter af städernas räntor forna tider äro faststälte till, efter den tidens priser. Får nu ändring rum, uti mindre betydande mål, ho kan icke finna, hwad då samtel. städerne komma att i dy mål undergå? Likasom med contractet, städerne och cronan ingåt, att få betala pengar 30 d:r s:rmt för hwarje båtsman om året, och deremot slippa praestera karlen in natura, och hwaremot det ärbara bondeståndet redan, wid denne riksdag, anført beswär om ändring.

Olikheten med löntagare, är ju så ögonskenlig, när man jämför indelte hemmans räntor, emot dem, som hafwa penningelön i denna dyra tiden, att det synes, som någon ändring torde försökas, så snart att början i mindre mål banar vägen, hwarigenom hela indelningswärdet skulle sättas på swaga fötter, och omsider undergå hel förändring. Hwad desse 35 soldaters förunte högre lön angår, som består i de 12 skieppund tackjärn, som den tiden contractet wardt faststält, kostade 8 d:r skieppundet; ehuru soldaten feck af sin rotebonde, medan har war i fält 120 d:r k:mt, och war samma lön drygare den tiden att lefwa af för kneckten, med dess hustru och barn, än nu för tiden 360 d:r k:mt äro tillräckelige. Andre rotar, som gifwa soldaterne boställen, med åker och äng, däräst afbergas 4 a 5 tunnor spannemål och några las hö årligen, och flere förmåner af bete och wedbrand, samt dess utan 35 d:r kop:rmts lön, hafwa ju långt mera att lefwa af; och en

del åter, som allenast gifwa soldaten 2 tunnor spannemål, 2 lass hö, 1 tiog halm och 35 d:r lön, som, för få år sedan räknadt efter priset, steg till 220 d:r k:mt årligen. Och är äfwen det upmärksamt, att de soldater, som hafwa boställen eller ock spannemålslönen, få den behålla både i freds- och ofredstider. Men deremot desse 35 soldater får ej mer än hälften, då de äro i fält, hwarigenom desse äro, och hafwa warit i mera lidande, än deras medkammerater, som niutit hela dess lön af torp och spannemålslön ständigt. Det tyckes efter det påstående, som nu gjöres, till dessas löns förminskning, wara enahanda, som om den rotbonde, hwilcken är förbunden gifwa soldaten spannemål och höö in natura, skulle wid högt spannemålspris, wilja innehålla, att gje den in natura, efter den nu kostar mera, än när contractet gjordes, och deremot twinga kneckten, att taga penningar efter det pris, som war, när contractet gjordes, och huru skulle soldaten i det fallet kunna lefwa, eller bidra till folcknummerns förökande? När man tager tillsammans alle desse omstä[n]digheter, så lägga de å daga, hwad swårighet desse soldater skulle widkännas, om de icke skulle få den försäkrade eller faststälte lö, och sold, och blefwe de öfrige påfölgerne i allmänhet ännu swårare, att befara, ty att bonden ifrån 1696 gifwit soldaten 120 d:r war af en fri wilja, emedan karlen war i fält, hwarmed han och den tiden war wälbelåten. Men aldrig har det warit något contract derom, mindre det förra någon förändring undergått, utan bör samma knektecontract blifwa ståndande, utan någon rubbning.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har mig bekandt, att bondeståndets extractum protocollii är bifallit af prästeståndet, och således lærer Kongl. Mai:sts resolution komma att fastställas, ehwad ståndet i detta mål kunde finna nödigt att resolvera, Härjämte bör jag och gifwa wid handen, att de rothållare, som budit 15 d:r för skieppundet, warit soldaternes slägtingar, och föröfrigit få till antalet. Och som Kongl. Mai:sts resolution utom detta är grundad på billighet; så lærer ståndet finna skiäligit, att bifalla bondeståndets extractum protocollii.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag finner mycket skiäl och billighet, uti det af herr borgmästaren Vallentein anförde yttrande, hwarföre jag och håller bäst wara, att ståndet må det samme bifalla, ty på det sättet böra det å ymse sidor wara nögde, enär ett skiäligit medium tages, utan att rubba grunden af contractet, som, i anseende till skieppundetalet, och ett någorlunda skiäligit pris, har sitt bestånd.

Herr talman: Ingen kan neka, att ju soldaterne hafwa sitt contract, det geck och an, att bibehålla¹⁵¹¹ dem derwid, så länge järnprisen war så låg, att de icke kunde få mera för järnet, än hwad Kongl. Maist. nu resolverat, och kanskie mindre. Men nu har prisen stigit så alt för högt, att rotehållarne skulle ruineras, i fall de skulle betala efter markegången. Hade rotehållarne kunnat föreställa sig detta, då contractet uprättades, så hade de aldrig gått in däruti. Som nu olikheten är alt för stor, emot hwad andre soldater unfå, så bör wäl någon jämnkning träffas, dock likwäl utan att rubba contractets grund. Och är detta så mycket mera skiälligit, som det är alldes obilligt, att de rotehållare som icke sielfwe hafwa någre blåsningar, likwäl skola betala järn in natura. Hwarföre jag ock hemställer, om icke herr borgmästaren Wallenteins förslag må bifallas, och extractum protocolli derom afgå.

Detta hemställande bifölls, och åtog sig herr borgmästaren Wallentein, att uplåta extractum protocolli härom.

Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de Kungelfs stads sökte stapelrättighet, lydande sålunda:¹⁵¹²

S.d. Under det borgareståndet pröfwade nödigt, att till de öfrige respective stånden låta afgå en ytterligare wälment underställning, i det så betydande och öma ämnet, rörande inrättningen af 3 stapelstäder i Österbotn och 2:ne till skiftes i Wästerbotn och Wästernorland, fant ståndet sig ej kunna undgå, att wid den upkomne frågan, beträffande stapelrättighet för Kongelfs stad, äfwen hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen begära, det täcktes de benägit hos sig i ytterligare ömsint öfwerwägande komma låta, de af borgareståndet uti dess protocollsutdrag af den 10 nästl:e Augusti, i detta ämne andragne skiäl och omständigheter. Borgareståndet förbigår, att här nu åter uprepa alla de skiäl, som föranlåt tit ståndet, att giöra sig fullkommel:n förwisadt¹⁵¹³ om afslag på det underställande, trenne ledamöter i fiskerideputationen, genom särskilt votum, gifwit, om stapelrättighet för Kongelfs stad, såsom stridande emot the Kongelf på mindre än 2 mils wäg näraliggande stapelstäders, Giötheborgs och Marstrands wälfångne fri- och rättigheter. De äro framlagde uti stån-

---

¹⁵¹¹ I prog. *bibehållan*.

¹⁵¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 182.

¹⁵¹³ Läs: *förwissadt*.

dets förr åberopade protocollsutdrag, och de äro grundade uti rikets beswurne grundlagar, och vårt antagne regeringssätt. Respective stånden täcktes således benägit låta sig föredraga, huru en fråga här är upkastad på ett besynnerligt wis, af ledamöter uti en deputation, hwars instruction i minsta måtto någon anledning ej gifwer, att skiöta och wårda så beskaffade mål, som röra städers redigerande till stapel- eller upstäder. Här förekommer ett mål, som på ett ordentligt och med grundlagarne enligt sätt, efter underdånig ansökning blifwit anhängigtgjordt hos Hans Kongl. Mai:st, och ther ännu oafgjordt ligger, och hwaröfwer wederbörande collegier och landshöfdingen i orten, dels äro redan hörde, och med sine afstyrkanden inkommit, dels ock ännu ej hunnit något utlåtande afgifwa. Utom det denna fråga på det aldranärmaste synes röra den dessein, som wid Trollhätte slussbyggnaden är påtänckt. I anseende till wattudämningen derstädes, och hwarwid således den öfwer bemälte slussbyggnaden förordnade direction ofelbart höras bör.

Här äro konungaresolutioner de der nogsamt bewisa, beskaffenheten af den under fråga Kongelfs stad, och att den samma, i stöd deraf, skulle alldeles ödeläggas, fast tidernes omskiften sedermera änteligen gynnat inwånarne derstädes med förmån af upstadsrätt. Och den frågan är ännu oafgjord, huruwida Kongelfs stad, under svenska regeringen, någonsin warit i fordna tider berättigad till stapelstadfrihets åtniutande, eller then någonsin fått nyttia, och om hwilcket man är i tillstånd, att igenom laggiltiga documenter och handlingar wisa contrarium. Och icke dess mindre tillägger man honom sådant, oakadt åtniutande och nyttjande af NB sin förrut ägande stapelrätt, och att till den ändan sjötullscammare derstädes må warda inrättad och anlagd. Dessa alla frågor och dubia äro således, efter borgareståndets tancka, af den beskaffenhet, att de ofelbart böra, på sine behörige och efter regeringslagarne utstakade ställen, till alla sine omständigheter utredas och skierskådas, samt sedan beredde läggas för riksens ständers ögon, till deras widare rättwisa ompröfwande. Skier sådant ej, så har borgareståndet all anledning, att befara det ett så beskaffat praejudicat torde bereda den skadeligaste utväg, hwarigenom icke allenast en på regeringslagarne sig stödjande naturlig ordning, wid så beskaffade och andre rikswårdande måls och angelägenheters afgjörande, rubbas och störas kunde, utan ock en hwars wälfångne fri- och rättigheter, då man sig det aldraminst borde och wille sig föreställa, på ett det aldra lättaste sätt, ställas i osäkerhet, och gå förlo-

rade. Hwilcke dock eljest så säkert ligga förwarade i rikets beswurne grundlagar och vårt antagne regeringssätt, samt med thess helgd och obrättsliga efterlefnad äro bese glade. Och på thenna grund gör sig borgareståndet fullkomligen försäkrat, att denna dess i ett så ömt ämne nu skieende ytterligare underställning, lærer hos de öfrige respective stånden finna en så benägen uttydning, som hon i sig sielf, i anseende så wäl till enskilt, som den allmänna fri- och säkerheten, förtienar. I följe hwaraf och borgareståndet gifwer sig fullkomlig anledning, det detta mål, rörande Kongelfs stads stapelrätt, må blifwa, på det i regeringslagarne utstakade lagliga sättet, afgjordt. Hwilcket allt befalldtes, skulle genom utdrag af protocollet, hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁵¹⁴ angående utifrån inkommande rafinerad campherts beläggande med en manufacturfondsafgift af 9 öre s:rmt, för hwarje skållpund. Hwilcket deputationen, i anledning af anförde skiäl, tillstyrkt.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes häradshöfdingen Sam. Ehrenmalms memorial,¹⁵¹⁵ angående medel och utvägar, till ärhållande af skickelige och redelige domare, samt rättwisans owälduga skipande.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till justitiaedeputationen, och ståndet instämde härmed.

Herr borgmästaren Hanqvist yttrade sig: Wid detta tillfälle föranlåtes jag, att hos ståndet till öfwerläggning anmäla, huruledes den olägenhet och missbruk måge kunna afskaffas, hwilcke esomoftast förelöpa, wid det hofrätterne förordna vice lagmän. Sedan förordnandet härom utkom, har man tagit sig före, att förordna, mästadels assessorer dertill, hwaraf händes, att sådane ofta komma, att, så som lagmän, handtera sakerne, hwilcke sedan sutit deröfwer, såsom domare. Detta är i sig sielf obilligt, och kan ej annars, än lända till mycken oreda. Hwarföre jag håller före, att lagmännen böra tillhållas, att sielfwe förrätta deras syslor.

---

¹⁵¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 38.

¹⁵¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 216.

Herr borgmästaren Unger hemställte, om icke genom extractum protocollii föreställning måtte giöras, det lagmännen sparsamt måge tillåtas, att afhålla sig ifrån deras syslors förrättande, och enär dem tillstånd dertill kan lemnas, hofrätterne då i deras ställen måge förordna härads höfdingar och borgmästare.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes Anders Schiönbergs memorial,¹⁵¹⁶ angående nödig förbättring af 12 §, 1 cap. rättegångsbalken, rörande domare som faller orätt dom, af uppenbar wårdslöshet, eller oförstånd, och det olika straff som härpå följer.

Detta memorial remitterades till justitiaedeputationen.

Åtta deputerade från prästeståndet anmäldes och infördes, och gaf ordföranden, biskopen doctor Filenius, wid handen, att prästeståndet haft en bekymmersam öfwerläggning, huru tienstesakerne, måtte så kunna handteras, och afgiöras, att andre icke derigenom blifwa lidande. Och som prästeståndet funnit, att betänketid härtill ärfordras, så hade och ståndet beslutit, att icke på en månad företaga någre sådane ärender.

Herr talman: Borgareståndet har på flere plenidagar icke företagit någon tienstesak, och lærer ståndet se till, huru wida det med prästeståndet härutinnan kan instämma.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Igenom en utskickad har herr grefwen och landtmarskalcken låtit weta, det Kongl. Mai:st icke kommer hit in till staden, förr än i dag eftermiddagen, och att således onödigt wore, att rådselectorerne träda tillsammans.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵¹⁷ ang:de de af capitainen, Magnus Gardemein, andragne beswär däröfwer, att krigscommissariatet i Pommern, år 1759, skall för honom indragit den lön, hwilcken honom, som constituerad att giöra capitains tienst wid arméen, förrut warit bestådd. Anhållandes bemälte capitaine, att undfå samma lön, eij allenast för den tid, han sedan indragningen skiedde, den måst sakna, utan och framdeles, till des han kan niuta wärkel. befordran. Hemställandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke denna capitaine Gardemeins ansökning

---

¹⁵¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 217. Tryckt i *RAP* 21, bil. 7.

¹⁵¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 51.

på det sättet måtte bewiljas, att honom tillägges capitaineslön på wärfwad fot, ifrån ofwan:de tid, då den förra blef för honom indragen, och intill dess han, uppå giord ansökning, kan winna wärkelig befordran.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit, och ståndet lemnade jämwäl nu sitt bifall härtill.

Uplästes Mauritz Posse Maur:ssons memorial¹⁵¹⁸ och ansökning, att riksens ständer täcktes låta sig föredraga, samt pröfwa och fastställa kongl. cammarcollegio utslag af den 7 Julii sidstl:e, hwarigenom han blifwit förklarad berättigad, att åter bekomma ett halft hemman i Åhlbrunna by, Bro härad och Lossa sockn, i Upsala län, eller niuta derföre behörigt wederlag, enär han något annat odisponeradt cronohemman upgifwer.

Uplästes kongl. cammarcollegii resolution i detta mål.¹⁵¹⁹

Ståndet fant godt, att remittera detta ärende till cammar-, oeconomie- och commercedeput.n.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵²⁰ om åtskillige, af regeeringen, sedan sidste riksdag, utdelte caractèrer, författadt dels i anledning af anförde beswär, och dels i följe af gjorde anmärkningar uti rådsprotocollerne.

Uplästes herrar riksens råds förklaring, angående detta ärende.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila, till närmare genomseende.

Herr borgmästaren Lange, hemstälte, om icke nödigt wore, att en förteckning inlemnades ifrån secreta deputationen till plena, på alle sedan sidste riksdag utdelte caractèrer.

Herr talman yttrade sig, att icke allenast en sådan förteckning wore nödig, och kunde ståndets ledamöter i deputationen draga försorg derom; utan wore det jämwäl angelägit, att sådane characteriserade personer måtte uti bewillningen ihogkommas, med någon anseenlig afgift, till Kongl. Mai:st och kronan.

Herr assessoren Anthonsson anmälte, att sådant wore redan till en del i bewillningsdeputationen ihogkommit, och lærer det öfrige icke förgätas.

---

¹⁵¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 218.

¹⁵¹⁹ Ibid.

¹⁵²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 52.

Herr borgmästaren Cervin hölt före, att en sådan förteckning, som nu omtald är, kunde icke ifrån secreta deputationen aflemnas, så framt icke sådant, genom extractum protocolli, begäres, och fastställs. Eller ock, att herr grefwen och landtmarskalken, samt respective talemännen, derom öfwerenskomma, och hwar i sitt stånd så föranstalta, att det kan skie.

Herr talman: Jag tror att de öfrige ståndens ledamöter i deputationen icke lära wara häremot. Men icke dess mindre will jag tala härom med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen.

Justerades ståndets extractum protocolli ang:de knecktecontractet i Norbergs tingslag, och lydde, som följer:¹⁵²¹

S.d. Uplästes och kom hos ståndet under öfwerwägande så wäl landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens betänckande af d. 14 nästl:e Martii,¹⁵²² som ärbara bondeståndets extractum protocolli, under den 9 sidstwekne Junii,¹⁵²³ rörande then lön, som 35 soldater af Wästmanlands regemente och bergscompagnie, enligt år 1685 slutat contract, uti järn anslagen blifwit. Och althenstund riksens höglofl. ständer, wid 1752 års riksdag, tå thetta mål äfwen förehades, genom underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Mai:st af den 4 Junii samma år, förklarar, det de wäl funno så mycket mera betänckeligit, att i underdånighet tillstyrka någon ändring, uti knecktecontracterne, som derigenom ofelbart skulle gifwas anledning, till en och annan rubbning uti indelningswärket, utan häldre, att berörde knecktecontracter till sin kraft måge stadgas och bibehållas, på sätt och wis, som skiedt ifrån deras första inrättning. Men i anseende till de besynnerliga i detta särskilte mål warande omständigheter, till Hans Kongl. Mai:st i underdånighet öfwerlemnad, att, sedan alle wederbörande blifwit hörde, i nåder tillse, om icke någon utwäg till jämkning härutinnan kunde finnas, hwarmed rotarne å ena och soldaterne å andra sidan torde godwilligt förklara sig nöjde. Fördenskull och emedan borgareståndet inhemtat, att wid det i slik afsigt rotehållarne och soldaterne emellan den 1 Februarii 1755, skedde sammanträde, the förre budit soldaterne i det minsta 15 daler k:rmt skeppundet, för det denna efter knecktecontractet i lön anslagne tackjärnet, och att de senare derföre påståt

---

¹⁵²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 183.

¹⁵²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomiedeputationens expeditioner, nr 3.

¹⁵²³ Ibid. Tryckt i *BdP* 8, bil. 29.

högst 18 d:r samma mynt. Ty fant ståndet för sin del det wara med billigheten enligt, och på riksens ständers beslut, wid 1752 års riksdag, till alla delar grundat, att desse 35 soldater af Västmanlands regemente och bergscompagnie hädanefter måge, för de dem anslagne 12 skjjeppund tackjärn, i ond och god tid undfå 16 daler 16 öre k:rmt skjjeppundet, som är ett medium af hward parterne å ömse sidor tillbudit och påstått. Borgareståndet pröfwade godt, detta så mycket häldre med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen communicera, som ståndet ansåg, att rotehållarne och soldaterne med denna jämkning böra finna sig bäst nöjde, och belåtne, samt att riksens höglöfl. ständer dermedelst säkrast undwika, att med detta ärende widare beswäras.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 23 i nästledne månad,¹⁵²⁴ hwaruti secrete utskottet wid handen gifwer sig hafwa wid flere riksdagar ägt tillfälle, att röna så mångfalldiga wedermälen af den wid bancowärket warande secreteraren, Daniel Lundmarks, skickelighet, trohet och wälförehållande, under dess i banqven gjorde snart trettioåriga tienster, att secrete utskottet, icke utan särdeles förnöjelse, nu kan förklara, det näppeligen någon rikets ämbetsman kunna göra sig till ett hederligare och fördelaktigare wittnesbörd och loford på flerehanda sätt mera förtient. I anseende hwartill secrete utskottet funnit sig föranlåtitt att tillstyrka, det må berörde secreterare hugnast med lagmans namn och heder.

Ståndet biföll detta tillstyrkande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵²⁵ angående hofcapellmästaren Ferdinand Zellbells deröfwer anförde beswär, att han, oaktadt Kongl. Mai:sts gifne försäkran, genom fullmagt den 18 Julii 1750, om concertmästarelönen wid första ledighet, samt att imedlertid få niuta någon ledig blifwande capellistlön, af intetdera fått röna någon wärkställighet, ehuru tillfällen sig dertill yppat. Hemställandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, om icke Zellbell, dess d. 18 Julii 1750 ärhållne fullmagt måtte få till godo niuta, samt af hofstatsmedlen tilläggas årsättning af 800 daler s:rmt årligen, ifrån den 31 December 1758, för den bortmiste con-

---

¹⁵²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 71.

¹⁵²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 53.

certmästarelönen, som sidstnämde dag blifwit concertmästaren Perichon tillärkiänd, intill dess Perichons nu innehafwande lön kan honom tillfalla.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla detta secreta deputationens betänckande.

Och denna fråga beswarades med Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵²⁶ angående de beswär, som cancellisten i kongl. justitiaerevisionen, Johan Gabriel Gråå, deröfwer anført, att han, uppå giord ansökning, icke ärhållit rum på förslag till häradshöfdinge. Och som deputationen af handlingarne funnit, att cancellisten Grå wärkeligen warit lidande, ty hemställer deputationen, om icke Gråå må niuta befördran till den ledigblifwande häradshöfdingebeställning, under kongl. Svea eller Götha hofrätt, hwartill han sig anmäler, hälst han redan innehar en sysla, som till rangen är lika med en sådan beställning, hwarjemte deputationen anser billigt, att Gråå imedlertid, utan minskning af thess nu innehafwande lön, och syslan åtföljande sportlar, kunde wara fri för tienstgiörande, i kongl. justitiaerevisionen. Men i fall Gråå skulle komma att competera med auditeuren Liljenberg och vice häradshöfdingen Linder, håller deputationen före, att desse böra äga företräde framför honom.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag har icke något att anföra emot cancellisten Gråå; han är wälförtient, och bör niuta ärsättning för dess lidande. Hwarföre jag ock i den delen bifaller deputationens betänckande. Men det förtienar anmärkning, att deputationen ansedt cancellisterne i justitiaerevisionen för competente transportsökande, till häradshöfdingebeställningar. Om denna principen antagas för riktig, torde man snart få se en stor del jurisdictioner besatte, med sådane domare, som icke äga dertill ärforderlig skickelighet, hwilcken icke gärna annorlunda, än genom öfning wid häradstingen, och ausculterande i hofrätterne, kan förwärfwas. Hwarföre jag och hemställer, om icke den tillägning må giöras, att denna cancellisten Gråås befördran icke bör lända till praejudicat för cancellisterne i justitiaerevisionen, att, i anledning deraf, blifwa ansedde, såsom competente transportsökande till ledige jurisdictioner.

---

¹⁵²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 54.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är wäl af samme mening, hwad de öfrige cancellisterne angår, med det som herr borgmästaren Kiörning nyss anført. Men hwad Gråå beträffar, så kan man ej säga, att honom felas skickelighet eller förtienst till det, som han söker. Han har tient i 10 år utan lön, och sedan med så ringa lön, att han omöijeligen kunnat hafwa sin utkomst deraf. Han har förrättat åtskillige mödosamma arbeten, utan någon belöning. Icke dess mindre hafwa åtskillige yngre blifwit honom föredragne. Hwarföre jag och för min del finner rättwist att bifalla betänckandet, med hemställande, om icke honom må tillåtas, att få accordera bort sin innehafwande cancellistsyssla, till någon skickelig inom wärket. Detta lærer wara så mycket billigare, om det är icke något owanligit med betieningen innom justitiaerevisionen, att alle cancellisterne contribuera efter deras tour något wid sådane tillfällen; hwilcket och Gråå trenne gånger måst widkännas.

Härmed instämde herr borgmästaren Sundblad till alla delar.

Herr talman hemställte, om icke secreta deputationens betänckande i detta mål finge bifall, med den tilläggnig, att denna cancellisten Gråås befordran ej må lända till praejudicat för cancellisterne i justitiaerevisionen, att warda ansedde, som competente transportsökande till häradshöfdingebeställningar.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵²⁷ ang:de öfwercommissarien Malmströms anförde beswär deröfwer, att han, wid förslagets uprättande till det i kongl. cammarcollegio, efter framledne kammarrådet Sandelhielm, sidstledit år ledigt wordne cammarrådsämbete, blifwit förbigången, och en yngre honom derå föredragen. Tillstyrkandes deputationen, det må öfwercommissarien Malmström, som wärkeligen warit lidande, anmälas, till ärhållande af extraordinarie ammiralitetskammarrådsfullmagt, samt skillnaden imellan dess innehafwande camererare- och öfwercommissarielönen, intill dess han, efter extraordinarie ammiralitetscammarrådet Bergenhielm, kan ärhålla den öfwercommissarielön, som han nu innehafwer.

Ståndet biföll detta betänckande.

---

¹⁵²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 55.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Sven Håkansson, att bondeståndet förehaft och bifallit prästeståndets extractum protocollii, angående de, under denne riksdag, kallade herrar riksens råds löners beräkning, ifrån kallelsebrefwets datum. Hwarjämte ordföranden aflemnade ett hos bondeståndet ingifwit memorial, underskrifwit af Hindric Hendricsson Moijonen, ang:de de swårigheter, som augmentsbönderne i Finland skall öfvergått, sedan Kongl. Mai:sts förklaring af den 22 Septembr. 1756, utkom öfwer 1723 års skattekiöpsförordning,¹⁵²⁸ recommenderandes detta till bifall.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, angående herrar riksens råds löner, och lofwade, att det aflemnade memorialet skulle företagas med det första.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag har wäl begärt, att ärendet, ang:de bergsmännens i Tabergs bergslag gjorda ansökning, om fataliernes återställande, uti twisten emellan dem och herr riksrådet baron von Seth, skulle hwila. Men sedan jag närmare öfwerwägat detta måls besynnerliga beskaffenhet, begifwer jag mig ifrån detta mitt gjorde förbehåll, ehuru jag för min del håller för betänckeligit, att återställa fatalier.

Herr assessoren Anthonsson: Jag är wäl af samma tanka, som nyss anförd är, om fataliers återställande i gemen. Men jag finner och denna casus så besynnerlig, att jag icke har något betänckande, att tillstyrka, det Kongl. Mai:sts resolution i detta mål må uphäfwas, såsom i grunden stridande emot allmän och enskild säkerhet. De klagande äro icke frälsse-, utan skattebönder. De böra bibehållas wid deras rättighet, hwarutur man welat försättja dem, och lägga dem under bruket. Jönkiöpings stad har förrut köpt deras järntillwärdning. Men herr riksrådet, baron von Seth, har så lagat, att han fått dem under sig, och will ej gifwa dem mera än 22 daler k:rmt skjjeppundet. Som nu malmen är fattig, och gifwer allenast 25 procent, så hafwa bönderne icke kunnat arbeta för en så ringa betalning, och förden-skull sökt befrielse från detta ok. Saken har stadnat däruti, att man förk[1]arat dem deras fatalier förlustige, men jag hemställer, om det är rätt-twist, att betaga dem deras rättighet, eller om fatalier böra äga rum, i ett

---

¹⁵²⁸ Tryckt förklaring 22 september 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring, Öfwer 1723. års Skatte-Kiöps Förordning.*

sådant deras hela wälfärd rörande mål, blott derföre, att revisionsskillingen icke i rättan tid blifwit af deras commissionair insänd, tillika med charta sigillata och resolutionslösen.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla, att desse sökande återfå deras förlorade fatalier, enligt bondeståndets extractum protocoll¹⁵²⁹ rörande detta ärende.

Ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Herr borgmästaren Kock yttrade sig, det han härtill icke kunde lemna dess bifall, utan funne sig föranlåten, att göra des förbehåll häremot.

Uplästes bokhållaren Jacob Ekelunds klagan¹⁵³⁰ däröfwer, att urskillningsdeputationen afslagit dess anförde beswär deröfwer, att casseuren Sten blifwit framför honom förordnad, till casseur wid Wadstena krigsmanshus.

Ridderskapet och adelen hade bifallit urskillningsdeputationens afslagsresolution. Men ståndet fant rättwist, att remittera detta ärende till secreta deputationen.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁵³¹ angående upburne exportationspraemier, för ett till tripolitanske sändebudet försålt partie levantiske kläden, af klädesfabriqveuren Hongelin, hwilcke praemier likwäl ifrån Hongelin blifwit återfordrade, till följe af Kongl. Mai:sts bref den 26 Junij 1758, som anordnar desse praemier för kongl. secreteraren och translatoren Rubens, till afbetalning af bemälte ministers här efterlemnade skuld. Och som desse praemier sålunda emot ändamålet dermed kommit att användas, till understödjande af convoijcasan, hwilcken bort widkiännas de, till tripolitanske sändebudets underhållande, gjorde omkostningar, men manufacturfonden på intet sätt dermed kan beswäras. Ty pröfwar deputationen skiälligit, att ofta nämde praemier, 4 734 daler k:rmt, jämte de uti interesse och omkostningar uplupne 1 388 daler samma mynt, måge af convoijmedlen ofördröjeligen warda till Hongelin återstälte.

Herr borgmästaren Ce[r]vin: Mig tyckes, att herrar riksens råd böra höras häröfwer, hwarföre desse praemier blifwit af Hongelin återfordrade,

---

¹⁵²⁹ Ibid.

¹⁵³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 219.

¹⁵³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 39.

och till ett sådant ändamål använde, som manufacturcontoiret icke bör widkännas, utan af convoijcassan utbetalas.

Herr talman: Herrar riksens råd kunde wäl häröfwer höras, men jag ser förrut, att man ej kan få af dem något annat swar, än det, som kongl. brefwet till manufacturcontoiret innehåller, nemligen, att desse medel blifwit till understöd för convoijcassan, använde till tripolitanske sändebudets efterlemnade gälds afbetalning. Och som det är oförnekligit, att Hongelin varit berättigad till desse praemiers åtniutande, emedan han wärkeligen bewist, att han minskat prisen på de försålde kläden i proportion deremot, så böra de och af convoijcommissariatet, som bordt betala ministrens efterlemnade gäld, till Hongelin återställas. Men frågan är härhos, huru och hwartill desse medel blifwit använde.

Herr borgmästaren Lange: När convoijcassan kommer återbetala desse medel, lærer commissariatet icke underlåta, att fråga efter, hwartill desse medel af Rubens blifwit använde, och däröfwer infordra räkning, så att här nu icke behöfwes någon vidare fråga derom, utan kan betänckandet alldeles bifallas, hälst räkningen, hwartill de återfordrade medlen blifwit använde, på intet sätt hwarken angår manufacturcontoiret, eller Hongelin, utan allenast Rubens, som derföre bör göra redo hos convoijcommissariatet.

Herr talman hemställte fördenskull, om icke deputationens betänckande i detta mål finge bifall. Och detta hemställande beswarades med Ja.

Skilledes åt.

Åhr 1761 den 7 October

S.d. Herr talman: Som Hans Kongl. Mai:st nu återkommit hit till staden, så hafwa herr grefwen och landtmarskalken samt de öfrige talemännen funnit nödigt, att råselectorene skola, nu denna stunden klockan 12, sammanträda, att hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet aflemna det uprättade rådsförslaget. För denna ordsak är och anslag skiedt till plenum på en liten stund, och lærer wara bäst, att ståndet på denna korta stund låter för sig justera protocollerne, under herrar råselectorenes frånwaro.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Justerades protocollet för den 26 Februarii sidstledne.

Sex deputerade ankommo från bondeståndet, och gaf ordföranden, Joseph Hansson, wid handen, att hos bondeståndet blifwit anmält, det någon af borgareståndets ledamöter uti expeditionsdeputationen, tagit till sig fiskerideputationens inlemnade betänckande, angående saltbristens afhjelpande i bohuslänske städerna. Och som wärkelig brist i de omliggande orterne skall förspörjas på salts så funne bondeståndet sig föranlåtut, att begära, det detta betänckande måtte till deputationen återlemnas, på det ärendet ju förr dess häldre må kunna expedieras.

Herr talman lofwade, att efterfråga, huru med detta ärende egenteligen förewetter.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Mig är icke bekant, att löparen, angående saltbristen, warit inlemnad till expeditionsdeputationen. Men det lærer ståndet ärhindra sig, att mig blifwit anbefalt, att upsättia extractum protocolli, angående Kongelfs sökte stapelfrihet; och har detta document fördenskull blifwit till mig aflemnad, samt ligger hemma hos mig.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Men herrar borgmästarne Cervin och Omnberg gåfwo wid handen, att fiskerideputationen påmint, om detta ärendets expedierande; och begärte fördenskull, att documentet måtte till expeditionsdeputationen utlemnas.

Herr borgmästaren Ekman justerade det af honom författade extractum protocolli, angående cancellisten i kongl. justitiaerevisionen, Johan Gabriel Gråå; och yttrade sig herr borgmästaren härwid: Det senare momentet af detta extracto protocolli, angående tillstånd för Gråå, att få bortaccordera sin i justitiaerevisionen innehafwande cancellistsyssla, war wäl under discours, då detta ärende sidst förehades, men derpå blef då icke någon

proposition giord. Och som det tyckes wara billigt, att honom Gråå, denna förmån bewiljas; så hemställer jag, om icke detta nu må bifallas.

Ståndet samtyckte härtill. Och lydde detta extractum protocolli sålunda:¹⁵³²

S.d. Föredrogs ståndet secreta deputationens betänckande af den 8 Septembris sidstledne,¹⁵³³ angående cancellistens i kongl. justitiaerevisionen, Johan Gabriel Gråås klagan, öfwer liden praejudice. Borgareståndet fant för godt, att till alla delar bifalla samma betänckande, med förbehåll, att detta icke må lända till något praejudicat för cancellisterne i kongl. justitiaerevisionen, att wara competente transportökande till häradshöfdingesyslor, hwarjämte pröfwades skiäligt, att Gråå, i anseende till dess yngre cameraders wundne större förmåner, och till någon märkelig hugnad och ärsättning, för dess långliga fördubbladeienstgjörande, samt i flere år saknade lön, hwarigenom han blifwit försatt i ett utblottadt tillstånd, må tillåtas, att wid dess afträde ifrån kongl. justitiaerevisionen, få, emot wedergällning öfwerlemna dess då innehafwande sysla och lön, till någon skickelig, competent man, med hwilcken han derom kan öfwerenskomma. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Schauv upkom med berättelse, att rådselectorerne hade hos Hans Kongl. Mai:st föredragit deras underdåniga förslag, på ett ledigt warande riksråds ämbete; och hade Hans Kongl. Mai:st i nåder deraf utnämnt till dess och riksens råd, herr öfwersten och riddaren Hierne.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, majoren grefwe Dohna, att ridderskapet och adelen, gierna skulle se, det borgareståndet behagade yttra sig, ang:de herrar riksens råd, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet.

Herr talman lemnade det swar, att ståndet icke lærer underlåta, att yttra sig öfwer detta ärende, med det första.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Jag bör gifwa wid handen, att herr grefwen och landtmarskalcken har jämwäl härom påmint. Jag swarade, det jag icke kunde weta

---

¹⁵³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 184.

¹⁵³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 54.

ståndets tancka, angående detta mål, och att jag twiflade, det desse herrar riksens råd, som redan hunnit till en nog hög ålder, wille nu mera åter inträda i rådet, när andra, som äro yngre, gådt ut ifrån ett så beswärligit ämbete. Icke dess mindre hemställer jag, om ståndet nu behagar afgiöra detta ärende.

Ståndet fant godt, att detta mål skulle hwila.

Och skildes åt.

Åhr 1761 d. 12 October

S.d. Förehades å nyo secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁵³⁴ ang:de Johan Wollrath Isoz privilegium exclusivum på 6 åhr, att få idka castorläders beredning. Och bifölls nu prästeståndets yttrande, öfwer detta ärende, som påskrefs, och löparen afsändes.

Herr borgmästaren Cervin: Framledne artillerielieutenanten Dahlbergs änkefru, Beata Johanna Schajj, har till mig lemnat ett memorial, om någon årlig pension för henne och hennes try omyndige barn, hwilcka, sedan de genom wådeld i Giötheborg mistat all deras lilla ägendom, och sedermera flyttat till Blekingen, äro stadde i ett alt för beträngt och uselt tillstånd. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle låta täckas sig denna böneskrift föreläsas, och genom extractum protocolli, recommendera hennes ansökning, hos de öfrige respective stånden.

Detta bewiljades, och berörde böneskrift¹⁵³⁵ uplästes af innehåll, som nyss anfördt är. Härjämte uplästes Carlshamns stads magistrats intygande, om denne änkas eländiga tillstånd.

Ståndet fant skiäligit remittera detta ärende till secrete utskottet, som må tillse, huru denna äncka må kunna ärhålla en årlig pension, utan afgift, af 150 daler silf:rmt, åtminstone så länge hennes barn äro omyndige, och hon sådan hielp behöfwer.

Herr borgmästaren Cervin: Förwissad om ståndets ömma medlidande för denna utfattiga änka, har jag projecteradt ett extractum protocolli, hwilcket jag torde få lof at justera.

---

¹⁵³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 3.

¹⁵³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 185, bilaga.

Detta extractum protocollj justerades, och lydde, som följer:¹⁵³⁶

S.d. Föredrogs en från aflidne artillerielieutenanten Dahlbergs änka, Beata Johanna Schaeji inkommen böneskrift, om någon tillräkelig årlig pension, i anseende till hennes näringslösa och aldeles utfattiga tillstånd, med 3:ne omyndige barn, hwartill jämwäl, såsom bewekande skiäl, anföres, att hon och hennes aflidne man, genom olyckliga eldswådan i Giötheborg, förlorat all deras ägendom, och att hennes aflidne man, tient riket i fyratijo år, samt att henne felar för sig och dess barn, alt hwad till människiors underhåll ärfordras, så att andre usle med dem icke skola kunna förliknas. Bifogade deröfwer magistratens i Carlshamn samt probsten och kyrkioherden magister Trägårds henne meddelte betygande af den 18 Majj och 7 Junii innevarande år. Och althenstund denne änka med sine 3:ne omyndiga barn är wärd christelig medömkan och behöfwer undsättning, ty fant ståndet för dess del skiäligt, att samtycka, det må secrete utskottet tilse, huru hon med årlig pension, utan afgift, må kunna få åtniuta ett hundrade femtijo daler silf:rmt, åtminstone så länge hennes barn äro omyndige och hon sådan hielp behöfwer. Hwilcket till benägit bifall skulle med de öfrige respective stånden hörsamt,ienst- och wänligen communiceras.

Herr rådman Hylphers yttrade sig: Jag har wäl tillförene hållit före nyttigt, att brännwinsbrännandet kunde i wissa afseenden anses för nyttigt. Det geck och an den tiden, då man brände allenast twänne gånger om året. Men nu går det för långt, så att det ser så ut, som lärer brödfödan snart börja tryta; hwarföre jag hemställer, om icke mått böra tagas häremot.

Herr talman: Det hade warit bäst och nyttigast, om brännwinsbrännandet aldrig blifwit tillåtit. Nu, sedan det skiedt, och gådt så långt, som för ögonen är, lärer det så mycket mera wara för sent, att täncka på botemedel, som hwarken präste- eller bondeståndet lära bifalla, att brännwinsbrännandet förbiudes.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵³⁷ angående de af registratoren Deutsch anförde beswär, öfwer liden praejudice, wid tillfälle wid befordran, till ledige kongl. secreterare-beställningar.

¹⁵³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 185.

¹⁵³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 56.

Uplästes ett af registratoren Deutsch inemnad memorial och anhållan,¹⁵³⁸ i anledning af anförde skiäl, att jämte kongl. secreterare-fullmakt af den 9 Augusti 1759, få niuta skillnaden imellan dess förre expeditions-secreterarelön, samt att nu ärhålla lagmansfullmakt och -tour, med försäkran om wärkelig befordran, till sådan eller annan jämlig sysla, enär han sig därom anmäler.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta memorial, och kommer, i anledning häraf, extractum protocoll, att afgå.

Föredrogs å nyo prästeståndets extractum protocoll,¹⁵³⁹ ang:de nödwändigheten och nyttan, af en juris publici patriae professions inrättande, wid kongl. academien i Upsala, hwartill föreslås academiens secreterare, magister Nils Risell.

Ståndet fant skiäligit, att bifalla detta prästeståndets extractum protocoll.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,¹⁵⁴⁰ med tillstyrkande, att hofrättsrådet wid kongl. Åbo hofrätt, Nils Magnus Cedermark, måtte i anseende till dess långliga trogna tjenester, sjukliga tillstånd, och förswagade wilckor, ärhålla lof, att, jämte sin innehafwande löns åtniutande i dess öfrige lifstid, få afstå sin assessorssysla till auditeuren wid artilleriet, Nils Hasselbom, som och, att Hasselbom, till dess någon lön kan blifwa ledig, måtte få åtniuta sin innehafwande auditeurslön, samt äga frihet, att till någon competent sökande auditeurssyslan afstå.

Uplästes auditeuren Hasselboms memorial,¹⁵⁴¹ rörande detta mål, hwaruti han, i händelse riksens ständer skulle täckas bifalla hans ansökning om detta accord, afsäger sig touren innom hofrätten framför borgmästaren Pipping, härads höfdingen Ignatius, advocatfiscalen Idman och protonotarien von Törne, hwilcke redan af twenne stånd till assessorer i bemälte hofrätt blifwit nämde.

Herr talman hemstälte, om icke detta extractum protocoll finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

---

¹⁵³⁸ Ibid.

¹⁵³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 16. Trycks som bilaga i *PrP* 15:2.

¹⁵⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 45.

¹⁵⁴¹ Ibid.

Herr grosshandlaren Clason hemställte, om icke ståndet behagade besluta, att icke företaga flere cabinetsmål i dag. Och att därhos wisse deputerade måtte utnännas, som genomse de inkomne målen, och afgifwa deras betänckande deröfwer.

Herr talman: Låtom oss närmare öfwerwäga, huru wi skola med heder komma ifrån desse ärender. Antingen på det sättet, som herr grosshandlaren Clason nu föreslagit, eller ock eljest. Ty det är oförnekligit, att upmärksamhet härwid ärfordras, elljest torde mångfaldigt flere blifwa lidande, än de, som hjelpas.

Herr borgmästaren Schauv: Låtom oss företaga desse ärender i den ordning, som de stå på listan upförde, och icke rapsodice. Så få wi tid och råderum, att giöra oss underkunnige, om hwart och ett måls egentliga beskaffenhet. Eljest kan lätt hända, att wi befordra en, som praejudicerar femtijo; och då måste ständer sedan hielpa dem till deras rätt, då rikscassan får lof, att bestå årsättning för deras lidande.

Herr borgmästaren Finerus: För min del finner jag, att ordning och rättwisa fordra, det wi först afgiöra secreta deputationens betänckanden, ang:de anförde beswär öfwer liden praejudice, och deras klagan, som förrut undfått ständers föreskrift, men icke niutit den till godo. Sedan får wi tid och råderum, att betäncka oss, huru wi skola förfara med de inkomne tienstakerne, antingen att afslå, eller bifalla dem, efter omständigheterna. Som mig tyckes,¹⁵⁴² lära åtskillige mål wara inkomne, Gud wet på hwad sätt. Åtminstone wet jag icke, att de någonsin warit nämnde i ståndet.

Herr borgmästaren Kiörning: Om detta herr borgmästaren Finerii yttrande bifalles, blifwer nödigt, att wisse deputerade utses, som reglera sakerne i behörig ordning, och afgifwa deras betänckanden deröfwer. Eljest torde de ordinaria via inkomne målen blifwa de sidste, och fölgakteligen de lagligen sökande stadna i lidande.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag will medgifwa, att det torde wara nödigt, att utse wisse deputerade, till detta föreslagne ärende. Men jag håller det dock betänckeligit, så i anseende till publiqvens omdömen, som sielfwa giöromålet. Ty om deputerade tillstyrka befordran för en, och afslag för en annan, ehuru rättwist det ock kunde wara, torde man dock säga, att det skiedt för wisse afsigter. Detta föreställer jag mig så mycket wissare, som

---

¹⁵⁴² tycker i prot.

man redan hörer publiqvment talas, att åtskillige giordt depositioner af penningar hos ståndet, på det de skola hjelpas i deras ansökningar. Detta kan jag bewisa, om så behöfwes, och lærer det icke heller wara androm bland oss okunnigt. Jag lemnar derhän, huruwida alt eller någon del kan wara sant. Men åtminstone wille jag icke wara ibland deputerade öfwer desse ärender, eller styrka därtill, att de skola utnännas. Utan håller jag före wara bäst, att företaga sakerne i den ordning, som de inkommit, och afgjöra dem efter omständigheterna, så fort wi hinna.

Herr borgmästaren Schultén: Hwad jag hade ärnat säga, har herr borgmästaren Hanqvist redan anfört, hwarföre jag ock nu förklarar mig aldeles ense dermed. Men egenteliga frågan är nu, när och huru snart desse tienstesaker skola företagas; prästeståndet har ju låtit weta, att de på en månad icke wilja företaga någre sådane mål. Lät oss afgjöra först denne fråga, och lemna prästeståndet swar, så kunna wi sedan afgjöra sakerne, efter förekommande omständigheter.

Herr assessoren Anthonsson: Jag måste och anmäla, att herr borgmästaren Hanqvist anfört, hwad jag tänckt säga. Det är wärdigt talt, och borde tryckas. Det wore wäl, om de nämdes, som sagt sig hafwa deponerat penningar hos ståndet; ty jag twiflar, att alt det, som säges i detta mål, är sant. Och således wore nödigt, att wi något hålla efter dem, som säga osanning.

Herr borgmästaren Wallentein: Det lærer icke wara nödigt, att lemna prästeståndet något swar, öfwer deras föreställning, att icke på en månad wilja företaga någre tienstesaker. Ty som det berättas, hafwa de sjelfwe sedermera afgjort åtskillige sådane mål, och således icke stått fast, wid deras förklarade beslut.

Herr borgmästaren Sundblad: För min del håller jag före, att desse tienstesaker måge hwila, till dess ståndet kan framdeles komma öfwerens, huru och när de skola afgjöras. Imedlertid lærer wara nödigare och mer angelägit, att täncka på utwägar, huru wi skola få slut på vårt extractum protocollii, angående borgmästarnes rang, så att syslorne warda satte i behörigt värde och heder. Då få städerna braf och kjäckt folck till borgmästare, som äro i stånd, att skiöta syslorne med wederbörlig drift.

Herr borgmästaren Schultén: Jag håller före, att wi böra helt försigtigt, och eftertäncksamt handtera rangqvaestionen. Skjer det ej, kan hela saken snarare lända till skada, än gagn, och till äfwentyrs aldeles misslyckas. Åtminstone finner jag, att nu icke är rätta tiden dertill.

Härmed instämde flere herrar ledamöter. Och denna discours afstodnade härmed.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll¹⁵⁴³ angående öfwerstelieutenanten Anders Rud. Durietz memorial och ansökning, om någon uprättelse, i anseende till det lidande, han förmenar sig hafwa öfvergått, genom baron Gustaf Wrangells befordran till husareregementet, wid dess första uprättande. Och hade prästeståndet, i anledning af anförde omständigheter, funnit rättwist, det må öfwerstelieutenanten Durietz undfå öfwerfullmagt, af samma dato med baron Wrangell, jämte rättighet, att blifwa föreslagen till det regemente, hwartill han sig anmäler.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila, till närmare genomseende.

Förehades å nyo secreta handels-, och manufacturdeputationens betänckande,¹⁵⁴⁴ ang:de en handelsintendents förordnande, och uplästes påskrifterne, tillika med prästeståndets extractum protocoll¹⁵⁴⁴ af den 14 i sidstl:e månad, angående detta ärende.

Uppå giord proposition af herr talman, fant ståndet godt, att bifalla deputationens betänckande.

Herr borgmästaren Hanqvist: För min del, hade jag hållit för nödigt, att instructionen för denne handelsintendent blifwit närmare öfwersedd. Men som det icke skjedd, och de öfrige stånden redan bifallit betänckandet, så måste det wäl förblifwa därwid. Imedlertid lärer wara bäst, att Stockholms stad behåller denna handelsintendent för sig; ty jag kan icke se, hwad gagn han skall kunna göra annorstädes.

Herr assessoren Anthonsson: Westerman är en hederlig karl, som förstår den sysla han ärhåller, och således lemnar jag gierna mitt bifall dertill. Men här lärer snart komma en qvaestion, om en directeurs förordnande för malmletarne i riket. Denne sättes, så tillsägandes, öfwer bergscollegium, ehuru han icke förstår något det ringaste, af det, som till en sådan sysla hörer.

Herr talman utkallades, och berättade wid återkomsten, att twenne deputerade woro i förmaket, och begärt löparen, till fiskerideputationens be-

---

¹⁵⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 18.

¹⁵⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 28.

tänckande,¹⁵⁴⁵ ang:de saltbristens afhjelpande i bohuslänske städerne, på det samme ärende måtte kunna aflemnas till expedierande. Frågan wore således, om detta ärende skulle påskrifwas och utlämnas.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Ståndet har, genom extractum protocoll, utlåtit sig öfwer detta ärende, och lærer således ej kunna utlemna det, innan de öfrige stånden lemnat swar å ståndets yttrande.

Herr borgmästaren Unger: Jag håller före, att en utwäg finnes, hwarigenom saken, angående saltbristens afhjelpande skall kunna expedieras, utan att röra frågan om Kongelfs sökte stapelrättighet. Jag will upsättia expeditionen i det förre, men utesluta det senare ärendet derifrån, samt föröfrigit anmäla hos expeditionsdeputationen, att löparen ligger hos ståndet, och icke utlämnas derifrån, i händelse de öfrige ståndens ledamöter skulle påstå, att saken, ang:de Kongelf, skall expedieras.

Herr borgmästaren Ekman: Jag twiflar mycket, att de öfrige ståndens ledamöter låta sig nöija härmed, hälst de anse Kongelfssaken, såsom hörande till betänckandet, emedan stapelrättigheten för Kongelf blifwit räknadt för ett medel, till saltbristens afhjelpande i bohuslänske städerne. Och således lærer wara rådeligast, att hela saken qwarhållas, till dess wi får swar.

Härmed instämde herr borgmästaren Lange.

En och annan hölt före, att saken kunde hielpas, genom följande påskrift: Ståndet förblifwer wid dess, uti extracto protocoll förklarade beslut, och i följe deraf protesterar emot expedierandet af ärendet, rörande Kongelf.

Men herr assessoren Anthonsson yttrade sig, att de öfriga ståndens ledamöter lära icke reflectera på denna protest, sedan de en gång fått documentet om händer. Hwarföre ock, som ståndet ansedt denna sak, för en res privilegii, så wore och ståndet berättigadt, att behålla löparen, till dess de öfrige stånden yttrat sig, öfwer ståndets extractum protocoll i detta mål.

Herr talman hemställte, i anledning häraf, om icke ståndet behagade, att löparen skulle behållas qwar, till dess ståndet fått swar på dess utfärdade extractum protocoll i detta mål.

Detta hemställande beswarades med Ja.

---

¹⁵⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

Herr talman: Ståndet har wäl gådt in uti öfwerläggning, huruwida ståndets fattade beslut, öfwer secreta deputationens betänckande,¹⁵⁴⁶ rörande majoren Gyllensvahn, skulle ändras, eller icke. Men som det skulle wara nog betänckeligt, att uprifwa, hwad en gång beslutit är, och i detta mål äro skiäl både mot och med; så hemställer jag, om icke ståndet behagar enhäligen fastställa dess förrut fattade resolution.

Herr borgmästaren Unger: Jag har, genom mitt inlemnade dictamen till protocollat, gifwit anledning till den öfwerläggning, som i detta mål förefallit, men jag begärte icke då, ej eller begär jag nu, att ståndet skall uphäfwa dess fattade beslut. Utan håller jag före wara bäst, att ståndet förblifwer wid dess resolution.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag måste wäl tillstå, att då saken noga öfwerwäges, tyckas de skiäl, som äro mot Gyllensvahn, wara större, än de, som är för honom. Men som ståndet en gång på andragne skiäl bifallit deputationens betänckande, så lærer wara rådeligast, att förblifwa därwid.

Herr talman frågade, i anledning häraf, om icke ståndet behagade förblifwa wid dess lemnade bifall, till secreta deputationens betänckande i detta mål.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis,¹⁵⁴⁷ ang:de prästeståndets yttrande, rörande lönernes beräkning, för de fem herrar rikens råd, som, wid innewarande riksdag, till rådsämbeten blifwit kallade. Och hade ridderskapet och adelen bifallit detta prästeståndets tillstyrkande, med den tillägning, att herr riksrådet Hierne, må niuta lika förmån.

Ståndet lemnade jämwäl härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Schauv: Wid detta tillfälle föranlåtes jag att påminna, det rikens ständer icke allenast återlemnade deras förtroende åt herr riksrådet baron Scheffer, utan och kallat honom, att åter inträda i rådet. Jag håller således före, att det lærer med rikens ständers, och i synnerhet detta ståndet[s] tancka, wara öfwerensstämmande, att herr riksrådet ej bör mista lönen för de månader, han warit utom rådet stadder. Och hemställer jag fördenskull, om icke extractum protocollis härom må afgå.

---

¹⁵⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 23.

¹⁵⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets prot.utdrag, nr 17, bilaga.

Herr talman frågade, om icke herr borgmästaren Schauvs nyss anförde yttrande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Lange: Riksens ständer hafwa så för detta, som under denne riksdag, wanligen warit ömme om deras befordran, som ägt det utmärkte förtroendet, att de blifwit upförde på riksrådsförslag, men icke haft den lyckan, att de blifwit till detta ämbete utnämde. Bewis hafwe wi nu nyligen häruppå uti herr grefwen och landshöfdingen Lagerberg, samt herr landshöfdingen Ehrencreutz. Och som herr överadjutanten baron Duvall icke mindre, än desse nu nämde herrar, i anseende till dess utmärkte ägenskaper och förtienst, ägt riksens ständers ypperste förtroende, i det han på riksrådsförslag warit upförd; så gör jag mig försäkrad, att ståndet lærer pröfwa skiäligit, det honom må tillåtas, att få med någon landshöfdinge, som därtill kan finnas hugad, accordera sig till ett militarelähn.

Herr assessoren Anthonsson: Detta kan wäl icke annars, än wara billigt. Men för min del håller jag före, att herr öfweradjutanten baron Duvall i anseende till dess berömliga egenskaper och förtienst, bör anmälas till undfående, af det först ledigt blifwande militarelän, och det utan att behöfwa accordera.

Herr talman: Som detta angår min måg, så bör jag afhålla mig från talmanskapet, och lærer ståndet behaga utse någon annan, som imedlertid förer klubban.

Men ståndet fant godt, att herr talman skulle wid dess sysla qwarblifwa; och härhos biföll ståndet herr borgmästaren Langes giorda föreställning, som nyss anförd blifwit.

Herr borgmästaren Kock: Wid detta tillfälle lærer och ståndet tillåta mig, att anmäla herr hofmarskalcken Insenstierna, till en lika förmåns åtnjutande, som ståndet så rättwist tillagt, herr öfweradjutanten baron Duvall. Herr hofmarskalcken har både länge och wäl tient, och dessutom inhämtat de wetenskaper, som höra till en skickelig landshöfdinge; så att han till detta ämbete giort sig alldeles wärdig och wälförtjent.

Herr borgmästaren Lange frågade, om icke ståndet behagade bifalla denna af herr borgmästaren Kock, angående hofmarskalcken Insenstierna giorda föreställning.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Justerades extractum protocolli, ang:de öfweradjutanten baron Duwalls befordran, lydande sålunda:¹⁵⁴⁸

S.d. Påminte sig borgareståndet, huru riksens ständer, så wid förre, som innewarande riksdag, warit sorgfällige, samt värdigt ansedt, att flere af de wälförtiente herrar och män, som tid efter annan warit på riksrådsförslag upförde, måtte niuta någon frucht, af det förtroende, som riksens ständer i så måtto emot them betygat, och i sådant afseende hos Hans Kongl. Mai:st uti underdånighet anmält dem, till anständiga befordringar. Wid eftersinnandet häraf, finner borgareståndet, att sådant äfwen må lämpas till öfweradjutanten friherre Johan Diedr. Duvalld, som nyligen warit på riksrådsförslag upförd, samt i anseende dertill, för godt funnit, att fastställa, det må Kongl. Mai:st wälbemälte öfweradjutant Duvalld i underdånighet föreslås, att niuta wärkelig befordran till landshöfdinge uti något militair-län, så snart han med någon landshöfdinge derom kan träffa accord, samt att Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att under detta dato för honom utfärda landshöfdingefullmagt. Hwilcket hos de öfrige respec-tive stånden till benägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderas.

Justerades extractum protocolli, ang:de hofmarskalcken Insensiernas befordran, så lydande:¹⁵⁴⁹

S.d. Kom hos ståndet uti öfwerwägande, de trogne och oförtrutne ti-enster, hwilcka hofmarskalcken Friedrich Ulrich Insensiernas, altid ådaga lagt, i det han, efter wäl anlagde studier, wid Upsala academie, år 1739, fått tillstånd, att uti kongl. commercocollegio auscultera, samt året derpå, derstädes till ordinarie cancellist blifwit antagen, och år 1742 flyttad till högstsahlig konung Friedrichs hof, hwaräst han, såsom hofjunkare, ej allenast uti tre år trågit upwagtat, utan och warit i den sviten af hofstaten, som till Hennes Mai:sts Drottningens emot-tagande, till Stralsund blef commenderad, hwarwid han af egne medel måst giöra anseenlig depense, hwilcket anseendet af ett så högtideligit tillfälle fordrade. År 1745 i October månad, täcktes Hans högstsahlig Kongl. Mai:st förordna honom till dess cammarherre, och, i November månad samma år, blef honom cammarherrelön på staten tillagd.

---

¹⁵⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 186.

¹⁵⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 187.

Hwarefter han alla de åren intill 1751 måste, under konungens siukliga tillstånd, widkännas en ganska trägen upwagtning och tjenstgöring, jemte det, att han tillika förrättade hofmarskalcksämbetet; hwarföre och högstsälig Hans Kongl. Mai:st, till betygande af sitt nådiga nöije häröfwer, ofta skall hafwa förklarat sig wilja antaga honom till dess hofmarskalck, hwilcket och hade wunnit fullbordan, så framt ej konungens högstbeklageliga dödsfall emellankommit. Denna förmån har han först nu i år, genom Hans Kongl. Mai:sts nådige fullmagt af den 23 sidstledne Februarii, ärhållit. Hafwandes han jämwäl under dess tjenstetid, kongl. borgrätterne, i synnerhet den öfre, såsom ledamot trågit biwistat.

När nu hofmarskalcken Insenstierna på sådant sätt, i några och 20 år, med all flit och beröm, tient Kongl. Mai:st och riket, och därunder wid alla tillfällen, jämwäl wid riksdagarne, dem han alla, sedan 1743 biwistat, aflagt de säkraste wedermälen af dess öma nit för riket; så fant ståndet honom wärdig och förtient, till belöning, för den oförtrutna flit och möda, han uti riket upofrat, och att han i det allmännas tjenst, en stor del af sitt goda tillsatt, i anseende till hwilcket alt, ståndet trodde med billighet och rättwisa, närmast öfwerensstämmande wara, att för sin del, honom ej mindre till hugad, än androm till upmuntran, lemna honom frihet och tillstånd, att få accordera sig till något af de civile lähnen, med någon landshöfdinge, som dertill kan finnas hugnad, samt, att Kongl. Mai:st emedlertid kunde i underdånighet tillstyrkas, att nu genast för honom, hofmarskalcken Insenstierna, landshöfdingefullmagt utfärda, ifrån hwilckens datum, han kommer landshöfdingetour att ärhålla. Hwilcket med de öfrige respective stånden till gunstbenågit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras skulle.

Herr borgmästaren Kiörning hemstälte, om icke ståndet behagade nu jämwäl företaga och afgiöra bondeståndets extractum protocolli, angående hofmarskalcken baron Hamiltons befordran.

Men herr grosshandlaren Clason och herr borgmästaren Hanqvist begärte, att detta ärende skulle hwila; hwarmed ståndet instämde.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänkande,¹⁵⁵⁰ angående de beswär, som fältwäblarne wid lifdragoneregementet, Jonas Ekman och Carl

---

¹⁵⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 30.

Adolph Granfelt, anfördt, öfwer liden praejudice, wid tillfälle till befordran.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll, ang:de detta ärende.¹⁵⁵¹

Ståndet hade redan den 3 Augusti sidstledne, förehaft och bifallit secreta deputationens betänckande, angående nyss berörde fältwäblar, och förblef ståndet jämwäl nu wid denna dess resolution.

Justerades extractum protocoll ang:de herr riksrådet baron Scheffers lön, lydande sålunda.¹⁵⁵²

S.d. Wid det tillfälle höglöfl. ridderskapets och adelens utdrag af protocollet, under detta dato, ang:de lönernes beräkande för de af herrar riksens råd, som wid innewarande riksdag till rådsämbetet kallade blifwit, i borgareståndet föredrogs, ärindrade sig borgareståndet, att hans excellence, riksrådet, Hans Kongl. Höghet Cronprintsens och de andre kongl. arf-printsarnes gouverneur, riddaren och commendeuren af Kongl. Mai:sts orden, högwälborne friherre herr Scheffer, icke eller borde sakna något af rådslönen, för den tid, han ifrån detta rådsämbete warit ändtledigad, och fördenskull fant ståndet billigt, det må herr riksrådet fulla rådslönen så mycket häldre till godo niuta, utan att något för ofwannämde tid, kommer att afdragas, som herr riksrådet, under den samma, med så utmärkt heder och nytta, det dryga och angelägna gouverneursämbetet förwaltat. Hwilcket till de öfrige respective ständens benägna bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmäles.

Herr borgmästaren Kiörning påminde åter, att ärendet, ang:de hofmarskalcken baron Hamilton, måtte företagas.

Och herr borgmästaren Finerus instämde härmed.

Herr borgmästaren Hanqvist: Ståndet har redan resolveradt, att detta ärende skall hwila, och strider dess uptagande nu, dess utan emot ståndets fattade beslut, att ej annars, än efter listornes ordning, företaga tienstesakerne; hwilcket beslut icke bör upprifwas.

Herr borgmästaren Unger yttrade sig aldeles i samme mening, som nyss anförd är.

---

¹⁵⁵¹ Ibid.

¹⁵⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 188.

Herr borgmästaren Schauv: Nog har ståndet discourerat derom, i hwad ordning tienstesakerne skulle företagas. Men att något wist beslut deröfwer blifwit fattadt, det wet jag icke. Och om än så wore, så är dock detta beslut redan uprifwit, i det åtskillige tienstemål redan äro företagne och afgiorde.

Härmed conformerade sig herr borgmästaren Schultén.

Herr talman hemstälte, om icke bondeståndets extractum protocollii, ang:de hofmarskalcken baron Hamilton, måtte upläsas.

Men ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes ett af generallieutenanten grefwe Gustaf D. Hamilton inlemnadt memorial,¹⁵⁵³ hwaruti generallieutenanten, wid handen gifwer, att honom ifrån en wän i Skåne blifwit tillsänd en afskrift, af ett så kalladt memorial, till riksens ständer ingifwit, och hade dess wän försäkrat, att hela landet skall wara upfyld af dylike exemplar, och att de i landet upwäcka oro och missnöje. Och som detta memorial angår dispositionen wid arméen, i Pommern, men icke innehåller någon den ringaste liknelse af sanning, berörde memorial jämwäl icke blifwit till riksens ständer ingifwit. Ty hemställer generalen, om icke detta för generalerne wanwördeliga memorial må i allmänne tidningarne dödas, och, såsom ogrundat och skadeligit, förkastas. Men skulle undertecknade auctor det samme wid kännas, må han och bewisa hwad däruti anfördt är.

Uplästes nyss omrörde och af Johan L. Hammarhielm undertecknade memorial,¹⁵⁵⁴ af innehåll ut in actis. Och hade ridderskapet och adelen bifallit generalen grefwen Hamiltons memorial, och att uti riksdagstidningarne införes, det det omtalte memorialet till riksens ständer icke blifwit ingifwit. Ståndet biföll detta ridderskapets och adelens yttrande.

Förehades å nyo secreta deputationens betänckande,¹⁵⁵⁵ angående de beswär, som öfwersteliutenanterne wid fortificationen Berg von Linde och Glantzenstierna anført, öfwer öfwersteliutenanten Blaesings för dem århållne tour till befordran. Tillstyrkandes deputationen, att förenämde öfwersteliutenanter måge wid deras företräde bibehållas.

---

¹⁵⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 220.

¹⁵⁵⁴ Ibid.

¹⁵⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 25 och 26.

Uplästes herrar borgmästarnes Langes och Sacklens gemensamma betänckande,¹⁵⁵⁶ angående detta mål. Och emedan Blaesing med mycken distinction tient wid arméen i Pommern, hwarföre han och ärhållit alle commenderande generalernes fördelacktiga föreskrifter, till Hans Kongl. Mai:st, så att hans utmärkteienstgjörande därstädes, synes öfwerträffa Berg von Lindes och Glantzenstiernas ärwiste flit, wid fästningsbyggnaderne; och Blaesing ingen annan belöning fått, än dess tour, som han tillförene ägt, blifwit honom återstald. Ty hålla herrar borgmästarne före, att Blaesing bör denna dess ärhållne tour till godo niuta.

Ståndet pröfwade skiäligit, att detta ärende måtte hwila.

Förehades å nyo secreta deputationens betänckande,¹⁵⁵⁷ angående majoren wid fortificationen Carl Magnus Råbergs förde klagan öfwer förment lidande, genom öfwerstelieutenanterne Berg von Lindes och Glantzenstiernas befordran, med mera.

Uplästes herrar borgmästarnes Langes och Sackléns gemensamma betänckande i detta mål,¹⁵⁵⁸ med tillstyrkande, att deputationens betänckande må bifallas.

Ståndet tog detta alt under öfwerwägande, och pröfwade skiäligit, att bifalla deputationens betänckande.

Föredrogs å nyo secreta deputationens betänckande,¹⁵⁵⁹ angående majoren [wid] fortificationen Fredrich Jacob Nordencreutz beswär, och ansökning, om tourens återwinnande till befordran, framför majorerne wid berörde stat, Cronstedt, Hoppe och Råberg.

Uplästes herrar borgmästarnes Langes och Sackléns gemensamma betänckande,¹⁵⁶⁰ rörande detta ärende, med tillstyrkande, att secreta deputationens betänckande i detta mål måtte bifallas, hwad majorerne¹⁵⁶¹ Cronstedt, och Hoppe angår, med att majoren Råberg må, i anseende till de för honom warande besynnerliga skiäl, äga tour framför majoren Nordencreutz. Ståndet biföll detta herrar borgmästarnes betänckande.

---

¹⁵⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 39.

¹⁵⁵⁸ Ibid.

¹⁵⁵⁹ Ibid., nr 38.

¹⁵⁶⁰ Ibid.

¹⁵⁶¹ *majorer* i prot.

Förehades å nyo secreta deputationens betänckande,¹⁵⁶² angående öfwers-telieutenanten wid fortificationen Olof Glantzenstiernas deröfwer anförde beswär, att han uti arméén, wid åtskillige sökte ledigheter, icke fått niuta befordran. Gifwandes deputationen wid handen, sig icke kunna, i anledning af förekomne skiäl, tillstyrka någon annan uprättelse, för nyss berörde öfwerstelieutenant, än att han wid yppande ledigheter, må niuta sin tour och enciennitet tillgodo.

Uplästes herr borgmästarne Langes och Sacklens gemensamma betänckanden i detta mål.

Och ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla deputationens betänckande.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 17 Aug.¹⁵⁶³ sidstl.,¹⁵⁶⁴ med tillstyrkande, att hofrättsrådet och riddaren Johan Linderstedt, som sedan år 1711 till närwarande tid, och således i samfalte 50 år, tjent, wid åtskillige wigtige och answarige domareämbeten, måtte wid dess höga ålder af 76 år, tillåtas, wid dess afträde utur publici tienst, ej allenast behålla hela på staten honom bestådde lönen, med den tillökning, som derå nu eller framdeles kan bewiljas, utan ock, att till häradshöfdingen i Södertörn, Johan Gabriel Anrep, få afstå den efter hofrättsrådet ledigblifwande assessorsbeställning, och att Anrep, som imedlertid, och med förbehåll af boställsinkomsten, komme, tills vidare, att tiena med sin förre lön, måtte succederas af vice häradshöfdingen Olof Malmerfeldt.

Uppå skiedd proposition af herr talman, fant ståndet skiäligit, bifalla detta extractum protocolli.

Uplästes bewillningsdeputationens betänckande,¹⁵⁶⁵ angående mantalspenningars ärläggande af wisse personer.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende må hwila.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, anhållandes ordföranden, Sven Håkansson, å dess stånds wägnar, att borgareståndet behagade företaga och afgiöra bondeståndets extracta protocolli, angående bondeseglationen,¹⁵⁶⁶ och augmentshemmanens inlösande till skatte.¹⁵⁶⁷

---

¹⁵⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 36.

¹⁵⁶³ *Augl.* i prot.

¹⁵⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 46.

¹⁵⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 2.

¹⁵⁶⁶ Daterat 19 januari 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 12.

¹⁵⁶⁷ Dat. 16 december 1760 och 1 juni 1761. Tryckta i *BdP* 8, bil. 7 resp. 28.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta, att företaga de anmälte ärender, så snart giörligit är, samt aflemna dess utlåtande deröfwer.

Deputerade afträdde.

Herr talman yttrade sig: Sedan de öfrige stånden genom deputerade påmint, att ståndet wille företaga och afgiöra ärendet, ang:de herrar riksens råds, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet; så föranlåtes jag nu att hemställa, om icke ståndet nu behagade taga detta mål under öfwerwägande, och afsluta det samma.

Men ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵⁶⁸ öfwer de beswär, majoren och riddaren Alexander Magnus von Essen anført, angående liden praejudice, genom capitainen och riddaren von Schantz befordran till stadsmajorssyslan i Strahlsund. Och som deputationen funnit det majoren von Essen wärkeligen warit lidande, ty tillstyrker deputationen, det honom tour och anciennite, framför majoren von Schantz, må tilläggas, dock att de majorer, som warit äldre capitainer, än von Essen, härigenom icke praejudiceras. Hemställandes deputationen, till riksens ständers egit godtfinnande¹⁵⁶⁹, att bifalla eller afslå majoren von Essens giorda ansökning, om placemajorssyslan på Sveaborg.

Herr rådman Hanell: Jag har mig bekandt, att majoren von Essen är en kiäck och skickelig officerare, och som han, genom majoren von Schantz befordran, wärkeligen blifwit lidande, så lærer rättwisan fordra, att han må blifwa placemajor på Sveaborg, hwilcken syssla nu är vacant.

Herr borgmästaren Schauv: Det är sant, att placemajorssyslan på Sveaborg är, för nu warande krigs skull, till besparing i staten, indragen. Men denna besparing är likwäl ingen object, enär frågan är, om en wälförtient, men lidande officerares belöning. Men i händelse ståndet icke skulle finna sig häruti, lærer ej någon annan utwäg wara öfrig, till wederbörlig ärsättning för majoren von Essen, än att taga fullmagten åter ifrån majoren von Schantz, och gifwa den åt den förre, som är lidande.

Herr rådman Burtz: Det tillhör generalen Ehrensvärd, att uprätta förslag till den vacante placemajorssyslan på Sveaborg. Och fordrar billighet-

---

¹⁵⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 57.

¹⁵⁶⁹ *godtfinnande* i prot.

en, att det därwid må förblifwa, hwarföre jag och anhåller, att detta ärende må nedläggas.

Ståndet fant godt, att detta mål skulle hwila.

Uplästes Georg. C. Cocks memorial¹⁵⁷⁰ och ansökning, om insochnefrihets ärhållande på någ[r]e hemman, som lyda under dess säteri Ousbyholm i Skåne och Malmöhus lähn.

Detta mål, hade de öfrige respective stånden remitteradt till cammar-, oeconomic- och commercedeputationen, och ståndet instämde nu härmed.

Uplästes ett af herr borgmästaren Eek inlemnadt memorial,¹⁵⁷¹ ang:de den usla belägenhet, hwaruti större delen af rikets städer, arméen och i synnerhet landtmannen sig befinna, i anseende till brist på skickelige läkare. Tillstyrkandes herr borgmästaren, att ståndet, till denne brists afhjelpande, behagade fortfara i dess, ang:de detta mål, sidstledne riksdag, fattade beslut, som då ej blef expedierat. Dock att härtill må läggas, att medici, chirurgi och apothekare förblifwa uti hwarje särskild societét, till bestyrande af dess oeconomica. Men, att alt, hwad till medicinalwäcket i hela dess widd hörer, må afhandlas uti den redan förordnade kongl. sundhetscommissionen, som kunde förstärkas med ett lika antal ledamöter af alle 3 societeterne.

Uplästes ståndets ang:de detta ärende under sidstl. riksdag utfärdade extractum protocoll.¹⁵⁷²

Herr borgmästaren Finerus: Jag finner åtskilligt att påminna, wid detta mål, och begär fördenskull, att det samme må hwila, till närmare genomseende.

Herr borgmästaren Sacklen: Ingen kan neka, att bristen är stor i riket på skickelige läkare, och skadan deraf är mer än synbar. I synnerhet måste Biörneborgs lähn klaga deröfwer. Till följe af riksens ständers författning, sidstledne riksdag, skulle detta län få en medicus. En sådan förordnades wärkeligen därtill, han feck och lön, den han jämwäl niutit; men han har aldrig kommit till orten. Nu förspörjes, att han är befordrad till Norkjöping.

Herr talman: Man har begärt, att detta ärende skall hwila; men jag wet icke, hwarföre sådant skall skie. Ty jag finner ingen orsak, att ändra stån-

---

¹⁵⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 221.

¹⁵⁷¹ Ibid., nr 222.

¹⁵⁷² *BgP* 11:2, s. 1247–1248.

dets sidstl. riksdag fattade beslut, hwarmed och detta nu upläste memorial-
et är öfwerensstämmande. Ståndets beslut nedlades sidstledne riksdag, ge-
nom konster, som i expeditionsdeputationen föreföllo. Låtom oss därstäd-
es fråga efter orsaken, hwarföre målet ej blef expedieradt.

Herr borgmästaren Finerus begärte åter, att detta ärende måtte hwila på
det herr borgmästaren måtte hafwa tid och råderum, att skrifteligen in-
komma, med dess tanckar däröfwer.

Ståndet biföll, att detta ärende måtte ligga på bordet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵⁷³ öfwer de beswär capita-
inen wid Jämtelands regemente, Christopher Christophersson, anført, med
anhållan, att han, såsom lidande, genom Kongl. Mai:sts nådiga resolution
af den 23 November 1759, hwarigenom han, ehuru på förslag uppförd efter
secondmajoren Hammarskiöld, icke allenast kommit att stå tillbaka, utan
och genom många yngre capitainer i regementerne, som sedan den tiden
blifwit till majorer avancerade, förbigången, nu måtte ärhålla uprättelse.
Tilstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, att Christophers-
son må undfå secondmajorsfullmagt, ifrån den 23 November 1759, då
Kongl. Mai:sts utslag utfallit, hwaremot majoren Hammarschiöld har, att
af de i touren warande efterträdare niuta sine afträdesförmåner till godo.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁵⁷⁴ om de af capitainen wid
artilleriet, Johan Lohm, anförde beswär deröfwer, att han, wid åtskillige
majorsledigheter inom regementet, blifwit, wid förslagers uprättande, för-
bigången. Härwid anmärker deputationen, att capitaine Lohm, öfwer de
uprättade förslagen sig icke beswärat, utan endast efteråt sökt caractère,
som honom blifwit afslagen. Men emedan Lohm, icke dess mindre ärhållit
Kongl. Mai:sts nådiga försäkran, att återfå sin förlorade tour, wid existe-
rande vacance. Ty hade deputationen, icke funnit någon anledning, att till-
styrka riksens ständer, att wid desse beswär, till någon capitaine Lohms
widare förmån, handen lägga, eller sig dermed befatta.

Uplästes capitaine Lohms memorial och ansökning,¹⁵⁷⁵ att, i anseende
till dess höga ålder, och snart 54-åriga tjenstetid, då han sig om afsked

---

¹⁵⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 58.

¹⁵⁷⁴ Ibid., nr 59.

¹⁵⁷⁵ Ibid.

anmäler, ärhålla öfwerstelieutenants caractere, samt undfå majors accord och pension.

Herr talman hemställte, i anledning af hwad anfört är, om icke capitaine Lohm måtte, wid afskjedstagandet, ärhålla öfwerstelieutenants caractère, med accord och pension, efter dess nu innehafwande syssla, enligt reglementet.

Detta hemställande bifölls.

Och ståndet åtskildes.

Åhr 1761 den 16 October

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, ang:de bergmästaren Biuggren, och lydde, som följer:¹⁵⁷⁶

S.d. Igenom utdrag af protocollet den 22 September, har borgareståndet anmodat det högwördige prästeståndet, att närmare förklara dess utfärdade extract. prot. af d. 30 Junii, rörande bergmästaren Magnus Biuggrens praejudicemål i så måtto, att Biuggrens ärhållne reparation icke måtte lända andre äldre ämbetsmän till förfång, hwilckas tour framför Biuggren icke warit eller kunnat göras stridig. Sedermera har borgareståndet kommit i ärfarenhet, att bergmästaren Biuggren redan skall hos Kongl. Mai:st i underdånighet anmält, att om änskiönt af then honom meddelte riksens höglofl. ständers föreskrift, någon sådan mening skulle kunna tagas, som lände en eller flere af nu warande kongl. bergscollegii ledamöter till förfång, han likwäl hwarken tänckte, eller wille på den sidan nyttia näst berörde föreskrift, eftersom han allenast sökt och åstundade blifwa assessor, med stämma och säte i kongl. bergscollegio, och tour efter sin fullmagts datum. Widare har och borgareståndet blifwit underrättadt, att i stället Biuggren skulle, efter meranämde föreskrift, få anmäla sig till hwilcken bergmästarejurisdiction han wille, går hans önskan och ansökning nu mera endast derpå ut, att, wid nästa existerande öppningar, winna någondera af de bergmästarejurisdictioner, hwartill han, efter riksens högl. ständers sidste riksdag honom gifne föreskrift, bordt blifwa förhulpen. I anseende härtill, och som bergmästaren Biuggren således sielf gjordt en declaration, som i det närmaste stämmer öfwerens med

---

¹⁵⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 189.

hwad riksens höglofl. ständer honom till uprättelse ämnat, så fann borgareståndet för sin del, onödigt, att riksens ständer nu mera skulle vidare uppehålla sig, med förklaring öfwer den förra expeditionen, utan allenast i underdånighet gifwa Kongl. M:st wid handen, att rätta meningens deraf wore, det Biuggren borde, såsom assessor, få säte och stämman i kongl. bergscollegio med tour och rättighet till existerande lön, efter datum af dess assessorsfullmagt, och att han derjämte må äga rättighet, att wid först existerande öpnningar, anmäla sig och få någon af de bergmästarebeställningar, hwartill han, sedan sidste riksdag, rätteligen bordt blifwa förhulpen, och nu söka will. Härwid är dock borgareståndet tillika af den tancka, att emedan Biuggren, såsom assessor, icke kan hafwa utkomst med protonotarielönen, men han icke eller kan blifwa förhulpen till full lön, innan assessoren Samuel Sandell, som ännu niuter allenast half lön, först, såsom äldre och ordinarie assessor, full lön ärhållit, och borgareståndet af sine ledamöter i bergsdeputationen blifwit underrättade, att någon tillgång kan wara, af the under kongl. bergscollegii disposition stående medel, det kunde altså både Sandell och Biuggren få af desse medel fyllnad i assessorslönerne, till dess ordinarie löner warda ledige. Hwilcket alt hos de öfrige respective ständen, till benägit bifall recommenderadt warder.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 4 sidstledne månad,¹⁵⁷⁷ med tillstyrkande, det må vice advocatfiscalen wid kongl. Svea hofrätt, Peter Rangell, till upmuntran och belöning för dess 18-åriga wäl anwände tjenstetid, hugnas med underdånig föreskrift, att till den nu uti¹⁵⁷⁸ berörde hofrätt, efter assessoren Grewesmöhlen, ledig blefne advocatfiscalsbeställningen, blifwa befördrad.

Ståndet pröfwade skiälligit, att bifalla detta tillstyrkande.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis,¹⁵⁷⁹ med hemställande, att cammereraren wid Gjötha hofrätt, C. F. Hiertstedt, måtte, i anseende till dess 40-åhra wäl anwände tjenstetid, tillåtas, att afstå sin syssla till dess son, extraordinarie cancellisten derstädes P. A. Hiertstedt.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

---

¹⁵⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 47.

¹⁵⁷⁸ uti upprepat i prot.

¹⁵⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 48.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har wid de flere tillfällen, då sådane tienstesaker blifwit företagne, funnit mig föranlåten, att anmäla, det jag funne sådant befordingssätt stridande emot lag, och att jag fördenskill icke kunde lemna mitt bifall därtill. Det samme gör jag ock nu, så wäl för denna gång, som för de mål, som hädanefter företagas.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 4 i sidstle månaden,¹⁵⁸⁰ med hemställande, att lagmannen och häradshöfdingen uti Malmöhus län, Anders Daniel Stiernkloo Liljenberg, som i 30 års tid innehaft kongl. fullmagt, samt på 20 året, med all justice och berömlig drift, förwaltat häradshöfdingebeställningen, måtte, i anseende till dess annalkande ålder, och aftagande krafter, tillåtas, enär han så finner och åstundar, få afstå sin innehafwande syssla till någon wälförtient och skickelig man, som han sielf utnämner, och af kongl. hofrätten wid ordinarie eller extraordinarie förrättningar warit brukad.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 4 i sidstweckne månaden,¹⁵⁸¹ tillstyrkandes bondeståndet, att lagmannen Carl Hallenborg, som med beröm tient 29 år, samt 12 års tid, till alle rättsökandes hugnad, wårdat det honom anförtrorde lagmansämbete, måtte lemnas tillstånd, at när han så godt finner, till någon wärdig och förfaren, samt förtient domare, afstå dess lagmans ämbete, med den fördel och wilckor, som han kan sig betinga, af successoren, och de flere, som genom denna öfning söka blifwa befordrade.

Ståndet fant skiäligit att bifalla detta tillstyrkande.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis,¹⁵⁸² angående de långlige och trogne tjenster, som protonotarien i kongl. Svea hofrätt, Johan Magnus Törling, samt actuarien derstädes, Frantz Paul Teuchler, den förre alt ifrån år 1736, och den senare sedan år 1739, jämt och oförändradt å daga lagt, wid de trälsammaste och mäst granlaga sysslor. I anseende hwartill bondeståndet hemställer, om icke Törling och Teuchler måge befordras till extraordinarie assessorer i berörde hofrätt, med säte och stämma, och därwid niuta deras innehafwande löner, till dess assessorslönerne dem i sin ordning kunna tillfalla.

---

¹⁵⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 49.

¹⁵⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 50.

¹⁵⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 51.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 17 Augusti sidst-ledne,¹⁵⁸³ angående den oförtrutna flit och skickelighet, hwarmed härads-höfdingen Lostbohm nu i 14 år skiött dess innehafwande beställning, äfwen som de i många år förrut innehafde auditeurs- och krigsfiscalssys-slorne, samt flere gjorde extra förrättningar. Och som Lostbohm redan tvenne gånger stått på assessorsförslag, och torde innan kort tredje gången derpå upföras; ty tillstyrker bondeståndet, det måtte Lostbohm nu undfå assessors namn och heder, sam[t] då han innom eller utom hofrätten sig till befordran anmäler, äga assessors tour, framför de yngre, som redan af riksens ständer fått, eller ärhålla recommendation till assessorsbeställningar.

Uplästes prästeståndets resolution öfwer detta ärende, af innehåll, det må härads-höfdingen Lostbohm nu straxt tilläggas assessors namn och heder, samt att han, då han innom eller utom hofrätten skulle sig till befordran anmäla, må hafwa assessors tour, näst efter härads-höfdingen von Nackreij, som blifwit till assessor föreslagen.

Ståndet biföll denna prästeståndets resolution.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 4 i sidstl:e månad,¹⁵⁸⁴ med tillstyrkande, att landshöfdingen och riddaren Lagerfelt, som i så lång tid med utmärkt heder tient riket, måtte tillåtas, i fall han så godt finner, på dess nu tilltagande höga ålder, att afstå sitt innehafwande höfdingedöme, till lagmannen i Östergöthland, grefwen Renstierna, som, genom dess owäldughet och rättwisa, förwärfwat sig alle rättsökandes kärlek, samt att härads-höfdingen baron Fridrich Wrangell må, genom accord, blifwa grefwe¹⁵⁸⁵ Renstiernas efterträdare, och att Wrangell på lika sätt må äga frihet, att bortaccordera dess beställning, till någon skickelig och i domaresysslor öfwad man. Föröfrigt hemställer bondeståndet, i händelse landshöfdingen Lagerfelt ej skulle wilja afstå sitt ämbete, det må grefwe Renstierna då få accordera med någon annan landshöfdinge, som dertill kan finnas hugad, och att grefwe Renstierna, samt baron Wrangell måge imedlertid undfå, den förre landshöfdinge, och den senare lagmansfullmagt och -tour.

---

¹⁵⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 34.

¹⁵⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 52.

¹⁵⁸⁵ *greffre* i prot.

Herr borgmästaren Sacklén: Meningen af bondeståndets tillstyrkande, lærer wäl wara denne, att landshöfdingen Lagerfelt skall, om han så godt finner, få afstå sitt ämbete, men likwäl till ingen annan, än lagmannen grefwe Renstierna. Men som icke detta är så aldeles tydeligit, som det bordt wara, så lærer wara nödigt, att detta förbehåll giöres sådant, som det wara bör.

Herr rådman Stenhagen begärte, att detta ärende måtte hwila. Men uppå giord föreställning, att detta anginge en så wälförtjent man, som grefwe Renstierna, hwilcken ägt riksens ständers yppersta förtroende, i det han warit kallad till riksens råd, begaf herr rådman sig ifrån dess begäran, likwäl med det förbehåll, att tid och råderum måtte lemnas, att något discourera öfwer de tienstesaker, som kunna föredragas.

Herr borgmästaren Unger förklarade sig ense, med det som herr borgmästaren Sacklén nyss anført, och lade dertill, att i händelse landshöfdingen Lagerfelt ej skulle wilja accordera, men genom döden afginge, måtte survivancen på dess ämbete tilärkännas grefwe Renstierna.

Herr talman hemställte, om icke bondeståndets extractum protocoll, rörande detta mål, måtte bifallas, med de af herrar borgmästarne Sacklen och Unger gjorde tillägningar.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Förehades å nyo prästeståndets extractum protocoll,¹⁵⁸⁶ angående öfwersteliutenanten Anders Rudolph Durietz befordran till öfwerstefullmagt, af samme dato, som öfwersten wid husareregementet baron Wrangell, jämte rättighet, att blifwa föreslagen till det regemente, hwartill han sig anmäler.

Herr borgmästaren Gabriel Hagerdt: För min del finner jag betänckeligit, att bifalla detta prästeståndets extractum protocoll, emedan mig är bekandt, att öfwersteliutenanten Göös, och tör hända andre flere, härigenom praejudiceres.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Öfwersteliutenanten grefwe Posse blir och praejudicerad, genom denna befordran. Och som han är en kiäck och wälförtient officerare, så hemställer jag, i händelse detta prästeståndets tillstyrkande bifalles, om icke grefwe Posse må tillika anmälas, att få samma förmån, som Duriets.

---

¹⁵⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 18.

Herr talman: Det lærer wara swårt att säga, om och hwilcke, igenom Duriets befordran, blifwa praejudicerade. Men det finner jag, att Durietz blifwit lidande, genom Wrangells befordran, till husareregementet, och bör fördenskull niuta uprättelse. I anseende hwartill jag och hemstäl-
ler, om icke prästeståndets extractum protocoll i detta mål må winna bi-
fall.

Ståndet swarade härtill ja.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de registratoren Deutsch, så lydande:¹⁵⁸⁷

S.d. Lät borgareståndet sig föreläsas secreta deputationens be-
tänckande, öfwer de af registratoren i Kongl. Mai:st och riksens can-
cellie, Emanuel Deutsch, deröfwer anförde beswär, att, till befordran
af ledige kgl. secreteraresysslor, yngre honom föredragne blifwit. Så
wäl deraf, som ett af Deutsch ingifwit memorial, hade borgareståndet
tillfälle att blifwa underrättadt, det bemälte registrator ständigt tient
wid kongl. justitiaerevisionen, öfwer 20 år, och att han dessutom
blifwit brukad uti flere högstwigtige granlaga ansvariga förrättningar,
wid hwilcket alt, han ådaga lagt icke mindre skikelighet och ärfaren-
het, än nit och trohet, så att han i flere afseenden gjort sig till hug-
komst och befordran förtient. Men som Deutsch icke dess mindre alt
hittills, måst sakna den befordran, han, i anledning af dess långa,
trogne och nitfulla tienster, skiäligen wänta kunnat, och Deutsch re-
dan, den 9 Augusti 1759, blifwit af Kongl. Mai:st ansedd wärdig, att
med kongl. secreterarefullmagt benådas, men berörde fullmagt ej
kommit att utfärdas, ty pröfwade borgareståndet rättwist, att tillägga
honom skillnaden, emellan dess nu innehafwande, och kongl. expe-
ditions secreterarelönerne, och det ifrån detta års början, samt Kongl.
Mai:st i underdånighet tillstyrka, att, till någon hugnad och uprättelse
för registratoren Deutsch, i nåder meddela honom lagmansfullmagt
och -tour, med försäkran om wärkelig befordran, till sådan, eller an-
nan jämnlik syssla, enär han sig därom anmäler. Hwilcket med de
öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communi-
ces.

Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de lieutenanten Fran[c]s be-
fordran, och lyder sålunda:¹⁵⁸⁸

---

¹⁵⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 190.

S.d. Kom hos ståndet under öfwerwägande, de trogne tjenester, lieutenanten Carl Fridric Franc altid ådaga lagt, i den han med heder tjent wid kongl. lifgardet, sedan år 1737, biwistat campagnerne i Finland, åren 1741 och 1742, på Åland 1743 och uti Bohuslän år 1744, samt år 1754 ärhållit afskied, såsom lieutenant wid berörde regemente, utan någon förbättring på caractèren. Och som ståndet tillika hade sig bekant, den myckna möda och kostnad, bemälte lieutenant, sedan dess afskiedstagande, anwänt wid brukshandteringar, åkerbruk och upodlingar, icke allenast till dess egendomars märkeliga förbättring, utan och till berömligit efterdöme för inwånarne uti landsorterne. Så pröfwade ståndet, för sin del, skiälligit, det lieutenanten Franc, må, för detta sitt wiste wälförehållande, niuta någon sådan hugnad, som jämwäl kan wara androm till upmuntran, att med lika flit och möda tiena det allmänna, genom den så högt nödiga och nyttige landsculturens uphielpande. Och således beslutit, det Kongl. Maist. må i underdånighet tillstyrkas, att förmerbemälte lieutenant nådig fullmagt, å krigsråds namn och heder, utfärda låta. Hwilcket ståndet ansåg för så mycket billigare, som en sådan fullmagt icke kan lända någon till præjudice, och flere förrut, som på sådant utmärkt sätt gagnat riket, fådt hugna sig af lika heder och förmån, ehuru de ägt mindre tjensteår. Och fants godt, att detta till de öfrige respective ståndens gunstbenägna bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communicera.

Herr borgmästaren Eek: Revisionssecreteraren Rozirs utmärkta förtienster äro så allmänt bekandte, att jag icke twiflat, det ju högtärade ståndet lærer täckas wid detta tillfälle, då så många andre hielpas, jämwäl ihogkomma¹⁵⁸⁹ honom. Försäkrad härom, har jag författadt ett extractum protocoll, hwilcket jag beder få nu upläsa.

Detta bewiljades, och berörde extractum protocoll uplästes, af innehåll, att revisionssecreteraren Rozir måtte lemnas tillstånd, att enär han så godt finner, bortaccordera sitt innehafwande ämbete, och nu undfå statssecreterarenamn och heder.

Herr talman: Som revisionssecreteraren Heggardt jämwäl länge tient, med utmärkt heder, och han i ordningen är närmast, efter revisionssecrete-

---

¹⁵⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 191.

¹⁵⁸⁹ *ihogkomma* i prot.

raren Rozir, så hemställer jag, om icke honom må wederfaras samma förmån, som nu för Rozir föreslagen är.

Herr borgmästaren Kock: Det är bekant, att revisionssecreterarne hafwa ett ansvarigt ämbete, de måste författa deras betänckanden öfwer de ärender, som de i rådet föredraga. Hwaremot statssecreterarne föredraga ärenderne simpliciter, utan något betänckande eller ansvar. Hwarföre jag ock, så mycket mera håller före, att revisionssecreterarne böra sättas i lika wärdighet, med statssecreterarne, och att fölgakteligen, om något tillstyrkande i den delen skall skie, sådant då må skie för alle revisionssecreterarne, hälst de innehafwa lika ämbeten.

Herr rådman Stenhagen: Jag wet icke, hwarifrån detta ärende inkommit. Här är ju icke någon ansökning eller memorial i saken upläst. Och derföre finner jag mig föranlåten, att göra det förbehåll, i händelse det projecterade extractum protocollii bifalles, att den, som det upsatt, bör wara ansvarig, i händelse någon praejudiceras.

Herr borgmästaren Schauv: Jag finner mycken billighet uti det, som i detta extracto protocollii är föreslagit, för revisionssecreteraren Rozir, hwarföre jag ock tillstyrker, att samme förmån må tilläggas revisionssecreteraren Heggardt, såsom de twenne älste. Men att göra den för samtelige revisionssecreterarne, det finner jag ej rådeligit, ty då skulle wägen stängas för andre, att blifwa landshöfdingar, åtminstone skulle sällan någon kunna komma dertill, utan ifrån justitiaerevisionen.

Herr inspectoren Muncktell förklarade sig i samme mening, som herr borgmästaren Kock, och att om något skall i detta mål tillstyrkas, bör det skie för alle revisionssecreterarne, äljest upwäckes *jalousie*¹⁵⁹⁰ imellan dem, enär de icke warda lika ansedde, som innehafwa lika ämbete.

Herr borgmästaren Lange: Herr borgmästaren Schauv har redan anført, hwad jag ärat säga. Och will jag således wisa med ett exempel, att det är billigt, hwad här blifwit tillstyrkt, att allenast 2:ne de älste revisionssecreterarne måge undfå lika rang med statssecreterarne. Man wet, att i statscontoiret äro 2:ne commissarier, de hafwa like sysla, och stå i lika ansvar, men de hafwa olika rang. Detta kan ock låta sig göra i justitiaerevisionen, utan att de öfriga böra eller med skjäl kunna fatta något misstycke deröfwer. Men om de twenne älste revisionssecreterarne skola befordras till

---

¹⁵⁹⁰ *jalousie* i prot.

lika rang med statssecreterarne, fodrar billigheten, att generalauditeuren bör undfå en lika förmån, hälst han innehafwer ett lika answarigt ämbete, och det ensam i krigsärenderne.

Herr borgmästaren Sacklén: Jag will, till att undwika widlyftighet, alenast säga, det jag är af samme tancka, som herrar borgmästarne Schauv och Lange. Undantagande hwad här anført är, ang:de generalauditeuren, hwilcken så mycket mindre bör unnfå tillökning på rangen, som han sidstedne riksdag redan fått en sådan tillökning, hwar med han nu skiäligen bör wara nögd.

Herr assessoren Anthonsson: Jag wille gärna wara af samme tancka, som herr inspectoren Muncktell, och då borde jämwäl generalauditeuren ihogkommas. Men jag finner nogsam, att detta blefwe alt för widlyftigt. Och bifaller jag fördenskull herr borgmästaren Schauvs tillstyrkande.

Herr borgmästaren Johan Boberg yttrade sig i samme mening, som herr borgmästaren Sacklén anført.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Som jag märker, äro de fleste herrar ledamöterne af den tancka, att de twänne äldre revisionssecreterarne skola undfå lika rang med statssecreterarne. Men jag ser icke något skiäl, hwarföre de andre skola ifrån en dylik förmån uteslutas. De innehafwa ju alla lika answariga ämbeten, de äro ju alle redelige och skickelige ämbetsmän, och fölgakteligen lika wärdige, derföre böra de och undfå lika rang och tour.

Herr talman: Under discoursen är nogsam wisat, hwad olägenhet det skulle medföra, om alle revisionssecreterarne få lika rang. Då måste och generalauditeuren gå med, och som det lærer wara rådeligast, att undwika, så mycket möjligit är, att wi ej gå för långt, så hemställer jag, om icke ståndet behagar bifalla, att de twenne älste revisionssecreterarne måge hädanåt niuta lika rang och tour med statssecreterare.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Och herr talman gjorde samma proposition, som nyss förrut.

Härtill swarades jämwäl både Ja och Neij.

Herrar borgmästarne Kock och Hanqvist påstodo, att rang och tour med statssecreterarne borde personellement tilläggas alle nu warande revisionssecreterare, men icke någon perpetuel rang tilläggas 2:ne af dem.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag tycker, att wi aldrabäst och lättast kunna komma ifrån saken, om wi bifalla at de 2:ne nu warande älste revi-

sionssecreterarne undfå personellement statssecreterarerang och -heder. Detta stämmer och närmast öfwerens, med det, som i början är discoureradt, i anledning af det projecterade extracto protocollii.

Herr assessoren Anthonsson: Ståndet har sig bekandt, att bergsrådet Tillas har klagat öfwer liden praejudice. Deputationen har och funnit, att han wärkeligen warit lidande, och hemställer jag fördenskull, om han icke wid detta tillfälle må komma i consideration, och under den nu tillärnade författning innebegripas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har fått anledning till den af mig giorde föreställning, utaf herr borgmästaren Kocks yttrande, mig tyckes, att igenom hans förslag skulle samtelige revisionssecreterarne för snart flyttas till den högd, att wara competente sökande, till landshöfdingeämbeten, och att de, som således kommo i competence dertill, blefwo för många. Jag tror och, att mitt yttrande är grundadt på skiäl, och som det är oförmekeligt, att revisionssecreteraren Rozir är så wälförtient, att han bör ihogkommas hälst emedan han flere gånger stått på förslag, till högre beställningar, men ej blifwit nämnd, så föreslog jag, att han måtte tillika med den, som är honom närmast i ordningen, få statssecreterarerang och -tour. Häröfwer kunna de öfrige icke klaga, ty så snart en af de twänne älsta befordras, få de andre avancera i ordningen, efter hwarannan, till samme förmån, som de twenne äldste.

Herr borgmästaren Kiörning: Mig tyckes, att discoursen gådt alt för långt ifrån det ämne, öfwer hwilcken den blef börjad. Då war frågan om revisionssecreteraren Rozir i anledning af det projecterade extractum protocollii. Lät oss förblifwa därwid. Eljest upwäckes flere qvaestiones, och sielfwa saken kan sluteligen ej stadna i annat, än att all ordning i rang uphäfwes, hwilket måste försorsa yttersta oreda.

Herr borgmästaren Finerus begärte proposition på det projecterade extractum protocollii, ang:de revisionssecreteraren Rozir allena, och inge flere. I annor händelse påstod herr borgmästaren votering, om flere skulle under denna ventilation begripas.

Herr talman: Jag rår ej derföre, att extractum protocollii blifwit allenast författat om Rozir, då likwäl mening warit, att de twenne älste skulle härunder begripas. Hwarföre jag och hemställer nu, som tillföre, om icke ståndet behagat bifalla, att de 2:ne älsta revisionssecreterarne, måge hädnåt niuta lika rang och tour, med statssecreterarne.

Härtill swarades både Ja och Neij.

Herr grosshandlaren Clason: Jag kan ej underlåta att påminna, att om desse twenne älste revisionssecreterarne befordras till lika rang och tour med statssecreterarne, måste de och undfå lika lön. Och då blifwer frågan, hwaräst den skall tagas, och om det är rådeligit att tillöka löner, när man ej wet utwäg för nödigare utgifter.

Discoursen blef allmän.

Äntel:n gjorde herr talman följande proposition: Behagar ståndet bifalla quaestionen an hwad rangen för de 2:ne älste revisionssecreterarne angår, dock utan att någon tillökning i deras löner skier, och att extractum protocolli härom författas till nästa plenidag?

Ståndet biföll denna proposition dock med förbehåll, att vidare öfwerlägga om detta ärende, då extractum protocolli kommer att justeras.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 29 Augusti sidstledne,¹⁵⁹¹ med tillstyrkande, att hofrättsrådet Johan Gabriel Bergenstråhle måtte, i anseende till dess berömeliga förtienster, långliga tienstetid och annalkande ålder, samt knappa wilckor få wid afskjedstagandet behålla hela lönen, och genom accord afstå den efter honom ledig blifwande assessorssyssla i Svea hofrätt, till hofjunckaren och landssecreteraren Rudman Bergenstråhle hwilcken må behålla sin på staten innehafwande lön, till dess ordinair assessorslön kan honom tillfalla, samt tillåtas, att öfwerlemna dess landssecreterarebeställning, till notarien Johan Jacob Bergenstråhle.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 7 i sidstledne månad,¹⁵⁹² hemställandes bondeståndet, om icke hofmarskalcken baron Johan Abraham Hamilton måtte tillåtas, att få accordera sig till något af de civile landshöfdingedömen, med den, som dertill kan finnas hugad, samt att Kongl. Mai:st må tillstyrkas, att nu genast låta för honom utfärda landshöfdingefullmagt.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes ett af handelsmannen Johan Jansson inlemnadt memorial,¹⁵⁹³ hwaruti wid handen gifwes, att Wadstena stads magistrat behagat afslå

---

¹⁵⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 53.

¹⁵⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 54.

¹⁵⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 223.

hans ansökning, om dess riksdagsarfwode, på den grund, att fabriqveuren Lindstedt, som första fullmagten ärhållit, redan undfått det bewilljade arfwode. Anhållandes herr Jansson, om ståndets biträde, till dess arfwodes utbekommande.

Ståndet fant godt, att remittera detta ärende till herrar deputerade öfwer stridige fullmagter.

Herr borgmästaren Lange: Jag war fullmächtig för Calmare stad sidstl:e riksdag, och ehuru jag skrifteligen påmint, om mitt arfwodes undfående, har magistraten icke ens behagat swara mig, fast mindre giöra någon anstalt om mitt arfwodes utbetalande. Hwarföre jag nu föränlåtes att anhålla, om ståndets biträde i detta mål.

Ståndet remitterade likaledes detta mål till herrar deputerade öfwer stridige fullmagterne.

Uplästes chargé d'affaires Carl Lud. von Siegeroths memorial¹⁵⁹⁴ och ansökning, att, i anseende till des i fulla 16 år riket gjorde tienster wid utländske hof, dels såsom commissionssecreterare, dels och som chargé d'affaires, warda hugnad med cancellierådsfullmagt och lön, på extra stat, till dess han med wärkelig befordran kan warda ihogkommen.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta memorial.

Uplästes prästeståndets extractum protocollum af den 4 i sidstledne månad,¹⁵⁹⁵ ang:de de utmärkte förtienster, hwarmed vice praesidenten Lagerflycht giordt sig, så i Finland, som på flere orter älskanswärd och namnkunning. I anseende hwartill jämwäl riksens ständer, under denne riksdag, föreslagit herr vice praesidenten till det wigtige rådsämbetet, hwartill han och af Kongl. Mai:st i nåder blifwit utnämnd, men samme heder sig undanbedit. Hemställandes prästeståndet, i anledning här af, det må wälbemälte vice praesident nu straxt undfå praesidents namn och tour, samt wärkelig befordran, då praesidentssysslan wid Åbo hofrätt ledig blifwer.

Uplästes ett af herr rådman Plåt inlemnadt memorial¹⁵⁹⁶ och ansökning, om ståndets biträde, till ärhållande af rådstugurätt och justitiarius i staden Sölvvitsborg, hwaräst nu allenast är en så kallad kämnarsrätt.

Ståndet fant skiäligit, att bifalla detta memorial.

---

¹⁵⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 224.

¹⁵⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 19.

¹⁵⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 225.

Tijjo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, majoren grefwe Dohna, 1:mo, att ridderskapet och adelen förehaft justitiaedeputationens betänckande, ang:de twisten, emellan capitainen Armfeldt och lieutenanten Wulfcrona, samt detta ärende således bifal-lit, att den förre återfår ägendomen, och den senare befrias ifrån återbetalning af det han af ägendomen upburit, under den tid han den samme innehaft. 2:do hade ridderskapet och adelen förehaft betänckandet, ang:de tullafgifter på inrikes tillwärkat toppsåker och tobac, och funnit nödigt, att remittera detta ärende tillbaka, till deputationernes utlåtande. 3:tio påminte ordföranden om fiskerideputationens betänckande, ang:de saltbristen, att det i expeditiionsdeputationen måtte inlemnas.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och yttrade sig: Det ståndet icke lærer underlåta, att taga de anmälte ärender under öfwerwä-gande, samt yttra sig deröfwer, efter omständigheterna. Hwad fiskeribe-tänckandet angår, hade ståndet funnit så nödigt, som rättwist, att behålla den samma hos sig, till dess de öfrige stånden yttrat sig öfwer ståndets i detta mål utfärdade extractum protocollii.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 4 i sidstwekne må-nad,¹⁵⁹⁷ med tillstyrkande, det måtte hofrättsrådet i kongl. Swea hofrätt, Pehr Franc, som redan hunnit till en hög ålder, och med all nit och trohet tjent riket i samfäldte 52 år tillåtas, att wid dess afträde utur tjensten, ej al-lenast få behålla hela lönen, med den tillökning, som derå framdeles kan blifwa bewiljad, utan och att få afstå den efter honom ledig blifwande as-sessorsbeställning, till secreteraren wid kongl. försäkringsöfwerrätten, Swen Westerman, som då kommo, att tjena med dess nu innehafwande lön, till dess assessorslönen kan honom framdeles tillfalla. Men imedlertid nu kunde undfå tillstånd, att bortaccordera sin secreteraresyssla, till vice notarien i kgl. Giötha hofrätt, Jan Odencrantz.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende må hwila.

Uplästes bondeståndet[s] extractum protocollii,¹⁵⁹⁸ med hemställande, om icke kammarherren, baron Friedrich Ridderstolpe, den förmån måtte tilläggas, att, wid dess nu innehafwande syssla, niuta lika befordringstour, med ceremoniemästaren och collegiiråder.

---

¹⁵⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 55.

¹⁵⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 56.

Detta ärende blef liggande på bordet.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 7 i sidstl. månad, hwaruti wid handen gifwes, att sedan prästeståndet, i anledning af secreta deputationens betänckande,¹⁵⁹⁹ öfwer landssecreteraren Thure Wennbergs anförde beswär, funnit godt, att tillägga assessorscharacter, samt -competence till samma syssla, ifrån år 1752, hade under ytterligare öfwerwä-gande kommit, att Wennberg, antingen nu eller sent torde komma att niuta denna rättmätiga befordran. Och hade prästeståndet fördenskull pröfwat skiälligit att tillägga, det må Wennberg äga tillstånd, att fritt, och när, samt till hwilcken han behagar få afstå sin landssecreteraresyssla, utan att så-dant må wara honom hinderligit, wid sökande befordran till assessorat, ef-ter dess tour, eller till häradshöfdingesyssla, efter dess meriter.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 4 i sidstl. månad,¹⁶⁰⁰ hwaruti tillstyrkes 1:mo, det må hofrättsrådet uti kongl. Giötha hofrätt, Jo-han von Strokirck, i anseende till dess långliga tienster, många omyndiga barn, och meddellösa tillstånd, få genom accord afstå sitt hofrättsrådsäm-bete, med behållning af dess halfwa lön, ifrån nästkommande 1762 års början, således, att första notarien wid ben:de hofrätt, Dawid Friedrich Hummelhielm, må till ordinarie assessorsbeställningen befordras, med andra hälften af lönen, samt dess nu innehafwande notarielön, till dess han kan i sin ordning ärhålla assessorslön. Och att bemälte hofrättsråds son, extraordinarie cancellisten Johan von Strokirck, må förordnas till ordinarie notarie, i Hummelhielms ställe, dock utan lön, till dess någon notarielön kan blifwa ledig. 2:do och som kgl. Giötha hofrätt, sedan den börjat sittaa på 2:ne divisioner, behöfwer förstärkning af ledamöter, ty hade bonde-ståndet pröfwat nödigt, att hofrättens ledamöter måge ökas, med en asses-sor, dock utan statens gravation. Hwartill bondeståndet föreslagit notarien Christopher Risell, utan lön, till dess honom i dess ordning, näst efter Hummelhielm, assessorslön kan tillfalla. Äfwen som ock, att vice häradshöfdingen Georg Reinhold Dahlström må blifwa notarius efter Risell, med den till sysslan hörande lön och förmåner.

---

¹⁵⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 29.

¹⁶⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 57. Tryckt i *BdP* 8, bil. 46.

Uplästes landshöfdingen H. Hummelhielms memorial,¹⁶⁰¹ ang:de berörde dess sons notarien David Fridrich Hummelhielms befordran.

Uplästes notarien Es. Im. Mannarhiertas memorial och beswär,¹⁶⁰² öfwer ofwanberörde notarien Risells befordran, fram för hwilcken han förmenar sig äga ostridig tour.

Ståndet pröfwande nödig, att detta ärende skulle ligga på bordet.

Uplästes prästeståndets extractum protocollum af den 4 i sidstl. månad,¹⁶⁰³ med tillstyrkande, att hofrättsrådet i kongl. Swea hofrätt, baron Carl Ridderstolpe måtte, i anseende till dess långliga tienstetid, samt mogna insigt och owäldighet, wid det angelägna domareämbetets förvaltning, huggas med landshöfdingefullmakt och tour.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Uplästes ett af herr rådmannen Burtz inlemnadt memorial,¹⁶⁰⁴ angående hielp och understöd, för dem i staden Helsingfors, som genom den nyligen timade wädelden blifwit lidande.

Herr talman hemställde, om icke qvaestio an, rörande detta ärende, måtte bifallas, och att extractum protocollum häröfwer projecteras.

Detta hemställande bifölls.

Uplästes bondeståndets extractum protocollum af den 29 Augusti sidstl.,¹⁶⁰⁵ hwaruti anmäles, att Norrviks jurisdiction i flere tider innehafts af härads-höfdingar, hwilckas höga ålder och aftagande krafter medfört en mindre drift och färdighet, i de mångfaldiga giöromålen, domareämbetet åtfölja. Och som därstädes warande häradshöfdingen Birger Hvasser, är den tredje häradshöfdinge bland dem, som efter hwarannan, wid hög ålder och afmatade krafter, denna jurisdiction innehaft, så, och på det denna domsaga icke än vidare måtte widkiännas af dylik swårighet, som förrut; ty hade bondeståndet samtyckt, att borgmästaren i Kongelf, Martin Fägerplan, måtte hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, till ärhållande af nådig försäkran, att, wid Hvassers dödliga frånfälle, eller afskiedstagande, ärnå fullmakt på dess nu ombetrodde ämbete, hwaraf inwånarne i jurisdictionen kunna wänta så mycket större fördel, som Fägerplan är i orten kjänd, för skicke-

---

¹⁶⁰¹ Ibid.

¹⁶⁰² Ibid.

¹⁶⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 20.

¹⁶⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 226.

¹⁶⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 58.

lighet, och nit för allmänt wäl. Tillstyrkandes bondeståndet härhos, att notarien wid controllwäret, Johan Agorell, må, i fall han winner borgerskapets förtroende, ärhålla den efter Fägerplan ledig blifwande borgmästaresysslan.

Ståndet fant nödigt att detta ärende skulle hwila.

Tijo deputerade inkommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, Swen Håkansson, att bondeståndet förehaft och bifallit, det må entreprenaden till upkiöpande af ekewirke till cronans behof, uplåtas handelsmannen i Carlsrona Brödersson. Aflemnades härom bondeståndets extractum protocoll¹⁶⁰⁶ hwilcket han till bifall recommenderade.

Herr talman: Ståndet lærer se till, huru wida det samma må kunna foga sig till bondeståndets begäran i detta mål.

Deputerade afträdde.

Tijo deputerade från prästeståndet ankommo, och anhölt ordföranden, biskopen doctor Benzelstierna på det ömmaste, att borgareståndet wille i dag företaga och afgiöra ärendet, angående herrar riksens råd, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet. Hwarjämte ordföranden begärte, att fiskerideputationens betänckande, angående saltbristen, måtte aflemnas till expeditionsdeputationen.

Herr talman: Jag skall ej underlåta, att påminna borgareståndet, om det förre målets afgiörande. Hwad det senare angår, lærer ståndet icke underlåta, att aflemna fiskerideputationens betänckande, så snart de öfrige respective stånden yttrat sig, öfwer ståndets i detta ärende utfärdade extractum protocoll.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och yttrade sig ordföranden, majoren grefwe Dohna, det ridderskapet och adelen hade, genom desse sine deputerade, welat på det wänligaste anmoda högtärade borgareståndet, att i dag företaga och afsluta ärendet, ang:de herrar riksens råds, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet.

Herr talman anmälte, att prästeståndet hade, genom deputerade, nyss förrut påmint om samma ärende, yttrandes sig herr talman icke wilja underlåta, att påminna ståndet härom.

Deputerade afträdde.

---

¹⁶⁰⁶ Daterat 16 oktober 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 55.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶⁰⁷ ang:de referendariens i kongl. cammarcollegio, Petter Wadmans befordran, och som Wadman med distinction och skickelighet tjent i 33 års tid, samt under den tiden warit fyra särskilte resor, föreslagen till advocatfiscal och secreterare, utan att han njutit befordran, han jämwäl nu i 5 år förestådt den i bemälte collegio ännu ledig warande secreteraresysslan, till hwilcken han jämwäl nu står på förslag i främste rummet. Ty tillstyrker bondeståndet, att Wadman, till denna secreteraresysslans ärhållande, hos Hans Kongl. Maist. må anmälas.

Ståndet pröfwade rättwist att bifalla detta tillstyrkande.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,¹⁶⁰⁸ ang:de malmletarefonden, och en tillärnad så kallad malmletaredirecteur med mera.

Ståndet fant skiäligit, att bifalla detta ärende, kommandes extractum protocoll¹⁶⁰⁹ härom afgå.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har warit förordnad till ledamot i cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, uti herr rådmän Stenbits ställe, som warit hemrest. Men som han nu återkommit, bör jag träda ifrån deputationen. Jag hemställer fördenskull, om icke mig må tillåtas, att byta deputationer, med herr rådmän Lilja, som därtill förklarar sig willig.

Ståndet fant godt, att remitterade detta ärende till herrar electorerne.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,¹⁶⁰⁹ öfwer brukspatronen Daniel Krapps ansökning, att få förbyta det honom, genom kongl. bergscollegii utslag, af år 1753, wid Wästanå i Stigsjö fjellmark, och södre Ångermanland, tillåtne råstålssmide, till ämnes- och manufactur-smide, samt dertill årligen ifrån Wästerberglagen uphandla 300 skjeppund tackjärn. Och hade deputationen i anledning af anförde skiäl tillstyrkt, att denna ansökning måtte bifallas.

Herr talman hemställte, om icke detta¹⁶¹⁰ betänckande finge bifall?

Och ståndet swarade dertill Ja.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹⁶¹¹ öfwer den ansökning, allmogen i 122 § af allmänne beswären, under påstående riksdag, giort, angående förbud, emot den till Petréfors eller Olofsströms bruk i Jemshögs

---

¹⁶⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 59.

¹⁶⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 13.

¹⁶⁰⁹ Ibid., nr 14.

¹⁶¹⁰ *detdet* i prot.

¹⁶¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 15.

sokn och Blekinge, hörande masugns återupbyggande, samt att bruksägaren i det stället måtte få förse sig, med köpetackjärn, till stån[g]järns-smidets, och kniphamarwärbets underhållande. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, att bruksägaren må årligen få uphandla 150 skeppund tackjärn ifrån Nora, och ett lika antal från Wästerbergs-lagen, att till ämnen bereda, samt i manufactursorter förädla.

Ståndet biföll detta betänckande.

Herr borgmästaren Sacklén hemställte, om icke ståndet nu behagade täncka på dess vice secreterares, Lars Hagtors befördran.

Men ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till lägligare tillfälle.

Uplästes notarien Johan Ehrenpohls memorial¹⁶¹² och ansökning, att warda ihogkommen med befördran, i fall riksens ständer skulle behaga omedelbarligen bortgifwa någre ämbeten, eller ock förordna några extraordinarie assessorer i kongl. Götha hofrätt.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶¹³ med tillstyrkande, det må lagmannen i Södermanland, grefwe Göran Gyllenstierna, så i anseende till dess egen, som dess förfäders utmärkte förtienster, såsom någon billig belöning, nu straxt undfå landshöfdingefullmagt och -tour, samt det först ledige civile län, hwartill han sig anmäler. Och att secreteraren och häradshöfdingen Bengt G. Berghman, som tient med beröm i 29 år, må efter grefwe Gyllenstierna befördras till lagman, och vice notarien i kongl. Swea hofrätt och vice häradshöfdingen Johan Pet. Wankif må, i Berghmans ställe, blifwa häradshöfdinge i Södermanland. Dock att hwar och en niuter sin innehafwande lön, till dess de, hwarje ämbete åtföljande löner, blifwa ledige.

Ståndet fant godt, att detta mål skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶¹⁴ ang:de secreta deputationens betänckande,¹⁶¹⁵ rörande lagmannen Hin. Julius Woltemat och cammereraren Marcus Enbergs befördran, till cammarråd. Och hade bondeståndet funnit billigt, att bifalla detta betänckande, med den tilläggnig, att lagmannen kommer, att tiena med dess nu innehafwande lön, till dess nå-

¹⁶¹² I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 227, men memorialet ligger inte där.

¹⁶¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 60.

¹⁶¹⁴ Daterat 25 september 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 52.

¹⁶¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 48.

gon ordinarie cammarrådslön kan blifwa ledig, samt att cammereraren Enberg må undfå cammarrådsfullmakt, med säte och stämman, wid alle förekommande mål, i collegio, så ofta han ifrån contoires angelägenheter kan wara frånwarande, hwarjämte han må niuta tour, näst efter secreteraren Silfverstolpe, som bondeståndet, i anledning af borgareståndets extractum protocoll i d. 7 sidstl. Augusti, äfwen funnit böra blifwa extraordinarie cammarråd.

Ståndet biföll dett[a] bondeståndets extractum protocoll i.

Justerades ståndets extractum protocoll i, angående lagmannen grefwe Renstiernas befordran, så lydande:¹⁶¹⁶

S.d. Lät ståndet sig föredraga det ärbara bondeståndets extractum protocoll i af den 4 sidstl. September hwaruti lagmannen grefwe Renstierna lemnas tillstånd, att accordera med herr landshöfdingen och riddaren Lagerfelt, samt herr häradshöfdingen baron Wrangell med bemälte herr lagman, med mera, samma protocollutdrag innehåller. Och fant ståndet godt, detta protocoll[utdrag] till alla delar bifalla med den tillägning, att i fall herr landshöfdingen Lagerfelt ej skulle finna sig hugad, att dess innehafwande ämbete afstå, herr lagmannen grefwe Renstierna må få survivance till berörde syssla när den antigen genom dödsfall, eller wälbemälte landshöfdinges befordran kan ledigt blifwa i hwilken händelse baron Wrangell kommer, att blifwa denne sednares efterträdare, på sätt, som ärbara bondeståndet beslutit. Hwilcket med de öfrige respectiva stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll i,¹⁶¹⁷ angående kongl. secreteraren Lars Silfverstolpes befordran. Tillstyrkandes prästeståndet, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, att kongl. secreteraren Silfverstolpe må blifwa cammarråd, samt niuta fri tour och säte, näst efter lagmännen Benzeltierna och Woltemat som till cammarrådsfullmagters ärhållande, blifwit anmälte.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll i i detta mål.¹⁶¹⁸

---

¹⁶¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 192.

¹⁶¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollutdrag, nr 13.

¹⁶¹⁸ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta dep:s expeditioner, nr 48.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla prästeståndets nyss anförde extractum protocolli.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 19 October

S.d. Uplästes ett af herr rådmannen In de Betou inlemnadt memorial¹⁶¹⁹ och tillstyrkande, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, dett måtte notarius publicus och actuarien wid denne stadsens rådhus, Zetterman, huggnas med stadssecreterarecaractère och -rang.

Herr talman hemställte, om icke detta memorial och tillstyrkande måtte således bifallas, att den föreslagne förmånen må tilläggas actuarien Zetterman personelt.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ett af åldermannen herr Moses Holtz ingifwit memorial,¹⁶²⁰ med hemställande, om icke assistenten Lorents Ekman måtte huggnas med rådmans namn och heder, lika med rådmännen här i Stockholm.

Ståndet biföll detta memorial.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli,¹⁶²¹ ang:de bergsfogden i Nora bergslag, Lars Friedric Bergström, och som bemälte bergsfogde länge och wäl tient, med en ringa lön, ty tillstyrker bondeståndet, dett måtte Bergström huggnas med bergmästarenamn och -heder, samt tour till befordran med bergsfiscalerne.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ett af fabriqveuren Lindstedt inlemnadt memorial,¹⁶²² ang:de den sidste plenidag af herr borgmästaren Sundblad giorda föreställning, att få byta deputationer med herr rådmannen Lilja.

Herr rådman Lilja: Det är så mycket mindre nödigt, att vidare tala om detta ärende, som jag redan fattadt det beslut, att blifwa qwar i den deputation, hwaräst jag är placérad.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

---

¹⁶¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 228.

¹⁶²⁰ Ibid., nr 229.

¹⁶²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 61.

¹⁶²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 230.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶²³ hwaruti anmäles, det bondeståndet ansedt för nödigt, att en adjunct må förordnas, till att biträda oeconomic practices professoren wid kongl. academien i Upsala. Föreslåendes härtill philosophiae magistern Emanuel Ekman, som, utom redan wunnen insigt, uti åtskillige wettnskaper, jämwäl wisat mycken böijelse för oeconomic kundskapen. Kommandes denne adjunct, att tjena utan lön, in till dess de äldre adjuncter winna befordran, så att staten icke härigenom graveras.

Ståndet biföll detta protocollutdrag.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹⁶²⁴ ang:de föreskrift till befordran, för de wid bemälte deputations cammarutskått, antagne twenne secreterare, cancellisten i kongl. cammarcollegii advocatfiscalscontoir, Johan Pfeiff, och extraordinarie cancellisten i kongl. justitiaerevisionen, Fridric Schult.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶²⁵, ang:de detta mål. Och hade bondeståndet på det sättet bifallit cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande, att cancellisterne Pfeiff och Schult måge anmälas, att genast undfå härads höfdingefullmagter, -tour och -heder, samt wärkelig befordran, enär de sig därtill anmäla, antingen wid yppad ledighet, eller genom öfwerenskommelse med härads höfdingar, som wilja deras sysslor afstå.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes ett af herr borgmästaren Ek författadt extractum protocoll¹⁶²⁴, ang:de revisionssecreterarne Rozirs och Heggardts befordran, till statssecreterarerang och -tour.

Herr borgmästaren Finerus: I detta projecterade extracto protocoll¹⁶²⁵, antages såsom afgjordt, att twenne de älsste revisionssecreterarne skola hädan efter äga lika rang och tour, med statssecreterare. Men jag kan ej annat minnas, än att saken lemnades, sidste plenidag, in suspenso, och att, ehuru extractum protocoll¹⁶²⁵ skulle författas, wore likwäl förbehållit, att däröfwer wid justeringen skulle widare discoureras. Man hade sidst, att revisionssecreterarne, på detta sättet, skulle excludera andre sökande ifrån lands höfdingeämbeten. Man påstod, att de twenne älsstes befordran skulle up-

---

¹⁶²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollutdrag, nr 62.

¹⁶²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 32.

¹⁶²⁵ Ibid. Daterat 20 augusti 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 41.

wäcka missnöije hos de andre. Detta har och sin rigtighet, hwarföre jag och är af den tanka, att om något skall skje, må det skie personelt för Rozir och Heggardt, men icke perpetuelt. Dett wore så mycket mindre billigt, som revisionssecreterarne i konung Carl XI:s tid, allenast hade lika rang med capitainer, men sedan blifwit stälde i så stor heder och anseende, som sysslan skjäligen kan tilläggas.

Herr borgmästaren Kiörning instämde härmed på det sättet, att den projecterade befordran måtte tilläggas alle revisionssecreterarne personellement, dock att de 2:ne älste måge tillika ärhålla tillstånd, att accordera bort sine innehafwande ämbeten; då kunna de öfrige icke sägas på något sätt wara lidande.

Herr borgmästaren Malmstén: För min del hade jag gärna sedt, att denna qvaestion aldrig blifwit yppad. Men sedan det skjedt, håller jag före, att om något skall tillgiöras, bör det skje personellement. I annor händelse måste 2:ne olagligheter deraf följa, i det alle andre, som eljest stå i competence till landshöfdingeämbeten, genom desse uteslutas. Och när desse en gång fått högre rang, komma de härnäst och begära tillökning på lönen.

Herr inspectoren Muncktell: Som alle innehafwa enahanda ämbeten, och alla äro lika wärdige, så bör det och skje personellement för dem alle, eljest skulle de öfrige hafwa rättmätig orsak till missnöije. Och jag kan icke se, hwarföre wi skulle gifwa anledning till sådant, enär den kan undwikas.

Herr borgmästaren Pihlgardt: När detta ärende företogs, bifölls qvaestionen för de 2:ne älste, men mig skall det icke wara emot, om de öfrige jämwäl ihogkommas, hälst man ej annat kan säga, än att de äro alle wälförtiente, skickelige, och, i anseende till deras ämbete, lika wärdige.

Herr borgmästaren Eek: Man har påstådt, att frågan, om de 2:ne älstes befordran till statssecreterarang och -tour, sidste plenidag icke blifwit afgjordt. Men jag wet för wisso, att sådant skiedde, eljest hade det warit onödigt, att committera mig, att uppsättia extractum protocolli, enär aldeles icke något beslut blifwit fattadt, om de öfriges befordran, lemnades oafgjordt, och deröfwer wille ståndet nu discourera. Det första bör således stå fast, och öfwer det sednare momentet må ståndet nu utlåta sig.

Herr borgmästaren Schauv: När saken sidst förehades, yppades första qvaestionen, i anledning af det projecterade extractum protocolli, om revisionssecreteraren Rozirs befordran allena, härtill lades straxt derpå revi-

sionssecreteraren Heggardt, såsom den andre i ordningen. Då yppades 2:ne quaestiones, om denne befordran skulle blifwa personelle, eller perpetuelle för de twenne älste, eller och för dem alle. Som jag noga känner revisionssecreteraren Rosir, och hade mig bekant, att han i 14 år tient, såsom revisionssecreterare, med all nit och owäldughet, tyckte jag, att det, som för honom tillstyrktes, war billigt. Ståndet fattade jämwäl tycke för detta förslag, och derjämte påstods, att bägge de älste skulle anses lika, men andre deremot höllo före, att som revisionssecreterarne woro, i anseende till ämbetet, lika, så borde den tillämade befordran skje personelt för dem alle. En ny fråga upkom då, ang:de generalauditeuren, som har ett lika wärdigt ämbete. Man ärhindrade wäl, att han så nyligen fått lika rang med revisionssecreterarne, och att han borde wara nögd dermed. Men när man deremot påminner sig, att revisionssecreterarne och generalauditeuren af början haft lika rang, så kan det ej giöra något till saken, att denne sednare ej så snart fått högre rang, som de förre, enär det står fast, att hans ämbete är nu wärkel:n lika wärdigt. I anledning hwaraf jag håller före, att om något skall skje för alle revisionssecreterarne, bör ock generalauditeuren därwid ihogkommas, eljest har han orsak att klaga, öfwer mannamohn.

Herr borgmästaren Unger: Man torde hålla före, att mannamåhn gjordes, om de twenne älste beforderades, till lika rang och tour med statssecreterarne. Men jag för min del kan icke se, att sådant äger grund. Det är bekant, att i hofrätterne, såwäl som commercecollegio, äro råd och assessorer. Desse ämbeten äro i sielfwa wärket ett och det samme, ehuru de, i anseende till rangen, äro skilde. Således kan det samma och skje i justitiarevisionen, utan att någon kan sägas wara lidande, ty så snart den älste afgår, får den, som är i ordningen, avancera till större wärdighet, och så alt framgent. Den som sidst inkommer, antingen genom accord eller eljest, bör intaga det sidsta rummet, och afbida sitt framsteg efter ordningen. Att alle skulle nu på en gång beforderas till lika rang för framtiden, med statssecreterarne, det håller jag för alldeles betänckeligit, i anseende till de under discoursen häremot anförde skjäl. Och således lærer wara bäst, att tillägga de 2:ne älste revisionssecreterare denne förmån perpetuelt. Och om man änteligen will, må det skie personelt för de öfrige.

Herr assessoren Anthonsson: Jag ärhindrar mig nogsam, att sidstl. plenidag blef afgjordt, att statssecreterarerang och -tour skulle perpetuelt tilläggas de twenne älste revisionssecreterarne, men den frågan utställes

till vidare öfwerläggning, huruwida någon dylik förmån skulle tillägnas de öfrige. Jag är så mycket mera af den tankan, att sådant ej bör skje, som det är bekandt, att de twänne sidste revisionssecreterarne äro tillökte, och kunna deras ämbeten, enär riksens ständer så godt finna, åter indragas. Hwarföre jag och håller före wara bäst, att saken så afgjöres, som herr borgmästaren Unger nyss föreslagit; ty då kan ingen sägas wara lidande.

Herr borgmästaren Finerus: Wi hafwe denne riksdag befordrat en hel hop till landshöfdingar, som, efter min tanka, och tör hända, fleres, icke warit så aldeles förtjente. Om nu desse ställas i tour, att, såsom transport-sökande, anmäla sig, till landshöfdingeämbeten, måste alt för många wärdige och wälförtiente män blifwa lidande, som likwäl äga rätt, till sådan befordran. Wore det icke fördenskull bäst, att wi, såsom redelige riksdagsmän aldeles afslå detta ärende? De äro adelsmän, och kunna således anmäla sig på riddarhuset; hwarföre skola wi för deras skull, exponera oss för critique? Ståndet har redan nog lidit, men wi wilja ändå gifwa ytterligare anledning därtill. Hwarföre jag och begär votering, om icke detta ärende skall alldeles afslås.

Herr assessoren Anthonsson: Jag kan aldeles icke wara af samme tancka med det, som nyss anfördt är. Jag wet icke, att ståndet begåt något fel, i det att åtskillige blifwit befordrade till landshöfdingar. De äro af ståndet ansedde för wärdige dertill, och lærer en enskilt ledamot icke wara berättigad, att betaga dem den förmån, som hela ståndet dem tillagt. Hwad revisionssecreterarnes befordran angår, så är allenast frågan, om de twenne älstes befordran. Och som ingen kan neka, att de ju innehafwa lika wärdiga, men derhos mera answariga ämbeten med statssecreterarne, så finner jag ingen orsak, hwarföre saken skulle afslås. Äfwen som jag icke eller begriper, hwarföre detta ärende skall hänwisas till riddarhuset, enär det i sig sielft är billigt, och således kan wara lika mycket, i hwad stånd det först afgjöres.

Herr borgmästaren Schauv: Jag will ej tala om den enas eller andras wärdighet. Nog af, att ingen är berättigad, att klandra ståndets för en och annan fattade beslut, men det får jag lof att påminna, det när wi hielpa en, postponeras andre. Mig ömmar i synnerhet hofrätterne, hwaräst det går alt för långsamt, innan en ledamot kan blifwa befordrad till landshöfdinge. Bewis derpå hafwa wi alt för många. Jag will allenast nämna en, vice

praesidenten i Swea hofrätt, Roselius, är en så almänt¹⁶²⁶ kiänd ämbetsman, för utmärkte förtienster och owäldughet, att jag twiflar, det man lærer kunna nämna någon wärdigare. Han har förtjent, att länge sedan wara praesident, men likwäl icke hunnit längre. Så går det med flere, ja de mäste; låtom oss fördenskull ihogkomma vice praesidenterne jämwäl wid detta tillfälle.

Herr borgmästaren Sacklén: Mig tyckes, att saken redan gådt för långt, och håller jag fördenskull före wara bäst, att wi icke bry oss om, hwarken rang, eller tour eller caractère, utan allenast om det, som jag menar warit första afseendet, i början, nemligen, att revisionssecreteraren Rozir skulle få tillstånd, att accordera bort sitt ämbete, enär honom så godt synes.

Herr borgmästaren Hanqvist: Som revisionssecreterarne blifwit försatte i lidande, genom fleres befordran till landshöfdingar, så har jag för min del funnit billigt, att de till uprättelse skulle ärhålla sådan rang och tour, som föreslagen är. Detta lærer och wara så mycket mera rättwist, som ingen kan neka, att de ju äga både¹⁶²⁷ wärdighet, i anseende till deras ämbeten, samt förtienster dertill.

Herr borgmästaren Finerus begärte, votering, om icke detta ärende skall aldeles afslås.

Herr borgmästaren Hanqvist: Om detta ärende, som, i anseende till de 2:ne älste, är redan afgjordt, skall afslås, så påstår jag, att alt sammans skall uphäfwas, och att inge tienstesaker mera företages.

Herr borgmästaren Finerus: Ja gärna, lät oss uprifwa alt sammans, och aldrig mera befatta oss därmed.

Herr talman: Det lærer icke öfwerens stämman med ståndets heder och wärdighet, att uprifwa det som redan är afgjordt, och som ingen kan neka, att ju qvestionen ang:de de twenne älstes befordran, är redan afgjord, hwilcket af protocollet nogsamnt finnes. Så hemställer jag, om icke det bör förblifwa därwid, och må, om så godt synes, statssecreterarang personellement tilläggas de öfrige.

Herr borgmästaren Finerus påstod, att saken icke således blifwit afgjord, som nyss anfördt är.

---

¹⁶²⁶ *alt mänt* i prot.

¹⁶²⁷ *upprepat* i prot.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag påminner mig nogsammt sakens förlopp, och som herr borgmästaren Schauv redan anført wid början af denne discours.

Ståndets secreterare gjorde en lika berättelse, som nyss anført är, utur protocollet.

Herr talman: Jag har gjort propositionen, och den är bifallen; jag hoppas och, att ståndet lærer härutinnan lemna mig den rätt, som mig tillkommer.

Herr borgmästaren Finerus: Propositionen beswarades med Ja och Neij, dett wet jag, och det kunna flere med mig intyga.

Herr talman: Sådant har jag icke hört, icke eller är det anmält till protocollet, och är det fördenskull deras skuld, som icke anmält sig, om de icke warit nöjde med saken.

Herr borgmästaren Schauv: Det wore för hårdt, om allenast cancelliet skulle wara berättigat, att, såsom transportsökande, komma till landshöfdingeämbeten. Billigheten tyckes fordra, att de 2:ne älste revisionssecreterarne, skulle få statssecreterarang och -tour, samt att vice praesidenterne i hofrätterne måge undfå lika rang och tour. Jag har redan uprepat de skiäl, som föranlätit mig till denne tancka. Men det håller jag för betänckeligit, att alle revisionssecreterare skulle få statssecreterarang och -tour, ty då blifwa de transportsökande för många.

Herr borgmästaren Finerus: De äro redan alt för många, och wi böra icke gifwa anledning till folcks lidande. Jag lemnar protocollet i sitt goda wärde. Men så länge det icke är justeradt, äger jag rättighet, att giöra mina anmärkningar därwid. För öfrigit måste jag anmäla, att jag icke wet, hwarifrån detta ärende inkommit. Här är ju icke något memorial eller ansökning derom upläsit. Icke eller har jag mig bekant, att det blifwit anmält till protocollet. Huru har det då kunnat företagas och afgiöras?

Herr borgmästaren Schauv: Listan utwisar, att revisionssecreteraren Rozir blifwit nämnd, och ingen kan neka, att han ju förtjenar den föreslagne befordran.

Herr talman: Det samme lærer ock med lika skiäl kunna sägas, om revisionssecreteraren Heggardt, som jämwäl på listan är upförd.

Herr borgmästaren Finerus: Jag lemnar listan i sitt goda wärde, ehuru jämwäl något derwid torde wara, att påminna. Men om revisionssecreteraren Rozir derpå blifwit upförd, war qvaestionen då allenast om tillstånd, att få accordera bort sin syssla, men icke om någon högre rang, aldraminst

om något sådant, för de 2:ne älste. Om detta ej medgifwes, begär jag votering.

Herr borgmästaren Brunsell: För min del, finner jag saken aldeles billig. Revisionssecreterarne stå i ansvar för deras arbete, men statssecreterarne icke. De förre måste afgifwa deras betänckande, i alle förekommande mål. Statssecreterarne deremot föredraga blott de inkommande ärender. Enär man betraktar detta, är det ej för mycket, om åtminstone de twenne älste få en lika rang, med statssecreterarne. Hwartill jag och fördenskull styrcker.

Herr borgmästaren Finerus begärte votering, om saken skulle anses för afgjord, eller icke.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Man nekar både protocollet och listan deras wittsord. Detta är för hårdt; jag minnes noga, att saken är afgjord för de 2:ne älste. Och det är owärdigt, att uprifwa ståndets beslut. Om så skall gå, måste alle våra beslut stadna i osäkerhet.

Herr assessoren Anthonsson: För kortheten skull, will jag allenast säga, det jag är af enahanda tancka med herr borgmästaren Schauv. Och om änteligen någon votering skall skje, bör propositionen blifwa, om detta ärende skall annorlunda handteras, än protocollet innehåller.

Herr borgmästaren Kiörning: För min del, kan jag ej annat, än anse saken för oafgjord, och som det är oförnekeligit, att de öfrige blifwa lidande, i fall de twenne älste undfå högre rang och tour, så håller jag före, om något skall skje, att en sådan förmån bör tilläggas dem alle personellement, men icke perpetuelt. Ty om wi nu tillöka antalet af de transportsökande, praejudiceras alle de, som eljest stå i competence, hwilcket i sig sielft wore högst obilligt.

Herr borgmästaren Malmstén: Frågan är nu, om det skall blifwa perpetuelt, för de 2:ne älste, eller personelt för dem alle? Jag måste tillstå, att den första frågan såsom réelle försätter mig i eftertancka. För rangens skull söker hwar och en, att draga sig up till höge tjenster, koste hwad det kan, allenast man får lysa och befalla öfwer medborgare. Här frågas just icke efter skickelighet och förtjenst. Man börjar helt ung, och omogen kommer man till sådana syslor, som likwäl ärfordra bepröfwade män, om de rättel:n skola skiötas. Således går det hela wägen upp åt. Nog af, att ärelystnaden winner sitt syftemål; lönerne äro ringa, och således måste man täncka på andre utwägar att hjälpa sig fram. För min del tycker jag, att

man, i anseende till de ringa lönerne, borde häldre söka sig med äran upp. Här frågas wäl, att de twenne älste, ehuru de få högre rang, skola likwäl tjena med deras nu innehafwande löner. Men ho wet icke, huru härmed tillgår, nästa riksdag komma de, och giöra ansökning om tillökning på lönen, och det allmänna får betala. Härpå hafwe wi flere exempel. Men om man will säga, att statssecreterarerang skall personelt tilläggas revisionssecreteraren Rozir, så finner jag honom aldeles wälförtient dertill, och har jag icke något att påminna däremot. Dock kan jag icke gå vidare.

Herr borgmästaren Finerus: Jag will medgifwa, att den förmån må kunna tilläggas revisionssecreterarne Rozir och Heggardt, att få accordera sig till civile län, efter wi lemnat denne frihet redan åt andre. Men att statssecreterarerang och -tour skall tilläggas dem, och deras efterträdare framgent, det kan jag aldeles icke bifalla, ty härigenom praejudiceras alle råder.

Herr talman: Som jag af discoursen förmärkt, har störste delen af herrar ledamöterne warit af den tancka, att de transportsökandes antal, igenom den tillärnade rangen, ej borde ökas. Och har man fördenskull föreslagit, att den förmån kunde skie personelt. Nu är fördenskull frågan, huru långt man skall gå härutinnan, om man skall stadna wid de twenne älste, eller gå längre, och till dem alle. För min del hemställer jag, om man icke bör förblifwa wid det förre alternativet, och lemna dem tillstånd, att accordera sig till något civile lähn.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Detta strider emot ståndets fattade beslut, att de twenne älste, skulle nu och för framtiden, få statssecreterarerang och -tour.

Herr borgmästaren Sacklén: Som ansökningen i början ej warit annan, eller sträkt sig längre, än att revisionssecreteraren Rozir skulle få tillstånd, att accordera sig till ett civile lähn, enär han trötnar med arbetet i revision, så håller jag före, att wi giöra bäst, om wi icke eller gå längre.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla, att revisionssecreteraren Rozir och Heggardt, måge ärhålla tillstånd, att ingå uti accord om civile lähn, med sådane landshöfdingar, som därtill kunna finnas hugade.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen, och sex från präste- samt sex från bondeståndet anmältes och infördes. Och näst wanlig hälsning berättade ordföranden, hofmarskalcken baron Hamilton, att denne gemen-

samma deputation hade af respective stånden blifwit utsände, att hos borgareståndet på det ömmaste och wänligaste begära, det täcktes ståndet företaga och bifalla ärendet, angående herrar riksens råds, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet.

Herr talman yttrade sig att ståndet lærer, så snart möjligit är, yttra sig öfwer det anmälte ärendet, och bad deputerade återbära ståndets hälsning tillbaka.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemställte, om icke ståndet nu behagade företaga det af gemensamma deputationen nyss anmälte ärende, ang:de herrar riksråden, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet.

Herr borgmästaren Fries: Jag har varit siuk och frånwarande, och har mig således icke bekandt, hwad i detta ärende kan wara passeradt. Men så mycket wet jag likwäl, att de öfrige ståndens deputation, icke binder oss händerne, att antingen, efter godt finnande, företaga det anmälte ärendet, eller ock låta det hwila. Det senare lærer wid detta tillfälle böra skje, emedan wi hafwa flere angelägnare mål, att företaga, som ordinaria via inkommit. Detta lærer och wara så mycket billigare, som det anmälte ärendet icke kan sägas wara rikswårdande, eller sådant, som ej kan uppskjutas. Antalet af rådspersoner, är ju fult i rådet, så att desse ej annars, än som supernumerairer, kunna gå därin. Hwartill skall sådant skje?

Herr borgmästaren Schauv: Det är sant, att de öfrige stånden hafwa flere särskilte gånger påmint, om detta ärendets företagande. Men jag tror, att ståndet haft goda skjäl, att låta det hwila. Det samme håller jag och nu före. Jag wet icke, huru jag skall anse de flere, i synnerhet denna gemensamma beskickningen, antingen att man will twinga oss, eller ock föranlåta oss, att tro, det ärendet är rikswårdande. Det förre är aldeles obilligt, och det senare kan jag ej finna äga någon grund. Hwad sielfwa saken beträffar, så är förloppet detta: de herrar riksens råder, om hwilcka frågan nu är, licentierades år 1738 ifrån deras rådsämbeten, för något begångit felsteg. Sedermera wiste riksens ständer dem den ynnest, att de finge förtroendet åter, dock likwäl med förbehåll, att de aldrig skulle begära något inträde i rådet. Härmed förklarade de sig då nöjde. Nu will man änteligen hafwa dem åter in, sedan de några och tjugu år utom rådet varit stadde, och då den ena redan är 80, och den andre någre och 70 år. Jag har wederbörlig respect för personerne sjelfwe, men jag måste likwäl säga, att jag

icke wet, hwad desse herrar wid en så hög ålder skola kunna uträtta i rådet. Icke eller finner jag någon orsak, som kan föranlåta oss, att skynda med deras återinträde. Riksrådsämbeten hafwa stått hela fyra månaderne obesatte. Jag hemställer fördenskull, om wi icke böra wänta härmed, till en lägligare tid, och således sauvera ståndets rätt och wärdighet, hwilcke eljest skulle förminskas, i fall wi, genom trugande af de många beskickningarne, låta förmå oss, att göra något steg ifrån det, som wi kunna pröfwa godt, och skiäligit.

Herr borgmästaren Fries: Det är aldeles nödigt, att saken uppskiutes, ty om wi nu företaga och afgiöra den, gifwa wi anledning till den misstancka hos folck, som icke känna omständigheterna, att wi blifwit imponerade.

Herr talman: I sammanträdet igår, anmälte ärkebiskopen, det han af dess stånd wore anmodad, att föredraga den frågan, till öfwerläggning, om icke ett stånd, sedan de öfrige stånden afgjordt ett mål, borde foga sig, och icke upphålla ett sådant ärende? Jag anförde åtskillige exempel, af sådane mål, hwaröfwer 3:ne stånd resolverat, men det 4:de icke sig utlåtitt. Jag påminte, att sådane mål kunde ändå, efter sluten riksdag, expedieras, enär de icke tydeligen rörde det fjerde ståndets privilegier. Herr grefwen och landtmarskalcken ansåg saken för delicat, och hölt före, att de öfrige stånden ej kunde gå längre, än att anmoda det fjerde, om målets företagande och afslutande. Och de öfrige talemännen stadnade i samme slut, och att bäst wore, att ej röra wid denne otoliga qvaestionen.

Herr assessoren Anthonsson: Jag war med i sammanträdet, och påminte, att rådspersonernes antal wore redan fult, men om riksdagen påstodo ännu någon tid, så kunde någon afgå, och då, men ej förr, måtte desse rådsherrar få inträda i sin ordning.

Herr borgmästaren Hanqvist: Ingen lærer wilja ändra trenne stånds beslut. Detta bör, enligt grundlagen, stå fast; men annat är, att ändra, och annat är att uppskiuta en sak. Det senare står i hwart och ett stånds frihet. Min fullmagt säger mig, så wäl som riksdagsordningen, hwad jag i detta senare fallet bör göra. Om pluralitétén säger ja i ett ärende emot min öfwertygelse, äger jag rättighet, att taga mig betäncketid, och att slutel:n göra min reservation, om så godt synes. Äfwen så i detta mål. Desse herrar riksens råd hafwa sielfwe yttrat sig, att aldrig wilja begära återinträde i rådet. Rådspersonernes antal är fult. Wi lefwa i en aldeles öm conjuncture, hwarföre skola wi sättja in supernumerairer, och därtill ändå sådane, som

redan hunnit till en så hög ålder, att man ej kan förmoda behörige krafter hos dem, till detta högst wigtige ämbetets skiötande? Andre hafwa ju, som ägt styrka nog, likwäl afsagt sig, och låtit förstå, att det skjedt för den orsak, att de misstrodt sine krafter. Den frågan är ännu oafgiord, om de skola gå in med full lön, eller ej. Låtom oss se på hwad rikets wäl ärfordrar, innan wi uti ett sådant ärende, som detta, yttrom oss. Jag ser ingen orsak, att hasta så mycket. Det kan ändå warda afgjordt tidigt nog.

Herr borgmästaren Malmstén: Riksdagsordningen förmår, att talemännen skola i sammanträde komma öfwerens, hwilcke mål för hwarje gång in plenis skola företagas. Jag twiflar icke, att sådant jämwäl nu skiedt, och sidsta gången är jämwäl derom påmint. Jag medgifwer gärna, att icke något stånd bör låta imponera sig. Men deremot lærer man ej kunna sättia någon heder däruti, eller tro, att man distingverar sig, dermed, att man contrecarrerar eller uppehåller saker, som af trenne stånd äro afgiorde, enär ärendet icke på något sätt rörer ståndets privilegier. Om de öfrige stånden kunna sägas hafwa insatt wahnføre män i rådet, är ej min sak, att swara uppå, dock torde, om man närmare täncker efter, befinnas, att sådant äger mindre grund. För öfrigit är det icke något owanligit, att 3:ne stånd, genom en gemensam deputation, beskicka det 4:de, och wänligen begära, att det wille foga sig. Och som man i lika wänlighet bör swara däruppå, så begär jag, att saken nu må afgiöras, om det ej skier, begär jag proposition till votering.

Herr borgmästaren Kiörning yttrade sig i samma mening, som nyss anförd är, med den tillägning, att riksdagsordningen innehåller tydeligen, det ett stånd ej må sättia sig emot de öfrige ståndens beslut.

Herr borgmästaren Fries: Ingen lærer wilja sättja sig emot trenne stånds beslut, men hwad nyss anfördt är, angår allenast de ärender, som ordinaria via till plena inkomma, och icke detta mål, som i sig sielft är extraordinairt. Man kan ju icke neka, att rådspersonernes antal är redan fult, enligt regeringsformen, hwarføre skola wi då insättja supernumerairer? Monne detta kan sägas wara angelägit. Här säges wäl, att de skola inträda, med deras pensioner, men kan någon twifla, att de ju snart begära full lön? Hwar skall den tagas, då penningebrist yppar sig på alle sidor, till de nödigaste behof?

Herr borgmästaren Unger: Trenne stånd hafwa, genom en gemensam deputation, anmodat oss, att afgiöra detta mål. Jag wet icke, att sådane de-

putationer äro wanlige, annars än då rikswårdande ärender förefalla. Att detta ej kan kallas rikswårdande, lærer man nog samt finna, och således behöfwer man ej hasta därmed, och det så mycket mindre, som det icke är ännu afgjordt, om de skola träda in med full lön, eller ock med deras innehafwande pensioner.

Herr rådman Hylphers: Här talas om, att wi hafwe flere wigtigare och angelägnare mål, att företaga, än detta. Men för min del kan jag ej annat finna, än att wi dagel. afgjöra mål, som äro af mindre värde, hwarföre skola wi icke afgjöra detta? Jag begär votering, om det icke i dag skall företagas och afslutas.

Herr rådman Hanell: Man har påmint, att det strider emot regeringsformen, att insättia flere rådspersoner, än som stadgat är. Och som min riksdagsmannafullmagt förmår, att alt det, som emot regeringsformen beslutas, skall wara ogilt, så beder jag, att detta mål uppskiutes, till dess wi få närmare öfwerwäga det samme.

Herr borgmästaren Cervin: De öfrige respective stånden hafwa redan 5 gånger, genom deputationer, på det wänligaste påmint, att detta ärende måtte afgjöras. Skulle det icke se alt för owänligt ut, om wi längre dröga därmed? Låtom oss fördenskull företaga och afgjöra det samme.

Herr borgmästaren Schauv: Den qvaestionen bör först afgjöras, om desse herrar riksråder skola inträda i rådet, antingen nu straxt, såsom supernumerairer, eller ock wid förefallande ledighet. När den qvaestionen är afgjord, som förmodeligen måste falla så ut, att det bör skie, wid existerande ledighet, bör wi hos de öfrige stånden giöra föreställning derom, genom extractum protocollis, och afbida deras swar. Här sägs, att de öfrige stånden genom deputationer begärt, att wi måge afgjöra saker. Men är icke detta något aldeles owanligt, och sådant, som aldrig skiedt annars, än i rikswårdande mål, hwartill detta aldrig kan räknas? Jag ärhindrar mig ock, att ett wist stånd, sidste riksdag, icke wiste sig så särdeles hugad, för den gemensamma deputationen, som då afsändes till bondeståndet. Wi fingo nog länge wänta, innan det tredje ståndet förenade sig med oss.

Herr talman hemställte, om icke detta ärende måtte hwila.

Och ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag bör anmäla, att herr borgmästaren Renhorn sänt till mig ett memorial, och begärdt, att det måtte upläsas.

Ståndet biföll, att så måtte skje, och berörde memorial¹⁶²⁸ uplästes, ang:de det af herr borgmästaren Eek inlemnade och upläste memorial,¹⁶²⁹ rörande medicinalwäcket och brist på läkare.

Uplästes ett af herr borgmästaren Finerus inlemnadt memorial,¹⁶³⁰ ang:de detta ärende.

Herr assessoren Anthonsson begärdte, att detta ärende måtte hwila, men yttrade sig därhos: Herr borgmästaren Renhorn har i detta memorial tackat för den omwårdnad, ståndet behagat hafwa för honom under hans sjukdom, i det ståndet låtit tillkalla läkare, och rådgjöra med dem, som herr borgmästaren sielf anförtrodt sin skjötsel. Som nu dessa läkare blifwit af ståndet tillkallade, hemställer jag, om icke ståndet skulle jämwäl behaga, att sjelft belöna dem för deras möda. Jag wet icke, huruwida herr borgmästaren må tillåta, att så skier. Men om qvaestio an bifalles, får man sedan giöra sig därom underkunnig.

Häröfwer föreföll någon discours, och änteligen förenade sig ståndet, uppå gjord proposition af herr talman, att de tillkallade doctorer skulle af ståndets cassa belönas, i händelse herr borgmästaren Renhorn samtyckte därtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶³¹ med tillstyrkande, i anledning af anförde omständigheter, det måtte hofmarskalken friherre Hammilton tillåtas, att få accordera sig till något af de civile landshöfdingedömen, med någon landshöfdinge, som därtill kan finnas hugad, samt att hos Hans Kongl. Mai:st måtte anhållas, att nu genast låta för honom utfärda landshöfdingefullmagt.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Härwid förekomma twenne frågor, 1:o om friherre Hamilton är competente sökande, till landshöfdingeämbete. 2:do om han skall få accordera sig till ett civile, eller militaire län.

Herr borgmästaren Finerus: Om jag skall swara till den första frågan, efter lag, säger jag Nej. Men eljest måste jag påminna, att wi lemnat dem frihet, att accordera, som icke warit wärdigare, än denne. Den andra frågan är redan beswarad, genom bondeståndets extractum protocoll¹⁶³¹, som föreslår ett civile lähn.

---

¹⁶²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 231.

¹⁶²⁹ Ibid., nr 222.

¹⁶³⁰ Ibid., nr 232.

¹⁶³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 54.

Herr borgmästaren Wallentein: Som man mig berättat, lærer friherre Hamilton vara sinnad, att accordera med landshöfdingen baron Falkenberg, hwars förtjenster nogsamt äro bekante, äfwen som ock, att han är stadd i ett nog medellöst tillstånd. Om han igenom detta accord kunde winna något understöd wore wäl, och en bewågenhet, som han wärkeligen förtjenar.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag har icke något att påminna emot landshöfdingen baron Falkenberg, men jag wet icke, om det passar sig, att friherre Hamilton skall få accordera med honom. Ty härigenom blifwa, så wäl revisionssecreterarne, som andre, lidande.

Herr borgmästaren Malmstén: Om man skall förfara stricte efter rättwisn, bör detta extractum protocolli icke bifallas. Men om ståndet behagar gjöra grace, skall det icke vara mig emot.

Herr borgmästaren Kiörning: Om den principen fastställes, att wi uti desse tienstesaker skola resolvera, efter tjensteåren, så wille jag vara nögd dermed. Men som wi icke hittils följt denna princip, så lærer vara bäst, att antingen bifalla alle ansökningarne, eller ock afslå dem allesammans.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla bondeståndets extractum protocolli i detta mål.

Härtill swarades Ja och Neij.

Herr inspectoren Muncktell: Förfarenhet och manawett fordras hos den, som skall förestå rätteligen ett län, till följe af dess instruction, som äskar en noga insigt, ej allenast uti executionsmål, utan och i alle hushållsärender, som uti ett län förefalla. Jag känner icke friherre Hamilton, men om han ock ägde all ärforderlig skickelighet, så wet jag likwäl, att han icke äger de förtjenster, som han bör hafwa, om han skall winna den föreslagne befordran. Utom detta, praejudicerar härigenom icke allenast revisionssecreterarne, utan och flere andre.

Herr borgmästaren Malmstén: Hwad nyss anfördt är, wore aldeles wärdigt talt, om det skedde wid alle tillfällen, och jämwäl då man talar om sig sielf. Jag will ej tala för friherre Hamilton. Men som wi gådt in för flere, som icke warit wärdigare än han, så håller jag ock före, att detta kan skie, eller ock, att alle tienstesaker måge afslås.

Discursen blef allmän, och flere herrar ledamöter begärte på en gång votering.

Herr talman gjorde, i anledning häraf, följande proposition: Behagar ståndet bifalla bondeståndets extractum protocolli, ang:de tillstånd för hofmarskalcken friherre Hamilton, att få accordera sig till ett civile lähn, och att han imedlertid må nu genast undfå landshöfdingefullmagt?

Voteringsedlarne insamlades och öppnades, och befants däraf, att fyratijo fyra röster varit för Ja och 24 för Neij. Till följe hwaraf bondeståndets nyss berörde extractum protocolli war bifallit.

Föredrogs ånyo bondeståndets extractum protocolli,¹⁶³² ang:de tillstånd för hofrättsrådet Bergenstråhle, att få accordera med sin broders son, landssecreteraren Bergenstråhle, om det efter honom ledigt blifwande assessorat i kongl. Swea hofrätt, och att landssecreteraren måtte få öfwerlämna dess beställning till notarien Johan Jacob Bergenstråhle.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Thure Hagert begärte lof, att resa hem på några weckor.

Hwilcket bewiljades.

Skilldes åt.

---

¹⁶³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 53.

Åhr 1761 den 24 October

S.d. Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de actuarien Zettermans befordran, så lydande:¹⁶³³

S.d. Kom hos borgareståndet i ömsint öfwerwägande, de trogna tjens-ter samt bepröfwade skickelighet, Stockholms stads acturius, Magnus Zetterman, ständigt å daga lagt, och hwarigenom han till någon skiälig upmuntran och belöning gjort sig wärdig.

Efter inhämtad kundskap uti språk och lagfarenhet, samt andre nyt-tige wettnskaper, som kunna bana honom wäg till befordran, har han, i stället att träda i kronans tjenst och under måtteligit arbete i stillhet afbida de ögnableck, då hans anciennitet kunnat föra honom ifrån den ena steget till det andra, häldre welat upoffra sin ungdom och bästa ålder, på ett för det allmänna icke mindre nyttigt sätt. I sådan afsigt ärhölt han, den 25 October 1739, Kongl. Mai:sts nådiga fullmagt att wara notarius publicus här i kongl. recidendestaden, hwilcken syssla han förrättadt, med sådan dexteritet, flit och skickelighet, som giordt honom älskad af de handlande samt alle andre, som med honom haft att skaffa, ett fullkomligit nöije, så wäl i de delar, som dess ämbete i synnerhet tillkommit, som ock med widlyftiga och betydande rättegångstwisters utförande wid flere domstolar, och äfwen in för Kongl. Mai:sts höga revision. Änteligen, och efter 20 års mödosam och beswärlig tjenstetid, har han blifwit befordrad till den nu inne-hafwande actuariesysslan.

Borgareståndet anser öfwerflödigt uprepa, hwad nytta en notarius publicus tillskyndar det allmänna. Folcks timmeliga wälfärd ligger ofta i en sådan mans händer, hälst uppå dess tysthet, tro och redelighet, saker af största wigt dependera. Han får icke neka dess ämbetes åtgärd, så snart den påkallas. Dess möda blifwer altid säker, men belöningen, såsom ankommande på hwars och ens wilja, merendels owis. Få personer lära således wela låta deras utkomst ankomma på andras wälbehag, eller på lyckan, så framt ej de, hwilcka förrut gådt enahanda wäg, finnes upmuntrade och efter förtjenst belönte.

I anseende till alt sådant, och som actuarien Zetterman befinnes en så mödosam sysla, med utmärkt skickelighet, tro och pålitelighet så lång tid hafwa förrättadt, så har ståndet funnit, så mycket mera skjäligit, det Kongl. Mai:st uti underdånighet må tillstyrkas, att för honom

---

¹⁶³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 193.

utfärda stadssecreterarefullmagt, med enahanda tour, som Stockholms stads secreterare, som ingen kan säga sig blifwa därigenom förfördelad, och dess vidare befordran ankommer uppå borgerskapets fria wal och förtroende. Hwilcket med de öfrige respective ständen till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Justerades extractum protocoll, ang:de assistenten Ekmans befordran, och lydde, som följer:¹⁶³⁴

S.d. Lät borgareståndet sig föredragas, huru som assistenten, uti ämbets- och byggningscollegio, Lorentz Ekman, inhämtat insigt i nödige wetnskaper, samt anställte utrikesresor, redan för några och 30 år tillbaka, här i kongl. residencestaden wunnit borgarerätt. Sedan han upwist ett af honom författadt modell, på det wid Carlscrona och Pantarholmarne tillärnade fästningswärks anläggande; har år 1740 kommit i åtancka till modeller wid kongl. fortificationen; 1743 förordnad till extraordinarie assistent uti byggnings- och ämbetscollegio, samt 1749 till ordinarius där sammastädes. Sedan han flere gånger varit under borgerskapets omröstning, till ledige rådmänsbeställningars ärhållande; har år 1758 varit på 2:ne underdåniga förslag till sådane ämbeten upford.

Utom åtskillige honom anförtrorde extraordinaira och mödosamma förrättningar, haft under sin disposition flere byggningsanstalters wärkställande, wid förefallande sollenniteter, som igenom entreprenade, till wederbörandes fullkomliga goda nöije, och för ganska drägelige summor, uprättat åtskillige publiqve byggningar, så innom som utom staden, hwaraf en del, i anseende till de af naturen mindre beqwämlige ställen, hwaräst de måst anläggas, warit med mycken risqve för entrepreneuren förknippat.

Och som riksens ständer utstakat belöningar och hedersförmåner för dem, som lägga hand wid nyttige inrättningar, jordbruk, handaslögder, och allehanda näringsfång, så finner och borgareståndet all anledning, att på något sätt ihogkomma assistenten Ekman, som igenom sitt outrötteliga bemödande och tillsyn, tillskyndat det allmänna anseenliga besparingar, samt i anseende därtill pröfwat skiäligt, att fastställa, det Kongl. Mai:st i underdånighet må tillstyrkas, att för honom låta utfärda nådig fullmagt på lika heder och rang med rådmän här i Stockholm.

---

¹⁶³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 194.

Borgareståndet finner wäl, att han härigenom icke winner mer, än blotta namnet, af en beställning, till hwilcken både enciennitet och öfrige omständigheter gifwa honom säkert hopp, hwartill han flere gånger warit ärnad och föreslagen. Och hwars ytterligare och wärkelige befordran dependerar lika fult, äfwen, som tillföre, af borgerskapets fria wal och förtroende. Men det blifwer icke dess mindre ett exempel för andre, att winlägga sig om det allmännas tjenst, enär de ärfara, att förtjenster och skickelighet warder belönt. Hwilcket genom utdrag af protocollet hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen, till benägit bifall skulle anmälas.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll¹⁶³⁵ med tillstyrkande, i anledning af anförde omständigheter, det må praesidents rang och tour tilläggas hofcancelleren Edward Carleson.

Herr borgmästaren Lange: Det skall icke wara mig emot, att hofcancelleren Carleson undfår den befordran, som prästeståndet för honom föreslagit. Men härwid bör jag likwäl påminna, att nödigt wara lærer, att se till, det hans befordran ej må skje sålunda, att han tager tour ifrån präsidenterne Liljeberg, och baron Rålamb.

Herr talman: Detta kan hjelpas, om ståndet behagar bifalla prästeståndets extractum protocoll, med den tilläggnig, att hofcancelleren Carleson kommer att niuta tour, näst efter praesidenterne Liljeberg och baron Rålamb. Hwarföre jag ock hemställer, om icke resolutionen må så inrättas.

Detta hemställande bifölls.

Herr grosshandlaren Clason anmälte, att deputerade öfwer stridige fullmagterne hade, enligt ståndets beslut, warit tillhopa, och öfwerwägat de anmälte ärender, ang:de riksdagsarfwode för Wadstena riksdagsfullmäktig, herr Jansson, samt Calmare stads medfullmäktig, under sidstledne riksdag, herr borgmästaren Lange. Och hade deputerade funnit skiäligt, i anledning af förekomne skiäl, det må herr Jansson åtnöije sig med 9 d:r kopp:rmt om dagen, ifrån denne riksdags början till dess slut. Men att herr borgmästaren Lange, som sidstledne riksdag bewakat Calmare stads angelägenheter, måtte i det minsta undfå 5 d:r s:rmt om dagen, ifrån sidstl. riksdags början till slutet. Öfwer detta alt hade deputerade författadt skrifwelser, i ståndets namn, hwilcke nu uplästes.

---

¹⁶³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 21.

Justerades ståndets skrifwelse till magistraten i Wadstena, ang:de handelsmannen Janssons riksdagsarfwode. Och lyder, som följer:¹⁶³⁶

P.t. Hos borgareståndet hafwer riksdagsfullmägtigen för Wadstena, handelsmannen herr Johan Jansson, andragit, det han ännu icke ärhållit ringaste arfwode, för det han, som stadens fullmägtig, riksdagen biwistat, anhållandes derföre, att som han icke om något wist arfwode med lofl. magistraten och borgerskapet öfwerenskommit, det ståndet både wille utstaka, hwad honom tillkomma bör, och sedermera förhielpa honom till ärhållande häraf. Borgareståndet har detta ärende uti behörigt öfwerwägende tagit. Finnandes af de, om riksdagsmanswalet däri staden, till ståndet inlämnade handlingar, det lofl. magistraten och borgerskapet bewiljat handelsmannen och fabriqveuren Lindstedt i ett för alt 600 d:r k:pprmts riksdagsarfwode, men att med Jansson, hwilcken af ståndet för lagligen wald riksdagsman ansedd och förklarar blifwit, har ståndet ingen anledning att tro, det någon öfwerenskommelse är träffad. Borgareståndet har derföre funnit sig föränlåtitt, att, till följe af lag och förordningar, förhielpa Jansson till det arfwode, hwartill han kan finnas berättigad. Och då å ena sidan i betractande tagits de nu warande tiders dyrhet, i synnerhet häri Stockholm, har å den andra förekommit stadens och borgerskapets mindre fördelaktiga wilckor och förmögenhet, i anledning hwaraf borgareståndet ej trodt, Jansson kunna tilläggas så tillräkeligit arfwode, som andre dess wederlikar åtniuta, och hans omständigheter tarfwa kunde, i synnerhet, som staden, fast utan något Janssons förwållande, redan utbetalt till Lindstedt 600 d:r k:rmt, dem han, såsom ej deltagande i den om riksdagsmanswalet sedermera yppade stridighet, såsom den der i början af riksdagen besörigt stadens angelägenheter och postulater, trodt sig med fult skiäl kunna behålla, och ståndet fördenskull ej kan pålägga honom att återbetala. I anseende till sådant alt, med flere härwid förefallande considerationer, har borgareståndet billigt pröfwat, det bör Jansson åtnöija sig med nijo daler k:rmt om dagen, ifrån riksdagens början, till dess den i herrans namn slutad warder, och behagade fördenskull lofl. magistraten draga den benägna försårg, att detta arfwode, af 9 d:r k:pprmt om dagen, med aldräförsta må warda upburit och Jansson tillstäldt.

---

¹⁶³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 195.

Justerades ståndet[s] skrifwelse till magistraten i Calmare, ang:de herr borgmästaren Langes arfwode, för dess hafde fullmäktigskap för berörde stad sidstl. riksdag, lydande sålunda:¹⁶³⁷

P.t. Hos borgareståndet hafwer borgmästaren och riksdagsfullmäktigen för Wisby stad, herr Abraham Lange, sig däröfwer beswäradt, att han, för den han förleden riksdag bewakat Calmare stads angelägenheter, icke ärhållit ringaste arfwode. Anhållandes derföre, att som han icke ens fått något swar, på sine derom hos lofl. magistraten giorde påminnelser, det wille ståndet förhielpa honom till det arfwode, hwartill han enligt lag kan finnas berättigad. Borgareståndet har i anledning häraf, utan sidsthållne riksdags handlingar giordt sig under rättadt, det herr borgmästaren Lange blifwit wald och kallad till stadens fullmäktig, samt med behörig fullmagt försedd, hwarefter han jämte rådman Hanell, såsom stadens riksdagsmän, i ståndet intagen blifwit, och de honom anförtrodde, så allmänne, som enskylte beswär gemensamt med Hanell utfördt.

Som det således är ostridigt, det herr borgmästaren Lange är berättigad till wederbörligt arfwode, och borgareståndet pröfwat, att det i det minsta bör beräknas till 5 d:r s:rmt om dagen, som är lika med hwad herr rådman Hanell åtniutit, ifrån riksdagens början till dess slut. Altså har borgareståndet tjenst- och wänligen begära welat, att lofl. magistraten behagade draga den benägna försorg, att förberörde arfwode måtte med aldraförsta herr borgmästaren Lange tillståndt warda. Förblifwer.

Herr borgmästaren Unger: Ståndet har, under herr borgmästaren Brunssells bortowaro, förbehållit sig, att wilja täncka på berörde herr borgmästares befordran. Jag har i anledning deraf, projecteradt ett utdrag af protocollet, hwilcket ståndet behagade sig nu låta föredraga.

Berörde extractum protocollu justerades lydande, som följer:¹⁶³⁸

S.d. Hos borgareståndet kom uti ömsint öfwerwägande de trogne och nitfulle tienster, hwarmed en dess ledamot, borgmästaren och riksdagsmannen från Trosa, herr Johan Brunsell det allmänna till handa gådt, i det han, efter 18 års wäl anlagde studier, hwarå han så wäl genom disputation, som examen offentelige och hederlige prof aflagt, år

¹⁶³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 196.

¹⁶³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 197.

1746 blifwit auscultant uti Kongl. Mai:st och riksens höglofl. Swea hofrätt, och samma år extraordinarie cancellist i Kongl. Mai:st och riksens höglofl. cammarcollegio, hwarefter och, sedan han lagt handen wid åtskillige domaresysslor, han år 1749 blifwit vice, och året derefter ordinarie borgmästare i ofwannämde stad. Under de 11 år och något deröfwer, han detta ämbete innehaft, har han, på ett ganska berömligit och lofwärdt sätt, sträckt sin omtancka och sorgfällighet till denna lilla, och då i ganska förfallit tillstånd warande stads uphielpande. Detta dess bemödande, har ock haft den önskelige och för riket nyttiga wärkan, att de allmänne husen, såsom rådstufwa, kyrka och scholaehus, blifwit satte i behörigt stånd, prästegården å nyo uppbygd, stadens torg och gator stenlagde, samt inwånarnes hus tillbörligen reglerade och i wederbörlig ordning bygde. Men det som i synnerhet gör honom af det allmänna förtient, är, att genom dess osparde möda, fabriqver, fiskerier, och andre stadsnäringar så tilltagit, och så utwidgat, att staden till $\frac{2}{3}$ -delar med nyttigare borgare förökt blifwit, hwaraf händt, att Kgl. Mai:sts och cronans inkomster anseeligen ökade blifwit. När nu härtill lägges, att borgmästaren Brunssell med utmärkt heder biwistat 3:ne riksmöten, och att han wid dess innehafwande embete icke haft tillräkelig utkomst, utan årligen måst se dess förmögenhet aftaga, och sig i skuld fördjupas, så finner borgareståndet sig hafwa all anledning, att, genom borgmästaren Brunssells belönande, för dess riket gjorde nyttige tjenster, upmuntra andre, att med lika nit och drift upoffra sig till det allmännas gagn och bästa. Ståndet pröfwade derföre rättwist, Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrka, att när Brunssell, antingen winner det förtroende, att han ärhåller ett rum på förslag, till en bättre borgmästarebeställning, eller han till någon ledig häradshöfdingesyssla sig anmäler, det må han Kongl. Mai:st ensam i underdånighet föreslås, då Kongl. Mai:st i nåder lærer tackas, honom utnämna. Hwilcket med de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen comuniceres.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 12 i denne månad, ang:de justitiaedeputationens betänckande,¹⁶³⁹ jämte bifogade särskilte vota, samt bondeståndets däröfwer utfärdade extractum protocolli, uti saken imellan capitainen Armfelt, å dess frus wägnar, samt lieutenanten-

---

¹⁶³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 12.

ten Fridric Wulfcrona. Och hade ridderskapet och adelen uti hufwudmålet bifallit bondeståndets extractum protocollii, men därhos pröfwat skiäligit, det må Wulfcrona befrias för ärsättning af 20 380 d:r kop:rmt, som warit innebegrepne uti den omtwistade summan, hwilcke Wulfcrona upburit, och till denna process utförande disponerat.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii under den 30 Martii sidstle:¹⁶⁴⁰ ang:de detta mål. Hwilcket borgareståndet, d. 20 Julii sidstwekne, bifallit.

Herr grosshandlaren Clason: Ståndet har redan afgjordt detta mål, och bifallit bondeståndets extractum protocollii. Därwid bör det så mycket mera förblifwa, som jag icke finner något nytt skiäl wara af ridderskapet och adelen anført, som gifwer någon den ringaste anledning, till ändring uti ståndets wälgrundade beslut.

Herr borgmästaren Hanqvist: Ståndet lærer århindra sig, att capitainen Armfelt, då saken hos ståndet afgjordes, hade lofwat, om han wunne egendomen åter, att giöra lieutenanten Wulfcrona någon sådan douceur, hwarmed han skulle kunna wara aldeles nögd. Ännu wet man ej, hwaruti denna douceur skall bestå, eller om den wärkel:n tillärnas. Men om Armfelt icke skulle wilja hålla ord, lærer här nu wara god anledning, att befria Wulfcrona ifrån de upburne penningar. Och dermed lærer och Armfelt, i ett så mörkt mål, som detta, skiäligen böra sig åtnöija.

Härmed instämde herr borgmästaren Unger.

Herr borgmästaren Sacklén: Wulfcrona har sielf tillstådt, att han anwänt desse penningar till processens utförande, men icke till ägendomens förbättring. Det är och sant. Ty ägendomen har han handterat illa, och den samma anseenligen förwärrat, det wet jag, som känner orten och hushållningen.

Herr borgmästaren Malmstén: När förlikningen ej kunde träffas, war jag af den tankan, att en wiss summa skulle utsättias, hwilcken den kommo, att utbetala, som wunne ägendomen. Flere ledamöter wore med mig af enahanda tancka, men genom votering afgjordes saken, utan denna tillägging. Om saken sig så förhåller, att Wulfcrona anwänt desse penningar, till ägendomens förbättring, så bör han bewisa, hwaruti förbättringen består, och då kunde han få niuta den till godo. Men som han sjelf tillstådt,

---

¹⁶⁴⁰ Ibid.

att han använt denna summa på processen, så bör han återbära dem. Och hwad douceuren beträffar, så bör den ankomma på Armfelts generositét, och icke på twång.

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla ridderskapets och adelens extractum protocoll, i detta mål.

Härtill swarade större delen Nej, och någre Ja.

Herr talman frågade, om ståndet behagade förblifwa wid dess för detta fattade beslut, öfwer detta ärende.

Denna fråga beswarades med Ja.

Uplästes ett af herr borgmästaren Renhorn inlemnadt memorial,¹⁶⁴¹ ang:de den betalning, som ståndet tillärnadt för de doctorer, som under herr borgmästarens siukdom, på ståndets begäran, blifwit tillkallade. Anhållandes herr borgmästaren, att ståndet täcktes låta det bero, wid det han budit till att giöra.

Uplästes secreta deputationens betänkande,¹⁶⁴² ang:de capitainen Riddarhiertas anförde beswär, och ansökning, om ärsättning för det lidande år 1758, genom afskjeds undfående utan accord och pension, honom skall öfwergå. Och hade deputationen pröfwat capitainen Riddarhierta berättigad, att få med sin förra tour återträde i tiensten, då ledighet blifwer, och han sig anmäler.

Ståndet pröfwade rättwist, att bifalla detta betänkande.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll,¹⁶⁴³ hwaruti wid handen gifwes, att sedan någon oordning, wid gewährfactoriet i Jönkiöping, nyligen förelupit, är nödigt ansedt, det behörig undersökning derom anställes, hwarom jämwäl Hans Kongl. Mai:st låtit nådig befallning till wederbörande afgå. Och som handräkning härwid torde wara af nöden, äro nödige ordres stälte, att 50 man af Jönkiöpings regemente, uppå en sådan händelse skola till staden inmarchera.

Detta war ad notitiam.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll af den 6 i denne månad,¹⁶⁴⁴ och anmäler secreta utskottet, att general en chef samt commen-

---

¹⁶⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 234.

¹⁶⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 60.

¹⁶⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 72.

¹⁶⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 73.

deuren af kongl. Swärdsorden, Ehrensvärd, andragit de oundwikeliga hinder och swårigheter, som honom möta, wid recruteringsen af den anbefalte tillökning i husarecorpsen. I anseende hwartill, secrete utskottet tillstyrker, det det förre beslutet, att endast recruta husarerna af lätt manskap, må för denna gången till dess wärkan hwila, och att wärfning äfwen här i riket må tillåtas, till denne corps completerande.

Herr borgmästaren Kiörning begärte, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Utgången har nu wisat, att det är sant, hwad jag sagt, då ärendet, ang:de husarecorpsens tillökning, förehades. Som mig är nogsam bekant, att magter alltid måste inrätta sine wapn således, att de swara emot de författningar, som nästgräntsande bruka, så har jag aldrig nekat nödwändigheten af en husarecorps, men wäl har jag haft mycket att påminna emot sielfwa inrättningssättet, och åberopar mig derföre mitt då inlemnade memorial. Jag supponerar, att 1 000 000 manskap finnes i riket. När öfwer- och underårige, herredrängar, inhyses- och allmosehjon, afskiedade soldater, galne och fångar härifrån afdrages, stå knapt 300 000 wärbart manskap åter. Ibland desse äro 100 000 soldater. Hwart skall detta taga wägen? Måne icke alt sammans snart måste gå öfwer ända? Jag har sagt och säger, att jag ej är emot husarecorpsens inrättning, allenast det kunde skie på ett sådant sätt, som öfwerensstämmer med rikets omständigheter. Och därtill war mitt upgifne förslag aldeles tienligt. Men man har antagit ett annat, som mäst går därpå ut, att få flere tienster för adelen; tjenster fordra löner, och utgifterne därtill måste ökas, långt öfwer deras förmåga, som skola dem betala, ty de äro för få till antalet. Jag will än närmare uplysa detta, och upläsa en förteckning på folckets antal i riket, af adel, prästerskap, ståndspersoner, magistrater, cronobetienter, med flere.

Detta skjedde och aflemnades berörde förteckning, att förwaras i cancelliet.

Herr borgmästaren Cervin: Om husarewärfning i riket nödwändigt skall tillåtas, böra likwäl de provincer därifrån undantagas, som genom särskilte resolutioner äro för wärfningar befriade. Blekingen är en häribland, och tör hända flere.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, cammarherren baron Reuterholm, att hos ridderskapet och adelen en ömsint öfwerläggning förefallit, angående de flere tienstesaker,

som af respective stånden blifwit företagne, och anmälte. Ridderskapet och adelen hade wäl afgjordt någre af sådane mål. Men icke kunnat gå vidare, innan den frågan blifwit afgjord, om sådant än ytterligare borde skje. Under det man sökt, att etabléra en wiss principe i detta mål, hade ridderskapet och adelen, att afhålla sig ifrån sådane tienstesaker. Och i detta afseende pröfwat nödigt, att wänligen begära de öfrige respective ståndens biträde, så att lagen ej vidare må öfverskridas. Ridderskapet och adelen hoppades, att de öfrige respective stånden lära uptaga detta steg, såsom ett prof af wänskap och förtroende. Föröfrigit aflemnade ordföranden ridderskapets och adelens extractum protocoll, angående detta ärende.

Herr talman: Jag är försäkrad, att borgareståndet lærer taga detta ärende under ett så ömt och noga öfwerwägande, som dess wigt och värde kräfwer, samt därwid wisa dess oföränderliga nit, så för lagarnes bibehållande, som riksens ständers rätt. Hwaröfwer ståndet jämwäl, så snart, som möjliggit är, lærer meddela dess tjenstwänliga swar.

Deputerade afträdde.

Uplästes ridderskapets nyss aflemnade extractum protocoll, ang:de tienstesakerne.¹⁶⁴⁵

Uplästes ett af herr borgmästaren De La Rose inlemnadt memorial,¹⁶⁴⁶ angående detta ärende.

Ståndet fant godt, att detta mål skulle hwila.

Herr talman: Efter ståndets godtfinnande, må ärendet hwila. Men ståndet täckes likwäl tillåta mig, att påminna, det wi i detta ärende böra på det nogaste se oss före. Det wore ganska eftertänckeligit, och kunde icke aflöpa utan flere beswärlige påfölgder, om wi skulle förklara det alt sammans för ogilt, som ståndet giordt. Jag tror, att saken kan ändå remedieras genom wänlig förening. Man tycker wäl, att det gådt för långt med desse tienstesaker. Men ståndet har icke begynt dem, är således icke eller hufwudorsaken därtill, att de blifwit bragte å bane. Icke eller kan jag se, att riket periclitar, ty wid 1747 års riksdag gingo 283 sådane mål igenom, och riket war ändå icke i någon wåda. Nu hinner icke tienstesakernes antal till ¼ del så många. Man wet och nogsamt, att det icke går bättre med de

---

¹⁶⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 20. Tryckt med titeln *Utdrag af protocollet, hållit hos ridderskapet och adelen den 19 oktober 1761* (Stockholm 1762).

¹⁶⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 235.

befordringar, som gå ordinaria via. Bewis härpå äro de mångfaldiga klagomål, som till riksens ständer inkomma. Men icke dess mindre fordrar detta ärende en wälbetänckt och noga öfwerläggning. I anseende hwartill jag hemställer, om icke bäst wore, det wisse deputerade af hwarje desse 3 ständen måge wäljas, som öfwerwäga ridderskapets och adelens föreställning, och projectera ett sådant swar, som med ständers rätt och sakens omständigheter äro öfwerensstämmande, då wi sedan kunna afsluta de inkomna ärender.

Härmed afstadsnade detta mål.

Uplästes secreta deputationens betänkande,¹⁶⁴⁷ öfwer de beswär, hwilcka secreteraren wid Lunds academie, Erland Junbeck, deröfwer anført, att han från det, af kongl. Götha hofrätt, år 1759, uprättade assessorsförslag, blifwit utesluten. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må secreteraren Junbeck hognas med assessorsfullmagt, samt först leddigt blifwande assessorsämbete i berörde hofrätt, hwartill han sig anmäler, och imedlertid behåller sin secreterarelön.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁶⁴⁸ ang:de detta mål, och hade bondeståndet bifallit nyss anförde secreta deputationens betänkande, med den tillägning, att secreteraren Junbeck må niuta assessorstour, i från den 7 Septembr. sidstledne.

Herr talman proponerade bifall till detta bondeståndets yttrande.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes bergsdeputationens betänkande,¹⁶⁴⁹ ang:de det järnmanufakturwärk, som bergmästaren Henric Daniel Ekvall, år 1752, ärhållit kongl. bergscollegii tillstånd, att uti Byelfwen i Wermeland upbygga. Och som Ekvall begifwit sig, om honom tillåtes att få förändra sitt smide ifrån $\frac{5}{8}$ -dels tum fyrkant, till gröfre smide, eller stångjärn, att flytta detta wärk ifrån Byelfwen, som är städernes Carlstads och Åmåls wattudrag till Gunnarskogs sokn, hwaräst är ymnog skog, och ingen förfördelas. Ty tillstyrkes, att en sådan förändring i smidet må honom tillåtas, af de från närmaste bergslager tillslagne 800 skjjeppund tackjärn, dock så, att Ekvall må tillika uprätta en plåthammare och uti plåtar uparbeta ej allenast de år 1752

---

¹⁶⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 61.

¹⁶⁴⁸ Ibid.

¹⁶⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 16.

priviligerade 200 skeppund, utan äfwen de senare 800 skeppund tackjärn, uti plåtar och finare smiden förädla, så mycket, som wattudrägten och skogarne kunna tåla.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,¹⁶⁵⁰ hwaruti wid handen gifwes, att herr riksrådet, cancelliepresidenten, academiecancelleren, samt commendeuren af Kgl. Mai:sts orden baron von Höpken, hos Hans Kongl. Mai:st, genom underdånigt memorial anmält, det herr riksrådet funne sig föranlåten, att i underdånighet undanbedja sig det wigtiga rådsämbetets återtagande. Anhållandes allenast, om Kongl. Mai:sts nådige förord hos riksens ständer, till undfående af en lika pension, som flere dess herrar collegier, wid denne riksdag, ärhållit. Och ehuruwäl Hans Kongl. Mai:st på alt sätt sökt förmå herr riksrådet, att återintaga dess ställe, uti rådkammaren, som och secrete utskottet sedermera uti de ömmaste ordalag sökt, att öfwertala herr riksrådet dertill, så har dock herr riksrådet icke kunnat förmås, att ifrån dess beslut afwika. Hwarwid secrete utskottet således har måst låta bero, och hemställer härhos, om icke herr riksrådet i årlig pension för dess öfrige lifstid må tilläggas en summa, af 10 000 daler silfwermynt.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kgl. rådcammaren d. 28 Septembr. sidstl:e, ang:de detta mål.¹⁶⁵¹

Uplästes herr riksrådet, baron von Höpkens, hos Hans Kongl. Mai:st i detta ärende inlemnade underdåniga memorial.¹⁶⁵²

Herr talman hemställte, om icke ståndet behagade bifalla secrete utskottets ofwan anförde extractum protocolli?

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁶⁵³ öfwer grefwinnans och riksrådinnans, fru Ulrica Juliana Brahes deröfwer anförde beswär, att sedan hon i underdånighet anhållit, få hos riksens ständer söka ändring, uti Kongl. Mai:sts den 22 November 1759 gifne nådige dom, imellan henne och directeuren wid ostindiska compagniet, Anders Plomgren, därigenom henne ålagdt blifwit, att ärsättia 10 718 d:r 17 öre k:rmts använd byggnad

---

¹⁶⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 74.

¹⁶⁵¹ Ibid.

¹⁶⁵² Ibid.

¹⁶⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 29.

och annan kostnad på Frösunda 3:ne frälsehemman, som fru grefwinnan till directeuren Plomgrén, under försäkran, att wara fri, från alle wederbörande bördesmäns klander, år 1753 försålt, men honom sedermera frånbördade blifwit, utan att bördemannen samma kostnader kunnat förpligtas att betala. Kongl. Mai:st, genom senare utslag den 24 April 1760, i anseende därtill, att fru grefwinnan sig icke förklarar, på hwilcket dera af de uti 1738 års kongl. förklaring¹⁶⁵⁴ nämde try sätt, hon wille hos riksens ständer anföra sine beswär, i nåder henne afslagit, att få uti domen ändring söka. Och som nyss högstberörde kongl. resolution emot fru grefwinnan laga kraft wunnit, ty hade icke deputationen så wäl däremot, som ofwanberörde kongl. förordnings klara innehåll, kunna tillstyrka, fru grefwinnans beswär, i hufwudsaken, emot Kongl. Mai:sts i så måtto laga kraft wundne dom, måge uptagas.

Ståndet biföll detta betänckande.

Skilledes åt.

---

¹⁶⁵⁴ Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anföra Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitiæ Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

Åhr 1761 den 26 October

S.d. Justerades ståndets extractum protocoll, ang:de revisionssecreterarne Rozir och Heggardt, och lydde, som följer:¹⁶⁵⁵

S.d. Sedan åtskillige wälförtiente män wid denne riksdag, ärhållit riksens ständers föreskrifter till befordran, så kom hos ståndet i öfwerwägande, på hwad sätt revisionssecreterarne Rozir och Heggardt, såsom ibland de äldre och wälförtjente, äfwen måtte röna riksens ständers ömhet för sig. Borgareståndet har sig bekant, att först bemälte revisionssecreterare nu på 12:te året, och den sidstnämde flere år, innehaft det mödosamma revisionssecreterarembetet, och därwid, jämte de flere, dem anförtrorde wigtige förrättningar, ådaga lagt en besynnerlig flit, skickelighet och ärfarenhet. Borgareståndet ansåg i betraktande häraf, för ömt, att lemna sådane revisionssecreterarne Rozirs och Heggardts förtienster, utan åtancka, och fant derföre för skiälligt, det må merbemälte revisionssecreterare få, enär de det åstunda afstå deras innehafwande sysslor till någon, som wederbörande pröfwa skickelig och competent, med lika rättighet för dem, som i deras ställen successive träda. Hwilcket borgareståndet hos de öfrige respective stånden, till benägen willfarighet, hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderar.

Uplästes ett af hofjunkaren Carl Estenberg inlemnadt memorial,¹⁶⁵⁶ ang:de den klagan, som föres öfwer domare och ämbetsmän, samt nödwändigheten, att widtaga sådane författningar, hwarigenom domares och ämbetsmäns förrättningar måge wärkeligen controllerande blifwa.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Herr assessoren Anthonsson anmälte, att riddarhusfiscalen wore uti förmaket, och hade begärt, att få löparen till stapelstadssaken, på det ridderskapets och adelens resolution måtte påskrifwas.

Ståndet biföll att så måtte skje.

Uplästes ett af herr borgmästaren Sven Biörkman inlemnadt memorial,¹⁶⁵⁷ med tacksägelse för den ynnest, ståndet honom bewisat, medelst recommendation till borgmästaresysslan i Norrkiöping. Men som herr

---

¹⁶⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 198, första protokollsutdraget.

¹⁶⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 236.

¹⁶⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 237.

borgmästaren hoppas kunna vinna en annan fördelaktigare befördran, hwilcken kunde gå honom utur händerne, emedan han ej kan söka twenne på en gång, ty anhåller herr borgmästaren, att ej obenägit må uptagas, att han ståndets recommendation sig afsäger.

Ståndet hade icke härwid något att påminna, och biföll, att extractum protocolli härom måtte afgå.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 14 i sidstl. månad,¹⁶⁵⁸ hwaruti anmäles, att riksdagsfullmäktigen från Halmstads härad i Södre Halland, Pål Svensson, wäl ingifwit till urskillningsdeputationen beswär, öfwer Kongl. Mai:sts författning, genom bref till kongl. cammarcollegium af den 16 Februari 1757, hwarigenom majoren von Hartmansdorff blifwit tillåtit, att få utbyta cronohemmanet Forssa, med därtill lydande qwarn, till hwilcken ägendom åboen sig likwäl långt förrut om skatteköp anmält, men att urskillningsdeputationen desse beswär icke antagit, alldenstund de icke intra terminum blifwit ingifne. Och som bondeståndet sielft, men icke Pål Svensson, skall warit orsaken, att desse beswär för sent blifwit inlemnade, emedan bondeståndet icke förr, än d. 10 Januarii sidstledne, hunnit de allmänne ifrån de enskilte målen urskilja, ty hemställer bondeståndet, om icke detta mål kunde uptagas, och till cammar-, oeconomic- och commercedeputationen hänwisas.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla detta bondeståndets extractum protocolli.

Och denna fråga beswarades med Ja.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 4 sidstl. Septembris,¹⁶⁵⁹ med tillstyrkande, i anledning af anförde skjäl, det må häradshöfdingen på Åland, Samuel Ehrenmalm, undfå assessorsfullmagt och -tour, dock utan att praejudicera dem, som, i anledning af secreta deputationens betänckande, kunna genom uprättelse få lika wärdighet.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag finner så mycket mera billigt, att bifalla detta prästeståndets tillstyrkande, som jag ser af det upläste extracto protocolli, att häradshöfdingen Ehrenmalm äger hela ortens prästerskaps och allmoges förtroende och kärlek, för dess flit och owäldighet i ämbetet.

---

¹⁶⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 63.

¹⁶⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 22.

Det anstår ständer att belöna sådane män, som äger behörig skickelighet och drift i deras ämbeten.

Herr borgmästaren Kiörning begärte, att detta ärende måtte hwila, till dess generelle qvaestionen, ang:de tienstesakerne, i anledning af ridderskapets och adelens extracto protocolli, wore afgjord.

Herr assessoren Anthonsson: Jag kan ej weta, hwad afsigt man har därmed, att man will, att detta ärende skall hwila. Men det wet jag, att det tillhör herr talman, att föredraga de inkomne ärender. Och det måste man medgifwa mig, att den af ridderskapet och adelen uprörde qvaestion ej bör binda händerne på ståndet, mindre kullkasta dess wärdighet.

Härmed instämde herr borgmästaren Schultén till alla delar.

Herr borgmästaren Brunssell: Hos högtärade ståndet har jag den äran, att aflägga wördsamste tacksägelse, för den ynnest och bewågenhet, som mig bewistes sidste plenidag, medelst föreskrift till befordran. Jag skall biuda till med yttersta åhåga, att framgent förtjena och bibehålla högtärade ståndets förtroende, och om jag ej förmår att wisa min wördnad och nit så tydeligen, som jag önskar, skall jag dock aldrig underlåta, att behålla mig den wiste ynnest, uti ett oföränderligit tacksamt minne. Hwad mig således skjedt är, wisar, att ståndets händer icke äro bundne, och tror jag icke eller, att det bör skje, i anseende till androm, för den af ridderskapet och adelen upreste qvaestionen. Hwarföre jag och hemställer, om icke det nu upläste extractum protocolli må bifallas.

Herr borgmästaren Sacklen: Ståndet har beslutit, att tjenstesakerne skola hwila, till dess generella qvaestionen blifwit afgjord. Och detta beslut bör stå fast.

Herr borgmästaren Cervin: Wisseligen bör generella qvaestionen först afgjöras. Sedan det skiedt, får man se till huruwida de öfrige särskilte ärenderne skola handteras. För öfrigit, och som jag wid alle tillfällen yttrat mig, det jag icke tager någon del uti de förekomne befodringsmål, så kan jag icke eller annat nu, än giöra mitt kraftigaste förbehåll däremot.

Härwid instämde herrar borgmästarne Herkaepaeus och Mollin.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag finner mycken billighet uti det, som prästeståndet tillstyrkt, för häradshöfdingen Ehrenmalm. Han är en hederlig och wälförtient ämbetsman, som äger hela landsortens kärlek och förtroende, och kan jag icke se, eller medgifwa, att ridderskapets och ade-

lens föreställning bör binda oss händerne, att afsluta de redan inkomne mål.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag har begärt först, att detta ärende skulle hwila; icke derföre, att jag tror, det ridderskapets och adelens föreställning bör eller kan binda händerne på oss, utan stödjer min begäran egenteligen sig däruppå, att jag håller före, det generella qvaestionen bör först afgjöras, innan wi gå vidare till de särskilte målen.

Herr borgmästaren Wallentein: Jag ärhindrar mig, att herr talman föreställte oss sidst nödwändigheten, att täncka på hwad swar, som skall lemnas ridderskapet och adelen. Detta lærer och wara angelägit, att först afgjöra, då wi sedan få utlåta oss öfwer de särskilte målen.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag kan ej annat finna, än att uti de anförde raisonnemens är både en petitio principii, och tydelig contradiction. Ingen kan neka, att ju ståndet beslutit, att de inkomne och uptagne målen skola afgjöras. Man medgifwer ock, att ridderskapets och adelens föreställning icke kan eller bör binda oss händerne, men icke dess mindre påstår man, att generelle qvestionen bör först afgjöras.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Då detta ärende sidst förehades, i anledning af ridderskapets och adelens extractum protocollii, föreställte herr talman, att nödigt wore, det wisse deputerade måtte utnämnas, till det anmälte ärendets öfwerwägande. Detta förslag har jag tänckt wara godt, och hemställer fördenskull, om det ej må wärkställas.

Härmed instämde herr assistenten Hackman.

Herr talman hemställte i anledning häraf, om icke deputerade måtte nämnas, som kunna sammanträda med de öfrige 2 ståndens deputerade, och öfwerlägga om detta ärende, och projectera ett med ståndens wärdighet öfwerensstämmande swar.

Herr borgmästaren Hanqvist: Om wi begifwa oss därtill, att en deputation skall utnämnas, till öfwerläggning i detta ärende medgifwa wi tillika, att ridderskapets och adelens föreställning, hwad qvestio an beträffar, äger sin rigtighet, och detta kunna wi icke bifalla, utan att minska ståndets wärdighet och heder.

Herr borgmästaren Cervin: Innan wi gå in uti öfwerläggningen om swar, till ridderskapet och adelen, lærer wara nödigt, att genomläsa det, som ang:de tjensters bortgifwande passerade, sidste riksdag i secrete utskottet och stora deputationen. Man lærer däruti finna en hop granlaga omständig-

heter, som förtiena all vår upmärksamhet. Jag har afskrifter af desse documenter, och begär få upläsa dem.

Herr talman: Det kan ej annars, än blifwa alt för widlyftigt, om detta ärende skall immediate afgöras hos ståndet, och håller jag således nödigt, att ståndet må utnämna någre deputerade, som först öfwerlägga om saken, och upsättia deras tanckar till ståndets öfwerwägande.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan icke se, hwad deputerade skola kunna uträtta, innan ståndet genom discours, så wida yttrat sig, öfwer detta ärende, att man fått höra, hwaruti beslutet kan stadna. När det skiedt, är tid nog, att nämna deputerade, om så behöfwes.

I anledning häraf, fant ståndet godt, att detta ärende skulle hwila, till nästa plenidag.

Justerades extractum protocoll, angående herr borgmästaren Biörkmans och dess afsägelse från den ärhåll[n]e ståndets recommendation, lydande, som följer:¹⁶⁶⁰

S.d. Anmälte borgmästaren Sven Biörkman, det han, i anseende till en för honom förmodad fördelaktigare befordran, icke täncker nyttja ståndets ärhållne recommendation till borgmästaresysslan i Norrkjöping. Och som borgareståndet icke kan wara emot, att en så wärdig ledamot föreser sin wälfärd, efter egit godtfinnande, ty har ståndet acktadt nödigt, att af denna Biörkmans afsägelse hörsamt, tjenst- och wänligen lemna de öfrige respective stånden del.

Justerades extractum protocoll, ang:de understöd för dem som i staden Helsingfors af wådelid lidit, och lydde sålunda:¹⁶⁶¹

S.d. Af riksdagsfullmäktige ifrån Helsingfors stad gafs ståndet tillkiänna, hurusom, oaktadt alle möjelige deremot gjorde anstalter, trenne kvarter af stadens bäste och nyligen tillbyggde 8 gårdar, med der underlydande tillhörigheter, jämte ett pipbruk, af sten upbyggt, hwilcket alt jämförelsewis, emot de öfrige private hus i staden, kan i wärde räknas till 1/3-del, den 10 September klokan 2 om mårgonen, igenom en häftig wådelid, under påstående stark blåst, inom några timmar i aska lades, hwaribland större delen husägares lösöron tillika upbrunno. Anhållandes, i anseende till slike och flere ömmande om-

---

¹⁶⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 198, andra protokollsutdraget.

¹⁶⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 199.

ständigheter, att, utom hwad tillförene kan wara stadgat, för de husägare, som wilja på de afbrände tomterne upbygga stenhus, grundmuren och nödigt tegel till samme hus måtte, såsom något understöd af cronan, dem bewiljas, utan ärsättning, och att de lidande dessutom, igenom en stambok i riket, må tillåtas af medlidande medborgare och inwånare samla sig någon hielp i deras beträngda tillstånd. Ståndet ärhindrade sig härwid, ej allenast huru flere städer i riket, som beklageligen haft samma öde, med all omwårdnad och nödig hielp af rikens ständer blifwit understödde, utan ock huru de städer, hwaräst rikets fästningar äro anlagde, både denna och flere riksdagar, endast i afsigt uppå rikets därpå förwäntade förmån och säkerhet, wanligen på sådant sätt blifwit hugnade, utan att slike nu omrörde betydande olyckor därtill någon anledning gifwit. För Helsingfors stad är därföre så mycket mera skiäl därtill, som den, enligt Kongl. Mai:sts nådiga resolution af den 20 Novem. 1756, kommer likasom att å nyo uprättas, och får en annan indelning, än den nu hafwer, efter den af Hans Kongl. Mai:st samma år faststälte planen. Hwarjämte i högstberörde nådige resolutionen förklaras, att borgerskapet bör sättias i stånd till att upfylla det ändamål, som rikets anlagde kostsamme försvarswärk, jämte deras säkerhet af dem fordrar, för hwilcken orsak skull tillika är förordnat, det husen i samme stad komma att af sten upbyggas, hwartill detta fattige borgerskap, utom något understöd, så mycket mindre kan äga förmögenhet; som icke allenast denna bedröfweliga händelsen utom och swåre sjöskador, flere år bårt åt, medtagit deras ringa förråd, icke att förtiga den swårighet och saknad, som städerna i Finland, i deras rörelse måtte widkiännas, af det utblottade tillstånd, hwaruti landet och allmogen, igenom flere slags swårigheter, detta år blifwit försatte.

I anseende till alt sådant, och som cronan i Helsingfors hafwer ett anseeligt förråd af tegel, hwilcket under fästningsbyggnadens mindre rörelse icke till nyttigare behof, än till desse husbyggnader kan användas, i synnerhet som cronan af de stenhus, som uti fästningslinien, af borgerskapet upbyggas, hafwer den omedelbara nytta, att de, wid påkommande fientligheter, till defension emot öfwerrumpning kunna tienas, så fant ståndet skiäligit och med billigheten öfwerensstämmande, att de lidande i Helsingfors, till stenhusbyggnad med mera, förunnas de ofwan begärte förmåner. Till winnande hwaraf ståndet anmodade dess talman, att i högl. secrete utskottet detta ärende anmäla, hwilcket egenteligen tillkommer, att föranstalta och till ri-

kets bästa förordna, om de platser och fästningar, hwaräst arméen, wid påkommande fientligheter, sammandrages och flottan bör hafwa fri station, hwartill Helsingfors stad och fästning i synnerhet är utsedt. Hwilcket alt hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas skulle.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁶⁶² ang:de landtmätaren i Finland Frisii ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts nådiga skrifwelse af den 22 Majj 1758, medelst hwilcken honom blifwit afslagit, att wid finska gräntsecommissionen, där han warit tjenstgjörande, niuta tractamente imellan förrättningarne. Men som secrete utskottet funnit, att, utom arbetet wid gräntsecommissionen, Frisius därjämte warit ordinarie landtmätare i Kymenegårds och Savolax län, hwarwid han niutit lön efter staten, antingen han wid gräntsecommissionen warit sysselsatt eller ej, och de i detta mål utfärdade resolutioner och regementen innehålla, att inge andre böra niuta tractamente imellan förrättningarne, än de, som för förrättningarne skulld äro ifrån sin rätta station skilde; ty har secrete utskottet funnit, att Frisii hela ansökning härmed förfaller.

Ståndet biföll detta secrete utskottets yttrande.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹⁶⁶³ angående en wiss afgift af dubbla nådår, till barnhusinrättningar i landsorterne, hwilcket ärende Hans Kongl. Mai:st, uti 18§ af dess nådiga secreta proposition, i anledning af en dess befallningshafwandes giorda underdåniga hemställande, till riksens ständers öfwerwägande hänskiutit. Men som dubbla nådår allenast sparsamt, enligit utgångne kongl. förordningar, böra utdelas, åt sådane prästesterbhus, som äro stadde i nöd och elände; ty hade deputationen så mycket mindre funnit anledning, att en sådan nådegåfwa må med någon afgift betungas, som denne wälgjärning endast är ämnad till hjälp, för sådane änckor och omyndige barn, hwars män och fäder giordt sig wälförtjente, och ingenting till deras nödtorftiga utkomst efter sig lemnat.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall.

Och hwilcket beswarades med Ja.

---

¹⁶⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 75.

¹⁶⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 33.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁶⁶⁴ angående befrielse af rotering, för de prästerskapet tillhörige praebendehemman. Och som capellansborden, genom flere resolutioner fått tillstånd, att slippa rotering, och praebendehemman med dem skola wara af lika ägenskaper, ty tillstyrkes, att desse jämwäl måge ifrån rotering befrias, enär innehafwaren, istället upgifwer innom compagniet något annat oroteradt hemman.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 7 Augusti sidstl.,¹⁶⁶⁵ angående detta ärende, och hade bondeståndet ansedt nödigt, att blifwa underrättadt, huru många desse praebendehemman äro till antalet, hwaräst de äro belägne, när och med hwad wilckor de blifwit donerade, samt om de, då donationen skiedde, warit roterade eller ej, och fördenskull, så länge denna underrättelse saknas, funnit bäst wara, att ej något i allmänhet härom må stadgas, utan att hwar specialii casus må upgifwas, och särskilt pröfwat, då riksens ständer sedan, med mera säkerhet, kunna fatta ett rättwist beslut.

Ståndet fant billigt att bifalla detta extractum protocolli.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁶⁶⁶ öfwer riksdagsfullmäktigarnes af präste- och bondestånden från Åland, giorda anhållan, om indelt lön för häradshöfdingen därstädes. Hwilcket deputationen således tillstyrkt, att häradshöfdingebostället indrages till cronan, och i dess ställe, samt för den samma boställe påförde räntan 38 d:r 1 öre s:rmt, häradshöfdingen må ärhålla indelt lön.

Herr borgmästaren Schauv: Detta blifwer ett farligit praejudicat. Större delen häradshöfdingar hafwa boställen, om detta bewiljes, komma de alla och begära en lika förmån, och på det sättet kommer en anseenlig inkomst att dragas från statswäcket, som då nödwändigt på annat sätt bör ärsättias. I anseende härtill, begär jag, att detta ärende må hwila.

Ståndet fant nödigt, att detta mål skulle hwila.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁶⁶⁷ uti den wid Kongl. Mai:sts justitiaerevisions, d. 30 Januarii förl:t år, afdömde och, efter föregången underdånig ansökning, till riksens ständer hänskiutne sak, emellan

---

¹⁶⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 14.

¹⁶⁶⁵ Ibid.

¹⁶⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 34.

¹⁶⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 30.

Stora Kopparbergslagen i Fahlun och vice fiscalen i kongl. cammarrevisionen Henric Tibell, ang:de befrielse ifrån bewillningsafgift för arrendesumman af Avestad, för åren 1742, -44, -45, -46 och 1747 till en summa af 1 360 d:r s:rmt hwilcke bergslaget, såsom arrendatorer af cronobruket Avestad blifwit ådömde. Anförandes deputationen, sig icke hafwa funnit något skiäl, att tillstyrka ändring uti högberörde kongl. resolution, mer än hwad 80 d:r s:rmt beträffar, som, efter 1734 års förordning blifwit för år 1742 ådömde. Men deputationen hemställer likwäl härhos, huruwida riksens ständer skulle tackas, i anseende till den olyckliga branden, som staden Fahlun och Avesta bruk öfwergådt, förskona bergslaget, för de återstående 1 280 d:r s:rmt, och tillåta, att de måge återställas.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen bifallit, äfwen som och prästeståndet, med den uttryckeliga tilläggning, att Kopparbergslaget må niuta förskoning för de omrörde 1 280 d:r s:rmt.

Ståndet fant billigt, att bifalla detta prästeståndets yttrande.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹⁶⁶⁸ ang:de någon tillökning i smidet, wid Kilafors bruk i Hellsingeland, samt Fogelfors bruk uti Småland, jämte en stångjärnshammars anläggande på Kammarboda ägor i Östergöthland. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må fru présiden[t]skan grefwinnan Frölich, ägarinna af Kilafors, och revisionssecreteraren Heggardt, ägare af Fogelfors hammarwärk ärhålla hwardera 5 a 6 skeppunds tillökning uti deras årliga hammarskatt, så wida de, efter föregången lagliga undersökningar, befinnas hafwa därtill nödiga requisita, af egne kohl och tackjärnstillwärkningar. Samt att capitainen grefwe Fridrich Ulr. von Rosen, efter föregångne laga undersökning i orten, och så wida dess egne skogar och tackjärnstillwärkning befinnes wara tillräkkelige, må ärhålla tillstånd, att på dess frälsehemman Kammarbodas ägor, låta upsättia en stångjärnshammare, af 5 skeppunds årlig hammar-skatt.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta betänckande.

Herr borgmästaren Schauv: Wid detta tillfälle, och då föreställningar giöras om tillökningar i smidet, ärhindrar jag mig wäl, att riksens ständer under denne riksdag i aluntillwärkningen tillåtit någon tillökning. Men om detta är allenast för denne gång, och för wisse personer, då likwäl så wäl

---

¹⁶⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 17.

alun, som rödfärg- och swafweltillwäreckningar borde wara tillätne för dem, som wilja gå in däruti, och hafwa nödiga requisita; så hemställer jag, om icke nödigt wara will, att göra härom föreställning hos de öfrige respective stånden.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag bör gifwa wid handen, att detta ärende warit före, i secreta handels- och manufacturdeputationen, och lærer endera dagen ett betänckande därifrån härom inlemnas till plena.

Herr borgmästaren Wallentein: De öfrige¹⁶⁶⁹ stånden hafwa flera gånger påmint och begärt, att ståndet wille företaga, och afgjöra ärendet, ang:de herrar riksrådens, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet, och hemställer jag fördenskull, om sådant icke nu må skie.

Herr borgmästaren Schauv: Är icke detta en tienstesak? Och som ståndet har faststält, att tjenstesakerne skola hwila, till dess generella qvaestionen, i anledning af ridderskapets och adelens yttrande, blifwit afgjord, så är det så mycket mera billigt, att detta ärende må hwila, som jag icke finner något det ringaste skjäl, att skynda dermed. Rådspersonernes antal äro fullt, och att antaga supernumerairer, strider emot regeringsformen. Låtom oss wänta, till dess wi få se, om herr riksrådet baron von Höpken blifwa fast wid still beslut, att icke åter inträda i rådet. Skier det, är det tid nog, att utlåta oss då, när öpning existerar.

Herr assessoren Anthonsson: Man har berättat mig för wisso, att den frågan warit före på riddarhuset, om någon rådsperson, som gådt utur rådet, skall anmodas att gå dit in. Och skall ridderskapet och adelen hafwa stadnat i det slut, att sådant ej skall skie. Hänger nu saken så tillsammans, tyckes ridderskapet och adelen hafwa gjort någon ändring i deras förre beslut, ang:de desse herrar riksråders återinträde i rådet.

Herr borgmästaren Malmstén: Ridderskapets och adelens yttrande, som här omröres, har icke någon den ringaste gemenskap med detta ärende, och är dessutom, hwad hos ridderskapet och adelen skall förefallit, allenast en sägn; ty jag har hört saken annorlunda, nemligen om de, som sökt afskied, skola få beskickningar, och anmodas, att blifwa qwar. Detta kan icke lämpas hit. Man hade sidst, att acta, ang:de förewarande ärende, skulle i dag företagas. Och det må nu skie, om så nödigt pröfwat, på det wi sedan måge kunna yttra oss i saken. Jag medgifwer gärna, att ingen

---

¹⁶⁶⁹ *ofrige* i prot.

kan twinga oss därtill, men måste ock tillstå, att om ordning i giöromålen, och förtroende stånden imellan skall bibehållas, så böre wi af wänskap ytra oss på de öfriges begäran. Man säger, att det strider emot lagen, att intaga supernumerairer i rådet, men 3:ne stånd hafwa afgjordt saken, och wi lära icke kunna ändra deras beslut.

Herr borgmästaren Unger: Hwad herr assessoren Anthonsson sagt, gifwer mig anledning att tro, att ridderskapet och adelen ändrat dess beslut. Wi böra fördenskull wänta, till dess wi få weta sammanhanget. Att 3:ne stånd afgjordt saken, är icke något skiäl, som bör förbinda oss, att nu just göra det samme. Wi äga wår tillståndiga rättighet, att låta det hwila, så länge nödigt pröfwat. Det är så mycket mera nödigt, som alle de andre tienstesakerne hwila, ibland hwilka jämwäl detta ärende så mycket mera bör räknas, som det strider emot lagen, att supernummerarii skola sittaa i rådet. Låtom oss göra föreställning härom hos de öfrige; kan hända, att de finna sig häruti, och ändra deras beslut.

Herr assessoren Anthonsson: Ridderskapet och adelen har i början sagt, att desse herrar riksens råd, skulle inträda i rådet, wid yppande ledighet. Nu säga de, att det skall skie straxt, utan att afbida ledigheterna. Detta är ju aldeles stridande emot hwart annat. Nu säges jämwäl, att de gjort sådan författning, att ingen, som gådt ut utur rådet, skall anmodas, att åter träda därin. Wi böra ju då wänta, till dess wi få se, om saken sig så förehåller.

Herr borgmästaren Schauv: Wi hafwa fått en föreställning ifrån ridderskapet och adelen, ang:de tienstesakerne. Ståndet har och funnit nödigt, att lemna swar derpå, och som detta är jämwäl en tienstesak, så bör den hwila, till dess ståndet öfwerenskommit, om det swar, som skall lemnas. Jag har begärt, att ståndet wille låta föreläsa sig acta, ang:de herrar riksråden grefwar Bonde och Bielke, innan saken företoges, ang:de deras inträde i rådet. Men då jag detta begärte, war föreställningen ifrån ridderskapet och adelen icke skiedd. Icke eller hade wi den underrättelse, som herr assessoren Anthonsson nyss förrut oss lemnat. Om den sig så förehåller, gör den ändring i ridderskapets och adelens förre beslut. Och då kan man ej vidare påstå, att 3:ne stånd afgjordt saken. Men lät wara, att detta stode fast; så är det likwäl icke någon lag för oss, som kan eller bör hindra oss, att göra föreställning hos de öfrige stånden, det de desse herrar riksråds inträde i rådet, nu, då rådspersonernes antal är fult, strider emot regeringsformen. Detta wore ett wärdigt steg för borgareståndet. Och torde hända,

att de öfrige stånden däraf finge anledning, att betäncka sig, samt ändra deras mening, enär de märka, att den ej kan wärkställas, utan att grundlagen brytes.

Herr borgmästaren Cervin: Man påstår, att detta ärende är en tienstesak, men jag för min del kan icke finna något sådant. Rådsämbetet är icke någon tienst, utan ett fullmäktigskap, som är öfwer alle rikets tienst, och som endast grundar sig på riksens ständers förtroende utan afseende på tour eller enciennité. För öfrigt will jag, till undwikande af widlyftighet, allenast säga, det jag är ense med det, som herr borgmästaren Malmsten nyss förrut anfört, och begär jag fördenskull, att saken nu må företagas till afslutande.

Herr borgmästaren Fries: Jag begriper icke, huru man will neka, att rådsämbetet är en tienst. Därmed förfares ju på samme sätt i wisse och de reel- leste omständigheter, såsom med alle andre tienstesaker, wederbörande uprätta förslag på 3:ne, af hwilcket förslag Hans Kongl. Mai:st utnämner en, efter nådigt wälbehag. Denna Hans Kongl. Mai:st i lagen befästade rättighet will man nu uphäfwa, och påstå, att ehuru rådspersonernes antal redan är fult, skola likwäl desse på blott kallelse, utan förslag, inträda i rådet. Detta är ju i sig sielft aldeles orätt.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag wet wäl icke, huruwida man kan kalla det för orätt, som 3:ne stånd beslutit. Men detta rörer mig icke nu. Här är allenast fråga, om saken skall företagas. För min del kan jag ej annat finna, än att det bör skje. Riksdagsordningen förmår ju att det 4:de ståndet skall yttra sig, enär 3:ne stånd afgjordt ett ärende. Lagens afsigt wid detta är tweggghanda: 1:mo att bibehålla sielfwa regeringssättet, som i alla giöromål grundar sig på pluralité, och för det andre, att förebygga det sakerne ej måge dragas för långt ut på tiden, och riksdagarne onödigt förlängas. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet nu bör utlåta sig. Mig skall det wara lika mycket, på hwad grund det skier, allenast slut fattas i saken.

Härmed conformerade sig herr rådman Hylphers till alle delar.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag finner ingen anledning af de öfrige ståndens beskickningar, att tro, att de wilja pålägga oss att afgjöra saken. Men om så wore, så kommer likwäl detta endast an på ståndets godtfinnande. Som nu detta ärende tyckes fått någon annan ställning hos ridderskapet och adelen, genom den upkomne qvaestionen, om de, som en gång

gådt utur rådet, skola anmodas, att åter gå dit in, så bör detta ärende så mycket mera hwila, som det är en tienstesak.

Herr borgmästaren Wallentein: Jag har först yppat denna qvaestion, och begärt, att saken måtte företagas och afgiöras, om det skier, är jag nögd. Men i synnerhet är jag ense med herr borgmästaren Unger, ang:de den föreslagne föreställningen, hos de öfrige stånden.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har begärt, att saken skulle hwila, på det man måtte hafwa tid och råderum, att öfwerwäga omständigheterne. Och om detta ärende wore rikswårdande, wore jag aldeles ense med dem, som wilja, att det snart afgiöres. Men som det ej är eller kan kallas rikswårdande, utan därjämte är stridande emot grundlagen, så finner jag intet någon orsak, att skynda dermed. År 1738 mistade de ständers förtroende; sedermera fingo de wäl förtroendet åter. Men det skiedde med förbehåll, att de aldrig skulle återinträda i rådet. De hafwa tackat för det återfångna förtroendet, och förklarar sig så mycket mera nögde, med förbehållet, som de icke funno hos sig krafter nog, att åter emottaga, det högst wigtiga och beswärliga rådsämbetet. Så yttrade de sig då. Nu, sedan de hunnit till en ålder af några och 70 eller 80 år, wilja de åter inträda i rådet, då likwäl andre, som äga krafter nog, gå ut, och tillstå, att de icke hos sig finna så mycken styrka, som till det dyra ämbetets skiötsell ärfordras. Jag tror, att alle desse omständigheter fordra något närmare betänckande, och att saken derföre bör hwila. Hwad den omständigheten angår att wi böra afsluta saken, därföre, att 3:ne stånd afgjordt den samma, så är det nogsamt bekandt, att många sådane saker funnits, wid förre riksdagar, och finnas jämwäl nu. Men derföre kan man ej säga, att det fjerde ståndet innehållit sitt utlåtande af illwilja.

Herr talman: Som detta är en tienstesak, så hemställer jag, om den ej må hwila, till dess ståndet hunnit utlåta sig öfwer den af ridderskapet och adelen giorda föreställning.

Härtill swarades Ja och Nejj.

Herr borgmästaren Malmstén begärte, att propositionen måtte blifwa, om saken skall i dag afslutas, eller hwila till nästa plenidag.

Herr assessoren Anthonsson begärte, att först måtte afgiöras, om förevarande ärende är en tienstesak eller icke. Sedan wore tid nog, att afgiöra den frågan, när det skall företagas.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag har wäl, då denne sak sidst förehades, begärt att den måtte afgjöras. Men som sedermera någon ändring i sielfwa saken lærer hos ridderskapet och adelen förefallit; så är min tancka nu, att den bör hwila till lägligare tid.

Herr borgmästaren Kiörning: Sidsta plenidag lofwades, att detta ärende skulle idag företagas och afslutas. I anledning häraf begär jag proposition, om icke detta nu bör skje. Man säger, att detta ärende är en tienstesak, och will bewisa det dermed, att förslag uprättas på 3:ne, hwaraf konungen utwäljer en. Men om häruti är någon likhet, med rikets civile tienster, så finnes här och äfwen så stor olikhet. Förslager till tjenester böra inrättas på sådane, som äga tour och enciennité, och [äro] berättigade till sysslan. Skjer det ej, kan den, som finner sig lidande, anföra beswär, och förslaget ändras. Till rådsämbeten föreslås 3:ne på blott förtroende, utan att wederbörande behöfwer fråga efter tour eller anciennité, och inge beswär kunna däröfwer anföras. Hwaraf är klart, att rådsämbetet är ett fullmäktigskap, men icke någon tjenst, hwarföre ock ridderskapet och adelen uti dess föreställning icke nämt något därom. Låtom oss fördenskull nu afgjöra detta mål.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Jag finner icke här något periculum in mora; ärendet är icke rikswårdande, och om desse herrar änteligen skola inträda i rådet, kan det ju skie framdeles. Att ärendet är en tienstesak, nekas wäl. Men man lærer tillåta mig, att säga, det sådant skjer utan skjäl. Utom detta bör jag ärhindra, att rådspersonernes antal är fult, så att desse skulle blifwa supernummerarii, hwilket strider emot regeringsformen. Hwarföre skola wi då skynda därmed? De öfrige stånden hafwa beskickat oss, och begärt, att wi skola afgjöra saken. Låt oss beskicka dem tillbaka och wisa, att ärendet strider emot grundlagen.

Herr borgmästaren Malmsten begärte proposition, om icke detta ärende skall afgjöras nästa plenidag. Och yttrade sig herr borgmästaren härhos: Jag tror mig så mycket mera berättigad, till denna begäran, som den grundar sig på den rättighet jag äger efter lag, sedan ett ärende legat på bordet.

Herr borgmästaren Schauv: Ware det långt ifrån mig, att wilja betaga någon dess rättighet. Men jag har anfördt flere skiäl och omständigheter, hwilcke jag tror nog betydande, och giltige, att ej skynda med sakens afgjörande. Kunna wi finna oss häruti, wore wäl, men om det ej kan skie, begär jag proposition, om saken skall företagas i dag eller framdeles.

Herr justitiarien Faxell: Under discoursen öfwer detta ärende, hafwa åtskillige qvaestiones förefallit, såsom om rådsämbetet är en tienst, eller fullmäktigskap. Om saken skall afgjöras nu straxt, eller hwila, till dess ståndet hunnit beswara ridderskapets och adelens föreställning, ang:de tienstesakerne. Nu ehuruwäl jag för min del finner aldeles ingen orsak, att skynda med detta målets afgjörande, så kan jag likwäl icke neka dem deras rättighet, som begära det. Och i detta afseende hemställer jag, om icke propositionen må blifwa, om detta ärende skall företagas och afslutas näste plenidag, eller hwila till framdeles.

Herr borgmästaren Hanqvist hemstälte, om icke den propositionen måtte göras om saken skall företagas nästa plenidag, eller hwila till dess ståndet hunnit yttra sig, öfwer ridderskapets och adelens föreställning.

Herr assessoren Anthonsson: Man har nekat, att detta ärende är en tienstesak, om detta ej ärkännes, begär jag votering däröfwer. Sedan blifwer tids nog, att utlåta sig, när saken skall afgjöras. Wi böra ej låta tvinga oss, att skynda med ett ärende, som fordrar betänketid.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag har begärt proposition, om icke detta ärende skall afgjöras näste plenidag. Till denna begäran är jag berättigad efter lag, och låter icke stänga mig därifrån. Jag trugar ingen. Men låter icke eller truga mig af någon, ifrån nyttiet af en så laglig rättighet.

Herr assessoren Anthonsson: Jag begär ej borttaga någons rätt. Men kan icke eller bortgifwa min egen. Jag påstår, att detta är en tienstesak. Nekas mig det, begär jag votering däröfwer. Blifwer då ärendet ansedt för en tienstesak, som jag säkert tror, så bör det hwila, till dess ståndet hunnit swara ridderskapet och adelen.

Änteligen kom ståndet öfwerens om följande, af herr talman gjorda, proposition: Behagar ståndet fastställa, att saken, ang:de herrar riksrådens grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet, skall till afgjörande företagas nästa plenidag, eller hwila till framdeles? Den som skrifwer Ja, bifaller, att saken företages till afgjörande nästa plenidag. Den som skrifwer Neij, will, att detta ärende skall hwila till framdeles.

Voteringsedlarna insamlades, och sedan de woro öppnade, befants, att tjugutre röster fallit ut för Ja, och fyratijonijo för Neij. Kommandes detta ärende således att hwila till framdeles.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1761 den 29 October

S.d. Anmälte herr grosshandlaren Kantzow, att stapelstädernes herrar fullmäktige hade warit tillsammans, och förehaft den projecterade kongl. förordningen,¹⁶⁷⁰ ang:de straff, för de coopvaerdiesjömän, hwilcke, efter antagen tjenst uppå något skjjepp, därifrån utomlands bortrymma, men gripne och i riket införde warda. Och som herrar fullmäktige, efter noga öfwerwägande, icke funnit något, att wid denna förordning påminna, så hade herr grosshandlaren welat gifwa ståndet sådant wid handen.

Herr talman frågade fördenskull, om icke ståndet jämwäl behagade bifalla denna förordning.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr grosshandlaren Kantzow yttrade vidare: Bewillningsdeputationen har icke ännu hunnit utlåta sig öfwer den afgift, som för brännewinsbrännandet bör ärläggas. Imedlertid brännes här i Stockholm en stor myckenhet spannemål, mäst af sådant folck, som aldrig warit eller kunna wara till brännewinsbrännande berättigade, såsom såldate-, timmerkarlars och andres hustrur. Härigenom förorsakes en 3-dubbel skada. 1:mo: Att en myckenhet spannemål i fåfången upbrännes, som förordsakar dyrhet på bröd. 2:do: Att cronan mister sin inkomst och 3:tio: Att sådane hustrur, som tillförene födt sig genom arbete, nu förnöta deras tid med brännande, utan att arbeta. Jag hemställer fördenskull, om icke nödigt wara will, att, till afböjande af desse olägenheter, en ny föreställning må giöras hos de öfrige stånden, med begäran, att ståndets extractum protocollis af den 7 Augusti sidsl.,¹⁶⁷¹ ang:de salubrännningen för städerna Stockholm, Gjötheborg och Carlscrona, må bifallas.

Herr borgmästaren Cervin: Denna föreställning är helt nödig och angelägen. Men jag håller härhos före, att den tillägning härwid bör gjöras, såsom ett alternative, det i händelse berörde extractum protocollis icke bifalles, må alt brännewinsbrännande förbiudas, ju förr ju häldre; hälst ståndet annars ser förrut, att det oinskränck[t]a brännewinsbrännandet måste innan kort åstadkomma brist på bröd.

Herr handelsman Tottie: Mine committenter hafwa genom bref jämwäl gifwit wid handen, att de frukta för brist och dyrhet på spannemål, och

---

¹⁶⁷⁰ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 31.

¹⁶⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 126. Se ovan vid not 1130.

hafwa till afböijande därpå begärt, att magazinsafgiften måtte uphäfwas, då de hoppas kunna få se ett lindrigare pris.

Herr borgmästaren Sundblad: Så länge brännewinet dyrt betalas, kan ej wäntas, att brännewinsbrännandet uphörer, det må wara förbudt eller ej. Detta wittnar förfarenheten. Men om priset på en kanna brännewin kunde nedsättas till 2 d:r eller 2 ½ d:r k:rmt, lærer ingen wilja bränna. Detta torde kunna ärhållas, om franskt brännewin befriades för all afgift. Jag tror ej, att det wid inkiöpet kostar mera än 12 till 16 styfwer kannan, och kunde det således, fast frackten därtill lades, säljas för långt bättre pris, än swänskt brännewin, som då ej lönte mödan, att tillwärka. Det kan ju wara oss lika mycket, om wi kjöpe franskt brännewin, eller ock utländsk spannemål, som till brännewinsbrännande användes, eller måste anskaffas, att tillstoppa den spannemålsbrist, som genom brännande blifwit förorsakad.

Herr talman: Detta wore en snar utwäg, att höija wäxelkursen, som redan är stegen till en odrägelig högd; ty ju flere wahrer, och ju större qva[n]titeten wi införskrifwa, ju mera blifwa wi skyldige, att betala. Låtom oss börja på rätta ändan, om wi wiljom hjelpa riket. Detta kan ej annars skie, än genom det fördärfweliga brännewinsbränneriets inskränkande. Och är fördenskull nödigt, att wi härom giöra föreställning hos de öfrige stånden, och beklaga oss, att de icke afgjordt ståndets extractum protocoll, ang:de husbehofsbrännings uphörande, och salubrännings tillåtande i städerna, Stockholm, Giötheborg och Carlsrona. Om detta skiedt, hade allenast en liten qvantité spannemål blifwit förbränd, och cronan hade fått sin inkomst. Nu brännes mångfaldigt mer, af sådane, som ej äro därtill berättigade, och cronan får icke en styfwer. Härigenom måste dyrhet, och ändtel:n nöd förorsakas, om ej annan författning snart tages.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad herr borgmästaren Sundblad anført, är i sielfwa grunden riktigt nog; ty man kan ej säga, att kursen mera höijes, genom brännewins, än genom spannemåls införskrifning. Snarare tror jag, att den summa riket kommo att betala, skulle blifwa anseeligen mindre, men jag kan icke finna, att en sådan författning passar sig till närwarande conjunctur. Hwad jag egenteligen wille påminna, wid detta tillfälle, är detta, att wi aldrig haft eller hafwa någon riktig och på säker förfarenhet grundad hushålssysteme, uti wåre författningar. Wid sådane tillfällen se wi blott på det närwarande, utan att fråga efter det förbigångne, eller det tillkommande. Wi hafwa lagt dryga afgifter på utländsk spanne-

mål, att därigenom höija priset på den inhämska. I början af riksdagen klagade man öfwer det låga pris, som sades wara på spannemål, och att landtmannen därigenom lider. Bästa och närmaste botemedlet blef då, att tillåta brännewinsbrännandet. Wi hafwa nu fruckten deraf i händerne, och om sådane oordningar få äga bestånd ännu i 10 eller 12 år, ser jag förrut, att yttersta oreda måste däraf följa, i alle näringar och rörelser. Huru skola handtwärkerier och andre slögder wid en sådan oordning äga bestånd, enär brödet kostar tredubbelt mera det ena året än det andre?

Ståndets extractum protocollii af den 7 Augusti sidstl.,¹⁶⁷² ang:de salubränningsens tillåtande, för städerne Stockholm, Giötheborg och Carls-crona, uplästes.

Herr talman: Om det wärkställes, som detta extractum protocollii innehåller, kommer allenast ett litet wist quantum spannemål i hwarje af desse städer, att användas till brännewin. Låtom oss giöra föreställning härom hos de öfrige stånden, och wisa, att om ej sådan författning widtages, och husbehofsbränningen förbjudes, blifwer hungersnöd så mycket mera oundwikelig, som det redan är så långt lidit på hösten, att ingen utländsk spannemål kan för wintern inskaffas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Enär spannemål fattas i riket, säger altid allmänheten, att ständerne äro skullden därtill, ehuru andre ordsaker äro därtill wällande. Det är fördenskull nödigt, att wi låta de öfrige stånden förstå, att städerne icke kunna, wid så fatte omständigheter som nu, swara därföre, om brist på spannemål yppar sig, i händelse ingen författning tages emot brännewinsbrännandet.

Herr grosshandlaren Clason: Jag är aldeles icke emot sielfwa saken; den äger sin goda grund. Men jag kan ej finna, att nu är rätta tiden till en sådan föreställning, då bewillningswärbets utarbetande är under händerne, som mästadels fotar sig på brännewinet.

Härmed instämde herr assessoren Anthonsson, med den tilläggning, att om ståndet nu framkommer med denna qvaestion, uprifwes alt, hwad redan i bewillningsdeputationen kan wara tillgiordt.

Herr grosshandlaren Kantzou: Här i staden läser knapt någon soldate-, eller annan kjäring finnas, som icke natt och dag bränna brännewin, att förtiga mångfalldige andre personer, som aldrig warit därtill berättigade.

---

¹⁶⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 126. Se ovan vid not 1130.

Om sådant skall continuera, måste spannemålsbristen innan kort blifwa ganska stor.

Herr justitiarien Faxell: Jag har, då frågan om brännewinsbrännandets tillåtande, i början af riksdagen förehades, anmält mine tanckar, att brännewinsbrännandet i riket kunde bäst förekommas, om franskt brännewin blefwe tillåtit, att fritt införskrifwas. Af samme tancka är jag äfwen nu, och tror jag, att rikets utgift då skulle blifwa anseenligen mindre, än när wi måste införskrifwa någre 100 000 tunnor spannemål, till att stoppa den brist, som af swänskt brännewinsbrännande sig yppar.

Herr talman: Detta förslag har redan en ledamot gifwit. Men nu är ej tid att wärkställa det, om det och wore godt och nyttigt, enär frågan är, huru brist och dyrhet på bröd öfwer instundande winter skall förekommas. Låtom oss fördenskuil gjöra en sådan föreställning hos de öfrige stånden, som jag nyss anmält. Wi böre ju få swar på vårt extractum protocollii.

Herr grosshandlaren Clason: Det är sant, att olyckan är, snarast sagt, för dörren. Men jag fruktar, att om wi giöra en sådan föreställning, måste hela bewillningsarbetet uprifwas, som till största delen grundar sig på brännewinsbrännandet. Hwarföre jag ock håller nödigt, att detta ärende må hwila, till dess bewillningsdeputationen hunnit utlåta sig.

Ståndet instämde härmed. Dock med den tilläggnig, att ståndets ledamöter i deputationen så laga, att bet:det snart må inkomma till plena.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren, den 22 Septembr. sidstl:e,¹⁶⁷³ hwaruti wid handen gifwes, att Hans Kongl. Mai:st i nåder bewilljat praesidentens och riddarens Arnells underdåniga ansökning, att, i anseende till dess höga ålder och aftagne krafter, få nedlägga dess innehafwande ämbete, på det sätt, att det samme warder praesidenten och riddaren Liljenberg anförtrodt, landshöfdingen baron Funck efter honom ifrån Wästerbotns län, till Upsala höfdingedöme transporterad, lagmannen Ehrensuhn befordrad till landshöfdinge i Wästerbotn, och protocolssecreteraren baron Lovisin till lagman i dess ställe, då protocolssecreteraren Plan kunde undfå denne sidstes innehafwande lön.

Herr handelsman Tottie: Hans Kongl. Mai:st har i nåder lofwat, att icke låta sådane föreställningar, som denna, afgå till riksens ständer. Men som detta icke dess mindre skiedt, lærer mera nödigt, att denna wäg förebygges.

---

¹⁶⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 32.

Härmed instämde herr borgmästaren Brunssell.
Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Tijo deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Biskoppen doctor Benzelstierna, det prästeståndet förehaft justitiaedeputationens betänckande, ang:de kyrkjoherden doctor Ruthström. Och som prästeståndet welat handtera saken efter lag, på det Ruthström må äga tillfälle, att bewisa sin oskuld, så hade ock prästeståndet instämt med deputationen, att kongl. hofrätten är rätter domstohl, hwaräst sådant bör skie. I öfrigit, hade prästeståndet bifallit twenne dissentientium vota; och anhölt ordföranden å sitt stånds wägnar, det borgareståndet täcktes, ju för dess hållre, företaga och afgangiöra detta mål, på det saken må kunna slutas, innan riksens ständer skilljes åt. Sluteligen aflemnade ordföranden ett extractum protocoll, ang:de nödwändigheten af en Historiae ecclesiasticae sveogothicae utfärdande; till hwilcket arbete prästeståndet hade utnämt kyrkjoherden doct. Celsius.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta, att företaga de anmälte ärender, så snart giörligit är, och yttra sig däröfwer, efter förekommande skiäl och omständigheter.

Deputerade afträdde.

Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹⁶⁷⁴ ang:de barnhusen och hospitalerne i riket.

Herr fabriqveuren Lindstedt inlemnade ett dictamen ad protocollum rörande detta mål, som uplästes, lydande, ut in actis.¹⁶⁷⁵

Herr borgmästaren Cervin: Så christelige och nyttige desse inrättningar äro; så stort beröm förtjenar och deputationen för den öma wård, som därwid blifwit wisad. Men härwid måste jag likwäl anmäla, det jag icke finner, att de föreslagne författningar passa sig till andre, än sådane inrättningar, som äro giorde och bestå, på cronans bekostnad. Sträckes författningarne längre, och till sådane, som äro städernes egne, kan jag ej annan se, än att desse ruineras.

Herr grosshandlaren Clason: Desse författningar angå inge andre inrättningar, än de, som dependera af cronan; således böra de öfrige härifrån separeras.

---

¹⁶⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 35.

¹⁶⁷⁵ Ibid.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Herr fabriqveuren Lindstedt: Om ärendet skall hwila, frucktar jag, att de öfrige stånden afgjöra det, innan detta ståndet hunnit yttra sig. Och hemställer jag fördenskull, om icke nödigt wara will, att hos de öfrige stånden genom en deputation begära, det ärendet må hwila, till dess ståndet kan få råderum, att utlåta sig däröfwer.

Herr borgmästaren Ekman: Saken kan snart afgjöras, om de städers fullmäktige, som hafwa egne inrättningar, och särskilte resolutioner, sammanträda och öfwerlägga, huru desse skola ifrån cronans inrättningar skiljas, samt sedan gifwa deras tankar ståndet wid handen.

Herr talman hemställte, i anledning häraf, om icke nyssnämde städers fullmäktige måtte sammanträda i morgon, kl. 4 eftermiddagen, till öfwerläggning, angående detta ärende.

Detta hemställande bifölls.

Justerades extractum protocoll, ang:de majoren wid fortificationen, Råberg, och lydde, som följer:¹⁶⁷⁶

S.d. Uplästes riksens ständers secreta deputations betänckande af den 22 Aprill innewarande år, rörande majoren wid fortificationsstaten, Fridrich Jacob Nordencreutz ansökning, om tourens återwinnande till befordran för majorerne wid berörde stat, Cronstedt, Håppe och Råberg, och fant borgarståndet för godt, att, i stöd af anförde skiäl och omständigheter, i så måtto bifalla wälbemälte betänckande, det Cronstedts och Hoppes undfångne majorsfullmagter icke måge ligga Nordencreutz i wägen till vidare befordran, eller löns åtniutande, efter den tour han, i stöd af sin majorsfullmagt, för dem innehade, innan deras majorsfullmagter utfärdades, och hwarigenom majorerne wid fortificationen, Ribbing, Arrbin, och Liungqvist med de flere, som nu hafwa tour för majoren Nordencreutz, wid den samma bibehålles. Men hwad angår majoren Råberg, såsom warande äldre i tjensten, än Cronstedt och Hoppe, så fant ståndet, wid jämförandet af hans förtjenster, både wid fästningsbyggnader, och annars, emot majoren Nordencreutzes, en ganska stor skillnad dem emellan, i det majoren Råberg, sedan han i 18 års tid med sine föräldrar uthärdat rysk fångenskap i Sibirien, år 1721 blifwit volontaire wid kongl. lifdragonegementet, år 1722 efter ärhållit afskjed, rest till Saxen, Österrike och

---

¹⁶⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 200.

Ryssland, och därstädes om åtskilliga fästningar och avenuer gjordt sig underkunnig, samt biwistat det af konung August den 1:sta med saxiske arméen wid Pilnitz anställte exercitium militare; blifwit, år 1726, wid återkomsten volontair wid fortificationen, år 1727 underconductor, år 1728 commenderad att afmäta alle i Jämtland warande skantsar, såsom Frösö, Hjerpe, Dufva, samt Lange skants i Herjedalen och Fridrich skants wid Gefle, med dess och stadsens avenuer; derefter sysslat wid fortificationscontoiret och fästningsbyggnaden i Calmar; år 1733 med permission åter rest utrikes, och biwistat belägringen wid Dantzic, såsom prémierlieutenant wid konung Stanislai lif- och cronguardie, hwarest han både wid infanteriet och fortificationen sig så distingverat, att sielfwa fienden måste lemna honom och de öfrige där tjenstgörande swenske officerare beröm af kjäckt och hurtigt upförande, samt fältmarskalcken Munnich hos hwilken de råkat i fångenskap, dem och derföre recommenderadt, i anseende hwar till Kongl. Mai:st, wid desse officerares återkomst år 1734, i nåder profwat, att de för sådan mandom och tapperhet borde, wid förefallande tillfällen, få niuta deras utrikes förwärfwade skickelighet och förtjenster till godo. År 1735 har Råberg åter utrest till Königsberg, att undfå konung Stanislai dimission, hwarifrån han warit sinnad, att begifwa sig till arméen wid Renströmmen, men afstannade dermed, i anseende till emellankommen fred. Under denne dess utrikes frånwaru har Kongl. Mai:st, i anledning af wederbörande chefs underdåniga föreskrift för Råberg, att få förstärkning på dess lön, i nådigt swar, den 21 Julii 1735, täckts ytra, att Råberg war en rätt skickelig person. Sedan han åter sysslat wid fortificationscontoiret i Stockholm, samt wid Calmare fästning, har han år 1741 blifwit lieutenant, och commenderad, att anlägga Carlsswärds fästning på Gothland, till år 1744, utan resepenningar eller dagstractamente. År 1744 eller samma år, då major Nordencreuts först, den 10 November, började att tjena för volontaire, har Råberg undfått capitainsfullmagt och wärkelig tjenst wid finska brigaden, och sedan år 1745 och 1746 uprättat situationsplaner och profiler wid Helsingfors, som tient till underrättelse, wid anläggningen af fortificationswärken derstädes, har han sidst nämde år blifwit till Calmare transporterad. Deremot har majoren Nordencreutz, som förrut är anført, först år 1744 blifwit volonteur, och samma år conducteur wid fortificationen, den 21 Oct. 1751 capitaine, och den 18 December 1756 major med innehafwande lieutenantslön. Hafwandes wid fästningsbyggnaden och de honom up-

dragne förrättningar ständigt niutit dagstractamente. Borgareståndet kan således ej annat, än anse Råbergs förtjenster både in- och utrikes, wid nya och gamla fästningsbyggnader, långt öfwer majoren Nordencreutzes, wid finska fästningsbyggnader å daga lagde skickelighet och flit, hwarföre ståndet, i grund af 1756 års bref, samt Kongl. Mai:sts den 21 October 1734, gifne nådige försäkran, om de då utrikes ifrån hemkommande officerares befordran, pröfwar skjäligit, det bör majoren Råberg till godo niuta den tour, med majorslöns ärhållande, fram för majoren Nordencreutz, och de öfrige yngre majorerne wid fortificationen, hwilcka, genom det de biwistat nya fästningsbyggnaderne, gådt honom förbi, som Kongl. Mai:st den 2 Majj 1759 rättwisligen honom tillagt, i från den 5 April 1754. I lika måtto finner borgareståndet billigt, det majoren Råberg undfår tractamente för den tid, ifrån år 1741 till 1744, då han haft att syssla med anläggningen af Carlssverds skants, som alle andre officerare, hwilcka blifwit brukade wid nya fästningsbyggnader och åtniutit lika förmån, och hwartill secreta deputationen uti ett annat afgifwit betänckande, under den 7 Julii sidstledne, styrkt. Hwilcket med de öfrige respective stånden, till benägit bifall, hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Swen Håkansson, wid handen, att bondeståndet förehaft secreta utskottets extractum protocollii, angående husarecorpsens recruterung af svenskt manskap, och hade bondeståndet blifwit fastståndande wid dess förre beslut, att recruterungen bör skje af tyskt manskap. Anhållandes ordföranden, att ståndet täcktes härutinnan giöra ett med bondeståndet. Hwaröfwer ordföranden aflemnade ett extractum protocollii.

Herr talman: Jag twiflar icke det ju borgareståndet lærer snart företaga och afgiöra detta mål, samt se till, samt se till, huru ståndet kan foga sig till bondeståndets begäran.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af lagmannen grefwe Renstierna inlemnadt memorial,¹⁶⁷⁷ angående ett manufacturcollegii inrättning, i stället för det nu warande manufacturcontoiret.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

---

¹⁶⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 238.

Herr talman: Detta ärendets afgjörande må uppskjutas. Men imedlertid torde vara nödigt, att nu något discourera däröfwer, på det man må vinna så mycket bättre uplysning, innan det till sluteligt afgjörande företages.

Herr borgmästaren Schauv: Det är bekandt, att trätor länge warit emellan manufacturcontoiret och commercecollegium, i det detta senare wärk welat tillägga sig någon del af manufacturernes styrsel. I detta ämne inlade herr borgmästaren Cervin ett memorial, wid riksdagen år 1752, men expeditionen blef sluteligen annan, än man förmodat. Sidstledne riksdag yppades en annan träta; då feck manufacturcontoiret 4 fullmäktige till. Jag nekar icke, att kongl. commercecollegium är ett nödigt wärk, det kunde och wara nyttigt, om dess egänteliga giöromål rätteligen skiötes. Men arbetet består mästedels däruti, att skilja enskilte trätor, och handelen wanwårdas. Här af händer, att störste delen af wåre handelsspeculationer gå förlorade, och wåre flaggor wanwördas allestädes. Fabriqvernes tillwäxt, under manufacturcontoirets styrsel, hafwer fågnat oss mycket hitintills. Jag wäntar och med skjäl ännu större hugnad af dem, om de rätteligen wårdas och styras. Men denna föreslagne styrseln är icke i mitt sinne den bästa; förnämsta afsigten med detta förslag lærer wara att skaffa tjenster och befordran för wist folck. Man kan wäl tro, att om desse äro skickelige och redelige, samt följa de stadgade lagar, måste alt gå wäl. Men jag fruktar, att om detta wärk saknar riksens ständers närmaste och noga uppsigt, torde snart giöromålen stadna i yttersta oreda.

Herr borgmästaren Finerus: Jag finner contradiction i detta memorial. Auctorn betygar sitt fulla nöije, och det med skiäl, öfwer fabriqvernes wackra upkomst. Men ehuru man har att tacka manufacturcontoiret för detta alt sammans, will auctoren likwäl nu förkasta det, och i det stället inrätta ett manufacturcollegium, innan han med något skiäl kunnat bewisa, att ett sådant collegium är i stånd, att skiöta manufacturerne så wäl, jag will ej säga bättre, än manufacturcontoiret så berömmeligen giordt. Utom detta yppar sig jämwäl här en annan fråga, som icke är minst betydande. Huru skall man kunna anförtro detta collegium manufacturcassan, med den säkerhet, som då han står under ständers wård?

Herr borgmästaren Hanqvist: Det upgifne förslaget är nytt och nog widlyftigt, i anseende till alle de mångfallige omständigheter, som härwid förefalla, så att det ej så noga, som wederbör, lærer nu här kunna öfwerwägas. Jag håller fördenskull nödigt, att det må remitteras till secreta han-

dels- och manufacturdeputationen, som kan, efter noga öfwerläggning, yttra sig däröfwer; då ståndet får bättre tillfälle, att utlåta sig, om det bör antages eller icke.

Herr talman ärhindrade, att ståndet beslutit, att detta ärende skulle hwila; och föröfrigit hölt herr talman eftertänckeligit, att remitterade detta ärende till deputationen, hälst till befarande wore, att wederbörande torde finna utwäg, at få deputationen på sin sida.

Herr assessoren Anthonsson: Ämbetsmän äro både nyttige och nödige, eljest kan ingenting uträttas; och när de äro wederbörligen ansvarige för deras sysslor, behöfwer man ej särdeles frukta, för oreda. Skulle en eller annan yppa sig, så kan den här, så wäl som annorstädes, beifras och afhjelpas. Det är ej underligit, att ständer i början funnit nödigt, att sjelfwe upamma och vårda deras inrättningar. Men frågan är, om manufacturerne ej skulle kunna äfwen så wäl wårdas på annat sätt. Ständer kunna icke gå till minutissima, som äro ganska många, men det kan ett collegium giöra, när det wäl instrueras, och instructionen af skickelige ämbetsmän wederbörligen följes, måste ju alt gå ordenteliga och wäl. Låtom oss remittera detta ärende till deputationen, som kan det samma närmare bepröfwa, och yttra dess tankar däröfwer.

Herr inspectoren Muncktell: Om frågan wore här, att sammanstöpa manufacturcontoiret och commercecollegium till ett wärk, kunde det i wissa omständigheter hafwa att betyda. Men här är qvaestion, om ett särskilt collegii inrättning; hwar skall man taga så många skickelige ämbetsmän, som därtill ärfordras? Det må ske och skulle wäl, till en början ankomma på de nu warande commissarier, som känna sakerne. Men här behöfwes flere, och desse lära ej så snart utfinnas. Åtminstone måste någon tid ärfordras, innan de, som sig bör, lära känna wärket och dess rätta styrsel; hwilcket fördenskull imedlertid måste lida.

Herr borgmästaren Unger: Wid detta ärende förefaller flere considerationer, än att de här kunna så noga, som sig bör, öfwerwägas. Jag kunde upräkna många sådane, både emot och med. Men som ståndet icke ändå lärer kunna fatta något wist slut, så håller jag före wara bäst, att saken remitteras till deputationen.

Herr justitiarien Faxell: Jag har trenne riksdagar haft den äran, att wara en ledamot i detta högtärade ståndet, och har jag under den tiden med mycken fågnad funnit, med hwad nit och upmärksamhet ståndet handterat

de förekomne ärender. Det allmännas wäl, lag och rätts bibehållande, frihetens wård, hafwa warit ståndets ögnamärke i alla dess giöromål. Nu har jag någon tid warit borta, och under denna tid hafwa en hop tienstesaker förefallit. Detta förslag syftar och därhän; hwaruti skall alt detta stadna? Gud hjelpe oss!

Herr borgmästaren Brunssell: Riket är betungat med dryga utgifter. Penningebrist yppar sig allestädes, men ändå will man hafwa flere tienstesaker. Det ser så ut, som wille man med flit arbeta allt mer och mer på fäderneslandets elände. Hwarföre skola wi då remittera ett sådant förslag, som detta?

Härmed stadnade denne discours.

Uplästes ryttnästaren Hans Ramells memorial,¹⁶⁷⁸ angående landtbrukets upmuntran, på det sättet, att spannemålen, altid må betalas efter dess wärde. Hwarföre och föreslås: 1:mo att hwete och malt må till införssel förbudas. 2:do att exportationspraemier, till 3 a 4 d:r kop:rmt, på all spannemål må bewiljas. Och 3:o att den wanliga tullen på all inkommande spannemål må continuera, då den inhemske gällar allenast 21 d:r k:rmt. Men när priset är därunder, förhöjjes i sådan proportion, att inhämske spannemålen behåller sitt wärde.

Herr borgmästaren Schauv: I detta memorial föreslås, att när spannemålen gällar mindre, än 21 d:r k:rmt i landtmannens hand, må den beläggas med större tull, som utifrån införes, och att den inhemske spannemålen må wid utförsselen njuta 3 a 4 d:r exportationspraemier. Jag wet icke, hwartill en sådan författning skall wara gagnelig, så länge spannemålsprisen äro så aldeles obeständige, och variera ifrån 15 til 45 d:r och därutöfwer. Tullen för inkommande spannemål är 6 d:r, när 3 d:r därtill lägges, blifwer afgiften på råg och korn 9 d:r, och 15 d:r för hwete. Äro icke prisen härigenom redan nog förhöjde? Men man är icke härmed nögd. Huru skall handtwärkaren möjeligen kunna lefwa wid så fatte omständigheter, och sälja sitt arbete för någorlunda skiäligit pris? Det ena året kostar spannemålen 24 till 30, det andra åter 45 till 50. Detta obeständiga pris måste ju nödwändigt försättia alle handtwärkerier och slögder i yttersta oordning och swårighet. Man påstår, att bonden eller landtmannen ej får sitt arbete betalt, när spannemålen ej kostar öfwer 18 el:r 20 d:r, och will man fördenskuil genom

---

¹⁶⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 239.

pålagor höga prisen, men förfarenheten wittnar, att högt spannemålspris kan ej annat, än åstadkomma skada. Hwad gagnar det, att man riktar landtmannen och ruinerar handtwärkerier och slögder? Bör icke en billig proportion äga rum dem emellan? Hwad åter exportationspraemium beträffar, torde det kunna hafwa någon nytta med sig, allenast man tillser, att exportation ej bewiljes, när brist är på bröd hemma i landet.

Herr borgmästaren Sundblad yttrade sig aldeles i samma mening, som nyss anförd är, undantagandes hwad exportationspraemierne beträffar, hwilcke herr borgmästaren hölt före så mycket mindre böra bewiljas, som förfarenheten wittnar, att brist är på spannemål i riket, och att fördenskull årligen anseenliga qvantiteter måste införskrifwas.

Herr justitiarien Faxell: Spannemålsprisen har varit, och är underkastad mångfaldig förändring. Icke allenast årswäxternes olikhet, utan och andre omständigheter äro orsaken därtill. Men derföre bör man icke misströsta, att ju riket snart lærer winna tillräkelig tillgång på eget bröd; det är bekandt, att landet varit i fordne tider bättre upodlat än nu. Mångfaldiga rudera af upodlade länderier bewisa detta. Hwad tillförene skjedt, kan ock nu låta sig giöra. Detta bestyrkes deraf, att riket, sedan år 1720, wärkeligen är nästan hälften mera upodlat, än tillförene. Om så fortfares, hwileket nödwändigt måste skje, sedan storskiftsdelningen så anseenligen kommit i gång, har man all orsak, att snart hoppas god tillgång på egen spannemål. Men derföre böra man ej bewilja exportationspraemier, innan man förwisso wet, att tillgången är wärkeligen större, än rikets behof.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Och skildes åt.

Åhr 1761 den 2 November

S.d. Uplästes fiskerideputationens betänckande,¹⁶⁷⁹ huru och på hwad sätt, den af riksens ständer bewiljade premiefonden, till fiskeriernes upmuntran tyckes böras distribueras.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,¹⁶⁸⁰ öfwer de ansökningar, Carlscrona och Carlshamns städers fiskeribolager giordt, att niuta de till deras upmuntran wid sidstledne riksdag, utsatte praemier, jämte uprättelse och ärsättning för den skada och förlust, dem då för deras lidande blifwit tillsagt; hwilcket alt deputationen, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, tillstyrkt.

Herr borgmästaren Cervin: Som detta betänckande icke innehåller något annat, än hwad riksens ständer sielfwe under senaste riksdag, utlåfwat, så håppas jag så mycket mera bifall därtill, som bolagarne afslagit anseenligheten af deras fordringssumma.

Herr borgmästaren Lange: Det är billigt, att desse städer undfå hwad deputationen tillstyrkt. Men härhos bör jag påminna, att ännu flere städer äro, som ingåt uti sådane fiskeriinrättningar, men därtill blifwit lidande, och böra fördenskull på lika sätt soulageras. Ibland desse är ock staden Wisby, hwarföre jag ock förbehåller mig, att om desse bolag få hwad nu tillstyrkt, må jämwäl Wisby ihogkommas.

Herr handelsman Bagge: Ett sådant bolag, är jämwäl i staden Giötheborg, som på dess inrättning förlorat öfwer trettijotwå tusende daler s:rmt; och hemställer jag fördenskull, om icke samma bolag, må wederfaras en lika ärsättning, som desse nu tillagd är.

Herr borgmästaren Lange: Här kan wäl ej wara något twifwelsmål, att ju Carlscrona och Carlshamns bolager böra niuta ständernes förfatning och konungens löfte till godo. Men billigheten fordrar ock härjämte, att de öfrige, som på lika god tro gådt in uti fiskeriinrättningar, måge på lika sätt soulageras.

Herr borgmästaren Hanqvist: För min del finner jag skiäligit, att bifalla deputationens betänckande. Men att tillfredsställa de öfrige, ser jag ej möjijeligit, will ej eller påstå, att det skall skie, ehuru jag är en ibland dem,

---

¹⁶⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 6.

¹⁶⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 7.

som haft del i ett sådant bolag, hälst emedan hwarken jag, eller de öfrige, gjordt någon ansökning derom.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Carlsrona och Carlshamns bolager hafwa så wäl sidste, som denne riksdag sökt ärsättning, för deras lidne förlust; deputationen har ock funnit skiäligit, att de böra få den samma. Mig skall det icke wara emot, om de öfrige äfwen ihogkommas, men jag kan icke se, huru deras begäran kan blandas in med detta ärende, enär de sielfwe icke i rättan tid gjordt ansökning derom, eller wisat, hwaruti deras lidande består.

Herr borgmästaren Lange: De äro nog i stånd att wisa sådant, och således lærer wara billigt, att fastställa, det enär desse öfrige bolager behörigen upgifwit och bewist deras lidne förlust, böra de jämwäl få ärsättning.

Herr borgmästaren Kock: Fonden är som knappast tillräckelig till de behof, hwartill den blifwit uträknad; om de öfrige bolagerne skola nu jämwäl få den föreslagne ärsättningen, blifwer fonden alldeles otillräckelig, och de inrättningar, hwartill den är utsedd, måste då sakna behörig upmuntran. Utom detta ser jag icke, huru desse bolager kunna nu begära en ärsättning, som de icke wederbörligen och i rättan tid och ordning sökt.

Herr talman: Ingen twifwel kan wara, att ju de, som bewakat deras rätt, böra få den föreslagne ärsättningen. Men huru de öfrige, som detta försummat, nu skola kunna påstå en lika förmån, det begriper jag icke. Man har hållit före, att ståndet kunde förbehålla dem deras rätt öppen, men hwad hielper ett sådant förbehåll, enär ingen tillgång på medel finnes? I anseende härtill, hemställer jag, om icke ståndet behagar simpliciter bifalla deputationens betänckande öfwer detta ärende.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,¹⁶⁸¹ angående lieutenantens wid amiralitetet, P. Liljehorns ingifne memorial, rörande tran- eller oljekokeri, samt dess anbud, att meddela underrättelse, om sin förwärfwade kundskap, wid hwalfiskefångsten under Grönland. Men som Liljehorn warit frånwarande, och icke något i detta mål upgifwit, ty hade deputationen icke kunnat något vidare tillstyrka, än att Liljehorn må till kongl. ammiralitetscollegium ingifwa dess berättelse, om hwalfiskefånget och det mera, och således ådaga lägga den insigt, han i detta wigtiga ämne äger.

Ståndet fant godt, att detta betänckande lägges ad acta.

---

¹⁶⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 3.

Herr borgmästaren Cervin anmälte, att en utlänning, som förfärdigar goda krokar, hade sig angifwit hos fiskerideputationen, och hade, på deputationens inrådande, rest neder till Götheborg, att därstädes idka sitt arbete. Till den ändan hade deputationen, på dess egne risqve, lemnat honom femtijo plåtar, under förmodan, att riksens ständer besörja, om denna summas återbetalande. Men om sådant icke skulle skje, måste deputationen kännas wid denna utgift.

Ståndet pröfwade sig icke kunna åtgjöra något härwid, utan måtte deputationen sielf om så godt synes, härom gjöra föreställning hos plena.

Uplästes ett af inspectoren Lexell inlemnadt memorial,¹⁶⁸² hwaruti wid handen gifwes, att ehuruwäl Berghamns lotsplats, som är en cronolägenhet med särskild ränta, blifwit förordnad till lotsombyte imellan Åbo och watnskiftet, som är en distance af 14 mil, hwaröfwer jämwäl Kongl. Mai:st, redan år 1754, låtit lotstaxa förfärdiga; så hafwa icke desto mindre Hönsnäs, Kittis och Medelby byamän, igenom sednare ansökning hos Kongl. Mai:st, nyligen denna lotsplats återwunnit. Och som de sjöfarande härigenom måste mycket komma att lida, och Berghamn är den beqwämligaste galerehamn emellan Åland och Åboskiären, ty hemställer herr inspectoren, om icke detta ärende må remitteras till landt- och sjömilitiaeconomiedeputationens skiärskådande.

Ståndet pröfwade skiälligt att bifalla detta memorial.

Herr borgmästaren Eek hemställte, om icke ärendet angående medicinalwäcket,¹⁶⁸³ som redan flere plenidagar hwilat, måtte nu företagas och afgjöras.

En och annan påminte, att herr borgmästaren Renhorn hade i detta mål jämwäl inlemnadt ett memorial.¹⁶⁸⁴ Och som herr borgmästaren redan så wida återwunnit dess hälsa, att han snart kunde infinna sig i ståndet, så kunde ock detta ärendet in till dess hwila.

Herr borgmästaren Eek: Ståndet lærer så mycket mindre behöfwa wänta på herr borgmästaren Renhorns upkomst, som han redan yttrat dess tanckar i dess memorial, och ståndet således nu kan företaga det samma till öfwerwägande, jämte det, som redan är i saken anfördt.

---

¹⁶⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 240.

¹⁶⁸³ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 222.

¹⁶⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 231.

Herr borgmästaren Hanqvist: Riksens ständer hafwa remitteradt ärendet, angående medicinalwäret, till secreta utskottet, hwaräst det nu ligger under utarbetande i mindre secreta deputationen, som snart lärer inkomma med dess betänckande däröfwer. När detta skiedt, kan ståndet ärhålla all nödig uplysning i detta mål och lärer således wara bäst, att wänta till dess detta kan skie.

Herr borgmästaren Eek: Detta ärende är icke något nytt. Det har redan warit före sidstledne riksdag, då ock ståndet, efter ett noga öfwerwägande, fattat ett riktigt beslut däröfwer, som likwäl ej blef expedierat. Och som ståndet således icke behöfwer någon vidare uplysning, så begär jag vötering, om icke detta ärende nu skall afgöras.

Men åtskillige herrar ledamöter swarade på en gång härtill Nej.

Herr talman: Som ärendet ligger i mindre secreta deputationen, så bör wäl dess betänckande afbidat. Men ledamöterna i berörde deputation kunna anmodas, att så laga, det deputationen snart inkommer med dess yttrande.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och aflemnade ordföranden, cammarherren Hasenkampff, ridderskapets och adelens extractum protocoll, angående de tillärnade fem stapelstäder, tillika med ett extractum protocoll, angående den duell, som förefallit d. 19 i sidstledne månad, imellan lieutenanten wid kongl. lifgardet, baron Flemming, och fändricken wid Wästgöthadahls regemente, Sass. Anmälandes ordföranden detta senare till bifall.

Herr talman yttrade sig: Borgareståndet lärer icke underlåta, att taga det anmälte ärendet under behörigt öfwerwägande, och utlåta sig deröfwer efter omständigheterna.

Deputerade afträdde.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁶⁸⁵ angående nybyggen på Öland. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde omständigheter, det ej någre nybyggen eller upodlingar på Öland måge företagas, eller till mer eller mindre tillåtas, och att de redan wärkstälde, och i häfd warande, om någre finnas, icke på minsta sätt böra vidare upodlas. Börandes för öfrigit innehafwarne af dem, med de bye-

---

¹⁶⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 36.

män, som förr nyttiat marken, hwaräst nybyggen äro uptagne, öfwerens komma, om nybyggets qwarstående eller icke, med mera.

Herr rådman Hanell: Jag känner Ölands omständigheter, och har mig nogsammt bekandt, att allmogen därstädes alt för mycket blifwit lidande, genom desse nybyggen, i det deras betesmarker blifwit dem fråntagne, och till nybyggen upodlade. Det kan wäl synas, som skulle cronan hafwa att wänta någon förmån af desse upodlingar, men däremot äro de gamle hemmanen så mycket mera försämrade. Emedan hwaräst bete tryter, där kan ej behörigt antal boskap hållas, och där det ej fins, ruineras åkerbruket, i brist af gödsel. Sådant är tillståndet wid en stor hop gamle hemman nu på Öland, och beder jag fördenskull, att de måge hielpas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Allmogen på Öland är ett besynnerligt folck; de äro ganska otrefna och lättjefulla, så att de, snarast sagt, hwarken bry sig om åker eller äng. Däraf händer, att sällan något år går förbi, att icke flere ödesmål på hemman yppa sig; det har landshöfdingen welat afhjelpa, och till den ändan skaffat folck, som tagit up nybyggen. Men ehuru de gamle hemmansboerne icke welat sielfwe arbeta, så hafwa de dock beswärat sig däröfwer, att andre upodlat jorden. Det kan wäl wara sant, att bete felar på åtskillige ställen, men böra alla nybyggen därför uphäfwas? Bör icke saken jämkas på annat sätt? Jag känner en man, capitainen Sil-léen, som af moras, ris och rot, med stor kostnad upodlat öfwer 5 000 tunneland jord till åker och äng. Det wore ju högst obilligt, om han ej skulle niuta fruckten af sine nederlagde omkostnader och möda. Låtom oss bifalla betänckandet, men med den tilläggning, att inge andre nybyggnader måge uphäfwas än de, som nödwändigheten kräfwer.

Herr rådman Hanell: Enär saken undersökes, må det ankomma på wederbörandes bepröfwande, hwilcke nybyggen böra uphäfwas eller bibehållas, alt som omständigheterne medgifwa.

Herr borgmästaren Sundblad förklarade sig ense med det, som herr borgmästaren Hanqvist anfördt, med den tilläggning, att deputationen wäl trodt, det landshöfdingen föranstaltat om desse upodlingar i en ganska god mening, men deputationen hade ock funnit, att allmogen icke altid fått njuta lagarne till godo, hwilcket likwäl bordt skje.

Herr assessoren Anthonsson: Allmän och enskilt säkerhet fordra, att äganderätten beskyddas, och att ämbetsmän ej tillåtas, att rubba den samme. Om landshöfdingen förgripit sig häremot, så är det orät och bör

ändras. Dock bör härwid tillses, att icke de, som på god tro nedlagt arbete och kostnad på oländig marks upodlande, ej måge blifwa lidande. Det wore ju alt för hårdt, om den mannen, som herr borgmästaren Hanqvist omtalt, skulle skiljas ifrån en så anseelig upodling, hwarpå han nedlagt en så dryg kostnad.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare genomseende.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁶⁸⁶ öfwer de beswär, hwilcke secondmajoren och riddaren Gustaf Adolph Snolskij däröfwer andragit, att yngre framför honom skola wunnit befordran. Hemställandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke majior Snolskij må hugnas med öfwerstelieutenantsfullmagt, dock att sådant, wid framledes skieende wärkelig befordran, ej må lända bättre förtiente till praejudice.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af d. 29 i sidstledne månad,¹⁶⁸⁷ angående detta ärende, med tillstyrkande det må majoren Snolskij undfå öfwerstelieutenantsfullmagt, af lika dato, som öfwerstelieutenanten de Carnal dess öfwerstelieutenantsfullmagt ärhållit.

Ståndet pröfwade skjäligt, att, uppå giord proposition, af herr talman, bifalla deputationens betänckande, på det sätt, som detta bondeståndets extractum protocolli innehåller.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁶⁸⁸ angående öfwerstelieutenantens de Carnals anförde beswär, däröfwer, att han icke fått till godo njuta riksens ständers honom, sidstledne riksdag, lemnade föreskrift om befordran, till någon majorsindelning, ehuru han wid förefallna ledigheter sig därtill skall anmält. Och oansedt deputationen nogsamt funnit, det öfwerstelieutenanten de Carnal wärkeligen warit lidande, hade likwäl deputationen icke sträckt dess tillstyrkande vidare, än att riksens ständer måge förnya deras för honom sidstledne riksdag aflätne föreskrift, så att han till först ledig blifwande majorsindelning wid infanterie regemente, som han söker, warder ensam föreslagen och befordrad.

Herr assessoren Anthonsson: Hwad deputationen tillstyrkt, är för litet för denne hederlige officerare. Riksens ständer hafwa sielfwe, under sidst-

---

¹⁶⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 62.

¹⁶⁸⁷ Ibid.

¹⁶⁸⁸ Ibid., nr 63.

ledne riksdag, funnit honom lidande, och fördenskull ytrat sig gjerna se, att han måtte befordras till öfwerstelieutenant. Men han har icke fått majors, fast mindre öfwerstelieutenants indelning. Däröfwer beswärade han sig wid början af denne riksdag, men urskillningsdeputationen afslog hans ansökning. Ståndet uträttade likwäl så mycket, genom dess utfärdade extractum protocoll af d. 16 Decembr. sidstledit år, i anledning af mit uti urskillningsdeputationen ingifne särskilte votum, att ansökningen antogs och remitterades. Och som han är en kiäck officerare hwarpå han under warande krig wisat utmärkte prof, och han nu mera är wärkelig tjänstgörande öfwerstelieutenant; så läser rättwisan fordra, att han får första ledig blifwande öfwerstelieutenantsbeställning.

Ståndets nyss berörde extractum protocoll af d. 16 December sidstledne år,¹⁶⁸⁹ uplästes, tillika med herr assessoren Anthonssons, uti urskillningsdeputationen ingifne särskilte votum, i detta mål.

Herr borgmästaren Finerus: Jag finner af ansökningen, att öfwerstelieutenanten de Carnal begärt tillstånd, att få accordera sig till en öfwerstelieutenantsbeställning. Han har och anhållit om penningar därtill, och som han är en så wälförtient officerare, så är det billigt, att hans anhållan om penningarne bewiljas; då är han hulpen.

Herr rådman Stenhagen: Öfwerstelieutenanten de Carnal är en kiäck officerare och wälförtient man, men jag frucktar, att hans befordran mera hindras, än hielpes, om man skulle föreslå, att han må undfå penningar till att betala accordsumman.

Herr talman: Jag märker, att ståndet är öfwerstelieutenanten de Carnal bewågit, och bör man fördenskull se till, att den tillärnade befordran må komma honom wärkeligen till godo, och icke hindras, hwilcket skulle skie, om ståndet föresloge att gifwa honom penningar till accordet. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet behagar bifalla, att han må undfå först ledig blifwande öfwerstelieutenantsbeställning.

Ståndet biföll detta hemställande, och kommer extractum protocoll att här om afgå.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och recommenderade ordföranden, Swen Håkansson, till afgjörande och bifall, bondeståndets extracta protocoll, 1:o angående twisten emellan capitainen Löfving och

---

¹⁶⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 40.

wisse hemmansåboer, om rättighet till skattelösen af deras åboende hemman, samt 2:do angående bondeseqlationen.¹⁶⁹⁰

Herr talman försäkrade, att ståndet icke lærer underlåta, att företaga, och efter omständigheterna afgjöra desse anmälte ärender, så snart giörligit är.

Deputerade afträdde.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁶⁹¹ angående en oeconomie lectors förordnande wid gymnasium i Lindkiöping. Tillstyrkandes deputationen i anledning af anförde skiäl, det må ett sådant lectorat förordnas wid gymnasium i berörde stad, och magistern Carl Nyrén, som i hushållswettskapen förwärfwat sig god insigt, till denna syssla utnämnas. Samt honom tillika updragas, att wid staden Lindkiöping, på alt möjijeligit sätt, befrämja allehanda nyttiga plantager, emot det, att han interimswis af manufacturfonden undfår i årlig lön 600 daler s:rmt, in-till dess någon ordinarie lectors-lön kan honom tillfalla, eller någon fond warder utsedd, till aflöning för de, af commissionen öfwer educationswärket, föreslagne oeconomielectorater.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁶⁹² angående den, af capitainen Samuel Granatenhielm, till ett tusende åtta hundrade sjuttijo en daler 9 ½ öre s:rmt sökte årsättning, för ytterligare giord kostnad, å redskap, dem han inkiöpt, för dess i Jönkiöpings lähn in-rättade kamullsspinneri. Tillstyrkandes deputationen, i anseende till capitainen Granatenhelms berömliga sorgfällighet, att detta spinneri börja, fortsättja, det samma utwidga, och på så kort tid till den högd bringa, som ingen för honom åstadkomma kunnat, det må capitainen Granatenhielm, i ett för alt, undfå en jämkad årsättning af ett tusende plåtar.

Herr borgmästaren Hanqvist: Deputationen har, i anledning af anförde omständigheter, föreslagit en belöning af 1 000:de plåtar för capitainen Granatenhielm. Det kan ej wara mig emot, att den belönas, som wärkeligen giort sig därtill förtient. Men frågan är, om han giordt mera, än andre, som arbetat i lika ämne. Detta torde ej så lätt kunna bewisas. Jag tror mig med skiäl kunna säga, att andre finnas, som äfwen användt så stor flit som

---

¹⁶⁹⁰ Daterat 19 januari 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 12.

¹⁶⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 40.

¹⁶⁹² *Ibid.*, nr 41.

han. Ordsaken hwarföre det gått fortare för honom, än för dem, är denne, att Granatenhielm utwidgat sitt spinneri på det sättet, att han gått in uti andras districter, och dragit till sig andras folck, som redan warit öfwade i spinneri. Deputationen säger, att Granatenhielm warit frikostig, emot sine arbetare, och genom sådan upmuntran förmåt dem till flit och idoghet. Det kan så wara. Men jag wet ej, om denna utwäg är alltid den bästa. Den går an, så länge snar debit gifwes på den förfärdigade wahran. Men hwaräst den ej finnes, torde omkostnaden snart blifwa större, än att wahran kan bära sitt pris. Jag will wäl icke, genom det jag nu anfördt, betaga honom den belöning och det låford, som deputationen för honom föreslagit. Dock kan jag icke undgå att säga, det andre äfwen giordt sig förtiente till sådan förmåns undfående; och böra fördenskull tillika ihogkommas.

Herr borgmästaren Ekman: Jag kan ej annat ärhindra mig, än att fastställt blifwit, att inge penningar skola utbetalas, innan alle sådane mål på en gång kunna upgifwas, tillika med fonden därtill. Jag har ock en ansöknung om penningar i deputationen, och begär jag fördenskull, att detta ärende må hwila, till dess mitt och de öfrige kunna inkomma.

Herr talman: Meningen med det nu omrörde fastställande, kan ej hafwa warit, att alle penningemål skola på en gång inlemnas från deputationen, och på en gång hos plena afslutas; ty detta låter sig ej giöra. Utan lærer meningen wara denne, att en förteckning på alla penningemål som blifwit bewiljade, och hwartill fond finnes, skall sluteligen från deputationen afgifwas, på det plena måge wara förwissade, att icke flere penningemål blifwit tillstyrkte, än hwarpå tillgång på medel finnes. Och hemställer jag fördenskull, om icke deputationens betänkande i förewarande ärende må bifallas.

Ståndet swarade härtill Ja.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf ordföranden, biskoppen doctor Benzelstierna, wid handen, att prästeståndet förehaft frågan om riksdagens slut. Och ehuruwäl prästeståndet gjerna hade önskat riksdagen kunna slutas före instundande juhlehelg, hade prästeståndet likwäl funnit affairernes belägenhet wara sådan, att det icke kunde skie, utan att lämna en stor hop angelägna ärender oafgjorde. Och hade prästeståndet fördenskull funnit nödigt, att lemna de öfrige respective stånden del, af detta dess beslut.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig, det lærer ståndet snart företaga detta ärende, till behörigt öfwerwägande, och lemna swar om det beslut, som kan däruti warda fattadt.

Deputerade afträdde.

Herr talman frågade, om ståndet behagade nu företaga och afgöra det anmäldte ärendet, angående riksdagens slut.

Men ståndet fant godt, att detta mål skulle hwila tills vidare.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁶⁹³ angående de beswär, som vice häradshöfdingen, Anders Linder, anfördt öfwer liden praejudice. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må Linder nu genast ärhålla häradshöfdingefullmagt, samt att befallning må afgå till wederbörande, att hos Kongl. Mai:st honom ensam i underdånighet anmäla, till undfående af den först ledige häradshöfdingesyssla, som han söker.

Herr justitiarien Faxell, samt åtskillige andre herrar ledamöter höllo före, att det wore för litet, hwad deputationen för vice häradshöfdingen Linder föreslagit, och att han, som redan wore för gammal att emottaga och skiöta de trälsamma sysslor, som wid en jurisdiction förefalla, borde förhielpas till något bättre.

Herr borgmästaren Ekman: Som Linder redan är gammal, så torde wara bäst, att bewilja honom en årlig pension af 300 daler s:rmt till dess underhåll.

Herr borgmästaren Wallentein: Med en sådan pension kan Linder ej hafwa sin utkomst, och bör han fördenskull få, efter deputationens förslag, den först ledig blifwande jurisdiction, som han söker.

Herr talman hemstaldte, om icke deputationens betänckande i detta mål finge bifall.

Och ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Skilldes åt.

---

¹⁶⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 64.

Åhr 1761 den 5 November

S.d. Begärte herr borgmästaren Herkepaeus tillstånd, att på 12 till 14 dagar resa hem, till att besörja om någre dess angelägenheter.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ett af herr assessoren Anthonsson inlemnad memorial,¹⁶⁹⁴ angående nödwändigheten och nyttan, af en wäderqwarns inrättande till miöls malande, och bielkars samt läckters sågning, efter hålländske sättet, häri staden Stockholm, till förekommande af brist och dyrhet på miöl, samt arbetslönernes stegring. Gifwandes herr assessoren härhos wid handen, det handelsmannen Wittfoth förklarar sig hugad, att på en sådan byggnad använda 100 000 daler s:rmt, om honom tillåtes den samma wärkställa, utan att han wille begära, att mala för tull, men likwäl anbiuda sig, att hålla wid alle tillfällen ett magazin af miöl, till 1 000:de tunnor, och det försälja till samma pris, som miölet wid Skiepsbroen af inkommande fartygen blifwer försåldt. Wid sågen wille han ej annat skiära, än inkommande träwirke, som antingen på skjepshwarfwen uti champlouner, eller wid nybyggnader, till biälkar och läkter tillsåges, och det för en långt mindre kåstnad, än nu skjer. Hemställandes herr assessoren, om icke en sådan inrättning må tillåtas, på någon staden mindre angelägen plats.

En ock annan påminte, att som twist torde kunna yppa sig, om platsen till denna inrättning, så wore nödigt, att handelsmannen Wittfoth, måtte sielf därom med wederbörande öfwerenskomma, och ärlägga hwad därför borde betalas.

Herr assessoren Anthonsson: Om icke någon staden tillhörig och mindre angelägen plats kan härtill utses, lærer handelsman Wittfoth icke underlåta, att på egen bekåstnad skaffa sig någon annan.

Herr talman hemstaldte, om icke det nu upläste memorial finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman: Fiskerideputationens betänckande,¹⁶⁹⁵ angående den bewiljade praemiefondens distribuerande, förehades sidste plenidag, men blef liggande på bordet. Och hemställer jag fördenskull, om icke detta ärende nu må företagas och afgjöras.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: För min del, har jag ej funnit något

---

¹⁶⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 241.

¹⁶⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 6.

widare att påminna wid detta betänckande, än att jag håller före, det de tillstyrkte praemier, för hwarje tunna skiött strömming, som till sjöstäderne införes, och efter wräkning, som god kiöpmanswahra ärkiännes, torde wara mindre nödige. Strömmingen fångas ju wid hafsstränderne, kostnaden är nu ej större, än tillföre, då wederbörande, så wäl som nu, idkat detta fiskeri, utan att begära någre praemier. Det samma lära de icke eller underlåta, att göra hädanefter.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Den som kiänner skiötströmmingsfisket rätt, wet ock, att därwid ärfordras mycken, både möda ock kostnad. Det är sant, att en stor del däraf idkas wid stränderne, men det skier dock i öpne hafwet, hwarest man i mörke natten esomoftast, för storm och owäder är utstæld. Utom detta hafwa ock förfarne och idoge fiskare, nu sedan strömmingsfisket wid stränderne börjat nog aftaga, sträckt sin omtancka och möda widare, och upsökt åtskillige grund, långt ut i hafwet, hwaräst de fånga den bästa och fetaste strömmingen; så att desse enär wahran är wäl ansad, wärkeligen förtiena någon upmuntran, att gå än widare i ett så mödosamt och fahrligit näringsfång.

Herr talman frågade, om icke deputationens betänckande öfwer förewarande ärende finge bifall?

Och ståndet beswarade denna fråga med Ja.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade afgöra cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹⁶⁹⁶ angående barnhusen och hospitalerne i riket.

Herr rådman In de Bethou inlemnade dess skrifteliga tanckar i detta mål, som uplästes.¹⁶⁹⁷

Herr fabriqveuren Lindstedt uplästes dess dictamen ad protocollum, angående detta betänckande.¹⁶⁹⁸

Herr justitiaeborgmästaren Robeck uplästes jämwäl dess dictamen till protocollet, rörande detta ärende.¹⁶⁹⁹

Herr grosshandlaren Clason: Jag ärhindrar mig, att deputationens betänckande innehåller, att directionen wid stora barnhuset skall continuera. Jag bör härwid påminna, att directionen wanligen sammanträder i ämbets-

---

¹⁶⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 35.

¹⁶⁹⁷ Ibid.

¹⁶⁹⁸ Ibid.

¹⁶⁹⁹ Ibid.

collegio, som sitter twänne dagar i weckan, och hwaräst ofta mera är att giöra och uträtta, i andre¹⁷⁰⁰ ärender, än att directionen kan medhinna, att skiöta barnhusets angelägenheter, med den drift och tillsyn, som wederbör. Hwaraf händer, att barnhusets ärender stadna i mycken oordning, och håller jag fördenskull före, att directionen, åtminstone en dag i weckan, borde sammankomma på barnhuset, på det directionen, så wäl öfwer hushållningen som räknskaperne, må kunna hafwa en så mycket närmare tillsyn. Således är icke min tancka, att skilja magistraten ifrån directionen, utan allenast att directionen må förmås, att taga barnhusets ärender under en närmare uppsigt.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har, då detta ärende sidst förehades, giordt den påminnelse, att de städer, som hafwa egne hospitaler, borde härifrån undantagas. Det samma gör jag ock nu, i synnerhet för Carlshamns stad, som har ett sådant hospital, som aldrig niutit något det ringaste understöd af cronan.

Herr borgmästaren Sundblad: Wid detta tillfälle föranlåtes jag, att hemställa, om icke den, som kan äga medel och håg, och wille inrätta ett arbetshus, borde få tillstånd att uptaga kringlöpande tiggare, och emplojera dem till sådant arbete, hwartill de kunna duga. Härigenom skulle tiggeriet mycket kunna hämmas.

Herr talman: Förewarande ärende är widlöftigare, än att det hos ståndet, utan föregående beredning, lærer kunna afgiöras; och hemställer jag fördenskull, om icke någre deputerade till den ändan måge utnämnas.

Detta hemställande bifölls, och utnämndes till deputerade öfwer detta ärende:

Herr justitiaeborgmästaren Robeck,
herr rådman In de Bethou,
herr grosshandlaren Clason,
herr fabriqveuren Lindstedt,
herr borgmästaren Joh. Boberg,
herr borgmästaren Brunsell och
herr borgmästaren Ekman.

---

¹⁷⁰⁰ ändre i prot.

Företogs ånyo cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁷⁰¹ angående nybyggen på Öland, hwilcket blifwit hos ståndet, den 2 i denne månad uplästes, men i anseende till då anförde omständigheter hwilande.

Uppå giord föreställning af herr talman, fant nu ståndet godt, att till berörde betänckande sitt bifall gifwa.

Förehades åter bondeståndets extractum protocollis af den 16 December förledit år,¹⁷⁰² med begäran att 1756 års förklaring öfwer 1723 års skattekiöpsförordning¹⁷⁰³ måtte uphäfwas, och sidstberörde förordning hädanefter i alla mål efterlefwas, samt att de augementshemmansåboer, som, innan 1756 års förklaring utkom, deponerat skatteskillingen för sine hemman, och, efter 1723 års förordning, ägt rättighet till augmentshemmans inlösen, framför rusthållaren, måtte undfå skattebref på sådane sine hemman, och att de skattebref, som i desse händelser blifwit för rusthållarne utfärdade, måge återgå. Säsom ock, att för öfrigit de augmentshemmansåboer, som blifwit, efter 1756 års förklaring, skilde ifrån sådane sine hemman, hwilcke ej legat i tegeskifte med rusthållarne, kunde få komma till besittningen af desse hemman, och derwid bibehållas, så länge han praesterar den hemmanet påförde räntan, oakadt rusthållaren blifwit skatteägare.

Uplästes likaledes håfrättsrådet Christopher Rappes memorial,¹⁷⁰⁴ hwaruti hemställes, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, om icke 1756 års förklaring öfwer 1723 års skattekiöpsförordning, må äga bestånd.

Efter öfwerwägande häraf, pröfwade ståndet nödigt wara, att remittera detta ärende till cammar-, oeconomie- och commercedeputationen, som har att med sitt betänckande däröfwer till riksens ständer inkomma.

Uplästes bergsdeputationens betänckande af den 25 Augusti nästledne,¹⁷⁰⁵ angående någon förmån för the på kongl. bergscollegii stat upförde sex ordinarie bergsråder, i anseende till theras innehafwande löner. Och ehuru den cassa, hwilcken kongl. bergscollegii disposition är updragen,

---

¹⁷⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 36.

¹⁷⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 7. Tryckt i *BdP* 8, bil. 7.

¹⁷⁰³ Tryckt förklaring 22 september 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förklaring, Öfwer 1723. års Skatte-Kiöps Förordning.*

¹⁷⁰⁴ *Ibid.*

¹⁷⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 18.

egentligen är inrättad till the behof, som wid bergwärken kunna ärfordras, så tror deputationen, att det kan så mycket mindre sägas, att the samme användas utur sin rätta stadgande ordning, tå hederlige ämbetsmän innom thet wärket theraf niuta sin belöning och upmuntran, som samma cassa, igenom bergscollegii agtsamma wård, thet ock riksens ständer sielfwe skolat förklarar, wärkeligen wunnit en anseelig förkofran; och hwilcket förordsakat, att wården och dispositionen widare blifwit bemälte collegio updragen. I anseende hwartill, och som råderne i de fläste collegierne niuta i årlig lön ett tusende åtta hundrade daler silfwermynt, och råderne uti kongl. bergscollegio idigt skolat fått hugna sig af den samma, om collegium, år 1713, wid statens reglerande, på lika sätt tagit sin förmån i agt, och en lika stor lön föreslagit, som de andre collegierne. Altså ock emedan det skulle synas nog ömt, om detta collegii ledamöter af den grund skulle framgent blifwa i en lika mistning, i synnerhet då utwäg gifwes, att förhjelpa dem dertill, utan gravation för staten; ty har deputationen riksens ständers ompröfwande underställt, om icke the på staten upförde sex ordinarie bergsråder, måge åtniuta den föreslagne tillökning af kongl. bergscollegii cassa, så att hwarthera af them komma hädanefter att undfå i årlig lön, ett tusende åtta hundrade daler silfwermynt, och thet så länge, som cassan, som hittils, förmår bestå de wanlige utgifterne, utan att härigenom warda föranlåt it widröra sielfwa capitalet.

Herr borgmästaren och talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Förehades å nyo secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁷⁰⁶ angående en oeconomie lectors förordnande wid gymnasium i Lindkiöping, hwilcket mål den 2 i denne månad, blifwit liggande på bordet.

Och som nu intet war att påminna, gjorde herr borgmästaren och taleman proposition om bifall till berörde betänckande, hwilcket med Ja beswarades.

Herr borgmästaren Hanqvist: Härwid bör jag hos högtärade ståndet anmäla, huruledes de magistratspersoner, hwilcke äro praesides uti hallrätterne, niuta derföre ingen lön, eller wedergällning. Hwar ock en wet, att

---

¹⁷⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- och manufakturdep:s exp., nr 40.

manufacturerne ökas, och att i samma proportion tilltaga jämwäl praesidium möda, det är derföre efter min tancka ganska billigt, att desse, som hafwa nog dryge sysslor förrut att skiöta, blifwa för praesidiiförandet wid hallrätterne med någon lön hugnade. Hwilcket torde lättast wärkställas, om ståndets herrar ledamöter uti secreta handels- och manufacturdeputation blifwa anmodade, att anmäla och recommendera detta ärende uti berörde deputation, som, efter öfwerwägande däraf, kunde inkomma till riksens ständers plena med project, huru och på hwad sätt, desse ämbetsmän kunna hielpas.

Till detta hemställande lämnade ståndet sitt bifall, och anmodade herr borgmästaren och talman ståndets herrar deputerade uti handels- och manufacturdeputation, att detta ärende därstädes anmäla och befordra

Herr borgmästaren och talman erindrade, att sedan prästeståndet, genom sine deputerade sistledne plenidag anmält, det ehuru wälbemälte stånd, wid frågans afgjörande om riksdagens slut, gärna hade önskat, riksdagen kunna slutas förr instundande juhlehögtid, hade likwäl prästeståndet funnit sakernes belägenhet¹⁷⁰⁷ wara sådan, att det icke kunde skje, utan att lemna en stor det angelägne ärender oafgjorde. Och herr borgmästaren och talman lofwat, att med snaraste därå lemna swar, så hemställte herr borgmästaren och talman, om icke högtärade ståndet, så mycket häldre wille ingå uti den af prästeståndet fattade tancka, som det wore naturligit, att sakerne böra sluta riksdagen, och att många rikswårdande ärender ännu äro oafgjorde. Samt, att i händelse ståndet behagade därtill samtycka, tolf deputerade måtte utnämnas, att aflämna hos de öfrige respective stånden, detta ståndets beslut häri.

Till detta hemställande gaf ståndet sitt bifall, och anmodades herr borgmästaren Hanqvist, att jämte tålf deputerade af ståndets herrar ledamöter i berörde ärende afgå, hwilcke jämwäl anförtroddes, att hos de öfrige respective stånden till slut och bifall recommendera borgareståndets extracta protocolli, angående collecter och understöd för städerne Schiöfde och Schenninge, samt begära, det cammar-, oeconomie- och commerce-deputations betänckande, rörande hospitalerne i riket, icke måtte hos de öfrige respective stånden afgjöras, förrän borgareståndet sine anmärkingar wid detta granlaga ärende aflämnat.

---

¹⁷⁰⁷ belägenhet i prot.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁷⁰⁸ rörande den förmente Hermestad, eller Hörnstad utjord uti Calmare lähn, Tiust härad och Hannes sockn belägen, som uppsyningsmannen Didrich Stenbom upgifwit, sökt och wunnit, men åboerne i Stumhult,¹⁷⁰⁹ Gilltebo och Hällingfall bestridt, och hwaröfwer desse sednare nu hos riksens ständer beswär anfördt. Utlåtandes sig deputationen, att i anseende till det beswäranderne icke blifwit hörde, som ock, att föreskrefwen wanlig ordning ej warit fölgd, sig ej annat kunna, än ändra Kongl. Mai:st nådige utslag, och sätta saken i det stånd den war, förr än Kongl. Mai:sts utslag utföll, så att domaren må äga fria händer, att öfwer målets beskaffenhets sig utlåta, och åboerne i Stumhult,¹⁷¹⁰ Giltebo och Hällingfall ej utan laga ransakning och dom utur ägendomen sättjas. Dock att konungens befallningshafwande må therå wård hafwa, att skogen imedlertid ej utödd warder.

Sluteligen har bemälte deputation gifwit wid handen så mycket mindre kunna tillstyrka någon ärsättning af den kostnad, Stenbom berättat sig härpå, till 2 100 daler silfwermynt användt, som än icke utrönt blifwit, hwad fördel kronan, genom Stenboms åtgjörd, tillflutit, eller framdeles tillskyndas kan, icke eller inför behörig domstohl af Stenbom blifwit uptedde de skiäl, som Stenbom till denna upptäckning föranledat, utan att domaren må få i detta, som alt hwad härtill hörer, sig utlåta.

Herr borgmästaren och talman gjorde proposition, om detta nu upläste betänckande bifalles, som beswarades med Ja.

Uplästes ett af assessoren Per Adlerheim ingifwet memorial,¹⁷¹¹ hwaruti han föreställer sitt lidande, i händelse assessoren Biuggren skulle tillträda lönen framför honom, som warit med kongl. fullmagt twänne år äldre extraordinarie assessor uti kongl. bergscollegio. Anhållandes fördenskull, att han, så wäl som assessoren i bemälte collegio, Sandell, hwilcke äro äldre assessorer, måge få fyllnad uti assessorslön, fram för assessoren Biuggren.

Ståndet ansåg denna assessoren Adlerheims begiäran för skiälig, och, efter giord hemställan af herr borgmästaren och talman, lämnade därtill sitt bifall.

---

¹⁷⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 37.

¹⁷⁰⁹ Läs: *Rumhult*.

¹⁷¹⁰ Läs: *Rumhult*.

¹⁷¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 242.

Föredrogs extractum protocolli, hållit uti kongl. rådkammaren, den 1 September nästledne,¹⁷¹² angående någon tillökning i rangen, för den förste expeditionssecreteraren wid hwarje expedition uti Kongl. Mai:sts cancellie. Tillstyrkandes Kongl. Mai:st, att bemälte secreterare måtte hädanefter niuta lika heder, tour och rang med lagmän.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen, den 17 nästledne Septembr., remitterat till secreta deputationen, som äfwen, om någon förbättring i rangen för presidentssecreteraren i cancelliet, hade att inkomma.

Högwördige prästeståndet hade allenast remitteradt målet till secreta deputationen, men borgareståndet fant godt, instämma med ridderskapets och adelens yttrande.

Uplästes utdrag af protocollet, ifrån urskillningsdeputationen af den 10 October nästledne,¹⁷¹³ af innehåll, det deputationens ledamot, hofrättsrådet uti Giötha hofrätt, Carl Reinhold von Strockirck, anmält att han till tjenstgöring uti berörde hofrätt blifwit kallad. Och ehuru deputationen, genom extractum protocolli af den 19 sidstledne Septembris, förklarar sin önskan, att kunna nyttia till slutet af sitt arbete, bemälte hofrättsråds biträde har, det oakadt, han genom kongl. slottscancelliet ärhållit ännu ytterligare kallelsebref. Och som deputationen anseer detta af bemälte hofrätt tagne steg för nog owarsamt, så hemställes riksens ständer, så wäl angående bemälte hofrätts förfarande, såsom ock, om icke hofrättsrådet Strockirck, i anseende till den kundskap han i äldre riksdagshandlingar äger och hwaraf deputationen redan haft, samt än widare förväntar sig mycken nytta, kunde wid deputationen, såsom ledamot, warda bibehållen, så länge och in till dess deputationens ännu åliggande gjöremål hunnit blifwa till slut bragte.

Herr borgmästaren Schauv: Jag ärkänner wäl, att det af Giötha hofrätt tagne steg icke just warit braf. Men så bör jag dock erindra, att hofrättsrådet Strockirck icke är caput familiae, så att han bordt wara wid sine gjöromål i hofrätten, hwilcka nu genom hans frånwaro ligga orörde. I öfrigit är jag icke däremot, om högtärade ståndet finner för godt, att bifalla det nu upläste protocollsutdrag.

Herr assessoren Anthonsson: Kongl. Giötha hofrätts upförande emot Strockirck är jämwäl, efter min tancka, så mycket mera owänligt, som de-

---

¹⁷¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 33.

¹⁷¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, urskillningsdep:s expeditioner, nr 38.

putationen, sedan Strokirck feck första kallelsen, aflämnade däröfwer till swar, att Strokircks biträde wore, i anseende till dess kundskap uti de denna deputationen tillhörige handlingar, nödigt. Hofrätten hade därå bordt hafwa mera agtning, och icke hwarken ingå i ompröfwande af deputationens upförande, eller genom slottscancelliet låta tillstålla Strokirck ytterligare kallelse. Till följe hwaraf, jag tycker billigt wara, det deputationens hemställande bifalles.

Härmed instämde flere af ståndets herrar ledamöter.

Och efter giord proposition af herr borgmästaren och talman, samtyckte ståndet till ofwanberörde extractum protocolli.

Uplästes landt- och sjömilitiaeoconomideputations betänckande,¹⁷¹⁴ rörande arfwodi för kammarskrifwaren i artilleriecontoiret Sigfrid Gahm Persson, under den tid han är sysslosatt med militiaeförordningarnes samlande. Hemställandes deputationen, i anseende till anförde skiäl, om icke Gahm, jämte åtniutande af dess kammarskrifwarelön, måtte af extra utgiftsmedlen, bestås och tilläggas ett arfwodi af 500 daler silfwermynt årligen, utan afgift, ifrån innewarande års början, till nästa riksdag, då förmodeligen största delen af detta wärk, kan wara färdigt.

Likaledes uplästes ofwanberörde deputations betänckande,¹⁷¹⁵ angående samling af alla kongl. förordningar, bref och resolutioner, rörande rusttjensten och oconomien wid regementerne. Och som kammarskrifwaren wid artilleriecontoiret, Sigfrid Gahm Persson, blifwit af kongl. krigsscollegio anbefald, att fullborda denna samling, samt därunder förklarad tienstfri, jämte åtniutande af sin kammarskrifwarelön, så anser deputationen för sin del nödigt, att den som förrättar kammarskrifwaren Gahms syssla, uti artilleriecontoiret, bör niuta lön på extra stat, ifrån den tid Gahm blef tienstfri, och till dess han, efter den anbefalte samlingens fullbordande, återträder till sin kammarskrifwaresyssla igen.

Herr borgmästaren Unger: Betänckanden äro i mitt sinne billige, och den samling Gahm redan giordt, och hwilcken han ärnar fortsättia, är sannerligen för riket nyttig. Hwarföre jag ock, för min del, gjärna tillstyrker att de bifallas.

---

¹⁷¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömilitieekonomideputationens expeditioner, nr 5.

¹⁷¹⁵ Ibid., nr 6.

Herr inspectoren Muncktell: Jag will intet disputera den förmån, som, genom denna af Gahm giorde samling, kan förväntas. Men jag finner likwäl bäst wara, om det utsatte arfwodi utsättes till en wis summa, ty annars händer, att detta årliga arfwodi räcker så länge Gahm lefwer.

Herr borgmästaren Schauv: Jag finner wäl det, att om årlig lön af 500 daler silfwermynt bestås Gahm, under det han completerar denna samling af förordningar, så blifwer det ewigt. Man kan täncka, att hwad han redan samlar, går ej längre än till år 1685. Huru länge skall icke det återstående då kunna på tiden utdragas? Jag tror således bäst wara, om en wis discretion af 6 000 daler kopparmynt gifwes honom i ett för alt, när samlingen är färdig, och att han wäl kan göra detta arbete wid lediga stunder, så winner kronan den besparing af lön, som deputationen föreslagit för den, som imedlertid skall förrätta Gahms kammarskrifwaresyssla.

Och ståndet fant godt, att låta desse ärender hwila.

Herr borgmästaren Hanqvist, jämte herrar deputerade, återkommo, och gaf wid handen, det herr grefwen och landtmarskalken lofwat genast företaga ärendet rörande riksdagens slut, hwarom jämwäl talmannen hos bondeståndet försäkrat, om de dermed hunno i dag. Och att herr grefwen och landtmarskalken gifwit löfte, att hospitalssaken skulle hwila, till dess anmärkningarne däröfwer ifrån detta ståndet ankommo.

Herr borgmästaren berättade ytterligare, att hos prästeståndet lämnats det swar, att borgareståndets extracto protocoll, angående collecter för Schenninge och Carlstads städer blifwit afgiorde. Och herr borgmästaren och talman tackade herrar deputerade för deras hafde möda.

Föredrogs löparen till secreta handels- och manufacturdeputationens betänkande,¹⁷¹⁶ angående trumpetaren Meijers sökte understöd, till inrättning att göra violsträngar af silke. Hwilcket deputationen i anledning af anförde skiäl, afstyrkt. Till detta betänckande hade ridderskapet och adelen och prästeståndet gifwit deras bifall, hwarmed jämwäl borgareståndet instämde.

Tolf deputerade ifrån bondeståndet anmältes och infördes. Dannemanen Swen Håkansson tillkiännagaf, det ehuru bondeståndet gärna hade önskat ett snart slut på denna långwariga riksdag, hade likwäl ståndet, i

---

¹⁷¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 42.

anseende till de ännu oafgjorde mångfalldige och wigtige giöromål, stadnade uti lika beslut öfwer detta ärende, som högwördige prästeståndet och högtärade borgareståndet.

Herr borgmästaren och talman tackade deputerade för den meddelte underrättelsen, hwarmed de afträdde.

Justerades ståndets underdåniga skrifwelse till Kongl. Maj:st, angående Sölvitsborgs stads och kämnärsrätts förwandlande i en rådstufwurätt, samt att praeses, herr rådman Plåt och dess efterträdare i embetet, må med kongl. fullmagt på borgmästaresyssla förses. Hwilcken expedition af herr borgmästaren och talman underskrefs, och af protocollisten contrasignerades, lydande sålunda:¹⁷¹⁷

P.t. Hos borgareståndet hafwer riksdagsmannen för Sölvitsborg, rådmannen och kämnärspraeses, Carl Plåt, anmält de olägenheter borgerskapet därigenom måtte widkiännas, att staden ej är försedd med annat än kämnärsrätt, och måste uti alla mål, som därifrån wädjas, och uti gröfre bråttmålsransakningar, sortera under rådstufwurätten i Carlshamn. Och som det är ostridigt, att denna stad, framför andra, där af beswäras, hälst Carlshamn är 3 mil därifrån belägen, och det så wäl tyckes kunna stadsrätten updragas, att dömma uti gröfre brått, och att inwånare må hafwa frihet ifrån stadsrätten wädja under kongl. hofrätten, som i berörde rätt alla politie- och oeconomieärender afgöras, samt den, som är kämnärspraeses i öfrigit förrättar alt det, som borgmästaresysslan tillhör, så har borgareståndet till Eders Kongl. Mai:sts nådiga bepröfwande i underdånighet skolat öfwerlemna, om icke Sölvitsborgs stad må så wida sättias med andra städer i likhet, att den där warande stads- och kämnärsrätt i en rådstufwurätt förwandlas, samt rådman Plåt och dess efterträdare i ämbetet med Eders Kongl. Mai:sts nådige fullmagt på borgmästaresyssla förses, då wid framdeles existerande ledighet, där som i andre städer, ordenteligit wahl torde komma att anställas, och underdånigt förslag till berörde syssla uprättas.

Anmälte borgmästaren och riksdagsfullmäktigen herr Gabriel Hagerdt, dess åstundan att få resa till dess hemort. Hwilcket bewiljades.

Ståndet skilldes åt.

Protocollet fördes i dag af vice secreteraren Hagtorn.

---

¹⁷¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 201.

Åhr 1761 den 9 November

S.d. Uplästes bewillningsdeputationens betänckande och tillstyrckande,¹⁷¹⁸ i anledning af andragne skiäl och omständigheter, att bewillningen af den tillåtne husbehofsbränningen för innewarande år, må eftergifwas.

Herr grosshandlaren Clason: Utom andre orsaker, som i detta betänckande äro anförde, hwarföre bewillningen för husbehofsbränning för innewarande år må eftergifwas, har i synnerhet, hwad Stockholm angår, denne warit den förnämste, att man här ej kunnat företaga någon taxering, som med billighet och rättwisa kan sägas wara öfwerensstämmande. Man har föreslagit, att borgerskapet öfwer hufwud, samt andre hushåll borde taxeras. Men därwid har blifwit påmint, som ock allmänt bekandt är, att minsta delen, ja ganska få af desse bränt, och blefwo de fördenskull lidande, om de taxerades för sådant, som de aldeles icke idkat. Hwaremot man ej kunde få rätt på dem, som wärkeligen bränt, men bestå af sådant folck, som aldrig warit därtill berättigade.

Herr grosshandlaren Kantzou: Jag är wäl ej emot sielfwa saken, men det måste jag påminna, att om husbehofsbränningen tillåtes här i Stockholm till åhrets slut, äro twenne betydande olägenheter aldeles oundwikeliga. 1:o att gement folck, såsom soldatekjäringar och andre dylike, skynda sig att på denne tiden bränna up all den spannemål som de kunna komma öfwer, hwarigenom dyrheten på miöl och bröd, som redan nog stigit, måste blifwa ännu större. 2:do att under denne tid således en så stor quantitet brännewin härstädes warder tillwärdad, att den för större delen af tillkommande år kan wara tillräkelig, så att bryggareämbetet ej kan åtaga sig att betala den afgift, som på deras tillwärdning torde projecteras för nästkommande år. Och är jag fördenskull af den tancka, att all husbehofsbränning bör genast uphöra.

Härmed instämde herr justitiaeborgmästaren Robeck, herr borgmästaren Hanqvist och herr handelsman Bagge till alla delar, den siste med den tilläggning, att husbehofsbränningen för de anförde orsaker, jämwäl nu genast måtte uphöra i Giötheborg.

Herr talman: Det är aldeles wälgrundat, hwad herr grosshandlaren Kantzou redan anført. Låtom oss fördenskull bifalla deputationens betänckande, men tillika hos de öfrige ständen gjöra behörig föreställning, samt

---

¹⁷¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 3.

begära att husbehofsbränningen i städerna Stockholm, Giötheborg och Carlscona må genast uphöra.

Herr borgmästaren Cervin: Som landet hotas med brist och dyrhet på bröd, så lärer vara nödigt, att husbehofsbränningen ej allenast må uphöra i de tränne nämde städer, utan ock i alle de öfrige, och det åtta dagar efter publicationen, på det wederbörande ej måge få för mycken tid och råderum, att öda ännu mera spannemål, hwilcket oundwikeligen skier, om med förbudet ej skyndas.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag wore giärna af samme tancka, som herr borgmästaren Cervin nyss anført. Men jag frucktar, att detta torde kasta öfwer ända hela den tillärnade bewillningen för nästkommande år. I anseende hwartill jag håller före vara bäst, att allenast nämna Stockholm, Götheborg och Carlscona, hwilcke förut endast idkat salubränning.

Herr talman: I anledning af det, som redan discoureradt är, finner jag mig föranlåten att hemställa, om icke bewillningsdeputationens betänckande må bifallas. Men därjämte hos de öfrige stånden föreställning giöres, genom extractum protocoll, att som brist och dyrhet på spannemål redan yppat sig, så will högstnödigt vara, att all husbehofsbränning i städerna Stockholm, Götheborg och Carlscona må genast uphöra, och endast salubränning tillåtas, emot den afgift och till den qvantitet spannemål, som kan godt finnas, att fastställa för nästkommande år. Och på det wederbörande bränneriidkare ej måge förfördelas, bör härhos begäras, att alt brännewins införande till städerna må strängeligen förbiudas.

Detta hemställande bifölls.

Herr grosshandlaren Clason anmälte, att herr borgmästaren Wenberg hos herrar deputerade gifwit wid handen,¹⁷¹⁹ det staden Hio tillsändt honom riksdagsfullmagt, hwilcken han ock wid riksdagens början hos ståndet ingifwit. Men ehuruwäl han flere gånger skrifwit till magistraten om stadens riksdagsbeswär, samt låtit weta, att han utbetalt stadens afgift till ståndets cancellie för åren 1759 och 1760, har han dock, hwarken om det ena eller andra, fått något swar, eller ärhållit något arfwode. Och som herr borgmästaren Wennberg, för förflutne tiden förklarar sig nögd med tuhundrade daler silfwermynt, samt återfäendet af den utbetalte cancelliegebuhren, så hade deputerade projecteradt ett bref härom till Hio stads

---

¹⁷¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 243.

magistrat, med begäran, att berörde penningar måtte med det första herr borgmästaren Wennberg tillställas.

Nyssberörde bref uplästes och bifölls, lydande sålunda:¹⁷²⁰

Hos borgareståndet hafwer riksdagsfullmäktigen för Lidkiöpings stad, herr borgmästaren Johan Gustaf Wennberg, wid handen gifwit, det han, som för Hio stad äfwen blifwit till riksdagsfullmäktig kallad, icke skall, sedan han ärhållit loflige magistratens och borgerskapets fullmagt, fått hwarken riksdagsbeswär eller något arfwode, ehuru han af egne medel för staden utgifwit afgiften till borgareståndets cancellie för åhren 1759 och 1760, anhållandes därföre, att blifwa förhulpen till sin tillständiga rätt. Och som herr borgmästaren sielf förklarar sig nögd med tuhundrade daler silfwermynt för den förflutne tiden, så föranlåtes ståndet tjenst- och wänligen begära, loflige magistraten och borgerskapet med aldra första wille tillställa borgmästaren Wennberg sådane 200 daler silfwermynt, tillika med hwad han för staden till borgareståndets cancellie utbetalt.

Herr borgmästaren Renhorn, som flere weckor warit siuk, upkom nu och yttrade sig som följer: Hos högtärade ståndet aflägger jag wördsam tacksäijelse för den wänskap och bewågenhet mig under min siukdom blifwit bewiste. Om jag ej så kan med orden, som jag will yttra min ärkiäntsla, så försäkrar jag dock, att mitt hierta är däraf fult, och skall jag en sådan bewågenhet uti ett beständigt tacksamt minne behålla.

Herr talman gratulerade herr borgmästaren till dess återwundne hälsa, och önskade honom beständigheten däraf.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁷²¹ med tillstyrkande att en entreprenade, till ekwirkes upkiöpande för flåttans behof, måtte tillåtas handelsmannen Brödersson i Carlsrona.

Herr justitiarien Faxell: Jag wet ej, huru bondeståndet har kunnat befatta sig med ett mål som detta, hwilcket på intet sätt hörer dit, utan till secrete utskottet, som egenteligen har att därom bestyra. Detta är ett alt för tilltagsigt steg, hwarföre secreteraren borde hafwa tilltal, ty han hade bordt påminna och föreställa bondeståndet, att ärendet ej hörer dit.

---

¹⁷²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 202.

¹⁷²¹ Daterat 16 oktober 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 64. Tryckt i *BdP* 8, bil. 55.

Herr borgmästaren Renhorn: Ehuru detta torde wilja anses, som ett hwardagshushållsmål, så är jag dock ense med herr justitiarien Faxell, att bondeståndet ej bordt befatta sig därmed, ty det hörer secrete utskottet till, att härom besörja. Och hemställer jag fördenskull, om icke extractum protocolli bör härom afgå.

Herr borgmästaren Cervin: För mig är det aldeles obegripeligit, huru bondeståndet kunnat gå in uti ett sådant tillstyrkande som detta, hwileket det samma aldeles icke tillkommer, utan secreta utskottet, som endast kan hafwa sig flottans behof bekant, och de särskildte författningar, som äro wid ammiralitetet. Bondeståndet säger wäl, att Brödersson har ett lager af ekewirke. Men det är aldeles obewisligit, och om han har något, är jag wiss därom, att det ej stort doger. Låtom oss fördenskull remittera detta mål till secrete utskottet, som kan examinera sakens sammanhang, och afgifwa dess betänckande.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag kunde bewisa oriktigheten af alt det, som bondeståndet anfört till att bestyrka detta dess hemställande. Men om ärendet remitteras till secrete utskottet, så äro bewisen här onödige. Så mycket bör jag likwäl säga, att det ej är sant, som förefiwes, att Brödersson har något slutit contract. Och föröfrigit är mig nogsamnt bekant, att ammiralitetscollegium ofta kan kjøpa wircke för 150 000 daler silfwermynt, hwaraf likwäl knapt så mycket doger, wid närmare efterseende, som kan kjøpas för 20 000 daler samma mynt.

Herr talman hemstälde om icke ridderskapets och adelens yttrade öfwer detta ärende måtte bifallas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådcammaren, d. 8 October sidstledne,¹⁷²² hwarmedelst Hans Kongl. Mai:st, till riksens ständers öfwerwägande och utlåtande remitterat bohuslänske skiärgårdsboernes underdåniga ansökning, det en lika frihet måtte förunnas wid försälgnigen af cabelleau, långar och makrill, som i anseende till sill bewiljad är, så att hwar och en hädanefter må berörde fiskeslag obehindrat få sig tillhandla, och de samme nedsalta, samt sedan föryttra.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitterat till fiskerideputationen, och ståndet instämde härmed.

---

¹⁷²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 34.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af d. 19 i sidstledne månad,¹⁷²³ angående regementspredikanten till häst, magister Johan Maurits Holmqvists ingifne memorial och klagan öfwer det honom öfvergång[n]e lidande, i det han, i stället för sökt befrielse att blifwa utcommenderad till Pommern, i anseende till dess ålder och siuklighet, blifwit förafskedad, och hade prästeståndet remitteradt detta ärende till secreta deputationen.

Ståndet biföll jämwäl att detta ärende måtte till berörde deputation remitteras.

Uplästes landt- och sjömiliteaeconomideputationens betänckande¹⁷²⁴ angående samling af alle kongl. förordningar, bref och resolutioner, rörande rusttjensten och oeconomien wid regementerna. Berättades deputationen, att kongl. krigscollegium, till besörjandet om denne samling, utnämmt cammarskrifwaren i artilleriecontoiret, Sigfrid Gahm Persson, och för honom förslagit 800 daler silfwermynts årligit arfwode, af extra utgiftsmedlen. Men Kongl. Mai:st hade i nåder anbefalt, det skulle Gahm allenast wara tjenstfri och behålla sin innehafwande lön. Wiljandes Kongl. Mai:st framdeles, med något skiälligit arfwode honom ihogkomma. Hwarföre och på det arbetet uti artilleriecontoiret icke må blifwa eftersatt, eller någon belastas med tjenstgöring utan lön, ty tillstyrker deputationen, att den som uti Gahms ställe hittills giordt eller hädanefter förrättar sysslan, må niuta lön på extra stat, ifrån den tid Gahm blef tjenstfri, och till thess han återträder sysslan.

Häröfwer föreföll någon discours, och höllo en del herrar ledamöter före, att deputationen icke bordt föreslå en sådan utgift, som wore stridande emot riksens ständers författning, så länge ingen fond wore därtill upgifwen. Andre åter wore af den tancka, att krigscollegium hade extra utgiftsmedel, som, enligt deputationens tillstyrkande, kunde användas till lön för den, som under Gahms tjenstfrihet förrättar sysslan. Och änteligen stadnade ståndet i det slut, att genom extractum protocolli föreställning skall göras, det ståndet icke kan lemna dess bifall till detta tillstyrkande, innan secreta utskottet blifwit, enligt riksens ständers författning, hördt, och utlåt sig, att fond härtill finnes.

---

¹⁷²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 23.

¹⁷²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteaeconomideputationens expeditioner, nr 5 och 6.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående förbud emot husbehofsbränning, och salubrännings tillåtande i städerna Stockholm, Götheborg och Carlsrona, och lydde, som följer:¹⁷²⁵

S.d. Med det riksens ständers bewilningsdeputations betänckande, angående eftergift för innewarande års husbehofsbrännings bewiljande, uplästes och bifölls, kom hos ståndet uti behörigt öfverwägande, hurusom både, i anseende till spannemålens dageliga upstigande dyrhet, hwaraf brist äfwen torde wara att befara, såsom ock then olägenhet, att Stockholms, Götheborg och Carlsrona städers borgerskap, hwilcka, efter förre författningar, till sahlubränning ägt rättighet, skulle blifwa aldeles utur stånd satte, att wid framdeles existerande sahlubränning, sådan sig kunna åtaga. Högsta angelägenheten fordrar, att all husbehofsbränning uti desse städer nu genast bör uphöra, samt tillika all införsel af brännewin, i samma städer förbiudas. Och fant ståndet således för gådt, att af ett sådant sitt beslut de öfrige respectue stånden hörsamt, dienst- och wänligen lämna del.

Uplästes urskillningsdeputationens memorial och förklaring,¹⁷²⁶ öfwer dess gifne afslagsresolution, å öfverkrigscommissariens och kammereraren Iggströms anförde beswär, rörande finska provinciecontoirets fördelning. Och gifwer deputationen wid handen, sig icke hafwa kunnat antaga desse beswär, emedan år 1752 riksens ständer sielfwe då redan stadgat contoirets delning, hwaröfwer Iggström sidstledne riksdag sig beswärat, men då äfwen fått afslag.

Ståndet biföll detta memorial.

Uplästes Fridrick Otto Wrangells memorial af den 12 October sidstledne,¹⁷²⁷ angående nödwändigheten [af tienstehions]stadgans¹⁷²⁸ öfwerseende, och förbättrande, till hwilcken ända föreslås, att cammar-, oeconomie- och commercedeputationen må anbefallas, att innan månadens slut med dess betänckande härom inkomma.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

---

¹⁷²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 203.

¹⁷²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, urskillningsdep:s expeditioner, nr 37.

¹⁷²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 244.

¹⁷²⁸ Felskrivet *nödwändighetens stadgans* i både konc. och renskr.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren den 29 Julii sidstledne,¹⁷²⁹ hwarmedelst hofsecreteraren Otto Fridrich Engelcrantzes ansökning blifwit till riksens ständer remitterad, angående pension af sex hundra daler silfwermynt för fyra af dess omyndige syskon, hwilcken pension deras afledne moder, framledne cancellierådet Engelcrantzes äncka, warit tillagd, af riksens ständers contoires expectancemedel.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes cammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁷³⁰ angående hållskiutsens jämnkning på gräntsen af länen. Och hemställer deputationen, om icke Kongl. Mai:st må tillstyrkas, att genom circulairebref till alla dess befallningshafwande påbiuda, det böra, efter plägad brefwäxling dem emellan, igenom domarne i orten, undersökas och sedan allmogen i bägge länen blifwit hörd, utrönas på hwad sätt hållskiutsen bäst kan jämnckas, med mera, ut in actis.

Herr borgmästaren Renhorn: Wid detta tillfälle föränlåtes jag att hemställa, på hwad sätt man skall slippa det preijeri som hållkarlarne på alle gästgifwargårdarne utöfwa, i det de fordra, snart sagt, så mycket i drikspenningar för hästarnes anskaffande, som eljest för skiutsen bör betalas. Få de ej hwad de begära, måste man wänta halfwa dygnet. Om icke alfwarsamme mått fogas, emot en sådan grof och olaglig tilltagsenhet, måste den på slutet blifwa alt för dryg för de resande.

Herr borgmästaren Schauv: Det är sant, hwad nyss anført blifwit, men jag ser icke, huru olägenheten kan afhielpas. Förordningar uträtta här ingenting. Utan den, som will fort, måste wara tillreds med drikspenningar, men här är en annan fråga, om icke skiutsningen kunde inrättas på ett annat sätt, som wore mera beqwämt för de resande, och mindre beswärligit för allmogen. Detta kunde skie, om icke allestädes, dock på wisse orter, om gästgifwaren förbundos att sielf hålla tillräckelige hästar, och allmogen, som under dess gästgifweri tillförene hållit hästar, förpliktades att däremot betala till gästgifwaren ett lass hö årligen, samt halm och hafre i proportion. Då sluppe bonden att förspilla sin tid, och de resande blefwo skyndesamt betiänte.

---

¹⁷²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 35.

¹⁷³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 38.

Herr talman: Det lærer wara omöijeligt att afhielpa hållkarlarnes preijeri, så länge landshöfdingarne icke hålla en alfvarsam tillsyn däröfwer. Hwad gästgifweriets inrättning med egne hästar beträffar, så wore tillönskandes, att sådant kunde skie. Men som härmed torde gå något långsamt, lærer imedlertid wara bäst, att bifalla deputationens betänckande i förewarande mål.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes till hälften justitiaedeputationens betänckande,¹⁷³¹ angående rusthållarnes wid lifdragoneregementet, påstådde ärsättning för hwad de lidit uti priset, wid ett gewährscontract, som år 1752 af framledne general-lieutenanten Robert Mühl, i närwaro af rusthållarnes fullmäktige, öfwersteliutenanten Engelbrecht Krabbe och inspectoren Jonas Lexell, blifwit slutadt, med directeuren Lars Euren och factoren Pehr Starbus.

Uplästes å nyo ridderskapets och adelens extractum protocollii, angående tienstsakerne.

Herr borgmästaren Renhorn: Ridderskapets och adelens föreställning är sådan, efter min tancka, att den hwarken kan simpliciter bifallas, eller aldeles afslås. Jag wille önska, att ridderskapet och adelen straxt i början gjordt denna föreställning, så hade wi sluppit mycket beswär. Men i det stället har ridderskapet och adelen sielf börjat med tjenstesakerne, i det de ensamme, genom deras deputation, återskaffade 27 capita familiarum deras tienster, och sedermera, förrän något annat stånd recommenderat wisse till befordran och accord. Nu sedan detta skiedt, wilja de wälta hela skulden på de öfrige stånden, och alldeles undskylla sig, genom en föreställning som de sielfwe icke i ackttagit. Det är således obilligt och stridande emot ståndets wärdighet att wi skola taga på oss, att wi allena är syndare. Och blifwa fördenskull nödigt, att wi lemna ett sådant swar på föreställningen, som passar sig efter sakens sammanhang och ståndets rätt. Men innan wi gjöre detta, håller jag för angelägit, att wi ifrån secreta deputationen infordra en förteckning på alle beswär, öfwer liden praejudice, samt lista på alle utdelte caractèrer, härjämte är ock nödigt, att en lista uprättas på alle befordringsmål, som ständer företagit eller tillärnat. När detta skiedt, få wi tillfälle, att, som sig bör, granska sakerne och lemna ett wärdigt swar, hwilcket ridderskapet och adelen icke med skiäl kan illa uptaga.

---

¹⁷³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 31.

Det är sant, wi böra icke considerera oss som borgare, utan som statsmän, och som ett souveraint stånd. Men det går dock icke an, att lösa knuten, såsom Alexander Magnus. Wi böra bruka försigtighet om ärendet skall, som sig bör, afgiöras, eljest kunna wi icke undwika ytterligare beswär.

Herr borgmästaren Schauv: När detta ärende sidst förehades, förestälde jag angelägenheten af en noga öfwerläggning i detta mål, innan wi gå vidare. Det samma föranlåtes jag äfwen att giöra nu. Målet är så aldeles ömt, och af högsta wigt och värde, att det förtjenar den nogaste pröfning. Jag wet wäl, att ständer äga magt att företaga befordringsmål, när de så nödigt och skiäligit finna. Men man måste ock medgifwa, att ständer böra bruka denna deras magt med försigtighet och sparsamhet, om de lidandes klagan och oreda skall kunna undwikas. Hwilcket aldeles icke kan skie, om man går för långt och sträcker befordringen, anten till ett alt för stort antal, eller ock sådane personer som det minst förtiena. Granskning är fördenskull wid detta tillfälle högst nödig, och härtill behöfwes sådane förteckningar, som herr borgmästaren Renhorn föreslagit.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag bör påminna, att detta ärende rörer icke allenast oss, utan ock präste- och bondestånden, som böra lämna swar äfwen, som wi. Det blifwer fördenskull nödigt, att wi med dem förrut öfwerlägga och inhämta deras tanckar, innan wi fatta något wist beslut.

Herr assessoren Anthonsson: Sidsta gång detta ärende förehades, beslöts, att det i dag skulle företagas och afgiöras. Detta beslut bör stå fast, och jag wiker så mycket mindre därifrån, som ärendet redan nog länge hwilat, och wi böra lemna ett ändteligit swar. Hwad de af herr borgmästaren Renhorn föreslagne listor beträffar, så kan wäl wara, att herr borgmästaren, som warit siuk och frånwarande någon tid, kan behöfwa dem. Men jag och andre, som warit närwarande, hafwa dem aldeles icke nödige, såsom blåt ländande till tidens utdrägt, utan någon nytta. Hwarföre jag och begär votering, om icke detta ärende skall idag, eller åtminstone nästa plenidag afgiöras.

Herr borgmästaren Hanqvist: Saken är wigtig och ganska öm, så att den fordrar den närmaste öfwerläggning. I hwilcket afseende det lærer blifwa nödigt, att införskaffa de föreslagne listor. Men om wi icke kunna komma öfwerens, att saken så länge hwilar till dess detta kan skie, så må denna quaestion genom votering afgiöras.

Herr borgmästaren Fries: Jag är mån om ståndets heder, och i detta billiga afseende finner jag nödigt, att wi med all eftertancka måge handtera saken. Att uphäfwa hwad ståndet redan giordt, det wore ju att beskylla oss sielfwe, och gifwa androm fult skiäl därtill. De öfrige målen måge granskas och afgiöras efter omständigheterna. Härtill blifwer den föreslagne listan nödig, så mycket mera, som här äro flere ledamöter, än herr borgmästaren Renhorn, hwilcke warit frånwarande, såsom herrar borgmästarna Kijhlman och Brunssell.

Herr borgmästaren Cervin: Som mig tyckes, lærer detta ärendets afgiörande komma att uppskiutas. Om så är, lærer all vidare discours för denne gång wara onödig, men om målet skall afgiöras, will jag yttra mig.

Herr talman: Änskiönt målet ej skulle komma att afgiöras i dag, skadar det likwäl icke, att wi discourere därom, ty därigenom få wi tillfälle att upplysa hwarannan, och äro således så mycket bättre i stånd, att sluteligen utlåta oss.

Herr justitiarien Faxell: Sakens sammanhang är oss allom nogsamt bekant, så att wi icke till vidare upplysnings århållande behöfwa uppskiuta dess afgiörande. Jag tror ock, att de lära wara ganska få ibland oss, som icke ärkiänna, att wi gådt för långt. Nu är fördenskull enda frågan, huru detta skall hielpas och botas, så att ståndets heder bibehålles.

Herr borgmästaren Brunssell: Att saken är öm, det will jag gerna medgifwa, men att den skall anses så widlyftig att den ej i dag skulle kunna afgiöras, det kan jag icke finna. Ridderskapets och adelens begäran består af 2:ne momenter; det första, att alle expedierade befordringsmål skola äga bestånd, och för det andra, att alle de öfrige skola nedläggas. Det första lära wi alle lätteligen medgifwa, således återstår allenast den andre qvaestionen, som i sig sielf är helt simple; nemligen, om alle så kallade expedierade mål skola nedläggas? Enligit grundlagarne stödjer sig hela vårt regeringssätt på pluralitéten. Således bör det som trenne stånd afgiordt, anses för riksens ständers beslut, äga bestånd och expedieras. Hwad de öfrige beträffar, som dels af twenne stånd kunna wara afgiorde, dels af ett stånd proponerade, så finner jag deras afgiörande icke så fahrligit, som man torde föreställa sig. Det är bekant, att wid riksdagen år 1747 afgjordes inemot trehundra tienstesaker. Men hwar ock en wet, att icke någon fahra eller skada yppat sig deraf, fast någon jämkning sedermera förefallit. Det samma kan ock skje nu, enär så behöfves, och dermed är saken hul-

pen. Ridderskapet och adelen har ingen orsak att beskylla oss; de hafwa sielfwe begynt, med de hemreste capitum familiarum återinställande i deras tienster. De hafwa sedermera recommenderat andre till befordran och accord, innan någon af de öfrige stånden företagit något befordringsmål. Låtom oss fördenskull nu afgjöra saken och lemna dem ett sådant swar, som med ståndets rätt och wärdighet är öfwerensstämmande.

Herr borgmästaren Malmstén: För min del, kan jag ej finna saken så simple, som nyss påstådt är. Fast mera håller jag före, att ej allenast sielfwa hufwudqaestionen, utan ock hwart ock ett mål särskilt, fordrar en noga öfwerläggning. Herr borgmästaren Renhorn har gifwit mig anledning, genom dess yttrande, att närmare täncka efter, huru sådane af ständer immediate företagne befordringsmål passa sig till lagen. Wäl kunna ständer befordra en ock annan, besynnerligen wälförtjente; detta hafwa de sig förbehållit. Men att företaga en så stor myckenhet, det fordrar wisserligen en noga öfwerläggning och granskning. Till den ändan äro de af herr borgmästaren Renhorn föreslagne listor nödige, på det wi måge kunna urskilja, hwad som förtienar att hielpas eller icke, och således wara i stånd, att utlåta oss, som sig bör.

Herr borgmästaren Renhorn: Gud gifwe att det straxt i början blifwit påmint och antagit för afgjordt, som det i sanning är, att ständer wäl äro magtägande, men tillika lagbundne. Detta bör så förstås, att ständer åtagit sig sielfwe att handtera alle förekommande mål, efter de gamle lagar, men att de ock äga magt att förändra eller afskaffa de gamle och stadga nye, när så behöfwes. Hwilcket senare likwäl aldrig bör skie in casu, utan gamle lagen följas, alt intill dess nye blifwit allmänt kundgiorde. Då går alt i sin rätta ordning. Häraf är klart, att det är en stor skilnad imellan ständers magt och wälbehag; det senare bör ganska sällan, och icke annars än i någon besynnerlig händelse, äga rum, då nåd bewisas. Wi hafwa altid warit enige tillförene, låtom sådant jämwäl skie nu. Jag kan ej styrka därtill, att wi skulle gifwa oss blåtte, och påtaga oss syndaregistret allena, ridderskapet och adelen har ingen heder för oss, eller någon orsak, att giöra oss föreställning. De hafwa sielfwe först gifwit oss anledning till det, som skiedt är. Men jag kan icke eller medgifwa, att detta nog wigtige ärende skall så lösligen handteras. Låtom oss fördenskull skaffa oss behörige förteckningar, icke allenast sådane som jag redan föreslagit, utan ock på kongel. remisserne denne riksdag, samt de befordringsmål, som wid riks-

dagen år 1747 blifwit afgiorde, så lära wi sedan kunna, med så mycket bättre uplysning, utlåta oss och swara.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Om det wore afgjordt, att förewarande ärende skulle hwila till nästa plenidag, will jag icke nu utlåta mig, utan skrifteligen inkomma till berörde dag. Men som icke något wist härutinnan är fastställdt, måste jag med några ord säga min mening. Det är sant, att de företagne befordringsmål tyckes stridande emot lagen, och jag wille önska, att ständer alldrig befattat sig dermed. Men som det skjedt, och därmed kommit så långt, att en del äro redan expedierade, andre åter äro afgiorde, dels af trenne stånd, dels af twänne stånd, och angå åtskillige wälförtiente män, så skulle jag för min del hålla det för orätt, om¹⁷³² icke desse jämwäl blefwo afgiorde och expedierade, sedan de undergådt wederbörlig granskning.

Herr borgmästaren Unger: Till att undwika widlyftighet will jag allenast säga, att jag är aldeles ense med herr borgmästaren Renhorns yttrade tanckar, angående listornes nödwändighet, och det så mycket mera, som det är rent af omöjeligit att kunna ihogkomma alle de anmälte befordringsmål och deras omständigheter. För öfrigit hemställer jag, om icke då detta skiedt, nödigt wara will, att wisse deputerade utnämnas, som företaga och bereda saken, till ståndets närmare skiärskådande.

Herr borgmästaren Schultén: För min del är jag nögd, att saken må hwila till nästa plenidag, men de föreslagne listorne finner jag alldeles onödige, så mycket mera, som här är allenast frågan om wi skola gå in med ridderskapets och adelens yttrande, eller ock afgjöra de redan inkomne mål. Det förra lærer ingen wilja påstå, ty då medgifwer wi beskyllningens riktighet, och således bör det senare skie.

Herr assessoren Anthonsson: Hufwudqvaestionen är, om wi skola medgifwa ridderskapets och adelens yttrande, att de öfrige trenne stånden giordt orätt, i det de företagit befordringsmålen. Jag tror icke, att någon will påstå detta och således betaga vårt och de öfrige ståndens rätt och wärdighet. Men detta skulle likwäl hända, om wi wilja draga fram de föreslagne listor och granska sakerne efter dem. Skulle någon ändring behöfwes i ett eller annat mål, så kan den skie, när löparen kommer. Men ingen lista behöfwes

---

¹⁷³² Rättat efter konc.; i renskr. *och*.

därtill. För öfrigit är jag aldeles ense med det, som herr justitiaeborgmästaren nyss anfördt, hwilcket alt stödjer sig på billighet och rättwisa.

Herr justitiarien Faxell: Jag märker wäl, att åtskillige inclinera för borgmästaren Renhorns föreslagne listor. Men jag frucktar, att detta expedient torde förorsaka mera willerwalla än eljest, om wi förfara med saken efter förekommande omständigheter.

Herr borgmästaren Kock: Ridderskapets och adelens föreställning reducerar sig till twenne frågor, 1:mo om ständer äga magt, att företaga befordringsmål. 2:do om det, som giordt är, skall åter uprifwas. Den förra frågan lärer wi alle beswara med Ja, och i följe däraf beswaras jämwäl den senare, att det som afgjordt är, bör icke uprifwas. Wid så fatte omständigheter, bör detta ärende icke längre utdragas på tiden, och begär jag förden-skull votering, om saken skall företagas och afgjöras nästa plenidag.

Herr borgmästaren Sacklén: Ridderskapet och adelen sätter vår rätt i quaestion men wilja icke märka, att de därigenom äfwen beskylla sig sielfwe. Jag må ej tro, att de wilja wara wåre mästare, och ensamma utdela tjenester efter deras godtfinnande. Deras föreställning är snart beswarad, och detta bör skie, ju förr dess hållre. Hwarföre jag begär votering, om saken skall afgjöras wid nästa sammankomst.

Herr borgmästaren Brunsell: Här talas om listors infordrande ifrån secreta deputationen. Det är sant, wi hafwa hållit förteckning på de förekomne målen, men jag kan icke så stricte försäkra, att de äro aldeles pålitelige. Om de skola revideras och suppleras, måste wi ånyo gå igenom fiorton volumer, hwilcket dryge arbete wore så mycket mera onödigt, som jag aldeles icke kan finna, hwad listorne kunna gagna. Ridderskapet och adelen har icke nämt sådana mål, utan dem, som de öfrige ständen företagit, och behöfwes således härtill inge listor från secreta deputationen. Icke heller behöfwes någre andre, åtminstone har jag dem ej nödige, ehuru jag någon tid warit borta. Således tiena de ej till något annat, än tidsens utdrägt i fåfånga. Hwarföre ock som det är nödigt, att wi lemna swar, så lät de öfrige ledamöterna upläsa deras tanckar, som hafwa något skrifteligit att anmäla, på det man nästa plenidag ej må taga sig anledning att åter begära, det saken skall hwila.

Herr borgmästaren Fries: Ridderskapets och adelens föreställning innehåller twenne frågor, den förra om wi äga rättighet att afgjöra befordringsmål, den senare, om de som äro företagne skola nedläggas. Ståndets

rätt i första frågan är ostridig. Den senare frågan kan tola någon granskning, och i detta afseende äro listorne nödige.

Herr borgmästaren Schauv: Saken är icke widlyftig i anseende till skrif-sättet i det tillärnade swaret, utan i anseende till dess ämne, som är ganska ömt och wigtigt. Här är fråga om ständers rättighet. Jag will icke bortgifwa någon den minsta del däraf. Den bör oförkränkt bibehållas, men böra af lagarne påminna oss, hwaruti denna rättighet egenteligen består. Wi äro ingom ansvar skyldige, utan Gud allena, för honom skola wi på våre samweten swara för våre gjöromål. Lät oss fördenskull i möjligaste måtton granska förewarande ärende, härtill äro listorne nödige. Lät oss ock se efter, hwad rådet giordt, emellan riksdagarne; det torde ock wara mödan wärt. Hwad skadar det, om wi icke afgiöra saken nu eller nästa plenidag, utan framdeles? Jag, för min del, önskar att detta alldrig skiedde.

Herr borgmästaren Kiörning: Att undwika widlyftighet, will jag allenast anmäla, att jag är ense med herr borgmästaren Renhorns anförde tanckar i detta mål.

Herr assessoren Anthonsson begärdte votering om saken skulle afgiöras nästa plenidag, och yttrade sig vidare: Frågan är om trenne stånds beslut skall gälla. Jag tror ej, att någon wågar neka detta. Tidens utdrägt med vårt swar gifwer likasom bifall till ridderskapets och adelens föreställning. Skola wi då icke ju förr dess häldre swara och bibehålla ståndets wärdighet? Jag tror mig med så godt samwete, som någon annan, kunna begära detta, och derföre swara inför Gud, utan att behöfwä derom någon påmin-nelse af hwem det wara må.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag kan icke begifwa mig dertill, att saken skall absolute afgiöras nästa plenidag. Torde hända, att sådane omständigheter yppar sig, som fordra någon ytterligare öfwerläggning.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan icke begripa, hwaraf det kommer, att wisse ledamöter taga sig den friheten att under discoursen bruka in-simulationer emot andre. Jag har sagt, att wi inför Gud skola på våra samweten swara för våre gjöromål. Denna utlåtelse är ju så oskyldig, som oförnekelig. Jag har för öfrigit talt med all höflighet, och aldrig brukat någon förwitelse emot androm. Således bör jag niuta min oskuld till godo, och icke tåla någon förwitelse. Hwarföre jag ock beder, att ståndet täckes taga någon författning emot sådant oskick.

Herr assessoren Anthonsson: Om jag hade talt om någon wiss, och emot honom giordt någon förwitelse, borde jag bedja om förlåtelse. Men jag försäkrar, att sådant icke skjedt, utan har jag lika så oskyldigt yttrat mig, som någon annan. Och föröfrigit begär jag nu, som tillföre, votering, om icke saken skall afgöras nästa plenidag.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade förena sig, att förevarande ärende afgöras nästa plenidag, så framt listorne till den dagen blifwa färdige.

Herr assessoren Anthonsson: Jag kan alldeles icke bifalla detta hemställande. Jag behöfwer inge listor. Den som har dem nödige, kan förskaffa sig dem och nyttja dem det bästa han will. Men jag begär ren proposition, om saken skall afgöras nästa plenidag.

Härmed instämde herr justitiarien Faxell.

Änteligen förenade sig ståndet, att om följande proposition, utan att listorne skulle nämnas, hwilcke, den som behagade, kunde enskildt förskaffa sig.

Proposition: Behagar högtärade ståndet, att förevarande ärende skall företagas och afgöras nästa plenidag? Den som skrifwer Ja, will att detta ärende nästa plenidag företages och afgöras. den som skrifwer Neij, will att ärendets afgjörande uppskiutes till en annan gång, i händelse sådane skiäl förefalla, som därtill föranlåta.

Denna proposition upplästes och godkiändes. Voteringsedlarne insamlades och öppnades, hwaraf befants, att fyratijo fem röster utfallit för Ja, och trettijo en för Neij. Till följe hwaraf ärendet kommer att afgöras nästa plenidag.

Skilledes åt.

Åhr 1761 den 12 November

S.d. Uplästes andra hälften af justitiaedeputationens betänckande,¹⁷³³ angående rusthållarnes wid lifdragoneregementet påstådde årsättning, för hwad de lidit uti priset wid ett gewährscontract, som år 1752 af framledne generallieutenanten Mühl, i närwaro af rusthållarnes fullmäktige, öfwers-telieutenanten Krabbe och inspectoren Lexell, blifwit slutat, med directeu-ren Eurén och factoren Starbus.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla deputationens betänckande i detta mål.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocolli af den 15 Septembr. sidstledne,¹⁷³⁴ angående nu warande riddarhusfiscalen, Lars Svedenstiernas ansökning, om någon wedergällning, för dess, såsom constituerad actor, uti twisten imellan generallieutenanten Mühls sterbhus och lifdragonerust-hållarne hafde beswär. Hwilcken ansökning deputationen, till riksens ständers godtfinnande, öfwerlemnadt.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes ryttmästaren B. C. Sparres memorial¹⁷³⁵ och beswär däröfwer, att ehuruwäl han, redan år 1760 uti April månad, hos Kongl. Mai:st, gjordt ansökning om reparation för öfwergångit lidande genom flere yngre offi-cerares befordran till majorsbeställningar, och oaktadt han är den älste cav-allerieofficeraren med compagnie, och han jämwäl sedermera gjordt en lika ansökning, har han dock fått afslag. Anhållandes fördenskull, att desse hans beswär måge nu uptagas, och till den deputation wisas, hwaräst han sitt lidande får omständeligen å daga lägga.

Detta memorial hade de öfrige respective stånden remitteradt till secreta deputationen, hwarmed ock ståndet nu instämde.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 24 i sid-stledne månad,¹⁷³⁶ angående den emellan lieutenanten af lifgardet baron Flemming, och fändriken wid Wästgöthadahls regemente Sass, förefallne duell. Begärandes ridderskapet och adelen, tjenst- och wänligen, det beha-gade de öfrige stånden biträda dem i en underdånig föreskrift till Kongl.

---

¹⁷³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 31.

¹⁷³⁴ Ibid.

¹⁷³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 245.

¹⁷³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 21.

Mai:st, om förskoning från straff, för de uti detta brott mer eller mindre delacktige.

Uplästes häradshöfdingen Olof von Nacreijs memorial,¹⁷³⁷ rörande detta mål.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalken i sidsta sammanträde hade begärt, att detta ärende måtte afgöras.

Men ståndet pröfwade nödigt, att det skulle hwila, till närmare öfwerwägande.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 15 sidstledne Septembr.,¹⁷³⁸ angående underconducturen Feldts ansökning, om ärsättning för dess anwände kostnad och möda på dess resa med assessoren Wessman till Skåne och Blekingen, att aftaga de där befintelige märkwärdigheter och ålderdomsmärken.

Herr borgmästaren Saklen begärdte, att detta ärende måtte hwila. Hwar till ståndet lemnade dess bifall.

Och hemstälde herr borgmästaren härjämte, om icke rätt och billigt wore, det enär en ledamot begärdt att ett mål skall hwila, bör det ej nästa plenidag föredragas, innan den ledamot som begärt att det skulle hwila, wore tillstädes. Herr borgmästaren funne sig föränlåten till detta hemställande i anledning därpå, att han för ett par plenidagar sedan begärt, att fiskerideputationens betänckande, angående fiskeripremiernes distribuerande, måtte ligga på bordet. Men det samma hade icke dess mindre, nästa plenidag, blifwit bland de första målen företagit och afgjordt, innan herr borgmästaren hunnit infinna sig i ståndet och fått tillfälle, att afgifwa sine påminnelser. Begärandes, att nu få aflemna de samma, och att detta mål måtte tagas under ytterligare öfwerläggning.

Herr talman anmälte, att löparen ankommit samma dag, då detta mål afgjordes, och att det wore redan expedieradt, så att härwid nu mera icke wore något vidare att åtgöra.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade nu företaga ridderskapets och adelens extractum protocolli angående tienstsakerne,¹⁷³⁹ och öfwerlägga om det tillärnade swaret. De herrar ledamöter som hade författadt sine tanckar skrifteligen, kunde nu till en början upläsa dem.

---

¹⁷³⁷ Ibid.

¹⁷³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 76.

¹⁷³⁹ Se ovan not 1645.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: När saken sidst förehades, yttrade jag mine tanckar, att jag wäl icke ansåg de företagne många befordringsmålen såsom enige med lagen. Jag önskade ock då, äfwen som nu, att sådant aldrig warit skiedt. Men emedan ibland de återstående finnas många rätt wärdige och wälförtiente män som dels ärhållit trenne, dels twänne ständs bifall, så tyckte jag dem blifwa lidande, om sakerne nedlades. Och begärte jag fördenskull, att de måtte genomses och granskas.

Herr grosshandlaren Clason upläste dess dictamen till protocollet, ut in actis.¹⁷⁴⁰

Herr borgmästaren Cervin upläste jämwäl dess dictamen ad protocolum, hwilcket lydde, som följer:¹⁷⁴¹

Ifrån den stunden, tjenste- och befordringssaker hos wällofl. borgareståndet under påstående riksdag, började anmälas och föredragas, har jag flere gånger begiärtdt mitt yttrande och förbehåll till protocollet, att jag däruti icke såg mig kunna taga någon dehl, derföre att jag höll före, att sådant wore ej allena mot rikets lagar, utan ock kunde lända många medborgare till förtryck.

När wällofl. ståndet nu, i anledning af höglofl. ridderskapets och adelens communicerade protocolsutdrag, rörande detta ährende, ärnar låta detta mål komma under närmare öfwerwägande, kan jag icke undgå att ytterligare i ödmiukhet förklara mig, att enständigt förblifwa wid min förr yttrade mening, ock sådant i grund af så wäl regeringslagarne, som ock derföre:

I:mo att riksens höglofl. ständers secrete utskått, d. 28 Sept. 1756, uti detta ämne förklarar, att icke något kan wara mera wädeligit och mera upwäcka allmänhetens upmärksamhet, än om slike ährender skole dragas ifrån theas rätta ställe till riksens ständers afgjörande. Att riksens ständer hafwa lemnat utdelningen af tjenstebelöningar till Kongl. Mai:st, enligit regeringsformen, ock det icke utan mycken anledning och ordsak, så wida undersåtarnes och ett fritt folcks rätt derunder beror, samt wid sådan utdelning, herrar riksens råd äro bundne till answar; riksens ständer themot utan answar. Att regeringen kan hafwa tillförlätelig kundskap, om hwars och ens skickelighet och förtienst, riksens ständer themot den samma aldeles, eller till en stor del måste sakna. Att therigenom kunde på thet senare sättet den enas

---

¹⁷⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 246.

¹⁷⁴¹ Ibid., nr 247.

befordran blifwa den andras förtryck, och att secreta utskottet förden-skull, på den grund att grundlagarne må följas om riket skall upprätt-hållas, oenighet och twedrägt förqwäffas, och alla ärender med drift och ordning handteras, tillstyrkt, att alle tienstansökningar måge i un-derdånighet till Kongl. Mai:st öfwerlemnas, samt föreslagit dertill nödige författningar.

2:do att riksens högl. ständers stora deputation, d. 15 Nov. 1755, för-klarar att konungen icke skall pröfwa om den utnämndes befordran är någon till förfång, ty konungen kan icke dragas till ansvar, eller den li-dande emot honom föra någon talan. Att derigenom skulle svenska un-dersåtare betagas en del af deras rättigheter, hwarföre 40§ uti rege-ringsformen tillagt rådet detta pröfwande, samt att riksens ständer ock skulle, emot rätta meningen deraf, blandas uti lagskipningen. Derföre stora deputationen äntl. tillstyrkt, att däröfwer enig öfwerläggning måtte anställas, sådan, som af lagbundne ständer bör äskas, emedan skiljacktige tanckar uti sielfwa saken icke kunde hafwa rum, ty en-dera måste då nödwändigt wara emot lag och regeringsform.

Ock, 3:tio att riksens högl. ständer sielfwe hafwa sådant alt bifallit, och den 17 Decembr. 1756,¹⁷⁴² genom en lag, lika beständig och gäl-lande, med hwad riksdagsordningen uti andre mål innehåller, förkla-rar den sin tjenst förlustig och owärdig, som någon slik ansökning im-mediate hos riksens ständer frambringar, och den ledamot uti rådet som med sådant framkommer, säte och stämman den riksdagen förlus-tig.

För öfrigit, och som desse åberopade lagar och författningar såle-des icke äro häfne eller förändrade, jag och, för min del, ej finner mig äga minsta rätt och frihet, af min riksdagsmansfullmagt, deremot handla. Så i anseende dertill, och att höglöfl. ridderskapet och adelen, genom votering förnimmes hafwa beslutit, att låta sitt beslut i detta ärende genom trycket kunnigt göras, har jag till min säkerhet bordt låta detta mitt ödmiuka yttrande komma uti protocollet.

Herr borgmästaren Kock inlemnade äfwenledes sine skriftelige tankar till protocollet, hwilcke uplästes och lydde sålunda:¹⁷⁴³

---

¹⁷⁴² Tryckt förordning 17 december 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Thet Hädanefter inga ansökningar om befordring til Tienster och Characterer hos Rikens Ständer få göras.*

¹⁷⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 248.

Sedan riksens höglofl. ständer funnit för godt att så wäl wid denne, som alla riksdagar tillförene, mer och mindre befatta sig med tiensters förgifwande, så förekommer nu, i anledning af höglofl. ridderskapets och adelens protocollsutdrag af den 19 nästledne October, rörande de hos riksens ständer anmälte befodringsmål, i synnerhet 2:ne frågor.

1:mo om riksens ständer warit och äro berättigade, att inlåta sig uti tienstebefodringar?

Och 2:do om icke det wore mera skadeligit, än nyttigt, om riksens ständer skulle återkalla, hwad de i dy mål redan kunna hafwa tillgjordt?

Då nu den förra frågan skall beswaras, får man taga det för en gifwen sak, att högsta magten uti ett land ej kan wara mer, än på ett ställe, och att den, efter vårt wedertagne och beswurne regeringssätt, är förwarad hos riksens församlade ständer, hwilcke, ehuru the öfwerlemnad till den representerande makten, att, efter wisse faststälde grundlagar, bortgifwa wisse tienster, likwäl sielfwe wisligen förbehållit sig, uti ingressen af regeringsformen, att därwid förbättra hwad som, till befastande af ständers rätt-, fri- och säkerhet, kan pröfwat bidraga.

På en sådan grund, och i sådant afseende hafwa riksens ständer, hos hwilcka är Majestas realis, wid flere tillfällen, men i synnerhet wid sidsta riksdag funnit för gådt, att till någon del förändra lagen för Majestas representativa, i anseende till wisse tjensters förgifwande.

Äga nu riksens ständer en owedersäjjelig makt, att, efter tidernes skick och omständigheter, stadga lag, hwarefter så wäl konungen som rikets högre och lägre ämbetsmän sig kunna och böra rätta, wid tiensters bortgifwande, så kan then lagstiftande makten icke eller betagas, att sielf, när then så för gådt finner, genom tienstebefodringar ej mindre än på annat sätt belöna, upmuntra och jämwäl giöra grace åt medborgare, som dertill i någor måtto giordt sig wärdige.

Denna rättighet, som jämwäl stödjer sig på 20 § i riksdagsordningen och 5:te § i Swea konungaförsäkran, kan och bör således aldrig wara skild från högsta magten, hwilcken och fördenskull wid alla riksmöten then samma, utan någon den minsta usurpation, rättwisligen utöfwat.

Hwad åter den senare frågan widkommer, så medgier jag gärna, att riksens ständer i afgiorde saker, tå nya skiäl och omständigheter efteråt kunna företes, som icke woro bekante när samma mål afgiorde, klanderlöst kunna ändra theras förrut tagne beslut, om icke i alla mål, åtminstone i the, som genom votering ej blifwit stadfäste. Men om

och huruwida en sådan ändring är värdig för riksens ständer uti sådane mål, som, efter mogen öfwerläggning och noga öfwerwägande af alla skiäl mot och med i hwarje speciali casu, blifwit granskade och afgiorde, det hemställer jag wördsammast, till detta wällofl. ständets egit uplysta och mogna bepröfwande.

För min ringa del, torde jag likwäl få förklara, att som ingen ting synes kunna giöra vårt sälla och oskattbara regeringssätt mera wacklande, och medföra skadeligare följder för thet samma, än om thet, som af riksens magtägande ständer, med all den ömhet, all den laggranhet och all den rättwisa som någonsin varit möjlig, den ena dagen blifwit gillat och faststält, skulle den andra dagen till äfwentyrs, utom andra skiäl än dem ett blott wälbehag torde alstra af sig, blifwa återkallat, uphäfwit och till intet förwandlat; så will det ingalunda anstå mig, att på något sätt tillstyrka någon ändring uti det, som det högt:de ståndet, till så åtskillige värde medborgares wälförtjente befordran, hugnad och glädje, har behagat besluta. Utan är min ej mindre wälmente, än oförgripeliga tancka, att det närmast öfwerensstämmen med detta högtärade ständets jemna, kloka och ädle tänckesätt, att till alla delar oryggeligen fastställa, hwad som redan är afgjort, och på det sättet fortfara med de ännu oafgiorde tienstesakerne, att utan mannamohn, det warder bifallit, som, efter nogaste granskning pröfwats wara billigt, och det afslagit, som finnes wara obilligt, på det den ena medborgaren ej mindre än den andre, som sig anmält, måtte få hugna sig af en, emot dess förwärfwade skickelighet och trogna tjenster och förtienster, swarande befordran och belöning.

Uplästes ett af herr borgmästaren Unger inlemnadt memorial,¹⁷⁴⁴ rörande detta förewarande ärende. Tillstyrkandes herr borgmästaren, i anledning af anförde skjäl, att häldre för närwarande tid nedlägga den rättighet ständer äga, att med embetens och sysslors bortgifwande sig befatta, än gifwa alldraminsta anledning till klagan hos medborgare, samt missförstånd ständer imellan. Men skulle ståndet finna skiäligit, att tillåta en ock annan wälförtjent ämbetsman, att med någon förmån få afstå des innehafwande sysla, håller herr borgmästaren före, att sådant bäst och lämpeligast kunde skje, om en sådan får hos Kongl. Mai:st anmäla sig om afskjed med accord, och då den, som annars ägar rättighet, att uprätta förslag, kan gifwa den, som med honom i accord will ingå, det wittnesbörd, att han är

---

¹⁷⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 249.

skickelig och bepröfwad, så kunde, i fall han alljest är competent sökande, fullmagt för honom utfärdas. I sådan händelse tror likwäl herr borgmästaren, både angelägenheten och rättwisan fordra, att, till underslefs och missförstånds förekommande, riksens ständer måge utstaka, huru mycket tillträdaren bör till afträdaren ärlägga.

Herr rådman Hackman anmälte sig wara af enahanda tancka i detta ärende, med det, som herr borgmästaren Cervin, uti dess dictamen till protocollet anført, angående förewarande ärende.

Herr borgmästaren Malmstén inlemnade sitt dictamen ad protocollum, ut in actis.¹⁷⁴⁵

Herrar borgmästarne Kiörning och Ekman lofwade att skrifteligen afgifwa deras tankar öfwer detta ärende, nästa plenidag.

Herr talman: Det är nyttigt, att man i dag discourerar öfwer detta ärende, så kan man, nästa plenidag, med så mycket bättre uplysning afgjöra det samme, i enighet och förtroende, således, att ständers rätt bibehålles och oredan förekommas. Det är oförnekligt, att hwad trenne stånd enhälligt beslutit, bör gå i wärkställighet. Rubbas denne grund, kastas regeringssättet öfwer ända. Det är sant, att ständer icke alltid kunna hafwa sig alle de sökandes omständigheter bekandte. Det är således möjligit, att man kan fela, och att en mindre förtient kan, på det sättet, blifwa befordrad. Men jag wet icke, att något sådant hittills skiedt, och jag tror, att det återstående kan således afgjöras, att ingen skall hafwa skiälig orsak till missnöije. Ätminstone är det bekandt, och af de många beswärsmålen öfwer liden praejudice tydeligit, att regeringen och andre wederbörande, som likwäl böra kiänna de sökande, icke så snörrätt handterat tienstesakerne som wederbordt. Lät oss föröfrigit se till, huru både det ena och andre må kunna för framtiden afhjelpas.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har ansedt ridderskapets och adelens extractum protocollī, såsom det, hwilcket undergräfwet grundwalen af riksens ständers rätt och säkerhet i deras beslut, som altid stödia sig på pluralitéten. Jag wet wäl, att ständer äro lagbundne, men det är ock allmänt bekandt, att de äro magtägande, och att, för deras magt inge gräntsor få sättias af någon annan än dem sielfwe. Hwad trenne stånd besluta, bör stå fast, och bör det

---

¹⁷⁴⁵ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 250, men Malmstens diktamen ligger inte där.

fierde ståndet åtnöija sig dermed. Detta hade ridderskapet och adelen, så mycket mera i förewarande ärende bordt påminna sig, som de först sielfwe börjat med befodringsmålen. De hafwa ensidigt och således på ett, emot de öfrige ståndens rättighet, stridande sätt, återskaffat de från Pommern hemreste capita familiarum deras tjenster. De hafwa sedermera anmält hofmarskalken Bielke till befodran, och revisionssecreteraren Silfver-skiöld till accord med hofrättsrådet Beckfries. Hans Kongl. Mai:st och rådet hafwa remitteradt åtskillige befodringsmål till ständer, och ehuru Kongl. Mai:st lofwat, att sådant icke skulle skie, hafwa ridderskapet och adelen likwäl lemnat deras bifall därtill. Nu, sedan alt detta skiedt, komma de med föreställning till de öfrige stånden, och wilja föreskrifwa dem gräntsor i deras rätt och magt. Ständer hafwa wäl utlåtut sig, att icke wilja annars än wid wisse tillfällen, befatta sig med tiensters bortgifwande. Men sedan de sedt ämbetsmäns tilltagsenhet wid förslagers uprättande, hafwa ständer med fult skiäl trodt, det deras händer icke böra wara bundne. Det är sant, att saken är kinkug och ömtålig. Men jag tror likwäl, att den så kan handteras, att ingen oreda skall följa derpå. Föröfrigt bör jag anmäla, att orsaken hwarföre jag begärt att detta ärende måtte snart afgiöras, har warit denne, på det man måtte förebygga det ridderskapets och adelens extractum protocollij ej måtte få tid och rådrum, att upwäcka missförstånd ständer imellan, och oro bland allmänheten. Men derföre påstår jag icke, att saken just idag skall afgiöras. Dock förbehåller jag mig att det må skie nästa plenidag, utan att någre flere skrifteliga dictamina eller memorialer då få ingifwas. Om detta nekas mig, begär jag nu votering häröfwer.

Herr borgmästaren Hollstén: Jag har tagit mig den friheten att författa mina tanckar öfwer detta ärende i form af extractum protocollij, på det att swar må wara färdigt till justering, i fall det antages. I annor händelse, inlemmar jag det, såsom mitt votum.

Detta extractum protocollij uplästes,¹⁷⁴⁶ och beslöts att taga det samma under närmare öfwerwägande nästa plenidag.

Skildes åt.

---

¹⁷⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 204. Se bil. 8.

År 1761 den 16 November

S.d. Uplästes ett af extraordinarie cancellisten wid ståndets cancellie, Stare, inlemnadt memorial och ansökning,¹⁷⁴⁷ om ståndets föreskrift hos kongl. krigscollegium, till ärhållande af någon befordran därstädes.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ett af öfwersten, baron Gustaf Adolph Horn, inlemnadt memorial,¹⁷⁴⁸ hwaruti han wid handen gifwer, det han undfått ordres att infinna sig wid armeen i Pommern, och wore därtill så mycket mera beredwillig, som han, utan att wara commenderad, sig därtill i början af kriget anmält och sig wid arméen infunnit. Men som hos riksens ständer icke ännu wore afgjordt hwad rättighet hans undfångne öfwerstefullmagt bör äga till befordran, så anhåller han, att detta ärende må företagas och afgöras, och att honom må tillåtas att afbida riksens ständers yttrande däröfwer.

Detta memorial bifölls.

Uplästes Wadstena magistrats swar på borgarståndets skrifwelse, angående handelsmannen Janssons riksdagsarfwo.¹⁷⁴⁹

Ståndet fant nödigt att detta ärende måtte remitteras till herrar deputerades utlåtande.

Uplästes ett af notarien wid denne stadsens rådhus, Petter Leijel, inlemnadt memorial¹⁷⁵⁰ och beswär däröfwer, att han, genom det uti Kongl. Mai:sts rådkammaren, den 10 denne månad, tagne beslut, blifwit utestängd ifrån det förslag magistraten här i staden uprättat, till återbesättjande af det, efter framledne rådmannen Johan Israel Torpadius, ledige rådmansämbete, samt att assistenten Ahlgrén och notarien Printz nu komma att därpå upföras. Anhållandes Leijell, att riksens ständer täcktes detta mål uptaga och afgöra, samt imedlertid föranstalta om uppskof hos Hans Kongl. Mai:st med detta ärendets afslut, eller, i fall sysslan blefwe bortgifwen, tillägga honom en sådan uprättelse, att hans lidande därigenom uphöres.

Herr borgmästaren Finerus: Af detta memorial och de däruti andragne skiäl är nogsamtydeligt, att notarien Leijell blifwit, genom rådets åtgjörd,

---

¹⁷⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 251.

¹⁷⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 252.

¹⁷⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1361, fullmactsdeputerades betänkanden, nr 15, bilaga.

¹⁷⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 253.

försatt uti ett ganska drygt lidande, som måste blifwa ännu drygare, om hans beswär icke, wid denne riksdag, blifwa uptagne och afgjorde. Låtom oss fördenskull uptaga dem, och recommendera saken således hos de öfrige stånden, att ärendets afgjörande hos Hans Kongl. Maist. må inhiberas, till dess riksens ständer yttrat sig, eller i fall det ej kan skjje, att Leijel då får uprättelsefullmagt.

Herr borgmästaren Schauv: Jag föreställer mig, att wahlsättet här i staden lærer wara följande. De wäljande böra af de sökande, som under wahlet få komma, nämna fem på deras wahlsedlar. Af de fem som fått mästa rösterna, utväljer magistraten tre, som äro mäst förtiente, och upförer dem på förslag. Således hade magistraten ägt rättighet, att sätta assistenten Ahlgren på förslag, om han warit mäst förtient, och twärtom, att utesluta honom såsom mindre förtient än de, hwilcke blifwit upförde. Och som notarien Leijell, till följe af den åberopade § i stadens styrelse såwäl som i anseende till dess flere tiensteår än Ahlgren, är mera förtient, så är ock honom orätt skiedt, i det han från förslaget blifwit utestängd, och skulle hans lidande blifwa för stort, om han ej finge förr än nästkommande riksdag anföra beswär. Låtom oss fördenskull remittera ärendet till secreta deputationen, som må det samma genomse, och afgifwa dess betänckande däröfwer.

Herr grosshandlaren Clason: Den anstalt är härjämte nödig, om Leijell skall hjälpas, att sysslan ej bortgifwes innan riksens ständer hunnit yttra sig. Och hemställer jag fördenskull, om icke herr talman må anmodas, att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen laga så, att förslaget hos Hans Kongl. Mai:st må hwila.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla att extractum protocollii må afgå, med begäran att detta ärende remitteras till secreta deputationens skiärskådande.

Detta hemställande bifölls. Och lofwade herr talman att draga försorg, det sysslans bortgifwande skulle inhiberas.

Uplästes å nyo, det af herr borgmästaren Hollsten projecterade protocollsutdrag¹⁷⁵¹ och swar å ridderskapets och adelens föreställning, angående tienstesakerne.

---

¹⁷⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 204. Se bil. 8.

Herr borgmästaren Kiörning: Att undwika widlyftighet, will jag allenast anmäla, det jag är ense med det som herr borgmästaren Renhorn discoursive anfördt, äfwen så wäl som herr borgmästaren Cervin uti dess dictamen till protocollet så wälgrundat andragit. Lagarne böra bibehållas i sin helgd, och noga efterföljas, till dess ständer finna nödigt att ändra eller afskaffa dem. Skjer ej detta, upwäckes missnöije och wälförtiente blifwa lidande.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag har wäl tillforene yttrat mig, det min tancka är att ständer icke bordt uptaga de mångfaldige beforderingsmål, och att sådant endast tillhör Hans Kongl. Mai:st. Men som en stor hop redan äro afgjorde och expedierade, och det, som trenne stånd afgjordt, bör anses som ständers beslut, så finner jag rätt, att desse böra gälla. Hwad twänne stånd afgjordt kan ock uptagas. Att gå in uti de öfrige blefwe för widlyftigt, och kan jag för min del ej lemna bifall därtill.

Herr åldermannen Holtz: Hwad herr borgmästaren Hollstén anfördt uti dess projecterade extractum protocollis, är aldeles wälgrundat. Men hemställer, om icke något jämwäl borde nämnas om herrar riksens råds grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet.

Herr talman: Detta passar sig icke särdeles med förew[ar]ande ärende, och derfore hemställer jag, om icke det af herr borgmästaren Hollsten projecterade extractum protocollis må bifallas.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har tillforene giordt mitt förbehåll emot alle sådane tienstesakers företagande. Det samme gör jag ock, både för denna gång och för framtiden.

Herr borgmästaren Kiörning yttrade sig jämwäl med förbehåll emot alle sådane tienstesakers företagande.

Herr talman hemstaldte, om icke en deputation borde afgå och hos präste- och bondestånden notificera detta beslut, samt låta weta, att ståndet snart will afsända extractum protocollis däröfwer.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Unger, samt ellofwa herrar ledamöter afträdde i detta ärende.

Herr borgmästaren Kock: Jag håller före, att ståndets beslut hade bordt notificeras, med den tilläggnig, att ståndet beslutit att ej företaga och afgiöra någre flere tienstesaker, än de, som äro redan anmälte.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag finner icke rådeligit, att en sådan tilläggning skulle giöras, ty dermed skola wi binda oss händerne, så att wi ej kunde hielpa någon som hädanåt inkomme med ansökning, ehuru han wore, tör hända, bäst förtient.

Herr talman hemstälde om icke denne qvaestion borde hwila till en annan gång.

Detta bifölls.

Herr borgmästaren Sacklén: När secrete utskottets extractum protocolli,¹⁷⁵² angående någon gratification för underconducturen Feldt, som varit assessoren Wessman fölgaktig och afritat skånske ålderdomsminnesmärken förehades, war jag den, som begärte, att detta ärende skulle hwila. Jag har sedermera genomset dit mål, och som jag icke har något funnit att påminna, så har jag bordt hos ståndet sådant anmäla, på det saken må kunna afgiöras. Härhos bör jag påminna, att landt- och sjömiliteaeconomiedeputationens betänckande angående kammarskrifwaren Gahm, som jämwäl blifwit hwilande, är nästan af samma ämne, så att det nu tillika kunde afgiöras och bifallas.

Efter någon discours mot och med, fant ståndet godt, att desse ärender skulle hwila.

Herr borgmästaren Brunsell yttrade sig, i anledning af sidstnämde ärende: Med sådane wilckor, som deputationen föreslagit för Gahm, är jag sinnad att samla och låta aftrycka förordningar. Jag tror mig skola finna min utkomst därwid, änskiönt jag afsade mig min innehafwande syssla.

Herr assessoren Anthonsson: Jag bör hos högtärade ståndet gifwa wid handen, det jag af riksdagsfullmägtigen för Torshälla stad, herr rådmannen Östberg, blifwit anmodad att anmäla ett ärende, som berörde stad ganska nära rörer. Sammanhanget är följande: Konung Carl den nijonde och drottningen Hedvig Eleonora hafwa donerat staden Torshälla trenne hemman, Säby ett, och Söderby twänne, med wilckor, att staden skulle betala årligen wisse afgifter, som sluteligen blifwit uträknade till ett hundra aderton daler silfwermynt. Men landshöfdingen i orten har pålagt staden, att ifrån år 1730 betala denna afgift efter persedleräntan, så att åhrlige summan fått en anseenlig tillökning, som beräknad, ifrån berörde år till närwarande tid utgör 19 000 daler silf:rmt. Nu hotas staden med execution,

---

¹⁷⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 76.

hwilcken summa, om den skall uttagas, måste det fattiga folcket alldeles i grund ruineras. Men en annan swårighet har jämwäl yppat sig, som är denna, att håfrättsrådet Adlermarck, som har en skatterättighet, will emot denna utbyta twänne stadens donerade hemman, hwarom han fördenskull giordt ansökning hos kongl. kammarcollegium, som communiceradt ärendet med landshöfdingen, hwilcken däröfwer hördt kronofogden, och denne har styrkt till bytet och hemmanens abalienerande från staden, under hwilcken de likwäl legat, snart i 200 år. Som nu detta rörer en stads wälfågne privilegier, så giör jag mig försäkrad, att ståndet täcktes taga däruti en öm del, och söka att skydda staden wid dess rättigheter.

Uplästes drottning Hedvig Eleonorae donationsbref, angående berörde hemman.

Uplästes konung Carl den Nijondes donationsbref i samma mål.

Uplästes kronofogden Peter Biberbs bref och tillstyrkande hos landshöfdingen, om håfrättsrådet Adlermarks sökte byte.

Herr talman: Saken är kinkug och widlöftigare än att den här lärer kunna immediate afgöras. Således är nödigt, att den remitteras till herrar deputerades genoms[e]ende och yttrande, huru saken må kunna hielpas.

Herr borgmästaren Renhorn: Det första som blifwer nödigt är att executionen inhiberas, ty om den går för sig, är folcket ruineradt. Men frågan är, om det, som drottning Hedvig Eleonora donerat, kan anses för privilegium, äfwen så wäl som den donation, hwilcken konung Carl den Nijonde giordt. Det är bekandt, att drottningen innehade denne orten, Wästre och Östre Rekarne, samt Strömsholms lähn, såsom des lifgedinge. Hon kunde wäl efter behag skiänka något bort för sin tid. Men om hon ock kunnat abalienera det från kronan för framtiden, det twiflar jag.

Herr justitiarien Faxell: Donationens riktighet och ägandebestånd bör alldeles icke på något sätt ställas under fråga, ty eho som giordt donationen, antingen konung Carl den Nijonde, eller drottningen Hedvig Eleonora, så är likwäl att märka, det desse hemman icke äro sedermera indragne, eller reducerade, och bör staden fördenskull oförnekneligen behålla dem, enligt ständernes sednare undfångne resolutioner.

Herr assessoren Anthonsson: Hwad nyss anfördt är, uplyser stadens rätt till alla delar, och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle täckas draga försårg, att dem anstalt fogas, att executionen warder inhiberad,

samt att herr talman anmodades att tala härom med herr présidenten i kongl. kammarcollegio.

Herr talman: Det will jag gärna giöra. Men imedlertid lærer wara nödigt, att ärendet remitteras till deputerades utarbetande.

Detta bifölls.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputationen hade, enligt ståndets befallning, notificerat ståndets beslut, samt förestält angelägenheten både hos präste- och bondestånden att giöra ett med borgareståndet. Så mycket hade man wäl kunnat märka, att desse stånden ej warit nöjde med föreställningen, och hade prästeståndet begärt detta ståndets extractum protocollii så snart det sig giöra låter.

Uplästes tulldeputationens betänckande,¹⁷⁵³ angående Boråhsboernes ylle- och gröfre linnewahrors stämplande med lack, i stället för bly. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det måge Boråhsboerne wäl förskonas ifrån berörde blystämpling, och att wahorne i det stället, för mera wighets och skyndsamhets skull, få med lak på det sättet stämplas, att de handlande för än de till tullkammaren anlända, hafwa ige-
nom förr berörde wahror dragit träar, och därwid häftat linnelappar, hwarå tullsigillet lättare, än å wahran, kan fästas, med mera ut in actis.

Herr talman frågade om icke detta betänckande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ånyo secrete utskottets extractum protocollii,¹⁷⁵⁴ angående någon belöning för underconducturen Feldt, för det biträde han giordt assessoren Wessman, medelst ålderdomsminnesmärkens och andre belägenheters afritande.

Herr borgmästaren Renhorn: Den tiden jag war commissarius i riksens ständers contoïr, woro riksens ständer af helt annan tancka än nu, i anseende till wärket Svecia Antiqua et Hodierna. Man hölt då före wara bäst, att samla så mycket man kunde och sälja bort det, utan att täncka på något supplement. Jag tror och att detta wore rådeligast, ty de stuckne plåtar äro förnötte, och chartorne sådane att man föga kan se hwad de skola betyda. En del äro wäl retoucherade, men huru riktigt detta är träffadt skall jag ej säga, fast det kostar nog wackra penningar. Lät wara, att detta wärk skulle

---

¹⁷⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 5.

¹⁷⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 76.

någorlunda kunna completeraras, så twiflar jag dock, att Feldt kan göra så godt arbete att det kan tiena till supplement. Hwarföre skola då penningar i fåfången användas därtill, helst nu i en tid, då man ha så ondt efter dem? Och hwarföre skall man gripa an ständernes contoires medel, som äro anslagne till helt andre behof? Som Feldt är ung och oförfaren, så håller jag rådeligast att hafwa anstånd härmed.

Herr borgmästaren Brunssell: Det är bekant att assessoren Wessman är en man, som äger en ganska djup insigt i alle wettenskaper, åtminstone tror han så sielf. Han har, genom detta med Feldt slutne contract, welat bana vägen för honom, att han skulle få wacker summa penningar och med tiden blifwa en stor man. Mig förefaller det ganska betänckeligt att bewilja något. Denne är en oförfaren yngling, som ehuru god naturlig disposition han kan äga, likwäl omöijeligen kan åstadkomma ett fullkomligt arbete. Om denne får hwad föreslagit är, komma snart flere som upwisa så goda arbeten som han, och tör hända bättre. Och desse lära äfwen, som han, söka belöning. Hwar skola medel tagas därtill? Jag har ingen utwäg därtill, helst nu, då penningar bättre och till nödigare behof böra användas. Icke eller finner jag någon angelägenhet att skiänka bort penningar för ett ofullkomligt arbete.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: I detta secrete utskottets tillstyrkande förefalla twenne frågor, den förra om det arbete som han redan förfärdigat, och den senare om det som han hädanefter skall göra. Som han slutit contract med assessoren Wessman, så borde han ock fordra sin betalning af honom, men ej af riksens ständer. Dock, som secrete utskottet funnit hans redan färdiga arbete sådant, att secrete utskottet kunnat tillstyrka belöning därföre, så wore det för hårdt, om belöningen skulle alldeles afslås, och tycker jag, att man wäl kan gå in i den delen. Hwad det återstående beträffar, så må dermed hafwas anstånd.

Herr grosshandlaren Kantzou: Om Feldt icke får den föreslagne belöningen, så behåller han sine förfärdigade chartor, och ingen lærer kunna taga dem ifrån honom utan betalning.

Herr handelsmannen Bagge: Grefwe Dahlbergs wärk kåstar store penningar, och mycket arbete är därpå användt. Men oaktadt detta, äro likwäl chartorne ganska sällan lika det, som de skola representéra. Som nu detta kunnat hända en så stor mästare, så kan ej wäntas något särdeles af Feldt,

som är en yngling och oförfaren. Hwarföre jag ock håller före att det är nog, om han får ettusende daler silfwermynt.

Herr borgmästaren Renhorn: Min tancka är, att 500 daler silfwermynt äro nog tillräckelige för hans beswär och arbete.

Herr borgmästaren Unger: Secrete utskottet har, under sidstledne riksdag, funnit nödigt och angelägit att assessor Wessman skulle företaga en resa till Skåne och Blekingen och beskrifwa de ålderdomsmminnesmärken, med mera, som därstädes kunna finnas. I den för honom utfärdade expeditionen finnes, att han skulle hafwa en ritare med sig, som kunde biträda honom med ritningar. På denna grund har Wessman slutit contract med Feldt. Men den Wessman bewiliade summan, af tutusende daler silf:rmt, war aldeles otillräckelig till resekåstnaden för honom, och således fast mera till betalning för Feldt. Icke des mindre har Feldt aftagit 40 st:n minnesmärken och belägenheter, hwaraf 20 eller hälften redan äro färdige, och i ständernes contoir upwiste, som will betala den af secrete utskottet föreslagne belöningen. Meningén är ej, att desse stycken nu genast skola stickas i koppar; det kan skie framdeles, sedan konungens byggningsämbete öfwersedt och gillat dem. Feldt är wärkeligen skickelig och om han får nu 1 000:de daler silf:rmt, gör han de återstående stycken jämwäl färdige.

Herr grosshandlaren Clason: Feldt har slutit contract med Wessman, och således må han liqwidera det bästa han will med honom. Hwarföre skola ständer betala det, som blott härflyter af twenne private personers särskildte contract?

Herr borgmästaren Hanqvist: Det är oförnekeligit att Wessman skulle, efter secrete utskottets författning, hafwa en ritare med sig till biträde, hälst han sielf ei kan rita. Ändamålet af hans resa hade icke eller på annat sätt kunnat winnas. Men den utsatte summan, tutusende daler silf:rmt, war alldeles otillräckelig till resekostnaden. Och således så mycket mera till Feldts betalning, hwarföre billigheten fordrar att Feldt må särskilt belönas.

Herr borgmästaren Sacklén: När fästningsbyggnaderne, som likwäl äro ett så högstangelägit arbete, hafwa måst afstadna i brist af nödige medel, så kan man wäl hafwa anstånd med supplementet till grefwe Dahlbergs wärk, som på intet sätt kan ställas i comparaison med det förre.

Herr talman hemstälte, om icke detta ärende måtte hwila till dess löparen kommer, då man finge se, huru de öfrige ständer utlåt tit sig.

Herr borgmästaren Brunssell begärte proposition till afslag i detta ärende, och herr borgmästaren Sacklén instämde härmed.

Herr borgmästaren Schauv: Det är bekant att secrete utskottet har accorderat med assessoren Wessman, att han, emot tusende daler silf:rmts undfående, skulle företaga en resa till Skåne och Blekingen samt Köpenhamn, till att upsöka antiqviteter och låta afrita gamla minnesmärken och andre belägenheter, som kunna tiena till supplement i grefwe Dahlbergs wärk. Wessman, som ej kan rita, contraherade med Feldt om hans biträde, och denne geck in på god tro, men när det kom till betalningen war den bewiljade summan alldeles otillräckelig. Man lærer ock måst tillstå, att hon så war, ty de penningar Wessman undfick hade allenast hälften wärde emot den stipulerade summa, och resan kåstade mycket. Således tyckes billigheten fordra, att Feldt får hwad secrete utskottet föreslagit.

Herr talman: Detta är billigt; låtom oss icke alldeles uphäfwa ständers engagement, utan åtminstone nu bifalla den förra hälften af secrete utskottets tillstyrkande. Den senare hälften må hwila, till dess riket kan finna råd och utwäg därtill.

Men åtskillige herrar ledamöter begärte ren proposition till votering på secrete utskottets extractum protocolli i detta mål.

Änteligen efter flere gjorde propositioner förenade sig ståndet om följande: Behagar ståndet bifalla secrete utskottets extractum protocolli angående underconducteurens Feldts belöning? Den som skrifwer ja, bifaller att Feldt undfår ettusende daler silf:rmt, och att med det öfrige hafwes anstånd tills vidare, då riket kan finna råd därtill. Den som skrifwer nej, afslår alldeles secrete utskottets extractum protocolli.

Denna proposition uplästes trenne gånger och sluteligen godkiändes. Och sedan voteringssedlarne woro insamlade, öppnade och rösterne antecknade, befants att femtjoen röst utfallit för Ja, och aderton för Nej.

Tålf deputerade ankommo från bondeståndet, och gaf ordföranden, Sven Håkansson wid handen, att bondeståndet förehaft den frågan, huru länge ferierne borde påstå wid snart instundande juhlehögtid. Och som riksdagen redan påstådt öfwer ett år, så att hwar ock en nu mera längtade att få se sine anhörige och hemwister till godo, så på det de långwägende måge äga tid härtill och råderum, ty hade bondeståndet för dess del beslutit, att ferierne måge börjas den 7 instundande December, och ändas den 15 näst kommande Februarii, under hwilcken tid hwarken plena eller deputation-

erne måge sammanträda. Härhos begärte ordföranden å dess stånds wägnar, att kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående barnhusen och hospitalerne, måtte hwila; och att bondeståndets extractum protocoll, rörande beneficiehemman,¹⁷⁵⁵ måtte företagas och afgiöras.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen om bondeståndets beslut angående ferierne, och yttrade sig, det borgareståndet icke lærer underlåta att snart företaga och afgiöra detta ärende, samt lemna swar derå. Äfwen, som ståndet härjämte lærer söka att foga sig till bondeståndets begäran i de öfrige twenne omrörde målen.

Deputerade afträdde.

Herr talman: Som borgareståndets ledamöter till största delen hafwa samma skiäl för sig som bondeståndets deputerade nu nyss förrut anmält, ang:de ferierne wid instundande juhlehögtid, så hemställer jag om icke ståndet behagar bifalla bondeståndets yttrande i detta mål.

Ståndet lämnade dess bifall härtill.

Herr talman yttrade sig vidare: Sedan ståndet nu lemnat dess bifall till bondeståndets yttrande angående ferierne, så lærer wara nödigt, att detta ståndets beslut hos de öfrige stånden tillkiännagifwes, wid hwilcket tillfälle ståndets extractum protocoll och swar¹⁷⁵⁶ på ridderskapets och adelens föreställning, angående tienstesakerne, jämwäl må aflemnas hos präste- och bondestånden.

Denna föreställning bifölls, och herr borgmästaren Unger samt ellofwa deputerade afträdde i detta ärende.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁷⁵⁷ angående Enkiöpings stads ansökning, att till tegelsbrännande få nyttia gamla hus å denne skoglöse ort, på det inwånarne så medelst måge sättias i stånd att upbygga hus af sten, i stället för de hittils wanlige träbyggnader.

Herr talman: Detta är en besynnerlig ansökning, som icke lærer kunna bifallas. Ty om trähusen skola nederrifwas, att med weden deraf bränna tegel, måste tomterne länge stå öde, innan teglet kan warda tillwärdadt och nye hus i stället upbyggas. Wore det icke bättre och rimligare, att kjöpa

---

¹⁷⁵⁵ Daterat 9 april 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 21.

¹⁷⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 204. Se bil. 8.

¹⁷⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 39.

wed till detta behof, och det kan ej fela, att ju wed kan fås, om ej annars, dock sjöledes från de nästgräntsande socknar. Ho kan hindra jordägarne, som hafwa skogar, att sälja wed?

Herr rådmän Baeck: Här är ett förordnande, som ligger staden i vägen, att få bränna tegel med wed, hälst sådant förbiudes alle städer som ej hafwa nödig tillgång på skog som därtill kan användas. Men om Enkiöpings stad tillåtes att nyttia allenast litet wid tilltändande, och föröfrigt bränna tegel med torf, så har staden därpå¹⁷⁵⁸ tillgång.

Herr talman hemstälde, om icke denna herr rådmän Bäckes begäran wunne bifall, och att extractum protocolli därom måtte afgå, med föreställning att berörde förordnande uphäfves.

Ståndet biföll detta hemställande, och herr borgmästaren Sundblad åtog sig att upsättja extractum protocolli härom.

Herr handelsman Bagge: Det lærer ej gå an att förordnandet öfwer alt uphäfves. Städer finnas, som hafwa ganska ondt efter wed, hwarföre den ock är ganska dyr och måste ännu blifwa dyrare, om tegelbrännerier tillåtas. Men om där finnas torfmåssar, eller om städerna äro så belagne att de kunna anskaffa stenkohl, så böra de dermed tillwärka tegel.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af detta dato,¹⁷⁵⁹ angående ferierne wid instundande juhlehögtid, och war dess innehåll sådant, som bondeståndets deputation nyss förrut anfört och borgareståndet jämwäl bifallit.

Sex deputerade ankommo från prästeståndet, och anmälte ordföranden, superintendenten doctor Lütke man, det prästeståndet förehaft ridderskapets och adelens extractum protocolli, angående den imellan lieutenanten baron Fleming och fändricken Sass förelupne duell. Men prästeståndet hade icke kunnat willfara ridderskapets och adelens begäran om försökning i detta mål, utan beslutit, att den bör afgöras efter lag. Aflemnandes ordföranden extractum protocolli angående detta ärende, tillika med ett protocollsutdrag angående bibelöfwersättningen.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen och lofwade, att de anmälte ärender skola, så snart giörligit är, företagas och afslutas.

Deputerade afträdde.

---

¹⁷⁵⁸ därpå i prot.

¹⁷⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 65.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis,¹⁷⁶⁰ angående att cancellierådet och riddaren Ihre wid handen gifwit, det han nu mera, och sedan papperet blifwit med dryg afgift belagdt och wäxelcoursen stegrat alle tryckmaterialier, så wäl som alle andre wahrer, till dubbelt wärde, icke wore i stånd att låta, enligt dess lofwen sidsta riksdag och emot de då bevingade wilckor, genom trycket utfärda dess arbete, kalladt Glossarium Lingvae Svecanae, med mindre han finge behålla de 7 000 daler silf:rmt, som sidstledne riksdag till detta wärkets upläggande, förskottswis blifwit anordnade. Hemställandes secrete utskottet, om icke sådant måtte bifallas.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende må hwila, till närmare genomseende.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 9 i denne månad,¹⁷⁶¹ hwarmedelst prästeståndet förklarar des bifall till borgareståndets protokollsutdrag,¹⁷⁶² angående uphörandet af husbehofsbrännandet uti städerne Stockholm, Giötheborg och Carlsrona, samt förbud emot alt brännewins införande i berörde städer. Dock hade prästeståndet detta bifallit med det wilckor, att wederbörande societeter i berörde städer, som få frihet till brännewins brännande och försäljning, med nästkommande års början åtaga sig den afgift, som af bewillningsdeputationen kan blifwa projecterad, och af plenis fastställd.

Herr borgmästaren Pihlgardt: För min del finner jag mig föranlåten att förklara, det jag på intet sätt kan ingå uti det wilckor, som prästeståndet i detta ärende tillagt. Ty 1:mo är det en imposition som är något för stark, att wederbörande skola åtaga sig en afgift som torde blifwa alt för dryg, och hwars storlek är ännu obekandt hwarigenom de 2:do kunde försättjas uti ett alt för stort lidande. Hwarföre jag och häremot på det högsta protesterar.

Herr handelsman Bagge och herr ålderman Ström yttrade sig alldeles på lika sätt, som nyss anfördt är.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 12 i denne månad,¹⁷⁶³ angående den imellan lieutenanten baron Flemming och fändriken

---

¹⁷⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 77.

¹⁷⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 203, bilaga.

¹⁷⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 203. Se ovan vid not 1725.

¹⁷⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 21, bilaga.

Sass förelupne duell. Hemställandes prästeståndet, om icke justitiaedeputationen måtte updragas, att taga under öfwerwägande och yttrande, huru dylike bedröfwelige tillfällen i det möjligaste måge förekommas.

Detta ärende blef liggande på bordet, till närmare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att herr grefwen och landtmarskalken lofwat företaga det anmälda ärendet angående ferierne, så snart giörligit wara kan. Ett lika swar hade deputationen fått hos prästeståndet, och bondeståndet hade tackat för borgarståndets lemnade bifall till propositionen angående ferierne.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 19 November

S.d. Anmälte herr talman, att primarie kämnären Skenck hade inlemnadt en lika beswärsskrift,¹⁷⁶⁴ som notarien Leijell sidsta plenidag, däröfwer, att han blifwit, genom Kongl. Mai:sts resolution, ifrån ett rådmansförslag här i staden utesluten. Och som Skenck har för sig lika skiäl, som Leijell, hwars beswär ståndet uptagit och remitteradt till secreta deputationen, så hemstälde herr talman, om icke Skencks beswär måtte uti ett och samma extracto protocolli uptagas och till secreta deputationens skiärskådande hänwisas.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr assessoren Anthonsson: I anledning af ståndets befallning, har jag upsatt extractum protocolli angående öfwerstelieutenanten de Carnals befordran. Ståndet behagade resolvera, enär detta ärende förehades, att de Carnal skulle få den först ledig blifwande öfwerstelieutenantsbeställning. Men som jag sedermera af dess broder fått förnimma, skall öfwerstelieutenant de Carnal icke härmed wara hulpen, emedan det länge torde dragas ut på tiden, och hans fru och barn äro stadde i ett nog fattigt tillstånd, samt wistande på ett eländigt och illa bebygdt boställe. Hwarföre ock emedan jag fått weta, att majorssyslan och indelningen wid Södermanlands regemente är ledig, ty hemställer jag, om icke de Carnal må därtill nu förhielpas, då han sedan wid anmälan kunde huggas med öfwersteli-

---

¹⁷⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 253.

eutenantsindelning. På detta sättet har jag inrättat extractum protocolli, hwilcket jag nu will upläsa.

Detta extractum protocolli uplästes och bifölls, lydande sålunda:¹⁷⁶⁵

S.d. I anledning af secreta deputationens afgifne betänckande, angående öfwerstelieutenanten Carl Constantin de Carnals öfwerklagade praejudice, blef hos borgareståndet anmält, att theraf först skulle finnas, att öfwerstelieutenanten Carnal wid 1751 års riksdag niutit majorsfullmagt af den 10 October 1750, såsom uprättelse emot den praejudice han tå therigenom lidit, att friherre D'Albedyhle avancerat honom förbi. För det andra, att Carnal, wid 1756 års riksdag ännu stod ohulpen och att riksens ständer tå för rättwist aktadt, ytterligare lemna honom till Hans Kongl. Mai:st underdånig föreskrift att blifwa hulpen till majorssysla, tå han wore sökande, och det utan förslag, samt att han emedlertid skulle niuta af cronan differencen emellan capitaine- och majorslönen. För det tredje, att öfwerstelieutenant Carnal, wid början af nu påstående riksdag, ännu warit ohulpen och befunnen ibland thet antal, som wore klagande öfwer liden praejudice sedan 1756 års riksdag. Och som Carnal warit sielf wid arméen, oacktdadt han, både som caput familiae och för 2:ne regementer dessutom wald till riksdagsman, kunnat sig wid riksdagen inställa, så hade händt, att han stält sin ansökning något emot urskillningsdeputationens instruction, och där fått afslag, men på ett särskilt votum af riksens höglofl. ständer ärhållit remiss på dess klagoskrift till secreta deputationen. Skolandes af klagoskriften befinnas, att oacktdadt Carnal åtskillige gånger sökt majorsysla utom förslag, är han icke dess mindre blefwen förbigången af yngre majorer. Att Carnal likwäl, som ännu ägande capitainsindelning, blifwit d. 22 Octobr. 1759 benådad med öfwerstelieutenantsfullmagt i arméen, hwilcken sysla han ock sedermera skall förrättat men icke därtill blifwit befordrad, enär han trenne gånger sig därom anmält. Att öfwerstelieutenant Carnal skall befinnes i lidande, då secreta deputation, enligt rådsprotocollen, begärt weta, hwarföre Carnal af majoren grefwæ Douglas blifwit prejudicerad, och att derå det swar fölgt, att riksens ständer wäl recommenderat Carnal till majorssysla, då han skulle söka utom förslag. Men då Douglas blef major, skall han sökt förslag, och med Douglas therpå blifwit upförd. Att riksens ständers föreskrift för Carnal ej i synnerhet skulle utmärka

---

¹⁷⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 151.

något annat, än att han af yngre ej måtte blifwa prejudicerad, äfwen att Carnals föreskrift, som war af d. 5:te Junii 1756, skulle synas genom tjenstebetänckandet af den 20 därpåföljande October, wara uphäfwen, och ändteligen, att secreta deputationen funnit Carnal, genom grefwe Douglas prejudicerad. Att secreta deputationen tillstyrkt, det Carnal borde niuta majorssysla wid något ledigt infanterieregemente till sin uprättelse, emedan secreta deputationen ej kunde tillstyrka för honom att blifwa öfwerstelieutenant. Att af alt detta solklart skulle befinnas, det Carnal varit så utmärkt lidande, som han med utmärkt nit, tro och taperhet uti dess tjenst emot rikets fiender sig skickadt, och hwarom borgareståndets extractum protocollum af den 16 December, enligt det därwid fogade särskildte votum wittnar, att Carnal nu omsider, som en mycket skickelig officerare och wärdig undersåte, borde på en gång uprättas och sättas utur alt lidande.

Att sådant bäst kunde skje, om öfwerstelieutenant Carnal nu blefwe benådad med den ledige majorssyslan wid Södermanlands regemente, och derefter, wid dess anmälan, hugnad med öfwerstelieutenantsindelning.

Borgareståndet pröfwade, i anledning af detta, icke allenast rättwist för sin del sådant bifalla, utan ock på det wänligaste och ömaste hos de andre respective stånden recommendera, på det öfwerstelieutenant Carnal må röna någon wärkan af riksens ständers njutne föreskrifter till sin förmån och underhåll för dess fattige famille. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollum,¹⁷⁶⁶ angående öfwerstens och riddarens baron Wredes ingifne ansökning, om hans och de öfrige fortificationsofficerares tour i arméen.

Herr borgmästaren Lange: Riksen ständer hafwa wäl tillföre fastställt, att öfwersten baron Wrede skulle få, efter dess ägande tour, gå in i arméen. Men som han icke dess mindre wid flere tillfällen blifwit ifrån en sådan rättighet utesluten, så hemställer jag, om icke en så wälförtient officerare nu bör hielpas. Jag har i detta afseende upsatt mitt dictamen ad protocollum rörande detta ärende, hwilcket jag nu will upläsa.

Detta skiedde, och lydde berörde dictamen som följer:¹⁷⁶⁷

---

¹⁷⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 78.

¹⁷⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 254.

Sedan riksens höglofl. ständer funnit med billighet och rättwisa öfwerensstämmande, att Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrka, det öfwersten och riddaren af Kongl. Mai:sts Swärdsorden, friherre Fabian Casimir Wrede, må äga rättighet, att efter sin ägande tour återgå i arméen tillbaka ifrån fortificationsstaten, emedan han för sin förwärfwade skickelighet och erfarenhet, och derigenom wune förtroende, icke bör därutinnan blifwa lidande, har jag detta högtärade ståndets ytterligare öfwerwägande bort öfwerlämna, huruledes wälbemälte herr öfwerste derigenom, att hans befordran i arméen, sedan sidsta riksdag giordts twifwelacktig, och han, i anledning af 1756 års förordnande¹⁷⁶⁸ om förslagers uprättande till ledige tienster och deras besättjande, derifrån utesluten, wärkeligen blifwit lidande, samt således må niuta den uprättelse hwartill han efter lagarne är berättigad.

När man således i detta afseende lägger till grund, att 1756 års förordnande ej bordt relative till herr öfwersten baron Wrede så förtydas, som likwäl skiedt, utan han twärtom anses såsom competent sökande till de flere ledige regementen hwartill han i underdånighet sig anmält, och man tillika betraktar, att han wärkeligen varit sökande till någre ledige regementen, men blifwit, såsom incompetent, ifrån de uprättade förslagen utesluten, hwarföre han icke heller kunnat sig vidare till de sedermera ledige blefne regementen anmäla; så synes med billighet och rättwisa wara instämmande, att han nu anses berättigad, såsom wid alle desse regementen förbigången, i anledning af 1756 års förordnande, att ensam på förslag till det första regementet han söker, upföras. I anseende härtill, och som den märkelige omständighet härtill kommer, att herr öfwersten baron Wrede, icke sökt sig till fortificationen, utan af Kongl. Mai:st, uppå herr generallieutenanten Ehrensvärds requisition blifwit befalld, att ifrån franska arméen begifwa sig hit in i riket, till att biträda wälbemälte herr generallieutenant wid fästningsbyggnaden i Finland, då han till öfwerstelieutenant wid fortificationen förordnades, hwaraf händt, att han, som ständigt tient wid infanteriet, biwistat hela finska campagnen som stabsadjutant och i samma qvalitet varit hos herr general Zander wid expeditioner till Gefle, samt vidare i franskienst giordt campagnerne wid Renström-

---

¹⁷⁶⁸ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

en i Beyern, Böhmen och Flandren, och där varit i fem batailler och tre hufwudbelägringar, samt biwistat nu warande krig i Tyskland som volontaire wid österrikiske arméen, blifwit, utom sitt förwällande, utestängd ifrån den förmån hwartill han giordt sig wälförtient. Altså och på det yngre i touren och tiensteår ej måtte ytterligare kunna préjudicera honom, underställes hörsammast om icke herr öfwersten och riddaren baron Wrede, som nu är den älste i arméen utan regemente, må till det efter hans excellence herr riksrådet Hiärne ledige Nylands regemente, hwartill han hos Kongl. Mai:st sig anmält, ensam på förslag upföras, och Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att meddela honom nådig fullmagt på samma öfwerstebeställning.

Och ehuruwäl herr öfwerste baron Wrede, utan accordsummas ärläggande till en ren vacance, i händelse af bifall härutinnan, blifwer befordrad, så finner dock jag för min del billigt, att honom, såsom uprättelse för dess lidande, hälst sjutton yngre öfwerstar blifwit fram för honom till regementer befordrade, må frihet lemnas att genom accord afstå sin nu innehafwande öfwerstelieutenantssyssla wid fortification till den, som innom merbemälte stat därtill äger förtienst och skickelighet.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag har icke något särdeles att påminna emot öfwersten baron Wrede, han är en aldeles wälförtient officerare. Men jag tror dock, att här är en annan, som är äldre och ej mindre förtient, neml:n öfwersten baron Horn. Han har ock sökt många gånger men alltid blifwit förbigången, hwarföre jag hämställer, om icke detta ärende må hwila, till dess man kan få se, huruwida baron Horn kan hielpas.

Herr borgmästaren Lange: Det är sant, att öfwersten baron Horn är en wälförtient officerare, men jag måste likwäl påminna att han ej bör ställas i competence med öfwersten baron Wrede, som är äldre och redan af siutton yngre öfwerstar blifwit förbigången.

Herr talman hemstälde, om icke borgmästaren Langes upläste dictamen angående öfwersten baron Wrede finge bifall, dock att hwad slutet däruti, rörande frihet för honom, att få bordtaccordera sin innehafwande öfwerste-syssla wid fortificationen, måtte gå ut.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och kommer extractum protocolli att härom afgå.

Men herr borgmästaren Sacklén begärde, att uti expeditionen jämwäl måtte inflyta, det herr öfwersten baron Wrede finge bordtaccordera sin innehafwande öfwerstesysla.

Hwarmed och herr borgmästaren Lange instämde.

Dock ståndet förblef wid des nys fattade beslut.

Herr borgmästaren Unger anmälte, det riksdagsfullmägtigen för staden Schöfde, herr Hasselberg, beklagat sig däröfwer, det ehuru han påmint stadens magistrat om dess riksdagsarfwodes hitsändande, wore likwäl sådant icke skiedt. Anhållandes herr Hasselberg fördenskull, om ståndets biträde härutinnan.

Ståndet fant godt, att hänskiuta detta ärende till herrar deputerade.

Herr assessoren Anthonsson tillika med fem herrar ledamöter deputerades till de öfrige respective stånden med detta ståndets extractum protocoll, ¹⁷⁶⁹ angående öfwerstelieutenanten de Carnal.

Uplästes å nyo bewillningsdeputationens betänckande, ¹⁷⁷⁰ angående mantalspenningars ärläggande af wisse personer, såsom fabriqvesarbetare och sjöfålk.

Herr handelsman Tottie: Det är godt och wäl, att man tänckt därpå, att cronans inkomst må ökas. Men att fabriqvernes arbetare och sjöfolcket skola till den ändan emot förordningarne betungas med mantalspenningarnes ärläggande, däruti kan jag så mycket mindre finna mig, som jag anser deras befrielse derifrån såsom ett privilegium, hwarwid de, så wäl som andre, wid deras wälförwärfwade rättigheter böra bibehållas. Dock i händelse man äntel:n skulle pröfwa nödigt att fabriqvesarbetare och sjöfålcket böra betala något, må det häldre skie under namn af bewillning, då jämwäl adelens fålk böra ihogkommas.

Herr borgmästaren Schau: Det är bekandt, att i förstone betalas den så kallade qwarntullen öfwer hela riket. Men denne afgift är afskaffad allestädes, undantagande i städerne Stockholm, Götheborg och Carlsrona, hwaräst den ännu bibehålles. I det stället hafwa de öfrige åtagit sig att betala mantalspenningar för hwarje person från 15 åhr, till dess de blifwa så åldrige och årkeslöse, att de kunna därifrån befrias. Adelen har ock skaffat sitt folck fritt för denna afgift, så att mantalspenningarne till en stor del

---

¹⁷⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 151. Se ovan vid not 1765.

¹⁷⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 2.

förswunnit. Nu will man, att fabriqvesarbetare och sjöfolcket skola betala denne afgift, ehuru de, igenom privilegier och förordningar, böra därifrån vara frie. Och som det wore aldeles eftertänckeligt att rubba sådane faststälde friheter, men likwäl för nödigt torde anses, att detta folck wid närwarande omständigheter måge betala något, så är jag af samme tancka som herr Tottie nyss anfördt, att om något skall betalas, bör det skie under namn af bewilning; då ock adelens folck ej bör förgätas. Till hwilcket ändamåls ärhållande nödigt wara lærer, att detta ärende återwises till deputationen, som deducerar sammanhanget angående mantalspenningarne och projecterar en ny generelle bewillning, under annat namn.

Herr grosshandlaren Clason: Fabriqvesarbetarnes och sjöfolckets befrielse för mantalspenningar är befastad genom privilegier och förordningar, så att den ej annorlunda kan eller bör anses, än som ett borgareståndets privilegium. Hwilcket äfwen så wäl bör bibehållas, som ridderskapets och adelens ärhållne befrielse för deras folck, i anledning hwaraf de få ärsättning för qwarntullen. Men i händelse något skall ärläggas, må det skie på det föreslagne sättet under namn af bewillning, då adelens folck bör jämwäl betala, som andre.

Herr borgmästaren Sundblad: Att fabriqvesarbetare och sjöfolcket böra vara frie för mantalspenningarnes betalande, det är en så fastställd och nödig sak, att den ej tål någon rubbning. Afsigten med de förres befrielse har utan annat warit, att därmed locka in främmande arbetare, och med de sednare, att de ej måge rymma. 9 marker tyckas wäl ej wara något object. Men det namnet frihet gör ett stort intryck hos sådant folck, och om den oansedt allenast i det minsta rubbas, tror man sig wara högst lidande. Att hänwisa saken tillbaka till deputationen håller jag ej rådeligit, utan håller före wara bäst, att saken härstädes afgjöres och beslutet notificeres de öfrige stånden, genom extractum protocollii.

Herr borgmästaren Mollin: Min tanka är aldeles icke, att betaga eller rubba fabriqvesarbetarnes och sjöfolckets rättigheter. Men så mycket kan jag likwäl säga, att under namn af denna befrielse förelöpa åtskillige missbruk. Sedan en anmält sig wid sjömanshuset, har man all möda att få rätt på honom, och hwad fabriqvesarbetarne angår, är bekandt nog att ofta icke helften äro werkelige tienstgörande.

Herr borgmästaren Wallentein: Adelen skyddar sitt folck under namn af privilegier. Genom sådane privilegier äro ock fabriqvesarbetarne befriade,

hwarföre ock desse sednare böra wara frie, så länge adelens folck ej betalar något.

Herr borgmästaren Unger: Här äro redan åtskillige skiäl och omständigheter anförde, hwarföre fabriqvesarbetarne böra befrias ifrån mantalspenningars ärläggande. Jag will allenast lägga ett därtill, som lærer wara ganska betydande. Det är bekandt, att manufacturprivilegierna äro öfwer-satte på åtskillige främmande språk, och således utomlands kundgiorde, till att därmed inlocka främmande arbetare. Om häruti någon ändring göres, måste sådant upväcka mycken upmärksamhet hos utländingar, som sedan aldrig lära trygga sig wid så ostadige författningar.

Herr talman hemstälde, om icke extractum protocollii måtte afgå, med föreställning att fabriqvesarbetarnes och sjöfålkets befrielse för mantalspenningarnes betalande, är en res privilegii och att ståndet således ej kan, för flere orsaker, ingå uti dess ändring eller rubbande. Men håller likwäl före att saken må återwisas till deputationen som, emedan rikets behof sådant fordrar, må projectera under annan titul en bewillning, hwilcken, så wäl af fabriqvesarbetare och de öfrige i betänckandet nämde, som adelens folck, kommer att betalas.

Ståndet lämnade härtill dess bifall, och herr borgmästaren Sundblad anmodades att uprätta extractum protocollii härom.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag bör anmäla hos ståndet, att då saken angående salubränning för städerna Stockholm, Götheborg och Carlscona, samt de öfrige städernes bränning, war före hos bewillningsdeputationen, har deputationen begärt, det jag hos ståndet skulle besörja, det samtelige städernes fullmäktige måtte upgifwa ett wist qvantum spannemål, som de täncka använda till sahlubränning. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet nu behagar yttra sig häröfwer, på det jag må kunna lemna deputationen swar.

Herr borgmästaren Omnberg: Det lærer blifwa swårt för städerna att upgifwa något wist qvantum till sahlubränning, ty utom det att redan en myckenhet brännewin fins i alle städer, så kan det ej heller framdeles tryta, så länge husbehofsbränningen continuerar. Så att jag ej ser, huru städerna kunna påtaga sig något wist till salu, när få finnas, som wilja kjöpa.

Herr talman hemstälte, om icke all husbehofsbränning i städerna må uphöra.

Herr borgmästaren Schauv: Deputationens begäran tyckes äga någon billighet. Men hwad herr talman hemställdt lærer wara eftertänckeligit, ty så länge landtmannen får bränna till husbehof, lærer han ej underlåta att practisera in brännewin i städerne. Jag är fördenskull af den tancka, att wi antingen måge correspondera med våre committenter, eller ock nu straxt upgifwa något wist quantum för hwarje stad till salubränning, dock med betingande att husbehofsbränningen i städerne, utom Stockholm, Gjötheborg och Carlscona, bibehålles. Härigenom winnes twenne fördelar. 1:mo att landtmannen ej kan inpractisera så mycket brännewin, som eljest skulle skie, och 2:do att bränwinsbrännaren ej kan stegra prisen på dess tillwärkning än hwad skiäligit är. Hwaremot, och i fall denna författning ej widtages, lærer brännewinet snart blifwa så dyrt, att jag och andre som ej bränna men likwäl nyttia wahran, måste blifwa lagbrytare och skaffa mig henne som jag kan. Men om all husbehofsbränning, så på landet som i ständerne, uphörde, blefwe saken annan, och då tror jag, att cronan skulle få en inkomst af 20 tunnor guld, eller mera.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag finner ingen orsak för oss, att härom correspondera med våre hemmawarande committenter. Detta är ju en bewillning som bör inrättas efter rikets behof, och därtill äro wi fullmyndige utan att behöfwa förfråga oss.

Herr borgmästaren Finerus hölt före wara bäst att man förblefwe wid den författning, som år 1746 giordes, angående brännewinsbrännandet.¹⁷⁷¹ Dock likwäl med den tillägning, att hwar hushållare må äga frihet att bränna en half eller hel tunna spannemål till husbehof, emot samma afgift som sahlubrännaren, samt att den må ärhålla frihet till sahlubränning, som biuder mäst och åtager sig största tunnetalet.

Herr borgmästaren Johan Boberg war häremot af den tanckan, det rådeligast wore att antaga allenast husbehofsbränningen, så i städerne som på landet, ty härigenom wunnes den förmån, att prisen på wahran ej kunde så stegas att det lönte mödan att införa brännewin från landet.

Herr borgmästaren Hanqvist: För min del finner jag ej annat, än att det wore största nyttan för riket om alt brännewinsbrännande uphörde så i stä-

---

¹⁷⁷¹ Se tryckt förordning 10 december 1747: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Huru Hädan efter kommer at förfaras med Brännewins brännande och säljande så å Landet som i Städerna, samt then Consumtions Accis-afgift, som therföre kommer at erläggas.*

derne som på landet. Ty då kunde spannemålen hållas i någorlunda skiäligit pris, och den fattige behöfde då ej sucka öfwer dyrhet på bröd. Men som man wid närwarande omständigheter ej får wänta att sådant kan skje, så bör wäl någon författning tagas. Om wi efterse hwad förrut i dylike händelser förefallit, lära wi få någon uplysning. År 1740 antogs sahlubränningen emot wisse wilckor,¹⁷⁷² dock denna författning war ej behagelig och ändrades fördenskull år 1747,¹⁷⁷³ då lades grunden till taxering. Om nu sahl-, tillika med husbehofsbränningen skall antagas eller allenast endera, är en sak, som ståndet kan afgjöra utan att man behöfwer correspondera med hemmawarande committenter.

Herr rådman Hyllpherts: Jag håller för ganska betänckeligit, att correspondera med hemmawarande committenter angående detta ärende. Det är bekandt, att brännewinsbrännandet redan gådt för långt, och det är säkert, att om wi correspondera med wåre committenter, bränna de up alt det, som möjijeligit kan anskaffas. Låtom oss fördenskull nu, som år 1747, bibehålla husbehofsbränningen och tillika antaga wisse salubrännare. Dock att ingen krögare må härtill utnämnas.

Herr borgmästaren Cervin: Under deputationens begäran att städerne skola påtaga sig ett wist qvantum spannemål till förbrännande, ligger ett grep fördolt, som kunde gjöra oss skada om wi gå in däruti. De wilja hafwa en wiss och stadgad inkomst af städerne, och tillika draga brännewinsbrännandet därifrån ut på landet, då de sedan få godt tillfälle att practisera in brännewin därifrån till städerne, ehuru de på ett helt hemman ej betala mera, än 10 d:r och så widare i proportion, hwarjämte krögarne skola taxeras. Låtom oss fördenskull, till att undwika detta, åtaga oss en wiss afgift, till exempel 6 marker silf:rmt för hwarje tunna till husbehof, men icke något wist qvantum spannemål, så äro wi i stånd att föreböija inpracticeringen, samt slippa att bränna up mera spannemål än wi sielfwe wilje och finna nödigt.

---

¹⁷⁷² Se *Sweriges rikets ständers beslut, giordt, samtyckt och förafskiedat på then allmänna riks-dagen som slöts i Stockholm then 22. augusti 1741*, § 5.

¹⁷⁷³ Tryckt förordning 10 december 1747: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Huru Hädan efter kommer at förfaras med Brännewins brännande och säljande så å Landet som i Städerne, samt then Consumtions Accis-afgift, som therföre kommer at erläggas*.

Herr handelsman Bagge: Jag håller före, att 6 marker silf:rmt för hwarje tunna spannemål som till brännewinsbrännande användas, är för litet, och att de öfrige stånden ej lära nöija sig dermed. Wore det icke bättre, att nu genast åtaga sig något mera, så torde wi slippa alt vidare bryderi.

Herr talman: Om städerne åtaga sig litet eller mycket, lära dock de öfrige stånden efter wanligheten biuda till, att förmå oss till något mera. Således är bäst, att nu i början taga medelmåttigt till; om ståndet finner nödigt och nyttigt kan afgiften förökas, när betänckandet kommer in från deputationen.

Åtskillige ståndets herrar ledamöter instämde härmed, men någre woro af annan tancka.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag har låfwat gifwa deputationen swar, i hwad slut ståndet stadnat öfwer dess begäran; och således beder jag, att ståndet wille yttra sig i något wist. För min del kan jag ej annat finna, än att herr borgmästaren Cervins förslag är det bästa, och hemställer jag fördenskull, om det icke må antagas.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo med berättelse, att de öfrige respective stånden låfwat, så snart giörligt är, företaga och afgjöra det anmälte ärendet.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående öfwersten baron Wredes befordran och lydde, som följer:¹⁷⁷⁴

S.d. Sedan riksens höglöfl. ständer funnit, med billighet och rättwisa öfwerensstämmande, att Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrka, det öfwersten och riddaren af kongl. Swärdsorden, friherre Fabian Casimir Wrede, må äga rättighet, att efter sin ägande tour återgå in i arméen tillbaka från fortificationsstaten, emedan han för sin förwärfwade skickelighet och erfarenhet, samt därigenom wunne förtroende, icke bör därigenom blifwa lidande, han hos borgareståndet uti ytterligare öfwerwägande kommit, huruledes öfwersten friherre Wrede derigenom att hans befordran i arméen sedan sista riksdag, giordts twifwelaktig och han, i anledning af 1756 års förordnande¹⁷⁷⁵ om förslagers

---

¹⁷⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 205.

¹⁷⁷⁵ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster*

uprättande till ledige tiensters och theras besättiande, derifrån utesluten, wärkeligen blifwit lidande, så war ståndet betänckt på utwäg, huru wälbemälte öfwerste, som jämwäl wid denne riksdag sig i detta ämne beswärat, må niuta den uprättelse hwartill han efter lagarne är berättigad.

När ståndet således i detta afseende lägger till grund, att 1756 års förordnande om förslagers uprättande till ledige tienster ej bort, relative till öfwersten friherre Wrede, så förtydas som likwäl skiedt, utan han twärtom anses såsom competent sökande till de flere ledige regementen, hwartill han i underdånighet sig anmält. Och man tillika betracktar, att han wärkeligen varit sökande till någre ledige regementen, men blifwit, såsom incompetent, ifrån de uprättade förslagen utesluten, hwarföre han icke heller kunnat sig vidare, till de sedermera ledige blefne regementen, anmäla; så kunde ståndet ej annat än anse honom berättigad, att såsom wid alle desse regementen förbi-gången, i anledning af ofwan nämde 1756 år[s] förordnande, ensam på förslag till det första regemente han söker, upföras.

I anseende härtill, och som den märkeliga omständighet härtill kommer, att öfwersten friherre Wrede icke sökt sig till fortification, utan af Kongl. Mai:st, uppå generallieutenanten Ehrensvärds requisition blifwit befalt, att ifrån franska arméen begifwa sig hit in i riket till att biträda wälbemälte generallieutenant, wid fästningsbyggnaden i Finland, då han till öfwerstelieutenant wid fortificationen förordnades, hwaraf händt, att han, som ständigt tjent wid infanteriet, bewistat hela finska campagnen som stabsadjutant, och i samma qvalité varit hos general Zander wid expedition till Gefle, samt vidare i fransk ti-enst giordt campagnerne wid Rehnströmen, i Beyern, Böhmen och Flandren, och der varit i 5 batailler och 3 hufwudbelägringar, samt biwistat nu warande krig i Tyskland som volontaire wid österrikiske armeen, blifwit utom sitt eget förwällande utestängd ifrån den förmån, hwartill han gjort sig wäl förtjent. Altså och på det yngre i tour och tiensteår ej måtte ytterligare kunna prejudicera honom, fant ståndet för sin del rättwist, det må öfwersten och riddaren friherre Wrede, som nu är den älste i arméen utan regemente, må till det efter hans excellence, herr riksrådet Hiärne, ledige Nylands infanterieregemente, hwartill hos Hans Kongl. Mai:st han sig anmält, ensam på för-

---

och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.

slag upföras, och Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas att meddela honom nådig fullmakt på samma öfwerstebeställning. Hvilcket med de öfrige respective stånden, till benägit bifall, hörsamt, tjenst- och vänligen communiceres.

Föredrogs å nyo bewillningsdeputationens betänckande,¹⁷⁷⁶ angående befrielse från afgiftens ärläggande för det tillåte brännwinsbrännande innewarande åhr.

Och resolverades att detta betänckande bifalles på sätt, som ståndets extractum protocoll¹⁷⁷⁷ angående detta mål, utwisar.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll af den 27 Augusti sidstedne,¹⁷⁷⁸ angående wiss rang och tour för den, wid kongl. academiens i Upsala, i stället för juris practici professoren antagne academiens ombudsman. Hemställandes secrete utskottet, om icke denna ombudsmannen må ärhålla lika rang och tour, som academiens secreterare åtniuter.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes E. D. Sparskiölds memorial och ansökning,¹⁷⁷⁹ om en tillökning af 400 daler silf:mt för Margaretha Sparskiöld, änka efter capitainen Aron Utter, hwilcken, wid attacken af Anclam år 1760 sitt lif upofrat.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta mål skulle hwila till närmare öfwerwägande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁷⁸⁰ angående de beswär, hwilcka notarierne i kongl. kammarcollegio, landssecreteraren Carl Ehrenhoff, och Carl Eklund deröfwer anfördt, att de, wid förslagens uprättande till det år 1755 i bemälte collegio ledige advocatfiscalsämbete, blifwit förbigångne.

Detta betänckande hade ridderskapet och adelen bifallit simpliciter, men prästeståndet på det sätt att notarien Ehrenhoff förordnas till assessor i kongl. kammarrevisionen, med tillägning att han behåller den lön, för

---

¹⁷⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 3.

¹⁷⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 203. Se ovan vid not 1725.

¹⁷⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 79.

¹⁷⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 255.

¹⁷⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr

hwilcken han nu gör tjenst, till dess assessorslön kan blifwa ledig, sedan de förrut warande assessorer kommit till åtniutande af full assessorslön.

Ståndet pröfwade skiäligit att bifalla prästeståndets yttrande öfwer detta mål.

Herr borgmästaren Wiggman: Jag har icke något att påminna emot landssecreteraren Ehrenhoff, och således instämmer jag gärna med ståndets nyss fattade beslut. Men jag får likwäl låf att anmäla, det secreteraren wid kongl. kammarrevisionen Lars Beckstadius tyckes härigenom blifwa lidande. Han har tient alt sedan år 1726 med mycken flit och skickelighet, så innom wärket som wid andre extraordinarie förrättningar, intill dess han år 1757 änteligen blef secreterare. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet skulle täckas hafwa ömhet för honom, och täncka på hans befordran.

Uplästes ett transumt af kongl. kammarrevisionens förslag till secreterare därstädes d. 13 Majj 1757, af innehåll, som nyss anfördt är.

Herr borgmästaren Renhorn: Prästeståndets resolution i detta mål är aldeles rättwis, ty riksens ständer hafwa, redan år 1747 anmält Ehrenhoff till befordran men har icke fått njuta denna anmälan till godo. Detta är således billigt att det skier nu. Men därföre skall det icke wara mig emot, om Beckstadius jämwäl kan befordras, han är skickelig och wärdig. Lät honom undfå assessorscaractère, dock likwäl icke att därmed prejudicera Ehrenhoff.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes tulldeputationens betänckande,¹⁷⁸¹ angående confiscationsmå- lens skyndesammare afgjörande uti kongl. commercecollegio. Föreslåendes deputationen, att till detta ändamålets winnande berörde collegium således må förstärkas, att twänne divisioner där ständigt underhålles, och utnämner deputationen till denna förstärkning, såsom assessorer, advocatfiscalen hos generaltullarrendesocietetens herrar fullmäktige Anders Bäck, och secreteraren därstädes Axell Kellman, samt till actor, notarien hos samma herrar fullmäktige Eric Reimertz.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis och tillstyrkande,¹⁷⁸² på det kongl. commercecollegium må ständigt kunna arbeta på twänne division-

---

¹⁷⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 6.

¹⁷⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 66.

er, det måge notarierne Johan Fridrich Broman och Lars Rosenborg samt fiscalen Fredrich Ternell förordnas till extraordinarie commissarier i berörde collegio, dock med deras nu innehafwande löner.

Ståndet fant nödigt, att desse ärender skulle hwila.

Uplästes ett af för detta ordinarie cancellisten wid ståndets cancellie, nu mera auditeuren wid norre skånske cavallerieregementet, Gustaf Cervin, inlemnad memorial,¹⁷⁸³ med anhållan att under dess härwaro än vidare få biwista ståndets öfwerläggningar in pleno uti de förekommande mål, samt att ärhålla recommendation och afskied.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagar bifalla detta memorial.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf ordföranden, biskoppen doctor Benzelstierna wid handen, att prästeståndet förehaft den af bondeståndet gjorda propositionen om feriernes början den 7 instundande December, och continuation till den 15 nästkommande Januarii. Och hade prästeståndet, i anseende till dess långwälgande ledamöter som ärna resa hem, funnit tiden nog kort och fördenskull pröfwat nödigt, att ferierne något prolongeras, i från d. 7 December till Februarii månads slut, så att riksens ständer måge sammanträda in plenis d. 1 nästkommande Martii. Härhos och som flere angelägne och till en del rikswårdande mål ligga oafgiorde, ty hade prästeståndet pröfwat nödigt att hemställa, om icke riksens ständer till deras afgiorande måge trenne dagar i hwarje wecka sammanträda in plenis, till den 7 instundande Decembris. Om secrete utskottets gjöromål under ferierne, wille prästeståndet framdeles yttra sig.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser och låfwade, att ärenderne skulle snart företagas och avslutas, samt swar däröfwer lemnas.

Deputerade afträdde.

Herr talman frågade, om ståndet behagar bifalla prästeståndets yttrande angående feriernes prolongerande ifrån den 7 Decembr. till ock med den sidsta Februarii nästkommande.

Och ståndet lemnade sitt bifall härtill.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan lätt föreställa mig huru swårt det lärer blifwa, att få hästar på gästgifwaregårdarne, när riksens ständers ledamöter nu skola resa hem. Och är fördenskull nödigt att hos Hans Kongl.

---

¹⁷⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 256.

Mai:st anhållas må, om nådig befallning till landshöfdingarne, att draga försorg om dubbel skiuts upbådande.

Ståndet förenade sig härmed, och anmodades herr talman att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen draga försorg, det en sådan expedition må till Kongl. Mai:st afgå.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, kammarherren baron Reuterholm, det ridderskapet och adelen förehafte det anmänte ärendet, angående ferierne. Och ehuru detta mål icke ännu blifwit afgjordt, hade dock ridderskapet och adelen fått anledning att för deras del fastställa, det trenne plenidagar i hwarje wecka måge hållas, intill dess ferierne taga deras början.

Herr talman lät förstå, att ståndet bifallit prästståndets yttrande angående ferierne, men icke ännu afgjordt propositionen angående trenne plenidagar i weckan till den nämde tiden, dock lærer ståndet jämwäl snart utlåta sig däröfwer.

Deputerade afträdde.

Och ståndet skilldes åt.

Åhr 1761 den 21 November

S.d. Herr borgmästaren Omnberg begärte tillstånd att för enskildte angelägenheter på någon tid få resa hem, hwilcket bewiljades.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocolli af den 18 i denne månad,¹⁷⁸⁴ hwaruti wid handen gifwes, att håfrättsråderne baron Carl Ridderstolpe och Christopher Rappe yttrat deras åstundan att få niuta någon ledighet som kunde återställa deras förswagade hälsa, särdeles att wårhtiden få äga frihet till brunsdrickande och annan förfriskning. Och som deputationen, wid håfrätternes riksdagsrelationers genomläsande inhämtat, det berörde håfrättsråder, hwar för sig med all flit och sorgfällighet fullgjordt deras ämbetskyldigheter, och de jämwäl nu försäkrat, att ej något af det enskilte arbete som dem kan uti hofrätterne tillkomma, skall försummas, eller någon rättsökande genom deras frånwaro uppehåll lida, i händelse den åstundade ledigheten bewiljas, ty tillstyrker deputationen, att

---

¹⁷⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 32.

bemälte håfrättsråder må förunnas, att alle åhr uti Majj och Junii månader wara tienstfrije, när de sådant nödigt finna och hos håfrätten anmäla.

Herr talman hemställdte, om icke ståndet behagade bifalla detta justitiaedeputationens tillstyrkande.

Och ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr talman påminte, att ståndet sidsta plenidag hade bifallit prästeståndets föreställning angående feriernes förlängande, ifrån den 7 nästkommande December, till den 1 Martii därpå följande. Föreställandes herr talman, att nödigt wore, det detta beslut måtte gifwas tillkiänna hos bondeståndet.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Och borgmästaren Sacklén samt en annan ledamot afgingo i detta ärende.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli,¹⁷⁸⁵ angående landttullens betalande för inrikes tillwärdadt toppsåker och tobak.

Herr borgmästaren Lange: Som detta ärende redan hos ståndet genom votering är afgjordt, och det fölgakteligen ej får uprifwas, så lærer all discours wara onödig.

Herr rådman Hylphers: Det är wäl sant, att detta ärende är genom votering afgjordt. Men detta lærer icke kunna hindra ståndet att taga det under vidare öfwerwägande, i anseende till de omständigheter som i detta extracto protocolli äro anförde, hwilcke, som jag tror, icke woro alle bekante, när saken afgjordes.

Herr rådman Stenhagen: Detta ärende är ett af ståndet anført allmänt beswär, och som nye skiäl nu yppat sig, så begär jag att det må hwila till närmare genomseende.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag kan icke ingå uti någon ändring i det, som en gång genom votering afgjordt är, ty sådant blefwe ett farligt préjudicat som skulle sättia alle ståndets beslut i osäkerhet. Den inwändning kan ej här något gälla, att ärendet blifwit i början af riksdagen antagit såsom ett allmänt beswär. Man wet ju, huru med sådane beswär bör förfaras; de antages af stånden och upgifwas till urskillningen, samt remitteras till wederbörande deputationer som taga dem under behörigt öfwer-

---

¹⁷⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 34, bilaga.

wägande, och utlåta sig däröfwer efter omständigheterna med eller emot, som i detta mål skiedt är, och hwarföre ståndet jämwäl har voterat.

Herr assessoren Anthonsson: Hwad redan ordenteligen är afgjordt bör icke uprifwas utan äga bestånd, så framt icke ståndet enhälligen begifwer sig ifrån sitt beslut. Man föregifwer, att nya skiäl yppat sig i detta mål. Jag finner icke något enda sådant. Twiflar och, att någon kan upwisa det som kan kallas nytt, och icke förrut warit bekandt då saken afgjordes. Men om någon tilltror sig, att kunna wisa något nytt skiäl, så må han nu gjöra det, eller och rent ut bekänna, att sådant icke finnes, samt i följe deraf icke biuda till att uprifwa en afgjord sak.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad som en gång är afgjordt bör därwid förblifwa, och bör ei dragas under vidare ventilation så länge icke något annat stånd inkommit med nye skiäl. Det är sant, att då saken afgjordes, war jag af annan tancka än den, hwaruti pluralitéten sluteligen stadnade. Jag har ock anfört sådane skiäl, som jag trodt och tror bordt wara gällande. Men sedan ståndet afgjordt saken, är ståndets beslut min lag. Dock får jag låf att påminna, det afgjorde saker icke sällan ånyo hos ståndet blifwit företagne. När ståndet unanimement begifwer sig därtill är därwid icke något att påminna. Men här är frågan, om sådant icke jämwäl kan och bör skie, när nya skiäl yppa sig. Åtminstone kan ingen neka, att saken wid ett sådant tillfälle bör hwila, när ståndets ledamöter det begära.

Herr borgmästaren Lange: Det är bekandt, att detta ärende warit flere gånger före, och är ändteligen genom votering afgjordt. Hwarföre skall det då nu hwila? Wore icke detta att sättia ståndets beslut i osäkerhet?

Härmed instämde herr borgmästaren Sacklén.

Herr assessoren Anthonsson yttrade sig i samma mening, som han nyss förrut anfördt, dock med den tillägning: Det ser så ut, som wille man ställa i qvaestion om saken är afgjord? Och om ståndets fattade beslut är i sig sielf rätt och billigt. Ett sådant försök, är så mycket mera orätt, som här aldeles inge nye skjäl kunnat upwisas.

Herr borgmästaren Fries: Jag war icke tillstädes då detta ärende afgjordes, och kan jag således icke utlåta mig öfwer det fattade beslutet. Jag finner icke eller, att någon nu bestridt det samma, utan är nu egenteligen frågan, om det upläste extractum protocollii skall hwila. Och kan jag för min del ej annat finna, än att den, som sådant begärt, haft skiäl därtill emedan ärendet nu första gången blifwit föredragit.

Herr borgmästaren Cervin: Ingen nekar, att ju hufwudsaken är afgjord genom votering. Så att frågan nu icke är därom, utan om det swar, som ridderskapet och adelen bör få på dess extractum protocolli, och den begäran att saken skall gå tillbaka till deputationen, att där närmare öfwerwägas. Och som detta är en ny omständighet, som icke före warit förr, så bör saken uppå begäran hwila.

Härmed instämde herr borgmästaren Kiörning, tillika med flere andre herrar ledamöter.

Och ändteligen, efter någon discours mot och med, förenade sig ståndet att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets extractum protocolli angående notarien Leijells och primarie kämnären Skencks anförde beswär, lydande, som följer:¹⁷⁸⁶

S.d. Uplästes stadsnotariens här i Stockholm, Peter Leijels och primarie kämnären wid Norra Förstads kämnersrätt, Johan Schencks deröfwer anförde beswär, att Kongl. Mai:st, uppå assistenten Ahlgrens och notarien Prints klagomål, uteslutit dem ifrån det till en rådmansbeställning, efter afl:e rådmannen Torpadius, uprättade underdånige förslag, och i nåder förklarar det borde bemälte assistent och notarie istället därpå upföras.

Härigenom förmena de sig så mycket mer wara lidande, som de bägge skola innehafwa wärdigare fullmagter än Ahlgren och Printz samt i Stockholms stads styrelse anses för competentes sökande till rådmansbeställningar, då däremot de andres innehafwande sysslor en sådan competence icke skall wara tillagd. Hwartill äfwen kommer, att Prints emot Leijell sig icke skall hafwa beswärat¹⁷⁸⁷. Anhållandes derföre, det wille riksens ständer detta mål sig till bepröfwande företaga, och antingen föranstalta om uppskof med dess sluteliga afgjörande, eller i fall sysslan dessförinnan blifwer bortgifwen, tillägga dem sådan uprättelse att deras lidande må därigenom uphöra.

Desse notarien Leyells och primarie kämnären Schencks ansökningar har borgareståndet uti behörigt öfwerwägende tagit, och ehuruwäl tiden till beswärs anförande hos riksens ständer för denne riksdag är förfluten, så att riksens ständer dermed nu icke beswäras borde, så finner dock borgareståndet sådane omständigheter härwid före-

---

¹⁷⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 206.

¹⁷⁸⁷ beswärat i prot.

komma, att ståndet för sin del skiärligit pröfwar det må det samma, till lagligt skiärskådande upptagas.

Borgareståndets tancka är wäl icke, att sielfwa hufwudmålet nu genast pröfwa och skiärskåda, men om Leijell och Schenck hafwa wärdigare fullmagter än Ahlgren och Printz, om innehafwarne af de sysslor de förre bekläda, äro uti Stockholms stads styrelse ansedde för competentes sökande till rådmansbeställningar uti den literata classen, och deremot de andres sysslor icke på det sättet omnämde, och om Printz emot Leijell sig icke beswärat, så tror borgareståndet dem försättas i så mycket känbarare lidande om de skola afbida riksens ständers nästa sammankomst innan deras beswär warda afgiorde, som Leijell redan en gång förrut haft rådmansförslag, ifrån hwars vidare ärhållande den af Kongl. Mai:st tagne grund dem framdeles utestänger. Att de således i hela fyra åhren kunde komma att sakna laglig befordran, hwilcket borgareståndet tycker så mycket mer förtiena någon aktning och eftersinnande, som de bägge två uti samfälte 23 år tient wid de mödosamme notariesysslorna, och således synas hafwa förtient att till mindre trälsamme beställningar warda förhulpne, ej till förtigande, att en sen uprättelse ofta är att anse som ingen uprättelse, emedan den, genom en så lång tidens utdrägt för desse beswärande blifwer aldeles frucktlös.

I anledning här af, pröfwar borgareståndet rättwist att de af notarien Leijell, samt primarie kämnären Schenck anförde beswär till riksens ständers secreta deputation förwisa, som har dem efter lag och förordningar att pröfwa och skiärskåda, samt dess betänckande däröfwer till riksens ständer skyndesammelingen upgifwa. Hwilcket hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall hörsamt, tjenst- och wänligen anmäles.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Otto Olofsson, att bondeståndet å nyo förehaft ärendet angående ferierne, och bifallit prästeståndets yttrande i detta mål, angående feriernes prolongation till den sidsta Februarii nästkommande. Men hwad de af prästeståndet föreslagne trenne plenidagar i weckan intill feriernes början beträffar, deröfwer hade icke bondeståndet ännu hunnit fatta något beslut.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser och lofwade att ståndet snart skulle yttra sig, angående plenidagarne.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Fries: Jag håller icke rådeligit att wi yttra oss angående plenidagarne, innan ridderskapet och adelen utlåt it sig om ferierne.

Härmed instämde åtskillige herrar ledamöter, i synnerhet herr borgmästaren Pihlgardt, som härhos anmälte, att bewillningsdeputationen gärna skulle se, att deputationen finge sammanträda nästkommande måndag till att afgjöra det under händer warande arbete.

Herr talman: Jag bör anmäla hos ståndet, att då talemännen i går sammankommo, gaf herr grefwen och landtmarskalcken wid handen, det han sidsta plenidag warit föranlåten att lofwa, det ridderskapet och adelen skulle få plenum i dag. Herr talman hade, så wäl som bondeståndets talman, giordt föreställning häremot. Men ärkebiskopen hade bifallit herr grefwen och landtmarskalkens begäran, som därhos lofwat att icke hädanåt wid slike tillfällen engagera sin parolle. Och hade herr talman således icke kunnat längre wara däremot, att plenum i dag måtte hållas.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan icke finna mig däruti, att ständers beslut angående plena så litet iakttagas. I början faststaldtes, att twänne plenidagar i hwarje wecka skulle hållas. Uppå secrete utskottets föreställning blef sedan afgjordt, att twänne plenidagar ej skulle hållas oftare än då högstnödigt wore. Icke des mindre hafwa wi likwäl ständigt haft twänne plena i weckan, och nu will man hafwa trenne. Det är ju oordenteligit och aldeles stridande emot ständers beslut.

Herr assessoren Anthonsson instämde med den berättelse som herr talman nyss förrut anfördt, angående sammanträdet med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen. Och yttrade herr assessoren sig vidare: Herr borgmästaren Schauv har nogsamtt bewist, att sådan ordning med plenidagar strider aldeles emot ständernes beslut och borde fördenskull ej tillåtas. Men icke dess mindre må denna qvæstionen hwila, till dess bondeståndet utlåt it sig öfwer prästeståndets yttrande angående trenne plenidagar i weckan. För öfrigit hemstälte herr assessoren, om icke herr talman kunde anmodes att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken samt de öfrige talemännen begära, det emedan trenne plenidagar i denne wecka blifwit hållne, måtte i nästa wecka allenast en plenidag hållas.

Herr talman hemstaldte, om icke imedlertid nödigt wore, att hos bondeståndet begära, det berörde stånd icke wille utlåta sig angående de föreslagne trenne plenidagar, innan ridderskapet och adelen yttrat sig angående

ferierne. Hwarjämte kunde begäras att nästa plenidag må indragas, på det bewillningsdeputationen må kunna använda den dagen, till att afgjöra dess under händer hafwande arbete.

Ståndet biföll detta hemställande.

Och herr assessoren Anthonsson och herr åldermannen Holtz afgingo i detta ärende.

Uplästes Carl G. Tolls memorial¹⁷⁸⁸ och hemställande, dett måtte generalmajoren och riddaren Berent Otto Stackelberg, i anseende till anförde omständigheter på det sättet belönas, att dess fru och barn en wiss anständig pension, efter generalmajorens död, tilläggas.

Uplästes Jacob Johan Finckenbergs memorial¹⁷⁸⁹ af samme innehåll, som det nyss förrut gående.

Herr borgmästaren Sacklen: Hwad uti desse memorialer blifwit anfördt, är alt sant. Generalmajoren Stackelbergs upförande har warit och är sådant, att han genom sine utmärkte förtienster förwärfwat sig allmänt förtroende och högaktning, så hos andre som inom regementet. Men han är fattig och har ej haft tillfälle, att sättia in uti äncke- och pupillcassan, så att efter hans död måste fruen och barnen stadna i ett aldeles torftigt tillstånd. I anseende hwar till jag hemställer, om icke desse memorialer måge remitteras till secrete utskottet, som lærer finna medel och utwägar till att understödja denne herrens familie.

Herr borgmästaren Schauv: Så gierna jag eljest wille, så litet kan jag styrka till bifall i detta mål, när jag påminner mig rikets medellösa tillstånd. Här säges, att generalmajoren Stackelberg icke haft tillfälle att sättia in uti äncke- och pupillcassan. Men jag kan ej annat finna, än att han haft nogsam tid att lära känna denna cassas omständigheter, och råderum att taga del däruti. Ty 1743 kom han hem utifrån, och då blef han öfwersteli-utenant. Jag tror gierna, att han är kiäck och skickelig officerare. Men om wi skola belöna alle dem som påstå att äga samma skiäl för sig, lära de blifwa alt för många. Hwarföre skola wi remittera detta ärende till secrete utskottet? Om ändteligen någon remiss skall skie, må det hälldre hän-skiutas till bewillningsdeputationen, ty det stadnar sluteligen däruti, att wi skola utbetala penningar.

---

¹⁷⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 257.

¹⁷⁸⁹ Ibid., nr 258.

Herr borgmästaren Cervin: Jag will tro, att det är alt sant hwad i desse memorialer om denne herren berättas, ehuru jag icke känner honom. Men det wet jag, att rikets cassa är tom, och där fölgackteligen ingen tillgång finnes på penningar till sådane belöningar. Secreta deputationen har haft öfwerläggning, huru wälförtiente ämbetsmän lämpeligast måge kunna hugnas med någon emot deras förtienster swarande belöning, enär penningar, som nu, därtill tryta. Man har tänckt på caractèrer, men funnit dem betänckelige. Och således har man trodt bäst wara, att sådant måtte skie genom wisse hedersförmåner eljest. Som generalmajoren Stackelberg är wäl förtient, så kunde han på det sättet belönas, att han, som är baron, försattes i grefweligit stånd.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Herr talman: Jag war i går uppe uti kammar-, oeconomie- och commercedeputationen; där yppades en qvaestion om herr borgmästaren Sundblad, hwilcken de öfrige ståndens deputerade will anse såsom supernumerarius nu, sedan herr rådmannen Stenbit återkommit, hwars rum herr borgmästaren Sundblad enligit ståndets extractum protocolli, innehaft. Häröfwer discourerades mycket, men jag tror dock, att alt sammans stadnade utan slut. Detta har jag hållit nödigt att anmäla till ståndet, till förekommande deraf, att deputationen ej må upröra denne sak, och gå därmed till de öfrige stånden.

Herr rådmann Stenbit: Jag är lagligen wald af ståndets electorer till ledamot i kammaroeconomie deputationen. Jag hoppas ock, att jag bibehålles så mycket mera därwid, som jag icke wet mig hafwa på något sätt giordt mig förlustig af denne wälfångne rättighet, och det fölgackteligen blefwe ett farligit praejudicat, om jag skulle sättias därutur för en ledamots skull, som allenast på någon tid warit i mitt ställe uti deputationen förordnad, och, i följe af ståndets extracto protocolli, borde gå därifrån så snart jag återkommo.

Herr borgmästaren Sundblad: Det är nogsamnt bekindt, huru jag kommit in uti deputationen. Det är sant, att jag utnämndes ad interim uti herr rådmann Stenbits ställe. Men då han warit någon tid borta, skref jag till honom, och begärte få weta, huru snart han tänckte komma tillbaka, hwarpå jag likwäl icke feck något swar. Imedlertid hade jag engagerat mig uti åtskillige mål som jag emottog till utarbetande, af hwilcke ännu någre återstå. Det kommer således derpå an, om herr rådmann Stenbit will godwilligt

afstå sitt rum i deputationen emedan han ej kan ständigt wara där tillstädes. Om detta ej behagas, will jag gå ut därifrån.

Herr assessoren Anthonsson: Herr rådman Stenbit är ju lagligen wald ledamot i deputationen, ock således bör han ock utan gensago blifwa där qwar. Men den frågan, om herr borgmästaren Sundblad kan tillika bibehållas, må hwila tills vidare.

Herr borgmästaren Kiörning: Här kan icke wara någon qvaestion, om rådmannen Stenbit skall wara qwar i deputationen, han är en laglig wald ledamot. Och således följer af sig sjelft, att herr borgmästaren Sundblad, som i hans ställe blifwit allenast ad interim utnämnd, bör gå ut. Det af honom antagne arbete kan icke wara något skiäl till hans qwarblifwande, ty en annan kan taga det emot, och fullborda det som återstår.

Herr borgmästaren Hanqvist: Mig tyckes, att denna upwäkte qvaestion är alldeles onödig, emedan den samma, genom det herr borgmästaren Sundblad meddelte extractum protocolli, är alldeles afgjordt, hälst till följe deraf herr borgmästaren Sundblad blifwer allenast ad interim förordnad till ledamot uti deputationen, till dess herr rådmannen Stenbit kommo tillbaka. Detta är ju skjedt, och bör herr borgmästaren fördenskull gå ut.

Herr talman hemstälde om icke detta ärende måtte hwila.

Herr rådman Stenbit begärte slut, om icke han, som lagligen wald ledamot, borde blifwa qwar i deputationen?

Herr talman: Här är aldeles icke någon qvaestion, om herr rådman Stenbits qwarblifwande i deputationen. Detta står fast. Utan här är allenast fråga, om icke herr borgmästaren Sundblad, som åtagit sig att utarbete åtskillige mål, må jämwäl kunna blifwa qwar därstädes. Om denna fråga blifwit yppad af ståndets ledamöter, hade den tyckts hafwa skiäl. Men, som detta skiedt af de öfrige ståndens deputerade, så tror jag, att wi böra betäncka oss, innan wi fatta något wist slut. Och i detta afseende hemställer jag, om icke detta ärende må hwila.

Ståndet fant godt, att så måtte skie.

Åtta deputerade ankommo från prästeståndet, och gaf ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius wid handen, att prästeståndet funnit godt att anmäla, det berörde stånd för dess del pröfwat nödigt, att hädanåt, intill dess ferierne börjas, sammanträda in pleno om mårgonen klockan åtta, på det så mycket flere mål måge hinna afgjöras. Härjämte begärde ordföranden att borgareståndet behagade företaga, och innan ferierne börjas, af-

giöra justitiaedeputationens betänckande, angående kyrkioherden doctor Ruthström.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen och yttrade sig härhos, at ståndet lærer se till, huruwida det anmälte målet må kunna efter begäran företagas och afslutas.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af herr handelsman Bagge inlemnadt memorial¹⁷⁹⁰ och föreställning, om angelägenheten att 5 §, 17 cap. ärfdabalken må i wisse omständigheter ändras.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Ståndet har redan antagit en § i allmänne beswären angående detta lagsens rum. Och hemställer jag förden skull, om icke detta memorial må, genom extractum protocolli, snart remitteras, på det de häruti anförde omständigheter måge kunna tagas under öfwerwägande och i § införas.

Detta hemställande bifölls, och åtog herr borgmästaren Unger sig, att upsättja extractum protocolli härom.

Ståndet skilldes åt.

---

¹⁷⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 259.

Åhr 1761 den 24 November

S.d. Uplästes cammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,¹⁷⁹¹ angående timmer och wedbrand för Nora stad. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, det måge inwånarne i Nora stad äga frihet att af omkringboende bergmän tillhandla sig wed af windfällen och ahl, eller i brist däraf, af gran, utan föregången anmälan hos ortens bergmästare. Men hwad timmer angår, till bristfällighetens botande å husen, må sådant utsynas. Med mera, ut in actis.

Herr talman hemstälde, om icke detta betänckande finge bifall, hwilcket med Ja beswarades.

Justerades ståndets extractum protocolli och recommendation för extraordinarie cancellisten Stare, lydande sålunda:¹⁷⁹²

S.d. Lät borgareståndet sig föreläsas extraordinarie cancellistens uti dess cancellie och vice notariens Jacob Stares memorial, hwaruti han förmäler sig wara sinnad att uti Kongl. Mai:sts och riksens krigscollegio söka någon befordran, och således om ståndets föreskrift derwid anhåller.

Wid öfwerwägande häraf, fant borgareståndet extraordinarie cancellisten Stare så mycket mera hafwa giordt sig förtient af ståndets wälwilja och ihugkomst, som han, efter idkade studier wid academien och ausculterande wid stadsrätterne i Upsala, der han ock hos stadens magistrat ett års tid förrättat politienotariesyslan, samt blifwit oftast brukad till protocollets förande wid kämnärsrätten derstädes, warit åtskillige häradshöfdingar fölgaktig wid häradsting, och så medelst haft tillfälle att skaffa sig insigt i de wettenskaper som tillhöra vår svenska lagfarenhet, samt göra sig skickelig till fäderneslandets tjenst. Hwarförutan Stare ifrån denna riksdags början, uti ståndets cancellie, der han till extraordinarie cancellist då antagen blifwit, med all flit, trohet och oförtrutenhet förrättadt de honom anförtrodde sysslor. Altså och i anseende härtill, pröfwar borgareståndet skiäligit att till benägen åtancka och befordran, ofta nämde extraordinarie cancellist Stare på det bästa anmäla. Hwilcket genom utdrag af protocollet kommer att expedieras.

---

¹⁷⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 40.

¹⁷⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 207.

Föredrogs åter landt- och sjömiliteaeoconomideputationens betänckande,¹⁷⁹³ angående samling af alle kongl. förordningar, bref och resolutioner rörande rusttjensten och oeconomien wid regementerne, hwilcket arbete kammarskrifwaren Gahm sig åtagit.

Herr talman frågade om ståndet behagade bifalla detta betänckande.

Men ståndet förklarade sig icke kunna härtill samtycka.

Uplästes bewillningsdeputationens hemställande,¹⁷⁹⁴ angående sättet af bewillningens utgörande för nästkommande år 1762. Och tillstyrker deputationen hwad afgiften för brännewinsbrännande angår, att därmed må förhållas efter första articlen af 1756 års bewillningsplacat,¹⁷⁹⁵ så wäl hwad husbehofs-, som salubrännningen angår för nästkommande år, och in till dess riksens ständer kunna något vidare i detta ämne fastställa. Dock så, att städerne Stockholm och Götheborg, hwilcke med salubrännningen rätta sig efter innehållet af 5 § i berörde articul, icke få angifwa sig för mindre tunnetal, än hwarföre de, wid taxeringen 1755 låtit sig anteckna, och att Carlsrona, som nu jämwäl ärbudit sig att wilja på lika sätt, som Stockholm och Götheborg åtaga sig bränning, icke för mindre än 600 tunnor låta sig anteckna. I öfrigit utláfwar deputationen sig willja snart föreslå någon personlig afgift öfwer hela riket för nästkommande år, till dess bewillningsförordningen för 1763 och de följande åren kan blifwa färdig.

Ståndet fant godt att bifalla detta betänckande, ock kommer en deputation att notificera detta beslut hos de öfrige ständerne.

Herr borgmästaren Sacklén: Som redan ett wist beslut är hos samtel:e ständerne fattadt angående instundande ferierne, så lærer härhos wara nödigt att något wist fastställes om, ock huruwida secrete utskottet under ferierne bör fortfara i dess gjöromål. För min del kan jag ej annat finna, än att högstnödigt wara lærer, att secrete utskottet continuerar i dess gjöromål, ty jag föreställer mig, att åtskillige wigtige ärender lära under ferierne förfalla, hwarwid Hans Kongl. Mai:st och rådet behöfwer secrete utskottets råd och biträde. Hwarföre jag ock tillstyrker att secrete utskottet, ferierne

¹⁷⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteaeconomideputationens expeditioner, nr 5 och 6.

¹⁷⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 4.

¹⁷⁹⁵ *Sweriges rikets ständers bewilning för år 1757. och the påföljande åren, til och med thet årets slut, tå nästa riksdag kommer at uphöra. Gjord och samtyckt wid riksdagen i Stockholm then 21 octobr. år 1756.*

oaktadt, må förblifwa uti activitet, på det wi med trygghet må kunna resa hem under ferierne.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag har förestäldt mig, att alt riksdagsarbete skulle uphöra, så hos secrete utskottet som plena, ty jag har ej kunnat begripa, huru det förre skall fortfara i giöromålen när de senare ha ferier. Icke dess mindre hörer jag nu tillstyrkas, att secrete utskottet må continuerera i dess arbete. Om jag icke hade skiäl att tro det Hans Kongl. Mai:st och rådet kunde skiöta de under ferierne förefallande ärender utan secrete utskottets biträde, så wille jag gärna lemna mitt bifall dertill. Men som jag föreställer mig, att sådant med säkerhet lærer kunna skje, så håller jag för onödigt att secrete utskottet continuerar, som är allenast ett befullmäktigadt utskott af plenis.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har ansedt det för godt, att de ledamöter som wilja, måtte få på någon tid resa hem och se efter deras hushålls omständigheter. Men det oroar mig alt för mycket, att den idéen upkommit, att riksdagen alldeles skall afbrytas. Det är oss allom noggsamt bekandt, att kriget är skullden därtill att ständer blifwit så länge här uppehållne. Wi hafwa hyst det hopp, att de stridande magterne skulle komma på fredlige tanckar. En fredscongress är ock beramad, negociationer hafwa ock blifwit började, och ehuru de äro afbrutne, gifwas dock nu liknelse att de åter lära snart företagas. I detta ärende bör ju secrete utskottet biträda Hans Kongl. Mai:st med dess underdåniga råd, till dess saken kan bringas till mognad. Är det då tid att nu wilja afbryta secrete utskottets giöromål, just då dess råd alldrabäst behöfwes? Eller är det något owanligit att secrete utskottet continuerar, anskiönt plena taga sig ferier? Härpå hafwa wi ju flere exempel. Min mening är, att de öfrige secrete utskottets wanliga giöromål wäl måga afstadna, men icke ministerielle affairer. Om icke detta bifalles håller jag för bäst, att inge ferier bewiljas. Man säger, att secrete utskottet är ett af plenis befullmäktigadt utskott. Men om wi rätt betrackta grundlagen lära wi blifwa öfvertygade, att secrete utskottet i wisse mål bör anses såsom ständer.

Härmed instämde herr rådman Lillja till alla delar.

Herr borgmästaren Hanqvist: Det är sant, att trenne stånd hafwa afgjordt att ferierne skola börjas d. 7 i nästa månad, och slutas i Februarii nästkommande. Men jag har aldrig kunna föreställa mig att detta beslut skulle angå secrete utskottet. Åtminstone tror jag ej att ståndets mening varit, det

secrete utskottet skulle sättas utur activitet. Det är icke eller nu tid att fatta ett sådant beslut, då konung och råd så wäl behöfwa secrete utskottets biträde. Jag will medgifwa, att de öfrige secrete utskottets giöromål kunna under ferierne hwila. Men att secrete utskottet ej skall continuera i ministerielle affairer, det kan jag omöijeligen bifalla, hälst emedan rådet ej fått någon instruction huru det i sådane mål bör förhålla sig, och det nästan är omöijeligit att i så critique omständigheter som nu sig förete och upkomma kunna, att författa en tillräckelig instruction.

Herr borgmästaren Malmstén: När propositionen giordes angående ferierne, fant jag nogsamt att en alt för lång tid war därtill föreslagen, emot wanlighet och lag. Men att secrete utskottet skulle under denne tiden continuera, det kunde jag ei föreställa mig. Jag finner icke eller möijeligheten, och med regeringslagarnes bestånd enligit, att så skall skie. Ty efter deras anledning känner jag ingen concentrerad fullmyndig magt, utom plena. Dem tillhörer endast högsta magten, och därför kallas de magtägande ständer. Jag misstror alldeles icke secrete utskottet; nej twärtom, jag gör mig försäkrad, att det lærer med all försigtighet handtera affairerne efter bästa wett och samwete. Men jag bör ej eller misstro rådet, och håller fördenskull så mycket mera före, att styrseln under ferierne bör lemnas åt det samma, som rådet är för dess gjöromål answarigt, men icke secrete utskottet, om det, under plenorum bortowaro, skulle förse sig. Jag ser icke eller nödigt att secrete utskottet skulle continuera i ministerielle affairer, ty det kan icke utom plenorum wettskap och samtycke, sluta fred. Wäl äger det rättighet att inom sig öfwerwäga propositionerne och sedan råda plena till det, som kan nyttigast pröfwat. Men det kommer dock på plena an, att antaga dess råd eller icke, efter godtfinnande. Man säger, att rådet ej fått någon instruction huru det bör förhålla sig wid förefallande omständigheter, och att tiden torde wara för kårt till en sådan instructions författande. Men måne det icke wore bättre att hållre arbeta natt och dag, än lemna secrete utskottet qwarsittiande i hela tre månader sedan plena skildts åt. Kan saken ej på detta sättet hielpas, är nödigt att ständerne hållre blifwa qwar, än lemna secrete utskottet ensamt en så lång tid uti activitet.

I samme mening, som nyss anförd är, yttrade sig och herr borgmästaren Ekman.

Herr borgmästaren Unger: Som herr borgmästaren Schauv redan förrut bewist angelägenheten och nödwändigheten att secrete utskottet, under the

tillärnade ferier, må continuera i dess gjöromål hwad ministerielle affairer angår, så finner jag onödigt att vidare lägga något dertill. Jag will allenast anmärka, det man föregifwer sig hafwa trodt, att då beslutet fattades angående ferierne, skall man hafwa förestält sig, att man tillika beslutit det skulle riksdagen alldeles afbrytas. En sådan tanka har jag icke hyst. Hafwa icke rådet, hofrätter och collegier sine ferier, men derföre uphörer icke regeringens eller de öfriges gjöromål aldeles, utan allenast i wiss måtto. Samma beskaffenhet är ock härmed. Plena och deputationerne måge uphöra till en wiss tid, men riksdagen afbrytas icke derföre, så länge secrete utskottet continuerar sitt arbete i wisse ärender, som icke tillhöra plenis, utan secrete utskottet enskildt, och uti hwilcke secrete utskottet är för sig fullmyndigt. Det som tillhör plena må nu under ferierne hwila, men icke de senare målen. Detta är både angelägit och öfwerensstämmande med sielfwa constitutionen, och bör fördenskull så mycket häldre fastställas, som man icke lærer hafwa någon ordsak att tro, det secrete utskottet öfverskrider dess instruction. Jag hyser fult förtroende för konung och råd, men jag wet ock att de i många mål behöfwa biträde, hälst i närwarande critiske conjuncturer, ty jag har märkt, att kongl. remisser dageligen inkommit, som fordrat skyndesamt swar. Sådant har händt, och lærer så mycket mera hända nu, då liknelse till fredsnegotiationer yppar sig. Är det då tid att afbryta secrete utskottets gjöromål?

Herr rådman Hylphers: Enär plena och deputationerne uphöra, afbrytas ju riksdagen på wiss tid, och hwarföre skall då secrete utskottet continuera? Det wore att säga, det riksens ständer hafwa wäl på någon tid skildts åt, men hafwa likwäl lämnat några dess ledamöter qwar, som imedlertid skola skjöta de mäst angelägne ärender. För min del kan jag ej finna mig häruti, utan skulle jag häldre, om secrete utskottets continuation är oundgängeligen nödigt, styrka därtill att wi alle måge blifwa här qwar, och att inga ferier bewiljades.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har ansedt, både för onyttigt och onödigt, att denne qvaestionen restes, ty jag tror icke, att någon då beslutet om ferierne fattades, wärkeligen tänckt att secrete utskottet tillika skulle uphöra. Riksdagsordningen utstakar tydeligen secrete utskottets gjöromål i allmänhet. Hwad specialia beträffar i synnerhet, i ministerielle affairer, så äro de secrete utskottet endast bekandte, och bör fördenskull den icke döma derom, som dem ej känner eller wet något det ringaste om deras

sammanhang. Under ferier hafwa icke konung och råd högsta magten, ty riksdagen består ändå, oansedt wisse giöromål hwila. Men om secrete utskottet upphörer tillika med plenis och deputationerne, då är riksdagen för den gången sluten. Hwarföre skulle sådant nu skie? Jag finner ingen orsak därtill, mindre någon contradiction däruti, att secrete utskottet må fortfara med dess arbete i ministerielle affairer under ferierne. Sådant har warit förr wanligit, och bör det så mycket mera nu skie, då konung och råd behöfwa biträde. Wi kunna ej cassera secrete utskottet, dess constitution och giöromål äro grundade på lagen, och jag håller ej den för wälmenande som will gjöra inbrott häruti. Låtom oss fördenskull afbryta denne discours, och icke vidare tala om en så onödig qvaestion som denne är.

Herr borgmästaren Schauv: Här är redan nog talt i detta ärende, dock föränlåtes jag att anmärka det en wiss ledamot yttrat sig, det han ej kände, utom plena, någon magt, som kunde sluta fred. Men han har glömt att konungen kan gjöra det, och därwid behöfwer Hans Kongl. Mai:st förnämligast secrete utskottets biträde, som endast har sig de hemlige ministerielle affairerne bekandte. Här är jämwäl sagt, att secrete utskottet borde under ferierne uphöra, emedan det kan ej ställas till answer, men wäl rådet. Detta är en utlåtelse som innefattar en hård insimulation. Secrete utskottet äger ju, enligt regeringslagen, i wisse mål högsta magten, äfwen så wäl som plena. Och därwid bör det ock bibehållas, så framt regeringslagen skall äga bestånd. Och som jag tror, att ingen ibland oss finnes, som ju af hiertat önskar fred, så lærer ock nu, då liknelse är därtill, wara nödigt att secrete utskottet continierar i ministerielle affairer.

Herr borgmästaren Cervin: Förewarande ärende är af högsta wigt och värde, och fördenskull angelägit att wi wäl betäncka oss, innan wi häruti fatta något wist beslut. Jag biwistar denn sjuende riksdagen, såsom borgareståndets ledamot. Men icke wet jag, att sådant tillförene skiedt, som nu tillärnas, och håller jag för min del rådeligast, att wi alle måge blifwa qwar, i händelse angelägenheten fordrar, att secrete utskottet skall continuera.

Herr handelsman Tottie: Wid affairenes närwarande belägenhet, finner jag nogsamt för min del, att angelägit wara will, det secrete utskottet må continuera i dess giöromål under instundande ferier. Men jag hemställer likwäl härhos, om icke nyttigt torde wara till närmare uplysning, att häröfwer höra secrete utskottet och afbida dess swar, då ståndet kan med full säkerhet utlåta sig.

Herr borgmästaren Schultén: Ärendernes belägenhet är oss allom redan så mycket kunnig, att wi nu genast kunna fatta det beslut att secrete utskottet skall continuera. Om annars skier, betygar jag på min ed att riket kan ställas i fahra, och det lærer ingen rättsinnig riksdagsman tillåta.

Herr talman: Jag har ock biwistat flere riksdagar, och ärhindrar mig nogsamt att plena understundom tagit sig ferier. Men därwid har aldrig warit någon qvaestion om secrete utskottet skulle continuera. Jag ser icke eller något det ringaste skiäl, hwarföre man nu skulle wilja giöra häruti någon ändring, ty wi böre ju tro, att secrete utskottet redeligen skiöter sine gjöromål. Det är och så mycket nödigare att secrete utskottet continuerar, som secrete utskottet icke kunnat föreställa sig att någon qvaestion härom skulle yppa sig, och fördenskull icke författat någon instruction för rådet, hwarefter det kunde rätta sig i de förefallande ärender. Låtom oss fördenskull förena oss i det beslut, att alle ärender som höra till plenorum sluteliga afgjörande måge hos secrete utskottet hwila, men att secrete utskottet må fortfara i ministerielle affairer. Till hwilcken ända man må tillse, att ej för många ledamöter måge resa bort.

Herr borgmästaren Renhorn: Det lærer wara onödigt att vidare discourera i ett så tydeligit mål som detta, ty att proponera det secrete utskottet skall uphöra, det wore det samme som att säga, det man wille att riket skall ställas i fahra, och konung samt råd utan biträde i en den mäst critiske conjuncture. Om riksens ständer skulle någonsin kunna ställas till answar och dragas under straff, borde det wissertligen skie för en så uppenbar wårdslöshet. Men häremot kan man ej med ringaste skiäl fruckta för någon fara, om secrete utskottet continuerar, ty man bör ej tro, att secrete utskottet slutar någon falsk och skadelig fred.

Herr justitiarien Faxell: Man må wara så intagen af partianda och fördomar som någonsin skie kan, man må ock eljest wara så efterlåten som man will, så kan man likwäl icke, utan den bittraste förebråelse i sin siäl eftersättia sin skyldighet emot konung, fädernesland och medborgare. Jag är secrete utskottets ledamot, och man torde wilja påstå, det jag icke mycket borde tala i denne sak. Men jag får likwäl lof att säga, att det ser så ut, som wille man genom den upreste qvaestionen, uphäfwa regeringslagen, wanställa rikskroppen, och försätta riket i wåda, hwilcket i sielfwa wärket ej annat är, än agera förrädare, man må sättia hwad färg man eljest will på ett slikt upförande. Dixi.

Herr borgmästaren Unger: Som jag af discursen förmärkt att pluraliteten varit af den tancka, att secrete utskottet skall under ferierne fortfara i ministerielle affairer, så har jag författadt ett extractum protocolli härom, hwilcket jag nu will upläsa om ståndet så behagar.

Detta extractum protocolli uplästes och bifölls, lydande sålunda:¹⁷⁹⁶

S.d. Sedan borgareståndet fastställt att sidsta plenum för instundande juhlehelg skulle hållas den 7 nästkommande December och därefter både plena och deputationer uphöra till den 1 därpå följande Martii år 1762, så har hos borgareståndet i öfwerwägande kommit, huru angelägenheten i många afseender fordrar att secrete utskottet under berörde tid fortfar med de giöromål som röra ministären, samt att alle andre ärender imedlertid komma att hwila. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Herr talman hemstälde, om icke en deputation måtte afgå med detta extractum protocolli, enär det blifwit renskrifwit, samt tillika notificera att ståndet bifallit bewillningsdeputationens hemställande angående bewillningsafgiften för bränwinsbrännande nästkommande år.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och utnämdes till detta ärende herr assessoren Anthonsson, samt nijo andre herrar ledamöter.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁷⁹⁷ angående de beswär, hwilcke framledne generallieutenanten Cronstedts arfwingar, generalmajoren Sprengport, generalmajoren von Essens änckefru, generallieutenanten Aminoffs arfwingar, öfwerstelieutenanten de la Walls änckefru, majoren Ehrenroths änckefru, och majoren Ådermans änckefru däröfwer andragit, att de icke fått till godo niuta de i arméens pensionscassaereglemente, för dem, som taga afskied, föreskrefne wilckor och förmåner.

Ståndet fant nödigt, att detta betänckande skulle hwila.

Tijo deputerade från prästeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, biskopen doctor Benzelstierna, det prästeståndet förehaft å nyo ärender angående the tillärnade ferierne, och, i anledning af wigtige förekomne skiäl, för dess del funnit nödigt att fastställa, det secrete utskottet tillika under ferierne må uphöra. Hwarom prästeståndet snart wille aflemna extractum protocolli.

---

¹⁷⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 208.

¹⁷⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 65.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta att taga detta anmälte ärende under öfwerwägande, enär prästeståndets extractum protocollii inkommer, och lemna swar i hwad slut borgareståndet deröfwer kan stadna.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, det fullmäktigen för Boråhs stad, herr fabriqueuren Langlett funnit nödigt att begära, det måtte honom frihet lemnas att göra ett par tilläggningar wid slutit af det redan, under d. 5 Junii bifallne extractum protocollii,¹⁷⁹⁸ angående nye marknaders inrättning i Elfsborgs lähn. Bestående desse tilläggningar i följande meningar, nemligen wid de orden *i stället för de nu begärte marknader på landet*, tillägges, *hwarjämte staden ärbudit sig att framgent åhrligen lemna allmogen hwarje onsdag i Februarii månad fri torgdag, utan något hinder af stadsens inwånare*. Och straxt efteråt wid de orden *ty att någon marknad*, tillägges, i *Marks härad*.

Ståndet biföll desse tilläggningar.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii,¹⁷⁹⁹ angående kammar-skrifwaren wid Wadstena krigsmanshuscontoir, Brockman. Hemställandes bondeståndet, om icke Brockman måtte, i anseende till anförde skiäl, af Wadstena krigsmanshus observationsmedel huggas personelt med dubbel lön, ifrån innewarande års början till dess han kan blifwa befordrad.

Borgareståndet biföll detta protocollsutdrag.

Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: Capitainen Kreitlow har hos mig anmält att ridderskapet och adelen skall hafwa afslagit, men prästeståndet remitterat hans wid denna riksdag anförde besvär¹⁸⁰⁰ öfwer honom öfwergångit lidande, till justitiaedeputationen, men att borgareståndet icke ännu behagat företaga och afgöra detta ärende. Jag lemnar därhän, huruwida hans besvär kunna wara wälgrundade, dock tycker jag att man kan wisa honom den grace, och remittera beswären till justitiaedeputationens öfwerwägande.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta herr borgmästaren Renhorns yttrande.

Och ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, berättandes herr assessoren att deputationen hade hos de öfrige respective stån-

---

¹⁷⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 95. Se ovan vid not 767.

¹⁷⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 67.

¹⁸⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 178.

den anmäلت de committerade ärender, och hos ridderskapet och adelen, samt bondeståndet fått det swar, att frågan om secrete utskottets continuation icke varit före, och att ärendet angående bewillningen låge på bordet. Hos prästeståndet hade herr assessoren förestäldt angelägenheten att secrete utskottet måtte under ferierne continuera i ministerielle affairer, och bedt prästeståndet göra ett med borgareståndet, samt låtit förstå att detta ståndet, i annor händelse wille hållre icke hafwa någre ferier än att secrete utskottet i berörde gjöromål skulle afstadna.

Uplästes ryttmästaren Schmitterlouvs, ryttmästaren baron Philip Bondes, capitainen wid fortificationen L. Glantzenstiernas och capitainens wid lifdragoneregementet Armfeldts memorialer och beswär¹⁸⁰¹ öfwer liden préjudice, genom ryttmästaren Ahlbergs befordran¹⁸⁰² till majorsfullmagt wid cavalleriet.

Och pröfwade ståndet skjälligit att remittera desse memorialer till secreta deputationen.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli,¹⁸⁰³ angående ett af secreteraren och bergmästaren Johan Urlander, hos berörde stånd ingifwit memorial och beswär däröfwer att han, igenom assessoren Magnus Biuggrens befordran, skall blifwit lidande. Och hade prästeståndet, i anseende till andragne skiäl pröfwat billigt, det må Urlander hos Hans Kongl. Mai:st anmälas till undfående af assessorsfullmagt, af samme dato med Biuggren, dock att han förblifwer wid dess bergmästaresyssla och lön, till dess ordinarie assessorsrum och lön i kongl. bergscollegio, efter dess tour och utan äldre assessorerers préjudice, för honom ledig blifwer att tillträda.

Ståndet pröfwade nödigt att detta ärende skulle hwila till närmare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Renhorn: Till ståndet är en kongl. remiss angående majoren von Vickers underdåniga ansökning om majorstour i arméen, ifrån den dagen då han genom tienstebref blef förordnad till öfweradjutant hos den commenderande generalen en chef i Pommern, hwilcken ansökning Hans Kongl. Mai:st afslagit. Men som von Vicken härjämte hos Hans Kongl. Mai:st föregifwit, det hans sidstledne riksdag hos riksens ständer anförde beswär öfwer liden préjudice icke skola blifwit afgiorde; och jag

---

¹⁸⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 260–263.

¹⁸⁰² Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta dep:s expeditioner, nr 44.

¹⁸⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 24.

har mig bekandt, att trenne stånd enligt detta ståndets acter afgjordt secreta deputationens då inkomne betänckande öfwer detta mål, hwarmedelst von Vickens beswär blifwit för obefogade ansedde, och Kongl. Maj:st detta ärende till riksens ständer öfwerlemnad, så hemställer jag om icke extractum protocollii må afgå, med begäran att detta, under sidstledne riksdag ingifne och bifallne betänckande, må nu expedieras, på det von Vicken må ärhålla den resolution honom tillkommer, och secreta deputationen befrias för onödigt beswär i ett redan afgjordt mål.

Ofwan högstberörde kongl. remiss uplästes,¹⁸⁰⁴ tillika med majoren von Vickens hos Kongl. Mai:st inlemnade underdåniga ansökning, af innehåll som nyss anfördt är.

Och herr talman hemstaldte, om icke ståndet behagade bifalla herr borgmästaren Renhorns nyss anförde tanckar i detta mål.

Ståndet biföll detta hemställande.

Tålf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, protocolssecreteraren baron Sparre, det ridderskapet och adelen hade utsändt desse sine deputerade att hos borgareståndet på det ömmaste begära, det wille ståndet företaga och afgjöra ärendet angående herrar riksens råds, grefwar Bonde och Bielkes återinträde i rådet, på det de öfrige trenne ståndens beslut måtte kunna gå i fullbordan. Aflemnandes ordföranden härjämte ridderskapets och adelens extractum protocollii, angående detta ärende.

Herr talman yttrade sig, att ståndet icke lærer underlåta att yttra sig öfwer detta ärende, så snart gjörligit är.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemstaldte, om icke ståndet behagade nu låta sig föredragas ridderskapets och adelens nyss aflemnade extractum protocollii.¹⁸⁰⁵

Ståndet biföll detta hemställande och berörde protocolsutdrag uplästes, af innehåll, som nyss förrut anfördt är.

Herr talman frågade om icke ståndet nu behagade afgjöra detta ärende.

Men ståndet fant nödigt att det samma skulle hwila.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸⁰⁶ öfwer de beswär som öfwerstelieutenanten wid artilleriet, Johan August Mannerheim, deröfwer

---

¹⁸⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 36.

¹⁸⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 22.

¹⁸⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 66.

anfördt, att han icke ärhållit öfwerstecaractère, som han wid afskedstagan-
det sökt. Och som bemälte öfwerstelieutenant länge och wäl tjent, ty hem-
ställer deputationen om icke han måtte hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, att,
likmätigt 42§ i regeringsformen, undfå öfwerstecaractère wid artilleriet.

Ståndet biföll detta betänckande.

Skildes åt.

Åhr 1761 den 26 November

S.d. Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 13 Augusti sidst-
ledne,¹⁸⁰⁷ med tillstyrkande att translaturen uti finska språket, Samuel
Salin, må, i anseende till andragne skiäl och omständigheter, hugnas med
sex hundrade daler silfwermynts tillökning på dess innehafwande lön, räk-
nadt från detta årets början.

Ståndet fant godt att bifalla detta extractum protocolli, dåck således att
translatorn Salin ärhåller för sig personelt denne tillökning på lönen.

Herr talman hemställdte, om icke ståndet behagade nu företaga och af-
giöra ridderskapets och adelens extractum protocolli,¹⁸⁰⁸ angående landt-
tullens ärläggande af inrikes tillwätkat topsåcker och tobak.

Herr handelsman Tottie: Ridderskapet och adelen har uti detta dess pro-
tocolsutdrag begärt att förewarande ärende måtte återwisas till secreta
handels- och manufactur-, samt tulldeputationernes ytterligare öfwerwä-
gande. Hwarjämte bewillningsdeputationen sig ock må utlåta, om icke in-
rikes tillwätkadt topsåcker och tobak, snus och blader nu kunde, emot
tullfriheten, beläggas med en drägelig bewillning till någon lindring för
landets inwånare uti personella afgifterne. Detta finner jag för min del
wara billigt, och hemställer fördenskull om det ej må skje.

Herr borgmästaren Schauv: När saken sidst förehades, war frågan om
någre nya skiäl i detta extractum protocolli blifwit andragne; åtskillige
herrar ledamöter nekade härtill. Men ehuru jag likwäl tror, att det så är, så
will jag likwäl icke wara enträten. Jag har sagt mine tanckar och begär al-
lenast tillstånd att få låta trycka dem. Dermed will jag wara nögd.

---

¹⁸⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 68.

¹⁸⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputa-
tionens expeditioner, nr 34, bilaga.

Herr Borgmästaren Lönbohm uplästes följande dictamen ad protocol-
lum i detta mål:¹⁸⁰⁹

Utaf discoursen som förra plenidagen föreföll öfwer högloflige ridderskapets och adelens extractum protocolli angående tull afgift på säcker och tobak, fant jag att detta högtärade ståndet redan fastställt en sådan afgift på desse wahror.

Så förmäten är jag icke att jag qwäljer det högtärade ståndets beslut, men tillåt mig, gunstige herrar, att jag härwid får säga mina tanckar, efter jag icke war tillstädes då denna saken afgjordes.

Enär jag genomläser högloflige ridderskapets och adelens utdrag af protocollet, så finner jag det grunda sig, utan andra goda skiäl däruppå, att generaltullarrendesocieteten på winst och förlust ingådt sidsta arrendecontractet, och att desse persedlar då woro tullfrie och kunde således aldrig begripas under contractet. Att nu belägga dem med tull är det samma, salvo respectu för det högtärade ståndets giöromål, som att skänka generaltullarrendesocieteten den summan, och belasta rikets inwånare dermed, som wid contractet aldrig warit glömd, och alldraminst accorderad.

Det kunde wäl wara drägeligit, om det icke hade annan svite med sig. Säcket har, i anseende till coursen, till ett nästan odrägeligit pris stigit. Nationens smak för samma wara är irradicable. När det således med någon afgift blifwer belagt, så blifwer priset desto högre och föränlåter mången till äfwentyr att lurendräga, och därmed skadas riket i allmänhet, och våra inrikes säkerbruk i synnerhet.

Wi kunna ännu hos oss räkna säkerbruken lika som andre våre manufacturwärk, att de äro tämmeligen späda och ofullkomliga till styrkan. Och derföre synes det intet obilligt att dess tillwärkningar ännu niuta tullfrihet.

Äfwen så är det med tobaksspinnerierne.

Det lærer föga wara någon obekant huru det hände för några år sedan, då tobaksbladerne belades med tullafgift. Inrikesbladerna saknades wid fabriqverna, ty många städer funno ingen räkning wid denna plantagen, i anseende till brist på arbetare, och landtallmogen skydde för staden för tullens skull, och instälte sine planteringar eller och tillwätkade sielfwe sådan tobak som war skadelig, hwars nyttjande kongl. commercecollegium fant sig föranlåtitt att förbiuda. Behofwet

---

¹⁸⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 264.

af utrikes blader war oumgängeligt till att fullgjöra nationens smak, och ökte således rikets gäld och derföre blef denna afgift uphäfwen.

Samma fölger hafwa wi nu ofelbart att förwänta. Jag kan derföre icke samtycka till denna afgift.

Det är i korthet mina tanckar i denna granlaga saken, och jag refererar mig i öfrigit på hwad höglofl. ridderskapet och adelen så ganska moget anført, hwilcket jag beder måtte blifwa för min räckning, i detta högtärade ständets protocoll, intagne för framtiden skull.

Herr talman: Jag bör ärhindra att detta mål är redan af ståndet afgjordt, och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet behagar förblifwa wid dess fattade beslut.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Hanqvist: Den frågan återstår ännu, om icke all tillwärkning af toppsäckar och tobak bör betala afgiften, eller ock, om landttullen allenast skall betalas af de delar som försändas till andre städer. Detta senare åstadkommer en stor olikhet bland landets inwånare, af hwilcke den ene icke mer bör betungas än den andre. Frågan är jämwäl om icke detta ärende må hänwisas till bewillningsdeputationen.

Herr borgmästaren Fries: Det är oförnekligt att efter den nu föreslagne författningen, kan ingen handlande i de städer hwaräst inge säckerbruk eller tobaksspinnerier äro, hädanefter sälja säker eller tobak. Men wäl landtmannen, som kan skaffa sig desse waror utan att ärlägga någon tull. Att detta är obilligt lærer hwar och en medgifwa. Frågan blifwer således, huru denna olägenheten skall förebyggas.

Herr borgmästaren Schauv: Saken är nog ventilerad tillföre, och denna olägenhet har jag då tydeligen wisat, i den tancka, att man skulle fästa någon upmärksamhet där uppå. Det skiedde icke. Jag begär icke uprifwa det, som anses för afgjordt. Men så mycket får jag likwäl lof att säga, att om författningen bibehålles, sådan som den nu är, så kan mannamon emellan rikets undersåtare icke undwikas, i det den ene måste betala afgiften som likwäl den andre slipper. Till exempel, Westervik har ett tobaksspinneri, ägaren deraf kan icke debitera sin tillwärkning hemma i staden, han måste försända största delen däraf till Wimmerby eller andre städer, hwaräst afgiften således kommer att betalas. Sådant slipper den, som hemma kan afsättia sin wara. Billigheten fordrar fördenskull, att afgiften bör betalas wid stämplingen. Då winnes likhet undersåtarna emellan.

Herr grosshandlaren Clason: Mig är bekandt, att tulldeputationen har haft under öfwerläggning huru likhet i detta mål må kunna winnas och säkerhet för upbörd. Deputationen lærer ock snart inkomma med sitt yttrande härom. När det skier, få wi vidare tillfälle att discourera häröfwer. Imidlertid må discoursen uphöra.

Herr borgmästaren Schauv: Den åstundade likheten kan ej på annat sätt med säkerhet ärhållas, än om afgiften betalas wid stämplingen. Skier det ej, så är all annan anstalt fäfäng.

Herr handelsman Tottie: Det är sant att likheten på detta sättet kan winnas, och det skall ej vara mig emot att så skier. Men då blifwer frågan huru denna afgift skall komma generaltullarrendesocieteten till godo, som ej har rättighet att upbära afgiften af något annat än de tullbare wahrer som passera tullportarne.

Härmed stadnade denne discours.

Herr talman hemstälde, om icke genom en deputation måtte hos prästeståndet begäras det löparen af prästeståndets senare extractum protocolli,¹⁸¹⁰ angående de fem tillärnade stapelstäder ej måtte påskrifwas innan borgareståndet hunnit yttra sig deröfwer.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Och herr borgmästaren Hanqvist samt en ledamot afgingo i detta ärende.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit hos ridderskapet och adelen den 14 i denne månad,¹⁸¹¹ angående Kongl. Maj:sts giorda nådiga föreställning af den 30 sidstledne October, rörande den här i staden försporde brist på hwete, som redan till 64 a 65 dalers pris för tunnan skall hafwa upstigit, i anseende hwartill Kongl. Maj:st till riksens ständers närmare bepröfwande, öfwerlemnade om icke den wid 1756 års riksdag, på utlänskt hwete lagde afgift af nijo daler kopparmynt för tunnan¹⁸¹² må uphöra, till dess landet med en ymnigare årswäxt kan warda wälsignat. Hwilcket likwäl ridderskapet och adelen, i anseende till anförde omständigheter, funnit betänckeligit att bifalla.

¹⁸¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 180, bilaga.

¹⁸¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 23.

¹⁸¹² Se tryckt förordning 6 april 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, At Utländskt Hwetemjöl til införsel i Riket bör wara förbudt, och en wisz afgift erläggas för utifrån inkommande Hwete.*

Uplästes ett utdrag af protocollet hållit i kongl. rådkammaren,¹⁸¹³ af innehåll, som nyss anfördt är.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Som det är oförnekligt att hwetet här i staden, och jämwäl i orterne, stigit till det höga pris som uti Kongl. Mai:sts nådiga föreställning nämnes, så är detta ett bewis att härpå är brist. Hwarföre ock den, åhr 1756 på hwete lagde afgift bör uphäfwas, på det nödigt behof må kunna införskrifwas. Det föregifwandet att tillräckeligt hwete finnes i landet bör så mycket mindre gälla häremot, som detta är en blått gissning, ty om landtmannen hade haft något att aflåta, har han haft tillräckelig tid, både till uttröskning och införandet i städerna.

Herr borgmästaren Lange: Jag bör anmäla, att secrete handels- och manufacturdeputationen har haft detta ärende under öfwerwägande och lærer snart inkomma med dess betänckande häröfwer. I anseende hwartill lærer wara bäst, att detta ärendet imedlertid må hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Detta ärende fordrar en mogen öfwerläggning, ty det är i sanning ett af de wigtigaste som kan förekomma. Man har antagit hos oss för en nyttig princip, att lägga afgift på ätande wahrer, till dermed upmuntra landthushållningen. Men man tyckes hafwa därwid förgätit att detta länder till en alt för dryg last, ej allenast för alle slögder och handtwärkerier, utan ock i synnerhet för den som skall kjøpa deras arbeten. Det kan icke eller annars wara, ty när arbetaren måste kjøpa dyrt bröd och födan kåstar mycket, måste han på något ställe taga sitt igen, så framt han ej skall aldeles ruineras. Hwete är en kinkug säd, och jag tror att brist är derpå i landet, så att wist femtijo tusend tunnor utifrån böra införskrifwas. Om denna qvantitet icke befrias från afgiften, hwaruti skall då änteligen priset stadna, annars än uti en sådan dyrhet som wida öfwerstiger wahrans billiga wärde? Detta är ju det samma som att säga, det wi äro skyldige att betala skatt till landtmannen. Det är sant, landtmannen bör till sin upmuntran se en skiälig utkomst, men han bör ock låta sig nöija med det som någorlunda billigt är, ty eljest blifwa alle andre alt för mycket lidande.

Herr justitiarien Faxell: Jag twiflar mycket, att spannemålsbristen är så stor som man föregifwer, och förmenar jag mig därtill äga gode skiäl. Man har räknadt att i misswäxtår skall rikets behof af utländsk spannemål hafwa stigit till 400 000 a 500 000 tunnor, och tör hända ibland mera. Nu

---

¹⁸¹³ Ibid.

ehuruwäl förfarenheten sedermera har wisat att ingen sådan wärkelig brist war på spannemål sidstledne riksdag, så blefwo dock riksens ständer nödgade att uphäfwa de afgifter hwarmed utrikes spannemålen blifwit belagd; det samme torde jämwäl nu försökas med hwete. Låtom oss fördenskull se oss före innan wi fatta något beslut i detta mål.

Herr borgmästaren Renhorn: Förfarenheten bewisar noggsamt att här är dyrhet på spannemål. Som nu detta står fast, så kan det wara lika mycket om dyrheten härörer af wärkelig brist eller af andre orsaker. Men jag för min del will allenast anmärka att alle beflita sig därom, att giöra de nödwändigaste wahror dyre, och att man fölgakteligen ej frågar efter om den lider, som ej har något att sälja. Denna reflexion är hos allmänheten alldeles förswunnen. I följe häraf håller jag före, att ehwad wi wille säga härom, så blifwer dock altsammans utan ringaste wärkan, ty de öfrige stånden fatta dock ett sådant slut, som dem behagar, och det stadnar däruti, att dyrheten på spannemål skall ökas.

Herr talman hemstälde om icke ståndet behagade bifalla ridderskapets och adelens förewarande extractum protocollii med den tilläggnig, det, i händelse brist och dyrhet yppar sig på spannemål, må regeringen äga frie händer att uphäfwa den pålagde afgiften.

En ock annan begärde att detta ärende måtte hwila till dess secreta handels- och manufacturdeputationen hinner inkomma med dess betänckande häröfwer.

Men herr justitiarien Faxell påstod att saken skulle afgiöras igenom wotering, om ej annars skie kunde.

Herr borgmästaren Brunssell: Låtom oss täncka på den fattige och icke tillåta att han skall sucka öfwer brist och dyrhet på bröd. Wi böra icke allenast hafwa afseende på hwete, utan och på den öfrige spannemålen som stigit redan för högt i priset.

Härmed instämde herr borgmästaren Cervin.

Herr talman hemstälde, om icke detta ärende måtte hwila till dess secreta handels- och manufacturdeputationen hinner inkomma med dess betänckande häröfwer.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Renhorn: Min siukdom har hindrat mig att wara tillstädes då ärendet angående landttullens ärläggande för inrikes tillwätkadt toppsäckar och tobak förehades. Äfwenledes har jag idag kommit för sent

upp, emedan jag icke wetat af att detta ärende skulle företagas. Det må nu förblifwa därwid, men härwid måste jag likwäl förklara till protocollet, det jag finner att saken icke blifwit rätteligen handterad, och att städernes rättighet och förmån i detta mål blifwit bortskiänckt.

Bergsdeputationens betänckande,¹⁸¹⁴ angående grufwebetieningen wid Stora Kopparberget, med förslag till förhögnig å deras rang, föredrogs å nyo.

Förehades å nyo justitiae- och bergsdeputationernes betänckande,¹⁸¹⁵ angående borgmästarens och riksdagsfullmäktigens ifrån staden Sahla, herr Pehr Wallenteins ansökning, om något vidare förordnande rörande praesidiiförandet uti Sahla bergsrätt.

Uplästes Carl Fridrich Francs ingifne memorial i detta senare ärende.¹⁸¹⁶

Herr borgmästaren Wallentein: Francs memorial innehåller twenne delar. Den förra rör processen och dess förlopp angående praesidiiförandet. Den senare angår sielfwa hufwudsaken. Han påstår i förre delen att bergmästaren, bergslaget och de contraherande personer bordt höras innan deputationerne kunnat utlåta sig. Jag wet ej, hwem som gjordt honom till fullmäktig för desse, och som de sielfwe icke något anfördt så lærer det ock böra, så mycket mera förblifwa därwid, som riksens ständer äga rättighet att ändra det som sådant fordrar. Hwad sednare delen beträffar, will jag tillägga bergmästaren företrädet eller praesidium, i anledning däraf, att han aflägger borgmästareed. Men han har gådt förbi, att borgmästaren jämwäl aflägger ed vice versa; för öfrigit bör jag påminna att då den åberopade föreningen gjordes, af hwilcken han gör så stort wäsende, då hade icke borgmästaren någon rang, den han sedan undfått jämgod med bergmästaren, och fördenskull bör med honom niuta lika rätt, efter fullmagts datum.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag antager det som medgifwit och afgjordt att en borgmästare ej förstår bergssaker, och att en bergmästare¹⁸¹⁷ icke eller kan wara så kunnig om stadens ärender, som wederbör. Häraf följer, att bägge borde skiöta sitt särskilt. Ty om bergmästaren ständigt skall föra praesidium och äga votum decisivum, måste stadens namn och

---

¹⁸¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 6.

¹⁸¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 25.

¹⁸¹⁶ Ibid.

¹⁸¹⁷ *borgmästare* i prot.

rätt uphöra. Det är beklageligt att sådan qvaestion upkommit, som ej annat kan än åstadkomma missnöije och oreda. Och önskar jag fördenskull att saken kunde gå tillbaka till jämnckning wederbörande imellan, eller ock, att de rent af skiljes åt.

Herr borgmästaren Kiörning: Man lærer utan swårighet medgifwa att deputationernes betänckande är grundat på billighet och rättwisa, ty när bergmästaren förer ordet och äger votum decisivum uti alt det, som rörer grufwan och bergsdriften; borgmästaren åter på lika sätt uti alle de mål, som angå stadens politie och hushållning, är ordförande och äger votum decisivum, utan afseende på åldren i tjensten, då undwikes all confusion och ordning bibehålles. Att den, hwars fullmagt är äldst, bör hafwa säte framför den yngre, är ock billigt, hälst de innehafwa lika rang. Det är sant, att då föreningen slöts hade borgmästaren ingen rang, men han har fått den sedan och bör i följe deraf niuta sin rätt till godo.

Härmed instämde herr borgmästaren Sundblad.

Herr borgmästaren Brunsell: Deputerade hafwa noga granskat detta ärende och grundat deras betänckande på billighet och rättwisa. Man har nogsamnt förmärkt att den upkomne qvaestionen om föresätet och ordförandet icke härört af någon owilja och disput emellan bergslaget och borgerskapet, utan af den höghet som adeliga bergmästare welat sig tillägga, fram för andre lika gode ämbetsmän. Där ligger sielfwa källan till oenigheten, som satt borgmästarens fullmagts wärdighet i fråga, ehuru han är jämngod med bergmästarens, och bör niuta lika förmån efter omständigheterna.

Herr inspectoren Muncktell: Det beslut som ståndet lærer fatta angående Sahla torde ock wilja lämpas till Fahlu. Men här är likwäl någon skillnad dem imellan. Jag är af bergslaget befullmäktigad, i händelse något skulle förekomma angående den imellan bergslaget och staden slutne föreningens, antingen ändrande eller uphäfwande, och i sådant fall däremot protesteras och så begå, att icke något måtte därutinnan företagas innan bägge parterne blifwit hörde. Hwilcket ståndet täcktes inhemta af det extractum protocollis som Stora Kopparbergs bergwärk, under den 26 sidstledne Septembr., mig meddelat.

Detta extractum protocollis uplästes, af innehåll, som nyss anfördt är.¹⁸¹⁸

---

¹⁸¹⁸ Ibid.

Uplästes ett transumt af Stora Kopparbergs bergsrätts afgifne förklaring den 21 Julii sidstwekne,¹⁸¹⁹ angående praesidiiförandet i bergsrätten och hwaruti påstås att härmed bör förblifwa wid det som uti föreningen härom blifwit stadgat, eller ock att föreningen i annor händelse måtte uphäfwas.

Sedan desse documenter woro upläste, föredrog herr inspectoren Muncktell följande dictamen ad protocollum:¹⁸²⁰

Bör föreningen anses såsom ett emellan twenne samhällen ingångit contract och en af Kongl. Mai:st stadfästad styrelselag? Enär nu i samma contract utom annat utstakas, huru desse samhällen sku styras, bestående af borgare och bergsmän, och till en kropp under namn af bergslag äro sammanknippade, som ska skie af en bergsrätt som består af bergmästaren, borgmästaren och bergslagens 24 älste, så blir ju, om borgmästaren föresättes bergmästaren i bergsrätten, ordningen, och fölgakteligen föreningen i den delen ändrad. I förre tider och för snart 50 år sedan, upkommo åtskillige stridigheter emellan bergslagen och staden som medförde hwarjehanda swårigheter. Sådant gaf år 1720 den då warande widtbekante bergmästaren, bergsrådet Svab anledning att arbeta på en förenings slutande desse stridige samhällen emellan, som ock samma år lyckeligen träffades. Därefter continuerade wäl mishälligheterne i någre få år innan alt handt blifwa stadgat, men sedermera ha förtroendet, ju längre ju mera, blifwit fästat, bergslagen och staden emellan, intill dess nu stridighet emellan ämbetsmännen om sätet i bergsrätten förorsakat något missnöije i bergslagen. I förre tiden, och innan föreningen slöts, styrde allena grufwerätten, som består af bergmästaren och 16 ledamöter, om alle de mål som nu efter föreningen höra till bergsrätten. Samma rätt subsisterar ännu uti alt som angår grufwans drift och domsaker, äfwen som bergsrätten och magistraten afgjör de där förekommande wanliga mål. Men då bägge desse rätter, magistraten och grufwurätten, sammanträda en gång i weckan, då utgjöra de en bergsrätt, uti hwilcken bergmästaren nu öfwer 40 år haft ostridigt praesidium, enligt föreningen. Det skulle tyckas wara mindre betydande antingen bergmästaren eller borgmästaren ha sitt rum till höger eller wänster, och att sakerne ändå lika wäl kunna afgjöras. Men utom det att föreningen rangerar desse ämbetsmän, will det illa passa sig att bergmästaren

---

¹⁸¹⁹ Ibid.

¹⁸²⁰ Ibid.

warder skild ifrån en rättighet som ämbetet tillhör, och sielfwe¹⁸²¹ rättens namn af bergs rätt synas honom tillägga. Det är således för ämbetets skull och den aktning det förtienar i anseende till styrelsen öfwer ett angelägit wärk och en stor myckenhet af bergsmän, betiente och arbetare som stå under dess lydnad, som jag håller före ingen ändring bör skie. Detta folcket är jaloux om sin förmans wahnliga heder, och den som wet hwad det will säga att styra stora menigheter lærer nogsam samt kunna finna nödwändigheten att bibehålla honom derutinnan, så framt han tillbörligen ska kunna, till kronans och bergslagens tjenst, utföra sitt ämbete. Der äro klagomål i orten anförde deröfwer, att något inbrott skiedt i föreningen. Komme detta härtill, ökes än mera missnöijet och stadnar i en strid som försigtigheten fordrar att man på alt sätt bör afböija, hälst på denne orten, hwarest i förre tider stridigheter i hwarjehanda ämnen åstadkommit så mycket ondt, hufwudwäcket till mycken skada och afsaknad, och skjer nu någon ändring emot wanligheten och emot föreningen, är jag wiss derom att på dess uphäfwande helt och hållit warder arbetat, som ock jag är anmodad att gifwa wid handen. Föreningen skulle wäl ock nu mer än förr, i anseende till flere omständigheter kunna umbäras, men så lära riksens ständer ej derom kunna sig utlåta, innan societéterne och wederbörlige collegierne deröfwer blifwit hörde, och fordra längre tid än att det målet sluteligen kunde nu afgjöras.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag måste påminna att hwad nyss anfördt är angående föreningen i Fahlun, är icke öfwerensstämmande med acta. När föreningen slöts hade borgmästaren ingen rang, därpå grundar sig det påstådde föresätet och ordförandet. Men sedan borgmästaren fått rang förfaller hela disputen så mycket mera, som i föreningen icke nämnes ett enda ord om företräde. De nu upläste documenterne har borgmästaren icke wetat af, utan detta är ett uptog af bergmästaren, som will blifwa bergslagens fullmäktig och således få komma hit. Men herr inspectoren Muncktell blef likwäl utsedd till fullmäktig. Man påstår att föreningen ej brytes, om bergmästaren och gesschwornen få högre rang. Men då borgmästaren skall bibehållas wid sin rättmätiga förmån, då föreger man föreningen rubbas. Afsigten med den så kallade bergshauptman går däruppå ut, att adelen skall få sysslan och en adelsman fölgackteligen ordföranden i stadens an-

---

¹⁸²¹ *sielföre* i prot.

gelägenheter. Detta lärer ingen kunna anse för billigt. Borgmästaren bör praesidera och äga votum decisivum i stadens ärender. Däremot må bergmästaren på lika sätt skiöta bergslagets angelägenheter. Eljest kan ej annat än oordning följa däruppå, och staden blifwa lidande.

Herr borgmästaren Unger: Billighet och rättwisa fordra att frågan om föresätet bör afgjöras efter fullmagternes data. Den som har äldre fullmagt bör ock hafwa föresätet. För öfrigt må den ene och den andra föra ordet och äga votum decisivum hwar i sitt ämne; då undwikes oordning. Men eljest icke. En adelsman kan ej blifwa borgmästare, men likwäl bergmästare. Om honom hela styrselen tillägges blifwer staden lidande, och borgmästaren saknar den heder som han i den stolen bör äga.

Herr justitiarien Faxell: Mig tyckes, att den bekandte regelen bör här äga rum, denominatio debet fieri a potiori. Fahlu grufwewärk är ganska betydande, detta gagnar riket, icke allenast genom en anseelig inkomst för cronan, utan ock eljest i många måtto, mer än staden. I stadens angelägenheter må wäl borgmästaren föra ordet, men ej i sådane mål som han ej känner, ty eljest måste sakerne råka i confusion. Det tillhörer fördenskull bergmästaren att skiöta grufwewärket och alle de ärender som dermed någon gemenskap äga. Det bekymrar mig, att sådane stridigheter upwäckas, som ej annat kunna än upwäcka oenighet, oro och skada. Och det warder min själ långt, att bo bland dem, som frid hata.

Herr assessoren Anthonsson: Mig tyckes, att vår discours råkat i någon confusion därigenom, att man ej skilt qvaestionerne angående Sahla och Fahlu ifrån hwarandre, som likwäl bordt skie, emedan de i flere omständigheter äro olika. I Sahla måge borgmästaren och bergmästaren anses lika och den äldre hafwa föresätet. Men i Fahlun lærer detta ej gå an, ty där är en lagligen stadfästad förening som annorlunda stadgar. När denna förening slöts hade borgmästaren ingen rang; om en försigtig man hade fört pennan hade han wäl warit upmärksam och förekommit all twist, ty contractets mening är ändå den, att bergmästaren skulle alltid äga föresätet och rättigheten till praesidium. Om wi betaga honom denna rättigheten brytes contractet, och då håller jag före att det wore bäst att uphäfwa hela föreningen. Jag fäster ock min upmärksamhet på dalalmogen och de många hundrade arbetare som bergmästaren har under sin disposition. Om han ej bibehålles wid dess anseende torde det hos sådant folck upwäcka en skadelig wärkan. För öfrigt måste jag påminna, det jag icke tror rådeligit

att afmäta saken efter den afsigt som adelen härunder kan hafwa, ty ehuru härmed kan wara beskaffadt, lærer dock wara bäst att låta bergmästaren niuta föreningen till godo. Kan det ej skie, må hela contractet uphäfwas.

Herr borgmästaren Fries yttrade sig i samme mening som nyss anförd är.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag håller före, att wi med all försigtighet böra handtera detta ärende angående Fahlun. Bergmästaren därstädes har öfwer tolf hundrade man under sin disposition. De äro ett hårdt folck och böra hafwa en sådan förman för hwilcken de hysa all acktning, eljest torde de snart utbrista i olydnad och annan oordning. Men icke dess mindre böra stadens och bergslagets ärender skiljas, ty eljest kunde lätt hända att en adelsman kommer och begär inträde i detta ståndet, såsom kallad fullmäktig för staden.

Åtskillige herrar ledamöter begärdte proposition till votering.

Herr talman: Jag kan icke se huru denna inwecklade sak skall skiljas genom votering innan den blifwit närmare granskad. Låtom oss förden skull häldre nämna deputerade som genomse detta ärende, och därwid i akttaga så wäl stadens, som bergslagens wäl.

Herr borgmästaren Kock: Som staden och bergslaget hafwa en förening, så lærer wara nödigt att parterne höras innan ståndet yttrar sig.

Herr borgmästaren Malmstén: Som ärendet angående Sahla är åtskildt ifrån Fahlu, så bör det ock särskildt decideras. Hwad Fahlu beträffar, lærer herr inspectoren Muncktell, som känner saken aldrabäst, kunna hielpa den samma. För min del tror jag att det lærer kunna skie på det sättet, att bergmästaren praesiderar i bergsrätten och borgmästaren på rådstugan, hwar ock en i sitt ämne.

Herr borgmästaren Hanqvist: Som deputationernes gemensamma betänckande icke rörer Fahlun utan allenast Sahla, så lærer wara nödigt att detta först och särskilt afgjöres. Sedan kan det andra afslutas.

Härmed instämde herr borgmästaren Brunssell och herr assessoren Ant-honsson.

Herr borgmästaren Wallentein: Jag finner, att man under discoursen gjordt anmärkning öfwer min hos riksens ständer i förewarande mål gjorde ansökning. Men jag kan redeligen försäkra att den ej härflutit af ärelystnad; min afsigt har allenast varit att ställa mitt innehafwande ämbete i den wärdighet som det rätteligen äger, och hafwa bör, om det skall utöfwas med behörigt eftertryck. Om bergmästaren ärhåller högre rang will jag

gjärna sitta under honom, men eljest icke. Här måste älsta fullmagten gälla, när de bägge äga lika wärdighet.

Herr talman hemstälde om icke ståndet behagade först afgjöra deputationernes betänckande angående twisten imellan borgmästaren och bergmästaren i Sahla om föresätet, med det mera. Och som ståndet lemnade härtill dess samtycke, så frågade herr talman om ståndet behagade bifalla deputationernes betänckande i detta mål.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Malmstén: Låtom oss nu se till, huru Fahlusaken må jämwäl kunna afhielpas. För min del håller jag före att detta kan skie om wi säga, det oacktadt bergmästaren och geschwornerne få högre rang, bör dock borgmästaren äga föresätet och votum decisivum på rådstugan i de mål, som angå wal, borgares antagande med mera, som enskildt angår stadens angelägenheter.

Herr talman: Saken är widlyftig och fordrar betänckande, och hemställer jag fördenskull om icke nödigt wara will, att deputerade måge utnämnas som taga den samma under öfwerwägande och aflemna deras betänckande däröfwer.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och utnämndes till deputerade öfwer detta ärende,

herr borgmästaren Pihlgardt.

Herr assessoren Anthonsson.

Herr borgmästaren Kiörning.

Herr borgmästaren Malmstén.

Kommandes herr inspectoren Muncktell att biträda desse herrar deputerade med nödigt uplysning i detta mål.

Herr borgmästaren Cervin: Jag bör anmäla hos ståndet att fiskerideputationen begärdt, det betänckandet¹⁸²² angående saltbristens förekommande måtte afgjöras.

Ståndet anmodade herr borgmästaren Johan Boberg att projectera ett extractum protocollii härom till nästa plenidag. Hwilcket och herr borgmästaren sig åtog.

---

¹⁸²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁸²³ angående inrättningshielp till en ordentelig linnefabriqves i stånd sättande i Tavastehus.

Herr rådman Lilja: Det wore så mycket mera ganeligit att en linnefabriqve inrättades i Tavastehus, som där icke allenast finnes en myckenhet god lin, utan jämwäl folck som kunna wänjas till spinnande. Hwarföre jag för min del bifaller betänckandet.

Herr borgmästaren Ekman: Deputationen har tillstyrkt det anläggaren af denne fabriqve skall få en wiss summa penningar till inrättningshielp, och som jag ej annat kan ärhindra mig än att det är afgjordt att alle mål som från deputationerne inkomma, angående penningar, skola afgjöras på en gång, så begär jag att detta ärende måtte hwila.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁸²⁴ angående riksdagsfullmägtigen ifrån Christianstads län, Mårten Anderssons, anmälte beswär å egne och flere hemmansboers wagnar däröfwer, att Hans Kongl. Mai:st, genom resolution af den 23 Septembr. sidstledne, afslagit deras ansökning om befrielse ifrån det, emot 1695 åhrs reglemente, dem ålagde arbete och hofwerie wid Tomarps öfwerstesäte däri länet. Och som desse sökande skulle mycket komma att lida i fall de wid denne riksdag ej få hos riksens ständer anföra sine beswär, ty hemställer bondeståndet om icke detta mål måtte nu uptagas och remitteras till kammar-, oeconomie- och commerce-deputationen. Ståndet pröfwade skiäligit, att hänskiuta detta ärende till kammar-, oeconomie- och commerce- samt landt- och sjömil[it]aeoeconomie-deputationernes genomseende och öfwerwägande.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,¹⁸²⁵ angående behörige bewis till praemiers undfående för utskieppad sill.

Ståndet fant nödigt att detta ärende skulle hwila till närmare genomseende.

Herrar borgmästarne Lange och Renhorn hemstaldte, om icke ståndet behagade nu företaga och afgjöra kongl. remissen¹⁸²⁶ angående présiden-

---

¹⁸²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 43.

¹⁸²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 69.

¹⁸²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 8.

¹⁸²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 32.

ten Liljebergs, landshöfdingen baron Funcks, och lagmannen Ehrensvans med fleres befordran efter hwarannan. Föreställande herrar borgmästarne att desse befordringsmål woro i sig sielfwe billige, och dessutom skilgack-tige ifrån de öfrige tienstesakerne.

Men emedan ståndet öfwerenskommit att icke företaga någre tienstesaker förr än efter instundande feriers slut, så fants godt att detta ärende skulle hwila. Det lemnade ståndet herr borgmästaren Renhorn frihet att låta landshöfdingen baron Funck weta, det han kunde med säkerhet förlita sig därpå, att kongl. remissen winner bifall, enär saken till afgjörande företages.

Skilledes åt.

Åhr 1761 den 28 November

S.d. Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸²⁷ angående de beswär hwilcke vice häradshöfdingen Unnaeus däröfwer anfördt, att han wid förslager[s] uprättande till åtskillige häradshöfdingebeställningar blifwit förbigången och yngre honom föredragne. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må hos Hans Kongl. Mai:st anhållas om nådig befallning till kongl. Götha hofrätt, att till först ledig blifwande domsagu som Unnaeus söker, honom på förslag wid ansvar upföra, då han bör anses såsom den där tredie gången warit på förslag upförd, och i händelse han då af Kongl. Mai:st ej warder utnämnd, undfå häradshöfdingefullmagt, samt till därefter ledig blifwande häradshöfdingebeställning, uppå gjord ansökning, ensam anmälas.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes jägm. Gyllenswärds memorial¹⁸²⁸ angående någon anseelig och wiss inkomst för Kongl. Mai:st och cronan för bränwins nyttjande.

Ståndet fant godt att hänskiuta detta memorial till bewillningsdeputationen.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸²⁹ angående vice häradshöfdingen Fridrich Dahlmans däröfwer anförde beswär, att han wid för-

¹⁸²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 67.

¹⁸²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 265.

¹⁸²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 68.

slagets uprättande till den efter secreteraren Christian Ludvic Holler i Upsala län ledige wordne landssecreterarebeställningen, blifwit förbigången. Hemställandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke riksens ständer skulle tackas, genom underdånig föreskrift hos Kongl. Mai:st, anmäla Dahlman att wid förefallande ledighet få niuta skyndesam fruckt af dess förtienst och skickelighet.

Uplästes särskildte votum i detta mål,¹⁸³⁰ med tillstyrkande att hos Kongl. Mai:st anhållas må, om nådig befallning till Swea hofrätt tillika med konungens befallningshafwande, att upföra Dahlman på förslag enär han anmäler sig till någon syssla, till hwilcken han är competent sökande.

Uppå giord proposition af herr talmannen pröfwade ståndet skiäligit att bifalla detta särskildte votum.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸³¹ angående öfwerstelieutenanten och riddaren Anders Rud. Durietz anförde beswär, öfwer liden prejudice.

Herr talman: Jag bör ärhindra, att ståndet redan under den 16 October sidstledne, i anledning af ett prästeståndets, den 11 September nästwekne, aflemnat extractum protocoll,¹⁸³² resolverat att öfwerstelieutenanten Durietz skall undfå öfwerstefullmagt af samma dato som baron Wrangells öfwerstefullmagt på husareregementet. I anseende hwartill jag jämwäl hemställer, om icke ståndet behagar förblifwa wid detta dess beslut.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta deputationens betänckande¹⁸³³ öfwer de beswär, hwilcke stabscapitainen wid Nylands dragoneregemente, Fridrich Anders Jägerhorn däröfwer anfördt, att Kongl. Mai:st genom nådig resolution af den 12 Martii 1756 förklarar, det stabscapitainen wid samme regemente Carl Gustaf Aminoff, borde niuta tour innom regemente framför honom Jägerhorn. Tillstyrkandes deputationen i anledning af andragne skiäl, att hos Hans Kongl. Mai:st anhållas må, det capitain Jägerhorn måtte återfå dess tour framför capitainen Aminoff, som innehafte yngre lieutenantsfullmagt.

Ståndet fant rättwist att bifalla detta betänckande.

---

¹⁸³⁰ Ibid.

¹⁸³¹ Ibid., nr 69.

¹⁸³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 18.

¹⁸³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta dep:s expeditioner, nr 70.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli¹⁸³⁴ med förslag till understöd för Fahlu stads inwånare af den staden öfvergångne wådelidit.

Herr assessoren Anthonsson begärdte att detta ärende måtte hwila.

Hwartill ståndet jämwäl samtyckte.

Herr borgmästaren Renhorn: Wi hafwa länge klagat öfwer dyrhet på läder och skor. Men nu går det i sanning alt för långt, ty ett par fruentimberskor, som wäga allenast 18 lod, kosta likwäl 18 daler, och ett par mansskor 36 daler. Detta föranlåter mig att fråga om betänckandet¹⁸³⁵ angående lädret, är afgjordt och om löparen ligger här hos ståndet.

Ståndets secreterare gaf wid handen, att saken hwilar hos ridderskapet och adelen.

Herr assessoren Anthonsson: Wi måste icke allenast klaga öfwer brist och dyrhet på läder utan ock på glas, som snart sagt icke finnes.

Herr borgmästaren Lange: Secrete handels- och manufacturdeputationen lærer snart inkomma med dess betänckande huru bristen på glas skall afhielpas, och må detta ärende intill dess hwila.

Herr borgmästaren Cervin hemställdte om icke dyrheten på skor kunde till en del derigenom afhielpas, om stadens magistrat upkallade skomakareämbetet och gjorde dem en alfvarsam föreställning. Till hwilcken ända herr talman kunde anmodas att förmå magistraten härtill.

Herr talman: Nog kunde magistraten upkalla skomakarne, men ehwad föreställning eller anstalt magistraten will giöra så gå dock skomakarne med beswär till commercecollegium. Och där stadna alt sammans.

Herr handelsman Bagge: Läder och skor äro här nog dyre. Men jag har gjordt en lefwerants af femtusende par skor för femton daler paret, hwilcket wid närwarande omständigheter ej lærer kunna synas wara dyrt.

Härmed afstادنade denne discours.

Uplästes ett utdrag af protocollet, i hållit i kongl. rådkammaren den 16 i denne månad,¹⁸³⁶ hwaruti tillkiännagifwes det Hans Kongl. Maist., i afseende till den sig yppade brist på dugeliga inrikes förfärdigade hwita waxlius funnit nödigt, det sådane lius måge utifrån årligen införskrifwas till så stort quantum som för hofwet ärfordras, emot lika tull och umgälder

---

¹⁸³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 80.

¹⁸³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 35.

¹⁸³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 37.

som för gult wax ärlägges. Hwarjämte hade Hans Kongl. Mai:st, till riksens ständers yttrande öfwerlemnad, om icke hwita waxlius, emot wanlig tull och umgälder måge ifrån utrikesorterna i allmänhet få införas, till dess waxblekerierna kunna komma i bättre och fullkomligare stånd.

Herr borgmästaren Schauv: Detta protocolsutdrag innehåller twänne momenta. 1:mo att Kongl. Mai:st redan resolverat att hwita waxlius till hofwets behof skola få utifrån införskrifwas, emot lika tull som för gult wax betalas. 2:do öfwerlemnar Hans Kongl. Mai:st till riksens ständers öfwerläggning, om icke hwita waxlius måge i allmänhet få införas, emot wanlig tull och umgälder. Jag will ej undersöka om orsakerna hwarföre hwita waxlius till hofwets behof skola införas äga sin rättighet. Men det är orätt, att sådant utan ständers wettskap blifwit tillåtit, och hemställer jag fördenskull, om icke nödigt wara will, det herr talman må anmodas att i sammanträde med herr grefwen och landtmarskalcken och de öfrige talemännen så begå, att hela detta ärende må remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationen.

Herr grosshandlaren Clason: Jag bör påminna, att Hans Kongl. Mai:st äger frihet att låta införskrifwa hwad som till håfwets förnödenheter kan ärfordras. Sådant har och hittils, utan någon vidare omgång, skiedt. Men här är likwäl att märka, det ändring blifwit af Kongl. Mai:st gjord i tullafgiften, så att för de hwita waxlius som till hofwets behof införas, betalas ej större tull, än för gult wax.

Herr borgmästaren Hanqvist: Denna ändring hade ej bordt skje, och bör fördenskull Kongl. Mai:sts resolution ej få gå i wärkställighet innan riksens ständer afgjordt huru stor afgift för hwitt wax bör betalas.

Herr talman: Denna kongl. resolution lærer redan, hwad detta årets behof beträffar, wara gången i wärkställighet. Således bör stadgandet skie för framtiden; det synes wäl billigt att hofwet må äga frihet att låta införskrifwa hwad som nödwändigt behöfwes. Men för ordning skull och att förebygga underslef, böra afgifterne derföre wid inkommandet betalas, men sedermera restitueras.

Herr borgmästaren Schauv: Saken är ej dermed hulpen. Wisse quantiteter af hwarje till införskrifwande tillåtelig wara böra fastställas. Eljest kunna wederbörande gifwa up hwad de wilja, så att, ehuru allenast tijotusende skålpund hwita waxlius ärfordras till hofwets behof, kunna de likwäl nämna trettijo tusende och så vidare, och på det sätt bruka underslef.

Herr talman hemställte om icke detta ärende måtte remitteras till secreta handels- och manufacturdeputationen.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes öfwerstens i arméen, baron Jacob Fridrich Horns memorial¹⁸³⁷ och ansökning att, i anledning af anförde skiäl warda förhulpen till det ledigt warande Nylands regemente, dock utan att ärlägga någon accordsumma till generalmajoren von Essens änckefru, hwilcken generalmajor berörde regemente förrut innehaft, och för dess död till afskied sig anmält, med de wilckor som pensionscassaeglementet innehåller.

Uplästes öfwersten von Essens memorial¹⁸³⁸ och ansökning att den som nu ärhåller Nylands regemente må förbindas att utbetala den accordsumma, som till dess fader generalmajoren von Essen utbetalas bordt.

Förehades å nyo secreta deputationens betänckande,¹⁸³⁹ angående de beswär hwilcke framledne generallieutenanten Cronstedts arfwingar, generalmajoren Sprengport, och generalmajoren von Essens änckefru med flere däröfwer anfördt, att de icke fått till godo niuta de i arméens pensionscassaeglemente för dem som taga afskied, föreskrefne wilckor och förmåner.

Herr borgmästaren Renhorn: Detta ärende angår i synnerhet ridderskapet och adelen. Låtom oss fördenskull dröija med vårt utlåtande till dess de yttrat sig. Men ett bör jag likwäl nu påminna, att om wi ej taga mått så att pensionscassan kan bära sig, så måste det öfrige som bewiljas, betalas af statsmedlen. Och då lära wi få flere afskiedstagare än wi wilje. Hwad generalmajoren Sprengport beträffar, som länge sedan anmält sig till afskieds ärhållande med de wilckor som pensionsreglementet förmår, så tyckes mig att han har ostridig rätt till dess ansökning. Men huru wida det samma må kunna sägas om generalmajoren von Essens änckefru, det är en fråga som fordrar närmare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Schauv: Det är oförnekligit att generalmajoren Sprengport bör undfå de förmåner som pensionsreglementet innehåller, ty han är gammal och aldeles wälförtient, samt dessutom blind, så att han ej kan giöra tjenst. Hwad åter generalmajoren von Essens änckefrus ansökning beträffar, så är sakens sammanhang detta: generalmajoren von Essen anmälte sig, tu år för dess död, till afskied med de wilckor som pensions-

---

¹⁸³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 266.

¹⁸³⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 267.

¹⁸³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 65.

reglementet förmår. Öfwerstelieutenanten baron Flemming, som war i tour att få regementet, will ej hafwa det med sådane wilckor och ingen annan accordsmän anmälte sig, så att hans Kongl. Mai:st fant nödigt att resolvera, det von Essen skulle niuta alle dess öfwerstebeställning åtföljande förmåner. Härpå dödde von Essen och regementet förklarades, såsom på wanligt sätt ledigt blifwit, och bortgafs till en i tour warande öfwerstelieutenant. För min del håller jag före, att den som söker ett genom afskedstagande, efter pensionsreglementet ledigt blifwande regemente, bör ock betala accordssumman. Will han ej, må en annan, som närmast är i tour, äga frihet att göra det, och så vidare. Men med alt detta är icke min mening att öfwersten baron Horn skall nu få det begärde regementet, utan må den saken öfwerlemnas till Hans Kongl. Mai:st att dermed förfara efter lag.

Herr borgmästaren Hanqvist: Låtom oss nu först afgöra det nyss föredragne secreta deputationens betänckande, åtminstone den delen som angår generalmajoren Sprengport som har så mycken billighet med sig. Så få wi sedan betäncka oss hwad beslut wi böra fatta öfwer öfwersten baron Horns ansökning.

Men ståndet fant godt att desse ärender skulle hwila.

Uplästes secreta utskottets extractum protocoll¹⁸⁴⁰ och föreställning angående de tillämnade ferier. Tillstyrkandes secreta utskottet, i anledning af flere bewekande skiäl och omständigheter, det riksens ständer hållre inge ferier måtte taga än att secreta utskottets giöromål i ministerielle ärender under samma tid skulle afstadna.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har nu upläsit denna secreta utskottets föreställning och måste bekänna att jag haft swårt att hålla mig från tårar. Jag tror ock, att de anförde grundelige och bewekande omständigheter lära haft samma wärkan hos andre, som hos mig. I anledning hwaraf jag föreställer mig att ingen ibland oss lærer finnas, som icke helt och hållit instämmer med secreta utskottets yttrade tanckar i detta mål, och styrkes jag härutinnan så mycket mera, som ståndet förrut i korthet sagt det samma, som secreta utskottet nu omständeligen anført. Detta är och blifwer en heder för oss ehwad beslut de öfrige ständen måge fatta.

Herr borgmästaren Renhorn: Utom de skiäl och omständigheter som nu anförde äro, will jag nämna följande consideration, nemligen att i hendelse

---

¹⁸⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 81.

wi lemna Hans Kongl. Mai:st utan biträde i en så critisk conjuncture som den närwarande wisseligen är, så kan ju Hans Kongl. Mai:st, efter fiorton dagar om så nödigt pröfwas, kalla oss åter tillbaka. Det är sant, att ståndet hade gådt in med bonde- och prästestånden angående ferierne. Men jag får låf att för min del säga det en alt för lång termin blifwit utsatt. Wore icke nog af, om wi allenast hade juhllöf till tiugonedagen?

Herr borgmästaren Cervin: Ståndet har wäl förrut bifallit präste- och bondeståndens yttrande angående ferierne. Icke dess mindre återstår nu att öfwerlägga om denna secrete utskottets föreställning. Jag finner nogsamst styrkan af de skiäl som emot och med kunna anföras. Men wore det icke bäst att låta öfwerläggningen härom afstadna till dess de öfrige stånden yttrat sig?

Herr borgmästaren Malmstén: När ärendet angående ferierne sidst förehades sade jag nästan det samme, som secrete utskottet nu anfördt. Det är ock oförnekneligen emot lagen att plena och deputationer skola afstadna hela tre månaderne men secrete utskottet continuera. Detta har jämwäl secrete utskottet ärkiändt. Jag bedyrar högeligen att jag aldeles icke hyser något misstroende för secrete utskottet och dess gjöromål. Men jag wågar icke det äfwentyr att gå in uti en sådan omständighet, som denna, hwilcken är så aldeles emot lag och kunde föra med sig flere skadelige påföljder än man nu kan föreställa sig.

Herr talman: Uti det aflemnade extracto protocolli angående detta mål har ståndet förestält sig wara af enahanda tancka som secrete utskottet nu yttrat sig. Detta är en heder för oss, äfwen som det ock är och blifwer vår skyldighet att wårda rikets bästa. Äfwen så priswärdigt är det att hafwa giordt hwad möjeligit warit i ett så angelägit ärende. Jag beklagar att miss-tanckar emot secrete utskottet utspridas, och det är bedröfweligit att sådane illasinnade menniskior finnas som kunna, utan den ringaste gifwen ordsak, angripa sjelfwa oskyldigheten, blott att dermed befordra deras oskiälige afsigter. Dock Gud lærer i sinom tid blotta deras anläggningar, dem sielf till wälförtient näpst och nesa, samt wälsigna dem, som hafwa rikets bästa för ögonen i deras gjöromål. Imedlertid hemställer jag om icke detta ärende må hwila, till dess de öfrige respective stånden utlåtut sig, då ståndet får närmare tillfälle att yttra dess tanckar.

Ståndet biföll detta hemställande.

Skilldes åt.

Åhr 1761 den 30 November

S.d. Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁸⁴¹ angående cattunstryckeriinteressenterne här i staden giorda ansökning, att åhrligen få låta inkomma det tillföre dem tillätne quantum af tijo tusende stycken hwita bomulslärfter. Hwilcken ansöknings bewiljande deputationen tillstyrkt, samt därjämte hemstaldt om icke den höga manufacturfondsafgiften, som sidste riksdag faststaldtes till sex öre silfwermynt för hwarje aln, och hwilcken tillika med consumtionsaccisafgiften till tu öre samma mynt bidraga, att göra de här tryckte cattuner alt för dyre och nästan osälgbare, må således inskränkas att för hwita inkommande cattuner ej mera betales, än det som stadgat war innan sidsta manufacturfondstaxan af år 1756¹⁸⁴² utkom.

Ståndet fant nödigt att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁸⁴³ angående interessenternes uti cattunstryckeriet i Götheborg sökte tillökning uti det förrut till införsel tillätne quantum af tutusende femhundrade stycken hwita catuner. Och hade deputationen yttrat sig icke kunna härtill styrka.

Uplästes dissentientis votum i detta ärende.¹⁸⁴⁴

Ståndet pröfwade nödigt att detta ärende jämwäl skulle hwila.

Uplästes ett af ryttmästaren wid norre skånske cavallerieregementet, Ahlberg, inlemnadt memorial,¹⁸⁴⁵ hwaruti wid handen gifwes det öfwersten wid berörde regemente, Rutger Barnekow wäl hos Hans Kongl. Mai:st anmält honom, Ahlberg, till att ärhålla tillstånd att få här ännu någon tid qwarblifwa till bewakande af dess angelägenheter, men att Kongl. Mai:st icke täckts härtill i nåder samtycka. Anhållandes ryttmästaren Ahlberg, det täcktes riksens ständer denna hans ansökning bewilja, så mycket

---

¹⁸⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 44.

¹⁸⁴² Tryckt taxa 10 oktober 1756: *Taxa, Hwarefter Ifrån then 1. Januarii 1757, the på thenna Förtekning upförde Inkommande och Utgående Waror Komma at betala Afgiften Til Manufactur Fonden.*

¹⁸⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 45.

¹⁸⁴⁴ Ibid.

¹⁸⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 268.

mera som regementschefen därtill styrkt, och redan ett fullt antal officerare äro wid regementet i Pommern.

Uplästes öfwersten Barnekows i detta ärende hos Hans Kongl. Mai:st ingifne memorial,¹⁸⁴⁶ tillika med Hans Kongl. Mai:sts därå tecknade resolution.

Herr talman: Som icke allenast öfwersten därtill styrkt att ryttmästaren Ahlberg måtte, till dess angelägenhetens bewakande, få blifwa hemma, utan ock gifwit wid handen att ett fullt antal officerare redan wid regementet äro utcommenderade, så hemställer jag om icke ståndet täcktes bifalla det ryttmästaren Ahlberg måtte få tillstånd att blifwa här qwar, till dess hans angelägenheter härwid riksdagen kunna blifwa afslutade.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr fabriqveuren Lindstedt anmälte, det för honom angelägit wore att på någon tid få resa hem, hwilcket bewiljades.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är beklageligt att saken,¹⁸⁴⁷ angående läders införskrifwande, icke skall kunna komma till expedition. Och som man har berättat mig att löparen i detta ärende ännu skall ligga hos ridderskapet och adelen, så hemställer jag om icke nödigt wara will, att påminnelse giöres hos herr grefwen och landtmarskalken, att detta mål ju för dess häldre må afgiöras.

Ståndet fant godt, att vice secreteraren Hagtorn skulle i detta ärende afgå ned till riddarhuset.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁸⁴⁸ angående bättre rätt till Lyngsiö miölqwarn i Skåne, Christianstads lähn och Nöbbelöf sockn,¹⁸⁴⁹ som gästgifwaren i Nöbbelöf Bengt Lindberg, såsom understöd för dess innehafwande gästgifweri, hos Kongl. Mai:st wunnit, men bonden Nils Larsson, å sine stiuftbarns wägnar nu hos riksens ständer återsöker.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll i detta mål,¹⁸⁵⁰ hwaruti bifall blifwit lemnadt till nyss anförde betänckande, med den tilläggnig, det

---

¹⁸⁴⁶ Ibid.

¹⁸⁴⁷ Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 35.

¹⁸⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 41.

¹⁸⁴⁹ Läs: *Lyngsiö sockn*.

¹⁸⁵⁰ Ibid.

må Nils Larsson lemnas rättighet att, å sine stiufbarns wägnar, söka ärsättning af dess wederpart för den kostnad honom blifwit förordsakad.

Ståndet pröfwade skiäligit bifalla deputationens betänckande med bondeståndets gjorde tillägning, uti nyss upläste extracto protocollii.

Herr talman: I anledning af ståndets utfärdade extractum protocollii för öfwerstelieutenant de Carnal, har jag förmåt herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, att hos Hans Kongl. Mai:st begära, det bortgifwandet af majorssysslan wid Södermanlandsregementet må hwila, till dess ståndets extractum protocollii angående de Carnal kan blifwa afgjordt. Men sedan detta skiedde, hafwa präste- och bondestånden således afgjordt detta ärende, att berörde majorsbeställning skall besättias med den bäst förtiente innom regementet. Och som de Carnal således blifwit utesluten, så är nu frågan, hwad man widare för denne wälförtiente officerare skall giöra.

Herr assessoren Anthonsson: Ståndet har behagat låta sig wara angelägit att öfwerstelieutenanten de Carnal måtte, i anseende till dess utmärkte förtienster, befordras och åtminstone få majorsbeställningen och indelningen wid Södermanlands regemente. Men som detta nu slagit felt så hemställer jag om icke ståndet skulle täckas förhielpa honom till först ledig blifwande öfwerstelieutenantsbeställning, och derhos resolvera att han imedlertid och intill dess han till åtniutandet därpå kan warda förhulpen, må undfå skillnaden imellan capitains och öfwerstelieutenantslönen.

Ståndet pröfwade skiäligit, det bör öfwerstelieutenanten de Carnal, i anseende till dess utmärkte förtienster och det honom öfwergångne lidande, undfå först ledig blifwande öfwerstelieutenantsbeställning och indelning som han söker. Kommandes extractum protocollii att härom afgå.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸⁵¹ angående den klagan hofsecreteraren Conrad Svahn deröfwer fördt, att han wid åtskillige sökte befordringar blifwit förbigången, samt att han, för sine utrikes hafde wärf och förrättningar icke fått den belöning han trodt sig med fog kunna påstå, utan deremot uti betryck och lidande blifwit försatt. Tillstyrkandes deputationen, att hwad Svahns utrikes hemligen hafde förrättningar angår, må remitteras till secreta utskottets bepröfwande, att hos riksens ständer up-

---

¹⁸⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 71.

gifwa hwad dess dermed förwärfwade förtienster för rättighet till befördran för honom kunna medföra.

Uppå giord proposition af herr talman biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸⁵² angående capitainen wid Cronhielmska regementet, baron Börje Michaël Ulfsparrs ansökning att återwinna touren till befördran för capitainen wid samme regemente, Axel Ehrenpohl. Gifwandes deputationen wid handen, det emedan baron Ulfsparre på trefalt sätt uturacktlåtit att göra denne sak i rättan tid hos riksens ständer anhängig, ty hade deputationen, emot förordningen af år 1738¹⁸⁵³ och 13§ i urskillningsdeputationens instruction,¹⁸⁵⁴ icke kunnat detta mål uptaga.

Uplästes capitainen baron Ulfsparrs memorial i detta mål.¹⁸⁵⁵

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 21 i denne månad.¹⁸⁵⁶ Och hade bondeståndet pröfwat skiäligit att återwisa detta mål till secreta deputationens närmare uptagande, skiärskådande och utlåtande. Hwilcket prästeståndet jämwäl den 28 hujus bifallit.

Borgareståndet biföll äfwenledes nu detta bondeståndets extractum protocollis.

Uplästes öfwerstens A. H. Ramsays memorial,¹⁸⁵⁷ hwaruti han anmäler det han förnummit, att öfwersten och riddaren baron Jacob Fredrich Horn, i anseende därtill att han trenne gånger stådt på öfwersteförslag, skall nu hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anhållit att ensam blifwa upförd på förslag till den ledige öfwerstebeställningen wid Nylands regemente. Men emedan Ramsay till sin tours återwinnande fram för baron Horn, anfört beswär som nu ligga hos secreta deputationen, ty anhåller Ramsay att riksens ständer täcktes hos Hans Kongl. Mai:st begära anstånd med berörde förslags uprättande.

---

¹⁸⁵² Ibid., nr 72.

¹⁸⁵³ Tryckt förordning 22 november 1738: *Kongl. Maj:ts Förordning, Angående them, Som hos Riksens Ständer wilja anföra Beswär öfwer the i Kongl. May:ts Justitiæ Revision utfalne Domar och Resolutioner.*

¹⁸⁵⁴ Tryckt instruktion 8 december 1760: *Instruction, Hwarefter Riksens Ständers Urskillnings Deputation sig hädanefter hafwer at rätta.*

¹⁸⁵⁵ Ibid.

¹⁸⁵⁶ Ibid.

¹⁸⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 269.

Uplästes generalmajoren C. Biörnbergs memorial¹⁸⁵⁸ angående öfwersten baron Horn och förslaget till Nylands regemente.

Herr borgmästaren Renhorn: För min del finner jag ej nödigt att gå in uti någon widlyftig discours angående desse memorialer. Ty saken ligger hos Hans Kongl. Mai:st, och wederbörande äro skyldige att afwagta Hans Kongl. Mai:sts nådiga yttrande deröfwer. Innan det skiedt, lära icke ständer kunna befatta sig dermed.

Herr talman: Wederbörande hafwa begärdt, det herr grefwen och landtmarskallcken, samt talemännen måtte hos Hans Kongl. Mai:st anhålla att förslagets uprättande till Nylands regemente må hwila. Men detta har ej kunnat bewiljas och således återstår nu för ståndet att yttra sig häröfwer.

Herr borgmästaren Schauv: Jag håller före wara bäst att saken afgior[d]es, i sin ordning, hos Hans Kongl. Mai:st, som nogsamt lärer pröfwa hwilcken äger närmaste rättighet till förslaget och regementet. Skulle någon sedan tro att honom skiedt förnär, må han lagligen anmäla sine beswär hos riksens ständer. Innan det skiedt lära riksens ständer icke kunna befatta sig härmed. Så mycket kan jag likwäl säga, att öfwersten Ramsay ej äger så goda skiäl som han tror, att klaga öfwer öfwersten baron Horn. Ty denne lärer kunna öfwerbewisa honom, att han är äldre öfwerste och har han utom dess trenne gånger stådt på öfwersteförslag. Hwad generalmajoren Biörnberg beträffar, tillstår jag gärna att han är wälförtient och lärer Hans Kongl. Mai:st nogsamt låta honom wederfaras hwad rätt är. Imedlertid må detta ärende hwila hos riksens ständer.

Härmed instämde herr borgmästaren Pijhlgardt till alla delar.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag kan ej annat finna, än att öfwersten Ramsay har godt skiäl till dess begäran att hos Kongl. Mai:st anhållas må, det förslaget till Nylands regemente må hwila till dess riksens ständer afgjordt qvestionen om hans tour framför öfwersten baron Horn. Ty om Ramsay äger wärkelig rättighet till tour framför baron Horn, men denne sedermera icke dess mindre blir ensam upförd på förslaget och fölgackteligen ärhålla regementet, så blir ju den förre lidande och hans anförde beswär för honom onyttige.

Herr talman: Frågan om deres tour dem emellan, lärer icke nu här kunna afgiöras, utan ankommer detta på Hans Kongl. Mai:sts bepröfwande. Och

---

¹⁸⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 270.

således hemställer jag om icke detta ärende må öfwerlemnas till Hans Kongl. Mai:st, att dermed förfara efter lag.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Hanqvist hemstälde, om icke ståndet behagade nu företaga och afgiöra secreta deputationens betänckande¹⁸⁵⁹ angående generalmajoren Sprengports med de fleres beswär däröfwer, att de icke fått till godo niuta de förmåner, som pensionscassaeregementet innehåller för dem som begära afskied.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocoll¹⁸⁶⁰ angående detta secreta deputationens betänckande, och hade ridderskapet och adelen för deras del funnit bäst att uppskiuta den första delen af detta betänckande, rörande arméens pensionscassaeinrättningen i gemen. Men den senare, angående de särskilt gjorde ansökningar hade ridderskapet och adelen bifallit.

Herr borgmästaren Schauv: Ridderskapet och adelen har uppskiutit dess yttrande öfwer första delen af betänckandet, rörande pensionscassaeinrättningen i gemen, men icke dess mindre bifallit sednare delen, angående de särskildt gjorde ansökningar. Härtill kan jag för min del aldeles icke samtycka, ty om full tillgång icke är på medel i cassan måste staten betala det som felar. Men hwad generalen Sprengport angår, så äger han ostridig rätt att få accordssumman, och bör konungens honom medelte resolution gå i wärkställighet. Will ej den, som är i tour, ärlägga accordssumman, må den som närmast är i touren och sig anmäler, få sysslan, när han betalar summan, och så vidare.

Herr borgmästaren Fries yttrade sig alldeles i samme mening som nyss anförd är.

Herr talman hemstälde om icke ståndet behagar bifalla att generalmajoren Sprengport må, enligt Kongl. Mai:sts resolution, få bortaccordera sin innehafwande öfwerstebeställning till den som närmast är i touren, och i händelse denne icke will ärlägga summan, då till den som äger tour därnäst, och så vidare, samt att äfwen de öfrige måge undfå hwad dem, enligt reglementet, tillkomma bör, så wida pensionscassan sådant kan tåla. Dock att staten härmed icke på något sätt graveras.

---

¹⁸⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 65.

¹⁸⁶⁰ Ibid.

Ståndet lemnade dess bifall till detta hemställande, och kommer extractum protocolli att härom afgå.¹⁸⁶¹

Justerades ståndets extractum protocolli, angående ryttmästaren Ahlbergs ansökning att få blifwa här till dess angelägenheters bewakande, och lydde berörde extractum protocolli som följer:¹⁸⁶²

S.d. Hos borgareståndet blef anmält, huruledes öfwersten för norra skånska cavallerieregementet riddaren Barnekow, hos Kongl. Mai:st i underdånighet anhållit om ytterligare permission af sex månader för ryttmästaren wid berörde regemente, riddaren Ahlberg, att härstädes qwarblifwa till dess hos riksens ständer anhängige saks och öfrige enskilte angelägenheters bewakande, men hwartill Kongl. Mai:st icke behagat lemna sitt nådiga bifall, utan chefen för ofwannämnde regemente anbefalt att ställa sig till rättelse de undfångne ordres.

Borgareståndet tog detta uti öfwerwägande och fant, att i händelse Kongl. Mai:sts nådige ordres skulle wärkställas, Ahlberg uti ganska mycket lidande försätties, och pröfwade fördenskull så i anseende härtill, som öfrige andragne ömande omständigheter, rättwist wara, det må ryttmästaren och riddaren Ahlberg äga frihet att här i Swerje qwarblifwa så länge och intill dess hans hos riksens ständer under öfwerläggning warande angelägenhet kan blifwa afgjord. Hwilcket till de öfrige respective ståndens gunstbenägne bifall hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

Uplästes bergsdeputationens betänckande¹⁸⁶³ uti de af bergsrådet Adolph Adolphsson Christiernin anförde beswär öfwer Kongl. Mai:sts, imellan interessenterne uti Östra Silfbergs silfwerwärik, å ena, samt Stora Kopparbergs-bergs-laget, å andra sidan, gifne nådige dom af den 26 Martii 1756, hwaruti kongl. bergscollegii utslag den 19 April 1753, blifwit uphäfwit, som tillagt de förre rättighet att till berörde silfwerwerk, med wissa förbehåll, få kiöpe kohl ifrån Säthers och Tuna sochnar, samt ifrån Silfbergsfierdingen i nästnämde sockn. Men Kongl. Mai:st allenast tillåtit berörde interessenter, till dess de wederbörligen bewist, hwilcke skogar i gamle tider, warit Östra Silfbergs silfwerwärik underlagde, att imedlertid och interimswis få nytta något af säljekohlen i förberörde sochnar, och hade depu-

---

¹⁸⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 335.

¹⁸⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 209.

¹⁸⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 19.

tationen styrkt till bifall i alt öfrigit, af denna Kongl. Mai:sts doms innehåll, undantagandes den delen som angår kohlfänget, wed och byggningswirke för silfwerverket, hwilcket deputationen håller före böra skie ifrån den så kallade Östra Silfbergstägten i Tuna sockn, dock med wilckor att noga hand däröfwer hålles, att interessenterne ej disponera förrberörde skog till andre, än silfwergrufwans oumgängeliga drift och tarfwor, med mera, ut in actis.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall.

Hwilcket hemställande beswarades af ståndet med Ja.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet fant wäl sidstledne plenidag godt, att secrete utskottets yttrande¹⁸⁶⁴ angående de tillärnade ferier skulle hwila. Men som ståndet redan låtit de öfrige stånden få del af dess resolution, att secrete utskottet må fortfara i ministerielle affairernes skiötande och jag föreställer mig att ståndet ej lærer wilja ändra denna dess resolution, så hemställer jag om icke nödigt wara will, att hos de öfrige stånden, genom en deputation, gifwa tillkiänna det ståndet förblifwer wid dess en gång i detta mål afgifne yttrande, och att ståndet, i händelse detta icke bifallas, ej will hafwa någre ferier, utan allenast wahnligit juhllåf.

Herr talman frågade om icke ståndet bifölle detta af herr borgmästaren Renhorn gjorde hemställande.

Och ståndet swarade härtill Ja, samt fant godt att anmoda herr assessoren Anthonsson och fem andre herrar ledamöter att afgå i detta ärende. Hwilcket ock genast skiedde.

Herr borgmästaren Cervin påminte att nödigt wore, det ärendet¹⁸⁶⁵ angående saltbristens förekommande i bohuslänske städerne måtte expedieradt warda. Och som löparen wore här hos ståndet liggande, hemstälde herr borgmästaren om icke den samme nu måtte påskrifwas.

Ståndet fattade häröfwer det beslut, att extractum protocolli skall afgå med yttrande, att ståndet bifaller att den delen af fiskerideputationens betänckande, som angår saltbristens afhielpande, må expedieras. Men att ståndet alldeles icke kan medgifwa att det i detta ärende inblandade mål rörande stapelstadsrätt för staden Kongelf, tillika skall expedieras, hålst

---

¹⁸⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr'81.

¹⁸⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

emedan detta icke allenast strider emot Giötheborgs stadsprivilegiers uttryckeliga innehåll, utan ock emot ståndets rätt.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollii af den 21 d. denne månad,¹⁸⁶⁶ angående bokhållarens uti militiaecontoiret i kongl. krigscollegio, Sven Askelöfs ansökning, att i anseende till det företräde af äldre tjenstetid han äger, framför kammarförwandterne Sandvall och Lundius, till uprättelse undfå kammarförwandtsfullmagt, af samme dato som de, jämte så stor fyllnad uti dess ännu innehafwande bokhållarelön, som swarar emot den kammarförwandterne i artilleriecontoiret tillslagne lön, hwilcken han föreslår, måtte till statens lisa, få tagas af de under Kongl. Mai:sts krigscollegii disposition stående observations- och auctionsmedel. I detta alt hade secreta utskottet styrkt till bifall, således att Askelöf må ärhålla den sökte kammarförwandtsfullmagten, samt tuhundrade daler silfwermynts tillökning i lönen ifrån fullmagtens dato, hwilcken tillökning till statens lisa må tagas af de observationsmedel som genom Askelöfs egen, och den öfrige betieningens i militiaecontoirets flit och upmärksamhet, inflyta.

Herr talman hemstälde, om icke detta secreta utskottets tillstyrkande finge bifall.

Hwartill ståndet swarade Ja.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, och gaf ordföranden wid handen att deputationen uträttat det anförtrodde ärendet.

Ståndet skildes åt.

---

¹⁸⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 82.

Åhr 1761 den 3 December

S.d. Åtta deputerade från prästeståndet anmältes och infördes. Ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius yttrade sig: Prästeståndet har tillförene yttrat dess beslut angående de då tillämnade ferier sålunda, att plena, deputationerne och secrete utskottet skulle uphöra den 7 i denne månad och åter taga sin början den 1 Martii nästkommande. Nu, sedan secrete utskottet inkommit med dess utlåtande angående detta ärende har prästeståndet åter förehaft detta mål, och stadnat i det slut att så wäl secrete utskottets, som plenorum och deputationernes ferier måge börjas den 12 i denne månad och slutas den 22 Januarii nästkommande. Häröfwer hade prästeståndet welat utbedja sig swar, så snart giörligit wara kunde.

Herr grosshandlaren Clason, som, uppå ståndets anmodan under herr talmans frånwaro förde ordet, tackade deputationen för den lemnade underrättelsen och försäkrade att ståndet icke lærer underlåta att, så snart giörligit är, lemna swar i detta ärende.

Deputerade afträdde.

Justerades ståndets extractum protocollii angående ärendets expedierande rörande saltbristen. Och lydde, som följer:¹⁸⁶⁷

S.d. Föredrogs åter fiskerideputationens betänckande, angående öfverklagad brist och dyrhet på salt, besynnerligen uti Götheborg och de öfrige uti bohuslänske skiärgården belägne stapelstäder. Hwarjemte de öfrige respective ståndens afgifne yttranden öfwer detta mål förehades.

Efter noga öfwerwägande af alt detta, pröfwade ståndet skiäligit att förblifwa wid dess yttranden uti protocollsutdragerne af den 10 och 17 Augusti sidstledne, så att detta ärende, hwad saltbristens och dyrhetens afhielpande widkommer må till expeditionsdeputationen aflemnas och därstädes expedieras. Men med kraftigaste förbehåll att den delen, som i detta ärende blifwit inblandad rörande den för staden Kongelf föreslagne stapelfrihet ej må widröras, mindre af expeditionsdeputationen expedieras, såsom ett mål hwilcket är snörrät stridande, ej allenast emot Götheborgs stads enskildte wälfågne privilegier, utan ock emot ståndets allmänna rättighet och som fördenskuil fordrar en närmare granskning och öfwerwägande. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceres.

---

¹⁸⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 210.

Herr talman upkom.

Herr borgmästaren Ekman: Jag bör hos ståndet anmäla att ståndets extractum protocollii, angående understöd för den afbrände staden Schiöfde har blifwit till expeditionsdeputationen inlemnad¹⁸⁶⁸, men som de öfrige stånden icke welat samtycka till någon afgift, så wore frågan om det, som ståndet till hjelp för berörde stad bewiljat, skulle expedieras eller ock, om icke bättre wore, att genom extractum protocollii begära, det en stambok för denne stad måtte bewiljas.

Herr talman: Jag twiflar mycket att en stambok skulle inbringa så mycket, som det, hwilcket ståndet i extracto protocollii för dess del bewiljad. Och således håller jag före wara bäst att saken, som den är, expedieras.

Herr assessoren Anthonsson begärde, att detta ärende måtte hwila, till dess secreta utskottets extractum protocollii angående understöd för staden Fahlun wore afgjordt.

Ståndet biföll denne begäran.

Herr assessoren Anthonsson upläste ett af honom undertecknad memorial,¹⁸⁶⁹ angående det af secreta utskottet tillstyrkte understöd¹⁸⁷⁰ för den afbrände staden Fahlun. Sedan detta skjedd, yttrade sig herr assessoren: Jag har icke inlemnad detta memorial i den afsigt att härmed hindra det staden Fahlun må ärhålla det understöd som secreta utskottet föreslagit. Min föresatts har allenast varit att wisa, det en billig proportion bör widtagas, så att då Fahlun understöddes, de öfrige afbrände städer jämwäl måge med någon skiälig hielp ihogkommas. Jag har ock wisat utwäg därtill, utan att Fahlun kan sägas derwid förlora något af det, som staden tillfalla bör. Skier denna jämnkning, wil jag wara nögd och icke gå med detta mitt memorial till de öfrige stånden; men i annor händelse förbehåller jag mig den rättigheten.

Herr inspectoren Muncktell: Man lærer wara af den tancka, att hela den af secreta utskottet föreslagne afgiften skall tillfalla staden Fahlun. Men det förhåller sig icke så, ty en wiss summa däraf är allenast därtill destinerad. Och bör jag jämwäl härwid påminna, att borgerskapet får det minsta, men arbetarne däremot det mästa af den föreslagne summa. Hufwudafsig-

---

¹⁸⁶⁸ *inlemnad* i prot.

¹⁸⁶⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 271.

¹⁸⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 80.

ten är, att hjälpa desse senare i synnerhet, på det bergsbruket må kunna sättas i stånd. Skier det ej, ser jag icke någon möjlighet huru staden och bergsbruket skall kunna uphielpas och bibehållas. Flere hushåll hafwa redan flyttat bort derifrån och åtskillige andre äro sinnade att giöra det samma, om de icke ärhålla något understöd. Häraf kan man döma hwaruti alt sammans skall stadna. Mig är det icke emot, om Carlstad kan hielpas, men jag finner intet skiäl, hwarföre bägge desse städers angelägenheter skola blandas tillsammans. Den ena hindrar ju den andre härigenom, så att bägge på slutet torde få litet eller intet, i stället för det de kunde åtminstone få något, om deras ansökningar särskildt handteras, som af början skiedt. Jag beder fördenskull wördsammast att ståndet täckes hafwa ömhet för staden Fahlu och bergwärket. Om detta afstadnar är ej allenast alt sammans ruineradt, utan hopp att någonsin kunna uphielpas, utan måste jämwäl cronan sakna en årlig inkomst af trenne tunnor guld.

Herr assessoren Anthonsson: Icke eller är det mig emot att staden Fahlu kan hielpas, men ingen lærer kunna undra deröfwer, fast mindre äga skiäl att misstycka, det jag söker understöd för den olyckliga staden Carlstad. Secrete utskottet har föreslagit en wiss summa af den projecterade afgiften till understöd för staden Fahlu. Denna afgift är ganska dryg och kan ej annat än swårligen trycka järnbergslagerne. Jag för min del måste betala 9 000:de daler, och andre i proportion, efter deras ägande smide. Hwad är då billigare än att, enär staden Fahlu får den föreslagne summan, de öfrige olycklige städerne då måge få öfwerskättet? Det är sant, att husen i Carlstad äro till en del så wida upbygde, att de fattige inwånarne hafwa någorlunda tak öfwer hufwudet. Men det är ock wist, att alle ägendomarne stå i banqven pantsatte, och att fölgackteligen en wacker tid måste gå förbi, innan de kunna inlösas. Förtiena då icke sådane olycklige medborgare all medömkan?

Herr inspectoren Muncktell: Fahlu stads inwånare äro så mycket mera olycklige, som de icke hafwa någre ägendomar att pantsättia, ja icke ens tak att sticka sitt hufwud under. Om de icke få något understöd, lærer det ock blifwa så mycket swårare för dem att bygga sig hus, som där är ganska ondt efter byggningsmaterialier, hwilcke fölgackteligen är alt för dyre och måste hämtas lång wäg.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad herr assessoren Anthonsson, så i dess memorial som eljest anført, rörer secrete utskottets tillstyrkande och kan

jag ej annat finna, än att herr assessoren haft så mycket mindre skiäl dertill som Carlstadssaken är redan hos ståndet afgjord, och det är oförnekligt att icke järnbergslagerne, utan köparen måste betala den afgift som på järnet föreslagen är. Hwad Fahlun beträffar så har secrete utskottet föreslagit en viss summa af den projecterade afgiften till dess understöd, men icke sagt att staden skall upbära den samma. Det är cristeligt och billigt att hielpa de nödlidande. Men här blifwer det så mycket nödwändigare, som understödet ej allenast skier för stadens skull utan i synnerhet för bergwärket. Dessas angelägenheter äro så med hwarannan förknippade att den ene kan ej hielpas utan den andre tillika understödies. Skier det ej på en gång, måste icke allenast staden och bergwärket gå under, utan och cronan sakna en årlig anseelig inkomst samt hela riket blifwa lidande. Låtom oss fördenskull bifalla secrete utskottets tillstyrkande i detta mål; hwarföre skolom wi sammanblanda Carlstadssaken härmed? Om herr assessoren Anthonsson ej är nögd med det som redan särskilt för honom är giordt, må han å nyo för sin stad giöra ansökning särskilt om understöd af det öfwerskått som kan inflyta af den af secrete utskottet projecterade afgiften.

Herr assessoren Anthonsson: Jag har icke wäntat den conclusion, att köparen skall betala den projecterade afgiften, men icke brukspatronerne. Denne slutsats är ock så mycket mindre grundad, som fundamentet till afgiften är tagen af hammarskatslängden, och hwar ock en brukspatron bör betala den samma, efter sitt ägande smide. Huru kan då kiöparen sägas betala hwad brukspatronen ärlagt, enär denne senare ej får mera för sitt järn än som det, efter gångbart pris gäller? Jag wet icke eller om det wore billigt att öfwerskottet af afgiften skulle flyta in i cronans cassa; och beder jag fördenskull, att de öfrige olycklige städerna måge anses lika med Fahlun, och att någon jämnckning må giöras således att de jämwäl med något understöd måge ihogkommas. Eljest skier mannamohn medborgare imellan.

Herr borgmästaren Schauv: Jag undflyr altid all particulair discours. Den skickar sig icke eller på detta ställe hwaräst ärenderne, utan alle ensidige afsigter, böra handteras. Men jag nödgas likwäl till sanningens försvar säga, det jag är öfwertygad att hwad jag talt om afgifternes betalande, är aldeles wälgrundat, ty brukspatronen tager oförnekligt igen på järnet då han det försäljer, och köparen måste oundgängeligen betala honom det om han will hafwa wahan. Hwad jag således sagt, har ej varit någon allusion på herr assessoren Anthonssons yttrande, utan allenast en

demonstration i allmänhet, som ock äger sin rigtiga grund i förfarenheten. Men jag lemnar detta såsom af sig sielft nogsamt bewist, och will allenast påminna att wi äro skyldige, att först hielpa dem, som äro mäst nödlidande, och tillika de angelägnaste medborgare i riket. Detta kan med alt skiäl sägas om staden Fahlun och bergwärdet därstädes, hwilcket jag förrut tydeligen wisat. Staden Carlstad har redan fått något, och ståndet har, i proportion emot andre lika olycklige städer, bewiljadt rätt wackert till dess understöd. Men det skall icke wara mig emot om Carlstad och de öfrige få något af öfwerskottet, ty det tillfaller ej Fahlun. Dock bör detta ärende särskildt handteras, och ej sammanblandas med Fahlun stads angelägenheter.

Herr assessoren Anthonsson begärte, att detta ärende måtte hwila till dess man finge närmare täncka på dess omständigheter.

Herr borgmästaren Schulten föreslog att ståndets resolution måtte blifwa det sedan staden Fahlun ärhållit sin andel af den föreslagne afgiften, måtte ock de öfrige få något understöd af öfwerskottet.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag fruktar, att om wi nämne öfwerskåttet torde det göra någon upmärksamhet hos de öfrige och lända sielfwa saken till skada, så att hwarken den ene eller andre få något.

Änteligen, efter någon vidare discours, kom ståndet öfwerens att detta ärende skulle hwila till närmare öfwerläggning.

Herr borgmästaren Renhorn: I anledning af ståndets resolution har jag projecterat en underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Mai:st, angående den efterräkning som nu will göras på utlagorne af wisse, under staden Torshaella donerade hemman.

Detta bref justerades, och bifölls, lydande ut in actis.¹⁸⁷¹

Herr borgmästaren Malmsten: Wi hafwa en beklagelig ärfarenhet att städernes privilegier imellan riksdagarne esomoftast antastas och rubbas. Och hemställer jag fördenskull hwad utwäg som bör widtagas, till förekommande af dylikt olagligt förfarande.

Herr talman föreslog att deputerade till detta ärendets öfwerwägande och utarbetande måtte nämnas.

Ståndet lemnade hä[r]till dess bifall och utnämndes härtill följande herrar ledamöter, neml.:

herr grosshandlaren Clason.

---

¹⁸⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 211.

Herr borgmästaren Lange.
Herr borgmästaren Cervin.
Herr borgmästaren Ignatius.
Herr borgmästaren Renhorn.
Herr borgmästaren Kellander.
Herr borgmästaren Lönbohm och
herr borgmästaren Malmstén.

Uplästes en del af secreta utskottets extracto protocolli¹⁸⁷² angående Jönkiöpings factoriearbetares anförde besvär och klagan deröfwer, att öfwerdirecteuren wid berörde factorie, Ehrenpreus, skall hafwa innehållit någon del af deras arbetslöner.

Åtta deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden, Joseph Hansson wid handen, att bondeståndet förehaft justitiaedeputationens betänckande angående kyrkioherden doctor Ruthström, samt, äfwen som prästeståndet, bifallit de bifogade särskildte vota i detta mål, så att denne sak kommer att gå till hofrätten att där ransakas och dömmas. Härjämte anhölt ordföranden att Giltebosaken samt betänckandet angående nybyggen på Öland, måtte företagas och afgiöras.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen och låfwade att de öfrige målen skulle, så snart giörligit wore, företagas och afslutas.

Deputerade afträdde.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, lagman grefwe Renstierna, att ridderskapet och adelen å nyo förehaft ärendet angående de tillärnade ferier, samt funnit godt att således ändra dess i detta mål tagne beslut, att prästeståndets senare proposition blifwit bifallen, så att, i följe deraf, ferierne komma att taga deras början den 12 i denne månad, och slutas den 22 nästkommande Januarii. Och på det secreta utskottet, så wäl som deputationerne, måge hafwa så mycket bättre tid att arbeta, hade ridderskapet och adelen funnit godt, det måtte plena sammanträda i nästa wecka, måndagen och lögerdagen därpå följande. Föröfrigit hade ridderskapet och adelen warit betänckt derpå, huru de hemresande riksens ständers ledamöter måtte beqwämligen komma fort, och till den ändan beslutit, att herr grefwen och landtmarskalken samt respective talemännen måge besörja, det, genom en expedition hos Hans

---

¹⁸⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 83.

Kongl. Mai:st anhållas må om nådig befallning till samtelige landshöfdingarne att draga behörig försorg, det tillräkkelige hästar på gästgifwaregårdarne måge stå i beredskap.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen angående ridderskapets och adelens beslut rörande ferierne så wäl som de öfrige anmälte ärender, och yttrade herr talman sig tro, att ståndet snart lærer lemna dess bifall och swar angående de tvenne senare ärenderne. Men öfwer det första hade ståndet för detta meddelat dess tanckar.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Cervin: Ståndet har wäl för detta lemnat de öfrige respective stånden del af dess beslut angående ferierne. Men som detta ärende fått nu en annan ställning sedan ridderskapet och adelen bifallit prästståndets senare proposition i detta mål, så hemställer jag om icke saken nu må afgöras, på det de hemresande måge weta hwarefter de sig skola rätta.

Herr talman hölt före wara bäst att härmed dröija, till dess bondeståndet utlåtit sig.

Ståndet förenade sig härmed.

Herrar borgmästarne Cervin, Hanqvist och Wallentein, samt herr rådmann Hülphers begärte lof att få resa hem öfwer instundande ferier, hwilcket bewiljades.

Herr rådmann Thölberg anhölt jämwäl om tillstånd att få resa hem, men som han hölt före det han, i anseende till den långa wägen och andre omständigheter, ej kunde så snart komma åter som ferierne torde slutas, ty hemstaldte herr rådmann om icke honom måtte tillåtas att afsäga sig fullmäktigskapet för staden och tillstånd lemnas att en annan i hans ställe må kunna wäljas.

Ståndet biföll att herr rådmann Thölberg måtte resa hem under ferierne. Men kunde icke bewilja, att en annan i dess ställe skulle wäljas, hälst herr rådmannen, då han fullmagt antagit, wore skyldig att bewista riksdagen till dess slut.

Justerades ståndets extractum protocoll¹⁸⁷³ och föreskrift till samtelige städernes magistrater, angående de för staden Borgå bewiljade stamböcker. Lydande, som följer:

---

¹⁸⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 212.

S.d. Kom hos borgareståndet under ömsint öfwerwägande, huruledes, efter riksdagsfullmäktigen för Borgå stad, herr borgmästaren Gabriel Hagerdts anhållan, det af Hans Kongl. Maj:st berörde genom wålded afbrände stad, i nåder genom stamböcker bewiljade understöd, måtte bäst och beqwämligast kunna insamlas. Och fant ståndet nödigt att anmoda dess ledamöter, som till hemorterne under instundande juhlehögtid hemresa, att med sig taga wisse exemplar af desse stamböcker och dem hos städernes magistrater inlemna, samt till besörjande om de medels insamlande på det bästa anmäla, som af christmild ömhet för de lidande kunna bewiljas.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1761 den 5 December

S.d. Uplästes bergsdeputationens betänckande,¹⁸⁷⁴ angående Gunnarskogs sockns bergslagstillstånd, samt huru och på hwad sätt hushållningen, så i anseende till allmän nytta och tjenst, som bergsallmogens egen fördel, kan uphielpas och i stånd sättias.

Herr talman hemställte, om icke detta betänckande finge bifall. Och detta hemställande beswarades med Ja.

Herr talman: Jag bör hos ståndet anmäla att, sedan prästeståndet genom påskrefwen resolution å ridderskapets och adelens extractum protocolli angående de fem tillärnade stapelstäder, å nyo yttrat dess bifall till desse stapelstäders inrättning, har jag ansedt för nödigt att med ståndets ytrade tanckar uti protocollsutdraget af den 20 Julii sidstledne, enligt och öfwerensstämmande, att, genom extractum protocolli å nyo påminna i synnerhet prästeståndet om denna dess resolutions olaglighet. Detta extractum protocolli är nu färdigt till justering, och hemställer jag förden-skull, om icke sådant nu må skie.

Ståndet lemnade härtill dess bifall och berörde extractum protocolli justerades. Lydande som följer:¹⁸⁷⁵

S.d. Borgareståndet har ej utan särdeles upmärksamhet ansedt den ställning hwaruti den så kallade stapelstadssaken, eller ventilation,

---

¹⁸⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 20.

¹⁸⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 213.

om de nye tillämnade stapelstäder i Öster- och Västerbottn samt Wästernorrland nu kommit.

Så ovedersägeligit det är, att privilegier kunna af riksens ständer öfwerses och förbättras, enligit så wäl 51 § regeringsformen som ingressen till högwördige prästeståndets privilegier, med flere ställen, så tydeligit och klart hafwa ock riksens ständer utstakat processen huru och på hwad sätt det kan skie. De hafwa i 17 § riksdagsordningen förklarad, för ständigt och gällande som ständers beslut, alt hwad de fleste ständen komma öfwerens om, undantagandes hwad ständernes frihet, samt hwart och ett ständs wälförwärfwade privilegier rörer. Uti desse öma delar hafwa de icke tillagt trenne stånd den magten att i minsta måtto förfördela det fierde, utan i Swea konungaförsäkran 11 § uttryckeligen förordnat att ej något ständs privilegier, utan alla fyra riksens ständers enhälleliga samtycke, må widröras och förändras. De hafwa rätteligen ärkiändt att de fyre alle lika magtägande, och att det icke will anstå någon dera att sätta sin jämlikes rättigheter i fråga, mindre däröfwer decidera innan den, som rättigheten sig lagligen förwärfwat, gifwit därtill sitt samtycke. De hafwa ansedt ständens privilegier för det band som dem i ett samhälle förenat och utgiöra de wäsenteligaste delar af deras frihet, samt äro för murar och säkerhet för deras rättigheter, näringar och ägendom. Alle försök däremot hafwa de räknat för farlige och så fördärfwelige för sin fri- och säkerhet, att de inbördes garanterat hwarandra privilegiernes oförkränckta bestånd.

I stöd af så klar och på samhällets bibehållande fotad och beswuren lag, har borgareståndet trodt det inga deliberationer öfwer någon af dess rättigheter wore möjelige, innan borgareståndet först därtill lemnat sitt bifall, hälst ståndet för sin del altid ansedt detta som en laglikmätig skyldighet emot sine medständer, enär frågan om deras privilegier förekommit. Uphörer detta wänliga förtroende ständer emellan så lärer föga kunna undwikas misstag, så uti nyttan som nödwändigheten af en sådan ändring.

Sättes å stapelstädernes privilegier en sådan förklaring att de äro wissa ständers, och icke ständets, och således de rättigheter hwar stad äger icke warda ansedde som ständets, så blifwer i riket icke mera än ett stånd, som har så allmänna privilegier att de till hela ståndet äro lämpelige. Det högwördige prästeståndets privilegier och rättigheter äro, ledamöterne emellan, mera skilde och olikare, än borgareståndets sin emellan, så wäl i anseende till de många under prästeståndet hö-

rande stater, som prästerättigheternes olikhet häruppe, emot i Finland, Gothland, Halland, Skåne och Blekingen. Skulle de alle jämkas efter en lands orts så blefwe wist många lidande, och än mera om de efter hwars och ens fattade inbillning om billig och nödig utkomst, swarande emot arbete skulle lämpas, då någon kunde tycka att en cappel-lan som har wid sin annexekyrka, så mycket arbete som pastoren wid moderkyrkian, borde antingen af inkomsten dela jämt med pastor i alt, eller blifwa pastor i sin församling. Och så snart skiäl få emot privilegier anföras, blefwe nog swårt bestrida om icke rimligare wore, att se efter en hel menighets beqwämlighet än en enda prästmans, och således häldre dela de widlyftiga pastorater än att sochnemännen skulle hafwa en eller flere mil till kyrkan, eller för sent, eller för bit-tida få sin predikan, eller ock endast hwarannan eller hwar tredje helgdag få gudstienst som nu på mångfaldige ställen skier. I anse-ende till ofwananförde skiäl har ock borgareståndet, då frågan warit om wisse pastoraters ärhållne wederlag, altid ansedt dem grundade uti högwördige prästeståndets privilegier, som likwäl, efter andre tagne skiäl, i synnerhet af personelle omständigheter, lätteligen kunnat för-ändras.

Andra skiäl kunna wäl icke emot Stockholms, Åbo och Gefles städer af de öster- och wästerbottniske städerna anföras än att de tycka de förra hafwa mera rörelse och handel än de, och att det wore desse sednare beqwämligare att siälfwa hämta waror på utländska orter, än taga dem i Gefle, Åbo och Stockholm. Men hwad riket därigenom skulle lida i sin handel och de handlande, som på god tro och kongl. försäkring, satt sig neder på desse ställen, samt huru de, som efter näringens myckenhet sig ökat skulle utmattas, det bekymmer dem så mycket mindre, som de det ej torde förstå, ty att öka stapelstäder då rikets exporter årligen minskas och då öfwerflödet redan bragt riket i fattigdom, befrämja främmande wahrors inkommande i landet kan wäl ej annat än förderfwa handelen, giöra de ännu i stånd warande stapelstäder lika wahnmäktige som desse, att utföra rikets producter till de orter hwarest de med nationens heder och fördel kunna afsättas.

Borgareståndet, som uti en för riket nyttig handel bästa insigt äger, skulle hierteligen önska tidernes beskaffenhet och wahrumängden wore sådan, att det kunde med godt samwete för rikets wähl styrka till flere stapelstäders inrättande, då det nog opåmint wille utse och föreslå de ställen, hwarest en för riket nyttig handel kan drifwas. Imedlertid protesterar ståndet emot alt widrörande af förenämnde sak

såsom stridande emot ståndets privilegier och för riket högst eftertänckelig, samt åberopar sig hwad ståndet uti dess protocollsutdrag af d. 20 Julii sidstledne anført. Alldeles förwissadt att det högwördige prästeståndet lærer anse denna privilegii sak med sådan ömhet, att högwördige prästeståndet, innan juhleferienne infalla, meddelar borgareståndet benägit bifall på förenämde protocollsutdrag, på det privilegier måge, så för det ena som andra ståndet, bibehållas wid den i grundlagen befastade helgd och skydd samt det förtroende, kärlek och vänskap, som stånden imellan wara bör, må rotas och befastas. Men deremot all anledning till missförstånd bandlysas.

Borgareståndets oryggeliga föresats är att för sin del bibehålla och förswara sine medstånders privilegier och rättigheter, och skulle räkna den dagen för Swea rike den olyckeligaste, då osämja och twedräkt kastade så lagen öfwerända, att try stånd emot det fierdes wilja, widrörde och ändrade dess privilegier. Jämkkandet stadnade wisseligen ej förr, än alt wore öfwerända, både privilegier, frihet och rike. Hwilcket borgareståndet fant godt att förtroligen med högwördige prästeståndet communicera.

Herr borgmästaren Lange: Jag kan ej underlåta att gifwa wid handen, det sedan ståndet genom utdrag af protocollet den 19 i sidstledne månad resolveradt,¹⁸⁷⁶ det skulle öfwersten baron Wrede ensam upföras på förslag till det ledigt warande Nylands regemente, har bemälte öfwerste, då han fått weta att generalmajoren baron Biörnberg till denna öfwerstebeställnings ärhållande, hos Kongl. Maj:st anmält, af ädelmodig böijelse sielfmant afsagt sig att söka berörde regemente, och således wisat att han, af aktning för lagarne, ej welat bygga sin förmån på en äldre och mera förtient medborgares prejudicé. Men som detta ädelmodiga steg ej bör lända öfwersten baron Wrede till nachdel och försätta honom uti ytterligare lidande, ty har jag trodt billigheten fordra att föreslå något till hans befordran och hoppas jag härutinnan så mycket mera bifall, som mine tanckar lära wara aldeles öfwerensstämmande med ståndets yttrande uti ofwanberörde extracto protocollii. Jag har upsatt desse mine tanckar uti form af protocollsutdrag och begär nu tillstånd att få de samma upläsa.

---

¹⁸⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 205. Se ovan vid not 1774.

Detta bewiljades och nyssberörde protocolsutdrag uplästes samt bifölls, lydande sålunda:¹⁸⁷⁷

S.d. Sedan borgareståndet uti utdrag af protocollet under den 19 sidst-ledne Novembris, i anseende till anförde omständigheter, ansedt öfwersten och riddaren af Kongl. Mai:sts Swärdsorden, friherre Fabian Casimir Wrede berättigad att, såsom wid åtskillige sedan sidste riksdag uprättade öfwersteförslager förbigången, ensam på förslag till det efter hans excellence herr riksrådet Hiärne ledigt warande Nylands infanterieregemente upföras, samt Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas att meddela honom fullmagt på samma öfwerstebeställning, har öfwersten och riddaren friherre Wrede, af ädelmodig böijelse för billighet och rättwisa, genom ingifwit memorial, sielfmant afsagt sig att söka detta regemente sedan han fått kundskap att generalmajoren och riddaren baron Biörnberg, såsom äldre till tjensten, år och jämwäl ägande tour framför honom, sig till denna öfwerstebeställnings ärhållande hos Kongl. Mai:st anmält. Ty fant ståndet billigt, dess förra yttrande i så måtto ändra, att som han ej bör ställas i ytterligare lidande för det han, af acktning för lagar, ej welat bygga sin förmån på en äldre och mera förtient medborgares préjudice, så håller borgareståndet med all billighet och rättwisa öfwerensstämmande wara, att öfwersten friherre Wrede upføres ensam på förslag till det första ledige infanterieregemente, hwartill han sig hädanefter anmälandes warder, samt att Kongl. Mai:st i underdånighet tillstyrkas, att på ett sådant regemente honom nådig fullmagt meddela, såsom ock att bemälte öfwerste emedlertid blifwer tjenstfri i Kongl. Mai:st och riksens krigscollegio, dock utan att få undandraga sig, derest Kongl. Mai:st så nödigt pröfwa skulle, giöra tjenst wid arméen.

Kommandes han, till dess han erhåller något regemente, att behålla dess nu innehafwande lön med alla öfrige inkomster och förmåner. hwarjemte honom frihet lemnas att nu genast bortaccordera sin wid fortification innehafwande beställning, till någon wid samma stat i tour warande officerare, hwarigenom de wid berörde stat som dermedelst att öfwersten baron Wrede ej förrut blifwit befordrad till regemente, här intill icke fått niuta något avancement till godo, komma äfwen att ärhålla soulagement.

---

¹⁸⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 214.

För öfrigit tillåtes honom att återtaga sine hos Kongl. Mai:st ingifne underdåniga ansökningar om de nu ledige regementen.

Hwilket med de öfrige respective stånden till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Herr talman frågade om icke ståndet behagade nu låta sig föreläsas den återstående delen af secreta utskottets extractum protocoll¹⁸⁷⁸ angående Jönkiöpings factoriesarbetares anförde beswär och klagan, öfwer öfwerdirecteuren Ehrenpreus.

Ståndet samtyckte härtill, och berörde protocolsutdrag uplästes till slutet, samt, uppå giord proposition, bifölls.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande¹⁸⁷⁹ öfwer prästerskapets rättigheter i Åbo och Borgå stifter uti Finland utaf torpare, inhysingar och gångande ämbetsmän på landet.

Ståndet biföll detta betänckande, dock med den tilläggnig att i stället för *gångande ämbetsmän* sättes *gångande gierningsmän*.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁸⁸⁰ angående qwicktijondens utgiöranden i Åbo och Borgo stifter uti Finland.

Ståndet pröfwade nödigt att detta ärende skulle hwila till närmare genomseende.

Herr talman anmälte att bondeståndet hade genom en utskickad begärt få weta borgareståndets resolution angående ferierne. Och hemstälte herr talman om icke ståndet nu behagade sluteligen yttra sig öfwer detta ärende.

Efter någon liten öfwerläggning stannade ståndet i följande beslut öfwer detta mål: Ståndet förenar sig wäl med ridderskapet och adelen samt prästeståndet, att plenorum och deputationernes arbeten måge uphöra den 12 i denne månad och taga deras början den 22 Januarii nästkommande. Men som ståndet icke anser detta för ferier, utan såsom ett wanligt juhllöf, ty pröfwade ståndet nödigt att secreta utskottet må under thenne tid fortfara i dess giöromål i ministerielle affairer.

---

¹⁸⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 83.

¹⁸⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 42.

¹⁸⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 43.

Herr talman påminnte att nödigt wore det en deputation måtte afgå och notificera detta beslut hos de öfrige stånden, wid hwilcket tillfälle deputationen jämwäl kunde aflemna ståndets extractum protocoll¹⁸⁸¹ hos prästeståndet, angående de fem tillärnade stapelstäder.

Herr rådman Stenhagen begärdte tillstånd att få resa bort på någon tid.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸⁸² angående de beswär vice häradshöfdingen Johan Hortell däröfwer anfört, att Kongl. Mai:st genom nådig skrifwelse till kongl. Åbo håfrätt af den 8 Julii 1760 förordnat det Hortell borde afstå actuariesbeställningen i bemälte hofrätt, hwarpå han den 8 Martii samma år undfått hofrättens fullmagt och att vice actuarien Samuel Benedix Trapp skulle samma syssla tillträda. Tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det hos Hans Kongl. Mai:st anhållas må om den författning, att Hortell genast må återfå actuariesbeställningen i berörde hofrätt, hälst Trapp skall därtill wara alldeles oskickelig, men att Hortell, efter dess eget löfte, då han actuariesfullmagt undfeck må årligen bestå Trapp halfwa lönen, icke såsom någon rättighet för Trapp utan såsom en wälwilja å Hortells sida, men till den af Hortell sökte häradshöfdingecharacterens bewiljande hade deputationen icke kunnat styrka.

Öfwer detta ärende yppades en nog widlyftig discours i det åtskillige herrar ledamöter å ena sidan anförde, det Trapp förtiente medlidande emedan han wore fattig och i ett nog torftigt tillstånd, och wid dess redan höga ålder af några och sextio år, ej kunde göra sig hopp om någon annan syssla så att han, om denna honom fråntogos, måste på sin ålderdom lida nöd i brist af lön och utkomst. Hwad den omständigheten anginge, att hofrätten hos Kongl. Mai:st utlätit sig, det Trapp icke ägde behörig skickelighet till actuariesysslans förestående, höllts före att ingen särdeles större skickelighet kunde ärfördras till denne sysslas skiötande, än den Trapp sig förwärfwat i det han flere år biträdt actuarien i berörde hofrätt. Och när härtill lades att Trapp wore äldre auscultant än Hortell, troddes att Trapp wore så mycket mera berättigad att behålla sysslan efter Hans Kongl. Mai:sts förordnande. Hortell kunde ändå soulageras om han finge behålla sin actuarietour och därhos ärhölle häradshöfdingecharacter.

---

¹⁸⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 213. Se ovan vid not 1875.

¹⁸⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 73.

Andre herrar ledamöter anförde åter häremot att man borde tro hofrättens yttrande, det Trapp wore oskickelig till att med den accuratess som wederbör, skiöta de angelägne annotationer och andre giöromål som till actuariesysslan höra. Och som extraordinarier inom collegierne ingen tour äga framför hwarannan och det tillhörde hofrätten, enligt tjenstebetänckandet, att pröfwa deras mer och mindre skickelighet till de sysslor de söka, samt i anledning däraf befordra dem, så ägde Trapp icke något skiäl att åberopa sig den omständigheten till fördel framför Hortell, att han längre än denne senare i hofrätten ausculterat. Detta påstående wore ock så mycket mindre betydande som Trapp aldrig låtit bruka sig wid någre andre sysslor än blott uti actuariecontoiret, hwaräst han, under en annans upsigt och utan ansvar, giordt hwad han kunnat under hela den tid han warit wid håfrätten. Hwarföre och de twenne hofrättens ledamöter, som nämt honom till sysslans undfäende, ärkiänt det han sielf ej kunde bestrida sysslan och fördenskull tyckt, att han borde förbindas att antaga en vicarius och med honom dela lönen. Hwaremot Hortell, i det han i många sysslor, så inom som utom hofrätten tid efter annan blifwit brukad, wisat wärkelige prof af tillförlätelig skickelighet och fördenskull warit förordnad att förestå en hel jurisdiction, det han ock förrättat till hofrättens goda nöije. I anseende till detta alt hölts för oemotsägeligit att Hortell borde äga företräde fram för Trapp och att han fördenskull borde återfå actuariesysslan i Åbo hofrätt, med det wilkor som deputationen föreslagit. Hwarmed ock Trapp så mycket mera borde wara nögd, som han på detta sätt ärhåller halfwa lönen och således just så mycket som han nu kan få om han bibehålles wid sysslan men måste antaga en vicarius och med honom dela lönen.

Änteligen begärtes votering.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla deputationens betänckande öfwer detta ärende? Den som skrifwer Ja, bifaller betänckandet, i följe hwaraf vice häradshöfdingen Hortell kommer att återfå actuariesysslan i Åbo hofrätt. Den som skrifwer Neij, will att actuarien Trapp skall wid dess innehafwande syssla bibehållas.

Propositionen uplästes och godkiändes.

Hwarefter voteringssedlarne insamlades och sedan de blifwit öppnade och rösterne upptecknade befants, att tiugu tre röster warit för Ja, och fyrtijo fyra för Neij.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden att deputationen hos de öfrige stånden anmält ståndets beslut angående ferierne, samt hos prästeståndet aflemnadt ståndets extractum protocollii angående de tillärnade fem stapelstäder.

Tolf deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och begärde ordföranden, öfweradjutanten grefwe Levenhaupt, att ärendet angående saltbristens förekommande i bohuslänske städerna måtte innan feriernes början afslutas, att det må kunna expedieras.

Herr talman lät förstå, att detta ärende wore redan afgjordt och ståndets extractum protocollii därom utfärdadt.

Deputerade afträdde.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden Otto Olofsson, att bondeståndet åter förehaft ärendet angående ferierne samt stadnat i enahanda slut med prästeståndet, nemligen att ferierne börjas den 12 i denne månad och slutas den 22 nästkommande Januarii, under hwilcken tid så wäl secrete utskottets som plenorum och deputationernes arbeten komma att afstadna.

Herr talman tackade för denna lemnade underrättelsen.

Och deputerade afträdde.

Herr talman anmälte att herr borgmästaren Pihlgardt gifwit wid handen det han fått bref från dess hemort, att brist och dyrhet på spannemål yppat sig där neder i landet så att till befarandes wore, det i händelse icke någon författning tages emot den öfwerflödiga bränwinsbränningen, torde snart blifwa ondt efter bröd, i synnerhet för de fattiga. Och som omständigheterna här i Stockholm äro nästan sådane som i Carlsconaorten, så hemstälde herr talman om icke hos Hans Kongl. Mai:st underdånig påminnelse må giöras, att expeditionen angående husbehofsbränningens uphörande här i Stockholm, samt i städerna Götheborg och Carlscona, måtte så snart giörligit wara kan, utfärdas och förbudet sättias i wärkställighet.

Ståndet anmodade herr talman att åtaga sig detta ärende, och herr talman afträdde, i hwilckens ställe herr borgmästaren Renhorn, efter anmodan, satte sig att föra klubban.

Justerades det af herr borgmästaren Malmsten projecterade extractum protocollii angående praesidiiförandet i städerne Sahla och Fahlun, lydande sålunda:¹⁸⁸³

S.d. Uplästes justitiae- och bergsdeputationernes betänckande,¹⁸⁸⁴ rörande praesidiiförandet wid bergsrätten uti Sahla, som derigenom kommit i twist och blifwit anhängig giord, att borgmästaren och riksdagsfullmäktigen därstädes Per Wallentein, oackadt en sådan förening emellan bergslagen och staden, innan borgmästaren på rangordningen upfördes, blifwit träffad, det bergmästaren borde föra praesidium i bergsrätten, riksens ständer understält, om icke nu mera den ändring borde göras, sedan borgmästaren och bergmästaren blifwit med lika rang och heder benådade, att den af borg- eller bergmästaren borde föra praesidium som hade älsta fullmagten. Och som borgareståndet i afseende på deputationernes anförde skiäl fant skiäligit, att sådant bifalla, upkom tillika hos borgareståndet den frågan, huru uti Fahlun och Stora Kopparberget uti samma omständighet torde förhållas, i synnerhet som en dylik och nog nära öfwerensstämmande beskaffenhet sig derstädes kunde yppa. Hälst 3 § af föreningen emellan Stora Kopparbergslagen och staden, då det talas om bergsrätt, nämner bergmästaren för borgmästaren, men den skillnad likwäl sig å den orten företer, att Bergslagens mera widsträckt rörelse och grufbetie ningens med grufarbetarnes större antal fordra någon särdeles omwårdnad och författning, i synnerhet då härtill kommer att borgareståndet äfwen funnit billigt att samtycka det särskilta betänckande som bergsdeputationen till bergmästarnes, och en del af grufbetie ningens tour och upflyttning å rangordningen, riksens ständer understält, och hwarigenom saken ännu mera sig förändrat. Fördenskull finner wäl borgareståndet att praesidium uti bergsrätten bör förblifwa hos bergmästaren, dock att staden och borgerskapet ej må få tillfälle att klaga, det deras rättigheter och stadens privilegier skulle alldeles undertryckas och förwandlas, hwilket kunde förordsaka mycket twist och oreda,¹⁸⁸⁵ och äfwen i wissa delar wara emot borgerskapets privilegier stridande; altså har borgareståndet tillika pröfwat rättwist, och nödwändigt det bör borgmästaren föra ordet och hafwa votum

---

¹⁸⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 215.

¹⁸⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 25.

¹⁸⁸⁵ Härifrån fortsätter texten i vol. 3 av borgarståndets riksdagsprotokoll.

decisivum, så ofta bergsrätt hålles på rådstufwan och angår riksdagsmanswahl, taxeringar, stadsens byggnader, samt borgares antagande, och det utan afseende på hwad rang eller character någondera sysslorne nu eller framdeles kunna tilläggas och åtfölja.

Detta, som borgareståndet funnit nödwändigt, till denna ortens enighet uprätthållande, samt hwars och ens privilegier eller rättigheter tillämpligast, har borgareståndet bort de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen, till benägit förenande och willfarande, communicera.

Föredrogs åter justitiaedeputationens betänckande,¹⁸⁸⁶ angående sysslomannen¹⁸⁸⁷ wid Lindkiöpings domkyrkia Knut Wahlbergs anförda beswär; och hade ridderskapet och adelen detta betänckande bifallit. Men ståndet förblef wid dess, uti extracto protocollis den 6 Augusti sidstledne, aflemnade resolution.

Herr talman återkom och berättade, att rådet wid dess ankomst warit åtskildt.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, och berättade ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius, att prästeståndet förehafte ärendet angående en ny oeconomie practices professions inrättande i Upsala; men prästeståndet hade funnit betänckeligit, att lemna dess bifall härtill, wiljandess uti extracto protocollis aflemna de skiäl, som föranlåt it prästeståndet till ett sådant beslut. Härhos gaf ordföranden wid handen, att prästeståndet bifallit secreta utskottets extractum protocollis angående tillökning på lönen för scholaebetieningen i Borgå.

Herr talman yttrade sig, att borgareståndet icke ännu förehafte det förre anmälte ärendet, och lærer jämwäl dröija med dess afgjörande, till dess prästeståndets nu utlåfwade extractum protocollis kan inkomma. Men det senare målet wore redan afgjordt och bifallit.

Deputerade afträdde.

Sluteligen anmälte herr talman, att sedan ståndet sista plenidag skildts åt, hade en gemensam deputation ankommit från de öfrige stånden, och som ännu åtskillige ståndets ledamöter warit qwar i ståndets rum, så hade denna deputation blifwit inlåten; hwarefter deputationen påmint, att nu wore en ren vacance i rådet, och fördenskull begärt, att ärendet angående

---

¹⁸⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 19.

¹⁸⁸⁷ *sysslomannen* i prot.

herrar riksens råd, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet, måtte afslutas, innan ferierne taga sin början. Det samma hade ock herr grefwen och landtmarskallcken begärt i sidsta sammanträde. Nu funne wäl herr talmannen, att i dag ej wore tid dertill, emedan klockan war redan inemot tu. Men hemstälde likwäl, om icke detta ärende måtte afslutas nästkommande måndag.

Detta hemställandet bifölls.

Och ståndet skildes åt.

Åhr 1761 den 7 December

S.d. Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,¹⁸⁸⁸ angående sökt understöd för den af allmogen gjorda kostnad, till Snafunda qwarndams och bros uppbyggande i Nerike. Tillstyrkandes deputationen, det må allmogen widkiännas den omkostnad, som å berörde bro blifwit gjord, men få ärsättning af Kongl. Mai:st och kronan för den å qwarndammens uppbyggande särskilt använde kostnad, efter wärderingsmäns bepröfwande; kommande bemälte qwarndam och bro hädanefter och framgent, utan att allmogen därmed på minsta sätt beswäras, att widmagthållas af qwarnägaren, emot de medelst skattebrefwet honom uti räntan årligen eftergifne 21 daler 8 öre silf:rmt.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 26 i sidstledne månad,¹⁸⁸⁹ angående detta mål.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla deputationens öfwer detta ärende afgifne betänckande. Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secreta handels- och manufactur-, samt cammar-, oeconomie- och commercedeputationernes betänckande,¹⁸⁹⁰ angående apotheqwaresocietetens i Stockholm andragne beswär öfwer inrättning af trenne å Malmarne och Kungsholmen anlagde apotheqver.

---

¹⁸⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 44.

¹⁸⁸⁹ Ibid.

¹⁸⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 46.

Uplästes de wid detta betänkande bifogade särskildte vota n:o 1, 2, 3 och 4.¹⁸⁹¹

Ståndet pröfwade nödigt, att detta widlyftige ärende skulle hwila, till närmare genomseende.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående ståndets sidstledne plenidag, genom en deputation aflemnade yttrande rörande juhl[lof]; och lydde detta extractum protocoll som följer:¹⁸⁹²

S.d. Förekom hos borgareståndet under öfwerwägande, huruledes, i anseende till hwad nyligen hos riksens ständer förelupit, om riksdagens uphörande på någon tid, icke nu mera synes kunna wara någon vidare fråga angående ferier; men likasom förledit år, öfwer juhlehelgen, riksens ständers sammanträden in plenis icke skiedde, så är borgareståndet af den tancka, att nu likaledes, ifrån den 12 i denne månad, icke något plenum hållas må, förr än sedan riksens ständer, den 22 instundande Januarii, åter mötas, och att riksens ständers deputationer, under lika tid, med sina arbeten måge hwila. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen comuniceres.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁸⁹³ angående de af öfwerstelieutenanten Jernfeltz anförde beswär, däröfwer, att Kongl. Mai:st, genom resolution af den 1 April och 6 Novembr. sidstledit år, afslagit dess giorda ansökning, om ärhållande af öfwerstefullmagt i arméen, samt dess förrut innehafde tours återfäende, för de yngre öfwerstelieutenanter i fransk tjenst, hwilcke, igenom det de ärhållit öfwerstefullmagter, skola blifwit honom föredragne. Men deputationen hade, i anledning af förekomne skiäl, funnit, att Jernfeltz icke igenom desse kongl. resolutioner skiedt förnär.

Ståndet fant skiäligit, att uppå giord proposition af herr talman, bifalla deputationens i detta mål afgifne betänckande.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalcken hade i sammanträde begärt, att ärendet angående herrar riksens råd, grefwar Bondes och Bielkes återinträde i rådet måtte företagas och afslutas, och

---

¹⁸⁹¹ Ibid.

¹⁸⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 216.

¹⁸⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 74.

hemstälte herr talman om icke detta, enligt ståndets öfwerenskommelse sidste plenidag, nu kunde skje.

Herr borgmästaren Fries: Här är ett civilt rum ledigt i rådet, och således kunnom wi yttra oss däröfwer, hwilckendera af desse herrar riksens råd skall intaga detta rum. Widare kunna wi ej gå, så länge icke någåt rum är ledigt.

Herr borgmästaren Malmstén: Här kan nu ingen annan fråga wara än den, om detta ärende skall, i anledning af ridderskapets och adelens meddelte och af de öfrige stånden bifallne extracto protocoll, afgiöras i dag. Och som denna fråga är redan sidsta plenidag afgjord, så begär jag proposition i saken, på det ståndet må kunna lemna de öfrige stånden swar.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är sant, att swar skall gifwas. Men där af följer icke, att wi skola gå längre, än lagen tillåter, och insättia någon supernumerarius. Ståndet har ansedt detta ärende tillförene såsom en tienstesak. Men nu, då en vacance är i rådet efter herr riksrådet baron von Höpken, så kunnom wi yttra oss öfwer detta lediga rum, och låta frågan om den andre hwila.

Herr borgmästaren Cervin: Ståndet har redan sidsta plenidag fastställt, att detta ärende i dag skall sluteligen afgiöras, och som detta beslut bör stå fast, så bör ock ingen vidare fråga wara derom; hwarföre ock jag utan vidare omgång förklarar, det jag bifaller ridderskapets och adelens extractum protocoll, angående förewarande ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Som riksens ständer nu snart komma att på någon tid skiljas åt, så bör wäl ståndet, innan detta skier, yttra sig öfwer förewarande ärende, i synnerhet som trenne stånd det samma redan afgjordt, och intet hinder numera är, sedan ett rum i rådet är ledigt. Wi kunna således yttra oss öfwer detta rummets besättiande. Men det håller jag för högst betänckeligit, att bifalla, det någon supernumerarius skall intagas i rådet, hälst emedan detta ej allenast strider emot lagen, utan ock blefwe ett praejudicat, som kunde hafwa flere skadeliga påföljder. Låtom oss fördenskull nämna den, som skall inträda i det lediga rummet.

Herr talman hemstaldte, om icke rådselectorene kunde anförtrors att nämna hwilckendera kommer att intaga det nu ledige rummet i rådet.

Men herrar borgmästarne Pihlgardt, Schauv och Renhorn, samt flere andre ledamöter förklarade sig icke kunna bifalla detta hemställande.

Ridderskapets och adelens extractum protocoll i af den 18 sidstledne September,¹⁸⁹⁴ rörande detta ärende, uplästes.

Herr borgmästaren Cervin: Ridderskapet och adelen har i början för deras del resolverat, att herrar riksbens råd, grefwär Bonde och Bielke skulle, wid framdeles existerande ledigheter, anmodas att åter inträda i rådet. Men sedermera har ridderskapet och adelen således ändrat detta yttrande, att desse herrar riksbens råd skola nu straxt åter inträda i rådet, dock med deras nu innehafwande pensioner, till dess någon rådslön kan blifwa ledig. Och som en rådslön nu är vacant, och den andre kommer att nöija sig med pension tills vidare, så kan jag ej se, hwad som hindrar oss att bifalla ridderskapets och adelens utlåtande.

Herr borgmästaren Malmstén: Trenne stånd hafwa resolverat, att desse herrar riksbens råd skola åter inträda i rådet. Således kan här ingen fråga wara om vacancen, ty trenne ständs beslut i detta mål bör gälla. Icke dess mindre ock som ståndet jämwäl äger rättighet att säga sin mening, så låtom oss yttra oss rent ut, antingen med Ja eller Nej, och lämna de öfrige stånden swar om vårt beslut.

Herr justitiarien Faxell: Ingen nekar, att wi ju böra gifwa swar, men här äro flere frågor, som förrut böra afgjöras, nemligen, om en eller bägge skola inträda i rådet, och om rådselectorerne skola säga hwilckendera, i fall allenast en kommer att återfå ett rum i rådet, som nu är ledigt. Saken är nu så wida kommen, att den ej kan öfwerlemnas till rådselectorerne; således återstår allenast, att wi yttrom oss, hwilckendera nu skall intaga det vacante rummet, och min tancka är, att herr riksrådet grefwe Bielke bör gjöra det.

Herr borgmästaren Unger: Som herr borgmästaren Schauv redan anført, det jag ärnat säga, så will jag allenast anmärka, det, att om wi yttra os generelt, så är saken sådan, att den kan då genast expedieras. Men om wi allenast utlåta oss öfwer det vacante rummet, lærer saken, angående den andre, böra komma under ny ventilation.

Herr assessoren Anthonsson: Jag finner, att herr borgmästaren Unger will dela förewarande ärende. Men jag bör påminna, att ehuru wi yttra oss, antingen generelt, eller blott om det vacante rummet, så går dock trenne ständs enhälliga beslut i wärkställighet. Hos oss hafwa åtskillige conside-

---

¹⁸⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 22.

rationer förefallit. Wi hafwa ansedt det stridande emot lagen, att intaga supernummerarier i rådet. Wi hafwe trodt de föreslagne herrar wara alt för åldrige, till att kunna, som sig bör, skiöta det wigtige rådsämbetet. Men ehwad wi ock nu sluteligen säga, så wärkar det dock ingen ting; och skall det fördenskull ej wara mig emot, om wi bifalla ridderskapets och adelens yttrande, äfwen som de öfrige stånden giordt.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner wäl, att saken går i wärkställighet, ehwad wi ock resolvera; men jag håller dock före, att ståndets heder och rätt fordrar, att wi yttra oss efter lag och omständigheter. I detta afseende har jag projecterat följande resolution: *Som grundlagarne ej tillåta någre supernummerarii i rådet, så har borgareståndet förrut icke kunnat yttra sig öfwer herrar riksens råds, grefwar Bondes och Bielkes återintagande i rådet; men som nu en ledighet är, efter herr riksrådet baron von Höpken, förenar sig borgareståndet med de öfrige respective stånden, däruti, att detta ledige rum må warda nu straxt besatt.*

Herr talman hemstälde, om icke denna projecterade resolution finge bifall.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Herr justitiarien Faxell anmodades, att, tillika med sju andre herrar deputerade, notificera detta beslut hos de öfrige stånden.

Deputationen afträdde.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och anhölt ordföranden Otto Olofsson, å dess stånds wägnar, att kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande angående assessoren Wettring måtte hwila, till dess bondeståndet kunde medhinna, att afgifwa dess påminnelser därwid.

Herr talman lofwade, att berörde betänckande skulle hwila.

Deputerade afträdde.

Herr handelsman Bagge inlemnade ett memorial¹⁸⁹⁵ och föreställning emot den sökte stapelstadsfriheten för staden Kongelf, anmälandes sig wilja gå därmed till de öfrige stånden. Hwilcket bewiljades, och memorialet påskrefs.

---

¹⁸⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 272.

Uplästes å nyo secrete utskottets extractum protocolli af den 10 sidst-ledne September,¹⁸⁹⁶ angående fortificationsofficerarnes tour i arméen; tillstyrkandes secrete utskottet, i anledning af andragne skjäl, att fortificationsstaten må något nära inrättas på den fot, som den samme war 1721, dock så, att allenast twenne af de indragne tre öfwerstebeställningar, tillika med öfwerstelieutenantssyslan, återställes, samt, att de femtusende åttahundrade daler silf:rmt, som lika länge warit staten ifrån, åter må komma den samma till godo; och föreslår secrete utskottet, att ifall rikets ordinarie stat ej skulle tola denna utgift, må den samma tills vidare tagas af den till fästningsbyggnaderne anslagne fond. För öfrigit och hwad touren angår, är secrete utskottet af den tancka, att hwarken öfwerstarne hädanefter böra få söka regementer, eller någon af fortificationsstatens öfrige officerare äga rättighet att gå in uti regementerne vidare, än att conducteurer, lieutenantter och capitainer måge genom byte söka sig till lika beställningar, som de efter lön och tienstgörning innehafwa wid fortificationen.

Herr borgmästaren Schauv: Hwad secrete utskottet härutinnan tillstyrkt, kan tyckas äga skiäl. Men altsammans går dock därpå ut, att skaffa flere eller indräcktigare böner för fortificationsstaten. Om riket ägde godt förråd i statscassan, wore härwid icke särdeles att påminna; men när wi nogsamt weta, att där är ringa, eller snarare ingen tillgång, till denna utgift, så förefaller det mig något besynnerligt, att man föreslår, det de omnämde 5 800 daler silf:rmt skola tagas af fästningsbyggnadsfonden, lika som denne fond icke bestodo af statsmedel. Min mening är fördenskull, att man kunde bifalla secrete utskottets tillstyrkande, i alt det öfrige, undantagandes den delen, som angår de föreslagne femtusende åttahundrade dahler silf:rmt, hwartill man icke lärer böra samtycka, innan statsdeputationen yttrat sig, att wärkelig tillgång på medel finnes.

Herr talman hemstälde, om icke ståndets resolution öfwer detta ärende, kunde på följande sätt inrättas:

Borgareståndet bifaller alt det öfrige, af detta secrete utskottets tillstyrkande, utom det, som angår de omnämde femtusende åttahundrade daler silf:rmt, kunnandes ståndet så mycket mindre samtycka, till denne summas utgifwande, som fästningsbyggnadsfonden består af statsmedel, och i staten nu ingen tillgång finnes.

---

¹⁸⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 78.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalcken begärt, att ridderskapets och adelens extractum protocolli,¹⁸⁹⁷ angående det emellan lieutenanten baron Flemming och fändricken Sass förelupne duellsmål, måtte afgöras och bifallas.

Herr borgmästaren Cervin: Man lærer ej så simpliciter kunna bifalla detta extractum protocolli, åtminstone lærer det förbehåll böra göras, att om Sass dör om natt och åhr, bör Fleming derföre wara ansvarig. Härhos lærer wara nödigt, att prästeståndets i detta ärende aflemnade protocollutdrag¹⁸⁹⁸ i så måtto bifalles, att justitiaedeputationen får in commissis, att inkomma med dess betänckande, huru sådane brått för framtiden måge förekommas.

Herr borgmästaren Schauv: Mig tyckes att man wäl för denna gång kan bifalla ridderskapets och adelens begäran, men likwäl icke så, att detta bifall får dragas till praejudicat för framtiden; hwarföre ock förbehållas må, att ingen proposition om nåd skall få göras, innan laga ransakning och dom för sig gådt.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla ridderskapets och adelens förewarande extractum protocolli, angående förewarande mål, med de af herrar borgmästarne Schauv och Cervin gjorde påminnelser.

Detta hemställande beswarades med Ja.

Och herr assessoren Anthonson, tilika med fem herrar ledamöter anmodades, att afgå och notificera denna ståndets resolution hos de öfrige respective stånden.

Deputerade afträdde.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående det af herr handelsman Bagge inlemnade memorial,¹⁸⁹⁹ rörande 5 § i 17 capitlet ärfdabalken, och lydde detta, som följer:¹⁹⁰⁰

S.d. Föredrogs riksens ständers allmänna beswärsdeputations utlåtande, öfwer 53 § af borgareståndets wid denna riksdag ingifne allmänna beswär, hwaruti den ändring i 5 § 17 cap. ärfdabalcken till-

---

¹⁸⁹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 21.

¹⁸⁹⁸ Ibidem, bilaga.

¹⁸⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 259.

¹⁹⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 217.

styrkes, att stadsinwånare, som ej hafwa barn, mannen må till hustrun, och hustrun till mannen hafwa frihet, att bortgifwa och testamentera alt förwärft rörligit och orörligit gods, till klanderfri och owilckorlig ägo, och den afgäendes arfwingar ej wara mer berättigade, än hwad den døde med sig i boet wärkeligen infört af dess ärfta eller före ägtenskapet förwärfwade ägendom, så framt ej testator derom annorlunda förordnat.

Detta allmänna beswärsdeputationens utlåtande tog borgareståndet uti behörigt och noga öfwerwägande, och fant, att de skiäl och grunder, hwarpå allmänne beswärsdeputationen ofwannämde tillstyrkande fattat, wara med naturlig billighet och rättwisa så öfwerensstämmande, att borgareståndet dem till alla delar gillar och bifaller, men borgareståndet fant ock tillika, att den föreslagne ändringen ej är tillräckelig, till förekommande af den nu warande olikhet emellan lands- och stads-rätt, samt alla de fölgher och olägenheter deraf härflyta kunna.

Naturlig billighet fordrar, owedersägeligen, att hwar och en, som med egen swett och möda kunnat på lofligit wis förskaffa sig någon egendom, bör däröfwer äga en fri och oinskränckt disposition, egendomen må wara på landet eller i städer belägen, och ägaren på landet eller i städer boende, gift eller ogift, änckling eller änka. Borgareståndet finner derföre, nu mera icke någon anledning därtill, hwa[r]-före det skall wara en stadsbo betagit, att uplåta och bårtskiänka sin qwarlåtenskap, till hwem han hälst will, då däremot en på landet boende har frihet, att om sitt aflingegods giöra hwad författning honom behagar, antingen den Högsta beskiärtdt honom lifsarfwingar, eller ej, antingen han är gift eller ogift, änckling eller äncka; och hwilcken kan naturligit wis wara mera berättigad till en död mans eller qwinnas efterlämnade och i lifstiden förwärfwade goda, än den, till hwilcken han på sitt yttersta hälst unnar, ware sig skyld eller oskyld.

I anseende så wäl härtill, som de flere uti beswärspuncten och allmänna beswärsdeputationens yttrande, anförde grundelige skiäl och omständigheter, pröfwar borgareståndet rättwist, sålunda ändra 5 § uti 17 capitlet ärfdabalcken: *Efter stadsrätt ware lag samma, som i ofwanstående 4 § sagt är, så att man all aflingejord och ärfta eller förwärfda lösören må bortgifwa eller testamentera, till hwem man will, skyld eller oskyld.* Dock som både Guds och naturlig lag fordrar, att föräldrar böra draga all möjelig försårg om sine barn och bröst-arfwingar, och lemna dem i alt det wälstånd, de kunna åstadkomma, finner borgareståndet de händelser härwid böra undantagas, då den

afledne har lifs- och bröstarfvingar, i hwilcket fall det wid allmänna lagen bör förblifwa, såsom ock ingen ändring härmed påsyftas, uti hwad lagen om arfstäckt och giftorätt i gemen stadgat och förordnat, som genom en särskild förordning, till allmän efterrättelse, kundgiöras kunde. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras.

Herr justitiarien Faxell och herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden, att deputationen warit rättwälkommen hos ridderskapet och adelen, och de öfrige stånden hade tackat för underrättelsen.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹⁰¹ angående de af öfwersten Anders Hindric Ramsaij anförde beswär, nemligen 1:mo, att han, wid husareregementets uprättande, icke kommit i nådig åtancka; 2:do att då landshöfdi[n]geämbetet i Lovisa åhr 1757 blifwit ledigt, och han sig därtill anmält, han ifrån förslaget blifwit utesluten. Och 3:tio, att när Savolax och Jämtelands regementen bortgifwits, han wid bägge tillfällen måst se en yngre, majoren, nu öfwersten, baron Jacob Fridric Horn wid volontairregementet i Carlsrona, på förslagen sig föredragas.

Uplästes särskilte votum i detta mål.¹⁹⁰²

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af detta dato, rörande detta ärende.¹⁹⁰³

Uplästes öfwersten baron Jacob Fr. Horns memorial i detta mål.¹⁹⁰⁴

Uplästes öfwersten Ramsaijs memorial, äfwen detta ärende angående.¹⁹⁰⁵

Herr borgmästaren Kiörning begärde, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Saken, angående öfwersten baron Horn och Nylands regemente är ju redan afgjord, och till Hans Kongl. Mai:st öfwerlämnadt, att dermed förfara efter lagarne hwad föröfrigit öfwersten Ramsaij angår, så må det ärendet hwila.

Herr talman anmälte, att i sammanträdet i går med herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen, hade secreteraren Franc

---

¹⁹⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 75.

¹⁹⁰² Ibid.

¹⁹⁰³ Ibid.

¹⁹⁰⁴ Ibid.

¹⁹⁰⁵ Ibid.

gifwit wid handen, att han, uppå ärkebiskopens begäran, hade genom wanlig expedition begärt, att ärendet angående Nylands regemente måtte hos Hans Kongl. Mai:st hwila. Men herr talman [hade] protesterat häremot, och secreteraren Franc hade blifwit anbefald att återtaga berörde expedition. Hämställandes herr talman, om icke deputationens betänckande med det mera, angående öfwersten Ramsaj, må hwila, nu sedan beslutit är, att till Hans Kongl. Mai:st öfwerlemnas, att förfara med Nylands regemente efter lagarne.

Ståndet lämnade härtill dess bifall.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, och anmälte ordföranden, att herr grefwen och landtmarskalken wisat sig rätt nögd, öfwer ståndets resolution samt yttrat sig tro, det ridderskapet och adelen lærer ingå uti de af ståndet gjorde förbehåll, prästeståndet hade förklarad sitt nöije däröfwer, att till justitiaedeputationen blifwit remitteradt, huru dueller för framtiden måge kunna förekommas. Bondeståndet hade begärdt extractum protocollii öfwer ståndets resolution i detta mål.

Och resolverades, att det begärdte extractum protocollii skall till samtliga de öfrige stånden afgå.

Herr talman afträdde, och återkom efter en liten stund samt anmälte, att herr talman haft företräde hos Kongl. Mai:st i rådet, och i underdånighet påmint, om angelägenheten, att förbudet emot husbehof[s]bränningen här i staden, samt städerne Götheborg och Carlsrona, måtte utfärdas. Och hade herr talman fått det swar, att detta ärende wore redan afgjordt och justeradt; wiljandes rådet draga försorg, att med plikten för dem som bryta emot förbudet, skall förhållas, efter förra förordningar.

Uplästes ett af rådmannen i Hernösand Anders Hellström, genom stadens fullmäktig, herr borgmästaren Kiörning, inlemnadt memorial¹⁹⁰⁶ och beswär däröfwer, att Kongl. Mai:st afslagit dess ansökning, om ärsättning, för des wid transporten till Pommern förolyckade skiapp.

Ståndet pröfwade skiäligit, att remittera detta ärende till justitiaedeputationen. Kommandes extractum protocollii, att härom afgå.

Justerades ståndets extractum protocollii, angående lieutenanten baron Flemmings och fändricken Sass duellsmål, lydande sålunda:¹⁹⁰⁷

---

¹⁹⁰⁶ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 273, men memorialet ligger inte där.

¹⁹⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 218.

S.d. Föredrogs högloflige ridderskapets och adelens protocollsutdrag af den 24 October, angående det af lieutenanten baron Flemming och fändricken Sass begångne duellsbrått, samt högwördige prästeståndets i samma sak, genom protocollsutdrag af den 12 November sidstedne, gifne yttrande, och fant ståndet godt, sig sålunda utlåta: att bemälte officerare med det förbehåll må wederfaras den nåd och tillgift, högloflige ridderskapet och adelen beslutat, att äfwen de flere, som förr detta emot duellsplacatet sig förbrutit hafwa, måtte på lika sätt benådas, men att tillika justitiaedeputationen updrages, att inkomma med dess betänckande, huru dylika brotts föröfwande hädanefter må kunna förekommas, som ock, att ingen skall hafwa frihet, deräst någon efter detta sig på något sätt emot högstberörde placat förbryter, om nåd och eftergift för de brottsliga anhålla, innan ransakning och dom föregådt. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, ti-
enst- och wänligen communiceres.

Uplästes ett af handelsmannen Jansson inlemnadt memorial,¹⁹⁰⁸ angående prästewahlet i Wadstena, efter framledne probsten Örberg.

Detta memorial remitterades till herrar deputerade öfwer cancelliet.
Skilldes åt.

---

¹⁹⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 274.

Åhr 1761 den 10 December

S.d. Herr borgmästaren Renhorn yttrade sig: Den händelse, som nyligen förelupit, i det en wiss handlandes dotter låtit förleda sig, att gå bort utur sin faders hus, och låta sammanwiga sig, utom fadrens wilja och wettskap, med en wiss officerare, har föranlåtit mig, att upsättia mine tanckar till protocollet, angående denne sak, hwilcke jag nu will upläsa.

Detta skiedde, och lydde berörde dictamen, ut in actis.¹⁹⁰⁹

Herr talman hemstälde, om icke extractum protocolli, i anledning af detta dictamen, måtte afgå.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr talman påminte, att nödigt wore, det en deputation måtte afgå till prästeståndet och begära slut, innan juhllöfwet tager sin början, på detta ståndets extractum protocolli angående de fem tillärnade stapelstäder.¹⁹¹⁰

Uppå anmodan afträdde herr borgmästaren Unger och fem andre herrar ledamöter i detta ärende.

Uplästes bewillningsdeputationens betänckande,¹⁹¹¹ angående en allmän personelle afgift till Kongl. Mai:st och cronan, för nästkommande år 1762.

Uplästes sielfwa projectet till denna bewillning.¹⁹¹²

Herr talman hemställte, om ståndet i dag behagade afsluta detta ärende?

Men ståndet fant nödigt, att det samma skulle hwila till nästa plenidag.

Herr borgmästaren Unger, och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att deputationen hade förrättat det anförtrodde ärende, och hade prästeståndet lofwat slut i saken, innan ferierne börjas.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående öfwersten baron Horns ansökning, att framför öfwersten Ramsajj warda förhulpen, till det ledige Nylands regemente, lydande sålunda:¹⁹¹³

S.d. Förehades secreta deputationens betänckande¹⁹¹⁴ öfwer de af öfwersten och riddaren Anders Hindric Ramsajj hos riksens ständer anmälte beswärsmål.

---

¹⁹⁰⁹ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 275, men memorialet ligger inte där.

¹⁹¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 213. Se ovan vid not 1875.

¹⁹¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 5.

¹⁹¹² Ibid.

¹⁹¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 219.

Likaledes uplästes och öfwerwägades det af öfwersten och riddaren friherre Jacob Fridric Horn ingifne memorial, hwaruti bemälte öfwerste hemställer, om icke, i fall öfwersten Ramsaj skulle anses lidande, uti en annan del af dess klagomål, rörande husareregementets bortgifwande; den uprättelse, som honom på den särskilta grunden kan blifwa tillagd, ej måtte på något sätt lända friherre Horn till praejudice, och alldraminst betaga honom den rätt, att blifwa hugnad med det nu ledige Nylands regemente, hwartill han hos Kongl. Mai:st sig underdånigst anmält.

Häröfwer stadnade borgareståndet uti det beslut, att hwad Nylands regemente, som nu är ledigt, angår, må dess besättiande öfwerlemnas till Kongl. Mai:sts egit nådiga afgjörande, så att den blifwer i nåder hugnad med öfwerstefullmagt derå, som dertill efter lagarne är berättigad.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll¹⁹¹⁵ angående riksdagsfullmäktigens ifrån Kåkind med flere härader i Skaraborgs län Eric Jansson gjorde hemställande, om icke ägaren af Åhrebergs och Reinholdsfors stångjärnshamrar, generalmajoren baron Wolter Reinhold Stackelberg måtte tillåtas, att till nödig blandning med det sämre tackjärn, han nu ifrån Lerbecks bergslag nyttiar, få utur Nora bergslag åhrligen uphandla för bägge hamrarne 300 skieppund tackjärn hwardera, tillsammans 600 skieppund, hwilket bondeståndet bifallit.

Men ståndet förklarade sig icke kunna härtill samtycka.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade nu afgjöra betänckandet¹⁹¹⁶ angående de trenne här i staden inrättade nya apotheker.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila till nästa plenidag.

Herr talman anmälte, att hos de öfrige stånden lærer i dag den frågan förekomma, om icke secrete utskottet må kunna sammanträda nästkommande måndag och tisdag, oaktadt ferierne, efter det fattade beslutet, taga sin början nästkommande lögerdag; hemställandes herr talman, om icke

---

¹⁹¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 75.

¹⁹¹⁵ Daterat 5 december 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 70. Tryckt i *BdP* 9, bil. 10.

¹⁹¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 46.

ståndet behagade bifalla, det secreta utskottet må tråda tillhoppa på berörde twenne dagar.

Ståndet lemnade härtill så mycket hälldre dess bifall, som ståndet redan förrut resolveradt, att secreta utskottet skulle med dess arbete i ministerielle affairer under ferierne fortfara.

Herr talman anmälte vidare, att sedan beslutit wore, det herrar riksens råd, grefwar Bonde och Bielke skola åter intråda i rådet, hade herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige respective talmännen funnit anständigheten fordra, att efter wanligheten giöra visit, hos desse herrar riksens råd, med förfrågan, huruwida de woro sinnade, att emottaga det wigtige rådsämbetet. Herr riksrådet grefwe Bonde, hade tackat för riksens ständers förtroende, samt lemnat till swar, det ehuruwäl han wore redan till en så hög ålder kommen, att för honom angelägnare wore, att mera tänka på dess bortgång utur tiden, än andre ärender, så wille han dock, af kärlek till dess fädernesland, åter intråda i rådet, och skiöta de förefallande ärender, så långt hans krafter kunde tillåta. I nästan lika ordalag hade ock riksrådet grefwe Bielke lemnat dess swar.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående secreta deputationens betänckande¹⁹¹⁷ öfwer de af öfwersteliutenant Jernfeldts anförde beswär, lydande som följer:¹⁹¹⁸

S.d. Föredrogs secreta deputationens betänckande af den 22 Augusti sidstledne, öfwer de af öfwersteliutenanten och riddaren Jernfeldts deröfwer anförde beswär, att Kongl. Mai:st afslagit dess giorde underdåniga ansökning, om ärhållande af öfwerstefullmagt i arméen, samt dess förrut innehafde tours återfående, för de yngre öfwersteliutenanter och öfwerstar i fransk tjenst, som genom det de ärhållit öfwerstefullmagter, skola blifwit honom föredragne, och som borgareståndet pröfwade skiäligit, att secreta deputationens öfwer desse klagomål gifne betänckande, alldeles bifalla, så warder detta borgareståndets beslut, med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen communiceradt.

---

¹⁹¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 74.

¹⁹¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 220.

Herr talman yttrade sig sluteligen: Som nästa plenidag blifwer den sidste för instundande ferier, så lærer wara nödigt, att ståndet sammanträder klockan åtta, på det de inkomne, eller inkommande löpare, måge kunna afgjöras.

Ståndet lemnade härtill dess bifall, och skildes åt.

Åhr 1761 den 12 December

S.d. Justerades extractum protocolli, angående secreta deputationens betänckande¹⁹¹⁹ rörande vice häradshöfdingen Hortells anförde beswär, och lydde sålunda:¹⁹²⁰

S.d. Förehade borgareståndet secreta deputationens betänckande rörande de beswär vice häradshöfdingen Hortell deröfwer anfördt, att Hans Kongl. Mai:st tillagt vice actuarien Trapp ordinarie actuariesysslan wid Åbo håfrätt, sedan Hortell förrut af hofrätten till samma sysla war utsedd och förordnad, af den grund, att Trapp warit femton månaders längre auscultant, än Hortell.

Wid öfwerwägande häraf, fant wäl ståndet, att hofrätten, till följe af riksens ständers år 1756, om tiensters förgifwande, tagne beslut,¹⁹²¹ ägt rättighet, att till actuariesysslan wälja den, som hade mästa förtroendet, och ansågs skickeligast, utan att tienstetiden derwid kunde tagas till grund, och att Hortell, i anseende till Kongl. Mai:sts deröfwer fälte nådiga utslag, warit lidande; men sedan Trapp nu redan i twenne år, på förr omnämde sätt, innehaft och förestådt omnämde actuariesysla, förrut i lång tid warit vice actuarie, och nu mera hunnit till en ålder af några och sextijo år, som hindrar honom, att kunna blifwa till någon annan lön eller sysla förhulpen, hwarwid större möda och insigt kunde fordras, än nu wid actuariesyslan synes wara nödig, så beslöt ståndet, det må han, Trapp, wid dess innehafwande actuariesysla

---

¹⁹¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 73.

¹⁹²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 221.

¹⁹²¹ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

i Åbo håfrätt warda bibehållen, och att håfrätten däremot wid förefallande ledighet åligger, föra Hortell uppå förslag till sådane tienster, hwartill han giordt sig skickelig, och i följe deraf, kan äga rättighet till, särdeles, som han i lång tid redan berömligen varit vice häradshöfdi[n]ge, och vice borgmästare, samt på flere sätt således giordt sig till befördran förtient. Hwilcket med de öfrige respective stånden hör-samt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr talman anmälte, att löparen i ärendet¹⁹²² angående Norbergs compagnies knecktecontract wore nu ankommen, och som ståndet redan genom extractum protocoll¹⁹²³ yttrat sig öfwer detta mål, så hemstälde herr talman, om icke ståndet behagade förblifwa wid denne des resolution.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman: När ståndet, under den 30 sidstledne November, förehade secreta hande[l]s- och manufacturdeputationens betänckande,¹⁹²⁴ angående cattunstryckeriinteressenternes här i staden hos riksens ständer giorda ansökning, fants godt, att detta ärende skulle hwila. Nu, sedan detta skiedt, och de, som behagat, haft tillfälle att se det igenom, hemställer jag, om icke ståndet nu behagade bifalla detta betänckande.

Ståndet swarade härtill Ja.

Föredrogs å nyo bergsdeputationens betänckande,¹⁹²⁵ angående den, så wäl af kongl. bergscollegio, i dess riksdagsberättelse, som af allmogen i dess 54 § bland allmänne beswären sökte ändring, uti hwad wid förre riksdagen blef förordnat, i anseende till tijondejärnsauctionernes indragande, och att i det stället, så wäl tijonde- som persedlejärnet hädanefter på samme sätt, som förr varit wanligt, måtte genom auction till den mästbiudande uplåtas. Tillstyrkandes deputationen, att den sidstledne riksdag i detta ärende tagne författning måtte bibehållas.

Herr grosshandlaren Clason: Den under sidstledne riksdag, angående tijondejärnet, tagne författningen, har ej åstadkommit någon annan wärkan, än att cronan förlorat en anseelig del af den inkomst, som den eljest

---

¹⁹²² Se Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, lant- och sjömiliteiekonomideputationens expeditioner, nr 3.

¹⁹²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 183. Se ovan vid not 1521.

¹⁹²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 44.

¹⁹²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 11.

kunnat och bordt hafwa, hwarföre jag ock är af den tancka, att den gamla författningen bör återtagas, och tijonde- samt persedlejärnet säljas på öppen auction, till den mästbiudande. Jag will medgifwa, att järnmanufacturidkarne förtiena någon upmuntran, men den bör derföre icke tagas af cronans inkomster, utan af järncontoirets, som äger nogsamme medel därtill.

Herr rådman Haeggeroth: Järnmanufacturidkarne arbeta wärkeligen med mycken swårighet, i synnerhet, så länge tackjärnprisen äro så ganska höge, och således förtiena deras nyttiga inrättningar all möjlig upmuntran. Och som detta alldrabäst läser kunna skje efter den wid sidstledne riksdag tagne författning, så bifaller jag deputationens betänckande i detta mål.

Herr talman: Jag håller före, att det torde wara bäst, att antaga kongl. bergscollegii tillstyrkande i detta mål. Då kan cronan få sitt järn wäl betalt på auctionerne, och manufacturidkarne kunna ock soulageras genom de föreslagne tre daler silf:rmt, som af au[c]tionssumman för hwarje skieppund kommo att afdragas, och till manufacturidkarne efter omständigheterna utdelas.

Herr borgmästaren Fries: Om cronan skall få sitt, så bör den gamla författningen återtagas och fastställas. Man wet nogsam, hwad skada cronan lidit, genom nye författningen, och hwad missbruk därwid blifwit öfwadt.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade resolvera, att den wid sidstledne riksdag tagne författningen angående tijonde- och persedlejärnet uphäfwes, och den förrut wanlige återställes i sin fulla kraft och utöfning, så att sådant järn hädanåt må, till cronans säkre fördel, säljas på öppen auction; samt att, hwad den föreslagne upmuntran för järnmanufacturidkarne angår, sådan må skie af järncontoirets medel.

Ståndet biföll detta hemställande.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående det, utom fadrens wett och wilja, skiedde giftermål, och lydde detta extractum protocoll som följer:¹⁹²⁶

S.d. Den händelse, som nyligen här i staden förelupit, i det en handlandes dotter, utan wederbörlig lysning i den församling hon bodt,

---

¹⁹²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 222.

och dess faders wettskap, blifwit wigd, har ej annat kunnat, än hos borgareståndet upwäcka en så skiälig, som nödig upmärksamhet.

Ett folcks säkerhet grundar sig på lagarnes oförkränckta bibehållande; enär desse rubbas, kan ej annat än oordning följa däruppå. Föräldrars rätt att få råda öfwer deras döttrars wälfärd, hälst i ett så angelägit ärende, som giftermål är, har ock vår lag så kringska[n]tsat, att när den ordningen tages i akt, befordras barne[n]s wäl aldrasäkrast, och twärt om.

Som nu detta giftermål, i twenne de nödwändigaste omständigheter, är aldeles stridande emot lagen, så upkommer den frågan, om det, blott för wigningen skull, kan och bör anses för lagligit, och fölgakteligen äga bestånd?

Lagen stadgar, att lysning bör skie, där bruden bor; således har den präst förbrutit sig emot lag, som lysningen afkunnat på orättan ort, antingen af falske bewis eller skiäncker dertill förförd. Den präst åter, som wigningen förrättadt, kunde icke eller om lysningens olaglighet wara okunnig, aldraminst därom, att wigningen skiedde utom fadrens wettskap, och emot dess wilja; och kan fördenskull en sådan präst alldrig supponeras hafwa gjordt ett så olagligit steg, utan af öfwerdåd och för muto. Skall nu sådant öfwerdåd, och den däraf än vidare till befarande oordning och osäkerhet förebyggas, så är frågan nu, om det å sådant ämbetes missbruk stadgade straff är tillräckeligit? Borgareståndet håller före, att denne fråga fordrar en nogare granskning, och enär 12 § 1 cap. rättegångsbalken samt 57 cap. missgärningsbalken jämföres med det steg, som denne präst gjordt, då han för muto och mot sin ed, utan fadrens wettskap och laglig lysning, samt utan att i ackttaga de öfrige i lagen föreskrefne omständigheter, wigt en under fadrens wård ännu warande dotter, så lærer wara tydeligit nog, att han begått ett icke mindre brått, än en domare, som utan kiöp och upbud wille utgifwa fasta på en annans ägendom; hwarförutan, och som giftermålet ej annorlunda kan anses, än som olagligit och ogilt, lærer fölgak[t]eligen denne präst böra anses, som den, hwilcken befordrat skiörlefnad, och fördenskull förtienar ett deremot swarande straff, så mycket mera, som han därwid fördubblat sitt brott, genom missbruk af Guds heliga ord och kyrkones cerimonier, och därigenom förfördt ett omyndigt barn, till ett emot dess föräldrar wanwördeligit steg, hwartill hon förmodeligen icke stådt att bringa utan wigsell.

I anseende till detta alt, med mera, samt till förekommande däraf, att en sådan tilltagsenhet ej må vidare finna rum, pröfwade borgare-

ståndet för dess del högtnödigt och angelägit wara, det ett wist och tillräckeligt straf i sådane mål må stadgas, samt att detta ärende må derföre hänskiutas till justitiaedeputationens öfwerwägande, som har att inkomma med dess betänckande hwad straff en så ogudacktig präst bör undergå, äfwen så wäl som de, hwilcke eljest med råd och dåd till ett sådant företagande bidra, samt hwad straff ett så olydigt barn bör åläggas.

Och skulle fördenskull detta genom utdrag af protocollet hos de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Föredrogs å nyo tulldeputationens betänckande,¹⁹²⁷ angående confiscationsmålens skyndesammare afgjörande i kongl. commercocollegio, till hwilcken ända deputationen föreslagit en tillökning af ledamöter i berörde collegio.

Efter någon discours mot och med, om detta ärende skulle i dag företagas till afgjörande, eller icke, begärdtes änteligen, att denna fråga måtte afslutas genom votering.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet, att förwarande mål i dag afgjöras? Den som skrifwer Ja, will att ärendet i dag afgjöras; den som skrifwer Nej will att det samma hwilar till ståndets nästa sammankomst.

Propositionen uplästes och godkiändes. Voteringssedlarne insamlades och öppnades, hwaraf befants, att tiugutwå röster warit för Ja, och trettijonijo för Nej; i följe hwaraf detta ärende kommer att hwila.

Uplästes staden Nystads fullmagt¹⁹²⁸ för borgmästaren och riksdagsfullmäktigen ifrån staden Raumå, herr Johan Eek, att wara förberörde stads riksdagsfullmäktig, uti herr borgmästaren Thure Hagerdts ställe, som rest hem till Åbo, att emottaga des ärhållne politiaeborgmästaresysla därstädes.

Herr talman påminte, att ståndet kommit öfwerens, att ärendet angående de här i staden inrättade trenne nye apotheqven skulle i dag afgjöras; hemställandes herr talman, om icke det samma nu måtte företagas.

Ståndet samtyckte härtill.

---

¹⁹²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 6.

¹⁹²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1361.

Slutet af deputationernes betänkande¹⁹²⁹ uplästes å nyo; och hade deputationerne tillstyrkt, att Hans Kongl. Mai:sts nådiga resolution, angående desse trenne nye apotheqvens inrättande, måtte fastställas. Dock hade deputationen förbehållit riksens ständer allena den rättigheten, att hädanefter utlåta sig om någre flere apotheqver kunde framdeles finnas nödige att inrättas eller icke, då sökande sig därtill anmält och alle wederbörande blifwit däröfwer hörde, utan att Kongl. Mai:st må därmed imellan riksdagarne beswäras.

Herr grosshandlaren Clason: Saken är ganska öm. Å ena sidan finnes privilegier, som flere gånger blifwit stadfästade, wara rubbade, och de gamla apotheqvarne, blott uppå collegii medici föreställning, satte utur nyttiandet af deras laglige rättighet och näringsfång. Å andra sidan äro trenne sökande blefne föränlatne, att sätta sig i stora omkåstnader, så wäl genom ansökningen, som inrättningen af deras apotheqver, så att om de skiljas därifrån, kunna de ej annat än blifwa lidande. Hwarföre jag ock håller för rättwist, att desse i detta fall böra undfå fyratusende plåtar hwardera, och att collegium medicum, som den nya inrättningen tillstyrkt, bör förklarar skyldigt att till den ändan ärlägga nijotusende plåtar, samt rådet tretusende plåtar, som förmått Hans Kongl. Mai:st att utfärda privilegierne.

Herr borgmästaren Unger: Jag finner billigt, att de nye apotheqvarne, i fall de skilljas ifrån de ärhållne privilegier, måge få någon ärsättning. Det är ock rättwist, att collegium medicum, som warit driffiädren till denna nya inrättning, må kännas skyldigt, att till de nya apotheqvarne ärlägga den föreslagne summan. Men att rådet jämwäl pliktfälles, det tyckes mig wara för hårdt.

Åtskillige herrar ledamöter begärde votering och proposition på berörde betänckandet.

I anledning häraf, gjorde herr talman följande proposition: Behagar ståndet bifalla deputationernes gemensamma betänckande öfwer förewarande ärende? Den som skrifwer Ja bifaller betänckandet, och fölgakteligen, att Kongl. Mai:sts resolution om de trenne här i staden inrättade

---

¹⁹²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 46.

apotheqver må fastställas. Den som skrifwer Neij bifaller att de gamle apotheqvarne måge bibehållas wid deras ägande privilegier.

Denna proposition uplästes och godkiändes. Hwarefter voteringsseclarne insamlades, öppnades och rösterne antecknades; och befants däraf, att en och fyratijo röster utfallit för Ja, och tiugufem för Neij. I följe hwaraf deputationernes betänckande war bifallit.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren den 8 i innewarande månad,¹⁹³⁰ och hwaruti Kongl. Mai:st till riksens ständers bepröfwande öfwerlemnad huruwida öfwerstelieutenanten och riddaren baron Anders Reinhold Wrangell må, i anseende till andragne skiäl, tillåtas att ännu anföra de beswär som han kan hafwa hos riksens ständer att andraga öfwer liden praejudice.

Uppå gjord proposition lemnade ståndet sitt bifall härtill.

Uplästes ett utdrag af protocollet hållit i Kongl. Mai:sts rådkammare den 18 September sidstledne,¹⁹³¹ angående capitainen Eric von Oldenskiölds ansökning om en capitainsbeställning med compagnie, samt, intill dess han dermed kan i nåder blifwa ihugkommen, ärhålla capitainslön på wärfwad stat sedan 1759 åhrs början, ifrån hwilcken tid han tient utan lön. Och hade Kongl. Maist. bifallit den förra delen af denna ansökning, dock, att Oldenskiöld ej kommer att niuta tour ifrån dess första capitainsfullmagts datum, utan ifrån den tid, han wid detta krigets början blef till capitainstienstgörande constituerad. Men hwad den senare delen af ansökningen, eller lönen, angår, hade Hans Kongl. Mai:st detta till riksens ständers bepröfwande öfwerlemnadt.

Herr talman hemstaldte, om icke ståndet behagade bifalla Kongl. Mai:sts yttrande i detta mål.

Hwilcket hemställande ståndet beswarade med Ja.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 13 October sidstledne,¹⁹³² angående kammarherren och ministren baron Christer Horns anförde beswär däröfwer, att sedan han år 1747 warit utnämnd till minister wid engelske hofwet, den han för conjuncturens skull nödgade sig afsäga, och han sedermera fyra gånger warit upford på förslag till beskickningar, har han likwäl icke blifwit utnämnd eller kommit i åtanka till någon inrikes

---

¹⁹³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 38.

¹⁹³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 39.

¹⁹³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 84.

beställning, utan yngre hafwa altid blifwit honom föredragne; anhållandes fördenskull, att för honom någon wiss tour till befordran må utstakas, på det sättet, att han tillika niuter uprättelse för dess lidande. Tillstyrkandes secrete utskottet, i anledning af andragne skiäl, det måtte honom tilläggas lagmansfullmagt, med tour ifrån sidstledne riksdags slut.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 13 sidstledne October,¹⁹³³ angående de af praesidentssecreteraren baron Gustaf Ribbing anförde beswär däröfwer, att han wid de sidst timade ledigheter af cancellierådsämbetet och ministerbeskickningen i Hamburg icke blifwit på förslag upförd; hwaröfwer secrete utskottet kongl. cancelliecollegii förklaring infordrat, och nu med berörde kongl. collegio instämmer, att baron Ribbings beswär warit mindre grundade, hwad ministerförslaget i Hamburg angår, dock, att härigenom honom icke något hinder i vägen lägges, att wid andre ministerförslager komma i åtancka, enär omständigheterna sådant medgifwa.

Ståndet instämde med detta secrete utskottets yttrande.

Uplästes ett utdrag af secrete utskottets protocoll af den 13 October sidstledne,¹⁹³⁴ angående de uti nyss anförde extracto protocolli af praesidentssecreteraren baron Ribbing inlemnade beswär. Och ehuru secrete utskottet funnit, att de ministerbeskickningar hwartill baron Ribbing sig anmält, warit både i anseende till tid, ort och öfrige beskaffenhet mindre öfwerensstämmande med dess omständigheter, medgifwer dock secrete utskottet, att baron Ribbing det mindre behagelige öde undergått att se flere yngre hafwa framför honom giordt framsteg; i hwilcket afseende secrete utskottet hemställer, om icke baron Ribbing måtte anmälas till ärhållande af lagmansfullmagt och -tour.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr borgmästaren Renhorn: Den som känner secreteraren Rabbe, kan ej annat än hafwa sig bekandt, att han är en ganska skickelig och wälförtient man. Men icke dess mindre har han hittills måst släpas med en mindre blid lycka. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndet skulle behaga täncka på hans befordran.

---

¹⁹³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 85.

¹⁹³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 86.

Herr borgmästaren Unger hemstälde, om icke ståndet skulle behaga bifalla, att ståndets ledamöter i mindre secreta deputationen måge så begå, att deputationen gör föreställning till secreta utskottet om secreteraren Rabbes befordran, som sedan kan afgifwa dess tillstyrkande till riksens ständers plena.

Detta hemställande bifölls.

Justerades ett af herrar deputerade projecterat brev till magistraten i Wadstena, angående handelsmannen herr Janssons riksdagsarfwode. Och lydde detta brev sålunda:¹⁹³⁵

P.t. Sedan borgareståndet med riksdagsfullmäktigen för Wadstena, handelsmannen Johan Jansson, communicerat lofl. magistratens under den 6 sidstledne November till borgareståndet aflåte skrifvelse, jämte det wid allmän rådstufwa samma dag hållne protocoll, och handelsmannen Jansson med sitt utlåtande däröfwer inkommit; så har borgareståndet å nyo förehaft den af Jansson anmälte ansökningen om dess riksdagsarfwodes utbekommande. Och som borgareståndet icke finner sådane skiäl af borgerskapet i Wadstena andragne wara, som kunde wärka någon ändring i ståndets förra beslut, hwarwid ståndet ej mindre haft afseende på borgerskapets swaga wilckor och tryckande omständigheter, än Johanssons skadeslöshållande, i anseende hwartill honom ej blifwit tillagt ett emot desse tiders dyrhet swarande arfwode; altså har borgareståndet ej bordt underlåta att sådant till wänligt swar härmedelst wid handen gifwa, med anmodan, det loflige magistraten wille foga anstalt, att riksdagsfullmäktigen Jansson med allra första må, för den redan förflutne tiden, ärhålla dess tillståndiga rätt, och ej längre se sig föranlåten, att af egne medel sig härstädes uppehålla.

Justerades det af herrar deputerade författade brev till magistraten i Sköfde, angående stadens fullmäktiges herr Hasselbergs riksdagsarfwode, lydande sålunda:¹⁹³⁶

P.t. Hos borgareståndet hafwer riksdagsfullmäktigen för Sköfde stad, Eric Hasselberg, wid handen gifwit, det honom skall wara omöijeligt, att emot det arfwode, honom af borgerskapet bestås, sig härstädes

---

¹⁹³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 223.

¹⁹³⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 224.

uppehålla, i anseende hwartill han ärhållit, det ståndet honom till något tillräckeligare underhåll förhielpa wille.

Borgareståndet har derföre giordt sig underrättad, att till Hasselberg ej mera än 1 daler 16 öre silf:rmt för hwarje dag, blifwit utlofwat; och ehuruwål borgareståndet, å ena sidan finner det, i anseende till nu warande tiders dyrhet, på långt när icke wara tillräckeligit, till Hasselbergs nödtorftiga uppehälle och tarfweliga utkomst här å orten, utan att staden åligger detta arfwode föröka; så har dock borgareståndet å andra sidan öfwerwägit stadens och borgerskapets iråkade fattigdom och öfwergångne olycka, samt således, i jämförelse af Hasselbergs behof, och borgerskapets oförmögenhet ej funnit skiäligt, att tillägga honom mera än 2 daler s:rmt, om dagen, ifrån den tid han anträdde resan hit, och till dess han efter riksdagens slut kan hinna hem, inberäknat hwad han förrut undfått och upbärt.

Loflige magistraten anmodes derföre, att foga skyndesam anstalt, det Hasselberg må komma till åtniutande häraf; som ock 3:ne års inestående afgift för 1759, 1760 och 1761 till borgareståndets cancelle må med första warda hitsänd.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹³⁷ angående kammarrevisionsrådet Ernst Wahlgren[s] gjorde ansökning om collegiirådstour, ifrån den 14 December 1756, lika med hofrätternes och de öfrige collegiernes ledamöter, då de en sådan förmån ärhållit; hwilcket deputationen i anledning af anförde skiäl tillstyrkt.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis angående detta mål.¹⁹³⁸

Ståndet pröfwade skiäligit att bifalla secreta deputationens betänckande öfwer detta ärende.

Herr talman: Som prästeståndet icke ännu efter dess låfwen lemnat swar på borgareståndets extractum protocollis angående de fem tillärnade stapelstäder, så föranlåtes jag att hemställa om icke en deputation må afgå till berörde stånd och begära slut i saken.

Detta hemställande bifölls.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck samt sju andre herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

---

¹⁹³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 76.

¹⁹³⁸ Ibid.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹³⁹ angående de af bergsrådet och riddaren Daniel Tilas däröfwer anförde beswär, att han, wid förslaget uprättande till det efter justitiacancelleren och commendeuren von Stockenström, åhr 1758 ledigt wordne revisionssecreterareämbetet, blifwit af kongl. cancelliecollegio förbigången, och yngre bergscollegiiledamöter honom föredragne.

Herr justitiaborgmästaren Robeck och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att herr ärckeviskopen wäl lofwat, men icke med någon full wisshet, att det anmälte ärendet i dag skulle afgöras.

Herr talman frågade, om icke ståndet nu behagade afgöra bewillningsdeputationens project,¹⁹⁴⁰ angående personelle afgiften, för nästkommande år 1762.

Ståndet samtyckte härtill.

Herr borgmästaren Cervin: Som tiden är kort, så lærer ej gå an, att widlyfteligen raisonera öfwer detta project, mindre, att företaga några ändringar däruti; och således lærer wara bäst att bifalla detta project, som är allenast för ett år. Dock kunde wid vårt beslut tilläggas, att wi bifalla deputationens project, med det wilckor, om de öfrige stånden gå in däruti, utan någon ändring. Eljest förbehålle wi oss, att jämwäl gjöra jämckning efter omständigheterna.

Herr handelsmannen Bagge: Jag håller före, att det är så mycket mera nödigt, att snart utan jämnkning bifalla detta project, som det är allenast för ett år, och det föröfrigit influerar på vår utrikes rörelse, om wi straxt finnas wiljoge; hwaremot det nödwändigt måste hafwa en elak wärkan, om wi mycket jämka, och draga härmed ut på tiden.

Herr handelsman Tottie: Man lærer likwäl måst medgifwa, att det är för hårdt, att hustrur skola taxeras till hälften afgift, emot männen. Äfwen som man ock lærer tillstå, att det är mindre billigt, att rådmännen i de mindre städer skola betala hälften emot borgmästarne, ehuru de ofta icke hafwa en fierdedel så stor lön, ja ock mindre.

Herr talman: Tiden är för kårt, att ingå uti någon jämckning; låtom oss fördenskull säga: det ehuruwäl ståndet hade åtskilligt att påminna wid detta bewillningsdeputationens project, så har dock ståndet, i anseende till

---

¹⁹³⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 77.

¹⁹⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 5.

de bekandte rikets behof, bifallit det samma, dock med wilckor, att de öfrige stånden på lika sätt lämna deras samtycke därtill.

Ståndet biföll detta yttrande.

Och fants godt, att en deputation skall afgå, och notificera detta ståndets beslut. I hwilcket ärende ock herr justitiaeborgmästaren Robeck och ellofwa deputerade afgingo.

Uplästes de wid secreta deputationens betänckande bifogade särskilte vota,¹⁹⁴¹ angående bergsrådet Tilas anförde besvär öfwer liden praejudice.

Uplästes prästeståndets extractum protocoll, angående detta ärende.¹⁹⁴²

Ståndet fant godt, at detta ärende skulle hwila.

Åtta deputerade ankommo från prästeståndet, och anmälte ordföranden, biskopen doctor Bentzelstierna, att prästeståndet förehaft och bifallit bewillningsdeputationens project till personelle afgift för nästkommande år 1762, dock med det förbehåll, att de öfrige respective stånden icke ingå uti jämnckning i detta mål.

Herr talman tackade för denna underrättelse, och lät förstå, att borgareståndet hade, med lika förbehåll, jämwäl bifallit detta bewillningsdeputationens project.

Deputerade afträdde.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck och herrar deputerade återkommo med berättelse, att herr grefwen och landtmarskalcken tackat för den lemnade underrättelsen, samt gifwit wid handen, att det anmälte ärendet wore nu under öfwerwägande. När det wore afgjordt, wille herr grefwen och landtmarskalcken låta weta, i hwad slut ridderskapet och adelen stadnat. Ett lika swar hade deputationen fått hos bondeståndet; dock hade talmanen därjämte sagt, att ärendet tycktes fordra någon betäncketid. Hwarwid herr justitiaeborgmästaren hade påmint, att betäncketid nu så mycket mindre tycktes böra äga rum, som det wore nogsam bekandt, att rikets tarfwor fordrade snar hielp och understöd. Prästeståndet hade bifallit ärendet på lika sätt, som borgareståndet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹⁴³ angående kongl. kammarrevisionens gjorda ansökning att deras twänne äldsta assessorer måtte

---

¹⁹⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 77.

¹⁹⁴² Ibid.

hugnas med kammarrevisionsråds namn och heder, jämte tour ifrån den 14 December 1756, då de öfrige hofrätternes och collegiernes äldste assessorer med en sådan förmån blifwit benådade. Och hade deputationen tillstyrkt, att denna ansökning måtte bewiljas; dock att desse nye kammarrevisionsråder måge tiena med sine förr innehafwande löner.

Ståndet biföll detta betänckande.

Herr talman: Ståndet har wäl tillföre, den 26 November sidstledne, behagat resolvera att den af bondeståndet, uti extractum protocollis af den 13 Augusti nästwekne,¹⁹⁴⁴ föreslagne tillökningen på lönen för finska translaturen Samuel Salin skulle bestås honom personelt; men som hufwudafsigten med denna tillökning är att berörde translator ej allenast en sådan förmån må tilläggas, utan ock hans efterträdare, på det man må kunna ärhålla skickeliga män till denna angelägna och beswärliga sysla, och translaturen genom denna tillökning ej undfår mera än hwad hans wederlikar niuta, så hemställer jag, om icke ståndet behagar simpliciter bifalla bondeståndets extractum protocollis ang:de detta mål.

Ståndet lämnade härtill dess bifall.

Justerades ståndets extractum protocollis, angående rådmannens uti Hernösand Hellström gjorde ansökning, om ärsättning för dess bortmiste skiepp wid transporten till Pommern; och lydde detta, som följer:¹⁹⁴⁵

S.d. Föredrogs råd- och handelsmannens i Hernösand, Anders Hellströms hos riksens ständer anhängigegjorde ansökning, att Kongl. Mai:st uti nådig skrifwelse till dess utredningscommission af den 17 sidstledne Martii meddelte utslag angående sökt ärsättning för bemälte råd- och handelsmans förlorade skiep under krigstransporten till Pommern år 1757, hwilcken, ehuru ömande omständighet därwid kunnat wara, blifwit honom afslagen, måtte af riksens ständer granskas och skiärskådas; åberopandes dessutom Hellström de skiäl, som af den uti kongl. krigsexpeditionen förwarade acten rörande samma sak med mera inhämtas kunna. Och som detta Kongl. Mai:sts nådiga utslag fallit under nu påstående riksdag, och Hellström, i fall han någon rätt till ärsättning äger, skulle för mycket lida om han med slut

---

¹⁹⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 78.

¹⁹⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 68.

¹⁹⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 225.

derutinnan skulle uppehållas till nästa riksdag, altså, i anseende till åtskillige flere härwid förekomne öma considerationer, fant borgareståndet skiäligit, att detta mål remitteras till riksens ständers justitiaedeputations uptagande och skjärskådande; hwilcket genom utdrag af protocollet, till gunstbenägit bifall hos de öfrige respective stånden hörsamt,ienst- och wänligen communiceras skulle.

Uplästes det af herr borgmästaren Sundblad projecterade extractum protocolli,¹⁹⁴⁶ angående fabriqvesarbetares befrielse för mantalspenningars ärläggande.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående ändring uti Kongl. Mai:sts skrifwelse till landshöfdingarne i riket af den 19 Januarii 1755 rörande tegelbruks inrättande wid städerne, lydande detta extractum protocolli sålunda:¹⁹⁴⁷

S.d. Ärhindrade sig borgareståndet huru som Hans Kongl. Maist., genom nådigt bref till landshöfdingarne i riket af den 19 Januarii 1757, behagat fastställa, det inga tegelbruk wid de städer, som icke hafwa egen skog att tillgå, borde få inrättas.

Wid öfwerwägande häraf fant borgareståndet hurusom denna Hans Kongl. Mai:sts nådiga författning lærer grunda sig egenteligen på det skiäl, att tegelbruks drifwande med kiöpt wed icke allenast skulle än mera på en skoglös ort öka skogsbristen, utan ock giöra själfwa inrättningen för idkaren mindre fördelactig. Men som nyttan af tegelbruks inrättning icke kan sättas i twifwelsmål, och det behof af skog som därtill kan ärfordras, i anseende till allmänna hushållningen, wärkar lika mycket till skogsbristen, antingen den kiöpes eller på egne skogar kan ärhållas, så wida stället, hwarest inrättningen drifwes, antingen wid städer eller på landet, sådant på intet sätt kan förändra; altså fant borgareståndet för sin del skiäligit att fastställa, det må wärkställigheten af detta förenämde Hans Kongl. Mai:sts förordnande uphöra; dock på det skogsbesparingen så mycket möjligit är i detta ämne må kunna ärhållas, så finner ståndet likwäl skiäligit, att alla till utrikes fart belagne och berättigade städer måge wara förbundne att en slik inrättning, om de den nyttia wilja, med stenkohl el-

---

¹⁹⁴⁶ Ej återfunnet i Borgarståndets arkiv.

¹⁹⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 226.

ler torf drifwa och underhålla. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr grosshandlaren Clason: Jag bör hos ståndet gifwa wid handen, att penningar behöfwat i cancelliets cassa, om de förefallande utgifter skola kunna bestridas, och lærer till den ändan wara nödigt, att de hemresande herrar ledamöter draga försorg om cancelliegebuhrens betalande wid återkomsten.

Ståndet fant godt, att så måtte skie.

Herr talman: När fiskerideputationens betänckande förhades, angående wisse bewis anskaffande af dem, som förre åhren till utrikes orter exporterat swenske fiskewahror, fant ståndet godt, att detta ärende skulle hwila; och hemställer jag fördenskull, om icke det samma nu må afgjöras. Hwad deputationen tillstyrkt, att de, som för åhren 1757, 1758 och 1759 wilja undfå praemier skola, jämte de förr wanliga bewisen, med deras commissionairers bref och räkningar bestyrka att sillen till orten god ankommit och försåld blifwit, lærer hafwa upwäckt någon upmärksamhet i detta mål, såsom ett bewisningssätt som wore mindre påliteligt; men mig tyckes, at saken kan hielpas, om hela denna mening, som rörer commissionairers bref och räkningar, går ut och det öfrige, som angår de förr wa[n]lige bewisen, bibehålles, samt därhos införes, att innehafwaren af praemieattesten bör med sielf sins ed bestyrka rigtigheten, så wida honom witterligt är.

Ståndet biföll denna föreställning.

Uplästes öfwersten Carl Hiertas memorial¹⁹⁴⁸ och ansökning, att, till sine angelägenheters bewakande, få här qwarblifwa, och slippa resa ut till Pommern innan nästa währ.

Herr borgmästaren Schultén: Wid detta tillfälle föränlåtes jag att anmäla, det secondmajoren wid södra skånska cavallerieregementet, baron Gabriel Sparre, är jämwäl utcommenderad till Pommern, men befinner sig uti ett så siukligt tillstånd, att han icke utan att äfwentyra lifwet kan resa ut; och hemställer jag fördenskull, om icke honom jämwäl må tillåtas att till nästa währ blifwa hemma.

Herr borgmästaren Wallentein: För min del finner jag aldeles betänckeligt, att ändra Kongl. Mai:sts nådige befallning, om desse officerares

---

¹⁹⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 276.

utcommenderande. Tienstgjöringen wid arméen måste ju lida; ty hwad skall soldaten uträtta, när han icke har officerare, som anförä honom?

Härmed instämde herr borgmästaren Cervin.

Herr talman: Hwad nyss anfördt är, äger god grund; men som jag ser af löparen, att trenne stånd redan bifallit öfwersten Hiertas ansökning, och majoren baron Sparre har så gode, om icke bättre skiäl att få blifwa hemma som den förre, så hemställer jag, om icke desse ansökningar måge bifallas, och extractum protocollis, angående majoren baron Sparre, afgå.

Ståndet lemnade härtill dess bifall; dock med förbehåll, att inge flere sådane ansökningar skola emottagas eller föredragas.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren den 28 September sidstledne,¹⁹⁴⁹ angående generalen Stiernros ansökning om afskied med accord och pension, samt generalslörens behållande. Och hade Kongl. Mai:st i nåder bifallit det öfrige af denna ansökning, men remitteradt den delen, som angår lönen, till riksens ständers bepröfwande.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen¹⁹⁵⁰ samt prästeståndet hänskiutit till secreta utskottet; hwarmed ock ståndet instämde.

Herr talemannen anmälde, at åtskillige herrar ledamöter, som dels rest, dels ärna resa hem till Finland, Norrland och annorstädes, hafwa i anseende till den långa vägen begärdt att de måge få behålla sine rum i deputationerne, änskiönt de icke skulle hinna hit tillbaka till den 22 Januarii, utan wara föranlätne att dröija till slutet af nästkommande Februario.

Herrar borgmästarne Wiggman och Kiörning anhöllo om samme förmohn, som de öfrige långwäga hemresande begärdt.

Detta bewiljades.

Justerades ståndets extractum protocollis angående secondmajoren baron Sparres befrielse från utresan till Pommern och lydde, som följer:¹⁹⁵¹

S.d. Wid det tillfälle borgareståndet biföll öfwersten herr Carl Hiertas ansökning om permission ifrånienstgjöring i Pommern, ärhindrede sig borgareståndet att secondmajoren wid södra skånska cavallerieregementet baron Gabriel Sparre befinner sig i så siukligt tillstånd, att han, utan att äfwentyra lifwet, ej kan anträda resan till Kongel.

---

¹⁹⁴⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 40.

¹⁹⁵⁰ *adelens* i prot.

¹⁹⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 227.

Maij:sts armée i Tyskland, dit han blifwit commenderad. Och som dess omständigheter ej tillåta honom att taga afskied, så pröfwade borgareståndet billigt, att äfwen lemna honom tillstånd att öfwer wintern i Sverige qwarblifwa och näst instundande währ sig till tienstgiöring wid arméen infinna.

Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceras.

Herr talman hemstälde, om icke de i staden qwarblifwande ledamöter kunde under ferierne sammanträda, att justera protocollerne. Detta wore så mycket angelägnare, som minsta delen af protocollerne woro justerade, ehuru de woro i concept färdige, och secreteraren gärna såge, att de blefwo justerade, hälst detta lände till både ståndets och hans säkerhet.

Åtskillige herrar ledamöter höllo före, att justeringen wore mindre nödig, hälst de woro wisse därom, att i protocollerne ej något wore infördt än det, som wärkeligen förelupit i discourserne, och af ståndet blifwit resolveradt; hwarföre de ock med trygghet wille dettsamma underskrifwa. Hwarjämte påmintes, att större delen af dem, som talat, kommo att resa bort, och att andre icke gärna kunde justera de bortowarandes utlåtelse.

Men icke dess mindre fants godt, att herr talman kunde genom anslag låta sammankalla de härwarande herrar ledamöter, till protocollernes justering, när så godt syntes.

Herr talman begärde, att de hemresande wille, enligit ståndets beslut, taga med sig nödige extemplar af den för Borgå stad bewiljade stamboken.

Detta lofwades.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹⁵² angående de af håfjunkaren och häradshöfdingen Carl Gustaf Reutercrona däröfwer anförde beswär, att då warande advocatfiscalen, nu mera assessoren i kongl. Götha håfrätt, Bildenschiöld, wid twenne underdåniga assessorsförslager, som sedan sidsta riksdag uprättade blifwit, är worden honom föredragen.

Ståndet fant nödigt, att detta betänckande skulle hwila, till närmare genomseende.

---

¹⁹⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 79.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande¹⁹⁵³ öfwer den ansökning, som är giord i riksdagsberättelsen från Nylands och Tavastehus lähn, att cancellieskrifwarens lön måtte blifwa indelt. Hwilcket dock deputationen, i anledning af förekomne skiäl, afstyrkt.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes M. S.¹⁹⁵⁴ Brummers memorial¹⁹⁵⁵ och hemställande, om icke en pension af 400 daler silf:rm, utom de 100 daler samma mynt, som Kongl. Mai:st redan i nåder bewiljat, måtte kunna tilläggas capitainens wid Wästgöthadahls regemente, baron Axell Roos änkefru, som mistat dess man wid stormningen af Penenumde¹⁹⁵⁶ skants åhr 1758, och nu skall wara stadd i ett ganska torftigt tillstånd.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat till secreta utskottet, och ståndet instämde jämwäl nu härmed.

Förehades ånyo secreta deputationens extractum protocolli af den 17 Martii sidstledne,¹⁹⁵⁷ hwaruti wid handen gifwes, det deputationen af rådsprotocollet hållit den 18 November 1755, angående någre upbördsmäns i Upland sökte befrielse ifrån någon ådömd cronogravation, fått anledning att hemställa, om icke wiss tid till observationernes författande kunde wederbörande föreläggas, och efter dess förlopp, upbördsmännen wara frie för alt tiltal.

Detta ärende hade ridderskapet och adelen med bifall remitteradt till justitiae- samt kammar-, oeconomie- och commercedeputationerne, hwarmed prästeståndet sig förenat, och borgareståndet instämde jämwäl nu härmed.

Tolf deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, kammarherren baron Reuterholm, det ridderskapet och adelen förehaft bewillningsdeputationens project angående personelle bewillningen för nästkommande åhr 1762, men funnit flere sådane difficultéter sig därwid forete, att ridderskapet och adelen icke funnit giörligit, att därtill lemna dess bifall. Men i det stället hade ridderskapet och adelen hållit

---

¹⁹⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 45.

¹⁹⁵⁴ Läs: *M. H.*

¹⁹⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 277.

¹⁹⁵⁶ Läs: *Penemunde.*

¹⁹⁵⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 22.

före wara bäst, och för det allmänna smakeligare, att fördubbla 1756 års bewillning.

Herr talman tackade för underrättelsen, och yttrade sig därhos, att borgareståndet, som nogsamnt hade sig bekandt rikets trängande behof, hade i detta afseende bifallit bewillningsdeputationens project; och ehuru ståndet jämwäl för dess del haft åtskilligt, att därwid påminna, hade likwäl ståndet hällre welat kännas wid någon olägenhet, än lemna rikets cassa uti ett utblottadt tillstånd. Men nu sedan ridderskapet och adelen gådt ifrån detta project, och föreslagit en annan utwäg, såge herr talman icke möjligigt, att något i detta högst angelägne ärende, nu kunde fastställas.

Deputerade afträdde.

Och som klockan war inemot try, skilldes ståndet åt.

Åhr 1762 den 22 Januarii

S.d. Sedan de, så här i staden warande, som hit återkomne ståndets herrar ledamöter woro samlade, klockan wid pass half tolf, intog herr talmannen sitt rum, och bad samtelige herrar ledamöterne wara wälkomne åter, önskandes dem samt- och synnerligen all nåd och wälsignelse, till de förestående riksdagsgjörömalen.

Herr borgmästaren Torsk anmälte, att Hans Kongl. Mai:st, genom resolution pålagt staden Södertelje, som redan i 13 till 14 år betalt vacancepenningar, enligt författningen af åhr 1748, att nu utreda de staden ålagde tijo ordinarie båtsmän; och hade fördenskull herr borgmästaren, såsom stadens fullmäktig, intra fatalia häröfwer anfördt beswär hos riksens ständer, som dem antagit och remitteradt. Men som de icke ännu hunnit blifwa afgjorde, och tiden snart är inne, då desse båtsmän, efter kongl. resolutionen, skola praesteras, så anhölt herr borgmästaren om ståndets biträde, att denna kongl. resolution måtte hwila, till dess riksens ständer hunnit utlåta sig öfwer detta ärende.

Ståndet anmodade herr talman, att, i sammanträde med herr grefwen och landtmarskallcken, samt de öfrige respective talemännen, så begå, att inhibition emot högstberörde kongl. resolutions wärkställighet kunde utfärdas.

Justerades protocollerne för den 26 Februarii, den 3 och 4 Martii sidst-[1]edit åhr.

Som i protocollet för d. [...] ¹⁹⁵⁸ Martii påminnelse blifwit gjord, om afgiftens betalande till ståndets cancellie, så tog herr grosshandlaren Clason sig häraf anledning, att anmäla, det herr grosshandlaren, såsom directeur af cancelliet, funnit af räkenskaperne, det någre städer ännu icke betalt cancellieafgiften för följande år; neml:n staden Schöfde för år 1759, städerna Ulricaehamn, Schöfde och Askersund för år 1760; hemställandes herr grosshandlaren, hwad utwäg måtte tagas, att wederbörande måtte förmås, att i rättan tid betala cancellieafgiften.

Åtskillige herrar ledamöter höllo före, att de städer, som icke innom den faststälde tiden ärlägga cancellieafgiften, borde påläggas, att betala interesse för den tid, som de öfwer betalningsterminen uteblifwa, hwartill andre herrar ledamöter lade, att en sådan resterande stad, när ett år förflutit öfwer betalningstiden, borde ej allenast betala interesset, utan och två styfwer på hwarje daler.

Men häremot påmintes, att enär man tilläte wederbörande städer, att uteblifwa med betalningen så länge de betalade interesset, torde ståndets cancelliedirection stadna i förlägenhet, att infå penningar till de nödige utgifter; hwarförutan detta jämwäl skulle gifwa anledning till widlöftige räkenskaper och brefwäxling, ofta öfwer så små summor, som icke öfwerstiga det upgående postporto.

Herr talman hemstälde, om icke bäst wore, att, till behörig ordnings och prompt betalnings ärhållande, fastställa, på sätt, som med resterande tomtören förhålles, det den stad, som öfwer terminen uteblifwer med betalningen, bör för första gången sedan sex månader öfwer tiden förflutit, betala en fierdepart förhöging, andragången efter en lika tid hälften, för tredje gången tre fierdedelar, och för fierde gången dubbelt.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Men herr borgmästaren Brunsell gjorde förbehåll häremot; yttrandes sig, att detta wore för hårdt, och hölt härhos före, att som afgiften wore en bewillning af städerna, som de sig friwilleligen åtagit, så kunde man icke pålägga dem något mera, än hwad de bewiljat, så länge ingen stadgad lag häröfwer funnes.

Häremot påmintes, att ståndet hade Kongl. Mai:sts nådiga resolution af år 1727, angående cancelliets inrättning, och afgiftens betalande, med be-

---

¹⁹⁵⁸ Tomrum lämnat i protokollet.

fallning till Kongl. Mai:sts befallningshafwande, att biträda cancelliets direction, i händelse någon stad skulle tredskas med betalningen.

Herr borgmästaren Brunsell begärde, att detta ärendets fastställande, måtte åtminstone hwila, till dess de ännu frånwarande ståndets herrar ledamöter kunde ankomma.

Ståndet ansåg denne sak, såsom afgjord, men bewiljade likwäl, att den måtte tagas under vidare ventilation, enär herrar ledamöterna kunde från orterne talrikare infinna sig.

Twänne cammarherrar anmälldes och emottogs, samt infördes af sex herrar ledamöter. Ordföranden cammarherren baron Knorring yttrade sig, Hans Kongl. Mai:st låter förmåla dess nådiga hälsning till borgareståndet, med bifogad nådig begäran, det ståndet wille nästkommande måndag up-sända till kongl. slättet 25 dess ledamöter, at spisa wid kongl. hofwet.

Herr talman tackade å ståndets wägnar underdånigst för Kongl. Mai:sts nådigste invitation, och bad de utskickade cammarherrar förmåla hos Hans Kongl. Mai:st ståndets underdånigste wördnad, samt att ståndet ej skulle underlåta att efterkomma Hans Kongl. Mai:st nådigsta wilja i detta mål.

Desse utskickade cammarherrar afträdde, och beledsagades ut på förenämnde sätt.

Herr talman förestälde, att nödigt wore det de herrar, ledamöter, nu måtte utnännas, som i följe af Hans Kongl. Mai:sts förklarade nådigste wilja, kommo att spisa wid kongl. hofwet; och utnämndes följande, nemligen:

herr justitiaeborgmästaren Robeck,
herr rådmannen In De Bethou,
herr åldermannen Holtz,
herr rådmannen Hackman,
herr borgmästaren Biörkman,
herr handelsmannen Bagge,
herr handelsmannen Mildahn,
herr borgmästaren Unger,
herr borgmästaren Schultén,
herr borgmästaren Carl Gust. Boberg,
herr borgmästaren Ignatius,
herr rådmannen Burtz,
herr rådman Hylphers,

herr borgmästaren De la Rose,
herr fabriqveuren Lindstedt,
herr rådman Wessman,
herr borgmästaren Wallentein,
herr borgmästaren Sundblad,
herr borgmästaren Wennberg,
herr borgmästaren Torsk,
herr rådman Stenhagen,
herr borgmästaren Kröger,
herr rådman Lilja,
herr borgmästaren Brunssell,
herr borgmästaren Wetterblad.

Och fandts godt, att desse herrar ledamöter skulle samlas i ståndets rum nästkommande måndag, klockan half tålf.

Ståndet skilldes åt.

Åhr 1762 den 26 Januarii

S.d. Uplästes åter prästeståndets extractum protocollis af den 16 November sidstledne,¹⁹⁵⁹ angående den af secreteraren och bergmästaren Johan Urlander förde klagan deröfwer, att han, genom bergmästarens Magnus Biuggrens befordran till assessor i kongl. bergscollegio, skall blifwit lidande. Och hade prästeståndet, i anledning af anförde skiäl, pröfwat rättwist, det må Urlander hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, till ärhållande af assessorsfullmagt af samma dato med assessoren Biugggrén, dock, att han förblifwer wid dess bergmästaresyssla och -lön, till dess assessors rum och lön i kongl. bergscollegio, efter dess tour, och utan äldre assessorerers préjudice, kan för honom blifwa ledig.

Herr talman hemstälde, om icke detta prästeståndets tillstyrkande finge bifall.

Och ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 25 Augusti sidstledne,¹⁹⁶⁰ hwaruti wid handen gifwes, att bergsdeputationen hade, till

---

¹⁹⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 24.

¹⁹⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 87.

secrete utskottet i afskrift inlemnadt dess till plena afgifne betänckande, angående Ädelfors guldwärk, med begäran, det wille secrete utskottet, icke allenast hos riksens ständer understödja deputationens hemställande, utan ock, i händelse det winner bifall, föranstalta, att de summor, som äro föreslagne, måge af statsmedlen betalas; och hade secrete utskottet tillstyrkt, att bergsdeputationens ofwannämde betänckande måtte bifallas; wiljandes secrete utskottet draga försorg att de föreslagne summor skola blifwa utbetalte.

Herr talman påminte, att ståndet hade redan för detta bifallit bergsdeputationens betänckande¹⁹⁶¹ i detta mål; och således återstode nu allenast att samtycka, det secrete utskottet må om medlens utbetalande draga försörg; frågandes herr talman, om icke ståndet behagade härtill lemna dess bifall.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 19 Augusti sidstedne,¹⁹⁶² angående de af handelsmännen i Götheborg Christian Arfwidsson och Johan Cahman anförde beswär deröfwer, att de, som, i anledning af kongl. commercecollegii utfärdade skrifwelse d. 30 Septembr. och 22 Novembr. 1756 till förekommande af den då befarande allmänna bristen på brödföda i landet, hafwa utifrån förskrifwit och införskaffat spannemål i riket, emot den i berörde skrifwelse gifne försäkran, om deras skadeslöshållande, icke skola till alla delar hafwa niutit sådant skadeshållande till godo, utan blifwit, genom Kongel. Mai:sts resolutioner af d. 16 och 22 November 1758 däriifrån uteslutne; tillstyrkandes secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl, att Kongl. Mai:sts högstberörde resolutioner måge, såsom wälgrundade, bifallas.

Herr talman hemstälde, om icke detta secrete utskottet[s] tillstyrkande måtte bifallas?

Och ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹⁶³ angående de beswär vice häradshöfdingen, numera secreteraren wid fästningsbyggnadsdeputationen i Christianstad Adam Schéele anfördt, rörande då warande notarien baron von Otters bibehållande wid det häradshöfdingeförslag, hwaruppå

---

¹⁹⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 8.

¹⁹⁶² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 88.

¹⁹⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 80.

kongl. Götha håfrätt honom till Wästra Tweta och Moo häraders i Småland domsagor upfördt; och ehuruwäl deputationen, i anseende därtill att baron v. Otter varit älsta betienten innom hofrätten, icke kunnat, emot 3 § af kongl. förordningen den 3¹⁹⁶⁴ November 1756,¹⁹⁶⁵ styrkt till någon uprättelse för Scheele derföre att han ej wunnit det begärdte förslaget till berörde domsagor. Dock emedan secreteraren Scheelée i 18 åhr, med utmärkt skickelighet förrättadt det mödosamme domareämbetet, utan att niuta någon befordran, och han dess utom för en riksens ständers betient är att anse, ty tillstyrker deputationen att hos Hans Kongl. Mai:st anhållas må, det Götha håfrätt må anbefallas, honom Scheelée, wid häradshöfdingeförslagers uprättande, med ett rum ofelbart ihogkomma, hwarjämte han nu genast med häradshöfdingefullmagt kunde hugnas.

Uppå gjord proposition af herr talman, biföll ståndet detta betänckande.

Uplästes ett af herr borgmästaren Torsk inlemnadt memorial,¹⁹⁶⁶ hwaruti han wid handen gifwer, det Kongl. Mai:st genom resolution af den 7 Octobr. sidstledne år, i nåder afslagit Södertelje stads underdåniga ansökning, att i stället för den bemelte stad, genom kongl. brefwet den 29 Februarii 1760, ålagde skyldighet, att praestera båtsmän in natura, få niuta kongl. brefwet den 26 Martii 1748, till godo, medelst den däruti tillätne och faststälde båtsmansvacanceafgiftens ärläggande, med 30 dahler silf:rm: för hwarje karl; häröfwer hade wäl herr borgmästaren intra fatalia hos riksens ständer anfört beswär, hwilcke och blifwit antagne, samt till landt- och sjömilitiaoeconomideputationen remitterade. Men som deputationen icke ännu hunnit, att sig däröfwer utlåta, och tiden innan kort tillstundar, då båtsmännen, till följe af Kongl. Mai:sts resolution, skola præsteras, ty anhåller herr borgmästaren om ståndets föreskrift till Kongl. Mai:st att wärkställigheten af kongl. resolutionen må hwila, till dess riksens ständer detta mål sluteligen hunnit afgjöra.

Herr borgmästaren Renhorn tillstyrkte icke allenast, att denna herr borgmästaren Torsks anhållan måtte bewiljas, utan ock, att extractum pro-

---

¹⁹⁶⁴ Läs: 23.

¹⁹⁶⁵ Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

¹⁹⁶⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 278,

tocolli till de öfrige respective stånden härjämte måtte afgå, med hemställande, om och huruwida sådane kongl. resolutioner borde wärkställas, som denna, hwilcken wore så snörrätt stridande emot en af riksens ständer faststald, och af ständerne hittils orubbad nyttiad författning.

Herr borgmästaren Schauv: Det är bekandt, att kongl. ammiralitetscollegium war wid riksdagen år 1747 helt angeläget därom, att författningen om vacancepenningarnes betalande, i stället för städernes båtsmän in natura, skulle widtagas. Afsigten war då, att desse vacancepenningar skulle användas till wartgelders betalande åt enrolleradt manskap, och att föröfrigt deraf skulle blifwa en fond, till att wärfwa utrikes sjöfolck i krigstider. Nu will man kasta denna författning öfwerända, utan att ständer blifwit hörde deröfwer. Det kan icke fela, att ju statssecreteraren haft ju 1748 åhrs stadfästade författning i detta mål sig bekandt; och det är fördenskull för hårdt, att han wågat tillstyrka rubbning däruti, hälst då staden Södertelje redan 13 till 14 åhr betalt vacanceafgiften. Jag är fördenskull ense, med herr borgmästaren Renhorn, att ej allenast anstånd må hos Hans Kongl. Mai:st begäras, utan ock, att föreställning må göras hos de öfrige respective stånden.

Herr talman hemstälde, om icke underdånig skrifwelse härom måtte afgå till Hans Kongl. Mai:st, enligt herr borgmästaren Torsks memorial? Samt därjämte extractum protocolli utfärdas, på sätt som herr borgmästaren Renhorn föreslagit? Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Herr talman anmälte, att öfwersten Ramsajj wore i förmaket, och hade anhållit, att ståndet täcktes företaga och afgjöra secreta deputationens betänckande,¹⁹⁶⁷ angående hans beswär öfwer liden préjudice. Och som detta betänckande redan wore upläst, så hemstälde herr talman, om icke ståndet behagade nu afsluta detta ärende.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle än vidare hwila, till des ridderskapet och adelen utlåt sig däröfwer.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 15 Augusti sidstedne,¹⁹⁶⁸ angående öfwersten von Törnes ansökning, att honom ifrån den tid han emottog inseedet öfwer magazinsförwaltningen i Finland, åhr 1752, måtte blifwa tillagd skillnaden imellan det tractamente, han därwid

---

¹⁹⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 75.

¹⁹⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 89.

efter fältstat åtniutit, och det 1743 års reglemente¹⁹⁶⁹ utsätter; förklarandes sig dock nögd, att i stället för de 8 495 daler silf:rmt, hwartill den sökte differencen sig skall belöpa, wilja sig åtnöija med en summa af 5 000 daler samme mynt; och ehuru wäl secrete utskottet icke kunnat i anseende till förekomne skiäl, styrka till denna ansöknings bewiljande, så hemsteller likwäl secrete utskottet, om icke öfwersten von Törne, i anseende till des berömliga nit och sorgfällighet wid magazinernes skiötsell, måtte huggas med en gratification af 3 000 daler silf:rmt i ett för alt, af extrautgiftsmedlen, utan afkortning.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af d. 13 Octobr. sidstledne,¹⁹⁷⁰ hwaruti anmäles, att secrete utskottet, wid statswärbets öfwerseende, ärfarit, hurusom bibliothecarien wid Lunds academie, theologiae doctoren Johan Coryllander, innehafwer en pension af 600 daler silf:rmt; och som stat[s]wärbets närwarande tillstånd tarfwar all uptänckelig besparing, ty tillstyrker secrete utskottet att när doctor Coryllander, efter ordentligt ärhållit förslag, kan sig hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anmäla, till någon för honom anständig ledighet, han då dertill måtte niuta nådig befordran.

Ståndet biföll detta secrete utskottets tillstyrkande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 20 November sidstledne,¹⁹⁷¹ hwaruti wid handen gifwes, att secrete utskottet, wid råds- och cancellieprotocollernes genomseende, inhämtat, huru ceremoniemästare- och introducteurs- eller vice ceremoniemästare-beställningarne ej altid på enahanda sätt blifwit förgifne, i det kongl. cancelliecollegium stundom därtill uprättat förslag, och ibland Kongl. Mai:st dem, utan förslag, förgifwit. Tillstyrkandes secrete utskottet, till denna olikhets och ordors förekommande, det må den författning tagas, att enär desse beställningar hädanefter lediga blifwa, cancelliecollegium därtill må uprätta förslag, då uppå bemelte collegii answar ankommer, att inge andre föreslå, än

---

¹⁹⁶⁹ Tryckt reglemente 10 mars 1743: *Kongl. Maj:ts Nådige Reglemente, För Officerare af Landt-Militien, hwarefter the komma at niuta theas rese- och underhålls penningar.*

¹⁹⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 90.

¹⁹⁷¹ *Ibid.*, nr 91.

dem, som collegium efter sanning och öfvertygelse, pröfwar därtill skickelige.

Ståndet lemnade dess bifall till detta extractum protocollii.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollii af den 26 November sidstledne,¹⁹⁷² angående det lidande, hwaruti capitainerne Silfver-skiöld och Ehrenmalm skola blifwit försatte, därigenom, att riksens ständer nu resolverat, det lieutenanten Enschiöld wid lifdragoneregementet skulle ärhålla fullmagt och tour, ifrån den tiden, som han wid sidsta riksdag sine beswär öfwer liden préjudice ingifwit; och som berörde capitainer, härigenom blifwit lidande, hade adelen ingen annan utväg till deras uprättelse funnit, än att riksens ständer behagade således förklara deras åt Enschiöld meddelte resolution, att dess fullmagt och tour ej må räknas längre, än ifrån den tid, som expeditionen ifrån riksens ständer nu afgått.

Häröfwer hade prästeståndet resolverat, det capitain Ehrenmalm må få tour af samma dato, som capitain Enschiöld. Men bondeståndet hade bifallit ridderskapets och adelens yttrande, att Enschiölds fullmagt ej må räknas längre, än ifrån den tid, som expeditionen ifrån riksens ständer afgått.

Uppå gjord proposition af herr talman förenade sig ståndet med bondeståndets yttrande i detta mål.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollii,¹⁹⁷³ angående Åbo håfrätts ansökning, att de därwarande twenne hofrättspåster kunde huggas med någon tillökning uti de för dem bestådde ringa löner, af 78 daler silfwermynt hwardera. Tillstyrkandes secreta utskottet, i anledning af förekomne skiäl, det måtte desse håfrättspåster huggas med en åhrlig tillökning af 22 daler silf:rmt hwardera.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Herr rådman Hylphers begärte lof att resa till Hedemora marknad på 14 dagar; och hans begäran bewiljades.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollii af den 20 November sidstledne,¹⁹⁷⁴ angående wederbörande landshöfdingars och consistorii hemställande, om icke scholaebetieningens i Biörneborg och Tavastehus ringa penningelöner, måtte förwandlas uti ett däremot proportioneradt

---

¹⁹⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 24.

¹⁹⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 92.

¹⁹⁷⁴ Ibid., nr 93.

quantum spannemål efter kronowärdie. Tillstyrkandes secrete utskottet, att denna förwandling må bewiljas ifrån sidstledit åhrs början.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta secrete utskottets tillstyrkande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁹⁷⁵, angående probstens och riksdagsfullmägtigens Lagerlöfs hemställande, om icke vice pastor och capellanen i Carlstad, så wäl som consistoriinotarien kunde förunnas, att räkna dubble tiensteår, på samma sätt, som scholaebetienterne, med flere bewiljadt är, och hade secrete utskottet, i anledning af andragne skiäl, hållit före vara bäst, att den förmån af dubble tiensteår, icke sträckes widare, än redan skiedt, utan om de nämde prästmän, i Carlstad wärkeligen finnes vara i sämre belägenhet, än deras wederlikar, skulle secrete utskottet hållre tillstyrka, att consistorium må på wederbörligit sätt söka utwäg, till deras wilckors förbättring.

Ståndet biföll detta secrete utskottets yttrande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll¹⁹⁷⁶ af den 27 November sidstledne, hwaruti wid handen gifwes, att assessoren och directuren Schröder i riket införskaffat en svensk wid namn Pehr Winberg, hwilcken sig i London flere år uppehållit, och där i riket inhemtat en här i riket obe-kandt wettenskap, att förfärdiga brun, eller så kallad aimollerad koppar, men att han, oakadt kongl. commercecollegii ärhållne försäkran om tillstånd, till en sådan handterings idkande, i brist af förmögenhet, att här sätta sin inrättning i fullt stånd, skall vara sinnad, sig till Engeland återbegifwa, och hade secrete utskottet ansedt billigt, det bör Winberg, såsom inrättningspraemium, få af manufacturfonden ettusende daler silfwermynt, utan återbetalning, dock med wilekor, att han ständigt här qwarblifwer, och sin wärkstad i stånd sätter, och underhåller; hwarförutan han jämwäl bör förpligtas, att antaga och i sin slögd underwisa swenske lärlingar, till hwilcken ända läropraemier för twenne lärlingar honom bestås, till 200 daler silfwermynt för hwardera.

Herr talman hemstälde om icke detta secrete utskottets tillstyrkande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

---

¹⁹⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 94.

¹⁹⁷⁶ Ibid., nr 95.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 11 December sidstledne,¹⁹⁷⁷ angående öfwerstelieutenantens wid lifregementet till häst, Christian Joachim Klingsporres, ansökning om någon åhrlig pension, på sätt, som öfwerstelieutenanterne baron Armfelt och grefwe Douglas, en sådan nåd åtniutit; jämwäl att warda bibehållen wid den tour, han uti arméén, innan dess fångenskap ägt, hemställandes secrete utskottet om icke hos Hans Kongl. Mai:st, i anledning af anförde bewekande skiäl, öfwerstelieutenant Klingsporre må i underdånighet anmälas till nådig åtancka, och att undfå åhrlig pension af ett tusende daler silf:rmt, jämwäl att, oansedt dess iråkade fångenskap, behålla sin i arméén ägande tour, till befordran framför dem som imedlertid avanceradt honom förbi.

Ståndet lämnade härtill dess bifall.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 28 Augusti sidstledne,¹⁹⁷⁸ angående fändricken Eric Carlbergs ansökning om full fändrickspension. Men emedan secrete utskottet af handlingarne funnit, att Carlberg innan han sökt och fått afskied, med Kongl. Mai:sts nådigste tillstånd bytt både sysla och lön, den han wid Wästerbotns regemente innehade, med en af stabsfändrickarne wid Österbotns regemente, som blått hade sergeantslön, så hade secrete utskottet, emot pensionsreglementet, icke kunna[t] styrka till bifall i denna ansökning.

Ståndet biföll detta secrete utskottets yttrande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 17 November sidstledne,¹⁹⁷⁹ angående medailleuren¹⁹⁸⁰ Fehrmans, hos Kongl. Mai:st gjorda underdåniga ansökning, det emedan han, sedan år 1745 förestådt ordinarie medalleurens hofintendenten Hedlingers sysla wid kongl. myntet, allenast emot en ringa afstådd del till 600 daler silfwermynt åhrligen, utaf denna sednares lön, jämte 450 daler silf:rmt, för hwilcke han åhrligen måste till cronan lefwerera twänne par reparerade eller nygiorde medaillestämplar, honom, i anseende så härtill, som det, att han af kärlek till sitt fädernesland, och af tillgifwenhet för dess fordna läromästare Hedlinger, försakat åtskillige fördelaktige utrikes anbud, måtte tilldelas fullmagt på medailleurssyslan, och försäkran, om dess ärhållande, efter Hedlingers

---

¹⁹⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 96.

¹⁹⁷⁸ Ibid., nr 97.

¹⁹⁷⁹ Ibid., nr 98.

¹⁹⁸⁰ *medallilleuren* i prot.

död, jämte någon förbättring på dess knappa wilckor. En sådan fullmagt och försäkran hade wäl Kongl. Mai:st honom, Fehrman, meddelt, jämte en gratification af 600 daler silf:rmt, men till riksens ständers behiertande öfwerlemnad, om icke Fehrman nu imedlertid, och intill dess ordinarie lönen blifwer ledig, må hugnas med differencen imellan samma lön, och den del, han däraf nu upbär; tillstyrkandes secrete utskottet, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, det må medailleuren Fehrman, utom det han hittills undfått, århålla en tillökning af 1 200 daler silf:rmt årligen, till dess ordinarie lönen kan honom tillfalla, dock med wilckor, att han skall åhrligen till myntet lefwerera åfwannämde 2:ne par reparerade eller nygjorde medaillestämplar.

Ståndet biföll detta secrete utskottets tillstyrkande.

Herr åldermannen Ström: Jag föränlåtes, att hos ståndet anmäla det ärendet angående salubränningen i städerne Stockholm, Giötheborg och Carlscrona icke ännu blifwit afgjordt, mindre expedieradt, ehuru tiden redan är inne. Som mig berättat är, skall bondeståndet uppehålla saken, hwarföre jag anhåller att en deputation må afgå till bondeståndet och begära slut i detta ärende.

Herr handelsman Bagge: Jag bör hos ståndet anmäla, att i Gjötheborg är så wida kommit, att wederbörande wilja afsäga sig både husbehofs- och salubränning; detta hafwa de genom bref låtit mig weta, med begäran, att jag wille detta hos ståndet föredraga; och hemställer jag fördenskull, om icke denna deras begäran, må hos de öfrige stånden anmälas.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Som i Carlscrona redan finnes ett öfwerflödigt förråd på brännewin; så tror jag att wederbörande därstädes skulle gärna wilja göra det samme, som herr handelsmannen Bagge nu om Giötheborg anmält; men det bör icke ankomma på deras wälbehag, att bränna eller låta blifwa, när wi weta orsaken, hwarföre husbehofsbränningen därstädes blifwit förbuden, och salubränningens antagande tillärnad. Ett återstår allenast, nemligen, att skaffa en säker bewakning till förkommande af missbruk.

Herr handelsman Bagge: Jag har, efter mine committenters begäran, anmält deras anhållan, att ifrån salubränni[n]gen warda befriade. Jag wet likwäl, att det likwäl icke bör ankomma på deras behag, att bränna, eller icke. Men imedlertid är deras begäran sådan, som jag den samma anført,

hwarföre ock för mig nödigt är, att få bewis af protocollet, att jag detta anmält.

Herr talman hemställdte, om icke ståndet behagade bewilja herr handelsman Bagge det nu begärdte bewis af protocollet?

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Herr talman hemställdte vidare, om icke ståndet behagade låta en deputation afgå till bondeståndet, och begära slut i detta mål.

Ståndet lämnade härtill dess bifall; och herr handelsman Bagge, samt fem andre herrar ledamöter, afgingo till bondeståndet i berörde ärende.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli af den 17 November sidstledne,¹⁹⁸¹ angående assessorens Fridrick Wickenbergs gjorde anbud, att wid dess ägande, och i Småland belägne glasbruk, Kosta kalladt, wilja inrätta ett spegelgiuteri; anhållandes assessoren Wickenberg, att uti en så nyttig afsigt warda af det allmänne understödd, och till den ändan, samt omkostnadernes bestridande, få utaf manufacturfonden, emot säkerhet uti sjelfwe wärket, låna 150 000 d:r silf:rmt utan ränta till nästa riksdag, samt att brukets privilegier i den delen, som till en sådan inrättning äskas, måge warda utwidgade. Gifwandes secrete utskottet wid handen, att assessoren Wickenbergs afsigt warit, att jämte mindre, tillwårka större spegelglas, af 100 tums högd och 70 tums bredd. Men som till en sådan inrättning fordras ett större capital, än kanskie assessoren Wickenberg sig förestäldt, och manufacturfonden, kan förskiuta; så håller secrete utskottet före, att spegelglas intill 36 och 42 tums högd, som genom blåsningen kunna tillwårkas, kan wara nog, och för Sverige lämpeligit; och tillstyrker secrete utskottet fördenskull, att assessor Wickenberg måtte af manufacturfonden, emot inteckning i berörde dess ägendom, undfå ett förskått, utan interesse af femtijo tusende daler silfwermynt, hwaraf 24 000 daler samma mynt böra honom till godo räknas, som ett inrättningspraemium, så snart wärket kommer i behörig gång, samt de återstående 26 000 daler jämwäl genom ett tillwårkningspraemium, af tijo procent efter hand afskrifwas, till så stor del, som ett sådant praemium uppå tillwårkningen för 20 år sig bestiger; hwarförutan till manufacturcontoiret må öfwerlemnas, att i samråd med assessor Wickenberg taga de steg, som nödige finnas, att utifrån århålla oundgängelige arbetare, med mera.

---

¹⁹⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 99.

Herr talman hemställdte, om icke ståndet behagade bifalla detta secreta utskottets extractum protocolli?

Men som ståndet hade sig bekandt, att det ringa förråd af penningar, som nu hos manufacturcontoiret finnes, icke wore tillräckeligit¹⁹⁸² till de angelägnaste och redan fastställdte behof; ty kunde ståndet icke härtill samtycka.

Herr handelsman Bagge och herrar deputerade återkommo med berättelse, att deputationen fått det swar, att ärendet angående salubränningen för städerna Stockholm, Gjötheborg och Carlscrona, wore redan för sidstedne juhlehelg afgjort. Och att ståndet obekandt wore, hwaräst det samma sedan stadnat.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius wid handen, att hos prästeståndet kommit under öfwerwägande, det wisse mål, som icke höra till riksens ständers immediate uptagande och afgjörande, likwäl ifrån deputationerne inkomma; och som detta förordsakar oreda och tidspillan för riksens ständer, så hade prästeståndet för dess del beslutit, att ett extractum protocolli måtte till samtelige deputationerne afgå, det de hwarken måge uptaga eller till plena inkomma med sådane mål, som icke ordinaria via till dem blifwit hänskiutne, icke eller remittera ifrån sig någre sådane mål till andre deputationer. Prästeståndets mening wore icke, att härmed betaga plena deras rätt att uptaga sådane mål, som skiäligit pröfwat, utan wore prästeståndets tancka allenast denne, att afhålla deputationerne ifrån ett slikt företagande, som dem icke tillhör. Anhållandes ordföranden, att borgareståndet wille härutinnan göra ett med prästeståndet.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, yttrandes sig icke twifla, det ju borgareståndet lærer söka att befordra ett så nyttigt ändamål; hälst riksens ständer i annor händelse kunna warda öfwerhopade med en myckenhet gjöromål, som till deras immediate uptagande icke höra; och riksdagarne således alt för långt utdragas, begärandes herr talman, att prästeståndet wille meddela extractum protocolli öfwer detta ärende, då ståndet snart lærer yttra sig.

Detta extractum protocolli lofwades, med det första, och deputerade afträdde.

---

¹⁹⁸² Dvs. *tillräckeligit*.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan aldeles icke finna mig uti detta prästeståndets förslag. Jag kan ej eller se, att det kan hafwa någon nyttig värkan. Här finnes åtskillige mål, som deputationerne böra ex nobili officio uptaga, oansedt de icke blifwit dit remitterade, exempli gratia remarquer och annat dylikt. Skola de icke få inkomma dermed? Jo det bör wisserligen skie. Men om de gjöra något orätt och inlemna ärender, som dem på intet sätt tillhöra, så bör saken in plenis nedläggas, och deputationerne genom extractum protocollii få en alfwarsam skrapa.

Herr borgmästaren Schauv yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är, med den tilläggnig, att herr borgmästaren funne en ren contradiction uti detta prästeståndets yttrande. *Man wille icke betaga riksens ständer plena deras rätt, att antaga och afgjöra saker, efter godfinnande, i anledning af förekomne skiäl.* Men man wille förbiuda deputationerne att inkomma med andre ärender, än dem, som dit blifwit remitterade, utan att wisa något exempell, att någon deputation uptagit och aflemnad något ärende, som icke dit hörddt. Herr borgmästaren kunde fördenskull ej annat finna, än att någon hemlig afsigt wore härunder förborgad och fördold; hwarföre och rådeligast wore, att icke för hastigt utlåta sig öfwer detta ärende.

Herr justitiarien Faxell: Jag finner detta prästeståndets yttrande godt nog, och tror ej, att någon ond afsigt ligger därunder förborgad; ty det är nogsamt bekandtt, att deputationerne understundom befatta sig med ärender, som icke alltid så egenteligen dithöra.

Herr talman hemställdte, om icke detta ärende måtte hwila, till dess prästeståndets extractum protocollii inkommer, angående detta mål.

Ståndet lemnade härtill dess bifall.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollii af d. 13 Julii sidstledne,¹⁹⁸³ och hade ridderskapet och adelen till riksdagsärendernes skyndesammare utarbetande, ansedt nödigtt, att riksens ständer måtte fastställa, det den ledamot i hwarje deputation, som utan laga förfall, försummar någon session, skall derföre böta till frimurarebarnhuset två daler silf:rmt, hwarje gång, samt att den, som utan laga hinder, eller ärhållit till-

---

¹⁹⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 14.

stånd, wore i trenne sessioner frånwarande, skulle anses, såsom skilld ifrån deputationen, och en annan i dess ställe af electorerne wäljas.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade, att dess resolution härå blefwe följande:

Upläst och resolveradt, att härmed förfares, som riksdagsordningen innehåller och förmår.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis af den 15 Julii sidstledne,¹⁹⁸⁴ med hemställande, om icke nödigt, och för fäderneslandets tjenst nyttigt wore, att framställa, det de ståndens ledamöter, som ifrån sine syslor, i militaire eller civile beställningar till riksdagen sig instäldt, måge, enär de ifrån riksdagen till sitt enskildtes skiötande äro frånwarande, utan att sådant skier på laga förfall, på någon kort tid, och med ståndets tillstädielse, wara pligtige, att efter förelagd tid, sig wid deras tienster åter inställa.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Skilldes åt.

---

¹⁹⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets och adelns protokollsutdrag, nr 25.

Åhr 1762 den 29 Januarii

S.d. Justerades ståndets underdåniga skrifwelse, till Hans Kongl. Mai:st, med anhållan, att kongl. resolutionen om Södertelje båtsmäns recruterande, må hwila; och lydte detta bref som följer:¹⁹⁸⁵

P.t. Eders Kongl. Mai:stt täckes i nåder låta sig föredraga följande ärende, som en af rikets städer, och fölgackteligen borgareståndet helt nära rör.

Hos borgareståndet hafwer borgmästaren och riksdagsfullmägtigen för Södertelje stad, Johan Torsk, anmält, det Eder Kongl. Maij:st, genom resolution af den 7 October sidstledit år, i nåder afslagit berörde stads underdåniga ansökning, att i stället för den bemälte stad, genom kongl. brefwet den 19 Februarii 1760, ålagde skyldighet, att praestera båtsmän in natura, få niuta kongl. brefwet af den 26 Martii 1748, till godo, medelst den däruti tillåtna och faststälte båtsmansvacanceafgiftens erläggande, med 30 daler silfwermynt, för hwarje karl; hwarjämte borgmästaren Torsk wid handen gifwit, det han, öfwer denna Eders Kongl. Maij:sts nådigste utslag och resolution, anfördt underdånige beswär hos riksens ständer, och att desse beswär, i följe af borgmästarens, wid början af riksdagen, gjorde förbehåll, blifwit antagne, samt till landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationens utlåttande remitterade; och som borgmästaren Torsk befarrar, att detta ärende ej torde hinna blifwa hos riksens ständer afgjordt, till den utsatte tiden, då de staden ålagde båtsmän böra praesteras; ty har borgmästaren ansökning giordt, det wille ståndet hos Eder Kongl. Mai:st, i underdånighet anhålla, det täcktes Eder Kongl. Mai:st i nåder tillåta, att wärkställigheten af högstberörde Eders Kongl. Mai:sts nådigste resolution må hwila till dess riksens ständer hunnit detta ärende skiärskåda, och deras underdåniga yttrande hos Eder Kongl. Mai:st däröfwer aflemna.

Allernådigste Konung! Borgareståndet har icke kunnat underlåta, att i denna af borgmästaren Torsk gjorda ansökning taga en så mycket ömare del, som ståndet sig ärhindrade, med hwad swårighet en stor del af städernes fullmägtige, wid riksdagen år 1747, stodo att förmås, till den då, angående båtsmännen föreslagne författning, och att Kongl. Mai:st, uti dess nådiga bref till dess och riksens amiralitetscollegium af den 26 Martij 1748, lämnat dess kraftiga försäkran, att alle

---

¹⁹⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 228.

städerna i riket skulle framgent, så wäl i krigs- som fredlig tid, wara frie för båtsmäns och fördubblingsars praesterande, enär de, wid efter handen förefallande vacancer, århligen betala för hwarje karl trettijo daler silfwermynt vacancepenningar, hwilcke medel skulle användas till wardtgälders betalande för enrolleradt manskap, och för öfrigt blifwa en fond, till att dermed i krigstid förrätta utrikes wärfning, eller eljest att derföre anskaffa dugeligt sjöfolck; och som staden Södertelje nu mera i tretton eller fiorton års tid betalt vacancepenningar, för de afgångne båtsmän, enligt den i nåder anbefaldte författningen, och stadens hos riksens ständer anförde och af dem uptagne beswär, skulle blifwa för staden onyttige, i händelse Eders Kongel. Mai:sts ofwan högstberörde nådigste resolution skulle wärkställas, samt stadens fattige borgerskap, hälst i denna på manskap dyrlagde tid, råka i undergång. Ty anhåller borgareståndet underdånigst, det Eder Kongl. Mai:st i nåder täcktes anbefalla, att med mer högstberörde resolutions wärkställande må hafwas anstånd, till dess riksens ständer kunna medhinna, att hos Eder Kongl. Mai:st deras underdåniga yttrande öfwer detta ärende aflemna. Borgareståndet framhärdar med oughörig undersätelig nit och trohet.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag har tillföre hos ståndet anmält, att staden Sigtuna blifwit pålagd, att utreda dess fördubblingsbåtsmän, och som detta lærer wid närwarande tid wara mindre nödigt, men länder likwäl staden till alt för stor last, så hämställer jag, huru denna olägenhet må kunna afhielpas.

Herr rådman Wessman: Staden Eskilstuna, med flere, äro på lika sätt som staden Södertelje beswärade med båtsmäns utredande tillienstgörande wid kongl. jagthwarfwet här i staden, och som desse således på lika sätt, som Södertelje blifwit uteslutne ifrån 1748 års författnings tillgodoniutande; så hemställer jag, om icke jämwäl de måge nämnas uti denna till Hans Kongl. Mai:stt afgående skrifwelse, och anmälas, till samme förmans åtniutande som staden Södertelje.

Herr talman: Det är en helt annan beskaffenhet med Söderteljes stads ansökning i detta mål, än med de öfrige nu nämde städer; ty Södertelje stad har hos riksens ständer anfördt beswär, öfwer den meddelte afslagsresolutionen, men de öfrige städer icke. Således är för desse sednare ej annan utwäg öfrig, än att ståndets ledamöter i landt- och sjömilitiaeoconomiedeputationen måge anmodas, att se till, huru desse städers angelä-

genheter må kunna tillika hielpas, när Södertelje stads besvär förekomma. I samme deputation kan ock herr borgmästaren Sundblad anmäla ärendet angående fördubblingsbåtsmännens utredande.

Ståndet biföllo denna föreställning.

Herr rådman Östberg: Hos högtärade ståndet aflägger jag, å Torshälla stads wägnar, wördsammaste tacksäjelse för den expedition, som nyss för juhlhelgen afgik, angående inhibition uti den af staden fordrade förhögningen på räntan af de staden donerade hemman; och får jag nu med fägnad berätta, att denna ståndets föreskrift haft god wärkan.

Uplästes secreta deputationens betänckande,¹⁹⁸⁶ angående bergsfogdens wid Stora Kopparberget, Anders Lundströms besvär och ansökning om uprättelse i anseende till dess, wid flere tillfällen, under en lång tienstetid, genom yngres befordran öfwergångne lidande. Och emedan deputationen af förekomne omständigheter funnit, att bergsfogden Lundström gjordt sig förtient at hugnas med någon honom anständig befordran, ty tillstyrker deputationen att Lundström måtte tilläggas den förmån, att få räkna geschworners tour och anseende från den 6 Majj 1748, då han tient med bergsfogdefullmagt i tijo år.

Ståndet biföll detta betänckande.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, generaladjutanten grefwe Levenhaupt, att ridderskapet och adelen ånyo förhaft bewillningsdeputationens project till en personelle bewillning för innewarande år, och hade ridderskapet och adelen funnit nödigt, att remittera detta project tillbaka till deputationen. Och som ridderskapet och adelen ej kan hafwa sig bekandt hwarifrån den dryge statsbristen härörer, till hwilckens stoppande nu så store summor fordras, hade ridderskapet och adelen härjämte för nödigt ansedt, att secreta utskottet må upgifwa ordsakerne och sammanha[n]get häraf.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig härhos: Det förre anmälte ärendet har borgareståndet redan för sidstledne juhlehelg afgjordt; och ehuru åtskilligt kunnat i projectet wara infördt, som fordrat någon jämkning, har dock ståndet, som nogsamt känner rikets pressante behof, hållre detta project bifallit, än att låta bewillningen dragas

---

¹⁹⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 81.

ut på tiden. Hwad det senare ärendet beträffade, så wille herr talman det samma hos ståndet föredraga.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet nu behagade företaga och afgjöra, de af ridderskapet och adelen nyss anmälte propositioner.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är försäkrad, att ingen ibland oss finnes, som icke är öfvertygad, att rikets cassa behöfwer ett skyndesamt understöd, om icke riket skall försättas i äfwentyr, och altsammans stadna i yttersta oreda: Wi äro stadde i ett brinnande krig; arméen behöfwer kläder, underhåll och andre förnödenheter; härtill ärfordras stora summor, som i sanning redan hade bordt wara anskaffade; icke dess mindre will man ännu draga ut på tiden med bewillningen, och remittera projectet till deputationen tillbaka, så att icke allenast flere weckor, utan och månader, torde förflyta, innan detta högst angelägne ärende kan blifwa afgjordt. Till att förebygga en så skadelig tidsens utdrägt, lærer wara högstnödigt, att ståndet förblifwer wid dess redan fattade beslut i detta ärende.

Herr borgmästaren Renhorn förklarade sig anse härmed, och lade härtill: Den måste wisseligen icke äga något det ömaste begrep, eller upmärksamhet, samt fölgackteligen wara stadd i största okunnighet, som will fråga, hwarifrån statsbristen härrörer. Det är ju oss allom nogsamt bekandt, att arméens utredning och underhåll kåstar riket store summor öfwer det, som statsmedlen kunna åstadkomma. Man har fördenskull, till denna bristens stoppande, måst inrätta lotterier, och på det sättet skaffat sig penningar. Sedan hafwa riksens ständer sielfwe fastställdt, att nödige medel skola anskaffas genom utrikes lån; och icke dess mindre kan man fråga, hwarifrån statsbristen härörer, oansedt man utom detta alt inrättat nye tienster och löner, samt bewiljat åtskillige dryge pensioner, med mera. Som det nu är oförnekligit, att rikets cassa behöfwer ett skyndesamt understöd, så lærer wara nödigt, att wi hos de öfrige respectue stånden giöra en alfwarsam föreställning härom. Uträtta wi något dermed, så är ändamålet wunnit. I widrig händelse hafwe wi åtminstone, genom vårt beslut, befriat oss för eftertal, och wisat för hela werlden, att wi icke tagit del uti den tillställning, hwarigenom riket försätties i yttersta äfwentyr.

Herr borgmästaren Sundblad yttrade sig i samma mening, som nyss anförd är.

Herr borgmästaren Cervin: Jag bör hos ståndet gifwa wid handen, att innan jag reste hemifrån war redan befallning ankommen till orten, att taxeringen skulle företagas efter 1756 års bewillning; således lærer det wäl måst förblifwa därwid för innewarande år; och som bewillningen bör wara friwillig, och intet stånd kan tvingas därtill; så lærer wara bäst, att bifalla, det projectet må gå till deputationen tillbaka; så mycket häldre, som wi måste tillstå, att det här och där behöfwer någon jämkning. För öfrigit, och enär man ärhindirar sig, att riksens ständer sidste riksdag yttrade sig, att statswäcket wore i det tillstånd att någon lindring i bewillningen nu kunde skie, så lærer ej wara att undra, det ridderskapet och adelen nu frågar efter hwarifrån statsbristen härrörer.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är oförnekeligit, att rikets cassa behöfwer ett skyndesamt understöd, om icke arméén skall aldeles förderfwas, och alla löner uphöra. Jag will ej påstå, att det af bewillningsdeputationen upgifne project är det bästa. Men, som man nogsammt wet förrut, huru med sådane bewillningar plägar tillgå, nemligen, att ehuru wahrsamt och wäl man söker att jämcka bewillningen, så stadnar det dock däruti, att alltid något förefaller, som ej är så jämt som det borde wara; så kan jag så mycket mindre bifalla, att detta project skall gå till deputationen tillbaka, som tiden alt för långt därmed skulle utdragas, och, tör hända, sluteligen alt sammans stadna däruti, att man wille hafwa en ny jämkning; genom hwilcket alt riket skulle ställas i yttersta äfwentyr.

Herr borgmästaren Schauv: Jag wille giärna wara af samma tancka, som herr borgmästaren Cervin. Men jag är öfwertygad, att det måste gå alt för långt ut på tiden, och riket fölgackteligen ställas i wåda, om projectet skall gå tillbaka till deputationen, ty adelens afsigt är icke, att jämnka detta upgifne project, utan de wilja hafwa en ny bewillning, som skall stå fast till näste riksdag; således måste ett helt år gå förbi, innan staten får det understöd, som det behöfwer. Hwad högst äfwentyrlig påfölgd detta skulle hafwa med sig, kan hwar och en utan widlöftigt eftersinnande se förrut. Hwad frågan beträffar, om secrete utskottet skall upgifwa orsakerne till statsbristen, så skall det wara mig lika mycket, om den beswaras med Ja eller Nej, ty det är oss allom nogsammt bekandt, hwaraf statsbristen härrörer; att ständer sidste riksdag förestäldte sig, nu kunna giöra någon lindring i bewillningen, är så mycket mindre att undra öfwer, som ständerne då

icke kunde föreställa sig, att krig skulle förefalla, och de alt för dryga summor behöfwat, som nu wärkeligen skier.

Herr borgmästaren Pihlgardt:

Jag bör ärhindra, att bewillningsdeputationen författadt detta project, uppå riksens ständers egen befallning. Ty deputationen förfrågade sig hos plena, om icke deputationen måtte, till statsbristens desto skyndesammare afhjelpande, först projectera en personelle bewillning allenast för innewarande år, då deputationen sedan wille inkomma med dess project till bewillning för de påföljande åhren till nästa riksdag. Denna deputationens förfrågning hafwa plena bifallit, och bör deras således fattade beslut stå fast, så mycket mera, som rikets cassa fordrar ett skyndesamt understöd.

Herr borgmästaren Renhorn påminte åter, i anledning af hwad han förut anfördt, om nödwändigheten af en föreställning hos de öfrige respective stånden i detta ärende.

Herr assessoren Anthonsson: Jag kan icke se, huru man kan göra någon föreställning hos de öfrige stånden, innan den qvaestionen blifwit afgjord, om man skall fastställa en särskild personelle bewillning för innewarande år, eller ock en ordinair bewillning till nästa riksdag. För öfrigt bör jag anmäla, att bondeståndet icke lærer kunna förmås, att gå in uti någon bewillning för det år, som riksdagen påstår; och som bondeståndet icke ännu yttrat sig öfwer detta ärende, så lærer wara bäst, att saken hwilar till dess man får weta bondeståndets beslut.

Herr borgmästaren Unger förklarade sig anse, med det, som herr borgmästaren Renhorn anfördt, och lade härtill, att det wore så mycket mera nödigt, att skynda med den projecterade bewillningen, som det blifwer en helt olika känning för allmänheten, att på en gång betala, så mycket, som rikets behof kräfwer, emot det, att få efterhand ärlägga det, som ärfordras; den som nu efter projectet kommer att betala ett hundrade daler, måste, om härmed utdrages på tiden, och behofwet fölgackteligen måste blifwa större, då kanskie ärlägga tu hundrade, och så vidare; hwilcket ej annat kunde, än blifwa mycket swårare, i synnerhet för allmogen, och de fattige, som ej hafwa stort förråd att tillgripa. Och anmälte herr borgmästaren härhos, att i dess hemort wore alt eljest tyst och stilla, men däröfwer wore folcket onögdt, att bewillningen icke kommit ut på det de efter hand, måtte kunna afbördas sig det, som rikets behof krafwer, och icke på engång där-

med betungas. Föreställning härom hos de öfrige stånden wore således oundgängeligen nödig.

Herr borgmästaren Renhorn: Nyss förrut påminte herr borgmästaren Pihlgardt, att deputationen fått riksens ständers befallning, att författa detta project till en personelle bewillning för innewarande åhr. Låtom oss se efter, om saken sig så förhåller, så hafwe wi grund och skiäl, att påstå, det projectet bör företagas och afgiöras, utan vidare omgång.

Herr borgmästaren Pihlgardt framwiste bewillningsdeputationen afgifne och af plenis bifallne betänckande i detta mål, och befants däraf, att saken sig så förhölt, som herr borgmästaren förrut påstådt.

Herr talman: Som det nu står fast, att deputationen, uppå riksens ständers egen befallning, författadt detta project, så bör det ock bibehållas. Låtom oss fördenskull föreställa, att riket försättes i yttersta äfwentyr, och att om statsbristen ej skyndesamt afhielpes, måste arméen gå naken, och swälta i hiäl, samt alla löners utbetalande afstadna. Om wi ej winna bifall i denna föreställning, så hafwe wi dock förklarar, för Gud och hela werlden, att wi ej taga del, uti de tillställningar, som ej annat kunna än lända till rikets skada och undergång, hwilcken nödwändigt måste följa, om rikets cassa ej understödjdes så skyndesamt, som någon sin gjörligit wara kan. Wår inbördes oenighet är ordsaken, att wi ej utom lands fått låhna penningar, som eljest nog hade kunnat skie, om icke riket härigenom förlorat dess credit. Men detta är för de illa sinnade icke nog. Man will till öfverflöd undandraga sig, att gripa riket under armarne med det, som man kan ock bör åstadkomma. Borgareståndet behöfwer icke fråga secrete utskottet, hwarifrån statsbristen härörer, ty wi weta alle, att riket står i ett brinnande krig, och att till dess utförande dageligen fordras dryge summor, med flere nödwändige utgifter, som icke kunna undwikas; hemställandes herr talman sluteligen, om icke en deputation nu genast med denna föreställning måtte afgå, och extractum protocolli sedermera derom utfärdas.

Ståndet lemnade härtill dess bifall; och herr borgmästaren Renhorn åtog sig att nu straxt författa extractum protocolli härom.¹⁹⁸⁷

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 26 October sidstledne, angående secrete utskottets tillstyrkande af den 6 i samme må-

---

¹⁹⁸⁷ Se bil. 9.

nad¹⁹⁸⁸ i anledning af generalens en chef Ehrensvärds memorial, att husarecorpsen måtte för denna gång få recruterat af svenskt manskap. Men som bondeståndet wid dess lemnade bifall till husarecorpsens uprättande uttryckeligen förbehållit sig att wärfning därtill, hwarken nu eller framdeles skulle tillåtas, af inhämske eller swänske män, utan af utlänningar, ty hade bondeståndet funnit betänckeligit, att häruti giöra någon ändring.

Detta extractum protocollii hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit; och borgareståndet lämnade jämwäl nu dess bifall härtill.

Uplästes Lorents Hökenbergs memorial¹⁹⁸⁹ och hemställande, 1:o om icke nödigt wara will, att kongl. cancelliet straxt, när något förslag inkommit, må låta i avisorne införa till allmän underrättelse, hwad dag förslag till ett ämbete eller sysla blifwit författadt, och till kongl. cancelliet inkommit. Äfwen som ock, hwilcke blifwit på förslag upförde, samt hwilcke warit sökande. 2:do at den ämbetsman, som en sådan kundgjörelse eftersätter, bör af någon actore publico in för wiss utsatt domstohl tilltalas och utan uppehåll dömmas, till penningeböter, samt laga ärsättning till den, som wisar sig därigenom blifwit lidande.

Ståndet fant godt, att remittera detta ärende till secreta deputationen.

Herr borgmästaren Grop anmaldte, att för honom nödigt wore, att, till en wiss angelägenhets bewakande, resa ned till Götheborg på fiorton dagar; begärandes ståndets lof härtill; som bewiljades.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,¹⁹⁹⁰ öfwer den af samtelige rikens hofrätter gjorda ansökning, angående lagmans- och häradshöfdingeräntans förökande, till förbättring af justitiaestatens löningar; och hade deputationen tillstyrkt, att desse räntor, samt tingsgästningspenningarne, åtminstone till någon del, måtte förökas, och justitiaestaten således med en lika proportionerad löningarnes förbättring hugnas, till dess rikets tillstånd medgifwer, att det fullkomligare skie kan; och hade ridderskapet och adelen bifallit förbättringen i justitiaestatens löner, såsom billig, men remitteradt sättet, huru sådant må lämpeligast kunna wärkställas, till justitiaedeputationens vidare utarbetande. Men prästeståndet hade funnit betänckeligit, att till detta betänckande samtycka. Med detta prästeståndets

---

¹⁹⁸⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 73.

¹⁹⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 279.

¹⁹⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 33.

ytrande förenade sig borgareståndet, efter skied proposition af herr talman.

Herr borgmästaren Renhorn justerade det af honom författade extractum protocoll, angående ridderskapets och adelens aflemnade utlåtande, angående personelle bewillningen. Ut in actis.¹⁹⁹¹

Uplästes fältmarskalcken M. von Ungern Sternbergs memorial,¹⁹⁹² angående krigsbefälets i fält stadde armées hos Kongl. Mai:st twänne gånger gjorda ansökning, om nådig och nödig hielp, i anseende till det i Pommern dageligen minskade myntets valeur.

Ståndet fant godt, att remittera detta ärende till secrete utskottet.

Uplästes fiskerideputationens betänckande¹⁹⁹³ öfwer det uti skiärgårdarne wanartigt brukelige sjöfågelsäggningen, eller sjöfågelsäggens utödande; och hade deputationen härjämte projecteradt en kundgiörelse och förbud,¹⁹⁹⁴ emot detta skadeliga missbruk, hwilcket project jämwäl nu uplästes.

Herr borgmästaren Wetterblad: Jag har för öfrigt icke något att påminna wid detta projecterade förbud, utan allenast därwid, att däruti anföres, att alle fallande penningeböter skola delas till treskiptes imellan angifwaren, socknens fattige och häradet; hwarwid bör anmärkas, att åtskillige städer lära finnas, som äga skiär och holmar; och böra fördenskull desse städer, enär sjöfågeläggen på desse skiär eller holmar borttagas, wara i stället för häradet berättigade till tredjedelen af penningeböterna.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag kan ej annat ärhindra mig, än att de som bo i skiärgårdarne, åtminstone i wisse orter, betala någon wiss ränta för den friheten att få ägga. Om så är, lærer detta betänckande och förbud i åtskillige omständigheter böra ändras.

Herr handelsman Bagge: Jag bör påminna, att här ingen skillnad gjöres imellan sjöfoglar, som äro skadelige, och antingen skräma eller ock tillika äta up fisken, samt rifwa sönder näten, och de foglar, som ingen skada gjöra; af det förre slaget äro måsar, ådor och grisslor, samt den så kallade

---

¹⁹⁹¹ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 229, men protokollsutdraget saknas där. I konceptprotokollet är anmärkt i marginalen: *Fins intet.*

¹⁹⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 280.

¹⁹⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 9.

¹⁹⁹⁴ Ibid.

kjörfågelen, som i grunda wikar gör en obeskriwelig skada på den tillwäxande småfiskan. Desse skadefåglar böra utödas, och således hwarjom och enom stå fritt, att borttaga deras ägg. Men alle de öfrige böra fridlysas.

Herr borgmästaren Lange: Den tilläggning är ock nödig härwid, att ingen må wara tillåtit, att skiuta nyttig sjöfågel, sedan de börjat wärpa, och ligga på sine ägg; ty härigenom giöras äggen alldeles onyttige.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende måtte hwila till närmare öfwerwägande.

Herr assessoren Anthonsson påminte att secreta deputationens betänckande,¹⁹⁹⁵ angående bergsrådet Tilas anförde beswär, som hwilat sedan för juhlehelgen, måtte nu företagas och afslutas.

Och herr talman hemställdte, om icke så måtte skie.

Men emedan ståndet hade sig bekandt, att bergsrådet Tilas hos Hans Kongl. Mai:st anhållit om nådigste afskied ifrån dess innehafwande ämbete, och som förliudes, lærer wara sinnad att begifwa sig utur riket, så pröfwade ståndet bäst wara, att detta ärende må hwila, åtminstone till dess löparen kommer i detta mål.

Herr borgmästaren Renhorn och ellofwa herrar deputerade afgingo till de öfrige respective stånden, med detta ståndets extractum protocollii och föreställning rörande ridderskapets och adelens i dag anmälte yttrande, angående bewillningen för innewarande åhr.

Uplästes fiskerideputationens betänckande¹⁹⁹⁶ öfwer det af commissarien Nils Wahlberg anmälde mål, angående ett project till bättre saltsjuderiers inrättande i riket, tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, att i fall Wahlberg och dess interessenter finnas hugade, att anlägga sådant saltsiuderi uti den föreslagne districten, imellan Kongelf och Svinesund,¹⁹⁹⁷ så att det skier utan någon undersåtes förfång, och att sjudningen skjer med stenkohl, samt att intet bränsle därtill i bohusländske skiärgården uphandlas; så kunde riksens ständer nästa riksdag utröna, hwad nytta detta project medförer, och då hafwa tillfälle, att ej allenast belöna upfiningen emot dess förtienst, utan ock meddela wärket sådane privilegier, som därtill lag likmätigt fordras.

---

¹⁹⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 77.

¹⁹⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 10.

¹⁹⁹⁷ Svinesand i prot.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta tillstyrkande.

Herr borgmästaren Renhorn och herrar deputerade återkommo, med berättelse att deputationen hos ridderskapet och adelen samt prästeståndet anmält det anförtrorde ärendet och aflemnat de medbragte extracta protocoll; deputationen kunde icke weta, huru denna föreställning blifwit upptagen hos ridderskapet och adelen; herr grefwen och landtmarskalcken hade allenast tackat för den lemnade underrättelsen om ståndets beslut, men prästeståndet hade betygat nöije däröfwer. Bondeståndet hade warit åtskildt, innan deputationen ankom.

Ståndet skildes åt, emedan klockan war redan half tu.

Åhr 1762 den 1 Februarii

S.d. Justerades protocollet för den 30 Martii sidstledit år.

Uplästes ett af herr borgmästaren Herkaepaeus inlemnat memorial,¹⁹⁹⁸ med hemställande, om icke honom, i anseende till anförde omständigheter, måtte tillstånd lemnas, att på 10 eller 12 weckors tid resa hem till Upsala, att under samma tid få förrätta någre honom åliggande ämbetessyslor, och se sin hushållning till godo, samt skiöta sin swaga hälsa.

Ståndet lemnade dess bifall och tillstånd, för herr borgmästaren, att få resa hem på någre weckor, dock, att herr borgmästaren åter måtte infinna sig här wid riksdagen enär ståndet funno nödigt, att om des hitkomst påminna. Kommandes extractum protocoll, att häröfwer herr borgmästaren meddelas.¹⁹⁹⁹

Herr borgmästaren Wallentein begärte likaledes lof, att så i anseende till dess frus sjukliga tillstånd, som andre angelägenhetens bewakande, på några weckor få resa hem; hwilcken begäran bewilljades på samma sätt, och med lika wilkor, som nyss anført är.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰⁰⁰ angående försälgning af färsk och lefwande fisk här i staden; tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må Kongl. Mai:sts sidsta förordnande af den 16 September 1760, angående frihet för

---

¹⁹⁹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 281.

¹⁹⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 336.

²⁰⁰⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 46.

landtmannen att i minut sälja färsk fisk här i staden, alldeles uphäfwas, hälst däraf icke förspordts någon wärkan, hwarken i ymnogare tillgång eller bättre köp på färsk fisk, och däremot förordnandet af den 7 April 1748 återställes i sin fulla kraft.

Ståndet biföll detta betänkande.

Uplästes åter fiskerideputationens betänckande,²⁰⁰¹ som redan, under den 26 November och 12 December sidstledit åhr, warit förehaft, angående wisse bewis anskaffande, af dem, som förre åren till utrikes orter exporteradt swenske fiskewahror.

Herr borgmästaren Kock: Ståndet har wäl, då detta ärende sidst förehades, behagat resolvera att hwad i detta betänckande finnes anfördt, angående commissionaire[r]s bref och räkningar, skulle gå ut, och i det stället införas, att innehafwaren af praemiaesedelen skulle med ed bestyrka, det de exporterade fiskewahror i bestämde orten för gode blifwit ansedde, och försålde. Men nu, sedan både ridderskapet och adelen samt prästeståndet simpliciter bifallit betänckandet, täckes ståndet tillåta mig, att å nyo ärhindra, att den föreslagne edgången icke allenast är för swår för praemiaesedelens innehafware, utan ock i sielfwa wärket mindre nödig för den förflutne tiden, hälst emedan, utom commissionairernes bref och räkningar, jämwäl de öfrige wanlige bewisen till bestyrkandet ärfordras. Jag bör ock härhos påminna, att en del exporteurer redan äro döde, så att ingen redo af dem kan fås. Och beder jag fördenskull, att deputationens betänckande må nu simpliciter bifallas, på sätt, som de öfrige stånden det giordt.

Herr borgmästaren Hanqvist: Då detta ärendet sidst förehades, war jag en bland dem, som påstodo, att edgången, till riktighetens bestyrkande i detta mål, wore nödig, jämte tullkamrarnes bewis. Jag är ock nu af samme tancka, om icke just för det förbigångne, dock likwäl för framtiden; ty eljest torde det almänna ofta få betala exportationspraemier, för mindre dugelige, eller ock aldeles förskämde wahror, om icke deras godhet, och exportations riktighet, med andre bewis warda bestyrkte, än deputationen nu föreslagit.

Herr borgmästaren Schauv: Ståndet ansåg sidst edgången nödig, till riktighetens bestyrkande i detta mål. Men sedan jag nu närmare öfwerwägit de af herr borgmästaren Kock anförde omständigheter, och därhos

---

²⁰⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 8.

finner, att deputationens betänckande, allenast angår det förbigångne, så förenar jag mig i den delen, med herr borgmästarens andragne yttrande. Men hwad framtiden angår, måste jag påminna, det högstnödigt wara will, att taga en alfvarsam författning, i detta mål, om icke det allmänna skall blifwa nödgadt, att betala praemier för odugelige wahrer, och wår handel, hwad fisk beträffar, försättias hos utländningen i misscredit, genom förskämde wahrors utskickande. Att hela skiepslaster odugelig sill blifwit i Dantzig kastade i sjön, är nog bekandt. Sådant torde jämwäl hafwa skiedt på andre ställen. Om vidare så får förfaras, råkar wår fiskehandel i misscredit, den wi dock böre wårda med all möjelig upmärksamhet, såsom en bland rikets indrägtigaste näringsmedel; commissionairers bref och räkningar medföra ju alldeles icke något bewis, eller säkerhet. När man wet, huru långt menniskiornas lystnad efter winning kan gå, begriper man nogsamt, att sådane bewis äro aldeles opålitelige, och att fölgakteligen säkrare bewis ärfordras, om fiskehandelen skall wårdas, som sig bör. Hwarföre jag ock är af den tancka, att exporteuren bör för framtiden, med ed bestyrka riktigheten, af sine bewis, om exportationen, och att icke något underslef därwid förelupit.

Herr borgmästaren Finerus: Jag är af den tanka, att wi alldrabäst kunna komma ifrån detta ärende, om wi säga, att de, som med rigtige bewis styrka, att de exporteradt god sill, skola få praemier. Men att de, som brista i bewis, icke äga rättighet, att fordra något, samt att för öfrigt nödigt wara will, det säkre mått emot underslef, för framtiden måtte tagas.

Herr borgmästaren Kock bad att deputationens betänckande i detta ärende måtte simpliciter bifallas.

Och herr talman hemställte, om icke fiskerideputationens förewarande betänckande finge bifall.

Hwartill ståndet swarade Ja.

Herr handelsman Bagge: Jag will icke wara däremot, att deputationens betänckande, såsom rörande allenast det förbigångne, bifalles. Men härhos lærer wara högstnödigt, att säkre mått tages för framtiden, och att ståndets ledamöter i deputationen till den ändan anmodas, att tänka på tillräckelige medel och utwägar, till förekommande af alt underslef.

Uplästes å nyo kammar-, oeconomie- och comerce-deputationens betänckande,²⁰⁰² angående indelt lön för härads-höfdingen på Åland, hwilcket ärende hos ståndet redan den 26 October sidstledne förewarit.

Herr assessoren Anthonsson anmälte detta ärende till bifall; hälst det redan wore af ridderskapet och adelen bifallit, och ingen twifwel wore, att ju bondeståndet jämwäl skulle lämna dess bifall därtill, såsom ett mål, hwilket sidstnämde stånd sielft recommenderat.

Men emedan ståndet icke kunde finna, att kammar-, oeconomie- och comerce-deputationen warit berättigad, att uptaga och utlåta sig öfwer detta ärende, hwilcket endast tillhördt secrete utskottet och statsdeputationen, som egenteligen, om slike måls beskaffenhet, kan wara underrättad, och den föreslagne förwandlingen af 38 daler ett öre silf:rmt till indelt lön, skulle blifwa ett nog eftertänkeligit praejudicat för alle andre härads-höfdingar, att på lika grund söka, det deras penningelön eller inkomst af boställen, måtte förwandlas till indelt lön; ty kunde ståndet icke bifalla detta betänckande, utan pröfwade nödigt, uppå gjord proposition af herr talemannen, att härom föreställning hos de öfrige respective stånden skall skie, genom extractum protocollii.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 6 Augusti sidstledit år,²⁰⁰³ angående Jöns Pehrsons wid Lilla Harje kronoqwarn uti Malmöhus lähn ingifne underdånige beswär, däröfwer, att han, genom Kongl. Mai:sts nådiga resolution af den 10 October 1760, blifwit dömd ifrån åborättigheten till berörde qwarn; och emedan Jöns Pährsson, i fall han, wid målets närmare skiärskådande, finnes hafwa fog till sin klagan, blefwe alt för mycket lidande, om han skulle afwänta riksens ständers nästa sammankomst; ty hade bondeståndet för dess del funnit godt, att Jöns Pärsons beswär måtte nu remitteras, till kammar-, oeconomie- och comerce-deputationens utlåtande.

Borgareståndet biföll detta bondeståndets yttrande, med den tilläggnig, att andre parten jämwäl häröfwer må höras, till hwilcken ända dess documenter härhos följa.

Förehades åter det, under den 19 November sidstledit år, upläste secrete utskottets extractum protocollii af den 27 Augusti samme år;²⁰⁰⁴ hwaruti

---

²⁰⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 34.

²⁰⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 71.

²⁰⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 79.

tillstyrkes, att den wid kongl. academien i Upsala antagna ombudsman, må, i anseende till anförde skiäl, undfå lika tour och rang med secreteraren wid berörde academie.

Detta tillstyrkande hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet bifallit, och borgareståndet lemnade jämwäl nu dess bifall härtill.

Förehades å nyo E. D. Sparschiölds memorial,²⁰⁰⁵ som för ut den 19 November sidstledit år warit före, angående tillräckeligare pension för capitainen von Utters änckefru. Och remitterades detta ärende nu till secrete utskottet.

Föredrogs åter Carl G. Tolls, under den 21 November sidstledit år, förehafde memorial,²⁰⁰⁶ angående belöning för generalmajoren Berent Otto Stackelberg. Detta ärende hänskiöts till secrete utskottet.

Förehades å nyo det, under den 21 Novembris nästledit år, upläste Jacob Joh. Finckenbergs memorial,²⁰⁰⁷ angående belöning för nyss berörde generalmajor Stackelberg, och remitterades detta likaledes till secrete utskottet.

Uplästes å nyo kongl. remissen af den 24 Julii sidstledit år,²⁰⁰⁸ angående hofsecreteraren Otto Frid. Engelcrantz ansökning, för dess fyra omyndige syskon, att huggas med samme pension, af 600 daler silf:rmt, som deras afledne moder, framledne cancellierådet Engelcrantz äncka innehaft; och hänskiöts detta mål äfwenledes till secrete utskottet.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollum af den 11 sidstledne Decembris,²⁰⁰⁹ angående herr assessoren Anthonssons giorda ansökning, det måtte magister Eric Eurén, hwilcken i följe af riksens ständers författning åhr 1747, och Carlstads consistorii förordnande, wid berörde stads gymnasium nu i fyra åhr underwist ungdomen i botaniquen och naturalhistorien, utan någon lön, ifrån den tid han till berörde lection blifwit förordnad; men som detta blefwe ett praejudicat för de öfrige gymnasierne i riket, och skulle leda till en anseelig gravation för kronan, så hade secrete utskottet icke kunnat styrka till bifall i detta ärende. Men håller likwäl före, att magister Euren, utan statens tunga, i så måtto, kunde huggas, att honom tillades tour, lika med adjuncterne ifrån den tid, han blifwit af consistorio an-

---

²⁰⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 255.

²⁰⁰⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 257.

²⁰⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 258.

²⁰⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 35.

²⁰⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 100.

tagen, då han wid ledighet af lectorssysla, kunde befordras, efter dess ägande tour.

Herr assessoren Anthonsson: Jag gör mig det säkra hopp, att ståndet täckes bifalla detta secrete utskottets tillstyrkande, och som nu wid gymnasium är en ledighet, så anhåller jag, det ståndet behagade samtycka, att Euren, som är en ganska skickelig man, må befordras, näst efter den adjunct, som nu nyligen blifwit hulpen. I hopp, att ståndet täcktes lemna dess bifall härtill, har jag författadt ett extractum protocoll, och anhåller jag om tillstånd, att få det samme upläsa.

Detta bewiljades, och nyss berörde extractum protocoll justerades, lydande, som följer:²⁰¹⁰

S.d. Wardt, i anledning af secrete utskottets extractum protocoll af den 11 December sidstledne, hos borgareståndet anmält, att sedan secrete utskottet funnit för gangeligit, att indraga den redan år 1747 anbefaldte botaniquens läsande wid gymnasierne, i synnerhet, som icke någon utväg till lön för en särskild lection i samme ämne kunde gifwas, hafwer hos secrete utskottet i ömsint öfwerwägande kommit, huruledes magister Eric Euren, som, för mer än 4 år sedan, blifwit förordnad wid Carlstads gymnasium, läsa thenne wettenskap, och sådan sysla under samme tid utan ringaste lön förestådt, endast, att derigenom winna befordran, måtte belönas, i följe hwaraf secrete utskottet riksens ständer tillstyrkt, att magister Euren måtte i meriter och tour till befordran warda lika ansedd med adjuncterne wid besagde gymnasium, så att om adjuncten wore yngre i tjensteår, Euren måtte då äga för honom tour till lectorat, men i widrig händelse, adjuncten för honom.

Borgareståndet tog detta alt under behörigt öfwerwägande, och fant icke allenast för sin del högst billigt bifalla, att Euren, som en skicklig, meriterad och lönlös ämbetsman, må niuta befordran till lectorat, näst efter den nyligen till lector, genom riksens ständers föreskrift, befordrade adjuncten. Hwilcket hos de öfrige respective stånden skulle hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas, till gunstbenägit bifall.

Förehades ånyo det af hofjunkaren Carl Estenberg ingifne, och under den 26 October sidstledit år, redan upläste memorial,²⁰¹¹ angående doma-

---

²⁰¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 230.

res ställande under ett närmare ansvar; och ehuru wäl ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitterat detta memorial till justitiaedeputationen, pröfwade dock borgareståndet skiäligit, att detta ärende måtte hwila, och ståndets exemplar läggas å sido, såsom odugeligit.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 12 November sidstledit år,²⁰¹² angående bonden Anders Nilssons, genom riksdagsfullmäktigen från Elfsborgs lähn, Jonas Björnsson, anförde beswär, öfwer Kongl. Mai:sts utslag af den 26 Augusti samma år, rörande bättre rätt till besittningen af $\frac{1}{4}$ kronohemmanet Kiällerydsåhs, uti förrberörde lähn, Gäsene härad och Källunge sockn; hemställandes bondeståndet, om icke detta ärende, i anseende till andragne skiäl, måtte uptagas och remitteras till justitiaedeputationens skiärskådande och utlåtande däröfwer.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla bondeståndets nyss berörde hemställande angående detta mål.

Uplästes Fridric Otto Wrangels memorial²⁰¹³ om nödwändigheten af tienstehionsstadgans öfwerseende och förbättrande.

Som ståndet hade sig bekandt, att detta ärende redan wore under arbete i kammar-, oeconomie- och commercedeputationen, så fants detta memorial onödigt, och anbefaldtes, att det samma lägges ad acta.

Uplästes å nyo ryttmästaren Hans Rammels memorial,²⁰¹⁴ angående landtbrukets uphielpande genom exportationspraemier för utskieppad spannemål.

Ståndet fant godt, remittera detta memorial till secrete handels- och manufacturdeputationen.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰¹⁵ angående ett af handelsmannen Adrian Gabriel Gottleben sökt privilegium exclusivum på ett så kalladt japanerwärk, till förädlande af järn och järnbleck, på japaniskt wis, med omstruken fernissa och inbränd laqvering, hwaraf bordskifwor, theebräden, bureauer etc. skola kunna förfärdigas. Anhållandes Gottleben härhos, om femton procents exportationspraemier,

---

²⁰¹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 236.

²⁰¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 72.

²⁰¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 244.

²⁰¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 239.

²⁰¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 47.

och hemställer deputationen, i anledning af anförde skjäl, det må privilegium exclusivum på detta japanerwärk förunnas handelsmannen Gottleben på sex år. Men hwad praemieerne beträffar för utskieppningen, hade deputationen icke funnit anledning, att därtill styrka, innan fullleligen blifwit utrönt, om desse tillwäringar kunna blifwa utom riket begärlige, och med fördel afsättas.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰¹⁶ angående bättre tillgång på kratsborstar. Gifwer deputationen wid handen, att manufacturcontoiret anmält, det manufacturisten Johan Falk Ericsson, som någon inrättning, till kratsborstars förfärdigande, redan äger, skall andragit de swårigheter, som honom härwid möta, och fördenskull anhållit, om ett understöd af sextusende daler kopparmynt; och som mycken brist förspörjes på kratsborstar i riket, men rudimaterien därtill härstädes ymnogt finnes. Falk jämwäl är kiänd för flit, beskiedelighet och fullkomlig skickelighet, att sådan tillwäring åstadkomma. Ty tillstyrker deputationen, att den begärdte summan måtte honom bewilljas, såsom ett inrättningspraemium, emot förbindelse å dess sida, att drifwa denna inrättning till all möjlig högd, och att till desto säkrare winnande af samme ändamål, annorstädes än här i staden sig nedsätta.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila.

Skilldes åt.

---

²⁰¹⁶ Ibid., nr 48.

Åhr 1762 den 4 Februarii

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, rörande justitiaedeputationens betänckande²⁰¹⁷ om prästwahl i städerne. Lydande, ut in actis.²⁰¹⁸

Justerades extractum protocolli, angående kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande²⁰¹⁹ om indelt lön för häradshöfdingen på Åland. Lydande, som följer:²⁰²⁰

S.d. Föredrogs ånyo kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande öfwer riksdagsfullmäktigarnes för högwördige präste- och ärbare bondeståndet, på Åland, genom memorial och beswär giorde anhållan om indelt lön för häradshöfdingen därstädes; tillstyrkandes deputationen, i anledning af anförde omständigheter, det måtte häradshöfdingebostället på Åland indragas till kronan, och att i dess ställe, för den, samme boställe påförde räntan, 38 daler ett öre silf:rmt, häradshöfdingen må ärhålla indelt lön, till des båtsmansindelningen på Åland, efter riksens ständers författning sidstledne riksdag, kan blifwa företagen och wärkstald, hwarefter åfwannämde indelning skulle komma att blifwa uti de, efter den skiedde båtsmansindelningen, öfwerblefne räntor.

Borgareståndet tog detta ärende under behörigt öfwerwägande, och föreföll det ståndet något sällsamt, att kammar-, oeconomie- och commercedeputationen uptagit och utlåtut sig öfwer detta ärende, som likwäl endast tillhörer secrete utskottet och dess statsdeputation, hwilcke egenteligen kunna wara wederbörligen underrättade om beskaffenheten af slika mål, och i stånd att sig behörigen yttra, huruwida de böra bewiljas eller icke.

Och emedan utom detta, den af deputationen föreslagne förwandlingen af berörde 38 daler ett öre silf:rmt, bostället påförd ränta, till indelt lön, skulle blifwa ett nog eftertänckeligit praejudicat för alle andre häradshöfdingar, att på lika grund söka, det deras penningelön eller boställsräntor måtte förwandlas till indelt lön; ty har borgareståndet så mycket mindre kunnat bifalla detta betänckande, som aldeles owist wara måste, huruwida, efter wärkstald båtsmansindelning på Åland, någre räntor kunna blifwa

---

²⁰¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 18.

²⁰¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 231.

²⁰¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 34.

²⁰²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 232.

öfrige till indelt lön för häradshöfdingen, då, i widrig händelse, riksens ständer å nyo måste med detta ärende blifwa beswärade. Hwilcket alt fördenskull hos de öfrige respective ständen hörsamt, dienst- och wänligen skulle anmälas.

Herr borgmästaren Brunsell yttrade sig: Ståndet har för någon tid behagat afgjöra secreta deputationens betänckande,²⁰²¹ angående vice häradshöfdingen Dahlmans anförde beswär öfwer liden préjudice. Och jag har nu författat ett extractum protocollii öfwer detta ärende, hwilcket jag beder få upläsa.

Detta bewilljades, och berörde extractum protocollii justerades, samt lydde sålunda:²⁰²²

S.d. Förehades secreta deputationens betänckande, angående den praejudice, som vice häradshöfdingen Fridric Dahlman, wid ett landssecreterareförslags uprättande, skall lidit. Wid öfwerwägande af detta mål, fant borgarståndet skiäligt, att i så måtto bifalla det särskilte votum, som betänckandet medfölgt, att vice häradshöfdingen Dahlman, i anseende till sitt lidande, bör undfå häradshöfdingefullmagt och -tour, samt äga rättighet att wid ansökning derom warda upförd på häradshöfdingeförslag, till dess han undfår wederbörande beställning. Hwilcket med de öfrige respective ständen hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰²³ angående understöd för handelsmannen och fabriqveuren i Carlsrona Olof Carlborg, som därstädes anlagt en yllestrumpe- och tröijefabriqve, och den samme med all sorgfällighet drifwit, samt dessutan tillhållit sin hustru och åtta barn, att förrätta färgning och spånad till fabriqvens behof, hwaruti de ett särdeles framsteg gjordt, utan att Carlborg undfått någre eljest wanlige praemier; tillstyrkandes deputationen så i anseende härtill, som åtskillige andre andragne skiäl, det måtte Carlborg, såsom ärsättning för spinneripraemier, undfå en summa af åtta tusende dahler silfwermynt, till dess fabriqves upkomst och utwidgande.

---

²⁰²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 68.

²⁰²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 233.

²⁰²³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 49.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag ärhindrar mig wäl, att ståndet beslutit, att alle mål, angående penningars utbeta[la]nde af manufacturcontoiret, skola på en gång afgiöras. Men jag hoppas dock, att wid detta mål lära finnas sådane särdeles skiäl och omständigheter, att ståndet lærer täckas afgjöra, och bifalla detta betänckande.

Herr borgmästaren Schauv: Carlborg har begärt 20 000 dahler, men deputationen har så noga betingadt med honom, att han får mindre än hälften, ehuru manufacturcontoiret gifwit icke allenast godt wittnesbörd, om flit, drift och skickelighet, utan ock därjämte anmält, att Carlborg hwarken undfått hielp, jämlikt med andre fabriqveurer, eller blifwit hugnad med de spinneripraemier, som eljest wanligen består. Det är fördenskull billigt att bifalla betänckandet.

Uppå giord proposition af herr talman biföll ståndet detta betänckande; dock med förbehåll, att inge sådane mål skola, till följe af ståndets förr detta fattade beslut, hädanefter särskildt, utan på en gång, föredragas, och afgiöras.

Herr borgmästaren Unger inlemnade en widlyftig act,²⁰²⁴ angående den i staden Calmare upkomne twist, om det riksdagsmansarfwode för²⁰²⁵ sidstl. riksdag, som herr borgmästaren Lange har att fordra.

Ståndet fant godt, att remittera denna act till herrar deputerades genomseende och yttrande däröfwer.

Herr borgmästaren Unger anmälte, att löparen till kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰²⁶ rörande kungsgårdarne och andre kronolägenheter i riket af d. 27 Februarii sidstledit år, wore till expeditionsdeputationen inlemnad, men resolutionerne derå så beskaffade befundne, att ingen skickelig expedition deraf kunde författas; hwarföre herr borgmästaren hemstälde, om icke ståndet behagade åter företaga och jämnka dess resolution.

De påskrefne resolutionerne uplästes, och befunnos så beskaffade, som herr borgmästaren Unger nyss anmält.

---

²⁰²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1361, fullmaktsdeputerades betänckanden, nr 17, bilaga.

²⁰²⁵ Upprepat i prot.

²⁰²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 2.

Och som tiden redan är förbi, till den af deputationen föreslagne författningens widtagande, så fant ståndet godt, att förena sig med ridderskapets och adelens påskrefne resolution. Ut in actis.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰²⁷ angående åboe- och besittningsrätten till Haglösa hemman i Malmöhus lähn, Skjuts härad och Lilla Skagerups sockn, hwilcken ryttmästaren Cronacker påstår förre åboen Pehr Larssons änka Märta Larssdotter till honom hafwa öfwerlätit, och att det i anledning däraf, samt dess för öfrigit gjorde föregifwande, af landshöfdingeämbetet för honom å berörde hemman utfärdade städjebref, måtte gälla, och han till skattelösen deraf måtte wara närmast berättigad; men Märta Larssdotter till alla delar bestriider och påstår samma städjebref på ensidig och ogrundad berättelse utfal-lit, så att landshöfdingen i orten sedermera icke allenast tillstyrkt, att hon wid hemmanet borde bibehållas, utan och bewiljat henne skattekiöp därå, hwarwid kongl. kammar- och krigscollegierne, och Hans Kongl. Mai:st, genom nådigste resolution under den 14 Martii 1759, henne bibehållit, och hon skattebref undfått; och hade deputationen, i anledning af anförde skiäl, tillstyrkt, att högstberörde kongl. resolution måtte fastställas.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll,²⁰²⁸ angående detta mål, med lemnadt bifall till nyss anförde betänckande, samt den tilläggnig, att ryttmästaren Cronacker, som till dess hos riksens ständer anförde beswär warit obefogad, bör ärsättia sin wederspart de åbragte omkåstnader med tre hundrade daler silfwermynt, samt dess utom plikta ett hundrade dahler samma mynt, hälften till Malmö hospital och hälften till lazarettet i Stockholm.

Uppå giord proposition af herr talman biföll ståndet deputationens betänckande i detta mål, tillika med bondeståndets gjorda tilläggnig, uti nyss anförde extracto protocoll.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁰²⁹ angående vice häradshöfdingen Carl Petter Appelbergs anförde beswär deröfwer, att han, wid förslagets uprättande, till den wid Cronobergs infanterieregemente sidst-ledit år ledige wordne auditeursbeställningen, blifwit förbigången, och auscultanten Carl Christopher Dahlström därå upförd, samt bibehållen,

---

²⁰²⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 47.

²⁰²⁸ Ibid.

²⁰²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 82.

och med kongl. fullmagt benådad, ehuru Apelberg under påstående krig, efter generalkrigsrättens förordnande, wid regementet, som warit commenderadt till Pommern, förrättadt auditeurssysslan, samt wid Anclam blifwit fången, och förlorat alt sitt eqvipage; tillstyrkandes deputationen, i anledning af andragne skiäl, det måtte Appelberg huggas med auditeursfullmagt af lika dato med Dahlström, samt för honom få beräkna tour till befordran, och till först ledig blifwande auditeursbeställning, som han söker, winna wärkelig befordran.

Ståndet pröfwade rättwist, att bifalla detta betänckande.

Tijo deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, secondmajoren von Vicken, att ridderskapet och adelen förehaft ett af F. Lagersvärd inlemnadt memorial och hemställan, rörande de sednaste wid arméén, i anledning af riksens ständers sidst föreslagne författning om krigstjenstens belönande, skiedde befordringar; och hade ridderskapet och adelen funnit nödigt, att detta memorial måtte remitteras till secreta deputationen, som hade att efterse, huruwida de där omrörde förslag i ofwännämde riksens ständers författning till alla delar blifwit i ackttagen, samt dess utlåtande däröfwer forderrammast afgifwa; hwarjämte för godt funnits, att hos Kongl. Mai:st anhållas må, det slike ifrån arméén inkommande förslager, måge imedlertid hwila, till dess riksens ständer hunnit yttra sig öfwer detta mål. Härjämte aflemnade ordföranden ridderskapets och adelens extractum protocolli angående bewillningen af den 26 sidstledne Januarii.

Herr talman tackade för de lemnade underrättelser, och försäkrade, att borgareståndet icke lærer underlåta, att snart företaga de aflemnade ärender, och meddela swar öfwer de beslut, som kunna i desse ärender fattas.

Deputerade afträdde.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet nu behagade företaga och afgöra de af ridderskapets och adelens deputerade nyss aflemnade extracta protocolli.

Detta bewiljades, och uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 1 i denne månad,²⁰³⁰ angående F. Lagersvärds memorial; och war dess innehåll sådant, som deputationens ordförande, secondmajoren von Vicken, nyss förrut munteligen anfördt, och vidare finnas kan in actis.

---

²⁰³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 26.

Uplästes F. Lagerswärds i detta mål hos ridderskapet och adelen ingifne memorial och hemställande,²⁰³¹ om icke efterses måtte, huruwida de af generalen en chef Ehrensvärd tillstyrkte befordringar kunna wara öfwerensstämmande med ridderskapets och adelens då aflemnade yttrande, samt riksens ständers senaste författning; och att, i händelse så wore, de öfrige respective stånden då måtte wänligen anmodas, att litet nogare efterse, hwad mycken myndighet öfwer lag i den delen är förgifwen till en enda person.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag will lämna därhän, om icke Lagersvärd torde haft någon anledning, att giöra anmärkning öfwer ett eller annat nyligen skiedt befordringsmål; men derföre har han ej warit berättigad, att gå med desse anmärkningar till ridderskapet och adelen innan han giordt sig behörigen underrättad om rätta sammanhanget af riksens ständers senaste författning, och alldrainst har han haft skiäl, att begära, det, i händelse expeditionen af denna författning icke utfallit efter ridderskapets och adelens mening, föreställning då skulle skie hos de öfrige stånden. Expeditionen är ändå lika kraftig, änskiönt den icke öfwerensstämmer med ridderskapets och adelens tanka. Föröfrigt måste jag anmäla, att jag ej kan bifalla ridderskapets och adelens begäran att detta memorial skall gå till secreta deputationen; ty huru skall deputationen granska riksens ständers expedition? Icke eller kan jag samtycka, att inhibition skall begäras hos Hans Kongl. Mai:st emot de af generalen en chef tillstyrkte befordringar; ty i förre händelsen får deputationen ett ändelöst arbete, och i den sednare måste tiensternes besättiande afstadna, hwilcket ej annat kan än förordsaka oreda i arméén.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är alldeles ense med det, som den wärde ledamoten nyss anförde. Jag will allenast lägga härtill, att om någon tror sig wara lidande, och har laglige skiäl att klaga, må han nästa riksdag anmäla sig ordinaria via hos riksen[s] ständer, och då ärhålla reparation, om han sådant förtienar. Men om wi nu skola företaga oss, att granska alle utkomne fullmagter, sedan riksens ständers senaste författning utfallit, få wi en ewig riksdag i stället för det wi wäntat, att riksdagen innom 2 a 3 månader, efter prästeståndets begäran, skall slutas. Låtom oss fördenskull afslå detta extractum protocollii.

---

²⁰³¹ Ibidem, bilaga.

Efter någon liten discours i samme mening, som nyss anförd är, hemstälde herr talman, sluteligen, om icke ridderskapets och adelens förewarande extractum protocolli måtte afslås, och en deputation afgå, med notification, till präste- och bondestånden, om vårt beslut, wid hwilcket tillfälle kunde anmälas, att ståndet icke kunnat härtill samtycka, emedan riksdagen, som redan påstådt i 16 månader, skulle härigenom komma att alt för mycket utdragas på tiden, hemmawarande committenter till alt för stor tunga och riksens härwarande ständer till onödigt besvär.

Detta hemställande bifölls.

Herr justitiarien Faxell: Jag finner denna af herr talman gjorde proposition så mycket mera rättwis, som ridderskapets och adelens begäran är aldeles stridande emot lagen, som förmår, att inge andre beswärs mål skola wid riksdagar uptagas, än de, som wid riksdagens början blifwit hos riksens ständer genom urskillningen anmälte. Skole wi uptaga alle de besvär, som öfwer under riksdagar utfallne kongl. resolutioner kunde blifwa anmälte, måste riksdagarne blifwa ständige, i synnerhet om wi tillika skola uptaga sådane ärender, som desse, hwarom nu frågan är, hwaröfwer aldrig någon klagan hos Kongl. Mai:st blifwit witterligen anförd, mindre någon resolution däröfwer utfallit.

Herr borgmästaren Unger, och fem andre herrar deputerade, afgingo i detta ärende till präste- och bondestånden.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 26 i sidstledne månad,²⁰³² angående det af bewillningsdeputationen upgifne project till en personelle bewillning för innewarande år, och hade ridderskapet och adelen remitteradt detta project tillbaka till bewillningsdeputationen, som hade att sammanträda med statsdeputationen och öfwerlägga om medel och utvägar till statsbristens stoppande. Begärandes ridderskapet och adelen för öfrigit, att secrete utskottet må med det aldräförsta inkomma med underrättelse, hwaruti den upgifne statsbristen består.

Ståndet fant godt, att detta ärende måtte hwila, till dess ridderskapet och adelen lemnat swar, å borgareståndets utfärdade extractum protocolli rörande angelägenheten att bifalla bewillningsdeputationens upgifne project.

---

²⁰³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 27.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰³³ angående capitainen Georg C. Kocks ansökning om ändring uti Kongl. Mai:sts nådige swar till dess och riksens kammarcollegium af den 15 Julii sidstledne år, hwarigenom honom blifwit afslagit den återsökte insochnefriheten på någre hemman, som lyda under hans säteri, Ousbyholm²⁰³⁴ i Malmöhus lähn, Frosta härad och Hörby sokn, och hade deputationen tillstyrkt att Kongl. Mai:sts författning i detta mål måtte ändras, och de af capitainen Kock upgifne utsokne hemman förklaras för insochne under dess säteri Ousbyholm.²⁰³⁵

Uplästes särskilte votum i detta mål;²⁰³⁶ och hade denne deputations ledamot, i följe af åtskillige andragne skiäl, förklarar sig icke kunna bifalla capitainen Kocks gjorda ansökning.

Ståndet biföll detta särskildte votum, och kommer i anledning häraf extractum protocollii att afgå till de öfrige stånden, med föreställning, hwad skadelig och eftertänckelig påfölgd det måste hafwa, om utsockne hemman få förklaras för insochne.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo; berättandes ordföranden, att deputationen hos präste- och bondestånden anmält det committerade ärendet; och hade prästeståndet begärt utdrag af protocolliet däröfwer. Men bondeståndet hade lofwat swar med det första.

Ståndet fant godt, att extractum protocollii härom måtte afgå, och åtog sig herr borgmästaren Unger, att det samma upsättia till nästa plenidag.

Åtta deputerade från prästeståndet ankommo, och gaf ordföranden, doctoren biskop Benzeltierna wid handen, att prästeståndet förehaft justitiaedeputationens betänckande angående det af actuarien von Ölken begångne dråp, och hade prästeståndet funnit saken sådan, att nåd ej bordt äga rum; men som von Ölken wikit utur riket, och återinkommit på leijd, hade prästeståndet pröfwat rättwist, att han må åter gå utur riket, samt återfå den ärlagde mansboten, med det mera han till änckans förnöijelse betaldt, och det af publiqve medel. Härhos aflemnade ordföranden twänne extracta protocollii, det ena, angående 2:ne protocollsdeputationens betänckanden öfwer kongl. Götha håfrätts förhållande uti twänne bråttmål;

---

²⁰³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 48.

²⁰³⁴ *Ousbyholm* i prot.

²⁰³⁵ *Ousbyholm* i prot.

²⁰³⁶ *Ibid.*

det andra angående den wid år 1751 bewiljade och, sidstledne riksdag, åter bifallne extraordinaire afgiftens continuation till denne ständernes sammankomst.

Herr talman tackade för den lämnade underrättelsen, och yttrade sig, att ståndet ej lærer underlåta att, så snart sig giöra låter, företaga de anmälte ärender, och dem efter förekommande omständigheter afgjöra.

Deputerade afträdde.

Uplästes kammar-, oeconomic- och commercedeputationens betänckande,²⁰³⁷ öfwer den ansökning, som blifwit giord af en del inwånare i Giötheborgs stads femte qvarter, att få bygga hus af trä och korswirke på sine afbrände tomter.

Uplästes någres af borgareståndets ledamöters särskildt afgifne yttrande, öfwer detta ärende.²⁰³⁸

Uplästes en borgareståndets ledamots särskildte votum i detta mål.²⁰³⁹

Herr borgmästaren Schauv: Jag ärhindrar mig, att då samme del af staden Giötheborg, hwarom nu frågan är, år 1746 war afbrunnen, tillades dem, som genom branden lidit, åttatijo tusende dahler silf:rmt, utom andre förmåner, med den förbindelse, att de skulle åter upbygga deras hus af sten. Men detta alt oaktadt bygde de icke dess mindre up trähus, twärtemot förbudet. År 1758 bran åter samme qvarter af; Hans Mai:st befaldte då genom skrifwelse till dess befallningshafwande i orten, att inge andre än stenhus skulle å de afbrände tomterne upföras; och har Hans Kongl. Mai:st, till wederbörandes desto större upmuntran och förmån, bewiljadt dem åtskillige friheter, utom dem, som kongl. förordningen af den 19 Januarii 1757²⁰⁴⁰ innehåller och i allmänhet stadgar; de fingo lof, att både ifrån in- och utrikes orter, med inhämske och främmande skiepp, på tre års tid införa alle slags byggningsämnen, utom utrikes kalck, frit för tull och manufacturafgift. Men härmed äro de ändå icke nögde, ehuru fördelacktige desse wilkor äro, och större, än i allmänhet bewiljadt är. Jag ömmar deras olycka. Men jag måste ock tillika säga, att de icke förstå deras egit bästa; och således behöfwa de i sanning förmyndare. Om de efter befall-

---

²⁰³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 49.

²⁰³⁸ Ibid.

²⁰³⁹ Ibid.

²⁰⁴⁰ Tryckt förordning 19 januari 1757: *Kongl. Maj:ts nådige Förklaring, Angående Stenhus-bygnaden i Städer och på Landet.*

ning första gången bygt stenhus, hade hela kvarteret icke nu brunnit af. Detta är nog begripeligt, men icke dess mindre wilja de nu åter, då de lidit twänne olyckor, så nära på hwarandra, likwäl bygga trähus, och blåttställa sig för en lika fahra som förrut.

Herr borgmästaren Lange: Jag bör anmärka, att deputationen tillstyrker, att desse sökande må lemnas frihet att införa utrikes kalck. Jag kan icke finna, att sådant bör skie, enär kalck finnes till öfwerflöd i riket, och det ändå till ganska godt kiöp, såsom på Gotthland, hwaräst lästen ej kâstar mera än tijo daler kopparmynt.

Herr Qviding: Gjötheborgs belägenhet utom Sundet gör, att kalcken ej kan beqwämligen hämtas från Gothland, och är han fördenskull nog dyr, så att han kâstar öfwer fyra till fem plåtar.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bör härhos anmärka, att dem den frihet blifwit lemnad, att införa utrikes tillwärdadt tegel, fritt för tull och manufacturafgift; detta förefaller mig något besynnerligt, ty härigenom måste ju de inhemske tegelbruken alldeles ruineras. Jag har mig bekandt, att herr handelsman Bagge anlagt ett tegelbruk, och drifwit tillwärkningen högt. Men han war nödsakad att sälja det, emedan betalningen för det tillwärdade teglet icke swarade emot kostnaden. Nu måste wist den, som kiöpte detta tegelbruk, ruineras, om de få frit för all afgift inskaffa utrikes tegel. Och är jag fördenskull af den tancka, att om de få lof att införskrifwa utrikes tillwärdadt tegel, böra de betala wanlige afgifter.

Herr handelsman Bagge: Jag har med bedröfwelse och jämmer sedt de bägge timade wådeldar; de olyckligas nöd och elände förtiente all medymkan. Men magistraten gick förlångt, som tillät dem att bygga trähus, sedan kvarteret första gången war afbrändt. Icke dess mindre war jag föranlåten, att biträda desse olycklige i deras ansökning, och jag sökte jämwäl att hielpa dem, som ock lyckades. Men när samme kvarter afbrunnit andre gången, gjorde jag all möjlig föreställning emot trähusbyggnaden. Men däremot påmintes, att teglet war dyrt, äfwen som andre materialier, samt att arbetslönerne woro ganska dryge. Detta sidsta härrörde däraf, att wi hade allenast sådane murmästare i staden, som woro tyskar, och icke kunde bringas, att taga betalning efter tusendetalet teglet, utan efter som dem godt syntes, i anseende till byggnaden. Detta är wäl nu ändrat, sedan wi fått skickelige swenske murmästare. Men icke dess mindre måste stenhusbyggnaden i Giötheborg blifwa nog kostsam; och som där är ondt efter

materialier, så torde wara nödigt, att lemna dem, jämte de öfrige af deputationen tillstyrkte förmåner, prolongation på någre åhr, att få införskrifwa tegel från utrikes orter.

Herr talman: Denne föreslagne prolongation kan ej annat, än lända riket till skada, och dem sielfwe till hinder; ty riket måste härigenom mista i fåfången anseelige penningesummor; och tegelbruksägarna kunna ej annat, än afskräckas ifrån all tillwårkning, enär de måste se, att utrikes tegel befrias från all afgift, och således kan säljas för ett bättre pris. Är det icke skam, att wi, som hafwa öfwerflödighet af tienlig sand och ler i alle landsorter, samt bättre tillgång på wed än utlånningen, skola likwål kiöpa tegel af honom? Men wåre egne författningar äro skullden till detta skadeliga missbruk, ty så snart någon stad wid sjösidan afbrinner, är man genast færdig att lemna frihet till utländske materialiers införskrifwande, ehuru med ringa möda kunde anskaffas här hemma så gode, om icke bättre, än de utländske.

Herr borgmästaren Schauv: För min del håller jag före, att deputationens betänckande öfwer förewarande ärende må bifallas; dock med den tillägging, att de böra betala både tull och manufacturafgift för utifrån inkommande tegel och kalck, samt att de måge förbindas, att införskaffa desse materialier med swenske, och aldeles icke med främmande skiepp eller farty.

Herr assessoren Anthonsson: Jag tror mig någorlunda känna Götheborgs inwånares omständigheter. De som blifwit straffade med wådeld, förtiena wål alt medlidande. Men jag wet dock, att de icke äro så aldeles usle, att de ju kunna wara i stånd att bygga stenhus, om de någorlunda hielpas och understödjas. Min mening är fördenskull, att dem, utom de andre föreslagne förmåner, må lemnas frihet att införskrifwa tegel och kalck, så mycket, som de behöfwä. Så tror jag att de inom några år nog skola bygga sig hus.

En och annan begårde, att detta ärende måtte hwila; hwilket bewiljades.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁰⁴¹ öfwer ett i rådsprotocollet förekommit mål, angående en landssecreterares till Kongl. Mai:st giorda underdåniga berättelse, om något i lähnet inritadt sielfswåld; och hade herrar riksens råd, wid föredragandet häraf, wål funnit, att så wida ej

---

²⁰⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 34.

någre särskilte personer blifwit upgifne, hwaraf anledning wore, till de brottsligas för rätta ställande, så kunde ej något härwid åtgöras; dock skulle landssecreteraren genom handbref från revisionssecreteraren försäkras, om det nådiga wälbehag Kongl. Mai:st haft, för den af honom i detta angifwande ådaga lagde wälmening. Och hade deputationen, som ansedt denna angifwelse för obehörig och oordentelig hemstält, om icke någon underdånig århindran till Kongl. Mai:st i detta ämne torde finna rum.

Herr borgmästaren Schauv: Deputationen nämner icke personen, hwilcken detta betänckande egenteligen skall angå. Men af omständigheterna finner jag nogsam, hwart hän deputationen syftar, och tror jag mig tämmeligen nära känna hela saken, som lærer röra mitt granskning. Påföljderne hafwa wisat, att denne landssecreterare har skickat sig, som en redelig ämbetsman och undersåte; han har hos Kongl. Mai:st gifwit wederbörligen wid handen, hwad honom bekandt war; och är jag försäkrad, att om wi en gång få se, den imellan riksdagarna hållne commissionens protocoler, skola wi blifwa öfwertygade, att denne mannen förtient beröm för dess upmärksamhet och nit om sitt fäderneslands wäl.

Herr borgmästaren Unger: Jag är så mycket mera aldeles ense, med det som herr borgmästaren Schauv nyss anfördt, som jag jämwäl, i anseende till granskningen, något när känner denne sak. Landssecreteraren, hwarom nu frågan är, har upfört sig som en redelig man, och därwid till alla delar följt lagens tydeliga föreskrift i 4 cap. 4 § misgärningsbalken, hwilcken § jag nu får låf att upläsa, till bestyrkande af hwad jag anfördt.

§ uplästes, och herr borgmästaren yttrade sig vidare: Häraf finner man, att när man ej hafwer de skiäl, hwarmed man tilltror sig kunna binda den brottsliga till gärningen, då skall han med all wahrsamhet, och utan att nämna personen, gifwa konungen, eller någon dess ämbetsman, genast redeligen tillkiänna alle de omständigheter, som honom kunnige äro. Detta har ju denne landssecreterare giordt; han har gifwit konungen wid handen, hwad honom bekandt war, och påföljderne hafwa wisat, att han skrifwit det, som sant war, och därhos med hans undersåteliga och ämbetsmannas skyldighet öfwerensstämmande. Om han detta hade försummat, hade han derföre bordt straffas; ty denna upläste § innehåller tydeligen, att den, som sådant försummar, bör plickta, efter som hans brott pröfwat wara. Bör man då icke berömma och tacka honom, för hans bewista upmärksamhet och redlighet?

Herr borgmästaren Kiörning: Jag är ledamot i justitiaedeputationen, som författadt detta betänckande, och tror mig jämwäl känna denne sak; men jag kan ej finna, att denne nu anförde § är lämpelig till det förewarande ärendet; denne angifware har icke nämt någon person, utan han skrifwer om länets inwånare, såsom wore de snart alle brottslige; utom detta har han ock felat däruti, att han gådt sin närmaste förman, landshöfdingen, förbi, till hwilcken han likwäl bordt först wända sig, om han haft något, att angifwa.

Herr borgmästaren Unger: Hwad det första beträffar, att han ej nämt någon person, så war han, till följe af den upläste §, icke skyldig att göra det. Regeringen hade bordt höra efter, om hans angifwande hade grund; påfölgden har ock wisat, att det så war. Hwad åter det beträffar, att han skall felat däruti, att han med angifwelsen gådt sin förman förbi, så bör jag påminna, att utom det, att landshöfdingen kunnat wara borta, och detta ärende ej tålt drögsmål, är jämwäl af § tydeligit, att han ej egenteligen war förbunden, att gå till landshöfdingen, som är des närmste förman, utan stod det honom fritt, att gå till *konungen*, som nämnes först, med des angifwelse, *eller ock till någon dess ämbetsman*, som orden i bokstafwen uti denne § lyda; under hwilcke ord, icke allenast landshöfdingen, utan ock andre konungens ämbetsmän begripas. Huru kan han då sägas, hafwa felat?

Herr talman: Att denne man sig redeligen upfördt, det lærer hwar ock en medgifwa, som wet, att yttersta upmärksamhet fordras wid sådane tillfällen, som detta war. Den som ej wårdar sig, att dämpa en gnista, kan snart få se en stor eld, som kanskje alldeles icke eller ock swärligen släckes. Så war det beskaffadt med detta mål; ty det är nog bekandt, att upror war i orten ganska när, att utbryta. Har då icke mannen giordt rätt och wäl, som, enligit lagens föreskrift, i god tid gifwit anledning, att förekomma detta onda? Har han icke förtient tack derföre? Men deputationen har tagit saken bakwänd. Om så får gå, lemnas öppen dörr för förrädare, att trygt få utöfwa så mycket ondt de wilja, enär de allenast så hemligen kunna göra det, att en icke tilltror sig att nämna dem. Beware oss Gud ifrån sådane anstalter, som icke annat kunna, än medföra rikets fördärf och frihetens undergång!, då det wissierligen blifwer för sent, att nämna uphofsmännen och deras medhållare.

Herr borgmästaren Sundblad: Jag känner icke egenteligen sielfwa sakens förlop, eller orten där den förelupit. Men så mycket finner jag likwäl af deputationens betänckande, och de däruti anförde omständigheter, samt det, som herr borgmästaren Unger nyss andragit, att mannen har med sitt angifwande förfarit efter lagens tydeliga innehåll. Jag är fördenskull ense med herr borgmästaren, att en så redelig och upmärksam man bör få tack och upmuntran för dess wiste nit och trohet, att förekomma skadelige anläggningar. Ingen upmärksamhet kan wara för tidig, eller för mycken, öfwer sådane tillställningar, som leda till upror; twärtom, jag håller före, att den minsta efterlåtenhet i sådane mål är straffbar; och enär wederbörande härutinnan med wahrsamhet efter lag förfara, tillhör det regeringen, att se till, hwad efter omständigheterne giöras bör.

Herr borgmästaren Hanqvist: Ingen ibland oss lærer finnas, som icke wet, att en hop onyttigt prat förelupit, som ehuru det härrördt af sielfswäld, likwäl kunnat wara mindre betydande. Men så är ock det nogsam bekandt, att sådane ryckten af illasinnade blifwit utspridde, som haft ett alldeles ondt, och högst förgripeligit ändemål. Förfarenheten har wittnat, att denne min tancka icke grundar sig på blotte gissningar, utan på sakens wärkelige förlopp, så att ingen twifwel wara kan, att ju denne landssecreterare haft all anledning till den berättelse, han hos Kongl. Mai:st giordt. När man nu gör behörig skillnad imellan ett blott anmälande utan namn, som ibland kan hafwa onde afsigter till grund, och en berättelse, som med namnets underskrift är bestyrkt, som här skiedt, så är ju denne sednare alldeles laglig, och med hwar och en undersåtes plikt behörigen öfwerensstämmande. Han hade felat, om han ej upgifwit hwad han wiste; regeringen tillhörde det, att vidare efterspana omständigheterne. Om saken icke sålunda anses, följer däraf, att man är förbunden, att upgifwa någon berättelse till Kongl. Mai:st, innan brottet är så handgripeligit, att det kan fullligen bewisas. Men som man oftast kommer för sent med angifwelsen, när bråttet utbrustit i wärkställighet, så kan jag icke bifalla deputationens tancka om den föreslagne föreställningen, utan håller jag före, att denne mannen, om hwilcken frågan nu är, bör hafwa både tack och upmuntran för sitt wälförehållande.

Herr borgmästaren Kiörning: Jag kan icke se, huru någon upmuntran för denne landssecreterare kan äga rum. Den, som läser hans hos Kongl. Mai:st afgifne berättelse, skall finna däraf, att han angifwit, det i de fläste

samqwäm där i orten det sielfswåld wore inritadt, att tygelfritt tala om regeringssaker, och de anbefaldte krigsrustningar, samt dem merendels till det wärsta uttyda och förklena. Detta är ju en hård beskylning, som rörer hela lähnets inbyggare. Om sådant hade händt, som här angifwes, i samqwäm, så hade det ej kunnat wara swårt, att namngifwa någon. Men han nämner ingen i synnerhet, utan talar om alle, hwilcket ingen annan wärkan kunde hafwa, än att hos Kongl. Maist. upwäcka misstroende emot lähnets samtelige inwånare, utan åtskillnad. Således är det klart, att han felat, och fel kan ju aldrig förtiena tack eller upmuntran, utan bör den, som någon obehörig angifwelse gör, näpsas efter lag; äfwen som den, hwilcken på lika sätt eftersätter sin undersäteliga skyldighet, bör upmuntras. Om någon vidare författning kan wara nödig för framtiden, så är det en annan sak, och ett ämne, som här ej äger rum, eller hit kan lämpas.

Herr assessoren Anthonsson: Deputationen har wackert förestådt saken å ymse sidor, och wisat angelägenheten af oskyldigt folcks befredande för obehörige angifwelser, samt nödwändigheten, att upmuntra dem, som gå regeringen tillhanda med behörige uplysningar. Men som deputationen icke sedt den ransakning, som wid commissionen blifwit hållen, har deputationen, i brist af behörig kundskap om sakens sammanhang i detta enskildte mål, icke annars kunnat, än dömma, som den blinde om färgor. Och emedan wi redan hafwe faststådt, att commissionens protocoller skola öfwerses och granskas, så låtom oss än vidare yrka på, att få dem fram, då wi komma i fullkomligt stånd, att med behörig kundskap och uplysning dömma i detta mål. Imedlertid kan jag likwäl säga så mycket, att denne mannen icke felat; han har angifwit hwad honom bekant war, och han har under berättelsen satt sitt namn. På regeringen ankom det sedan, att närmare höra efter sakens sammanhang.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har förrut sagt, att jag bor något nära den ort, hwarom nu frågan är, och att jag tämmeligen känner saken. Jag får lof, att nu lägga härtill, det jag är förwissad, att commissionens protocoller skola wittna, att illa sinnade funnits i orten, som sökt, att förleda folck, till galenskaper och upror. Jag will till bewis härpå allenast nämna ett exempel, som är den berycktade Muhrbeck, som lagligen blifwit öfwerlygd och dömd, för sine förrädiska anläggningar. Om wi wilja fråga justitiacancelleren, skall han underrätta oss, att han fått flere dylike bref, som denne landssecreterare skrifwit. Detta bewisar jämwäl, att skadelige anlägg-

ningar varit å bahne. Jag får lägga härtill, såsom bekant, att den förrymde Bredahl, som sedan kallat sig von Brede, infant sig hemligen i orten, och förhade åtskillige förrådiska anstalter. Om wi wiljom granska saken närmare, skole wi få flere och större bewis, än wi ønske. Således har denne landssecreterare haft all anledning till det han giordt, och upfördt sig, som en redelig ämbetsman och undersåte, och har han fördenskull wäl förtient det nådiga wälbehag, som Kongl. Mai:st förklarar öfwer hans berättelse. Men att regeringen icke straxt i början skridit till en närmare efterfrågan, utan hältre welat se öfwer därmed, lærer orsaken hafwa varit, att man förlitit sig på störste delen af folckets trohet och lydna, samt förestäldt sig, att de öfrige jämwäl skulle finna sig.

Herr borgmästaren Renhorn: Hwad nyss anfördt är, har sin fullkomliga riktighet. Jag will allenast lägga en eller annan reflexion härtill, som jag tror wara nödig, till att uplysa en del folcks tänckesätt denne tid. Wi hafwe konung Carl den elloftes förordning, huru förfaras skall med sådane anläggningar, som leda till upror. Wår lag gifwer oss jämwäl en tydelig föreskrift. Men man kan ej tåla, att desse stadgar nyttias. Odygdigt folck will wara alldeles befredadt innom sine hwisklekar, och otilltaldte därigenom bereda wägen för deras farlige anstalter. Häraf händer, att alt som voringar i ett wist stånd förefalla, få wi jämwäl nye ämnen, att dragas med. Alt sammans går därpå ut, att wi skola mista wår frihet. En stor del täncka ondt, af full illwillja, men andre åter af oförstånd. Jag will nämna till exempel en ock annan händelse, som jag ärfarit. När kriget börjades, och officerarne blefwo utcommenderade, fant man officerarefruer, som bådo Gud, att konungen i Preussen måtte wara lyckelig, emot wår armée. Men sedan deras männer, antingen blifwit slagne eller fångne, samt eljest mistat deras eqvipage, greto desse fruer hierteligen, och bådo Gud om hielp mot fienden. Jag tröstade dem, som de förtiente, nemligen, att Guds rättmätiga straff hade träffatt dem, för deras förrut gjorde ogudacktige böner, och bad dem nu hålla till godo, att Gud upfyldt deras önskan. Så måste det och gå med dem, som nu idka sine anläggningar, till frihetens undergång. När det skiedt, få de gråta. Men de böra ock få samme tröst, som nyssnämde officersfruer. Låt om oss genom extractum protocolli föreställa nödwändigheten, att regeringen bör antaga berättelser, af hwar man, om de anledningar, som kunna gifwas till fahrilige stämplingar, samt, att det sedan kommer an

på regeringen, att pröfwa angifwelsemer och mindre värde, och där-
efter taga nödige mått.

Herr talman: Om rådet skall få någon föreställning, så bör det skie der-
före, att de icke tagit sig anledning af denne landssecreterares angifwande,
att straxt närmare efterfråga sakens wärkelige sammanhang. Men omöjje-
ligen lærer ståndet kunna bifalla justitiaedeputationens hemställande i
förewarande mål, hwarföre jag ock hemställer, om icke detta deputation-
ens betänckande må afslås, och extractum protocoll i anledning af dis-
coursen författas till nästa plenidag.

Detta hemställande bifölls.

Skilldes åt.

Åhr 1762 den 8 Februarii

S.d. Justerades det herr handelsman Bagge bewilljade utdrag af protocollet,
angående bränwinsbrännareämbetets i Götheborg hos ståndet sökte befrielse
från salubränning, och lydde detta extractum protocoll, som följer:²⁰⁴²

S.d. Anmälte riksdagsfullmägtigen för staden Giötheborg, handels-
mannen herr Peter S. Bagge, det han af brygg- och bränwinsbrän-
nareämbetet i berörde stad, genom bref blifwit anmodad, att, å deras
wägnar afsäga sig alt brännewinsbränneri, både till husbehof och
salu; anhållandes herr handelsmannen, det behagade ståndet sådant
hos de öfrige respectve stånden tillkiännagifwa, och befrielse för sta-
den från salubränneri utwärka. Ståndet tog detta ärende under öfwer-
wägande, och lemnade herr handelsmannen Bagge till swar, att det
icke ankommer på bränwinsbrännareämbetets godtycko, att antingen
bränna, eller icke bränna brännewin, utan borde de härutinnan ställa
sig det förordnande till efterrättelse, som i detta mål blifwit fast-
stä[1]dt, och snart kommer att utfärdas. I annor händelse åligger det
konungens befallningshafwande, att tillhålla wederbörande, att i un-
derdånighet efterkomma Kongl. Mai:sts nådigste befallning. Kunnand-
es ståndet, som har sig bäst bekandt de orsaker, hwarföre husbe-
hofsbränningen i berörde stad blifwit förbuden, och salubränningen
tilllärnad, icke hos de öfrige respectve stånden härutinnan tillstyrka

---

²⁰⁴² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 234.

någon ändring. Hvilcket genom utdrag af protocollet wederbörligen till efterrättelse skulle meddelas.

Uplästes å nyo prästeståndets extractum protocollī af den 5 Novembr. sidstledit år,²⁰⁴³ angående secreta och bergsdeputationernes gemensamma betänckande, öfwer de af bergsrådet Daniel Tilas anförde beswär; och hade prästeståndet detta betänckande bifallit, med den tillägning, att bergsrådet Tilas må hugnäs med landshöfdingefullmagt och -tour, näst efter landshöfdingen Silfverskiöld, och på det han må förbindas, att i det längsta, som åhr och krafter medgifwa, qwarblifwa wid bergsstaten; tillstyrker prästeståndet, att bergsrådets lön må straxt och afkortadt så tillökas, att han dess nu innehafwande lön inberäknadt, må undfå åhrligen 4 000 daler silf:rmt.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta prästeståndets extractum protocollī? Och ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ett af herr borgmästaren Frants Cervin inlemnadt memorial,²⁰⁴⁴ angående understöd för den åhr 1756 i Carlshamns stad afbrände yllefabriqven; anhållandes herr borgmästaren, i anledning af anförde skiäl och omständigheter, om 8 000 daler silf:rmt i brandstodshjelp, samt 16 000 daler samma mynt till lån af manufacturfonden för denne fabriqve.

Ståndet biföll detta memorial, och kommer extractum protocollī, att härom afgå.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰⁴⁵ angående inrättningshjelp till en linnefabriqves inrättande i Helsingfors; tillstyrkandes deputationen, att rådmannen Burts, som denne fabriqve täncker inrätta, må af manufacturfonden undfå tolf tusende daler silf:rmt, emot nöjacketig borgen, att tiugu stolar skola wid riksens ständers nästa sammankomst wara i full gång.

Ståndet biföll detta betänckande.

Justerades ståndets resolution, å ridderskapets och adelens extractum protocollī af den 1 i denne månad,²⁰⁴⁶ rörande Lagerswärds memorial; och lydde denna resolution, som följer:

---

²⁰⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta dep:s expeditioner, nr 77, bilaga.

²⁰⁴⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 282.

²⁰⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- och manufakturdep:s exp., nr 50.

²⁰⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 26.

Att i anseende till många ännu återstående riksdagsärenders afgörande, kan borgareståndet härtill icke bifalla, utan hafwa de, som kunna finna sig genom de, wid arméen skiedde befordringar, wara praejudicerade, att på wanligit och ordenteligit sätt söka laglig uprättelse, på det riksdagens slut, genom slike remisser, eij må uppehållas.

Justerades ståndet[s] extractum protocollis, angående justitiaedeputationens betänckande, rörande en landssecreterares berättelse hos Kongl. Mai:st, om något i lähnet inritadt sjelfswåld; och lydde detta protocollsutdrag sålunda:²⁰⁴⁷

S.d. Uti afgifwit betänckande af den 3 Junii 1761, har justitiaedeputationen till riksens ständer gjordt det hemställande, om icke någon underdånig erhindran hos Kongl. Mai:st kunde finna rum, emot det ifrån rådkammaren, genom en af revisionssecreterarne förklarade nådiga wälbehag, öfwer en landssecreterares gjorda berättelse om hwarjehanda förde sjelfswåldige tal rörande regeringssaker, hwaraf regeringen icke funnit anledning till någon undersöknings anställande, med mera, emedan deputationen icke skall funnit denna händelse sådan, som lagen uti 4 cap. 4 § m.b. omtalar.

Borgareståndet har så mycket mindre kunnat finna, det deputationen haft anledning och grund till den misstanckan, att landssecreteraren, af obetäncksamhet och mindre berömlig afsigt, denne dess underdåniga rapport afgifwit, som det då äfwen så litet, som nu, kunde wara någon obekandt, hwad bedröfweliga anläggningar, emellan riksdagen förewarit, hwilcka bordt gjöra hwar redelig ämbetsman, som wille konungen rätta lydno hålla, och bud dess fullkomna efter rikets fundamentallag, ganska upmärksam öfwer de samtal, som lydde emot dessa skyldigheter på mera eller mindre sätt.

Borgareståndet pröfwar ock, att berättelsen, efter den skyldighet, som 4 cap. 3 § m.bl. föreskrifwer, samt med all warsamhet, utan att nämna personer, enligt 4 § samma capitel, blifwit fullgjord, och att det nådiga wälbehag, som däröfwer är förklarat, äger fullkomlig grund uti angifwarens wälmening.

Det är emot all förfarenhet, och en stats bästa, att en regering skulle gifwas, som icke borde wara och blifwa underrättad, om hwad som förefaller i landet. Den samma, hwilcken af de från alla orter inkommande berättelser kan och bör sluta, om hwarjehanda händelsers

---

²⁰⁴⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 235.

större och mindre skadeliga fölgder för det allmänna, tillhörer att döma, hwad som i anledning deraf företagas bör, hwaremot enskilte personer, som äro skilde ifrån wederbörlig kundskap därom, altid gå säker wäg, enär de följa lagens föreskrift. Tygelfritt tal fördärfwar wälmenande undersåtare, och retar illasinnade till alt ondt, och som sådant upväcker oro och upror, hwilcka billigt räknas, för sine olycklige fölgder skull, wara det största nidingswärk, som kan påhittas emot ett samhälles wäl, så att om dess regerings fel, oseder samt oordningar icke stå att botas genom andre anstalter, lærer det altid pröfwat bättre, att lemna det onda orördt, än att tillgripa så förskräckelige botemedel, som desse.

Det bör således, som lagen stadgat, blifwa ett prof af nit och wälwilja, att upptäcka början till sådane olyckor, på det att en wis regering må kunna widtaga de mått, som lämpelige äro, och det onda förebyggas.

Fördenskull och emedan häruti, efter beskrefwen och fastställd lag, förfarit är, förtiente herrar riksens råd snarare tacksäjelse, efter de så ömt härmed förfarit, än någon annan anmärkning, hwilcken skulle alldeles uphäfwa hela afsigten, och nyttan för riket, som genom 3 och 4 §§ uti detta capitel påsyftas. Igenom ett så oförsigtigt steg hade riket både nu och framdeles att befara högst eftertänkelige fölgder, efter som icke någon sedan wågade upptäcka, hwad han kunde få kundskap om, och han förmente emot rikets och det allmännas wäl förhafwas, utan att befara öfwerhetens onåd, i fall det icke befunnes af högsta wig. Och som borgareståndet pröfwat den af justitiaedeputationen föreslagne påminnelsen wara högst skadelig, och ländande till allmän osäkerhet, har det ej bordt undgå, gifwa de öfrige respective stånden wälment del deraf, till afböijande af den wåda, hwaruti rikets wälfärd i annat fall kunde störtas.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰⁴⁸ angående indragning af de för wäfwärfabriqueswahrer hittils bestådde transportpraemier, och hade deputationen i anseende till andragne skiäl pröfwat bäst wara, att styrka till bifall af borgareståndets i detta mål gjorde hemställande, att de sedan sidsta riksdag bestådde transportpraemier för

---

²⁰⁴⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 51.

manufacturwahrer, som föras städerne imellan, måge indragas, och den därom gjorde författningen fölgakteligen uphäfwas.

Ståndet biföll detta betänkande.

Uplästes å nyo secreta hande[l]s- och manufacturedeputationens betänkande,²⁰⁴⁹ angående ett wist quantum italienskt tram-silkes införsel, till sidenfabriqvernes förnödenhet.

Herr rådman In de Betou: Jag finner, att deputationen tillstyrkt, det tramsilket skall från Italien hitskaffas sjöwägen, men jag bör gifwa wid handen, att detta tillstyrkande icke är wälgrundat, ty jag har mig bekandt, att man kan få det derifrån med 6 procent mindre kostnad, landwägen till Holland. Orsaken är, att frackten siöwägen kåstar anseenligen mera, än då det, utan att föras landwägen, först till italienske hamnar, genast går öfwer land till Holland, eller Hamburg.

Herr talman: Som saken sig så förhåller, och riket på det af deputationen föreslagne sätt kommer att lida; så är nödigt, att föreställning härom gjöres hos de öfrige stånden.

Herr rådman In de Betou åtog sig, att upsättia extractum protocolli härom, till nästa plenidag.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande,²⁰⁵⁰ angående köpingen Berqvara, om hwilckens nyttjande städerne Calmar och Carlscrona twistadt, men nu genom deras fullmäktige borgmästaren herr Paul Pihlgardt och rådmannen herr Hannel sig således förlikt, att Carlscrona stad afsagt sig nu och i framtiden all handels- och köpingsrättighet på Berqvara, och öfwerlemnad denna rättighet åt Calmare stad, att enskildt nyttia; hwaremot Carlscronas stad icke allenast framgent bibehållas wid nyttierättigheten af Berqvara lastageplats, gemensamt med Calmare, utan ock Carlscrona, ej mindre än Calmare, skall wara obetagit, att nu som förr, likmätigt lag, undfågne privilegier och resolutioner, handla och wandla i Södre Möre härad, samt i följe af berörde rätt till lastageplatsen och hamnarne, de betingade och uphandlade wahrer låta framföra, och därifrån sjöledes flottas och afskieppas; wid hwilcken öfwerenskommelse deputationen låtit bero.

Ståndet biföll detta betänckande.

---

²⁰⁴⁹ Ibid., nr 16.

²⁰⁵⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 52.

Uplästes ett²⁰⁵¹ af bonden Assar Nilsson inlemnadt memorial,²⁰⁵² med klagan däröfwer, att urskillningsdeputationen afslagit åtskillige hemmansåboers i Börringe och Lemmeströ socknar hos riksens ständer gjorda ansökning, om återwinnande af rättigheten till skatteköp å deras åboende hemman, hwilcken rättighet till innehafwaren af säteriet Börringe closter, hofrättsrådet Beckfries, blifwit uplåten.

Ståndet biföll urskillningsdeputationens resolution i detta mål.

Föredrogs löparen, angående kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰⁵³ rörande capitainen Georg C. Kocks ansökning, om återwinnande af insochnefrihet på wisse, under dess säteri Ousbyholm,²⁰⁵⁴ lydande utsochne hemman. Och som af påskrifterne inhämtades, att de öfrige stånden bifallit detta betänckande, som tillstyrker bewiljandet af denna capitainen Kocks ansökning, så fant ståndet, att nu mera, genom det förrut anbefaldte extractum protocoll, föga något wore att uträtta. Dock emedan cronan uti dess inkomster alt för mycket skulle komma att lida, i händelse utsochne hemman få förklaras för insokne, i anledning af detta praejudicat, ty pröfwades nödigt, att extractum protocoll skall afgå med föreställning om nödwändigheten, att för framtiden fastställa, det inge utsochne hemman, skola få ärhålla insochnefrihet, så framt icke, efter föregången laga ransakning, med företedde tydelige ojäfaktige skiäl bewises, att sådane utsochne hemman af ålder, såsom insochne, hördt under det eller de säterier, hwarunder de nu lyda.

Som löparen till kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰⁵⁵ angående höförsäljande nu war ankommen, så tog ståndet detta ärende, som redan den 13 Martii sidstledit år, warit upläst, nu å nyo under öfwerwägande. Och som ståndet fant, att deputationens förslag, det hö skall säljas efter wigt, men ej efter lass eller parmning, skulle medföra alt för mycken olägenhet, så för säljare, som köpare, och pröfwades fördenskill nödigt, att först efterforska, af hwad mening bondeståndets ledamöter i detta ärende kunna wara, innan ståndet yttrar sig, och låter löparen afgå, hwarå ridderskapet och adelen samt prästeståndet deras bifall tecknadt.

---

²⁰⁵¹ att i prot.

²⁰⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 283.

²⁰⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 48.

²⁰⁵⁴ *Ousbyholm* i prot.

²⁰⁵⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 4.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande²⁰⁵⁶ uti de, af före detta lieutenanten Pehr Augustin Fahlström, och auscultanten Anders Westeling, hos riksens ständer anmälte beswär, öfwer Kongl. Mai:sts nådige utslag af den 10 Martii 1757, hwarigenom Fahlström blifwit dömd, att, likmätigt kongl. Swea hofrätts utslag af den 24 Martii 1756, mista äran, och böta 40 daler silf:rmt, för det han brukat fals och bedrägeri, med ett öfwer brukspatronens Carl Ekelunds namn skrifwit skuldebref till sedelhafwaren på tiugu tusende daler kopparmynt, daterat den 5 Decembr. 1751, samt till Ekelund för kostnad och skada 4450 daler samma mynt betala; och Westeling, att för delaktighet i samma brott, med åtta dagars fängelse wid watten och bröd plikta. Tillstyrkandes deputationen i anledning af anförde skiäl, det må Kongl. Mai:sts högstberörde utslag, såsom wälgrundat, fastställas. Dock emedan Fahlström uti en dess ingifne skrift, bönfallit, att af nåd åter blifwa till ähran förhulpen, ty öfwerlemnar deputationen det till riksens ständers egit bepröfwande.

Uplästes särskilte votum i detta mål.²⁰⁵⁷

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag will ej företaga mig, att pröfwa de skiäl, hwarpå wederbörande domare förklarar Fahlström dess ähra förlustig, utan lämnar jag dem i deras wärde. Jag will allenast anförda omständigheter, som jag tror gifwa någon anledning till grace för honom. Jag har kiänt honom ifrån hans ungdom, han är född af hederlige föräldrar, haft god upforstran, och föröfrigit i alt fört sig wäl up, utom detta dess brått. Han har en artig och rättbeskedelig hustru, jag will ej nämna, att hon är af adelig famille. Han har barn, allesammans stadde i yttersta fattigdom, och är deras elände nu så mycket större, som deras fader är dömd ärelös, hwilket ej annat kan än lända dem till bedröfwelse, och hinder i deras fortkomst. Om detta ej wore, wille jag icke mycket tala för honom. Men påföljderne äro swårast för hans fattiga barn; i anseende hwartill jag hemställer, om icke äran måtte honom af nåd återställas för deras skull, som ingen del äga i fadrens brått, men likwäl därigenom blifwit lidande.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är mycken åtskillnad imellan infamia juris et facti. Detta Fahlströms brott är wäl af det senare slaget. Men som wi hafwe flere prof, att ständer så wäl i det ena, som andre fallet bewist

---

²⁰⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 35.

²⁰⁵⁷ Ibid.

nåd, så kan jag ej annat finna, än att sådant jämwäl kan skie här, enär den frågan här tillika äger rum, huruwida det är gagneligt, att belägga de brottslige med sådane straf, som nödwändigt måste lända till förwärring. Denne uteslutas icke allenast ifrån alt ärligit folcks umgänge, utan ock fölgakteligen ifrån den förmån, att som sig bör upforst[r]a²⁰⁵⁸ och forthielpa sine barn, så att desse tillika måste se sig försatte, utan någon deras skull, i den wärsta belägenhet. Låtom oss fördenskull, af grace återställa honom ähran för deras skull.

Herr borgmästaren Malmsten: Jag är aldeles ense med det, som herr borgmästaren Renhorn nyss anført, och will allenast lägga därtill, att förfarenheten utwisar, det en brottslig, enär han genom ådömd ärelöshet blifwer försatt i det tillstånd, att han ej får umgås med ärligit folck, så blifwer han och hans barn dubbla skiälmar, och fölgacteligen onyttige lemmar²⁰⁵⁹ i samhället, och som barnen icke äga någon del i fadrens brott, så tycker jag, att honom kan bewisas nåd, för deras skull.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla, att Fahlström af nåde återfår den honom frändömde ähran, för deras oskyldige barns skull, som i annor händelse, kommo att lida mehn, och hinder i deras fortkomst.

Ståndet biföll detta hemställande.

Tolf deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, bergsmannen Otto Olofsson, att hos bondeståndet kommit under öfwerwägande, huruledes riksdagen nu mera snart i sexton månader påstått, hwarigenom de hemmawarande committenter, medelst dryge riksdagsarfwodens betalande, mycket tryckas, och de härwarande ståndets ledamöter afhållas alt för länge ifrån sine hemmans- och hushållningsbehöriga skiötsel. Och som bondeståndet hållit före, att riksdagsärenderne snart torde kunna afslutas, om deputationerne något flitigare arbeta, samt att riksdagen således må kunna ändas med den sidsta nästkommande april, så hade bondeståndet skolat anmäla detta hos borgareståndet till bifall; aflemnandes ordföranden härom extractum protocoll²⁰⁶⁰ samt ett protocollsutdrag,²⁰⁶¹ angående assessoren Elias Wettrings ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:st[s] nådige utslag, hwarigenom skatterättigheten till någre

---

²⁰⁵⁸ *upforsta* i prot.

²⁰⁵⁹ *lemnar* i prot.

²⁰⁶⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 73.

²⁰⁶¹ Daterat 29 januari 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 11.

hemman blifwit åboerne tillärkiänd. För öfrigit anhölt ordföranden, att ärendet angående Smedstorp måtte hwila.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, om bondeståndets fattade beslut angående riksdagens afslutande, och försäkrade, att borgareståndet utan uppehåll lærer företaga detta mål, och afgjöra det samme, samt yttra sig däröfwer; äfwen som ock ståndet ej lærer underlåta, att yttra sig om de öfrige anmälte ärender.

Deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 4 i denne månad,²⁰⁶² angående riksdagens slut, af innehåll, som ordföranden för deputationen, bergsmannen Otto Olofsson, nyss anfört.

Ståndet biföll detta extractum protocollis; och herr talman hemstälde, om icke en deputation måtte afgå, och notificera detta ståndets beslut, med den tilläggning, att ståndet så mycket hållde bifallit detta protocollisutdrag, som ståndet icke will hafwa någon del i denna långa riksdagens vidare utdrägt.

Herr assessoren Anthonsson och ellofwa herrar ledamöter afgingo i detta ärende.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²⁰⁶³ angående leutationer uti barnamords- och andre blodssaker; och tillstyrker deputationen, i anledning af anförde skiäl, det må leutationer ej i annor händelse, eller annorlunda skie, än där något, wid en granlaga pröfning, finnes twifwelaktigt eller brista uti giärningens fulla qualification, efter lagen, så att någon af de delar och omständigheter, som utgjöra dess wäsenteliga egenskap, icke är tillstädes, eller i mörker inwecklad, och ej fyllest utredas kan; warandes i synnerhet angelägit, att detta i alle blodssaker, noga warder i ackttagit.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes ånyo bergsdeputationens betänckande,²⁰⁶⁴ angående upmuntran till brännewinspannors nyttjande af järn.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis rörande detta mål.

Och resolverades, att å betänckandet påskrifwas skulle, det borgareståndet kan icke härtill samtycka.

---

²⁰⁶² Se ovan not 2060.

²⁰⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 36.

²⁰⁶⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 7.

Herr assessoren Anthonsson och herrar deputerade återkommo, med berättelse, att deputationen hos de öfrige stånden anmält det anförtrodd ärende, och hade prästeståndet redan bifallit bondeståndets extractum protocoll i samme mål.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²⁰⁶⁵ angående dagswärspenningarnes beräkning uti Wästerbotns höfdingedöme.

Uplästes bondeståndets extractum protocoll, rörande detta ärende.²⁰⁶⁶

Uplästes bonden Johan²⁰⁶⁷ Gabrielssons memorial, angående detta mål.²⁰⁶⁸

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Sex deputerade ankommo från prästeståndet, och berättade ordföranden, biskopen doctor Filenius, att prästeståndet förehaft och bifallit bondeståndets extractum protocoll, angående riksdagens slut.²⁰⁶⁹ Härjämte hade hos prästeståndet kommit under öfwerwägande, att tiden nu snart instundar, på hwilcka skieppsrederierna införskrifwa salt till rikets behof, och som den allmänna klagan öfwer brist och dyrhet på salt icke ännu blifwit afhulpen, hade prästeståndet för dess del funnit nödigt, att wisse mått härwid måtte widtagas; aflemnandes ordföranden extractum protocoll häröf. Och begärtes härhos, att justitiaedeputationens betänckande, angående kyrkioherden doctor Ruthström, måtte ju förr dess hällre företagas och afgjöras. Sidst anmäldes, att prästeståndet funnit nödigt, det trenne plenidagar i hwarje wecka hädanåt måge hållas.

Herr talman: Bondeståndets extractum protocoll, angående riksdagens slut, har borgareståndet förehaft och bifallit, samt detta dess beslut, genom en deputation hos de öfrige respective stånden anmält. De öfrige målen lärrer ståndet, så snart gjörligt är, företaga och afgjöra.

Deputerade afträdde.

Uplästes prästeståndets nyss aflemnade extractum protocoll,²⁰⁷⁰ angående förekommandet af dyrhet och brist på salt; och hade prästeståndet, såsom botemedel häremot, föreslagit 1:mo det emedan saltcontoiert brustit

---

²⁰⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 50.

²⁰⁶⁶ Ibid.

²⁰⁶⁷ Läs: *Jonas*.

²⁰⁶⁸ Ibid. Daterat 29 juli 1761. Tryckt i *BdP* 8, bil. 34.

²⁰⁶⁹ Daterat den 4 februari 1762 (se ovan).

²⁰⁷⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 25.

i des löfte, att hålla ett ständigt förråd af salt, till 18 högst 19 daler tunnan, emot en upburen afgift af 1 daler kopparmynt på hwarje tunna, så hade prästeståndet pröfwat rättwist, det bör bemelte afgift nu genast uphöra, och contoiret göra behörig redo för hela den upbörd; 2:do att kongl. commercecollegium bör icke allenast undersöka och upgifwa nu warande tillgång på salt, utan ock hwad som brister uti ett års behof, med antydan till rederierne, 3:tio att om icke, innan Junii månads slut, ett tillräckeligt saltförråd finnes, Kongl. Mai:st då må kundgiöra allmän tillåtelse för främmande skiepp, att i rikets stapelstäder införa salt, emot helfri tull och umgälder, med mera.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare genomseende.

Herr talman anmälte, att herr grefwen och landtmarskalken i går i sammanträdet med talmännen, samt i dag genom en utskickad begärt, det bewillningsdeputationen måtte i morgon sammanträda, och projectera bewillningen för de följande åhren till nästa riksdag, wid hwilket tillfälle, så wäl herr grefwen och landtmarskalken, som de öfrige talmännen, efter öfwerenskommelse wille wara tillstädes. Härjämte hade blifwit öfwerenskommit, att statsdeputationen måtte upgifwa statsbristen, så wida det sig göra låter. Och föröfrigt hade herr grefwen och landtmarskalken anmält, att ridderskapet och adelen åstundade trenne plenidagar i hwarje wecka hädanåt; hemställandes herr talman, om icke bäst wore, att fastställa hwad det sidsta angår, att twänne plenidagar i weckan måge hållas, men den tredje icke oftare, än då herr grefwen och landtmarskalken samt de öfrige respective talmännen sådant nödigt pröfwa. Men det öfrige kunde bifallas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes fiskerideputationens betänckande,²⁰⁷¹ angående cornetten Carl Gustaf Bratts invention, att med harpunbåga och snöre eller lina, wissare, än tillförene, kunna fånga hwalfiskar, själhundar, och andre både sjö- och landtdjur; hemställandes deputationen, om icke Bratt måtte hugnas med ettusende daler silf:rmt, på det han må kunna fullborda sin föresatts, med större och smärre harpunbågars förfärdigande, då af förfarenheten framdeles kan inhämtas, hwad nytta denna invention kan åstadkomma. Men

---

²⁰⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 11.

bewiljandet af det begärdte förskottet, och ansökningen om öfwerjägms-tarebeställningen, har deputationen icke kunnat tillstyrka.

Detta betänkande hade ridderskapet och adelen bifallit; men prästeståndet hade resolveradt, att de af deputationen projecterade 1 000 daler silf:rmt bewiljas, sedan Bratt, genom rigtige försök bewist, att desse harpunbågar, med nytta kunna brukas wid robbenslageriet.

Ståndet biföll denna prästeståndets resolution.

Skildes åt.

Åhr 1762 den 11 Februarii

S.d. Justerades ståndets extractum protocolli, angående understöd för den i Carlshamn, åhr 1756, genom wädeld afbrände yllefabriqve; och lydde detta sålunda:²⁰⁷²

S.d. Anmälte riksdagsfullmägtigen för Carlshamns stad, borgmästaren herr Frants Cervin, det han, wid denne riksdags början hos riksens ständer, giordt ansökning om hielp och understöd för den åhr 1756, natten imellan den 24 och 25 November, uti berörde stad, genom wädeld olyckligen afbrände klädes- och yllefabriqve, hwartill herr borgmästaren föreslagit 8 000 daler silf:rmt i brandstod, och 16 000 daler samma mynts låhn; och som herr borgmästaren blifwit underrättad, att sedan secrete handels- och manufacturdeputationen med dess betänckande öfwer denna ansökning inkommit, skall secrete utskottet icke funnit skiäligit, att vidare bewillja denne ansökning, än att ägaren af berörde fabriqve skulle undfå af manufacturfonden tijo procent tillwärkningspraemier på sex åhrs tid, räknadt ifrån 1762 åhrs början, i fall han den afbrände fabriqven åter warder; men emedan ägaren af ofwannämde fabriqve, efter en så stor liden skada, samt annan honom särskildt träffad olycka, icke funno sig i stånd, ehuru willig han äljest dertill wore, att med egne medel denne fabriqve återuprätta, så kunde han ock med denna af secrete utskottet bewiljade upmuntran, ehuru den för framtiden wore god, nu i början icke wara hulpen; hwarföre herr borgmästaren anhållit, att hans förrut å fabriqvesägarens wägnar giorde ansökning måtte bifallas, och hos de öfrige respective stånden till gunstbenägit samtycke anmälas.

---

²⁰⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 236.

Borgareståndet tog denna ansökning under behörigt öfwerwägande; och som ståndet 1:mo af Carlshamns stads rådstufwurätts protocoll, hållit den 15 December år 1756, inhämtade, att fabriqven till byggnad, redskap, tillwärkningar, magaziner och förråd, så oförmodeligen och hastigt nattetiden i aska lades, att samtelige arbetarne därwid som nogast, helt blotte, med lifwet blifwit undan elden räddade, och att den lidne skadan befunnits stiga till wid pass 26 000 daler silf:rmt; och ståndet 2:do hade sig bekennt, att ägaren, ehuru willig och skickelig han till fabriqvens uprättande är, likwäl icke finner sig i stånd, att med egne medel, och utan understöd sådant wärkställa, sedan han, utom den genom wådelden lidne skada, jämwäl haft den olyckan, att wid den timade jordbäfningen i Portugall förlora en stor del af dess därwarande gods och waror; som ock, att han härjämte tagit anseenlig skada däraf, att ett des fartyg till Engeland blifwit upbragt; så har ståndet nogsamnt funnit, att fabriqven på det af secrete utskottet föreslagne sätt icke kan återuphielpas.

Hwarföre, och emedan denne fabriqve warit en ibland de äldre, och den samme, under all den förflutne tiden, icke niutit något understöd, ej eller såsom andre, fått hugna sig af spinneri- eller tillwärkningspræmier, oansedt secrete utskottet, wid slutet af 1752 åhrs riksdag, i underdånighet hos Hans Kongl. Mai:st anmält detta äldre och lidande wärk till lika förmåner med de öfrige wärken af lika beskaffenhet. Ty har, så i anseende härtill, som och, att åtskillige fabriqver, hwilcke icke haft för sig, såsom trängande och bewekande skiäl, likwäl genom riksens ständers ynnest med hielp understödde blifwit; borgareståndet för dess del pröfwat skiäligit, det må Carlshamns meranämnde yllefabriqves ägare undfå de föreslagne 8 000 daler silf:rmt i brandstods[hielp], samt emot behörig säkerhet, af manufacturfonden ärhålla ett låhn af 16 000 daler samma mynt, på det denne fabriqve må kunna åter i stånd sättjas, och riksens ständers afsigt och sorgfälliga författning, om fabriqvers utbredande och stadgande i landsorterne, till en del härigenom upfyllas.

Och gör borgareståndet sig så mycket mera försäkradt, om de öfrige respective ständens gunstbenägna bifall härtill, som de för fabriqvesägaren anförde skiäl och omständigheter fullleligen därtill styrka. Hwilcket fördenskull genom utdrag af protocollat skulle anmälas.

Justerades extractum protocollii, angående kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande, angående capitainens Kocks ansökning

om insochnefrihets återfående på någre under dess säteri Ousbyholm²⁰⁷³ lydande utsochne hemman. Lydande detta extractum protocoll, som följer:²⁰⁷⁴

S.d. Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betäckande, tillika med det bifogade särskilte votum, angående capitainen Georg C. Kocks gjorde ansökning, om ändring uti Kongl. Mai:sts nådige swar till dess och riksens kammarcollegium af den 15 Julii sidstledit år, hwarigenom honom blifwit afslagit den återsökte insochnefrihet på någre hemman, som lyda under hans säteri Ousbyholm²⁰⁷⁵ i Malmöhus lähn, Frosta härad och Hörby sockn.

Borgareståndet feck här af all anledning, att närmare öfwerwäga, huru högst eftertänkeligit det wara måste, att utsochne hemman må²⁰⁷⁶ förklaras för insochne.

Det är nog samt bekandt, huru lätt en säteriesägare kunnat, genom köp, arf eller byte, förwärfwa sig utsockne hemman, hwilcke således kommit att lyda under des nya ägare. Om alle sådane skola utan åtskillnad få förklaras för insokne, måste icke allenast Kongl. Mai:st och kronan anseenligen komma att lida, genom den så kallade termin- eller salltpetterskattens, utskrifnings- och gästningspenningars förlust, med mera, som utsochne hemman böra betala, utan ock den öfrige allmogen, genom flere skjutsningar, för hwilcket alt insochne hemman äro befriade.

I anseende till alt detta, pröfwade borgareståndet för des del nödigt, att för framtiden stadgas må, det inge utsochne hemman, utan föregången laga ransakning och företedde tydelige och ojäfacktige bewis att de från uråldriga tider, såsom insochne, under det säteri hördt, hwarunder de nu lyda, skola få befrias ifrån de skyldigheter, som utsochne hemman äro skyldige att praestera, och insochnerättighet återwinna; börande en nära belägenhet eller andre föregifwanden härwid ej få gälla.

Och skulle detta beslut med de öfrige respectue stånden, till gunstbenägit samtycke, hörsamt, tjenst- och wänligen communiceras, hwarwid ståndet så mycket mera gjorde sig om bifall härutinnan för-

---

²⁰⁷³ *Onsbyholm* i prot.

²⁰⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 237.

²⁰⁷⁵ *Onsbyholm* i prot.

²⁰⁷⁶ *nå* i prot.

säkragt, som detta ärende på det närmaste rörer Kongl. Mai:sts och cronans rätt, den riksens ständer på det ömmaste böra vårda.

Justerades extractum protocolli, angående prästeståndets protocollsutdrag²⁰⁷⁷ rörande afhielpandet af brist och dyrhet på salt. Och war detta så lydande, som fins ut in actis.²⁰⁷⁸

Fyra deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden Joseph Hansson, att bondeståndet fått weta, det ett extractum protocolli ifrån borgareståndet skall blifwit utfärdadt, angående wisse marknader i Elfsborgs lähn; och begärde ordföranden, att bondeståndet jämwäl häraf måtte få del.

Herr talman lofwade efterfråga, huru med detta extractum protocolli må wara tillgångit, och försäkrade, att bondeståndet skulle snart få del däraf.

Deputerade afträdde.

Herr talman frågade secreteraren efter denne sakens sammanhang. Och gaf secreteraren wid handen, att ett sådant extractum protocolli wore för någon tid sedan af honom, efter ståndets befallning, in triplo utfärdadt och underskrifwit, samt till herr fabriqveuren Langlet aflemnade; kunnandes secreteraren icke weta, hwarföre det icke till bondeståndet blifwit inlemnadt, dock wille secreteraren draga försorg, att sådant straxt skulle skje.

Sex deputerade från prästeståndet ankommo, och berättade ordföranden, superintendenten doctor Lytkeman, att sedan prästeståndet förehaft bergsdeputationens betänckande, angående bergsfiscalssyslans indragande i Wermeland, och däröfwer, i anledning af ett förekommit memorial, fattadt ett sådant beslut, som ståndet pröfwat rättwist, hade bergsdeputationen kort derefter inlemnadt ett extractum protocolli till samtelige plena, med anmärkningar, öfwer denne prästeståndets resolution. Och som sådant wore stridande emot den aktning, som en deputation borde hysa för ett stånd, och prästeståndets rätt således härigenom wore angripen, så hade prästeståndet funnit sig föranlåtit, att sådant hos borgareståndet anmäla. Wiljandes prästeståndet nästa plenidag aflämna dess tankar härom uti ett protocollsutdrag.

---

²⁰⁷⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 25.

²⁰⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 238.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och försäkrade, att borgareståndet icke lærer underlåta, att se till, det respective ståndens rätt warder bibehållen.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af öfwersten baron Löven inlemnadt memorial,²⁰⁷⁹ angående fredens återställande.

Uplästes ett af directuren Fritskij inlemnadt memorial,²⁰⁸⁰ angående nyssberörde ämne.

Uplästes herr generallieutenanten grefwe Hamiltons memorial,²⁰⁸¹ och swar på öfwersten baron Lövens åfwannämde memorial, hwaruti herr grefwen och generallieutenanten med gode skiäl wisar, att ämnet om fredens återställande icke kunde beredas in plenis, utan borde sådant skie hos secrete utskottet, som endast kan hafwa sig omständigheterna egenteligen bekandte i detta högst wigtige mål; och hwilcket fördenskull, sedan saken blifwit behörigen öfwerwägd, kunde inkomma med dess tanckar härom till plena.

Herr borgmästaren Schauv: Sedan jag nu hördt desse trenne memorialer upläsas, finner jag, att herr generalen grefwe Hamilton så wäl och grundeligen beswarat öfwersten baron Löwens memorial, att ingen ting behöfwer tilläggas. Jag bifaller fördenskull herr grefwens och generallieutenantens tanckar i alt det öfrige, förutan i den omständigheten, att secrete utskottet skall, efter sakens behöriga öfwerwägende, upgifwa den samma till plena. Orsaken hwarföre jag ej till detta kan lemna mitt bifall, är den, att jag frucktar det wi, om detta skjer, få samma ämne, som nu, till ny oro, och tör hända ett så widrigt utslag, som kan lända riket till största skada och wahnheder. Och är jag fördenskull af den tancka, att det lærer wara bäst, att remittera desse memorialer till secrete utskottet, med den tillägning, att secrete utskottet har, att handtera detta högstwigtige ärende efter dess ed och instruction.

Herr borgmästaren Renhorn förklarade sig i alt det öfrige ense med herr borgmästaren Schauv, undantagandes den gjorda tillägningen wid remissen. Hållandes herr borgmästaren före wara bäst, att desse memorialer simpliciter remitteras till secrete utskottet, utan att påminna det samme om

---

²⁰⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 284. Tryckt i *RAP* 23, bil. 2.

²⁰⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 285. Tryckt i *RAP* 23, bil. 4.

²⁰⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 286. Tryckt i *RAP* 23, bil. 5.

dess ed och instruction, hwilcke secrete utskottet ändå nogsam t lærer i detta högstwigtige ärende i ackttaga.

Herr borgmästaren Malmstén yttrade sig alldeles i samme mening, som herr borgmästaren Renhorn nyss anført.

Herr talman hemstälte, om icke ståndet behagade bifalla att de nu upläste memorialer remitteras simpliciter till secrete utskottet.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Och fants härhos godt, att en deputation skall afgå, och kundgiöra hos de öfrige stånden detta ståndets beslut, öfwer de nu upläste memorialer; wid hwilcket tillfälle ståndets extractum protocoll²⁰⁸² angående justitiae-deputationens betänckande, rörande en wiss landssecreterares hos Kongl. Mai:st afgifne berättelse, tillika kunde aflämnas.

Herr borgmästaren Unger, samt sju andre herrar ledamöter, deputerades i detta ärende.

Men emedan en stor del af ståndets herrar ledamöter woro borta, och andre gingo ut, när ståndet faststaldte, att nyssberörde deputation skulle afgå, så att någon swårighet yppades, att få så många ledamöter, som till deputationen ärfordrades, så hemstaldte herr talman, om icke ståndet, till förekommande af slik olägenhet, behagade fastställa, att den ledamot, som går utur ståndet, när en deputation skall afsändas, bör böta en plåt.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr inspectoren Lexell förestaldte, härjämte, att nödigt wore, det hwar ock en ledamot, som will gå bort, i enskildte ärender, till de öfrige stånden, eller eljest, må hos herr talman anmäla sig, innan han afträder.

Ståndet lemnade jämwäl härtill dess bifall.

Herr borgmästaren Hanqvist: Ordningen bibehålles aldrabäst, om matricelen följes wid deputationers afsändande. Då kan ingen klaga, att han för ofta måst gå i deputationer, och kan icke eller någon undandraga sig att gå, när han efter sin nummer bör det gjöra.

Herr talman: Om saken ej annorlunda kan hielpas, måste wäl denna ordning widtagas. Men icke dess mindre bör det stå fast, att när någon går bort, utan att hafwa anmält sig, när en deputation skall afsändas, bör den samme, enligt ståndets beslut, böta en plåt. Det ser icke wäl ut, att när de-

---

²⁰⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 235. Se ovan vid not 2047.

putationer från de öfrige stånden ankomma, stå bänkarne mästadels hos oss tome.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående tram-silckes införsel, lydande, som följer:²⁰⁸³

S.d. Uplästes riksens högloflige ständers secreta handels- och manufacturdeputations betänckande,²⁰⁸⁴ angående ett wist qvantum tram-silckes införsel för sidenfabriqvernes behof, tillika med de enskyldte ledamöters yttrande, som warit härifrån skilgacktige.

Och fant borgareståndet, den wid betänckandet skilgacktige mening, hwilcken så wäl högloflige ridderskapet och adelen, som högw. prästeståndet bifallit, för dess del, så mycket mera betänckelig, som icke allenast, hwad den omständigheten angår, att silckesrederierne skola niutit praemier, är alldeles misstagen, efter som praemier wid dem aldrig blifwit bestådde, utan ock, att det i särskilte mening omrörde ostindiska tram-silcke, uti de härom skiedde ansökningar och författningar icke är nämndt, eller förstås, emedan sådant tram-silcke aldrig tillförene hitkommit, utan ett litet partie, som sedan sidsta riksdag blifwit därifrån bestäldt, men denne sort silcke nu mera och hädaneftir icke får, emot förbudet, ifrån Ostindien utföras, så länge samma förbud subsisterar.

Hwarförutan sielfwa uträkningen på 30 000 skålpund årligen icke eller står fast, hälst icke större partie, än $\frac{1}{3}$ -del så mycket italienskt tram, åhrligen inkommit, och ehuru wäl det anföres, att mästa delen skall komma från Amsterdam och Hamburg, så bör likwäl därwid i ackttagas, att den icke är tillredd i Tyskland eller Holland, utan wärkeligen ifrån Italien, hwarpå äfwen sielfwe tillåtelsen sig grundar, och hwarföre hwart och ett inkommit partie blifwit i packhuset besigtigt af en tillförordnad besigtningssman, som icke annat än wärkeligen italienskt tram fått passera.

Alldraminst finner borgareståndet, för dess del, den tancka, att handelen med egen seglation på Italien af skiepp och folck, hwarken i detta ämne kunna befordra rikes fördel, i anseende till siöfarten, eller i följe deraf wara med nytta practicable sjöwägen, i ty silcket wore på en sådan händelse att afhemta uti städer, som hamnar, belägne an-

---

²⁰⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 239.

²⁰⁸⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufacturdeputationens expeditioner, nr 16.

tingen wid den så kallade Venediska Golfen, såsom Venedig, Ravenna, Ancona, med flere, till hwilcka platser swenske skiepp sällan hafwa någon fart, eller med någon fördel kunna fart anställa; skulle afhemtandet skie ifrån orterne wid Medelländske hafwet, såsom från Livorno, Civita Vechia, Neapel, etc., då dryge och anseenliga omkostnader, till att hela Italien igenom landvägen transportera silket till desse sidstnämde hamnar, kommo att gravera wahran och öka dyrheten derå uti inkiöpspriset, och som de skiepp, hwilcka uti desse nu besagde hamnar kommo att intaga silket, nödwändigt måste anorstädes, såsom uti Caglearii, Cetta, etc., intaga deras hufwudlast, innan de kunde fortsättia resan till Swerige, och hemföra silket, så är owedersägeligit, att i anseende till en sådan lång sjötransport och den tid, som därtill ärfordras, jämte frackt, assurence och omkostnader derwid, silkeshandelen och hitförslen deraf, på detta omförmälte sätt inrättad, skulle medföra hwarjehanda beswär och olägenheter, så för de handlande, som fabriqvesidkare härstädes, och äfwen änwidare fördyra wahran; däremot, om på sätt som hittills skiedt, silket hemtas antingen ifrån Holland eller Hamburg, sådant wärkeligen skier med mera beqwämlighet, samt nytta för de handlande, och fabriqvesidkare, emedan silket utan vidare omgång utur Italien, genast införes uti Tyska riket, och med en beqwäm och lindrig transport landvägen föres till sidstnemde orter, samt derifrån sedan en kort och mindre kostsam siöwäg till Swerige.

Borgareståndet har aldrig warit af annan tancka, än att i möjligaste måtto bespara arbetslönerna i riket, och är således icke emot, att silkesrederierne på alt sätt blifwa upmuntrade och fortsatte, men som flere hundrade wäfstohlar i silke, sedan sidsta riksdag, blifwit ökte, och i denne silkesrederihandteringen, där allenast smärre arbetslöner kunna äga rum, är aldra swårast efter folck och handtlangare, i synnerhet nu, då folckbristen är så känbar, och den lilla hopen har så åtskillige utvägar, till mera lönande arbeten; så håller borgareståndet före, att efter deputations häruti skiedde tillstyrkande, tram-silke må få införas, till dess man af tabellwäcket blifwer förwissad därom, att folcknummern i riket, i så måtto tilltagit, så att, jämte arbetare till andre oumgängelige handteringar, äfwen finnes tillgång uppå arbetare, som kunna emploijeras till silkesrederierne.

Hwad föröfrigt²⁰⁸⁵ sielfwa silckeshandelen angår, är wäl en handelsprincipe, att då handelen idkas ifrån första handen, är sådant till bästa nytta för ett land och rike. Men som hwarje slags handel har dess särskildte beskaffenhet, så tål och denne förenämde principe någon expection, i synnerhet i anseende till silckeshandelen, och hwad härofwan, berörande mer och mindre beqwäm samt fördelagtig hitförsel af silke, så wäl som kostnader därwid, är wordet anført; i hwilcket afseende ock borgareståndet är af den tancka, att berörde silckeshandel icke mera än all annan handelsrörelse bör inskränckas, hwarken inom wiss tid, ort, eller confiscation, emedan oftast, där lager af wahror existerar, man kan hafwa så godt kjøp i andre, som första handen, hwilcket alt ankommer på omständigheter, samt där ibland äfwen uppå wederbörande handlandes kundskap, lägenheter, tillfällen, styrka och försigtighet; hwarföre ock borgareståndet håller före, att om denne ofta omförmälte silckeshandel, som innebegriper många handa silckessorter, af hwilcka sidenwäfnader och tillwäringarne, som äfwen äro mångahanda, hwardera fordra dess särskilte sorte silke, skall med nytta och förmån, så för det allmänna, som wederbörande fabriqvesidkare drifwas och idkas, att sådant ändamål säkrast winnes, om samma handel besörjes af sådane handlande, som äga de här ofwannämde ägenskaper. Hwilcket alt, till de öfrige respective ståndens gunstbenägne bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen recommenderas.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 26 Octobr. sidstledit år,²⁰⁸⁶ angående nödwändigheten af en fullständig Historia ecclesiastica Sveogothica; föreslåendes prästeståndet till detta arbete kyrkioherden doctor Olof Celsius, med hemställande, om icke honom måtte bestås en ammanuensis, med lön af publico, samt frihet att nyttja Stockholms consistorii fribrefsbok, till dess correspondence i detta arbete.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secreta deputations betänckande,²⁰⁸⁷ angående den förordning, som i följe af Kongl. Mai:sts resolution, öfwer borgareståndets allmänne

---

²⁰⁸⁵ föröfrigt i prot.

²⁰⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 26.

²⁰⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 83.

besvär åhr 1752²⁰⁸⁸ § 49, skulle projecteras, till hämmande af landskiöp, med mera. Och hemställer deputationen, om icke Kongl. Mai:st i underdånighet må tillstyrkas, att låta widtaga sådane mått och utvägar, att berörde project ofördröjeligen efter ändamålet, och förre förordnandet, med all behörig flit utarbetas, så att det förrut må Kongl. Mai:st, till nådigt öfwerseende företes, samt ofelbart wid början af näste riksdag riksens ständer, till antagande och gillande, öfwerlemnas.

Ståndet biföll detta betänkande, och anmodade herr talman, att i sammanträde förmå herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, att detta ärende företagas och afgjöres med det första.

Herr borgmästaren Unger och herrar deputerade återkommo, och berättade ordföranden, att herr grefwen och landtmarskalcken swarat, det justitiaedeputationens betänckande, angående en wiss landssecreterares angifwande hos Hans Kongl. Mai:st icke ännu hos ridderskapet och adelen blifwit föredragit, hwilket likwäl snart skulle skie, då ock ståndets aflemnade extractum protocolli skulle tagas i öfwerwägande; de af deputationen omnämde memorialer woro nu under ventilation. Präste- och bondestånden hade lofwat företaga de anmälte ärender.

Herr rådman Hylphers: Det nyss förrut upläste betänckandet gifwer mig anledning, att anmäla, det en myckenhet landskiöp nu på en tid i Bergslagen förefallit, och är dermed redan så långt kommit, att snart ingen frågor, hwarken efter lag eller förordningar, utan förfar hwar ock en häruti efter behag. Jag bör ock gifwa wid handen, att den ändring, som wetenskaps-academien giordt i marknadsterminerne, har åstadkommit åtskillig oreda och tidspillan för allmogen; och hemställer jag, huru detta må kunna rättas.

Herr borgmästaren Cervin: Landskiöp kan aldrig förebyggas eller afskaffas, så länge magistraterne icke auctorizeras, att uptaga och afdömma sådane brott. Ty dels dragas sakerne för långt ut på tiden, innan de blifwa afgjorde, dels förfares härmed aldrig med den alfvarsamhet, som wederbör.

Herr borgmästaren Lönbohm: Jag har hos Hans Kongl. Mai:st anført besvär, öfwer den för min stad utsatte marknadsterminen, och har Hans Kongl. Mai:st hänskiutit detta ärende till kongl. commercecollegii utlå-

---

²⁰⁸⁸ Tryckt resolution 7 juli 1752: *Kongl. Maj:ts nådige resolution och förklaring uppå the allmänne besvär, som städerne uti Swerige och Finland, igenom theas fullmäktige, hafwa wid thenna riksdag i underdånighet andragit.*

tande, hwaräst det nu ligger. Kongl. collegium har lofwat att skaffa slut, enär städernes fullmäktige upgifwa deras marknadsterminer, samt skillnaden imellen frimarknader och torgmarknader. Låtom oss fördenskull enhälligt göra detta, så är alt vidare beswär afhulpit.

Härmed instämde herr borgmästaren Johan Boberg.

Herr borgmästaren Unger: Den giorda ändringen i marknadsterminerne har åstadkommit mycken oreda och tidspillan för allmogen; och kan jag icke se, huru detta skall kunna annorlunda afhjelpas, än genom den förra förordningens återantagande, då alt kan sättas i sitt förre stånd.

Herr talman förestälde, att bäst wore, det de herrar ledamöter, som nu discoureradt öfwer detta ärende, måtte sammanträda till öfwerläggning härom, och författa ett extractum protocoll.

Herr borgmästaren Unger åtog sig, att uppsätta detta protocolsutdrag.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²⁰⁸⁹ angående capitainens wid amiralitetet Johan Gustaf Gyllenhammars ansökning om förklaring öfwer den uprättelse, som han wid sidstledne riksdag ärhållit; hemställandes deputationen, i anledning af andragne skiäl och omständigheter, om icke capitainen Gyllenhammar hädanefter må niuta en ostridig tour, till lön och befordran, framför capitainerne Wagenfeldt och Stiernman.

Ståndet biföll detta betänckande.

Herr borgmästaren Hanqvist, tillika med sju herrar ledamöter, deputerades till de öfrige respective stånden, med ståndets protocolsutdrag, angående prästeståndet aflemnade extractum protocoll, rörande brist och dyrhet på salt.

Herr talman anmälte, att löparen i apotheqvaresaken wore nu ankommen, och att därpå befunnos, att ridderskapet och adelen bifallit betänckandet,²⁰⁹⁰ men prästeståndet de 2:ne bifogade särskilta vota; frågandes herr talman, om ståndet behagade förblifwa wid dess lemnade bifall till betänckandet?

Ståndet swarade härtill Ja.

---

²⁰⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, sekreta deputationens expeditioner, nr 84.

²⁰⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 46.

Uplästes secrete utskottets extractum protocolli,²⁰⁹¹ angående wid kongl. Swea hofrätt, år 1759 med Kongl. Mai:sts tillåtelse antagne trenne nye hofrättsposter, med ett hundrade daler silf:rmts åhrlig lön och 32 daler 23 $\frac{2}{3}$ öre samme mynt i klädespenningar, för hwardera; och ehuruwål secrete utskottet önskat, att kunna dessa löner och klädespenningar in-draga, till någon besparing i staten, så har dock secrete utskottet funnit de-ras bibehållande nödigt, nu sedan hofrätten blifwit fördeldt på trenne divi-sioner.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰⁹² angående tullinspectorens Olof Wenngréns ansökning om belöning af åtta till tijo tusende daler silf:rmt, för upgiften af dess konst och kundskap, att af dröijat²⁰⁹³ och cantileradt tagel förfärdiga knappar och allehanda granlåt. Men som deputationen haft sig bekandt, att Wenngren icke är första up-finnaren af denne konst, ty hade deputationen icke kunnat anse honom för-tient till den begärdta belöningen; dock, som någon nyttig besparing af camelhår och -garn härigenom kan ärhållas, ty tillstyrker deputationen, att honom, Wenngrén, på försök till näste riksdag, må bestås wanligit läropra-emium för fyre lärlingar, då han med hallrättens attest bewist dem wara där inskrefne, samt i tagelberedningen fulleligen underwiste och inöfwade.

Ståndet fant godt, att bifalla detta betänckande.

Herr borgmästaren Hanqvist och herrar deputerade återkommo, med be-rättelse, att ridderskapet och adelen wid deras ankomst warit åtskild; men bondeståndet hade lofwat att taga det anmälte målet under öfwerwägande.

Som klockan war redan en fierdedel öfwer ett, ty skilldes ståndet åt.

---

²⁰⁹¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 101.

²⁰⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, sekreta handels- och manufacturdeputa-tionens expeditioner, nr 52.

²⁰⁹³ *dröijat* i prot.

Åhr 1762 den 13 Februarii

S.d. Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²⁰⁹⁴ angående consulen Henric Hacksons och sidenfabriqveuren Jean Baptiste Oijes gemensamma ansökning, om hielp, till den Oijeska sidenfabriqvens återuprättande.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle ligga på bordet, till närmare genomseende.

Uplästes bergsdeputationens betänckande,²⁰⁹⁵ angående bergsfiscals-syslan i Wermeland, hwilcken kongl. bergscollegium uti dess riksdagsrelation anhållit, måtte på kronans stat till lönande upföras; men bergsdeputationen, som ansedt denne sysla för onödig, tillstyrker, att lönen må indragas; dock att den nu warande bergsfiscalen likwäl må niuta sin lön af kongl. bergscollegii medel, till dess han i sin tour kan blifwa befordrad, samt att kongl. collegium imedlertid sysselsätter honom i sådane förrättningar, som komma öfwerens med dess tour och skickelighet.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag bör anmärka, att då denne bergsfiscalssysla år 1752 inrättades, ansåg kongl. bergscollegium henne, för högst nödig, och till så mycket lättare få henne inrättad, föreslog collegium, att dess lön skulle utbetalas af de under collegii disposition stående medel, hwarmed staten således icke kommo att graveras. Men nu will collegium icke längre kännas wid denna utgift, och begär fördenskull, att lönen må tagas af statsmedlen. Så går det: man är snäll att skaffe nye tienster; man påstår, att sådant kan skje utan statens gravation. Men när syslan är inrättad, måste staten sluteligen ändå betala lönen. Detta har wäl deputationen icke tillstyrkt, utan i det stället föreslagit, att syslan, såsom onödig, må tillika med lönen indragas. Men som man icke kunnat säga, mindre bewisa, att den nu warande bergsfiscalen begådt något fel, så bör han wid dess sysla och lön bibehållas, intill dess han kan blifwa befordrad.

Härmed instämde herr borgmästaren Renhorn till alla delar.

Herr borgmästaren Schauv: Jag will gärna förena mig med deputationen i så måtto, att både sysslan och lönen måge framdeles indragas, enär först bewist wore, att denne sysla wärkeligen är onödig. Men det kan jag aldeles icke medgifwa, att den nu warande bergsfiscalen skall nu genast gå

---

²⁰⁹⁴ Ibid., nr 53.

²⁰⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 21.

iffrån sin innehafwande sysla; ty detta strider emot all billighet och rättwisa, så mycket mera, som man ej kan bewisa, att han begådt något fel. Låtom oss begära af kongl. bergscollegium förteckning på det, som denne mannen förrättadt, sedan han till sysslan blef befullmäktigad; så få wi se, om han giordt något gagn, och då kunna wi med full uplysning dömma, om syslan bör bibehållas. Men som jag märker, lærer det wara rätta orsaken, hwarföre man nu will hafwa bergsfiscalssyslan indragen, att man inrättadt i Wermelands bergslag en geschwornerssysla, den man will bibehålla och inskaffa på staten. Men böre wi icke här jämte fråga efter, huru en sådan sysla kunnat inrättas, utan riksens ständers wettskap och samtycke? Detta är ju rent af, att illudera ständer.

Herr borgmästaren Unger: Jag är ense med det, som herr borgmästaren Schauv nys anfördt; och således håller jag före, att denne bergsfiscal bör behålla både sysla och lön, till dess han i sin tour kan blifwa befordrad.

Herr grosshandlaren Clason: Jag känner icke så noga Wermelands bergslag, att jag med wisshet kan säga, om bergsfiscalssyslan är nödig, eller icke. Men det finner jag wara billigt och rättwist, att den, som berörde sysla innehar, bör därwid, samt den åtföljande lönen bibehållas, till des han kan blifwa befordrad.

Herr borgmästaren Hanqvist: För min del finner jag nödigt, att de handlingar måge infordras, som tiena till uplysning i detta mål; då kunna wi med tryghet finna, om syslan är nödig, eller icke, och då få wi se, om mannen, om hwilcken frågan nu är, uträttadt något gagneligt därwid. Innan detta skiedt, kunna wi icke med säkerhet yttra oss. Deputationen har wäl sagt, att syslan är onödig, men jag finner inge skiäl därwid anförde, som rätteligen bewisa denna utsago.

Herr talman påminte, att prästeståndet hade anmält, det något i detta ärende wore förelupit hos bergsdeputationen, som rörde prästeståndets rätt, och hwaröfwer prästeståndet fördenskull wille aflemna extractum protocollii. Men som detta icke ännu wore inkommit, hemstälde herr talman, om icke detta ärende måtte hwila, till dess prästeståndets yttrande kunde inlemnas.

Herr assessoren Anthonsson: Hwad prästeståndet anmält, rörer icke egenteligen detta ämne, som jag sedan will wisa. Nu will jag till en början först anförä, huru med denne bergsfiscalssylas inrättning tillgådt. Denna sysla inrättades åhr 1753 på prof till näste riksdag. Kongl. bergscollegium

skulle utbetala årliga lönen, af dess under händer hafwande medel. Denna författning bibehölls wid riksdagen därpå följande. Men som kongl. collegium funnit, att denna sysla ej medfört den påsyftade nyttan, i det alldeles inge böter influtit, hwaraf collegium kunde undfå årsättning för den utbetalte lönen, och collegii medel ej funnos till denna årliga afgift tillräckelige, ty har collegium begärt, att bergsfiscalen måtte upföras på cronans stat. Till grufwebrytningens behöriga wårdande är en geschwornerssysla inrättad i Wermeland. Men denna är icke ny, utan är geschworn flyttad ifrån Dahl, hwaräst han förut warit, och niutit därstädes den lön, som han nu innehar. Och som geschwornern och bergsfogden kunna uträtta alt det, som eljest på bergsfiscalen skulle ankomma, så har deputationen icke kunnat tillstyrka, att denne sidstes lön skulle utbetalas af statsmedlen, utan hållit före wara bäst, att syslan måtte indragas, men lönen af collegio betalas, till dess den nu warande bergsfiscalen kunde befordras. Sedan deputationen detta dess tillstyrkande aflemnadt, har hos prästeståndet inkommit ett memorial, som klandrat deputationens betänckande, och föregifwit, att något wore däruti anfördt, som icke ägde sin rigtighet. Detta föranlät deputationen, att ytterligare se på saken, wid hwilcket tillfälle deputationen, till desto bättre uplysning, infortrade kongl. bergscollegii yttrande öfwer detta ärende. Detta yttrande instämde aldeles med det, som deputationen anfördt, och wisade således, att deputationen sagt sant. Hwilcket alt deputationen fant nödigt, att gifwa riksens ständers plena, genom utdrag af protocollet wid handen. Detta protocolsutdrag har prästeståndet uptagit med misnöije, och trodt sig däruti wara rördt, då likwäl deputationen ej mera giordt, än att den wisat sin oskuld.

Herr borgmästaren Malmstén hemstaldte, om icke ståndets resolution öfwer förewarande ärende måtte blifwa denna:

Borgareståndet bifaller bergsdeputationens betänckande, angående bergsfiscalssyslan i Wermeland, på det sättet, att nu warande bergsfiscalen behåller dess innehafwande lön, och förrättar dess ombetrodda sysla, till dess han efter tour kan blifwa befordrad, eller eljest genom döden afgår.

Herr talman frågade, om icke ståndet behagade bifalla förewarande betänckande, på det sätt, som herr borgmästaren Malmstén nu föreslagit?

Och ståndet swarade härtill Ja.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och anmälte ordföranden, häradshöfdingen von Nackreij, det ridderskapet och adelen förehaft öfwersten baron Lövens memorial, angående fredens slutande, och därwid funnit, att detta högstwigtige ärende fordrar all wahrsamhet; och hade ridderskapet och adelen fördenskull remitteradt detta mål till secrete utskottet, som anmodas, att antingen fordarsammast göra kraftige steg till en hugnelig fred, eller till riksens ständer upgifwa oswikelige utvägar, att än eftertryckeligare fortsättia kriget. Begärandes ordföranden härjämte, att borgareståndet behagade instämna med ridderskapet och adelens extractum protocoll, angående Lagerswärds memorial.

Herr talman tackade för den lämnade delen af ridderskapets och adelens yttrande, angående öfwersten baron Lövens memorial, och ärhindrade, att ståndet redan så öfwer detta ärende, genom en deputation, som öfwer det senare, genom extractum protocoll, anmält dess beslut.

Deputerade afträdde.

Sex deputerade ankommo från prästeståndet, och gaf ordföranden, superintendenten doctor Lütkekan wid handen, att prästeståndet förehaft öfwersten baron Lövens memorial, och stadnat däröfwer i samme beslut, som ridderskapet och adelen. Anhållandes, det borgareståndet behagade instämna härmed. Hwarjämte ordföranden aflemnade löparen i detta mål.

Herr talman tackade för lemnad underrättelse, och försäkrade, att ståndet lærer snart vidare yttra sig däröfwer.

Deputerade afträdde.

Uplästes ridderskapets och adelens samt prästeståndets påskrifter å öfwersten baron Lövens merberörde memorial;²⁰⁹⁶ och förblef ståndet wid dess förrut fattade beslut och resolution, att baron Lövens, directeuren Fritskis²⁰⁹⁷ och generallieutenanten grefwe Hamiltons²⁰⁹⁸ memorialer remitteras till secrete utskottet, utan någon vidare tilläggning.

Uplästes justitiaedeputationens extractum protocoll af den 27 Januarii sidstledne,²⁰⁹⁹ med anmärkning däröfwer, att Kongl. Mai:st, uppå mölnaren Jacob Philip Graus hustrus underdåniga klagomål, det hennes man ej fått till godo niuta Kongl. Mai:sts nådige dom af den 17 November 1757,

---

²⁰⁹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 284.

²⁰⁹⁷ Ibid., nr 285.

²⁰⁹⁸ Ibid., nr 286.

²⁰⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 37.

angående besittning af Lunnströms qwarn i Blekingen, icke låtit afgå förnyad befallning till befallningshafwande i orten, att, efter domens innehåll, befordra Grau till besittning af samma qwarn, utan endast förwist saken till kongl. Götha hofrätt, genom hwilcken domstohls så wäl som befallningshafwandens åtgärd, Grau intill denne dag wore från sin rätt utesluten, och hade deputationen hemstält, om icke riksens ständer skulle behaga, att detta mål, som rörer fattige och enfaldige undersåtares wälfärd, må, som en caussa pia, af deputationen ex simplici et plano uptagas, och afgöras, utan afseende på hwad i saken passerat, och således under bepröfwande komma, så wäl huru Grau måtte kunna förhielpas till sin rätt, efter Kongl. Mai:sts dom, såsom ock ämbetsmännens fel lagligen blifwa beifrat.

Uplästes ett särskilt aflemnadt votum i detta mål.²¹⁰⁰

Herr borgmästaren Renhorn: Af sakens förlopp finnes tydeligen, att här har en conflictus jurisdictionum föregådt. Landshöfdingen, i stället för att wärkställa konungens dom, har wågat att rubba den samma, i det han fastställt en förlikning, hwilcket honom icke tillhörde, utan domaren. Enär nu Grau häröfwer klagade, har Kongl. Mai:st icke förnyat dess befallning till landshöfdingen, att wärkställa domen, utan befalt hofrätten att förhielpa Grau till dess laglige rätt. Men hofrätten har i det stället stadfäst landshöfdingens resolution, som är stridande emot Kongl. Mai:sts dom. Man har sagt, att mölnaren försuttit sine fatalier, men om detta kan sägas wara skiedt, i anseende till landshöfdingens olagliga utslag, så har likwäl Grau Kongl. Mai:sts rättmätiga dom för sig, utur hwilckens åtniutande hwarken landshöfdi[n]ge eller hofrätt bör sätta honom; och den lidande är fattig och enfaldig, så lærer wara billigt, att ständer hielpa honom, emot så mäktige wederparter, och att deras fel behörigen beifras. Hwarföre jag ock hoppas, att ståndet lærer bifalla deputationens hemställande.

Herr borgmästaren Pihlgardt yttrade sig i samme mening, som nyss anförd är.

Och herr talman hemstälde, om icke justitiaedeputationens yttrande öfwer detta mål finge bifall.

Hwilcket hemställande beswarades med Ja.

---

²¹⁰⁰ Ibid.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 11 Decembr. sidstledit år,²¹⁰¹ med hemställande, om icke riksens ständer skulle behaga bewilja, att herr riksrådet friherre Palmstierna måtte få åtniuta den honom tillagde pension, ifrån den tid dess innehafde rådslön uphörd.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes secreta utskottets extractum protocolli af den 11 December sidstledit år,²¹⁰² med ett lika hemställande, som nyss anfördt är, om icke den benägenhet må wederfaras herr riksrådet friherre von Höpken, så att den honom tillagde pension, må honom beräknas ifrån uphörandet af des innehafde löner.

Ståndet biföll²¹⁰³ detta hemställande.

Uplästes prästeståndets extractum protocolli af den 29 Januarii sidstledne,²¹⁰⁴ hwaruti anmäles, att som prästeståndet icke längre, än till denne riksdag, åtagit sig afgiften till de tillökta ledamöters i hofrätterne aflöning, så wore nödigt, att justitiae- och protocolsdeputationerne anbefallas, att med det första, efter hållit sammanträde, och i anledning af hofrätternes riksdagsberättelser och protocoller, till riksens ständer afgifwa deras betänkande uti detta ämne, på det hwart och ett stånd måtte härutinnan i tid efter omständigheterna kunna taga sitt beslut.

Ståndet biföll detta extractum protocolli.

Uplästes ett af herr borgmästaren Unger inlemnadt memorial,²¹⁰⁵ angående skogarnes myckna aftagande i Halland, hwilket till en del skall däraf häröra, att det missbruk i Halland öfwes, att på de större slätfäldter utstaka lands- och stråkwägar med unge afhugne trän, hwarigenom åhrligen många tusende unga trän utödas. Anhållandes herr borgmästaren om riksens ständers föreskrift till Kongl. Mai:st, det måtte en sådan wägarnes utstakande i strängaste måtton blifwa förbuden, och däremot anbefaldt, att wäxande trän, efter jordmånens beskaffenhet, wid wägarne planterade; samt konungens²¹⁰⁶ befallningshafwande må anbefallas, att på det eftertryckeligaste föranstalta, att skogsplanteringen i lähnet warder fullfölgd.

---

²¹⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 102.

²¹⁰² Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 103.

²¹⁰³ *bifölls* i prot.

²¹⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 27.

²¹⁰⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 287.

²¹⁰⁶ *kononungens* i prot.

Herr borgmästaren Cervin: Till närmare uplysning, angående nödwändigheten att vårda skogarne, wore nödigt att upläsa kammar-, oeconomie- och commercedeputationens, sidstledne riksdag afgifne betänckande, angående detta ärende, tillika med bondeståndet[s] extractum protocolli, rörande samme mål; då man lærer finna, att författningen om skogarnes befredande är²¹⁰⁷ icke allenast nödig för Halland, utan ock för andre orter i riket.

Herr borgmästaren Schauv hemstälde, om icke herr borgmästaren Ungers memorial måtte bifallas, med tillägning, att den föreslagne författningen ej allenast må sträcka sig till Halland, utan och till alle andre skogslöse orter i riket; men att en särskild expedition måtte afgå, om skogarnes vård i allmänhet.

Herr talman frågade, om icke detta herr borgmästaren Schauvs hemställande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Tålf deputerade från bondeståndet ankommo, och gaf ordföranden Otto Olofsson wid handen, att bondeståndet förehaft öfwersten baron Lövens memorial, angående friden, samt stadnat i lika beslut däröfwer, som ridderskapet och adelen.

Herr talman tackade för underrättelsen, och lät förstå, att löparen i detta ärende wore redan ifrån ståndet afsänd, med ståndets påskrefne resolution.

Deputerade afträdde.

Herr talman anmälte, att löparen till secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²¹⁰⁸ angående inrättningshielp för en linnefabriqves iståndsättiande i Tavastehus, wore ankommen med påskrifwit bifall; och som ståndet redan den 26 November sidstledit år detta ärende förehaft, så hemstälde herr talman, om icke ståndet nu behagade bifalla detta betänckande.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Renhorn: Capitain Boije är min wän, och som jag icke will wara emot hans tilltänckta inrättning, den jag anser för nyttig, så skulle jag gärna bifalla detta betänckande, om tillgång på penningar funnos i manufacturcontoiret; men jag måste gifwa wid handen, att en tunna

---

²¹⁰⁷ Upprepat i prot.

²¹⁰⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, secreta handels- och manufakturdeputationens expeditioner, nr 43.

guld och 12 000 dahler silf: rmt fela till de nödwändigaste utgifter, så att capitain Boije omögeligen kan få något, innan riksens ständer skaffa behö- rig fond; och därom beder jag så mycket mera, som jag hoppas, att man ej will, det manufacturcontoiret skall passera för ett banqverout conto- ir.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 9 Novembr. sid- stledit år,²¹⁰⁹ angående en ny och förbättrad öfversättning af den heliga bibelen på vårt nu brukelige swenske tungomål; hållandes prästeståndet den method wara bäst, att först låta utarbete och insamla sådane öfversätt- ningar, som med all noghet blifwit utarbetade, då de sedan af en deputa- tion, eller på något annat sätt, med all flit kunna öfverses, och sedan anta- gas; till hwilcken ända prästeståndet hade reparteradt consistorierne imellan de bibliske böckerne, både af gamle och nye testamentet, ja äfwen de så kallade apocryphiske.

Ståndet biföll detta extractum protocollis.

Herr rådman Stenhagen: Det är icke mig emot, att detta prästeståndets yttrande bifalles. Men jag måste anmäla, att i Finland är en stor brist på biblar i landets språk. Wi hafwe praenumereradt på finske bibelen, men till slut fingo wi icke någre exemplar, utan nödgades återtaga praenumeration- en.

Ståndet anmodade herr borgmästaren Unger, att i kongl. cancelliecolle- gio efterfråga, hwad orsaken till denna brist på finska biblar kan wara, då ståndet sedan wille taga detta ärende under närmare öfwerwägande.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis,²¹¹⁰ angående nödwändig- heten af swenska psalmbokens öfwerseende; och hade prästeståndet fallit på den tancka, att till detta angelägne giöromål, wisse deputerade efter riksdagens slut måge träda tillsammans, hwartill prästeståndet wille utse wärdige och skickelige ledamöter, hwilcke, i anledning af de samlingar, som redan skiedt eller skie kunna, enligt den plan, som prästeståndet will utstaka, skola utarbete en profpsalmbok, som till näste riksdag kan wara färdigtryckt, till ompröfwande och antagande; och på det omkostnaden ej må komma någon stat till gravation, wille prästeståndets ledamöter sielfwe genom sammanskott göra därtill en början, allenast, att sedermera hwarje kyrkia i riket något ringa därtill contribuerar.

---

²¹⁰⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 28.

²¹¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 29.

Herr borgmästaren Schauv: Den, som wet hwad det will säga, att skrifwa vers, som i mening och poésie skola kunna anses för gode, den wet ock, att de äro ganske få, som rätteligen kunna kallas därtill skickelige. Åtminstone är det bekandt, att poésien icke altid faller på prästerne; större delen af våre psalmer äro ej annat, än eländige juhlsvisor, fulle med fel, så i mening, som rimkonst. Wore det då icke bäst, att icke öfwerlämna detta ärende endast till prästerne, utan ock kalla andre som känna så wäl ämnet, som poesiens granlagenhet. Hwad kåstnaden angår, finner jag betänckeligit, att taga penningar därtill af kyrkorne; större delen äro fattige, och äga ej så mycket, att de kunna åstadkomma deras reparation, utan publiqut understöd. Därpå hafwe wi prof alle riksdagar. Hwarföre jag hälldre wille, att riket må betala omkostnaden, allenast skickelige män, så af präste- som andre stånd till arbetet utwäljas.

Herr talman hemstaldte, i anledning häraf, om icke ståndet behagade på det sättet bifalla prästeståndets extractum protocolli i detta mål, att till Hans Kongl. Mai:st öfwerlemnas, att utse nödige och skickelige ledamöter till psalmbokens öfwerseende, så af werdliga, som andeliga ståndet; hwarwid hwarjom och enom, som kan äga hog och skickelighet, fritt lemnas, att skrifwa psalmer, och dem till desse ledamöters, eller och cancelliecollegii bepröfwande inlemna, samt att omkostnaden till detta arbete må utbetalas af publique medel.

Ståndet biföll detta hemställande. Kommandes extractum protocolli, att härom²¹¹¹ afgå.

Skildes åt.

---

²¹¹¹ Härefter överflödigt att i prot.

Åhr 1762 den 15 Februarii

S.d. Uplästes ett af herr borgmästaren Biörkman inlemnadt memorial,²¹¹² angående wäxelcontoiret och dess hafde styrsell. Hållandes herr borgmästaren för nödigt, till uplysning i detta mål, att riksens ständers plena måge anbefalla secrete utskottet, att ofördröjeligen upgifwa en omständelig berättelse och historia, om berörde contoir, en omständelig specification uppå de influtne subsidier, och huruledes de betaltdte och använde blifwit, samt en omständelig förteckning på de förskott, wexelcontoiren af banqven tid efter annan åtniutit; tillika med förteckning på hwad statswäcket, antingen wunnit eller förlorat, genom de med wexelcontoiret hafde af- och underhandlingar, och ändteligen huru med wäxelcontoiret blifwit liqviderat.

Sedan detta memorial war upläst, yttrade herr borgmästaren sig vidare: Mine herrar! Hwad jag i detta memorial anfördt, är af högsta wiget och värde. Det rör icke allenast wår, utan ock hela rikets rätt och wälfärd. Man wet, att wäxelcontoiret blifwit inrättadt, att styra kursen, och fälla den samma. Men i det stället har wäxelkursen, sedan contoiret fått styrselen om händer, tid efter annan, rest sig, och nu ändteligen stigit till en så odrägelig högd, som trycker oss alle på det hårdaste, och så att man nu mera omöijeligen kan hafwa sin utkomst. Jag beder eder, mine herrar! att noga betäncka detta, och taga nödige mått häremot.

Herr talman: Som jag warit en ibland de associerade i wäxelcontoiret, och detta ärende således rör mig, så torde hända, att ståndet funne nödigt, att jag lämnar klubban, och tager afträde, emedan detta mål förehafwes.

Ståndet fant, att herr talmans afträde wore alldeles onödigt, och anmodade honom, att efter wanligheten förrätta dess sysla.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag är secrete utskottets ledamot, och hade således orsak att beklaga, det man hyser ett så ringa förtroende för secrete utskottet, som i detta memorial tydeligen sig wisar. Men som jag är i mitt

---

²¹¹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 288. Tryckt i *Handlingar, innehållande riksens ständers stora deputations med associerades uti 1, 2, 3 och 5:te wäxel-contoiren borgmäst. Gust. Kierman, groszhandlarne Carlos & Claes Grill och Jean H. Lefebure communicerade fråge-puncter, och bemälte associerades deröfwer afgifne förklaringar med derwid bifogade acter. Efter riksens höglofl. ständers stora deputations beslut til trycket utgifne* (Stockholm 1765), s. 301–302.

samwete försäkrad, att secrete utskottet handterat detta ärende med all den granlaga upmärksamhet, som wid detta högstwigtige mål ärfordras, så rörer detta betygade misstroende mig icke i det minsta. Men det måste jag anmärka, att detta memorialets innehåll rörer grundlagen, och secrete utskottets instruction, på hwilckas rubbning det tydeligen syftar, i det här försökes, att emot lag draga ärender till plenorum skiärskådande, som på intet sätt dithöra. Detta är i sanning för djerft, och fordrar fördenskull rättwisan, att detta memorial afslås, men skulle herr borgmästaren ändå wilja gå dermed till de öfrige stånden, så må han giöra det på sin risqve.

Herr borgmästaren Schauv: Jag kan nu ej vidare yttra, än att jag är ense med det, som den wärde ledamoten så grundeligen nyss anfördt. Herr borgmästaren Biörkman må gå med sitt memorial till de öfrige stånden. Men sedan han afträdt, will jag närmare utlåta mig i saken.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade, att å detta memorial skulle påskrifwas, att det hos ståndet wore upläst, och föröfrigt tillåta, att herr borgmästaren Biörkman må äga frihet, att gå dermed till de öfrige respective stånden.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag tror icke, att man så handlost bör tillåta herr borgmästaren Biörkman, att gå med detta sitt memorial till de öfrige stånden. Det är sant, att herr borgmästaren tyckes, i följe af riksdagsordningen, äga rättighet därtill. Men jag håller härhos före, att ståndet bör först efterse, om memorialets innehåll är stridande emot ordning, grundlagen och secrete utskottets instruction. Är det sådant, bör herr borgmästarens begäran ej tillstodjas, ty det wore ju orätt, att bewilja, det en ledamot skall få lof, att upgifwa sådane ämnen, som rubba både ordning och grundlag. Jag medgifwer, att riksdagsordningen icke förbiuder herr borgmästaren eller någon annan ledamot, att wända sig med sine tankar till de öfrige stånden, men man bör härhos komma i hog, att lagen icke tillåter alt hwad han ej uttryckeligen förbiuder. Wisse infallande omständigheter kunna giöra det till ett brott, som likwäl i lagen icke så blifwit ansedt. Annat är dock, att upgifwa memorialer i tillåtelige ämnen, och annat är det, att få skrifwa sådane saker, som strida emot grundlagen.

Herr borgmästaren Fries: När lagen förbiuder något brott, utsätter han tillika straff på förbrytelsen. När straffet ej är utsatt, bör saken hållas för tillåtelig. Och som lagen tillåter en riksdagsman, att gå med memorialer

till de öfrige stånden, sedan han sig först hos sitt stånd anmält, så kan jag ej se, huru sådant kan herr borgmästaren Biörkman nu wägras.

Herr rådman Hylpherts: Jag föranlåtes, att påminna, att en wäxeldeputation, bestående dels af secrete utskottets, dels af andre ledamöter, är långt för detta förordnad, och håller jag fördenskull före, att detta memorial kan remitteras till denna deputation.

Herr borgmästaren Schauv: Frågan är nu endast, om herr borgmästaren Biörkman skall få wända sig med sitt memorial till de öfrige stånden, och medgifwer jag, att han må äga frihet därtill, på sin egen risqve. När denna fråga är afgjord, och herr borgmästaren tagit afträde, få wi öfwerlägga, hwart hän memorialet skall remitteras, och huru dess innehåll bör anses.

Herr talman frågade åter, om icke herr borgmästaren Biörkman, i följe af ståndets nyss lämnade tillstånd, måtte få gå med detta dess memorial till de öfrige stånden, och om icke påskriften måtte blifwa, att memorialet wore hos ståndet upläst.

Ståndet swarade hertill Ja. Och sedan berörde påskrift war å memorialet tecknad, afträdde herr borgmästaren Biörkman dermed.

Herr borgmästaren Schauv: Herr borgmästaren Hanqvist har redan i början sagt större delen af hwad jag ärnat anföra. Jag will fördenskull allenast tillägga en och annan consideration, som mig förefaller i detta högst angelägne och wigtige ärende. Wi önske alle af hiertat, att wäxelcoursen må, ju förr dess hällre, kunna fällas, och om möjligt är bringas al pari. Sådan tyckes och wid första påseendet, herr borgmästaren Biörkmans afsigt, med dess ingifne memorial hafwa varit. Men huru skall jag kunna consiliera ett så godt upsåt, med det öfrige af memorialets innehåll, som tydeligen syftar på grundlagens och regeringssättets rubbning. Han påstår ju, twärtemot lagen och secrete utskottets instruction, att secrete utskottet skall upgifwa till plena en omständelig berättelse om wäxelcontoiret; specification på de influtne subsidier, samt huru de blifwit betalte och anwände; förteckning på de förskått wexelcontoiret af banqven skall ärhållit; förteckning på hwad statswäcket, antingen wunnit eller förlorat, genom af- och underhandlingar med wäxel-contoiret; och ändteligen, huru med wäxelcontoiren blifwit liqviderat. Wi äro ett fritt folck, och vår frihet grundar sig på lagens och regeringssättets bibehållande; men hwad hafwe wi qwar af lag och regeringssätt, när dess förnämste grundpelare rubbas. Han will, att menigheten skall weta alt. Plena skola nu få handtera de

ärender, som efter lag endast tillhöra secrete utskottet. Hwaruti skall en sådan tilltagsenhet stadna? Jag beder eder, mine herrar, att med alfware eftertäncka, om det är möjligt, när man så får fara fram, att bibehålla vårt regeringssätt, hwilcket wi dock så heligt böra vårda. Wi äga frihet, att tala och skrifwa, såsom riksdagsmän, i tillätelige mål; men det är icke frihet, utan ett djerft sielfswäld, att wilja ändra regeringsformen. Ett sådant försök innehåller detta memorial; låtom oss remittera det till secrete utskottet, dit saken hörer, och som äger, att därwid taga i akt alt det, som rikets rätt ärfordrar. Sedan får wi öfwerlägga, hwad dens öde bör blifwa, som detta memorial ingifwit.

Herr borgmästaren Fries: I detta ärende förefalla twänne frågor. 1:mo, qvaestio an: om detta memorial skall remitteras till secrete utskottet. 2:do, qvaestio qvomodo: huru resolutionen till remissen skall lyda. Hwad qvaestio an beträffar, lära wi snart alle blifwa ense därom, att memorialet bör remitteras till secrete utskottet, såsom ett mål, hwilcket endast dithörer. Hwad åter qvaestio qvomodo angår, tror jag wara bäst, att icke föreskrifwa secrete utskottet något; ty secrete utskottet lærer icke underlåta, att handtera saken efter lag och dess instruction.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag finner mycket ondt i detta memorial. Ty utom det, att det samma gör ett groft försök till grundlagens rubbning, så innehåller det jämwäl insimulationer emot styresmännen i banqven och statscontoiret, samt wäxelcontoirets associerade. Desse alle beskyllas nog tydeligen för collusioner,²¹¹³ och att hafwa origtigt förfarit. Det kan gå an att säga, det jag är en tjuf. Men man bör ock bewisa, att jag så är. Skier det ej, påstår jag med rätta, att den, som sådant sagt, men ej bewist, bör efter lag pligta. Detta är jämwäl i detta mål så mycket mera rättwist, som secrete utskottet jämwäl i memorialet icke otydligen insimuleras, som skulle det samma icke med den alfwarsamhet hafwa handterat detta ärende, som wederbordt. Låtom oss fördenskull stämma alt detta onda upsåt i sin kiälla, och icke utställa oss för en ridicule af hela werlden.

Herr borgmästaren Johan Boberg: Det inritade sielfswäldet gör, att wi under vår frihet, äro ett uselt folck. Wi hafwe goda lagar, de böra hållas helige, men de illwilljoge söka på alt sätt, att rubba dem. Wi måste dageligen höra sådane ryckten, att folck finnes, som med deras anläggningar

---

²¹¹³ Rättat efter konc.; i renskr. *collisioner*.

syfta på frihetens undergång. Om icke tidige mått tages emot sådane tillställningar, hafwe wi orsak att fruckta, det de torde winna framgång. Intet af alt det, som i memorialet är anfördt, hörer till plenorum skjärskådande, utan efter lagen till secrete utskottet. Och sanningen att säga, så är hela memorialet så beskaffadt, att jag ej wille för min räkning hafwa ingifwit det.

Herr borgmästaren Unger: Att undwika widlyftighet, will jag allenast säga, det jag är aldeles ense med det, som herr borgmästaren Schauv anfördt. Och för öfrigit kan jag ej förtiga, det jag omöjneligen kunnat föreställa mig, att ett sådant memorial och försök skulle ingifwas af en ledamot i borgareståndet.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har i anledning af discoursen projecteradt en resolution öfwer förewarande memorial, och det i form af ett extractum protocoll. Jag will nu upläsa mitt project; torde hända, att ståndet instämmer dermed.

Nyssberörde extractum protocoll uplästes och bifölls; lydande, ut in actis.²¹¹⁴

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag är aldeles nögd med den resolution, hwa[r]medelst ståndet remitteradt detta memorial till secrete utskottet. Men jag hemställer härhos, om icke ståndet behagar jämwäl taga auctorens procedere under öfwerwägande. Wäxelcontoiret rörer mig icke. Den ventilationen hörer icke heller hit. Frågan är fördenskull allenast denna, huru försöket till inbrott och rubbning uti grundlagen bör anses. Och som lagarnes bibehållande är högst angelägit, så lærer ståndet icke kunna undgå, att yttra sig däröfwer.

Herr borgmästaren Renhorn: Det synes, som skulle wist folck tro sig böra wara frie för alt tilltal, och därjämte böra äga allmänhetens protection, enär de giöra alt det ondt är. I förtröstan härpå, tala de på källare och caffèhus utan sky om regering och regeringssättet, altsammans i det afseende, att undergräfwä wår frihets grund. Öfwer desse behöfwes wisserligen någon tillsyn. Detta mål skall hafwa en nyttig wärkan, ty större delen af desse tala af oförstånd. Men att få rätt på dem, som smyga sig i trapporne, och emot bättre wett och öfwertygelse, att öfwer ända kasta regeringssättet och frihetens grundpelare, det torde blifwa något swårare.

---

²¹¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 240, tr. i *Handlingar* (se n. 2112), s. 303.

Dock fordrar vår skyldighet, att jämwäl i detta mål bruka all möjlig upmärksamhet. Är det icke högst bedröfweligit, att Sweriges egne frie barn, skola finna smak i trälldom. Kände de alle förrut dess rätta tyngd, tror jag nog, att de acktade sig för en sådan galenskap. Men så finnas dock många, som härom äga tillräckelig uplysning, men icke dess mindre för enskildte afsigter af illwilja giöra alt det ondt är; och desse äro tilläfwentyrs de fläste. Jag wet ej om Gud längre kan hafwa nåd för ett folck, som emot bättre öfwertygelse will störta riket i fördärf. Så långt är redan härmed kommit, att saken ser nog twifwelactig ut, och att Gud, tör hända, nödgas straffa ett af sig sjelf och frihet förgätit folck, på det de måge lära känna och ångra sine fel. Så geck det med judarne: de woro olydige, och ostyrige. Men sedan Gud straffat dem, blefwo de åter beskedelige till en tid. Så har det gådt, och så kan det än gå med oss. Icke dess mindre fordrar vår skyldighet, att så mycket möjligigit är förebygga det onda, hwarmed wi så tydeligen hotas. Och är fördenskull en alfwarsam författning häremot nödig. Wi hafwe lag, och om så är, så låtom oss se till, att den med eftertryck exeqveras. Gjöre då Gud med oss sedan, huru honom tackes. Wi hafwa då åtminstone den hugnad i åkommande bedröfwelse att wi gjordt, hwad wi bordt och kunnat.

Herr borgmästaren Schauv: Wi märke nog, att de illwilljoge arbeta med all drift på rikets och frihetens undergång. Men som wi hafwe lag, så låtom oss blifwa fast därwid, och icke med flathet öppna dörren för sielfswåld till fritt inträde. Wi torde ändå få nog, att giöra med dem, som hemligen smyga sig fram. Låtom oss sättia alle biafsigter å sido, och, i anledning af den wärde ledamotens tillstyrkande, som nyss talte, fatta ett wist beslut. Jag håller icke den wärdig, att bibehållas, som rubbar våre grundlagar.

Herr borgmästaren Fries: Jag wet ej, om jag rätt begripit memorialets innehåll. Låtom oss fördenskull ånyo upläsa det samma, och sedan fatta vårt beslut efter lag och förekommande omständigheter. Detta skall ej wara mig emot.

Herr borgmästaren Cervin: För min del håller jag för onödigt, att ståndet må taga sig någon betäncketid, innan wi skrida till något wist slut, i detta mål. Låtom oss afbida de öfrige ståndens yttrande. Men emedlertid icke röra herr borgmästaren Biörkmans person.

Härmed stadnade denne discours.

Herr borgmästaren Renhorn justerade ett af honom författadt extractum protocolli, angående justitiaedeputationens extractum protocolli²¹¹⁵ rörande det mölnaren Grau öfvergångne lidande, i det han ej fått till godo niuta Kongl. Mai:sts dom uti twisten om Lunnströms qwarn. Detta extractum protocolli bifölls, och lydde sålunda:²¹¹⁶

S.d. Föredrogs hos ståndet justitiaedeputationens hemställande, huruwida deputationen måtte äga tillstånd att, såsom en caussa pia, få de simplici et plano uptaga och med betänckande, sedan wederbörande blifwit hörde, hos riksens ständer inkomma öfwer mölnaren Grauv's twist, i anseende dertill, att Kongl. Mai:sts dom och sedermera gifne nådige befallning, om inrymme uti dess med konungadom befäste äganderätt till qwarnen, ännu icke skall kommit honom till godo. Borgareståndet biföll till alla delar justitiaedeputationens gjorde hemställande, hälst ståndet ej kan finna något böra vara ståndet mera ömt, eller med större skiäl räknas ibland rätta riksdagsmål, än att antaga sig det fattigas, enfalldigas och förtrycktas rättmätiga sak, hwartill ståndet föreställer sig, att häruti finna ett wärdigt ämne och rättwis anledning. Hwilcket med de öfrige respective stånden hör-samt, tienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Pihlgardt anmälte, att twänne deputerade från bondeståndet warit i förmaket, och begärt, att kammar-, oeconomie- och com-mercedeputationens betänckande, angående hospitalerne i riket, måtte hwila.

Ståndet lämnade härtill dess bifall.

Justerades det författade extractum protocolli, i anledning af herr borgmästaren Ungers ingifne memorial, rörande skogarnes wård i Halland. Lydande detta protocollsutdrag som följer:²¹¹⁷

S.d. Uti ingifwit memorial²¹¹⁸ hafwer riksdagsfullmägtigen för Halmstad, borgmästaren Unger, andragit, det wara en beklagelig sanning, att uti Halland, såsom wid store hafwet belägit, och fölgakteligen för hårdt wäder blåttstältdt, skogarne årligen ganska mycket aftaga. Den-

---

²¹¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 37.

²¹¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 241.

²¹¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 242.

²¹¹⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 287.

na öma förlust skall i de sednare åhren, genom den för detta tillåtne, men nu inskränckte frihet, af weds utförsel till Dannemark på ett kämbart sätt blifwit öckt, men ibland andre orsaker till skogarnes medtagande skall ock den icke wara den ringaste, att det missbruk flere år i Halland warit öfligit, att på de större slättfäldter utstaka lands- och stråkwägarne med afhugne unge och raka träd, hwarigenom, då de som oftast dels kullfalla, dels bor[t]tagas, många 1 000:de wäxtelige träd, som med tiden kunde blifwa store i deras bästa wäxt, afhuggas, samt i så måtto plötsligen förspillas och utödas.

Till förekommande af ett så skadeligit och landtförderfweligit missbruk, föreslår bemälte borgmästare och riksdagsfullmäktig, att riksens höglofl. ständers underdåniga bref till Kongl. Mai:st måtte afgå, med underdånig anhållan, att, till de kostbare och i Halland så ganska otillräckelige skogarnes befredande och tillwäxt, en så beskaffad wägarnes utstakning med afhugne träd, måtte för framtiden blifwa i strängaste måtto förbuden, och deremot wäxande träd, alt efter jordmånens art och beskaffenhet, wid dess wägar planterade och så länge fredade, intill dess de, till sin fulla styrka upwuxit, samt att i lika måtto den i Halland hittils med föga framgång påbudne plantering af skog, hädanefter genom konungens befallningshafwandes eftertryckelige anstalt, på ett mera utwidgat sätt måtte warda fullfölgd, och i wärket stäld, på det lähnets inwånare icke måge med tiden aldeles sakna den tillgång på skog, som, jämte den wanliga slottsweden, hwilcken af kronoskogarne utsynes och till slottet införes, till deras alldraumgängeligaste behof ärfordras.

Detta har borgareståndet uti behörigt öfwerwägande tagit. Och som borgareståndet funnit, hwad här ofwanföre anfördt finnes, icke mindre lända till prydnad på den allmänna landswägen, som på de större slättmarkerne, så framt de wägfärande ej skola fara wilse, nödwändigt böra utstakas, än till de angelägne skogarnes befredande, tillwäxt och förkofran; altså pröfwar borgareståndet godt, icke allenast härtill sitt bifall lemna, utan finner äfwen nödigt tillägga, det bör den föreslagne plantering af unga och friska träd wid alle landswägar i riket på de större slättfäldter, som till de resandes rättelse, fordra någon utstakning, på samma sätt idkas, och så länge fredas, till dess de till full styrka upwuxit, hwarom således underdånigt bref till Kongl. Mai:st afgå kunde, hwilcket hos de öfrige respective ständen, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmäles.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²¹¹⁹ angående assessorsfullmagt och -tour för landssecreteraren i Helsingfors Salomon Cedervall.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan icke begripa, huru detta ärende kunnat af kammar-, oeconomie- och commercedeputationen uptagas, och än mindre, huru deputationen kunnat ett sådant tillstyrkande aflemna; mannen har ju alldrig anfört någre beswär, eller wisat, det han warit lidande, och om detta wore skjedt, hade målet hördt till secreta, men icke till denna deputation. Jag hemställer fördenskull, om icke ståndets ledamöter i deputationerne måge anbefallas, att aldrig befatta sig med saker, som dit ej höra, samt att de måge, i fall dylikt försökes, på det kraftigaste protestera däremot.

Herr borgmästaren Cervin: Detta är aldeles riktigt. Men jag håller härhos före, att den som gör slike propositioner, som denna, borde böta 1 000:de daler. Om sådane försök ej straffas, lära wi snart få flere sådane tillstyrkanden, som detta.

Herr borgmästaren Brunsell: Landssecreteraren Cedervald har aldrig klagat öfwer lidande. Icke eller har han haft orsak därtill, ty han har ej giordt mera, än han bordt, och knapt nog det. Jag begär fördenskull, att detta ärende må afslås, eller åtminstone ligga på bordet, till närmare genomseende.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes secrete utskottets extractum protocollis af den 1 i denne månad,²¹²⁰ hwaruti wid handen gifwes, att sedan secrete utskottet förledit åhr gifwit riksens ständer tillkiänna de författningar, som till bancowärkets uprätthållande pröfwats nödige. Men som desse författningar, för emellan komne ordsaker, icke kunnat wärkställas, och vidare drögsmål torde hafwa en skadelig wärkan, så hade secrete utskottet, i stöd af 18 § i riksdagsordningen, samt 4 § i dess instruction, funnit sig föranlåtitt, nu straxt och till dess riksens ständer öfwer förenämde ämne behagat sig yttra, att låta banqven uphöra, med vidare lähns bewiljande, på hwad slags löse eller faste panter det wara må, undantagandes länebanqvens egne attester.

Som detta war blått ad notitiam, så war icke något, att härwid påminna.

---

²¹¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 51.

²¹²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 104.

Föredrogs åter secrete utskottets extractum protocolli,²¹²¹ angående understöd för den genom mordbrand ödelagde Fahlu stad.

Herr talman hemställte, om icke detta extractum protocolli finge bifall.

Och ståndet besvarade detta hemställande med Ja.

Uplästes å nyo kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkande,²¹²² angående qwicktijondens utgjörande i Åbo och Borgo stifter i Finland.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, rörande detta mål.²¹²³

Men borgareståndet pröfwade skiäligit, att bifalla deputationens nyss upläste betänckande öfwer detta ärende.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²¹²⁴ angående lieutenanten wid Scaraborgs regemente, Carl Gustaf Liljes anförde beswär, däröfwer, att Lars Gustaf Biörnberg blifwit till capitain framför honom befordrad; och som deputationen af handlingarne funnit, att Lillje är långt äldre lieutenant, än capitainen Biörnberg, ty tillstyrker deputationen att Lilje, wid framdeles ledig blifwande capitainsindelning inom regementet, må äga tour till befordran, framför capitainen Biörnberg.

Ståndet pröfwade skiäligit, att bifalla detta betänckande.

Herr talman: Hos ståndet hwilar ett bondeståndets extractum protocolli,²¹²⁵ angående wisse bönders på Swartsjö sökte frihet, att få inlösa sine åboende hemman till skatte. Och hemställer jag fördenskull, om icke ståndet nu behagar afgjöra detta ärende?

Herr borgmästaren Unger begärdte, att få taga detta ärende till sig, att det samme närmare genomse, till näste plenidag.

Denna begäran bewiljades.

Uplästes secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande,²¹²⁶ angående spinneriernes befordran i riket.

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och anmälte ordföranden, bergsmannen Otto Olofsson, att bondeståndet förehaft borgmästaren Biörk-

---

²¹²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 80.

²¹²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 43.

²¹²³ Ibid.

²¹²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 85.

²¹²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 11.

²¹²⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, handels- och manufakturdep:s exp., nr 54.

mans memorial, angående wäxelcontoiret, med mera, samt därwid bifallit borgareståndets öfwer detta ärende utfärdade extractum protocolli, i följe hwaraf detta memorial blifwit remitteradt till secreta utskottet, dit det efter grundlagen hörer, som har, att därwid i aktaga alt hwad rikets rätt ärfordrar. Härhos anhölt ordföranden på det ömmaste, om slut i Löwingske saken.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och betygade ståndets fägnad däröfwer, att bondeståndet instämt med borgareståndets protocollsutdrag; lofwandes herr talman, att Löwin[g]ske saken, skall med det första företagas, och förmodeligen till bondeståndets nöje afslutas.

Uplästes secreta handels- och manufacturdeputationens betänckande,²¹²⁷ angående plantagerne af mulbärsträn och färgegräs.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Föredrogs å nyo ridderskapets och adelens extractum protocolli,²¹²⁸ angående de beswär, som framledne generalen Cronstedts arfwingar, generalen Sprengport och generalmajoren von Essens änkefru, jämte flere, däröfwer anförde beswär, att de icke fått till godo niuta de förmåner, som pensionscassaereglementet afskiedstagande tillägger.

Detta extractum protocolli hade prästeståndet bifallit, men som ståndet fant, att hwarken ridderskapet och adelen eller prästeståndet förehafte borgareståndets, under den 5 Decembris sidstledit år, öfwer detta mål utfärdade extractum protocolli, så fants nödigt, att denna löpare skulle hwila, till dess de öfrige stånden öfwer berörde protocollsutdrag yttrat sig, och anmodades herr talman, att påminna herr grefwen och landtmarskalken, samt de öfrige talemännen härom.

Herr assessoren Anthonsson hemstaldte, om icke ståndet behagade nu företaga och afgjöra secreta deputationens betänckande,²¹²⁹ angående öfwersten Ramsaijs anförde beswär.

Men som klockan war redan ett slagen, fant ståndet godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes ett utdrag af protocollet, hållit i kongl. rådkammaren den 11 Februarii sidstl. år,²¹³⁰ angående generaltullarrendesocietetens fullmäktiges gjorde underdånige hemställande, om tour, heder och rang för de af full-

---

²¹²⁷ Ibid., nr 55.

²¹²⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta dep:s expeditioner, nr 65, bilaga.

²¹²⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 75.

²¹³⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 41.

mägtige nämnde, och under dem sorterande betiente, hwilcket ärende Hans Kongl. Mai:st hade hänskiutit till riksens ständers egen åtgärd.

Och hade ridderskapet och adelen samt prästeståndet remitteradt detta mål till secreta deputationen, hwarmed ock ståndet nu instämde.

Skildes åt.

Åhr 1762 den 18 Februarii

S.d. Föredrog herr grosshandlaren Clason ett af ståndets herr talman inlemnadt och underskrifwit memorial,²¹³¹ hwaruti wid handen gifwes, det herr talman, sedan han blifwit ägare af Aspa och Ahlgrena stångjärnshammrar i Nerike och Sundbo härad, efter många kostsamme försök, omsider uppå ett honom tillhörigt frälsehemman, Snaflunda i förrberörde härad, funnit en god rikhaltig och wälartad malm, och en så stor malmbotn, att herr talman däruti sidstledit år låtit upbryta 5 000 tunnor malm. Och som herr talman äger åtskillige egne anseelige frälse- och säteriskogar, ty anhallter herr talman om tillstånd, att få gjöra sig en sådan egendom nyttig, medelst en stångjärnshammars inrättande.

Herr grosshandlaren Clason, som uppå ståndets anmodan förde klubban, hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla, och remittera detta memorial till bergsdeputationen?

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ett af herr riksrådet baron N. Palmstierna ingifwit memorial²¹³² och beswär däröfwer att urskillningsdeputationen afslagit dess ansökning om twänne skieppund hammarskatts tillökning å dess järnwärk, Sonstorp, i Östergöthland och Hällestads bergslag belägit.

Ståndet remitterade detta ärende till bergsdeputationens yttrande.

Uplästes secreta utskottets extractum protocollis af den 20 Novembris sidstledit år,²¹³³ angående probsten och kyrkioherdens Eric Unnanders ansökning om något understöd, i anseende till den olycka honom träffat, wid hemresan ifrån dess mission wid swenska församlingarne i America, då han, enligt uptedde bewis, skall uppå siön imellan Götheborg och Stock-

---

²¹³¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 289.

²¹³² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 290.

²¹³³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, secreta utskottets expeditioner, nr 105.

holm, förloradt all des ägendom, till ungefärligen 9 a 10 000 daler kopparmynts värde. Hemställandes secrete utskottet, i anledning af bewekande anförde skjäl, om icke berörde probst kunde tilläggas en nådegofwa af femtusende daler kopparmynt, af extrautgiftsmedlen.

Ståndet biföll detta secrete utskottets hemställande.

Uplästes secrete utskottets extractum protocoll²¹³⁴ angående en, imellan för detta ägaren af Wira bruk, nu mera afledne assessoren Angerstein, och swärdsfäijareämbetet här i staden, upkomne twist, rörande någon sidstämde ämbete fram för Wira bruk tillagd lefwerants, af 139 cavalleriewärjor, med mera.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Herr borgmästaren Unger: Jag bör hos ståndet anmäla, att uti expeditionen blifwit på det trägnaste påmint, att fiskerideputationens betänckande,²¹³⁵ angående saltbristens afhielpande i²¹³⁶ bohusländske städerna, måtte expedieras. Jag har trodt, att ärendet angående saltbristens afhielpande kunde expedieras, utan att det däruti inblandade målet angående stapelstadsfrihet för staden Kongelf tillika widröres. Jag will ock försöka, om detta må låta sig giöra, om ståndet behagar, att jag får taga acten till mig.

Herr talman hemstälde, om icke herr borgmästaren Unger måtte tillåtas, att efter dess begäran, taga denna act till sig, och se till, om icke saltsaken kunde skiljas från den andre, samt expedieras. Men härwid wore likwäl den wahrsamhet nödig, att herr borgmästaren Unger först måtte tala med bondeståndets taleman och försöka, huruwida han och bondeståndet wore härtill wiljoge.

Detta hemställande bifölls.

Herr borgmästaren Unger: Jag har, efter ståndets tillåtelse haft hos mig acten,²¹³⁷ angående de fyra cronohemmansåboers i Löfsta by, Sånga sochn och Svartsiö lähn, gjorde ansökning, att få inlösa deras åboende hemman till skatte. Och sedan jag nu denna act genomsedt, har jag funnit, att desse bönder redan åhr 1746, och sedermera, efter skiedd refning och skattewärdering, ärlagt den utsatte skattekjöpssumman, men Hans Kongl. Mai:st

---

²¹³⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 106.

²¹³⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1351, fiskerideputationens expeditioner, nr 5.

²¹³⁶ Upprepat i prot.

²¹³⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 11.

har, genom nådigt utslag den 9 Julii 1754, funnit betänckeligit, att till desse skattekiöp samtycka. Hwarföre ock, som bönderne icke wid sidstledne riksdag anfört beswär öfwer denna Kongl. Mai:sts resolution, ty har urskillningsdeputationen den 2 Decembr. 1760 utlåt sig, att icke kunna detta mål, emot 12 § af des instruction antaga. Bönderne häremot påstå, att de icke så tidigt fått kundskap om denne Kongl. Mai:sts resolution, att de kunnat i rättan tid, sidstledne riksdag, anföra beswär däröfwer; hwilket af deras fullmäktiges försummelse, och deras egen okunnighet om lagarne, skall härrördt. Detta synes ock alldeles troligit, ty det är naturligit, att om de förstått sin sak, hade de icke försummat, att bewaka deras rätt. Hwad vidare det emot dem tagne skjålet beträffar, att på deras åboende hemman skall finnas sådan skog, som wore för Drottningholm omistelig, så hafwa bönderne, så af chartan, som eljest bewist, att ingen sådan skog på deras hemman finnes. När nu härtill lägges, att flere hemman, som närmare, än desse, till Drottningholm äro belägne, fått lösas till skatte, så finner jag för min del högst billigt, att bifalla bondeståndets extractum protocolli i detta mål, att saken må uptagas och remitteras till kammar-, oeconomie- och commercedeputationen. Det kan ej annars än wara för hårdt, om desse åboer ej skulle få lösa till skatte sine hemman, och således kunna drifwas därifrån, då likwäl deras förfäder, ifrån långliga tider bebodt, och förswarligen häfdat hemmanen.

Herr talman: Om besittningsrätt dem tillägges, kan ingen drifwa dem ifrån hemmanen. Men om de få lösa hemmanen till skatte, kan ingen sedan tillhålla dem, att rätteligen fullgjöra deras skyldigheter. Detta bewises af förfarenheten, och föröfrigt böra de så hushålla med skogen, att Drottningholm ej saknar både wed och annat, som likwäl är omisteligit.

Herr borgmästaren Renhorn: För min del håller jag före, att fatalier ej böra äga rum i sådane mål, som detta. Och som lagen i alt öfrigit är fulleligen för bönderne, emedan de hafwa anmält sig till skattekiöps ärhållande, hemmanen äro refwade och skattlagde, skattekiöpsskillingen är länge sedan betald, så fordrar rättwisan, att de böra få skattebref. Jag önskade, att inge frälse- eller kronohemman funnos i landet, med sådane tryckande beswär, som nu, under de store godsen, ty desse jaga folcket bordt utur landet, och äro förnämsta orsaken till vår stora folckbrist. Det är naturligit, att ingen will låta handtera sig som träl, när han kan finna någon möjlig utkomst eljest.

Herr justitiaeborgmästaren Robeck: Jag känner nogsamnt denne sakens omständigheter. Det är wäl sant, att Kongl. Maj:sts resolution föll ut för sidstledne riksdag. Men det är mig ock wäl bekandt, att bönderne för sent fått kundskap därom. Som nu detta står fast, så äga de ju ännu rem integram. För öfrigt, och som jag tillbragt någon del af min ungdom, och jämwäl sedan på Svartsiölandet, så äger jag säker kundskap, att desse hemman icke äga någon dugelig skog. Men om så wore, så kan ju den förbehållas Drottningholm, och giöras till en kronopark; hwilcket må införas i deras skattebref, med förbud, att röra den skogen. Så har man ej någon olägenhet, att befruckta.

Herr borgmästaren Hanqvist: Här är frågan om fatalier. Och jag för min del håller ganska betänckeligit, att restituera dem. Ty om så får tillgå, måste icke allenast lagen rubbas, och folck, som äga lagakraftwundne dommar, oroas, utan ock riksens ständer öfwerhopas med ett odrägeligit arbete hwarje riksdag.

Herr borgmästaren Cervin: Att undwika widlyftighet, will jag allenast säga, att jag i detta mål är ense med det, som herr justitiaeborgmästaren Robeck anført. Jag will allenast lägga härtill, att som detta är ett oekonomiemål, så kunna inga fatalier här äga rum. Ty ingen kan förneka dem, att än en gång giöra samma ansökning om skattekiöp. Och när den åter afslås, äga de ju rättighet, att anföra beswär.

Herr borgmästaren Unger: Jag är aldeles ense, med det, som herr borgmästaren Hanqvist nyss anført, angående fataliers återställande. Men jag finner icke, att detta är till denne casus applicabelt; de hafwa aldrig twistat med någon om bättre rätt, utan blott giordt en ansökning om skattekiöp, hwartill de efter wåre lagar äro alldeles berättigade.

Herr borgmästaren Brunsell: Hwad nyss anfördt är, har aldeles sin rättighet. Ty detta är ett oekonomiemål, och icke någon judicielle qvaestion. Det senare målet är underkastadt fatalier, men icke det förre. Bönderne hafwa, enligt 1723 års förordning,²¹³⁸ giordt ansökning, att få lösa sina hemman till skatte. De hafwa deponerat skattekiöpsskillingen, sedan hemmanen undergått refning och skattläggning. Man har hudlat²¹³⁹ med dem i hela nijo år, och änteligen meddelt dem en afslagsresolution, af

---

²¹³⁸ Tryckt förordning 19 september 1723: *Kongl. Maj:ts nådige förordning, huru med de hemman och cronolägenheter, som til skatte försäljas, förhållas skal.*

²¹³⁹ Dvs. hutlat.

hwilcken de icke i rätten tid fått del. Nu anmäla de sig hos ständer, och anhålla om hielp, efter så drygt dem öfvergångit lidande. Wore det icke för hårdt, att afslå deras rättmätiga ansökning? Om på hemmanens ägor är någon dugelig och för kronan omistelig skog, kan ju den af kronan förbehållas, och afskiljas. Men de böra få lösa hemmanen till skatte.

Herr rådman Lilja: En bonde, som wet sig äga sitt åboende hemman, upodlar ju det samme med mera flit och idoghet, än den, som ej kan wara wiss om besittningen; hwilcket ock är orsaken, att barnen så ofta öfvergifwa de hemman, hwilke deras fäder bebodt. Men få de inlösa skatterättheten, behöfwer man ej fruckta, att barnen gå bort därifrån.

Herr talman hemstälde om ståndet behagade bifalla bondeståndets extractum protocoll, angående detta mål, och att detta ärende fölgakteligen må uptagas, och till kammar-, oeconomie- och commercedeputationen remitteras.

Ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Herr talman: Jag föranlåtes anmäla hos ståndet, det sedan ståndet bewiljat ett wist understöd i penningar till den afbrände staden Schöfdes återuprättande, och Hans Kongl. Mai:st sådant genom öfwerståthållaren till wärkställighet anbefalt, har den frågan här i staden yppat sig, om andre än de, som wärkeligen äro borgare, skola denna afgift betala. Och som denna fråga jämwäl i andre städer torde yppa sig, så hemställer jag till ståndets godtfinnande, huru härmed må förfaras.

Kongl. Mai:sts nådigsta skrifwelse,²¹⁴⁰ angående denna bewiljade afgifts upbärande, till herr öfwerståthållaren och commendeuren af kongl. Swärdsorden, baron Lantingshausen, uplästes, och befants stäld i allmänne ordelag.

Herr öfwerståthållarens och commendeurens baron Lantingshaussens bref i detta ärende till denna stadens magistrat uplästes af lika innehåll, som Kongl. Mai:sts nyss anförde skrifwelse.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner wäl, så af Kongl. Mai:sts uplästa skrifwelse, som öfwerståthållarens bref, i detta mål, att bägge innehålla de allmänne ordalagen, att tu öre silf:rmt skola i tu åhr upbäras af de förmögna, och ett öre samma mynt af de mindre förmögne matlagen i staden. Jag förstår ock nogsamt, att de öfrige konungens befallningshafwande

---

²¹⁴⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 42.

fått en lika befallning. Men jag kan likwäl icke finna, att magistraterne kunna taxera andre till denna afgifts betalning, än de, som äro borgare, ty för desse har ståndet gått in uti bewillningen, men icke för de öfrige. En annan sak wore det wäl, om andre, än borgare, finge del i det bewiljade understödet, men jag tror icke, att någon, som ej är borgare i Schöfde, får del deraf.

Herr borgmästaren Brunsell yttrade sig aldeles i samme mening som nyss anförd är: Med tilläggnig, att som inge andre än wärkelige borgare, walt de fullmäktige, som afgiften i sitt eget och deras namn bewiljat, så kunde ock inge andre påläggas att betala, än de som befullmäktigat deras medbröder till riksdagsledamot.

Herr borgmästaren Cervin: Om ståndet hade med en enskild expedition i detta mål gådt in till Hans Kongl. Mai:st, som wäl hade kunnat skje, då hade de nu anförde skiäl kunnat gälla, men man måste komma i hog, att detta är en expedition, från riksens ständer, och att den fördenskull, såsom allmän, icke till något undantag, hwaraf följer, att alle matlagen i städerne böra betala denna afgift, och det så mycket mera, som alle i städerne boende matlag, wid händande olycka, få del af den hielp, som Kongl. Mai:st ock kronan wid sådane tillfällen bewiljar.

Herr groshandlaren Clason utlät sig på ett lika sätt, med den tilläggnig, att alle matlag här i Stockholm borde så mycket mera betala denna afgift, som alle de, wid den 1751 timade wädelden, lidande fingo hielp, af de insamlade medlen.

Herr talman: Detta är ock min tancka, och lærer jämwäl warit ståndets mening, då understödet för Schöfde stad bewiljades, att som alle inwånare i städerne, taga en proportionerlig del i liuft och ledt, så böra eller kunna de icke eller undandraga sig, att betala afgiften wid slike tillfällen, som detta. Annars skulle de äga rättighet, att niuta förmånerne till godo, men aldrig wara skyldige, att kiännas wid utgifterne, i en lika händelse, hwilcket wore aldeles obilligt. Och hemställer jag fördenskull, om icke extractum protocolli härom, måtte till de öfrige stånden afgå.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 4 i denne månad,²¹⁴¹ angående förebyggandet af utgifter af publice medel till deras

---

²¹⁴¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 28.

ärsättning, som genom praejudice lidit, samt medel och utvägar till förekommande af de hwarje riksdag sig så mycket ökande beswär öfwer liden praejudice. Föresläendes ridderskapet och adelen, att till desse ändamåls vinnande stadgas må, att de högre eller lägre ämbetsmän, som äga förslags rättighet, och medelst uppenbart förseende wållat någons lidande, hädanefter alltid borde, då riksens ständer pröfwade en sådan till åtniutande af differencen i saknad lön berättigad, slik penningeärsättning widkännas, och godtgjöra cronan, hwad af dess medel därtill blifwit anslagne. Och på det detta ärende må kunna komma under nogare öfwerläggning, begär ridderskapet och adelen, att detta måtte remitteras till secreta deputationen, som har att projectera en stadig lag för framtiden, huru ämbetsmännen hädanefter alfvarsammare måge umgälla deras förseender, hwarmed någon blifwit förolämpad wid tienstens föregifwande.

Herr borgmästaren Schauv: Mig skall det icke wara emot, att detta ärende remitteras till secreta deputationen. Ridderskapets och adelens tancka låter wäl nog i bokstafwen, men hwad hielper det, om wi ock få en sådan stadgad lag, enär wi ändå nogsammt förrut weta, att den aldrig exeqveras. Det är ju bekandt, att sådane fel aldrig beifras, med den alfvarsamhet, som wederbör, utan handteras alltid med flathet. Hwilcket ock gör, att wederbörande icke mycket fruckta för en sådan pligt. Efter min öfwertygelse är här allenast en utwäg, hwarigenom praejudicer kunna förebyggas, nemligen att stadgas må, det den, som fått en fullmagt, hwarigenom en bättre förtient blifwit praejudicerad, bör samma fullmagt återgifwa, och ställas i sitt förre stånd, men den lidande däremot med behörig fullmagt å samma syssla hugnas. Widtages icke denne utwäg, är alt det öfrige fåfängt.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är oförnekiligen sant, att alt är fåfängt, när lagen ej wärkställes, och sådant träffer alldramäst in i tienstesaker, dy där öfwas oändelige konster. Härwid bör jag ock anmärka, att 1756 års tiensteförordning²¹⁴² kan tyckas wara nu för tiden god nog. Men framtiden lærer bättre wisa, hwad skada den åstadkommer, utom det att hog och lust, till besynnerlig skickelighets och drifts förwärfwande i systorne, icke ge-

---

²¹⁴² Tryckt förordning 23 november 1756: *Kongl. Maj:ts Nådige Förordning, Angående Hwad som bör i akt tagas wid Förslagers uprättande til lediga tienster och Beställningar samt theras besättande, med mera, i följe af Riksens Ständers yttrande therom uti 2:ne theras underdånige härhos fogade skrifwelser.*

nom denna förordning upmuntras, så gifwer den ock med, att wisse sökande kunna till aldeles owahne syslor befordras, hwaraf ej annat hända kan, än att affairene blifwa illa skiötte. Hwad åter detta extractum protocolli angår, och det föreslagne botemedel, så kan det wara i sig sielf godt nog, men det kan ej ensamt förebygga ämbetsmännens tilltagsenhet, utan bör tillika den, som praejudiceradt en bättre förtient, mista fullmagten, och den lidande i syslan inställas. I annor händelse, och om den praejudicerande får behålla fullmagten, och den lidande skall på annat sätt befordras till sin rätt, händer ofta, att en sådan lidande på det sättet hielpes, att han genom sin ärhållne uprättelse praejudicerar tijo andre och får så då komma in med nya beswär, eller ock måste stadna i lidande.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag håller före wara bäst, att simplement bifalla ridderskapets och adelens extractum protocolli i detta mål. Deputationen får då tillfälle, att nogare pröfwa detta ärende. Men det måste jag påminna, att ingen lag kan göras så tydelig, att ju misstag däremot kunna förefalla, och tör hända, att corruptioner jämwäl wid slike tillfällen uträtta mycket, om ej det mästa.

Herr talman hemstaldte, om icke detta förewarande extractum protocolli, måtte simplement bifallas; då blefwe ärendet remitteradt till secreta deputationens närmare öfwerwägande, hwarwid ståndets ledamöter jämwäl hade tillfälle, att till nogare bepröfwande föredraga de considerationer, som nu här i ståndet, under discoursen förefallit.

Ståndet biföll detta hemställande.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 13 i denne månad,²¹⁴³ angående expeditionen af ett mål, hwaröfwer de öfrige trenne stånden sig sluteligen yttrat, men ridderskapet och adelen med remiss infordrat²¹⁴⁴ en deputationens utlåtande; förmodande ridderskapet och adelen, att de öfrige respective stånden så mycket snarare lærer däruti instämman, att med så beskaffade måls expedition bör innehållas, som enligt 17 § i riksdagsordningen, slutet i alle mål beror på samtelige fyra ståndens utlåtande, och sådane mål hwaröfwer alle stånden sig icke utlåt, ej kunna under warande riksdag expedieras.

---

²¹⁴³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 29.

²¹⁴⁴ *infördrat* i prot.

En ock annan frågade, hwad detta expedierade mål egenteligen angått, och herr borgmästaren Unger anmälte, att detta mål angingo ett af hofcantzleren Carlsson inlemnadt memorial, och beswär öfwer liden praejudice, hwilcket memorial ridderskapet och adelen remitteradt till secreta deputationen. Men prästeståndet hade det samme således afgjordt, genom extractum protocollii, att Carlson skulle ärhålla praesidentsfullmagt och -tour. Detta prästeståndets yttrande hade borgare- och bondestånden bifallit, men ridderskapet och adelen hade icke yttrat sig däröfwer, och fördenskull hade deras ledamöter uti expeditionsdeputationen påstått, att målet ej borde expedieras. Men som de öfrige ståndens ledamöter i deputationen höllo före det wara nog, att ridderskapet och adelen förehaft memorialet, och därhos hade notice om prästeståndets extractum protocollii samt de öfrige ståndens dertill lemnade bifall, så hölts detta för wara nog, hwarföre ock ärendet blef expedierat.

Herr borgmästaren Renhorn: Målet hade bort hwila, till dess ridderskapet och adelen yttrat sig öfwer prästeståndets extractum protocollii; om sådant icke skiedt, hade ärendet ändå kunnat expedieras, sedan riksdagen warit sluten, enär det berodde på trenne stånds enhälliga bifall.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila. Och herr borgmästaren Renhorn tog till sig ridderskapets och adelens extractum protocollii, angående detta mål; lofwandes, att upsättja sine tankar därom till näste plenidag.

Herr talman: Wid detta tillfälle bör jag anmäla, att herr grefwen och landtmarskalcken i går i sammanträde begärdte, att talmännen wille söka inhibition hos Hans Kongl. Mai:st, emot sådane tiensters bortgifwande, som generalen en chef kunde hafwa recommenderat. Ärkebiskopen hade för dess del därtill samtyckt. Men herr talman tillika med bondeståndets talmän hade icke lemnat deras bifall därtill, hwarföre ock den begärte inhibitionen icke för sig gådt.

Ståndet betygade häröfwer dess goda nöije.

Uplästes å nyo justitiaedeputationens betänckande,²¹⁴⁵ som redan den 30 Martii sidstledit år, warit förehaft, angående de beswär fru Ingrid Baaz, genom auditeuren Gustaf Lundh, däröfwer anfördt, att uti revisionsaken imellan henne, å hennes omyndige söners wägnar, å den ena, och rådman-

---

²¹⁴⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 3.

nen Nils Ekelin, eller hans rätts innehafware, hofrättsrådet Germund Abraham Falkengren, å den andra sidan, rörande inlösen af det hos Ekelin i pant satte Anneboda säteri, Hans Kongl. Mai:st icke allenast, genom utslag den 3 Julii 1760, ogillat twenne af Lund i rättegången gjorde inwänningar, emot riktigheten af Ekelins blancofullmagt, till sakens drifwande i kongl. Götha hofrätt, och hofrättsrådet Falkengrens rättighet, att i saken talan föra, utan ock, uppå fru Baaz ansökning, om förklaring öfwer högstberörde praeliminair utslag, uti den senare omständigheten, genom ytterligare nådig resolution, den 10 Septembr. 1761, ansedt Kongl. Mai:sts utslag wara tydeligit och klart, samt fru Baaz, jämte hennes fullmäktig obefogad, att därå förklaring söka.

Uplästes ett i detta mål hos deputationen ingifwit särskildt votum.²¹⁴⁶

Herr borgmästaren Renhorn: Jan mins ej annat, än, att då saken sidst förhadades, wore wi alle enige däruti, att signetet wid Ekelins utgifne blancofullmagt kan wara mindre nödigt, enär fullmagten i alla de öfriga delarne war riktig. Således går jag nu denna omständigheten förbi. Men i det senare momentet af detta betänckandets innehåll, angående hofrättsrådet Falkengrens ingångne handel med Ekelin, om processen, sedan den i håfrätten war börjad, kan jag ej annat än bifalla särskilte votum i detta mål. Att handla processer till sig, sedan saken är i en domstohl börjad, hwarest en sielf sitter domare, det är ett ondt, och alt för eftertänckeligit handtgrep, som ej annat kan än hafwa flere eftertänckelige påföljder; och som jag icke kan i denna omständighet bifalla betänckandet, och vidare discours lärer wara onödig, sedan målet en gång förrut warit förehaft, så begär jag votering.

Herr borgmästaren Hanqvist: En widlyftig tryckt lunta, är i detta mål utkommen,²¹⁴⁷ som skall lända till uplysning; men den emot hofrättsrådet Falkengren gjorda inwänningen, förefaller mig alldeles besynnerlig. I sielfwa wärket syftar den ej på något annat, än tidens utdrägt. Hofrättsrådet har kjøpt ägendomen Anneboda, att nyttia den på någon tid, men icke proces-

---

²¹⁴⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 3 (b).

²¹⁴⁷ *Rättegångs-handlingar emellan fru Ingrid Baas, hr. hofrättsråd. Falkengren och borgaren Ekelin, rörande inlösen af Aneboda säterie, med derunder lydande lägenheter, mot pantskillingens betalande ...* (Stockholm 1761).

sen; och som ingen lag finnes, som sådant förbiuder, så kan jag ej wara af enahanda tancka med herr borgmästaren Renhorn i detta mål.

Herr borgmästaren Schau: Enär jag öfwerwägar detta målets förlopp och omständigheter, så wille jag önska, att wi ej hade namn på personerne, som däruti deltaga. Man måste medgifwa, att fullmägtigen, auditeuren Lund, är kitslig. Detta bewises af hela hans upförande. Däremot är bekandt, att hofrättsrådet Falkengren är en god och redelig man. Sjelfwa saken innehåller twänne särskilta momenta. Det förra, angående signetets bestridande, wid Ekelins blancofullmagt, kan wara i sig sielft mindre betydande. Men Lund har likwäl lagen för sig i detta mål. Det sednare momentet rörer håfrättsrådet Falke[n]gréns slutne handel med Ekelin. Jag wet wäl ej någon lag, som sådant förbiuder, annars än per analogiam. Till förebyggande af misstanckar, som icke kunna i ett sådant tillfälle, som detta, undwikas, önskade jag giärna, att stadgad tydelig lag wore, det ingen domare får köpa processer, som i hans domstohl äro anhängige. Ty en sådan handel kan ej annat, än medföra åtskillige skadelige påföljder.

Herr borgmästaren Unger: Jag går det förre momentet i detta mål förbi, såsom medgifwit, att wara mindre betydande. Det senare bör betracktas på twäggehanda sätt, så wida det moraliter rörer decorum, och judicialiter justum. Det hörer till decorum, att så wida möjliggit är, undanrödja misstanckar, hwartill likwäl här anledning blifwit gifwen, i det hofrättsrådet Falkengren kjøpt saken, sedan den redan i hofrätten war anhängig. Hwad åter justum i detta mål beträffar, måste jag tillstå, att ingen lag finnes, som sådan handel förbiuder. Icke des mindre, och som jag nogsamst ser, att slik handel kan medföra åtskillige onda påföljder, så önskade jag, att man finge häremot en stadgad lag.

Herr borgmästaren Fries: Hwad det förste momentet, i denne sak, beträffar, är jag ense med det, som herr borgmästaren Schau redan anført. Hwad det senare angår, kan jag ej se, huru det kunnat komma under ventilation, den som kjøpte saken, hade ej större rätt, än den, som sålde; således hade hofrätten bordt afgjöra målet, utan att fråga efter personerne.

Åtskillige herrar ledamöter begärte på en gång proposition till votering.

Och herr talman gjorde följande proposition: Behagar ståndet bifalla justitiaedeputationens betänckande öfwer förewarande ärende? Den som skrifwer Ja, bifaller betänckandet simpliciter; den som skrifwer Nej, bi-

faller särskilte votum, tillika med betänckandet i alt det öfrige, som icke genom särskilte votum ändras.

Propositionen uplästes, och widkiändes. Voteringssedlarne insamlades,²¹⁴⁸ öppnades och antecknades; hwarefter befants, att tiugu en röst utfallit för Ja och trettijo fem för Nej.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och aflemnade ordföranden, riksdagsbonden Anders Anderson, ett bondeståndets extractum protocolli, angående protocolsdeputationens betänckande rörande rätttegångs-saken imellan skatteallmogen uti Risinge, Regna och Schedevids socknar, å ena, samt innehafwaren å Finspång, Lotorp och Ysunda etc. bruk, samt Norkiöpings stads borgerskap, å andra sidan. Härhos anhölt ordföranden, att borgareståndet behagade, med benägit och skyndesamt slut afhielpa följande ärender: 1:mo bondeståndets extractum protocolli angående twisten imellan wisse hemmansåboer och ägaren af Smedstorp assessor Wettring; 2:do bondeståndets extractum protocolli angående hemmanet Olufsserud i Elfsborgs län; 3:tio d:o angående skattekjöp af hemanet Malma i Upland; 4:to d:o angående Tibergs kyrka i Scaraborgs län, och ändteligen 5:to protocolsutdraget²¹⁴⁹ angående Karstorps²¹⁵⁰ kyrka i Jönkjöpings lähn. Sidst begärdtes, att saken angående bondeseagationen måtte företagas och afgiöras.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta, att, så snart gjörligit är, företaga och efter förekommande skiäl afgiöra de anmälte ärender.

Deputerade afrädde.

Herr assessoren Anthonsson: Mig är berättadt, att under det jag för en stund sedan war något litet borta, har ståndet behagat företaga och afgjöra secrete utskottets extractum protocolli,²¹⁵¹ angående understöd för den afbrände staden Fahlu. Jag har igenom memorial anhållit, att min ansökning för staden Carlstad måtte tillika afgiöras. Men som detta nu ej skiedt, så finner jag mig föranlåten, att begära, det detta ärende måtte sättas i sitt förra stånd, och att ingen påskrift må skie, å secrete utskottets extractum protocolli, rörande detta ärende, och saken således hwila, såsom oafgiord.

---

²¹⁴⁸ Rättat efter konc., *inlämlades* i prot.

²¹⁴⁹ Daterat 24 november 1761. Tryckt i *BdP* 9, bil. 4.

²¹⁵⁰ Rättat efter konc.; i renskr. *Kastorps*.

²¹⁵¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 80.

Detta lærer wara så mycket billigare, som bägge städerne lära kunna hjelpas, utom hwars annans förfång.

Ståndets secreterare gaf wid handen, att då detta ärende blef afgjordt, wore ståndets resolution efter wanligheten genast påskrifwen, och kunde således icke däruti göras någon ändring, så framt icke ståndet fattade annat beslut.

Herr talman: Ståndet har begärt, att ärendet, som redan så länge hwilat, skulle föredragas. Ståndet har ock däröfwer fattat dess beslut, medelst lemnat bifall till secrete utskottets tillstyrkande. Det kommer därpå an, om ståndet behagar göra ändring uti dess fattade resolution. Imedlertid, och som löparen icke är ännu ankommen, och ärendet således ej lærer wara hos de öfrige stånden afgjordt, håller jag före wara bäst, det herr assessoren Anthonsson må försöka, huruwida han kan wänta någon fördelaktig resolution hos de andre stånden, hwarefter han altid kan wara wiss om ståndets biträde.

Herr inspectoren Muncktell: Mig skall det ej wara emot, om herr assessoren Anthonsson kan winna något understöd för Carlstad, men jag hoppas likwäl, att han ej lærer begära, att det skall skie med min stads nachdel; äfwen som jag ock gör mig wördsamt försäkrad, att ståndet icke lærer tillåta någon ändring, uti dess lemnade bifall till secrete utskottets tillstyrkande för staden Fahlu.

Härmed stadnade denne discours.

Uplästes ett af häradshöfdingen Sam. Ehrenmalm inlemnadt memorial,²¹⁵² angående wexelcontoiret, samt wäxelcoursens högd, hemställandes Ehrenmalm, om icke secrete utskottet må förbindas, att till plena upgifwa slutet af de räkningar och liqvidationer, som med wexelcontoiret äro fattade.

Ståndet fattade häröfwer följande resolution: Att detta memorial på lika sätt, som borgmästaren Biörkmans memorial,²¹⁵³ enligt borgareståndets extractum protocollis af den 15 i denne månad, remitteras till secrete utskottet, dit det enligt wåre grundlagar hörer, som äger att taga i akt hwad rikets rätt fordrar.

Skilldes åt.

---

²¹⁵² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 291.

²¹⁵³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 288.

Åhr 1762 den 20 Februarii

S.d. Uplästes bergsdeputationens betänckande,²¹⁵⁴ angående Carlstads stads fullmäktiges assessoren Reinhold Anthonssons, uppå berörde stads wägnar, giorda ansökning, att i anseende till den ständige lurendrägerihandel, som wid Adolphsfors järnmanufacturwärk, föröfwes på norske gräntsen, få förändra smidet därstädes, ifrån $\frac{5}{8}$ tum fyrkant till gröfre sorter järn. Tillstyrkandes deputationen denna ansöknings bewiljande, i så måtto, att ägaren åläggas, att af dess ägande femton skieppunds hammarskatt wid Adolphsfors årligen tillwärka 200 skjeppund manufactursorter, eller så kalladt swartsmide, men att honom må lemnas frihet, att förändra de öfrige 13 skjeppunds hammarskatt, ifrån $\frac{5}{8}$ tum fyrkant, till gröfre champounstänger; dock att detta ej må lända till præjudicat för andre järnmanufacturwärk.

Ståndet biföll detta betänckande.

Uplästes ett af herr borgmästaren De la Rose inlemnadt memorial,²¹⁵⁵ angående otillräckeligheten af det honom för staden Lund bestådde riksdagsarfwo.

Detta memorial remitterades till herrar deputerade öfwer ståndets cancellie, att sig häröfwer utlåta.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²¹⁵⁶ angående den hos Kongl. Mai:st, genom nådig dom af den 24 November 1748, afgiorde arfs- och testamentstvist, imellan lagmannen och assessoren uti kongl. Swea hof-rätt, Johan Jusléen, å dess frus, Helena Bergenhielms wägnar, å den ena, samt jungfru Eva Christina Apelgrén, genom hennes tillförordnade curator ad litem, hofrättsadvocaten Johan Springer, å den andra sidan.

Uplästes särskildte votum i detta mål.²¹⁵⁷

Ståndet fant nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Justerades ståndets extractum protocoll, angående ridderskapets och adelens protocollsutdrag²¹⁵⁸ rörande ett wist ärendes expedierande, som

---

²¹⁵⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bergsdeputationens expeditioner, nr 22.

²¹⁵⁵ I protokollet hänvisas till Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 292, men memorialet ligger inte där.

²¹⁵⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 38.

²¹⁵⁷ Ibid.

²¹⁵⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 29.

wäl af trenne stånd blifwit sluteligen afgjordt, men hwaröfwer det fierde ståndet sig icke sluteligen utlåtit, utan blått till en deputation remitteradt. Och lydde ståndets extractum protocoll i öfwer detta mål, som följer:²¹⁵⁹

S.d. I anledning af höglofl. ridderskapets och adelens protocollutdrag af den ²¹⁶⁰ Februarii, rörande, huruwida det ärende må kunna expedieras, hwaräst 3:ne stånd definitive sig yttrat och det fierde, allenast praeliminarter, pröfwade borgareståndet osäkert, att simplicitet förbiuda en sådan expedition, i synnerhet när det fierde ståndet, genom extractum protocoll, ifrån något af de öfrige respective stånden därom blifwit underrättadt, att ärendet hufwudsakeligen är företagit och afgjordt. Dock håller ståndet före, att det må hwila, utan expedition, in till des det fierde ståndet sig äfwen hufwudsakeligen utlåtit; hwilcket om det icke skier, bör expeditionsdeputationen, efter slutten riksdag, enligt dess instruction och de trenne ståndens beslut i det de öfwerensstämma, expeditionen wärkställa. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag, med flere, hafwa länge wäntat, att riksens ständers yttrande, angående engelskt läders införskrifwande, skulle utkomma. Jag har ej wetat orsaken till detta drögsmål, uti en för det allmänna så angelägen sak, men som man mig berättadt, att detta ärende, antingen ännu skall hos ett wist stånd ligga oafgjordt, eller att löparen kommit utur vägen, så föranlåtes jag, att hemställa, om icke de öfrige stånden genom utdrag af protocoll måtte påminnas, att sluteligen afgjöra detta ärende, på det detsamme må kunna ju förr dess hållre expedieras. I säkert hopp, att ståndet täcktes lemna dess bifall till detta mitt hemställande, har jag projecterat ett extractum protocoll i detta mål, hwilcket jag nu med ståndets lof will upläsa.

Berörde extractum protocoll uplästes, och bifölls, lydande sålunda:²¹⁶¹

S.d. Borgareståndet påmintes hwad brist, både här uti staden, som ock all annorstädes, finnes uppå nödigt öfwer- och sålläder, som nu ståndet obekandt är, om secreta handels- och manufacturdeputationens

---

²¹⁵⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 243.

²¹⁶⁰ Tomrum lämnat i prot.

²¹⁶¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 244.

betänckande, angående ängelsk[t] läders införskrifwande emot wis²¹⁶² utsatt pålaga, uti något stånd ännu kan wara oafgiordt, eller om löparen ur wägen kommit. Fördenskull fants godt, att genom utdrag af protocollet tillkänna gifwa nödwändigheten af detta ärendets expedition, och det derföre till benägit afgjörande recommendera. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen comuniceres.

Uplästes ett af grosshandlaren Robert Finlay inlemnadt memorial,²¹⁶³ hwaruti han å egne och medinteressenters, uti engelska läderfabriqven, wägnar, wid handen gifwer, det de för anförde omständigheter, icke se sig wara nog belåtne, om ock riksens ständer skulle täckas bifalla deras wid riksdagens början gjorde ansökningar, utan funno de i det stället sig föranlåtne, att anmäla, det de nu fattadt det oryggeliga beslut, att aldeles nedlägga berörde deras fabriqve, så fort det läder, som nu är i arbete färdigt blifwer.

Herr borgmästaren Renhorn: Det är för hårdt, att en genom memorial skall få lof, att hos ständer beskylla folck för förföljare, blott derföre, att man begär, det fabriqvesinteressenterne skola fullgjöra sin skyldighet, och skaffa både tillräckeligit och dugeligit läder, eller ock wara nögde dermed, att man genom andre utwägar skaffar sig det samme, enär de icke äro i tillstånd, att åstadkomma det, som dem åligger. Jag har sagt och säger, att denne fabriqve ej skaffat dugeligit läder. Wåre odugelige och alt för skamlöst dyre skor äro därpå ett owedersägeligit bewis, och ändå påcka desse interessenter, att de tillwärvat så godt läder som det engelske. Wi böre närmare se på dette djerfwe memorial, och i detta afseende begär jag, att det må ligga på bordet.

Herr borgmästaren Brunssell: Jag har ock klagat öfwer brist och dyrhet på läder, men derföre har jag aldrig haft i sinne, att förfölja fabriqven. Almänheten har lidit alt för mycket, genom brist och dyrhet på läder. Men jag tycker mig hafwa ordsak att twifla, om fabriqvesinteressenterne lidit någon förlust, ty som det synes, hafwa de nog wetat, att så hushålla, att de fått och kunde få sitt igen. Föröfrigit och som det är oförnekeligit, att me-

---

²¹⁶² Läs: *wiss*.

²¹⁶³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 293.

memorialet innehåller förgripelige utlåtelse, så hemställer jag, om icke sådant bör beifras.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag kan icke nu wara af annan tancka, än jag warit tillförene, då detta ärende blifwit föredragit. Jag har ansedt denna inrättade läderfabriqve för ett aldeles nyttigt wärk. Ståndet har jämwäl warit af samme tanka, och i anledning där af har ock ståndet tagit sådane mått, som trodts warit tillräckelige, att tillfredsställa både allmänheten och fabriqvesinteressenterne. Jag kan icke se, att memorialet innehåller något, som kan kallas chicaneurt emot ståndet, eller någon af des ledamöter; ty ingen utlåtelse syftar dit åt. Och som fabriqven är wärkeligen nyttig och angelägen, så böre wi se till, att den ej nedlägges. Låtom oss fördenskull remittera detta memorial till secrete handels- och manufacturdeputationen, som kan taga alle skiälen mot och med under öfwerwägande, och afgifwa dess betänckande däröfwer.

Herr borgmästaren Renhorn begärte åter, att detta memorial måtte hwila.

Herr talman: Memorialet är icke förgripeligt emot ståndet, det klagar allenast öfwer den mindre handräkning, som interessenterne fått af wederbörande ämbetsmän. Att fabriqven genom deras anstalter lidit, det är noggsamt bekant. Hwad åter bristen och dyrhet på läder beträffar, så äro fabriqvesinteressenterne icke skullden därtill, utan härrörer sådant af wäxelcoursens högd, folckbristen, och kriget. Hwarwid wi böre påminna oss, att lädret måste ligga flere år i arbetet, innan det kan blifwa så godt och färdigt, som det wara bör. Detta alt fordrar ganska store förlager, hwarföre man ock ej med skiäl kan undra, om wahran är dyr. Men när kriget slutes, är jag wiss, att wi skole få den samma för godt kiöp nog, samt icke behöfwa klaga öfwer brist därpå.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Jag har wäl altid ansedt denne fabriqve för nyttig. Men jag har trodt, att interessenterne icke drifwit den samme som sig bordt. Men sedan jag närmare giordt mig härom underkunnig, har jag funnit henne god och försvarlig. Jag medgifwer, att memorialet kan synas något hårdt. Men jag tror dock tillika, att interessenterne haft någon skiälig ordsak därtill.

Herr handelsman Bagge: Jag tillika med någre medinteressenter hafwa ock en läderfabriqve i Götheborg. Wi hafwe ock måst widkiännas samma medfart i Giötheborg, som i detta memorial klagas öfwer. Alle sade, att

vårt läder war odugeligit. Magistraten upkallade skomakarne, utan att höra oss dermed. Skomakarne lastade vår tillwärgning på det högsta, utan att wisa det ringaste skiäl därtill. Detta föranlät mig, att skaffa en skickelig skomakare ifrån en annan ort, som förfärdigade en hop skor, af vårt läder. Desse skor lät jag sedan sättia på auctionen, och de köptes med begärlighet, såsom engelskt arbete. Jag frågade då skomakare och andre sedan, hwad de tyckte om desse skor, och alle bejakade, att de wore rätt gode, samt af engelskt läder förfärdigade. Om de fått weta sammanhanget, hade de måst blyas. Således hafwe wi härigenom måst oförskyt lida. Att lädret är dyrt, kan ingen undra, så länge wäxelkursen är så hög. När den faller och kommer i sitt skiälige tillstånd, får man godt köp, nog snart på denna wahra. Men som jag icke kan weta, om det är möjligit, att längre uthärda med fortsättiandet af denne vår fabriqve, så finner jag mig nu föranlåten, att afsäga mig den samme, om mine medinteressenter samtycka därtill.

Herr borgmästaren Schauv: Jag medgifwer, att memorialet synes hårdt. Men jag tror ej, att utlåtelse syfta på detta ståndet, som allenast beswärat sig öfwer brist på öfwerläder, samt klagat öfwer wahrans mindre godhet. Jag styrkes i denne min tanka, så mycket mera, som ståndet tagit sådane mått till desse olägenheter afhielpande, hwarmed interessenterne warit nögde. De hafwa klagat däröfwer, att deras wälmening med fabriqvns inrättande blifwit illa uttydd, att de ej niutit det biträde af wederbörande ämbetsmän, som de skiäligen begiärdt, utan hafwa garfwarne i det stället blifwit favoriserade. Wi klaga öfwer brist på solläder. Det är ju tillåtit, att införskrifwas. Hwarföre kjöpe wi icke det af androm? Det står ju i vår frihet, att skaffa oss det från hwem wi wilje. Fabriqven bör således i detta mål wara fri för beskyllning. Men ingen talar om garfwarne och skomakarne. De få giöra i alt, som dem godt synes. Detta är högst obilligt. Hwad som utom detta alt, torde jämwäl hafwa föranlåtit en och annan utlåtelse i memorialet, lærer wara, att i prästeståndet skall blifwit sagt, att allmänheten beskattas af fabriqvesinteressenterne. Ingen kan undra, att lädret är dyrt, och att jämwäl någon brist i godheten kan finnas. Orsaken därtill ibland annat, är den, att hos oss icke finnes tillräckeligit antal af nog åldrig och fet slagteboskap. Jag är wiss därpå, att ej fjerdedelen af de oxar, som slagtas, hunnit till fem års ålder; de öfrige äro allenast kjäflingar. Hwar skola då gode hudar tagas? Wäre kalfskin äro icke eller tillräckelige, eller så gode, som de böra wara; således, måste de införskrifwas med en alt för

hög wäxelcours. Jag är wiss derpå, att Finlay och hans medinteressenter hafwa satt till dryge summor, wid denna deras inrättning. Hwaräst skola de få dem igen, om fabriqven nedlägges?

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila, och således stavnade denne discours.

Sex deputerade från bondeståndet ankommo, och aflemnade ordföranden, riksdagsbonden Anders Pärsson ett bondeståndets extractum protocolli, angående företaget och afgjörandet af landt- och sjömiliteoeconomie-, kammar-, oeconomie- och commerce- samt bergsdeputationernes gemensamt under sidstledne riksdag aflemnade betänckande, rörande skogscommissionens förslag till en förnyad skogsordning; hwarjämte ordföranden gaf wid handen, att bondeståndet förehaft och bifallit borgareståndets extractum protocolli, angående frimarknaderne i Elfsborgs lähn.

Herr talman: Det förre anmälte målet lærer redan sidstledne riksdag wara afgjordt hos borgareståndet. Och hwad det senare beträffar, kan det ej annat än fågna os, att bondeståndet behagat instämma med borgareståndets yttrade tankar.

Deputerade afträdde.

Föredrogs å nyo bondeståndet[s] extractum protocolli,²¹⁶⁴ angående generalmajoren baron Wolter Reinhold Stackelbergs ansökning, angående, att i anseende till anförde omständigheter, få utur Nora bergslag åhrligen uphandla sex hundrade skieppund tackjärn, till des stångjärnssmide wid Åhrebergs och Reinholdsfors hammarwærk.

Detta ärende hade ståndet, under den 10 Decembr. sidstledit år, afslagit, men fant nu skiäligit, att remittera det samme till bergsdeputationen.

Uplästes bewillningsdeputationens betänckande,²¹⁶⁵ angående innehållet af taxeringarne efter 1756 åhrs bewillningsplacat;²¹⁶⁶ hemställandes deputationen, i anledning af förekomne omständigheter, om icke hos Hans Kongl. Mai:st måtte begäras, det samtelige konungens befallningshafwande måge anbefallas, att tills vidare innehålla med taxeringarne efter

---

²¹⁶⁴ Daterat 5 december 1761. Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 70. Tryckt i *BdP* 9, bil. 10.

²¹⁶⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 6.

²¹⁶⁶ *Sweriges rikets ständers bewilning för år 1757. och the påföljande åren, til och med thet årets slut, tå nästa riksdag kommer at uphöra. Gjord och samtyckt wid riksdagen i Stockholm then 21 octobr. år 1756.*

berörde bewillningsplacat, samt publicationen af den 5 i denne måned, 3, 4, 5 och 6 §§ af transsumtet wid sidstberörde Kongl. Mai:sts publication, som allena röra salubränningen, dock därifrån undantagne, hwarmed för detta åhr, efter sidstberörde kongl. publication, kunde förhållas. Med mera ut in actis.

Uplästes ett af kammarherren baron Knorring inlemnadt memorial,²¹⁶⁷ med hemställande, om icke rådeligast skulle wara, att aldeles intet stadga något om det minsta bewillningssätt, innan ett fullkomligt förslag hunnit upgifwas, på den bewillning, som för detta år kan pröfwat nödig; hwarjämte inhibition tillstyrkes af den, under den 5 i denne måned, utgifne förordning, om brännewinsbewillningen.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag kan hwarken bifalla deputationens betänckande, eller Knorrings memorial. De stämman däruti bägge öfwerens, att bewillningen må dragas ut på tiden. Jag wille önska, att wi wore så sinnade, som engeländarne. De gnabbas ständigt sinsemellan, så länge öfwerläggningarne ej röra annat, än inhämske ärender. Men så snart de angå utländske affairerne och rikets handels- eller andre förmånens utwidgande eller försvarande, då äro de straxt enige, att med alle krafter befordra ärendernes drift. Men vår partianda går mästadels därpå ut, att hindra alle rikets utländska angelägenheter. Låtom oss afslå både betänckandet och memorialet, samt notificera detta vårt beslut genom en deputation, med begäran, att som rikets högsta angelägenhet fordrar, det bewillningen snart må för sig gå, så måge ock inge plena hållas innan bewillningsdeputationen afgjordt detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Jag är aldeles ense med det, som den värde ledamoten nyss anført. Wi hafwe nu warit här i sexton månader; rikets högsträngande nöd är oss allom nogsamt bekandt. Men likwäl är ännu icke det ringaste steg giordt till dess räddande. Botemedel hafwe wi hördt nämnas; men de äro icke widtagne. Hwaruti skall alt sådant stadna? Ser det icke så ut, som man wille med flit störta riket i fördärf? Ståndet äger Gudi lof! ingen del uti desse fördärfwelige tillställningar, ty ståndet har gärna länge sedan welat hielpa riket. Icke eller är menigheten skuld till drögsmålet: de lefwa i orterne i ro, och önska ingenting högre, än att

---

²¹⁶⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 6, bilaga.

bewillningen må utkomma. Men här glömmar man bort alt. Här hindrar man alt. Hwarföre wi ock nu äro lika långt komne, med den hielp wi äro riket skyldige, som wi wore, då riksdagen börjades. Jag häpnar öfwer en så fördärfwelig wårdslöshet, och önskar, att Gud wille snart tillintetgiöra de illwiljoges anläggningar.

Herr talman: Ståndet har wisseligen ingen del uti det fördärfweliga drögsålet med bewillningen. Ståndet war det första, som geck in däruti. Om andre giordt äfwenså, hade redan något warit åtgjordt till rikets understöd, i dess högsträngande behof. Wi hafwe nu krig på femte åhret, och ännu är icke en endaste styfwer därtill bewiljad. Jag finner ej annat, än att hos oss går så till, som det gick, då turcarne belägrade och togo in Constantinopel, samt således gjorde ända på graekiska kejsaredömmet: Inwånarne woro rike och wälmående, men oenigheten och wårdslösheten gjorde, att ingen wille angripa sine skatter till rikets understöd; därför rusade ock hela härrawäldet öfwer ända. Turkiske sultanen sade, då han intagit staden, och feck se de därstädes warande store rikedomar: Hade graekiske kejsaren användt desse rikedomar, till rikets förswar, hade jag aldrig fått in Constantinopel.

Wi äro just icke ibland de mäst wälmående folckslag. Men så hafwe wi dock oförnekelsen, så mycket, att wi kunne, om wi wilje, hielpa riket utur dess tryckande nöd, om wi allenast wilje låna dertill wiljoge händer. Men i det stället kasta konster och illgrepp oss allestädes hinder i vägen. Kan riket och regeringssättet på detta wis äga bestånd? Det är ej möjligit. Wi hafwa allenast en liten folckhop, på främmande botn i fält; den wårdslöshas och wanwårdas så, att jag kan heligt bedyra, att om främmande icke hulpt dem, hade de måst swälta i hiäl. Är icke detta högst oförswarligit? Låtom oss fördenskull till nästa plenidag projectera ett extractum protocoll, med begäran, som herr borgmästaren Renhorn föreslagit, att inge plena måge hållas, till dess bewillningsdeputationen hunnit afgiöra hwad den åligger, hwarwid wi måge förklara, att om detta ei snart skier, och riket hielpes i dess trängande nöd, wilje wi icke äga någon del uti den rättmätiga förebråelse, som ständer däröfwer kan giöras.

Ståndet lemnade härtill dess bifall; och herr borgmästaren Renhorn åtog sig, att upsättia detta extractum protocoll, till näste plenidag.

Åtta deputerade ankommo från prästeståndet och anmälte ordföranden, biskopen doctor Hallenius, att prästeståndet förehaft borgmästaren Biörk-

mans, samt häradshöfdingen Ehrenmalms memorialer, angående wäxel-contoiren, samt funnit dem bägge af enehanda innehåll. Prästeståndet hade ock wid detta tillfälle förehaft borgareståndets i detta mål utfärdade extractum protocoll, och som prästeståndet pröfwat det samme till alla delar wälgrundadt, så hade prästeståndet hållit för en heder, att det samma bifalla. Berättandes ordföranden härhos, att prästeståndet förehaft secrete handels- och manufacturdeputationens betänckande, angående lädret, samt bifallit det särskilte votum i dette mål, undantagandes den delen därpå, som angår plikten.

Herr talman: Det kan ej annat, än högeligen fågna borgareståndet, att högwördige prästeståndet behagat instämman med detta ståndets yttrande i det förre ärendet. Hwad det senare angår, så är det redan afgjordt, men torde komma under någon ytterligare öfwerläggning, i anledning af herr grosshandlaren Finlaijs memorial, som i dag blifwit upläste.

Deputerade afträdde.

Skilledes åt.

Åhr 1762 den 22 Februarii.

S.d. Justerades ståndets extractum protocoll, angående bewillningsdeputationens betänckande, om innehållandet af taxeringarne, efter 1756 åhrs bewillningsplacat, och lydde detta protocollutdrag, som följer:²¹⁶⁸

S.d. Föredrogs bewillningsdeputationens betänckande af den 19 uti denne månad, hwaruti hemställes, om icke underdånig begäran kunde afgå till Kongl. Mai:st, att taxeringarne för innewarande åhr, efter 1756 åhr[s] bewillningsplacat,²¹⁶⁹ utom det, som rörer bränwinsbränningen, må innehållas, samt att allmänneligen kundgiöras må, der taxeringarne skiedt, att upbördens för innewarande år icke derefter kommo, att wärkställas, intill dess den nye bewillningen hunnit utkomma. Wid öfwerwägande härpå, fant ståndet hwad oförmodade hinder, som blifwit lagde i wägen emot det bewillningssätt och grund,

²¹⁶⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 245.

²¹⁶⁹ *Sweriges rikets ständers bewilning för år 1757. och the påföljande åren, til och med thet årets slut, tå nästa riksdag kommer at uphöra. Gjord och samtyckt wid riksdagen i Stockholm then 21 octobr. år 1756.*

som riksens ständer sielfwe utstakat och faststaldt förledit år, hwarföre och ståndet, genom protocollsutdrag af den 29 Januarii sidstledne, redan gifwit de öfrige respective stånden dess tankar wid handen, hwaröfwer borgareståndet ännu afbidar benägit swar och bifall, såsom uti dess tancka den enda möjliga och naturliga wäg, att gripa riket under armarne, uti dess trängande nöd och penningebefoh.

Det är werldsbekandt, att ett krig blifwit fördt, nu på femte året, utan att undersåtarne dertill sammanskutit litet eller mycket, hwilcket är ett exempel utan like, äfwen ibland de mäst förmögne folckslag på jorden. Om nu derföre tiden förhalas, och behofwen lemnas utan det understöd, som högsta angelägenheten, så synligen kräfwer, kan icke annan fölgd blifwa, än den, at enär regeringen deraf sättes utur stånd, till att bewara rikets bästa och rätt, måste det blifwa ett rof, för rikets illwiljare och fiender, icke mindre till obotelig blygsel och skada, än till osäkerhet för sjelfwa regeringssättet, våra fria lagars bestånd, och för våra medbröders underhåll wid arméen.

Borgareståndet, som dessutom har sig ganska wäl bekant, att 1756 åhrs bewillning endast är lämpad till den inrikes statens behof, kan ej få annan öfwertygelse, än att ett skyndesamt understöd deraf bibehåller Kongl. Mai:sts håfhållning uti dess tillhöriga ordning, och rikets betiening wid det understöd, som dem icke mindre rättmäteligen tillkommer, än de, hwilcka indeldt lön niuta, och ej behöfwa widkännas något lidande af bewillningsupskof.

Att ej widtaga säkre mått till desse behof, wore, att gifwa anledning till många medborgares förtryck, som skulle upfylla landet med oro och klagan, samt till sådane utwägars tillgripande som en trängande nöd kunde dem styrka, och hwilcka aldrig warit gode, samt derföre wisligen böra förebyggas. Hwarjämte ståndets upmärksamhet icke kunnat undwika den oreda, sådant med kongl. hofwets underhåll skulle förorsaka, hwilckets obehagelighet riksens ständer på alt up-tänckeligit sätt lära böra och wela nitfult²¹⁷⁰ samt ömsint utur wägen rödja.

I betrack[t]ande af alla dessa märkwärdiga skiäl och omständigheter, som ståndet önskat, att bewillningsdeputationen wäl öfwerwägat, samt att landsens inwånare nu mera, sedan de weta, att någon annan bewillning icke är faststald, kunde blifwa willrådige om rikets wälgång och uprätthållande, anser ståndet för orådeligit, att återkalla de

---

²¹⁷⁰ nitfält i prot.

redan tagne författningar, såsom stridigt emot en stadgad och stadig regerings natur, samt dess heder och höghet; hälst den förfarenhet ståndet har, huru lätt nya inkast framdeles kunde upkomma öfwer bewillningssättet, sedan det, som redan fastställt blifwit, ånyo kunnat ställas under öfwerläggning.

Det har icke eller nu kunnat undwika ståndets anmärkning, huru som menigheten uti den tanckan, att brännewinsbränningen skulle aldeles förbudas, anstält en öfwerflödig och högstskadelig bränning af säd, så att ej allenast dyrhet, utan ock wärkelig brist därpå sig yppat redan uti många landsorter, och lärer in på sommaren blifwa mera känbar för de fattige, hwilcket alt kunnat förebyggas, om bewillningen i tid utkommit, då hwar man blifwit öfwertygad, det han icke behöft förhasta sig. Hwaremot nu andre få betala rikets tarfwor, än de, hwilcka friheten att bränna missbrukat, och således fått lof, att, jämte kronans tillhörige inkomsters minskning, förtära den fattiges brödföda, som nu warande wäxelcours och statsbrist förbiuder förebygga; hwarföre fara torde blifwa, om nödigt uppehälle för allmänheten, som igenom en i tid ålagt bränwinsaccis kunnat förekommas, i det den till spannemålsupkiöp fått användas; nu och uti en längre tids utdrägt skulle vårt kiära fädernesland och undersåtare, på ett mera bedröfweligit sätt blifwa lidande, samt det beswurne regeringssättet wacklande, hwilcket så wäl riksens ständer hitintill beskyddat, och framgent beskydda, hwaruti borgareståndet med de öfrige respective stånden altid wil taga en ärofull del.

Att derföre hindra, det riksdagen ej må, för bewillningens skull, behöfwa utdragas, och riksens ständer snart blifwa i stånd satte, att företaga den samme, hemställer borgareståndet, till de öfrige respective ståndens öma bepröfwande, om icke någre plena kunde indragas, till dess bewillningsdeputationen blifwer färdig med sitt arbete, så att detta mål, som till rikets märkeliga och högsta praejudice, ännu är oafgjordt, må, utan undantag, föregå alla andra ärenders afgjörande, intill dess, att det hinner bringas till det nyttiga slut, rikets wälfärd och bästa kräfwer, så att all wädelig belägenhet, genom riksens ständers wisligen tagne mått, må i kraftigaste måtto hindras, afböjjas och utestängas ifrån riket. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, dienst- och wänligen communiceres.

Uplästes å nyo kammarherren baron Knorrings memorial,²¹⁷¹ angående bewillningen.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har hemma genomläst detta memorial, och funnit dess innehåll så djerft och ondt, att det förtienar alfwarsam anmärkning; och har jag fördenskull författadt mine tanckar derom, i form af ett protocolsutdrag, hwilcket jag nu will upläsa.

Detta skiedde.

Herr borgmästaren Schultén: Baron Knorring förtienar alldeles en alfwarsam föreställning. Men mig tyckes dock, att ordalagen äro här och där i detta projecterade extracto protocolli något för hårda, och hemställer jag fördenskull, om icke de samme måge jämkas och giöras lindrigare.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag har efter min öfwertygelse skrifwit rena sanningen, och kan fördenskull icke jämcka något enda ord. Behagar ståndet antaga desse mine tanckar, ar det mig kiärt; i annor händelse få de stå i protocollet för min räkning?

Herr borgmästaren Cervin: Om jag kunde föreställa mig, att något kunde uträttas, genom detta extractum protocolli, wille jag gärna bifalla, att det måtte afgå; men som jag har skiälig orsak, att fruckta, det ännu större mishällighet torde härigenom upwäckas, hwaraf wi redan beklageligen hafwa nog, så hemställer jag, om icke bäst wore, att låta detta hwila, till närmare öfwerwägande.

Herr borgmästaren Hanqvist: Wår skyldighet är, att förebygga, så mycket möjligt är, all oreda. Detta memorialet syftar ej allenast på tidsens utdrägt med bewillningen, utan har ock till sitt ögnamärke alle de oredor, som af bewillningens uteblifwande måste följa. Ett sådant djerft och ondt upsåt förtienar wissertligen en alfwarsam anmärkning. Hwarföre jag ock är af den tancka, att detta extractum protocolli bör afgå.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag finner nogsam, att man kan tillwita baron Knorring en större tilltagsenhet, än honom anstår. Men oansedt hans memorial hos ridderskapet och adelen blifwit upläst, som påskriften wisar, så kan jag dock i detta mål ej anse honom annars, än som en privat person, och i detta afseende wet jag ej, om han kan ställas i rad mot ståndet, och om det kan wara anständigt för ståndet, att vidare befatta sig med honom,

---

²¹⁷¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bevillningsdep:s expeditioner, nr 6, bilaga.

än att anse memorialet med förackt. Jag frucktar, att om wi gå längre torde sådant lända till större misshällighet och oreda.

Herr borgmästaren Schauv: Jag wet ej något ämne, af mera betydenhet, än detta baron Knorrings memorial. Det söker, att kullkasta riksens ständers beslut, om bewillningen för innewarande år. Afsigten dermed är, att riket i dess högst[t]rängande tillstånd skall stadna utan hielp, och fölgackteligen altsammans råka i yttersta oreda. Han har wäl icke directe tadlat ständernes berörde beslut. Men han har dock directe welat hindra det samme, därigenom, att han sökt få saken under deliberation. Det är att säga, att han welat, att alt det, som är giordt, skulle blifwa ogjordt. Således håller jag före, att detta protocollsutdrag bör afgå. Men slutmeningen till ridderskapet och adelen torde kunna något ändras.

Herr borgmästaren Malmstén: Om saken sålunda anses, att baron Knorrning welat röra ständers beslut, må detta extractum protocolli afgå. Men om han anses såsom privat, utan att hafwa begåt någon förgripelse emot ständer, kan jag ej finna, hwad nytta det skulle medföra, att om honom göra någon föreställning.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig skall det änteligen wara lika mycket, om detta protocollsutdrag afgår, eller icke; dock förbehåller jag mig att det, såsom mitt votum, skall införas i protocollet. Wi böre bibehålla lagarne, och förebygga det onda, som af sådane försök, nödwändigt måste följa. Memorialet är wäl icke ohöfligit, men det blifwer dock en materia deliberationis, och en proposition, som sluteligen kan skaffa oss nog att göra, åtminstone utdrages tiden i fåfången, därmed, till rikets högsta skada. Mitt projecterade protocollsutdrag kan wäl upwäka debatter. Men det skadar ej, ty därmed uträttas likwäl så mycket, att hans onda afsigt blifwer utmärkt och kjänd.

Herr borgmästaren Unger: Jag har af förfarenheten funnit, att vårt samhälle har twänne klippor, hwarpå det kan stöta och förderfwas, nemligen enwælde och sjelfswäld. Detta memorial hörer till den senare sorten, men torde likwäl i grunden syfta till den förre: Intet större sjelfswäld kan gifwas, än det, att ridiculera regeringssättet och ständers beslut. Fins wäl någon föreställning alfwarsam och kraftig nog, som icke en sådan djerfhet wäl förtienar? Jag bifaller fördenskull det af herr borgmästaren Renhorn projecterade extractum protocolli, men hemställer likwäl, om icke de orden, *att han är såld*, kunde gå ut.

Herr borgmästaren Fries: Ingen twifwel kan wara, att ju memorialet bör beswaras. Men frågan är om sättet, huru fö[r]eställningen skall således skjje, att ett godt ändamål winnes. Man wet nog, huru hos oss tillgår: Hwar och en håller med sin, så långt möjligt är, och retas aldrasnarast därtill, när skrifarten är hård. Men om wi bruka lindrige ordalag, torde de giöra bättre gagn, och pluralitétén af hans stånd lærer då gå in med oss.

Herr talman: Det är sant, att han har wäl förtient en sådan föreställning, som detta projecterade extractum protocollí innehåller. Men jag tror dock, att lindrigare ord skola hafwa en bättre wärkan. Låtom oss härtill begära, det de öfrige ståndén måge förena sig därom, med oss, och täncka på medel och utwägar, hwarigenom de mångfaldige memorialernes inkommande må förebyggas. Låtom os gifwa förslag därtill; detta wore ett så wärdigt, som högstnyttigt ämne, ty störste delen af de inkommande memorialer syfta därhån, att förwilla ständer i deras öfwerläggningar, och att fåfångt utdraga tiden.

Herr borgmästaren Finerus instämde härmed.

Herr borgmästaren Cervin: Jag hade tänckt, att detta ärendet skulle hwila. Men om ståndet behagar, att det skall afgå, will jag ej wara däremot, allenast det något jänckas. Hwad åter förebyggandet, af de månge inkommande memorialer beträffar, tror jag, att förnämste botemedlet wore, om fastställdt blefwe, att ingen skall få gå med sitt memorial till de andre ståndén, annars, än då hans stånd, efter ämnets bepröfwande, lemnat honom tillstånd därtill.

Herr talman hemställte, om icke herrar borgmästarne Renhorn och Unger måtte anmodas, att närmare jänka detta förewarande protocollsutdrag.

Ståndet biföll detta hemställande.

Åtta deputerade ankommo från bondeståndet, och anhölt ordförande, Swen Håkansson, 1:mo det behagade borgareståndet företaga och afgiöra twisten, imellan assessoren Wettring och wisse hemmansåboer, om bättre rätt till skattelösen af deras åboende hemman, samt i detta mål bifalla det wid deputationens betänckande bifogade särskildte votum; 2:do saken, angående beneficihemman; 3:tio angående Kåttby hemman i Finland. Och anmälte ordföranden härhos, att bondeståndet bifallit borgareståndets extractum protocollí, angående borgmästaren Biörkmans memorial rörande wäxelcontoiren.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och lofwade att de anmälte ärender skola, så snart gjörligit är, företagas.

Deputerade afrådde.

Uplästes bondeståndets extractum protocollii af den 20 i denne månad,²¹⁷² med hemställande, i anledning af andragne skiäl, om icke prémiermajoren wid Wästgötha cavallerieregemente, Lars Hierta, måtte hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, till ärhållande af öfwerstelieutenantsfullmagt, af samme dato, som öfwerstelieutenanten baron Conrad Falkenberg, genom riksens ständers tillstyrkande, sin fullmagt ärhållit, på det majoren Hierta, som är äldre ryttmästare och major än öfwerstelieutenanten baron Falkenberg, ej må blifwa uti något lidande försatt.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta bondeståndets extractum protocollii.

Hwartill ståndet swarade Ja.

Men herr borgmästaren Cervin, och herr rådman Hylphers gjorde deras förbehåll, emot detta befordringsmål.

Justerades ståndets extractum protocollii, angående den swenska psalmbokens öfwerseende, lydande, som följer:²¹⁷³

S.d. Föredrogs högwördige prästeståndets extractum protocollii af den 9 Novembr. sidstledit år, angående angelägenheten af swenske psalmbokens öfwerseende, samt de utvägar och medel, som till detta så nödige, som nyttige arbet[e]s wärkställande, ärfordras.

Borgareståndet ansåg med mycket nöije och ärkänsamhet, högwördiga prästeståndets berömliga nit och omtancka, så i detta, som alle andre mål, hwilcke till församlingens upbyggelse lända kunna, och biföll borgareståndet fördenskull, så mycket häldre qvaestio an, rörande angelägenheten och nyttan af swenska psalmbokens öfwerseende.

Hwad åter qvaestio qvomodo i detta mål beträffar, fant borgareståndet nödigt, att giöra därwid följande wälmente ärindringar.

Det är bekandt, att poësien icke är hwars mans lott, och att de warit och äro ganska få, som ägt och äga det lycklige snille, att med redige tanckar, och egenteligen i ämnet betydande ord, kunna förena en zir-

---

²¹⁷² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 74. Tryckt i *BdP* 9, bil. 15.

²¹⁷³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 246.

lig och ren vers, som tillika med en behagelig tonkonst skall instämma. Borgareståndet är fördenskull af den tancka, att till Hans Kongl. Mai:st i underdånighet öfwerlemnas må, att till detta angelägna arbete wälja och utnämna sådane ledamöter, som för ett lyckligt snille och skickelighet i poesien, så utom som innom högwördige prästeståndet äro bekandte; kommande desse utwalde ledamöter, att, under Kongl. Mai:sts och riksens cancelliecollegii inseende, utarbete en profpsalmbok, som till nästa riksdag färdigtryckt kan riksens ständer, till bepröfwande och antagande, föreläggas. Hwarjämte borgareståndet hölt före, till detta arbetets lättande, nödigt och nyttigt wara, det genom Hans Kongl. Mai:sts nådigsta försorg, kundgiöras må, att hwar ock en, som tror sig äga snille och skickelighet, att på vers författa andeliga betraktelser, må äga frihet, att sådane till kongl. cancelliecollegium insända, som desse sedan, till de utsedde ledamöternes öfwerseende, aflemnar, att däraf utwälja, hwad bäst och nyttigast wara kan.

För öfrigt och hwad den till detta arbete ärforderlige omkostnaden angår, ärkänner borgareståndet med skyldig tillgifwenhet, högwördige prästeståndets benägna föresats, att sielf wilja genom sammanskott göra därtill början. Men som detta så nödige, som nyttige arbete länder till svenska kyrkans och dess ledamöters allmänna gagn och förmån, och ståndet härhos noggsamt hade sig bekandt, de fleste kyrkors fattige tillstånd, och ringa förmåga, att härtill något contribuera, hwarföre och åtskillige församlingar, wid hwarje riksdag, nödgats söka allmänt understöd, till deras kyrkors reparationer, ty pröfwade borgareståndet bäst och skiäligast wara, att omkostnaderne till detta arbete utbetalas af publicque medel.

Och skulle desse ståndets wälmente tanckar fördenskull hos de öfrige respective stånden, till gunstbenägigt bifall, hörsamt, tjenst- och wänligen anmälas.

Justerades extractum protocollii, angående rätta förståndet af Kongl. Mai:sts befallning till öfwerståthållaren och landshöfdingarne, om det af borgareståndet bewiljade understöd, för den afbrände Schöfde stad. Och lydde detta sålunda:²¹⁷⁴

S.d. Sedan borgareståndets, till den afbrände Schöfdes stads återuprättande, bewilljat tu öre silfwermynt af hwarje förmögare, samt

---

²¹⁷⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 247.

ett öre samme mynt af de mindre förmögne matlagen i städerne, att upbäras i tu års tid, och Hans Kongl. Mai:st, genom nådigste skrifwelse till dess befallningshafwande, anbefalt wärkställigheten här af, har den frågan yppat sig, om denna afgift skall upbäras af andre, än dem, som wärkeligen äro borgare i städerne, och har man således hållit före, det alle de öfrige borde ifrån denna afgift befrias. Men som städernes samtelige inwånare böra, efter behörig proportion, taga en lika del i liuft och ledt, och det är oförnekeligit, att alle matlag i städerne, i synnerhet i staden Stockholm, hafwa wid de olycklige tillfällen, då de af wådeld lidit, utan åtskillnad ärhållit en proportionerad del af de understöd, som till sådane behof blifwit bewilljade och insamlade, ty pröfwade borgareståndet rättwist, det böra samtelige matlagen i städerne, af hwad stånd ock wilkor de wara måge, denna afgift ärlägga. Gjörandes borgareståndet sig så mycket mera försäkradt, om de öfrige respective ståndens gunstbänagne bifall härtill, som sielfwa billigheten fordrar, att alle de, som wid wisse händelser få deltaga i förmåner, böra ock widkiännas de utgifter, som i samme tillfällen till andre olyckliges understöd ärfordras. Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tienst- och wänligen communiceres.

Herr borgmästaren Hanqvist: Wid detta tillfälle föränlåtes jag, att i herr rådman Schenbergs frånwaro, anhålla om ståndets biträde, till någon hielps undfående, för dem i staden Schenninge, som af sidste timade wådeld därstädes lidit.

Herr talman: Ståndets extractum protocolli i detta mål är redan afgångit. Det kommer nu därpå an, huru de öfrige stånden yttra sig däröfwer.

Justerades ståndets extractum protocolli, angående understöd för Luhleå stad till en ny kyrkas upbyggande. Lydande som följer:²¹⁷⁵

S.d. Androg riksdagsfullmäktigen för Luhleå stad, huru som samma stads inwånare, af de i förra ofredliga tiden öfwergångne fiendliga skiöflingar och medfarter, blifwit så afmattade, det de, utan biträde icke förmå, att upbygga en ny kyrka i staden, i stället för den af ålder så bofällige blefne kyrkan af trä, att den icke vidare med reparationer kan underhållas, och derföre, samt i anseende dertill, att staden med bewillningar, collecter och stamböcker biträdt de kyrkor i riket, som

---

²¹⁷⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 248.

en sådan förmån blifwit förunte, till deras nybyggnad, utwidgande och reparerande, anhölt, det ståndet, i behiertande deraf, tecktes ej allenast underhielpa Luhleå stad, till förenämde behof, med ett öre silf:rmnt af matlaget i städerna, utan ock befordra den till lika sammanskott hos de öfrige respective stånden.

Borgareståndet, som hade sig kunnigt hwad således af riksdagsfullmäktigen anfördt blifwit, fant skiäligit, att bewilja Luhleå stad, till upbyggnad af en ny kyrkia, ett öre silfwermynt af hwart matlag af städerna i riket, samt att hörsamt, dienst- och wänligen recommendera staden, till lika understöd hos de öfrige respective stånden.

Herr borgmästaren Renhorn anmälte, att det af honom författade extractum protocollii, angående baron Knorrings memorial, wore nu till någon del jämkadt, hemställandes, om icke det samme nu måtte ånyo upläsas.

Detta extractum protocollii justerades och bifölls i öfrigit till alla delar, undantagandes slutmeningen särskildt till ridderskapet och adelen, som går ut i de exemplar, som komma att till de öfrige stånden afgå; men införes likwäl, såsom herr borgmästaren Renhorns votum i detta protocoll. Och lydde detta protocollutdrag som följer:²¹⁷⁶

S.d. Sedan hos borgareståndet war föredragit det memorial, som kammarherren baron I. von Knorring, den 20 uti denne månad, inlemnad, togs dess beskaffenhet uti öfwerwägande, af det innehåll, det han för sin del trodde, om riksens ständer inlåto sig, för innewarande åhr, att styckewis samtycka till någon slags bewillning, då skulle däruti saknas den fasta grund, som bör wara i ett bewillningssätt. För hwilcken orsak han hemstäldt, om icke rådeligare skulle wara, att aldeles intet stadga något, om det NB *minsta bewillningssätt, innan ett fullkomligt förslag hunnit upgifwas på den bewillning, som för detta år kan pröfwat nödig*, hwarföre han styrker till en inhibition af den utgifne förordningen af den 5 i denne månad, om brännewinsbewillningen, intill dess man hunnit granska de öfrige utwägar, som dertill kunna upgifwas.

Baron Knorring har wågat kasta up en fråga, rörande ett af riksens ständer redan tagit gemensamt besluts uphäfwande, om brännewinsbränningsaccisen. Härifrån hafwa riksens ständer, genom kraftiga lagar, hitintill warit förwarade, enligt 17 § riksdagsordningen, hwaräst

---

²¹⁷⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 249.

stadgas, att det fierte ståndet icke äger magt, att sätta sig emot de tre ståndens enhälliga beslut, då det icke rör privilegier, eller annat, som därunder begripes.

Rikens ständer hafwa funnit rikets säkerhet, det allmänna bästas wäl, samt ständernes fri- och rättigheter böra härfpå fotas och förwaras. Det är således ganska dristigt af en enskild riksdagsman, att, uti ett för riket så ömt ämne, som bewillningen är, uti rikets förewarande trångmål, tillwälla sig en propositions rättighet, till ändring uti ett fastställt ärende, hwilcken ständen, i sådan belägenhet, afsagt sig, och Kongl. Mai:st äfwen nådigst, uti dess försäkran 8 § bestyrkt, att icke göra ständerne något intrång uti deras öfwerläggningar.

Borgareståndet har, uti utdrag af protocollet den 13 Aprilis förledit år, begärt de öfrige respective ståndens beifrande, emot det förackt, som baron Knorring förrut wågat sig företaga emot borgareståndet, hwaröfwer det ännu förwäntar ett med lagarne öfwerensstämmande benägit swar.

Och enär till detta inbrätt emot magtägande ständer, lägges detta försök, till minskande af ständers höghet, och den af hwarje man tillhörige acktning, wördnad och lydnad emot 20 § och 22 § riksdagsordningen, synes, som de hinder, hwilcke legat uti wägen, för detta måls afgjörande, förledt baron Knorring, att tro sig, med lika frihet kunna sätta ständers beslut under egensinnig fråga, som honom hitintill opåtaldt aflupit, att uti borgareståndet få kräncka ständers höghet och rätt.

Borgareståndet förklarar derföre, att om angelägnare syslor skulle, emot dess förmodan, uptaga tiden, till sluts ärhållande häruti, att desse mål wid annat tillfälle, lika fullt måge wara förbehållne, på det någon tid ändskap må blifwa, uppå så lagstridige inbrott uti ständernes deliberationer.

Till ridderskapet och adelen:

Medlertid, och ehuru ståndets lagliga anmärkning ännu är oafgiord, har ståndet likwäl förmärkt, huru som baron Knorring icke haft betänckande, att följa de ifrån höglöflige ridderskapet och adelen till ståndet ankomne deputationer, som ståndet icke förwäntat kunna skie; och på det ståndet må kunna blifwa befriat ifrån så obehagelige besök, tilltror sig borgareståndet med skiäl och rätt kunna begiära, det bemälte baron K[n]orring må blifwa anbefald, att icke beswära ståndet flere resor, intill dess häröfwer slut fallit.

Hwilcket med de öfrige respective stånden hörsamt, tjenst- och vänligen communiceres.

Tolf deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte ordföranden, kongl. secreteraren Wadenstierna, att ridderskapet och adelen förehaft bewillningsdeputationens betänckande, angående innehållandet af taxeringarne, efter 1756 års bewillningsplacat, men funnit betänckeligit, att det samma bifalla, i anseende därtill, att en, detta års taxeringar rörande kongl. förordning,²¹⁷⁷ nyligen och under den 5 i denne månad utkommit, i följe hwaraf jämwäl taxeringarne redan till en del torde hafwa för sig gått, och hwaruti en så hastig ändring skulle synas otjenlig, samt medföra olägenhet för landet; tyckandes ridderskapet och adelen bäst wara, att uti den, genom sidste riksdags beslut, till denna riksdags slut faststälde contribution, ingen ändring må göras.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig därhos, att borgareståndet icke lærer underlåta, att med det första taga det anmälte angelägne ärende under öfwerwägande, och aflemna swar i hwad slut ståndet stadnat.

Deputerade afträdde.

Uplästes ett af herr borgmästaren Torsk inlemnadt memorial,²¹⁷⁸ hwaruti wid handen gifwes, att Hans Kongl. Mai:st icke i nåder täckts samtycka, till ståndets, å Södertelje stads wägnar, gjorde anhållan, om inhibition uti wärkställigheten af den anbefalte båtsmansrecruteringsen, i berörde stad. Anhållandes herr borgmästaren om ståndets föreskrift, till de öfrige stånden, till ärhållande af inhibition i detta mål.

Uplästes Kongl. Mai:sts afslagsresolution i detta mål.

Herr borgmästaren Brunsell: Det är beklageligit, att så hos oss tillgår. Näppeligen är en författning giord, och i wärket stäld, förr än den samma rubbas, och giöres till intet. 1747 fants nödigt, att städernes båtsmän skulle efter hand indragas, och penningar i deras ställe betalas; detta har staden Södertelje efterkommit, så att allenast hälften af dess båtsmäns antal återstår, hwilcke därhos äro så gamle och årkeslöse, att staden, redan för tre af fyra år sedan, begärt afsked för dem, men ej fått. Och som jag frucktar för större oreda, om saken drages till plena, så hemställer jag, om icke detta

---

²¹⁷⁷ *förordningen* i prot.

²¹⁷⁸ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 294.

ärende må remitteras till secreta utskottet, som af början lagt handen därwid, och bäst känner sammanhanget.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bör ärindra, att secreta utskottet aldrig lagt handen wid 1747 års författning, angående städernes båtsmäns indragande, utan är den samma på följande sätt tillkommen. Wid början af 1746 års riksdag, förestälde amiralitetscollegium, den mindre nytta, som riket skulle hafwa af städernes båtsmän, som till störste delen skola i sjöwäsendet warit oförfarne, och begärte berörde collegium fördenskull, att desse båtsmän måtte, så fort de kunna afgå, indragas, och penningar i deras ställe betalas, som skulle blifwa en cassa, hwaraf hwardel för enrolleringsmanskaf kunde betalas, och hwarföre i krigstider dugeligit utrikes sjöfolck kunde wärfwas. Jag har mig bekandt, att ståndet wid berörde riksdag icke särdeles gärna wille gå in uti denna författning, men änteligen biföll ståndet likwäl den samma, dock med wisse förbehåll och wilckor, som sjelfwa expeditionen tydeligen wisar. Denna ståndets förening, blef sedan af de öfrige stånden fastställd såsom en oryggelig lag. Men huru denna lag blifwit efterlefwad, wisar det förfarande, som nu emot Södertelje stad skiedt. Om så får gå, kunna wi ju aldrig trygga oss wid någon författning. Lät därföre saken gå till plena, som af början denna lag fastställdt.

Herr borgmästaren Cervin: Jag frucktar före, att om detta ärende kommer till plena, torde hela författningen kastas öfwer ända. Jag bör ock härwid påminna, att åtskillige städer icke ännu gådt in uti denna författning, utan bibehållit deras båtsmän, så att bäst och rådeligast lærer wara, att icke göra en allmän sak af detta enskilte mål.

Herr talman: Södertelje stads fullmäktig, herr borgmästaren Torsk, har anført beswär hos riksens ständer, öfwer Kongl. Mai:sts resolution i detta mål. Desse beswär äro antagne och remitterade till landt- och sjömilitiaeoeconomideputationen; anstalt må fördenskull göras, att deputationen med det första sammanträder, och yttrar sig i saken, så kan den snart blifwa afgjord. Detta är rätta vägen; och kunna ståndets ledamöter draga försorg, att deputationen snart sammankommer. Jag håller före, att det är så mycket mindre rådeligit, att dermed nu genast gå till plena, som då jag i sammanträdet med herr grefwen och landtmarskalcken, samt de öfrige talemännen, på borgmästaren Torsks wägnar, begärte inhibition emot wärkställandet af kongl. resolutionen; yttrade bondeståndets taleman sig,

att han så mycket mindre kunde däruti ingå, som bondeståndet hade wid denne riksdag giordt ansökning, att städerne måtte hålla båtsmän, efter förra wanligheten, på det allmogen med båtsmäns utredande ej måtte belastas.

Herr borgmästaren Torsk: Jag wille gärna, att saken måtte först utredas i landt- och sjömilitiaoeconomiedeputationen, men deputationen har icke warit tillhoppa, sedan långt för juhl, och är det owist, huru snart den täncker sammanträda. Imedlertid instundar den termin på hwilcken Södertelje stads båtsmän, i följe af kongl. resolutionen, skola wara recruterade.

Herr talman: Det kommer an på ståndets ledamöter, att så laga, det dep[u]tationen med det första sammankallas.

Men imedlertid fant ståndet godt, att detta ärende skulle remitteras till herrar deputerades genomseende; och tog herr borgmästaren Unger de inlemnade acta till sig.

Herr talman anmälte, att löparen till bewillningsdeputationens betänckande,²¹⁷⁹ angående innehållandet af taxeringarne, efter 1756 års bewillningsplacat, woro nu ankommen.

De påskrefne resolutionerne uplästes, och hade ridderskapet och adelen resolveradt, aldeles på samma sätt, som deras deputation nys ofwan anfördt. Hwilcken resolution prästeståndet jämwäl bifallit; och som borgareståndet fant, att denna ridderskapets och adelens resolution war enlig, med ståndets denne dag i samma ämne fattade beslut, så fants godt, att påskriften skulle blifwa, det borgareståndet bifaller ridderskapets och adelens yttrande öfwer detta mål.

Uplästes ridderskapets och adelens extractum protocollis af den 18 i denne månad,²¹⁸⁰ angående secreta deputationens betänckande, rörande de af capitainen och kongl. lifdrabanten Michael von Törne anförde beswär, att han wid tillfälle till befordran, skall blifwit praejudicerad, af den år 1760 den 21 Junii befordrade corporalen wid kongl. lifdrabantecorpsen, Eric Malmerfeldt; men som ridderskapet och adelen hållit före, att von Törne, genom dess, wid nye fästningsbyggnaden i Finland, hafde möda wäl rätteligen förwärfwadt sig capitainsfullmagt och -tour i arméen, men icke tour till den särskildte corps, wid hwilcken han förut warit engagerad,

---

²¹⁷⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, bewillningsdep:s expeditioner, nr 6.

²¹⁸⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 30.

så hade ridderskapet och adelen icke kunnat bifalla secreta deputationens betänckande i detta mål, som tillstyrker, att von Törne må ärhålla corporalsfullmagt wid lifdrabantecorpsen af den 23 sidstledne Septembr., samt lön, näst efter corporalen Malmerfeldt.

Herr talman ärhindrede, att ståndet förrut förehaft och bifallit detta secreta deputationens betänckande, hwarom nu frågan är; och hemställte fördenskull, om ståndet behagade förblifwa wid dess förrut fattade beslut.

Ståndet swarade härtill Ja.

Uplästes ett af capitainen wid kongl. lifgardet, och cavallieren hos Hans Kongl. Höghet Cronprintsens, Fridric Silfverhielm inlemnadt memorial,²¹⁸¹ hwaruti han wid handen gifwer, det emedan han för sin swaga hälsa sedt sig nödsakad, att nedlägga berörde syslor, hade han wid afskjedstagandet hos Hans Kongl. Mai:st i underdånighet anhållit om afskjed med öfwer-tecaractère, i anseende till den rang, hwilcken cavallierssyslan medföljer; öfwer hwilcken ansökning Hans Kongl. Mai:st icke i nåder täckts sig yttra; anhållandes Silfverhielm om riksens ständers yttrande, i detta mål, och bifall, hälst dess ansökning ej kan lända till någons förfång.

Detta memorial hade ridderskapet och adelen, samt prästeståndet remitteradt till secreta deputationen, hwarmed ock ståndet nu instämde.

Uplästes friherre Lars Kaggs memorial²¹⁸² och hemställande, om icke de, som olagligen befordra någon, till praejudice för bättre förtiente, måge, utom det straff, som 41 § i regeringsformen stadgar, jämwäl kännas skyldige, att ärsättia den lidande differencen i lönen, till dess han fått det han hafwa bör, och den avancerade imedlertid stå, till dess han kommer i den tour han bordt wänta.

Detta memorial remitterades likaledes till secreta deputationen.

Föredrogs å nyo Kongl. Mai:sts nådiga remiss,²¹⁸³ angående praesidenten Arnells sökte afskied, och frihet, att få afstå dess ämbete, till praesidenten Liljenberg, efter hwilcken landshöfdingen baron Funck ifrån Westerbotn må befordras till Upsala lähn, samt lagman Ehrens van efter honom till Westerbotns höfdingedöme, och änteligen protocolssecreteraren baron Lovisin till lagman i dess ställe, samt sidst protocolssecreteraren Plaan, efter baron Lovisin, till dess nu innehafwande lön; hwilcket alt Hans

---

²¹⁸¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 295.

²¹⁸² Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 296.

²¹⁸³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kungl. remisser, nr 32.

Kongl. Mai:st i nåder bifallit, men herrar riksens råd, till riksens ständers yttrande, hänskutit.

Herr talman: Som detta ärende flere gånger varit förehaft, och ståndet wid hwarje tillfälle ansedt det samma, såsom afgjordt, ehuru ståndet för wiss orsak icke welat låta teckna dess bifall härå, så hemställer jag, om icke ståndet nu behagade lemna tillstånd, att secreteraren må ståndets bifall påskrifwa.

Och ståndet instämde i underdånighet, med Hans Kongl. Mai:sts nådigst förklarade benägenhet, för desse sökandes befordran efter hwarannan. Hwilcket ståndets yttrande å kongl. remissen påskrefs.

Som kläckan war en fierdedel öfwer ett, så skildes ståndet åt.

Åhr 1762 den 25 Februarii

S.d. Anmälte herr talman, att ett ryckte gingo, det en smittsam fleckfeber yppat sig här i staden, som än vidare kunde utbreda sig, och hafwa skadeligare påföljder, om icke tidige anstalter till dess motande tages; hwarföre herr talman hemstälde, om icke herr justitiaeborgmästaren Robeck må anmodas, att anmäla detta ärende hos herr öfwerståthållaren, samt magistraten, som sedan kunna härom förständiga collegium medicum, hwilcket bör hos Hans Kongl. Mai:st föreslå de författningar, som härwid pröfwat nödige.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Och herr justitiaeborgmästaren Robeck yttrade sig: Jag will låta upkalla stadsphysicus doctor Strandberg, och förständiga honom om detta ärende, hwilcken sedan må anmäla det hos collegium medicum, som därwid må i ackttaga dess skyldighet. Men innan jag i detta ärende afträder, utbeder jag mig tillstånd, att få anmäla ett ärende, som denna stadens justitiaecollegium rör, och hwilcket tyckes förtiena ståndets upmärksamhet. Ärendet är följande: Protocolsdeputationens första utskått har, genom utdrag af protocollat, befalt denna stadens justitiaecollegium, att låta öppna framledne grosshandlaren Hisings boupteckning och testamentariske disposition. Orsaken dertill skall wara, att utskottet will weta, om håfrättsrådet von Hagelberg varit och är curator, eller god man i Hisingske sterbhuset. Sedan detta protocollutdrag ankom har collegium upkallat de arfwingar, som här äro, och förständigat dem, utskottets begäran. Men de hafwa begärt be-

täncketid; och collegium har icke eller kunnat emot lag pålägga dem, att låta öppna boupteckningen och testamentariske dispositionen, så mycket mindre, som en del arfwingar äro frånwarande, och i andre rikets orter bonde.

Protocollsdeputationens första utskotts i detta mål aflemnade extractum protocollu uplästes,²¹⁸⁴ af innehåll, som nyss anfördt är.

Och herr justitiaeborgmästaren Robeck yttrade sig vidare: Nu är frågan, om icke ståndet finner, att utskottet gådt in i dess befallning för långt, och om deputationens instruction ett sådant förfarande medgifwer? Och om icke wid så fatte omständigheter någon författning bör tagas?

Herr rådman Östberg: Jag är ledamot i detta utskott, och känner sakens omständigheter, som äro följande: En process har i kongl. Swea håfrätt förefallit, som rört Hisingske sterbhuset, och som utskottet, wid protocollernes genomläsande, funnit, att hofrättsrådet Hagelberg, såsom domare, sutit öfwer detta ärende, men utskottet därhos fått all anledning att tro, det berörde håfrättsråd warit sysloman i bemalte sterbhus, ty har utskottet infordrat hofrättsrådets förklaring häröfwer. Och emedan hofrättsrådet von Hagelberg swarade härpå i nog hårda och mindre anständiga ordalag, samt anmälte, att han wille beswära sig öfwer utskottet hos riksens ständer, så fant utskottet nödigt, att begära den åstundade och nödige uplysningen, hos denne stadens justitiaecollegium.

Efter någon discours öfwer detta ärende, stadsnade ståndet i det slut, att ståndet icke kunde befatta sig härmed, vidare än att ståndet förestäldte dess ledamöter i deputationen, att hädanåt warsammare förfara; och kunde justitiaecollegium lemna protocollsdeputationens första utskott, det swar, att collegium icke understode sig, att, emot lag, wärkställa utskottets befallning.

Tijo deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, landshöfdingen Boije, att ridderskapet och adelen förehaft det af häradshöfdingen Ehrenmalm ingifne memorial, angående wäxelcontoiren; och hade ridderskapet och adelen, i anledning så häraf, som 18 § i riksdagsordningen, funnit nödigt, det secrete utskottet till plena bör upgifwa uplysning om wäxelcontoirets inrättning, och de förbindelser samme contoир med ständer och regering ingått, samt huru de sedermera å

---

²¹⁸⁴ Ej återfunnet i Borgarståndets arkiv.

ymse sidor blifwit upfylde och liqviderade; kunnandes ridderskapet och adelen ej bewilja något till den skulld, wäxelcontoiret åstadkommit, innan de få upp från secrete utskottet de begärte uplysningar. Aflämnandes ordförande ett extractum protocolli i detta ärende.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig härhos: Borgareståndet har wäl förehaft detta ärende, och redan yttrat sig däröfwer. Men lærer likwäl icke underlåta, att taga det nu aflemnade extractum protocolli under närmare öfwerwägande, samt lemna swar, om det ändteliga slut, som ståndet däröfwer kan fatta.

Deputerade afträdde.

Och uplästes det af deputationen nys aflemnade extractum protocolli,²¹⁸⁵ angående häradshöfdingen Ehrenmalms memorial, rörande wäxelcontoiret.

Herr rådman Hylphers begärde, att detta ärende måtte hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Detta häradshöfdingen Ehrenmalms memorial innehåller icke något mera, än det förrut af herr borgmästaren Biörkman ingifne memorial i samma ämne; öfwer bägge har ståndet förrut fält en lika resolution. Således kan jag icke se, hwarföre ett redan afgjordt ärende skall hwila. Ehrenmalm begär, att secrete utskottet skall förbindas, att till plena upgifwa, slutet af de liqvidationer och räkningar, som imellan cronan och wäxelcontoiret äro författade, och rikets därtill anslagne betalning, hwarigenom han förmenar få anledning, att ställa denna del af rikets financewärk i bättre ordning. Ridderskapet och adelen begär det samme; och lägga därtill, att de ej kunna bewilja något, till den skulld wäxelcontoiret skall åstadkommit, innan secrete utskottet upgifwer de åstundade uplysningar. Jag wet icke, att wäxelcontoiret åstadkommit någon skulld, och finner således icke, att någon bewillning till dess betalande ärfordras. Låtom oss fördenskull swara, att som detta extractum protocolli icke innehåller något mera, än de förrut ingifne twänne memorialer, öfwer hwilcke ståndet sig redan yttrat, så finner icke eller ståndet någon anledning, att ändra dess förrut fattade resolution.

Herr talman: Jag har warit en af de associerade i wäxelcontoiret, och har fördenskull, då detta ärende sidst förehades, hemstält, om icke någon annan måtte anmodas, att föra klubban, så länge denne sak wore under

---

²¹⁸⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, ridderskapets o. adelns prot.utdrag, nr 31.

öfwerwägande. Men ståndet har behagat, att jag skulle sitta qwar. Jag får fördenskull nu tillfälle, att säga, att det rent af är en ogrundad misstancka, att wäxelcontoiret åstadkommit någon skuld, som jag ock härhos heligt bedyrar, att contoiret icke har någon styfwer, att fordra.

Herr borgmästaren Brunsell: Jag instämmer med det, som herr borgmästaren Schauv redan anfördt, att detta ärende är redan afgjordt, och bör således ej komma under någon vidare ventilation. Men det förtienar någon anmärkning, att ridderskapet och adelen till slut satt en trumpf på saken; detta leder till oordning, och syftar på tidens utdrägt med bewillningen.

Herr borgmästaren Renhorn: Mig tyckes, att wi ej behöfwa någon widlyftig öfwerläggning, om det swar, som häröfwer skall fattas. Låtom oss påskrifwa: *upläst*, och att ståndet förblifwer wid dess fattade beslut öfwer detta ärende. Men min landsman herr rådman Hylphers, som begärt, att detta ärende skulle hwila, har gifwit mig anledning, att påminna, huru illa en sådan begäran skickar sig i en redan afgjord sak. Den tyckes syfta därhän, att få ett afslutit ärende under ny öfwerläggning, och att försöka, om icke det, som gjordt är, må blifwa ändradt. Ett sådant upförande strider emot ståndets rätt och wärdighet, samt emot den skyldiga wördnad, som en ledamot bör för ståndets beslut hysa.

Herr rådman Hylphers: Mig gjöres en tillwitelse, som jag icke finner mig böra widkiännas. Jag har ansedt saken hwad memorialet innehåller, för aldeles afgjordt, och således icke begiärdt, att ärendet i anseende därtill skulle hwila. Men som ridderskapet och adelen uti des extracto protocolli yttrat sig, att icke wilja gå in uti bewillningen, innan de fått den begiärta uplysningen, så har jag hållit före, att detta förbehåll fordrade något närmare betänckande; och har jag för den orsaken begärt, att ärendet måtte hwila.

Herr borgmästaren Schauv: Det wore wäl bäst, om man kunde undwika, att bruka imputationer emot hwarannan. Men när man i angelagne mål i hastighet råkat förse sig, må man wara glad, att man får påminnelse därom. Målet är angelägit. Man ser nog, hwart hän detta extractum protocolli syftar; det går därpå ut, att få ett kryphol, hwarigenom bewillningen skall kunna hindras. Och påfölgden deraf blifwer, att riket skall ecrasera under bristen af des nödigste behof; här är således icke tid att länge dröija med swar.

Herr justitiarien Faxell: Ridderskapets och adelens slutmening är för hård, och afsigten därmed alldeles ond, samt syftande uppenbarligen på rikets förderf. Hwaruti skall alt sammans stadna, om icke riket genom bewillning hielpes, utur des trängande nöd? Låtom oss alfwarsamt föreställa ridderskapet och adelen desse onde påfölgder.

Herr borgmästaren Cervin: Som jag begriper saken, går ridderskapets och adelens förbehåll allenast därpå ut, att icke bewilja något, till den skulds betalande, som wexelcontoiret skall åstadkommit; och som wi redan hördt af herr talman, att wäxelcontoiret ej har något att fordra, så förfaller hela detta förbehållet af sig sielft.

Proposition begärdes.

Och herr talman proponerade: Behagar ståndet förblifwa wid den redan, i detta mål, under den 15 i denne månad, genom extractum protocolli meddelte resolution?

Ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Uplästes C. Ludvig Beckfries memorial,²¹⁸⁶ angående det lidande, hwaruti dess broder, majoren wid norre skånske cavallerieregementet, Lave Beckfries skall blifwa försatt, genom ryttmästaren Ahlbergs ansökning, att winna befordran till commendantssyslan uti Carlshamn, med majorsfullmagt och tour framför Beckfries.

Herr talman ärhindrade, att ståndet redan afgjordt ryttmästaren Ahlbergs ansökning, genom extractum protocolli, i anledning af secreta deputationens däröfwer afgifne betänckande;²¹⁸⁷ hemställandes herr talman, om icke ståndet behagade förblifwa wid detta dess fattade beslut.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Cervin: Som mig blifwit berättadt, är ryttmästaren Ahlbergs ansökning afgjord, enligt borgareståndets extractum protocolli, hos de öfrige respective stånden, undantagandes ridderskapet och adelen; och som detta ärende således icke kunnat expedieras, så bör detta memorial hwila. Imedlertid wore wäl, om herr talman behagade i sammanträde påminna herr grefwen och landtmarskalcken, att detta ärende afgjöres.

Herr talman lofwade, att härom påminna.

---

²¹⁸⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 44, bilaga.

²¹⁸⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, secreta deputationens expeditioner, nr 44.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Uti bewillningsdeputationen är beslutit, att bewillningen för brännewinsbrännandet i städerne, skall i morgon företagas; och är således nödigt, att ståndet öfwerenskommer, huru denne sak i deputationerne bör handteras.

Herr justitiarien Faxell: Min tancka är, att wi aldrabäst komma ifrån detta ärende, om wi efterse ifrån 1752, hwartill denna bewillning sig bestigit; då kan man få anledning att proportionera denna bewillning därefter. Husbehofsbränningen lærer böra fri tillåtas i de öfrige städerne, utom Stockholm, Gjötheborg och Carlscrona; men hwad salubränningen angår, bör därwid utsättas ett wist quantum tunnetal, för hwarje stad, jämte wis²¹⁸⁸ afgift, för hwarje tunna.

Herr borgmästaren Cervin: Jag kan icke se, huru detta nu anförde förslag skall låta practisera sig. Om fri husbehofsbränning tillåtes i städerne, hwilcken skall då åtaga sig något wist tunnetal till salubränning? När hwar ock en får bränna sjelf, behöfwer ingen kjøpa, aldraminst i de öfrige städerne, hwaräst brännewin får införas från landet; och huru skall man då kunna taxera krogarne, när deras minuterung blifwer så ringa?

Herr borgmästaren Renhorn: Uplysning i detta mål är nödig, och den kunna wi få hos öfwerdirecteuren Grise, på så lång tid tillbaka, som behöfwat, och kunnom wi sedan därpå utröna, så wäl behöfwet, som folcknummern i städerne. När detta skiedt, äro wi i stånd, att för hwarje stad fastställa en wis accis för salu- och husbehofsbränningen tillsammans; och för den summan bör staden wara ansvarig, hwilcken och genom taxering kan tillwäga bringas.

Herr borgmästaren Hanqvist: Jag finner mig icke hwarken uti herr justitiarien Faxells, eller herr borgmästaren Renhorns förslag. Det förra går ut på en fri husbehofsbränning, men tillika ett wist quantum spannemål till salubränning; detta passar sig icke tillsammans. Det senare syftar på en wiss summa penningar af hwarje stad, för husbehofs- och salubränningen tillhopa, utan att något wist tunnetal utsättjes. Till att ärhålla denna summa, böra städernes inwånare taxeras. Men hwem kan wara wiss om, att icke den, som minst blifwit taxerad, ju bränner mäst, om icke altsammans ställes under den allwarsammaste bewakning? Wår afsigt i detta mål borde wara, att, så mycket någonsin möjligit är, afböija spannemålens ödande,

---

²¹⁸⁸ Läs: *wiss*.

och att slippa de mångfaldige beswär, som följa med bewakningen. Således böra våre mått tagas derefter; och det lærer bäst kunna skie, om wi gå in uti bewillningen i samme proportion, som landtmannen.

Herr borgmästaren Schauv: Det är beklageligt, att våre omständigheter skola wara sådane, att wi nödgas gå in uti detta ärende. Jag wille önska, att intet brännewin wore till, som gjør riket en så stor skada. Ständers afsigt har varit, och borde wara, att minska spannemålens ödande. Men nu nödgas wi encouragera dem. Efter min tancka går det ej an, att utsättja något wist. Det förslaget torde gå an, att utsättia en wiss summa penningar, efter stadens folcknummer, om summan proportioneras efter det som landtmannen betalar.

Herr borgmästaren Johan Boberg yttrade sig alldeles i samme mening, som nys anford är.

Herr borgmästaren Pihlgardt hölt före wara bäst, att utsättia ett wist quantum spannemål, till brännewinsbrännande för hwarje stad.

Herr ålderman Ström: Denna öfwerläggning angår wäl icke Stockholms stad; men jag bör dock påminna, att utsättiandet af ett wist quantum spannemål för hwarje stad, torde blifwa nog kiänbart, så länge landtmannen äger frihet, att införa brännewin. Hwad åter Stockholm enskildt angår, har man sagt mig, att man ärnar pålagga staden, ett grufweligit stort quantum spannemål, nemligen femtijo tusende tunnor; huru det kan låta sig gjöra, det begriper jag icke.

Herr grosshandlaren Clason: Jag bör gifwa wid handen, att öfwersten baron Löwen har uti deputationen ärbudit sig, att om brännewinsbränningen i Stockholm honom uplåtes, wille han betala två hundrade tusende daler silf:emt, för tiugu tusende tunnor spannemåls användande till brännewins bränning.

Herr borgmästaren Schauv: Detta ärende är för widlyftigt, att här utredas; och hemställer jag fördenskull, om icke bäst wara will, att nämna wisse deputerade, som måge yttra sig däröfwer; då ståndet sedan med mera redighet kan fatta sitt beslut.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Deputationens tanka är, att detta mål skall i morgon företagas; om ärendet nu remitteras till deputerade, kan sådant icke skie; och böra ståndets ledamöter i deputationen få befallning, att icke i morgon gå in uti någon öfwerläggning, om detta mål.

Herr talman: Öfwerläggningen i deputationen härom kan ju uppskiutas till tisdagen; imedlertid kunna deputerade nu nämnas, och till nästa måndag wara färdige med deras yttrande.

Ståndet biföll denna föreställning; och utnämdes, utom ståndets ledamöter i deputationen, som i morgon kl. 5 efter middagen böra komma up, jämwäl följande herrar ledamöter:

herr åldermannen Olof Ström,
herr borgmästaren Sven Biörkman,
herr borgmästaren Arved Schauv,
herr rådman Caspar Hanell,
herr inspectoren Jonas Lexell,
herr borgmästaren Johan Hanqvist,
herr inspectoren Fridric Muncktell,
herr borgmästaren Carl Schultén,
herr borgmästaren Frants Cervin,
herr borgmästaren Johan Boberg,
herr rådman Hulphers,
herr borgmästaren Nils Fries,
herr borgmästaren Johan Eek,
herr borgmästaren Kröger,
herr borgmästaren Johan Brunssell,
herr rådmannen Johan Lilja,
herr borgmästaren Anders Ekman och
herr borgmästaren Wetterblad.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har, i anledning af herr borgmästaren Cervins, för par plenidagar sedan, gjorde påminnelse, om angelägenheten af skogarnes wårdande i riket, upsatt mine tanckar, öfwer detta ärende, hwilcka jag nu med ståndets lof will upläsa.

Ståndet lämnade härtill dess bifall; och herr borgmästaren upläste sitt i detta ärende inlemnade memorial,²¹⁸⁹ med bifogad begäran, att, i händelse desse tanckar winna bifall, de då måtte beledsagas, med ståndets tillstyrkande till de öfrige stånden.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

---

²¹⁸⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 297.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²¹⁹⁰ angående medel, till hämmande af oskiälig stegring i priset å handtwärkeriwahror.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli, angående detta ärende.²¹⁹¹
Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 20 i denne månad,²¹⁹² angående angelägenheten af skogarnes närmare wårdande i Östergöthland, med mera.

Detta ärende blef liggande på bordet.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade nu företaga, och afgöra det redan upläste secreta utskottets extractum protocolli, angående twisten, emellan ägaren af Wira bruk, och swärdsfäijareämbetet häri staden, angående rättigheten, att förfärdiga sidogewähr för ryttaredragoner och soldater.

Men ståndet fant nödigt, att detta ärende än vidare skulle hwila.

Herr handelsman Bagge, herr assessoren Anthonsson, och herr justitiarien Faxell, begärdte lof, att få resa till Christinaehamns marknad.

Detta bewiljades.

Och ståndet skildes åt.

---

²¹⁹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 53.

²¹⁹¹ Ibid.

²¹⁹² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 75.
Tryckt i *BdP* 9, bil. 16.

Åhr 1762 den 27 Februarii

S.d. Uplästes ett af herr borgmästaren Kock inlemnadt memorial,²¹⁹³ hwaruti herr borgmästaren wid handen gifwer, sig wara ägare af en åttendedel uti de i Elfsborgs och Bohus lähn belagne Öxnäs, Rådanefors och Kållerö järn- och stålmanufacturwärk, hwilcke äro privilegerade på ett tusende fyra hundra skieppund kjöpetackjärn, utur Wermelands bergslag, hwaraf en stor del utsmides i $\frac{5}{8}$ -dels tum fyrkantjärn. Detta smide anses wäl för manufactur, men är likwäl ej annat i sig sjelfft, än ett fint stångjärn, som ej med större förmån afsättes, fast det consumerar dubbelt mera skog, och gör tillwäkningsomkostnaden drygare, hwarföre, och som skogarne wid Kållerö, där knipsmidet drifwes, äro så mycket medtagna, att nästan alt smidet i flere år måst skie med stenkåhl; ty anhåller herr borgmästaren om tillstånd, att få, wid Rådanefors ämnessammare uti gröfre smide, än $\frac{5}{8}$ -delar, utsmida de på dess andel i ofwannämde wärk belöpande 175 skieppund tackjärn, samt att ståndet täcktes, genom protocolsutdrag, honom i detta ärende hos de öfrige ständen biträda.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla detta memorial.

Ståndet lemnade dess bifall härtill, och extractum protocolli härom justerades; lydande, som följer:²¹⁹⁴

S.d. Hos borgareståndet har borgmästaren och riksdagsmannen Michaël Kock anmält, huruledes han är ägare af en åttendedel uti de i Elfsborgs och Bohus lähn belagne Öxnäs, Rådanefors och Kållerö järn- och stålmanufacturwärk, hwilcke uti Wermelands bergslag äro privilegerade på ett tusende fyra hundra skieppund kjöpetackjärn, hwaraf en stor del plägar utsmidas i $\frac{5}{8}$ tum fyrkantjärn.

Och som skogarne wid Kållerö, där knipsmidet drifwes, så anseeligen äro medtagne, att nästan alt smidet nu i flere år har måst skie med stenkåhl, som från Skottland med dry[g] kostnad inkommit, så har bemelte borgmästaren anhållit, det honom måtte tillåtas, att wid Rådanefors ämnessammare få uti gröfre smide, än $\frac{5}{8}$ -delar, utsmida de på dess ägande andel i ofwannämde wärk belöpande ett hundra sjuttiofem skieppund tackjärn.

---

²¹⁹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 298.

²¹⁹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 250.

Borgareståndet tog denna borgmästare Kocks ansökning uti behö-
rigt öfwerwägande. Och alldenstund $\frac{5}{8}$ -dels tum fyrkant, ehuru det
anses för manufactursmide, likwäl i sig sielf ej annat är än ett fint
stångjärn, som ej med större förmån afsätties, fast det consumerar
dubbelt mera skog, och giör tillwäkningskostnaden drygare, hwari-
genom så wäl cronan, som ägaren är lidande; altså och emedan herr
borgmästaren Kock icke begär någon tillökning i smidet, utan allen-
ast, att få det förändrat på ett sätt, som åtskillige, så wäl af höglofl.
ridderskapet och adelen, som andre, under innewarande riksdag,
blifwit förunt; ty fant ståndet billigt att icke allenast för sin del till
ofwannämde ansökning samtycka, utan ock, att den samma, hos de
öfrige respective stånden, till gunstbenägit bifall, hörsamt, tjenst- och
wänligen anmäla.

Uplästes kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänkan-
de,²¹⁹⁵ uppå bondeänckans, hustru Karin Pährsdotters ansökning, att till
skatte få inlösa Mårum Södergården, uti Scaraborgs lähn, Wärings sochn
och Wasbo härad.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli af den 23 i denne månad,
angående detta ärende.²¹⁹⁶

Uplästes ett af landshöfdingen i Scaraborgs lähn, uti detta mål inlem-
nad[t]²¹⁹⁷ memorial.²¹⁹⁸

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila, till närmare ge-
nomseende.

Tålf deputerade ankommo från ridderskapet och adelen, och anmälte
ordföranden, commendeuren Carl Tersmeden, att ridderskapet och adelen
hos sig förehaft åtskillige inkomne kongl. remisser, rörande sådane prae-
judicemål, som ligga i secreta deputationen till öfwerwägande, i synnerhet,
angående öfwersten Duriets och öfwersten grefwe Posse, och som det
wore angelägit, för ridderskapet och adelen, som bäst känner desse måls
beskaffenhet, att få först yttra sig, så häröfwer, som andre dylike praejudi-
cemål; ty hade ridderskapet och adelen welat wänligen begära, det täcktes

---

²¹⁹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 54.

²¹⁹⁶ Ibid.

²¹⁹⁷ *inlemnade* i prot.

²¹⁹⁸ Ibid.

borgareståndet låta desse ärender hwila, till dess ridderskapet och adelen hunnit utlåta sig.

Herr talman: Jag twiflar icke, det ju ståndet lærer samtycka till ridderskapets och adelens anmälte begäran. Men härhos föränlåtes jag att begära, det wille ridderskapet och adelen så skyndesamt, som giörligit är, yttra sig öfwer desse ärender, på det de samma ju förr dess häldre måge kunna afgiöras, och riksdagens slut befordras.

Deputerade afträdde.

Åtta deputerade från prästeståndet anmältes och infördes; och gaf ordföranden, kyrkioherden doctor Celsius wid handen, att prästeståndet förehaft och bifallit borgareståndets extractum protocollii, angående en wiss handlandes dotter, som utur dess faders hus blifwit bortförd, och fadren owetterligen sig gift. Prästeståndet hade tyckt mycket wäl om den nyttiga anledning, som borgareståndet gifwit, till detta målets öfwerwägande, och prästeståndet fördenskull bifallit, att samme mål måtte remitteras till justitiaedeputationen; willjandes prästeståndet, genom protocollsutdrag, närmare yttra sig häröfwer. Härhos hade prästeståndet funnit nödigt, att, till bifall på det bästa anmäla secrete utskottets extractum protocollii, angående det nyttiga arbetet, Glossarium lingvae Sveogothicae, som cancellierådet Ihre har under händer, att tryckas. Detta wore ett wärk, som är ganska wäl utarbetadt, och ej att anse, som en blott ordabok, hwilcket prästeståndet af de utkomne arken inhämtat. Det tiente ej allenast till mycken hielp uti språket och historien, utan lände jämwäl det samme till mycken heder, för svenska nationen. Auctoren wore en man, som, utan mycken insigt i de lärde och moderne språken, ägde all den skickelighet, som till detta wärk ärfordras, och höllo prästeståndet fördenskull före angelägit wara, att han måtte sättias i stånd, att fullborda detta des arbete.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, om prästeståndets lämnade bifall i det förre anmälte målet, och bad, att prästeståndets extractum protocollii, rörande samme ärende, måtte ju förr dess häldre aflämnas, på det saken snart måtte komma till justitiaedeputationen; hwad det senare beträffade, wore det redan hos borgareståndet upläst, och lærer ståndet icke underlåta, att med det första yttra sig däröfwer.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Hos ståndet föränlåtes jag, att anmäla ett ärende, som sig, den 18 sidstledne Januarii, i Carlscrona tilldragit, då bor-

gerskapet woro allmänneligen sammankallade till ett rådmanswal, i det en handlande, Jonas Krok, betog mig och magistraten den propositionsrättighet, som lagen os under wård anförtrodt. Jag har öfwer detta ärende författadt ett memorial, hwilcket jag beder få nu upläsa.

Berörde memorial²¹⁹⁹ uplästes, tillika med dess bilagor n:o 1, 2, och 3, hwaraf denna Kroks oordenteliga upförande inhämtades.

Herr borgmästaren Renhorn: Så mycket finner jag af detta memorialets innehåll, och sakens förlopp, att Carlsrona stads borgerskap måste wara ett godt och beskiedeligt folck, som icke låtit förfära sig af denne tilltagsne karlen Krok. Han, för sin del, hade andragit alt det, som kunnat åstadkommit fulbordandet af hans onda afsigt; men menigheten har likwäl icke tagit del däruti. Denna karlen är just andra uplagan af Springer. Deras upförande är aldeles likt. En emeut²²⁰⁰ i Carlsrona är icke allenast farlig, för magistraten och staden, utan och för rikets flotta, som där ligger. Detta af Krok gjorde steg, fordrar fördenskull all upmärksamhet. Efter min tancka, hade magistraten straxt bordt sättia denne förmätne karlen i häkte; hwad Kroks och hans anhängares hos landshöfdi[n]gen anförde beswär, däröfwer angår, att borgerskapet icke allmänneligen blifwit upkallat, till det hållne protocollets justering, så är det alt för förmätit af dem giordt, att så misstyda lagen i detta mål. Om någon utom de älste talat till protocollet, hade han bordt upkallas till justeringen, men inge flere. Men man finner jämwäl häraf hans arghet; hade han fått dem upp, hade han welat börja nytt owäsende. Låt om fördenskull anmäla detta ärende hos Hans Kongl. Mai:st, med anhållan, att justitiaecancelleren, antingen sielf, eller någon annan tillförlätelig man, må anbefallas, att företaga och efter lag beifra detta Kroks djerfwa förfarande. Härjämte blir ock nödigt, att en skickelig domare må förordnas, som utom lagfarenheten känner städernes styrelse. Om detta ej skier, torde lätt hända, att någon domare dit förordnas, som med all sin skickelighet eljest, i brist af nödig kundskap om städernes styrelse, kunde göra mindre gagn, i ett så kinkugt ärende, som detta. Mig tyckes och, att ståndet kunde nämna en sådan domare af dess härwarande ledamöter, såsom herr borgmästaren Cervin, eller och herr borgmästaren

---

²¹⁹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 299.

²²⁰⁰ Dvs. fr. *émeute* 'upplopp'.

Hanqvist. Saken kan ändå ej företagas, än efter sluten riksdag då herr borgmästaren Pihlgardt får resa hem.

Herr borgmästaren Schauv: Jag har icke utan mycken rörelse kunnat läsa desse papper igenom, icke i anseende till herr borgmästaren Pihlgardt, hwilcken likwäl, så groft är angripen och förolämpad, utan i anseende till sjelfwa saken, och uphofsmannens förmätne och ohyggelige afsigter. Denne är icke olik auctoren till den smädeskriften, som under sidste riksdag utspriddes; han ropade, ut, ut, ut, till landets inwånare, och upmunttrade dem till upror. Så gör och denne i åtskillige utlåtelse till sine medborgare i staden. Jag må wäl säga, som den wärde ledamoten nyss sagt, att borgerskapet i Carlsrona måtte wara ett godt och beskjedeligt folck, som icke låtit sig af denne förmätne karlen förföra. Men jag kan icke wara ense med herr borgmästaren Renhorn däruti, att detta ärendets afgjörande skall uppskiutas till efter riksdagen. Det är ju möjligit, att mycken olägenhet kan yppa sig, af en sådan tidens utdrägt. Krok kan ju inweckla flere i sitt onda förehafwande, om han får tid och råderum därtill, i händelse han will continuera i sin förföriska idée. Sådant bör, så snart giörligit är, förebyggas. Låtom oss fördenskull föreslå hos Hans Kongl. Mai:st både actor och domare, samt anhålla, att saken ju förr des häldre må företagas. Hwarjämte ståndet kunde tillika begära, det justitiaecancelleren och ortens landshöfdinge måge anbefallas, att noga tillse och så föranstalta, det Kroks onda förehafwande ej må, genom oloflige sammankomster, och eljest få vidare utbreda sig.

Herr borgmästaren Brunssell: Af förloppet synes nogsam, att i Carlsrona warit en grof tillställning till upror. Denne förmätne karl har gjordt alt det, som kunnat gifwa anledning därtill, så att jag för min del anser det för en särdeles lycka, att borgerskapet ej tog del däruti. Efter min tancka, hade magistraten straxt bordt låta inmana denne djerfwe karl i häckte. Men som det ej skiedt, hade landshöfdingen ålegat, att bringa en sådan mutin till skiäl, samt straxt aflemna berättelse om saken till Hans Kongl. Mai:st, som då fått anledning, att befalla undersökning. Och som detta icke skiedt, men Krok kan åstadkomma ännu mera galenskap, om han får wara på fri fot, och således äger tillfälle och tid därtill, så tycker jag wara nödigt, att hos Kongl. Mai:st begära, det denne onde karl må genast häftas.

Herr borgmästaren Malmstein: Hufwudsaken hörer icke hit, eller kan här afdömas. Hwad Krok beträffar, så känner man honom nog förrut af det ärende, som under denne riksdag blifwit riksens ständer föredragit; detta hans företagande är, ett ytterligare prof, af hans djerfhet. Och som jag ej annat kan föreställa mig, än att han måste i sitt samwete wara öfwertygad, om grofheten af des olagliga förfarande, så undrar jag mycket, att han ej satt sin person i säkerhet. För min del kan jag ej finna, att landshöfdingen hade låta bordt sättia honom i häkte. Men magistraten hade kunnat göra det. Det war ju ett af de grofwaste lagbrott, som han föröfwat, i det han betog magistraten dess propositionsrättighet, och wille ställa magistraten under menige borgerskapets dom. Låtom os fördenskull hos Hans Kongl. Mai:st anhålla, om en snar undersökning. Wi kunna och därjämte föreslå någon af vårt stånds ledamöter till domare, såsom herr borgmästaren Hanqvist, hwilcken känner städernes styrelse, och denna stadens omständigheter. Men widare lära wi ej kunna gå, ty jag frucktar, att wi i annor händelse torde få afslag, hwilcket skulle medföra flere skadelige påföljder.

Herr borgmästaren Fries: Wi hafwe redan nog discourerat om grofheten af Kroks brott, och om de skadelige påföljder, som därpå kunna yppa sig, i händelse det ej snart beifras. Efter min tanka, hade han genast bordt inmanas i häckte, ty han hade gripit magistratens ämbete, och en riksdagsman, i och för dess ämbete, till heder och ära. Men som han då icke blef häftad, så kan nu begäras, att det må skje.

Herr borgmästaren Kock: Enär man ser uppå de nu upläste handlingar, finner man nogsamt, att Krok, på ett dierft och oanständigt sätt angripit herr borgmästaren Pihlgardt, i och för dess ämbete. Han har fordrat redo af honom, för dess riksdagsmanskap; han har beskylt honom, att hafwa, såsom riksdagsman, undergräfwit borgerskapets rättigheter, sig sielf till nytta. Han har welat för desse tillwitelser ställa herr borgmästaren under borgerskapets dom. Detta är för djerft, och kullkastar all laglig ordning. Låtom os fördenskull hos Hans Kongl. Maist. anhålla, att både actor och domare snart måge förordnas. Till denna senare syslan kunna wi ock nämna och föreslå herr borgmästaren Hanqvist, som känner folcket, och är en bepröfwad och skickelig domare.

Herr borgmästaren Hanqvist: Det är bedröfweligit, att höra, att sådant, som denne Kroks brått, skall kunna förefalla. Men som härom är redan

nog discourerat, will jag allenast något yttra mig öfwer det giorda förslaget, att ståndet skall nämna en domare i detta mål hos Hans Kongl. Mai:st. Jag föränlåtes, att härwid påminna, det commissioner äro förbudne, och att i följe däraf härstädes ej annan domstohl kan förordnas, än en rådstufwurätt. Som nu i staden Carlscona äro twenne borgmästare, så bör den andre borgmästaren föra ordet. Wore han jäfwig, bör den äldste rådmannen praesidera, i hans ställe. Detta är enligit med lagen, äfwen som ock, att i fall omständigheterna så fordra, må hofrätten förordna domaren. I anseende till detta alt, är jag af den tanka, att det lærer wara bäst, att ståndet icke nämner någon domare i detta mål, utan allenast simplement hos Hans Kongl. Maist. anhåller, om en snar undersökning i detta mål.

Herr justitiarien Faxell: Jag känner icke denne Krok, men det finner jag af hans upförande, att han måste wara en alt för gement sinnad karl; så har han i alt burit sig åt. Han hade genast bordt inmanas i häkte, och magistraten är strafbar, som detta ej gjordt. Wi böra ej nämna domare. Därmed må förfaras efter lag; eljest underkasta wi oss tadel. Och för öfrigt will jag icke gerna, att herr borgmästaren Hanqvist skulle gå bort ifrån oss; han är en så bepröfwad och skickelig ledamot, att ståndet lærer finna dess qwarblifwande nödigt. Låtom oss fördenskull allenast simplement begära undersökning.

Herr borgmästaren Pihlgardt: Det synes wäl, som hade magistraten bordt genast låta inmana Krok i häkte. Men magistraten, som nogsamt märkte de giorde anstalter, och de påfö[l]gder, som Kroks arresterande skulle hafwa med sig, fant aldeles betänckeligit, att taga ett sådant steg. Fyra hundra borgare woro uppe på rådhuset, och alle gator wore fulle med folck, som swärnade och lupo af och an, wäntande förmodeligen därpå, hwaruti saken skulle stadna. Hade magistraten wid så fatte omständigheter låtit arrestera Krok, hade ock den swärmande hopens ifwer stadnat på magistraten, och felade det i sanning icke mycket, att sådant hade skjedt, ty början därtill war redan stor nog. Men som magistraten brukade saktmodighet, afstadsnade änteligen altsammans.

Herr borgmästaren Cervin: Jag måste beklaga, att Krok i detta mål nämt Carlshamn, och giordt en jämförelse emellan denne stadens och Carlscona stads förmåner. Carlshamns borgerskap warda ej mera, än andre, förskonte för deras lagliga utskylder. Men de betala dem willigt. För öfrigt är jag af samme tancka, som herr borgmästaren Hanqvist. Hans Kongl.

Mai:st kan ju ändå, om så nödigt pröfwat, nämna domaren. Men härhos lär wara nödigt, att någre deputerade nämnas, som kunna närmare genomse detta ärende, och projectera den skrifwelse, som till Hans Kongl. Mai:st härom bör afgå.

Herr talman: Efter de underrättelser jag ägt, har jag redan i sidstledne Novembris månad sagt herr borgmästaren Pihlgardt, att något sådant wore i Carlscrona å färde, som nu wärkeligen skiedt. Wår skyldighet är nu, att gifwa Hans Kongl. Mai:st sakens sammanhang wid handen, på det sådane riksfördärfwelige anläggningar måge kunna förekommas, och den brottslige befordras till behörig näpst. Att nämna domare, håller jag för betänkeligit. Men saken kan ändå hielpas, om de ledamöter, som äro kiände hos herrar riksens råd, tala med dem därom, och föreslå en skickelig och tillförlätelig man. Saken är högst angelägen, ty den angår icke allenast Carlscrona, utan ock alle städerne i gemen. Låtom oss fördenskull nämna deputerade, som kunna utarbete den skrifwelse, som till Hans Kongl. Mai:st härom kommer att afgå. För öfrigit böre wi tacka Gud, som har afwändt det onda, som denne gudlöse människjan tilltänckt. Han är i sanning icke en hårsman bättre, än den uprorsmakaren Schwedenskiöld.

Ståndet utnämnde till deputerade i detta ärende, herrar borgmästarne Omnberg och Hollstén.

Föredros å nyo bondeståndets extractum protocollii af den 20 i denne månad,²²⁰¹ angående angelägenheten af skogarnes wårdande i Östergöthland. Och som detta mästadels ankommer på en skickelig och om orten kunnig öfwerjägästare, och berörde sysla nu är ledig, ty föreslår bondeståndet härtill, öfwersteliutenanten baron Pehr Hummerhielm, såsom därtill skickeligast, och i anseende till dess förtjenster wärdigast.

Herr talman hemstaldte, om icke ståndet behagade bifalla detta bondeståndets extractum protocollii.

Och efter någon discours, mot och med, lemnade ståndet ändteligen dess bifall därtill.

Åtta deputerade från ridderskapet och adelen ankommo, och berättade ordföranden, baron Cederhielm, att ridderskapet och adelen gärna hade önskat, att snart få se denne riksdag afslutad. Men däremot hade ridder-

---

²²⁰¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 75. Tryckt i *BdP* 9, bil. 16.

skapet och adelen måst förmärka, att ärenderne dageligen ökas. Tillförene hade ridderskapet och adelen haft afseende på de många inkommande kongl. remisser. Nu wore i dag ett privat ärende inkommit, angående tillökning i hammarskatten. Ridderskapet och adelen hade fördenskull beslutit, att icke uptaga någre sådane ärender, och gifwit dess ledamöter i deputationerne, utom protocolsdeputationen, befallning, att icke uptaga någre andre ärender, än dem, som ordenteligen blifwit ditremitterade.

Herr talman tackade för den lemnade underrättelsen, och yttrade sig därhos, att ståndet icke lærer underlåta att taga det anmälte ärendet i öfwerwägande, samt förmodeligen därwid instämma, med ridderskapets och adelens beslut.

Deputerade afträdde.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis,²²⁰² angående secrete utskottets protocolsutdrag och tillstyrkande af den 27 Novembris sidstledit år,²²⁰³ angående understöd för den olyckligen afbrände Fahlu stad; och hade bondeståndet förklarat, sig icke kunna, ehuru benägit det ock wore, att samtycka till den af secrete utskottet föreslagne afgift, af tu öre silfrmt i fyra åhrs tid af hwarje matlag utaf allmogen, eller bewilja den projecterade afgiften på tackjärn. Dock bifaller bondeståndet, att Fahlu stad må niuta den å stångjärnet uti fyra år den föreslagne afgift, samt att staden Carlstad, som äfwen af wådeld flere resor, på kort tid lidit, endast i twenne år undfår en lika stor afgift, af hwarje skjjeppund stångjärn, som enligt hammarskattslängden i riket, smides; med mera ut in actis.

Herr talman hemstaldte, om icke detta bondeståndets extractum protocollis finge bifall i alt det, som angår understöd för staden Carlstad, men att ståndet förblifwer wid dess fattade beslut, angående staden Fahlu.

Ståndet swarade härtill Ja.

Herr borgmästaren Hanqvist hemstaldte, om icke ståndet behagade jämwäl täncka på utwägar, huru den, genom wådeld olyckligen afbrände blefne, Schenninge stad, måtte kunna förhielpas till något understöd. Ståndet hade wäl, genom utdrag af protocollet, lämnat stadens fullmäktig, herr rådman Schenberg, benägit biträde. Men hade icke kunnat förmå något af de öfrige respective stånden, att företaga detta ärende.

---

²²⁰² Daterat 26 januari 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 14.

²²⁰³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, sekreta utskottets expeditioner, nr 80.

Herr talman anmodade samtelige ståndets herrar ledamöter, att tala med sine bekandte hos de öfrige stånden, och förmå dem, att laga så, att herr rådman Schenberg's ansökning må vinna bifall.

Föredrogs å nyo kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²²⁰⁴ angående medel, till hämmande af oskiälig stegring i priset på handtwärkeriwahror. Föreslåendes deputationen, att handtwärkeri- eller oeconomiefiscalen i kongl. commercocollegio må, om detta ärendets wårdande, draga försårg, på det projecterade sättet, samt att berörde fiscal må niuta lika heder och tour med protonotarien i berörde kongl. collegio.

Uplästes bondeståndets extractum protocolli i detta mål.

Herr borgmästaren Renhorn föredrog ett promemoria,²²⁰⁵ hwarigenom bewises, att notarierne Palm, Broman, Rosenborg, Dahlström, och actuarien Noberg, genom denna fiscalen tillagde tour, blifwa praejudicerade; hälst de alle äro långt äldre betiente, än han, som först åhr 1755 blifwit auscultant, aldrig innehaft någon ordinarie sysla, innan han förledne år genom accord blef fiscal, genom hwilcket steg hela cancelliebetieningen i berörde kongl. collegio blef praejudicerad.

Efter widlyftig discours mot och med i detta mål, biföll likwäl ståndet, uppå gjord proposition af herr talman, deputationens betänckande öfwer detta ärende.

Herr borgmästaren Schauv: Jag bör hos ståndet anmäla, att en del, af de utnämnde deputerade, till öfwerläggning om brännewinsbewillningen, woro i går eftermiddagen här i ståndets rum församlade, till att taga detta ärende under öfwerwägande. Wi saknade de uplysningar, som wi wäntat från öfwerdirecteuren Grise; herr borgmästaren Pihlgardt upwiste wäl en förteckning, hwaraf kunde inhämtas, hwad städerne förrut i slike bewillningar betalt. Men wi funno däruti mycken olikhet. Det samme fruktade wi jämwäl nu före, om man på det wanliga sättet skulle fortfära. Deputerade ärhindrade sig wäl, att brännewin är en öfwerflödswahra. Men som riket behöfwer understöd, så kommo wi öfwerens, att städerne, i proportion efter deras folcknummer, måge betala lika mycket, som landtmannen, räknadt efter hundrade personer, på bägge ställen. Härigenom winnes en likhet uti afgifterne, imellan rikets inwånare, som eljest på annat sätt, ald-

---

²²⁰⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 53.

²²⁰⁵ Ibid.

rig kan ärhållas. Efter det tillärnade projectet, skall Stockholm för salubrännningen betala fem hundra tusende daler silfwermynt. Stockholm äger wid pass 70 000:de inwånare; de öfrige städerne lära tillsammans hafwa ett nästan lika antal. Om det project, som för Stockholm är å bahne, följes, blifwa wi alt för mycket betungade. Och om en lika proportion skulle, efter folckets antal, widtagas på landet, så skulle cronan ärhålla ett hundra femtijo tunnor guld. Det lærer fördenskull wara bäst, att widtaga det ofwannämde förslaget. Enär man då räknar öfwer hufwudet, att tijo personer finnas på ett helt hemman å landet, hwilcket betalar tijo daler silf:rmt, och man bewiljar en daler samme mynt, för hwarje person i städerne, så blifwer imellan landet och städerne en lika proportion i afgiften. Och detta är rättwist; eljest blifwer städerne alt för hårdt beskattade.

Herr borgmästaren Cervin inlemnade följande dictamen ad protocolum:²²⁰⁶

På landsbygden blir friheten till brännewins husbehofbränning, emot wiss afgift af hemmantahlet, af alle stånd, med förmån, att införa brännewin i alle städer, utom Stockholm, Giötheborg och Carlsrona.

Sahlubrännningen å gästgifwerier och krogar å landet taxeras efter consumption, till wis afgift för hwarje tunna spannemål, samt minuteringsaccis efter samme fundament.

På sådan grund skulle wäl tyckas, att alle inwånares hushåld uti öfrige städerne (utom Stockholm, Giötheborg och Carlsrona, i fall de i anseende till förbudet, att där ej må införas brännewin, samt qwarntullen), borde åtaga sig wiss afgift för husbehofsbränningsfriheten, samt krögare taxeras efter consumptionen, till afgift efter tunnetahlet, samt minuteringsaccis efter kantahlet, men då ej allenast alle hushåll äga tillwärkningsfrihet, utan ock brännewin får från landet införas, befinnes wäl, att det icke låter sig giöra, taxera krögerierne för högre afgift af bränningen, än andre hushållare ärlägga. Fördenskull håller jag före wara tjenligast, att städernes inwånare, der införsel af brännewin från landet får tillåtas, till näste riksdag blifwa wid författningen att betala en daler åtta öre silf:rmt tunnan, efter angifning, 2:ne terminer, såsom efter sidstledne riksdags bewillning skjedt, och att krögerierne taxeras för minutereringen. Men skulle wälloflige ståndet ej wilja på detta sätt bifalla, lærer ingen säkrare utwäg wara, än att

---

²²⁰⁶ Lös lapp inlagt i konceptprot., Borgarståndets arkiv, vol. R 1341.

samtelige städerne, ingen undantagen, ärbiuda, efter proportionen af folcknummern i städerne och å landet, samt städerne emellan inbördes, utgiöra wiss summa, för brännewinstillwærkningsfriheten, då hwarje stad får distribuera sin summa inwånarne emellan, så wäl till husbehof, som sahlu, så att tungan må för alla rikets undersåtare falla lika.

Härwid blir dock swårighet, att någorlunda tillförlåtelingen kunna utröna rätta proportionen emellan landet och städerne, både med sahlu- och husbehofsbränningen, men lätt nog städerne emellan, efter folcknummern i anledning af tabellerne.

Det inkast kan möta öfrige städerne, äfwen som Stockholm, att någon annan ärbiuder sig åtaga wist tunnetahl i hwarje stad och så wida, och då blir frågan, huru man skall förhålla sig. Man kan möta med samma inkast emot landets inwånare.

Herr borgmästaren Renhorn hemställdte, om icke herr borgmästaren Schauv måtte anmodas, att inträda, såsom ledamot, uti bewillningsdeputationen; och herr borgmästaren Cervin yttrade sig gärna wilja lämna sitt i berörde deputation innehafwande rum.

Men ehuru ståndet anmodade herr borgmästaren Schauv härom på det inständigaste, så undanbad sig likwäl herr borgmästaren detta ärende, och war icke, att därtill öfwertala.

Ståndet skildes åt.

Åhr 1762 den 1 Martii

S.d. Anmälte herr borgmästaren Unger, att de öfrige ståndens ledamöter uti expeditionsdeputationen hade nu åter påmint, att ärendet, angående saltbristens förekommande i bohuslänske städerne, måtte expedieras. Man hade därwid saknat ett ridderskapets och adelens extractum protocolli, hwaraf likwäl ett exemplar funnos uti den act, som är i borgareståndets cancellie, inneliggande; hemställandes herr borgmästaren, om icke honom måtte tillåtas, att taga detta extractum protocolli med sig, så wille herr borgmästaren se till, att saltsaken kunde blifwa expedierad, utan att Kongelfs stads ansökning, om stapelfrihet, blefwe däruti inblandad, eller widrörd. Dock hölt herr borgmästaren före, att nödigt wore, till förebyggande

af detta sednare målets expedierande, att ståndets ledamöter förbiudas genom extractum protocollii, att gå in uti detta ärendets expedition.

Ståndet lemnade dess bifall härtill.

Föredrogs å nyo kammar-, oeconomie- och commercedeputationens betänckande,²²⁰⁷ angående föreskrift för de wid bemälte deputationens kammarutskott antagne twänne secreterare, cancellisten i kongl. kammarcollegii advocatfiscalscontoir, Johan Pfeif, och extraordinarie cancellisten i kongl. justitiaerevisionen, Freidrich Schult.

Äfwenledes förehades åter bondeståndets extractum protocollii af den 20 Augusti sidstledit åhr,²²⁰⁸ angående detta ärende, och hade bondeståndet i så måtto bifallit deputationens nys berörde betänckande, att cancellisterne Pfeif och Schult, måge hos Hans Kongl. Mai:st anmälas, att genast undfå häradshöfdi[n]gefullmagter, -tour och -heder, samt wärkelig befordran, enär de sig därtill anmäla, antingen wid yppad ledighet, eller genom öfwerenskommande med någre häradshöfdingar, som willja deras innehafwande syslor afstå.

Herr talman hemstaldte, om icke borgareståndet behagade bifalla bondeståndets extractum protocollii i detta mål.

Och detta hemställande beswarades med Ja.

Herr borgmästaren Renhorn: Sedan herr borgmästaren Sven Brehmer hemrest, och föga liknelse wara lærer, att han återkommer, hafwa ståndets electorer utsedt herr borgmästaren Kijhlman i dess ställe, till ledamot uti justitiaedeputationen.

Härwid war icke något att påminna, och kommer extractum protocollii fördenskull, att härom utfärdas.

Tolf deputerade från bondeståndet ankommo, och anmälte ordföranden, Swen Håkansson, det bondeståndet gifwit desse sine deputerade in commissis, att på det ömmaste till bifall recommendera bondeståndets yttrande, angående wisse hemmansåboer under godset Smedstorp. Gjörandes bondeståndet sig så mycket säkrare hopp, om gunstbenägit bifall i detta ärende, som bondeståndets extractum protocollii²²⁰⁹ lærer innehålla tillräckelige skiäl, som därtill styrka.

---

²²⁰⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1353, nr 32.

²²⁰⁸ Ibid. Tryckt i *BdP* 8, bil. 41.

²²⁰⁹ Daterat 29 januari 1762. Tryckt i *BdP* 9, bil. 11.

Herr talman: Borgareståndet lærer icke underlåta, att noga skiärskåda de andragne skiäl, och i anledning däraf rättwisligen afgjöra saken.

Deputerade afträdde.

Herr borgmästaren Renhorn: Ståndet har wäl till förene förehaft kongl. remissen af den 18 September sidstledit år,²²¹⁰ angående capitainen von Oldenskiölds ansökning, om capitainsbeställning, samt -lön, ifrån 1759 års början, intill dess han kan ärhålla compagnie. Ståndet har också, efter skjed proposition, lemnadt sitt bifall till denne remiss. Men som denne remiss innehåller dels Kongl. Mai:sts afslag i denne ansökning, dels i generale ordalag hemskjuter saken till riksens ständers skiärskådande, så är frågan, hwad ståndet i detta mål bifallit, antingen Kongl. Mai:sts yttrande, eller ock capitaine von Oldenschiölds ansökning? Och bör fördensskull denna fråga afgjöras, innan någon påskrift å documentet kan skie.

Kongl. Mai:sts nådige remiss i detta mål uplästes å nyo.

Uplästes ett af herr handelsman Bagge ingifwit pro memoria, rörande detta ärende.²²¹¹

Herr borgmästaren Schauv: Jag finner af desse handlingar, att capitaine von Oldenschiöld redan år 1749 blifwit capitaine, men 1753, af en swår sjukdom föranlåten, begärdt afskied. När han kort därefter blef till hälsan återställd, återkallade han sin ansökning om afskied, men som någre dagar förrut däröfwer war resolveradt, så ärhölt han emot sin wilja afskied, ehuru saken ej war expedierad, då hans återkallelsesskrift inkom. Han har sedan wid flere tillfällen sökt att få träda i tjenst, men fåfängt. När kriget börjades, sökte han emploij wid den utcommenderade arméen. Han ärhöll den samme 1757, då han blef constituerad capitaine wid Uplands regemente, och ehuru han sedan ständigt, till wederbörandes nöije, giordt tjenst, ha[r]²²¹² han derföre likwäl ej niutit lön längre, än till 1758 åhrs slut. Han har derföre giordt ansökning, om lörens undfående ifrån den tid hon uphörde, samt om capitainsbeställning med compagnie. Det förre har Hans Kongl. Mai:st icke i nåder behagat bewilja honom, det senare har Hans Mai:stt lofwat. Men ännu är han ohulpen. Detta är för hårdt. Jag wille önska, att alle officerare togo afskied i fredstider, men wille infinna sig till tjenstgörande, när krig yppar sig, som denne giordt; och som i anledning

---

²²¹⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1348, kongl. remisser, nr 39.

²²¹¹ Ibid.

²²¹² *han* i prot.

af det, som anfördt är, klarligen befinnes, att capitainen von Oldenschiöld är lidande, så håller jag före, att han bör, på det sättet, soulageras, att han återfår sin tour, ifrån dess första capitainsfullmagts datum, och att han får lön, såsom constituerad capitaine, ifrån 1759 års början, samt att han är-håller första compagnie, med lön, som ledigt blifwer, och hwartill han sig anmäler.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla herr borgmästaren Schauvs nyss anförde yttrande. Och ståndet lemnade dess bifall hertill.

Herr borgmästaren Unger justerade det af honom författade extractum protocolli, som till expeditionsdeputationen kommer att afgå, angående saltsakens expedierande, lydande detta protocollsutdrag, som följer:²²¹³

S.d. Gaf en af ståndets ledamöter i riksens ständers expeditionsdeputation wid handen, det hinder ligga i vägen wid expedierandet af fiskerideputationens betänkande, under den 17 Julii 1761, angående öfverklagad brist och dyrhet på salt, att höglöflige ridderskapets och adelens extractum protocolli af den 31 Augusti 1761, ej skall finnas uti den till expeditionsdeputationen aflämnade originalacten. Och som ståndet för sin del gärna önskar, att detta ärende ju förr dess häldre må warda behörigen expedieradt, så gafs bemälte ledamot tillstånd, att af den i borgareståndet förwarade acten berörde saknade extractum protocolli uttaga, och deputationen tillställa, hwarefter den delen, som rörer saltbristens förekommande, må efter pluralitetens beslut warda expedieradt, men den delen af samma betänckande, som angår stapelrättighet för Kongelfs stad, med mera, så länge hwila, till des wederbörande deputation, hwaräst ansökningen därom är anhängiggjord, och dit den af urskillningsdeputationen blifwit remitterad, sig däröfwer utlåt.

Herr justitiarien Faxell: Ståndet har wäl tillförene, genom utdrag af protocollet, i anledning af secreta deputationens betänkande,²²¹⁴ anmält protonotarien i kongl. Swea hofrätt, Aspman, till uprättelses ärhållande för dess lidne praejudice. Härmed hade ock Aspman gärna warit nögd. Men som ridderskapet och adelen i wiss måtto häruti giordt någon ändring, så att

---

²²¹³ Borgarståndets arkiv, vol. R 1356, nr 251.

²²¹⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1349, sekreta deputationens expeditioner, nr 42.

Aspman kan ärhålla lön, så hoppas jag, att ståndet, så mycket häldre täckes gå in med ridderskapet och adelen, som Aspman oförnekneligen är en kjäck och skickelig, samt wälförtjent man.

Ridderskapets och adelens resolution öfwer detta ärende uplästes, och hade ridderskapet och adelen bifallit, att protonotarien Aspman må undfå assessorsfullmagt af samme dato med friherre Cronstedt, säte näst efter von Post, och fyllnaden i lönen af hofrättens löningsmedel, samt hofrättsrådsfullmagt af samme dato med herr Cronstedt, när touren honom tillfaller, dock så, att Cronstedt alltid dess ägande tour för honom behåller.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet behagade bifalla denna ridderskapets och adelens resolution.

Ståndet swarade härtill Ja; undantagandes slutmeningen, angående Cronstedts tour.

Uplästes justitiaedeputationens betänckande,²²¹⁵ angående en nogare tillsyn öfwer betieningen uti riksens håfrätter och collegier, samt bemälte collegiers jurisdiction öfwer de därunder lydande betiente.

En och annan begjärte, att detta betänckande skulle hwila.

Herr borgmästaren Unger: Deputationens betänckande och förslag kan wara godt nog; men jag finner det dock icke tillräckeligit, till ändamålets ärhållande. När betieningen skall ställas under hofrätternes eller collegiernes tillsyn, så slippa de advocatfiscalen, hwilckens sysla det är, att noga efterse, huru de fullgjöra deras skyldighet. Häraf kunna collusioner följa, emellan ledamöterne och betieningen, till uppehållande af ärendernes expeditioner. Men jag will dock gå detta förbi. Att wi nu mera ej kunna särdeles wänta, att få dugelige betiente wid hofrätter och collegier, därtill är tienstebetänkandet förnämsta orsaken. Första fullmagten bör skaffa dugelige ämnen till ämbetsmän. Men huru härmed tillgår, är nogsamt kunnigt: recommendationer, med mera gälla wid sådane tillfällen mera, än förtienst och skickelighet. När en yngling kommer från academien, har han alltid ett godt bewis med sig, om sin skickelighet, wid den undergångne examen, och har han en gång disputerat, så anses han för så mycket skickeligare. Men sådane bewis äro ej swåre att få, ehuru oförtiente de ock kunna wara. Dock måge examina wid afresan från academierna bibehållas; och på det man må få wisshet, om de meddelte bewisens riktighet, håller jag före nö-

---

²²¹⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1352, justitiedeputationens expeditioner, nr 39.

digt wara, att när en sådan yngling anhåller, att få komma in wid hofrätten eller collegierne, bör han af twänne ledamöter å nyo examineras, wid hwilcket tillfälle, så wäl, som wid academiska examen ett ordenteligit protocoll bör hållas, öfwer frågorne och swaren. Men detta är ej nog. En sådan, då han söker en sysla, bör han först giöra prof, om han henne förstår, hwarefter den skickeligaste competerande bör befordras.

Herr borgmästaren Renhorn: Wid alle desse examina kunna äfwen så wäl collusioner förelöpa, som eljest, ty examinatoren kan ju för betalning upgifwa både frågorne och swaren förrut, så att saken är ej härmed hulpen. En reflexion will jag lägga härtill. Tideböckerne wisa oss tydeligen de många föränderligheter, som förelöpa i menniskliga giöromålen. Konung Gustaf den förste måste sielf utwälja och förskaffa sig sådan betiening wid dess cancellie, som kunde gjöra något gagn. Den tiden war ondt efter sådane ämnen, som dugde härtill. Konung Gustaf Adolph måste sjelf resa till Upsala, och giöra det samme, ehuru den tiden war godt fö[r]råd på nog dugelige ämnen. Nu hafwa wi större hop, än wi önska, som alle wilja blifwa ämbetsmän, och den först, som minst duger. Wid academierna geck så till i fordne tider, att ingen kom gärna derifrån, som icke hade inhämtat kiärnan af de då öflige wetenskaper, som tiente till hans ändamål. Nu bryr man sig allenast om skalet, eller ytan af wettenskaperne, som historia af ett godt minne kan inhämtas. Sielfwe grunden frågar man ej efter, om icke någon fattig, som med skickelighet allenast ärnar hielpa sig fram. Så beskaffade ynglingar, som nyss sagt är, komma hit och anmäla sig hos hofrätten och collegier, och jämwäl hos denne stadsens magistrat. De äro försedde med gode bewis, och warda fördenskull antagne, ehuru rå och till större delen odugelige de äro. Hwad blifwer då deras gjöromål sedan, åtminstone så länge de auscultera? Tör hända han går up i hofrätten, eller annorstädes, där han är antagen, en half tima föremiddagen, sedan han sofwit till klockan nijo, eller wäl längre, och sedan en stund besökt ett caffehus. Han äter sin middag, och straxt efteråt går han åter på ett caffehus, eller källare, eller ock besöker han något spelsälskap. Sedan slutet af tonen tör hända på liderlige ställen. Sådan är större delen i synnerhet af våra förmögnare ynglingars lefnad. Huru kan då en sådan blifwa nyttig till rikets tienst?

Herr borgmästaren Cervin: Jag bör anmäla, att secreta deputationen lærer snart inkomma med ett project, till en ny tiensteordning. Och således

lärer vara bäst, att detta ärende hwilar, till man får se secreta deputationens tanckar.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes prästeståndets extractum protocollis af den 22 sidstledne Januarii,²²¹⁶ angående de försök, som kunna göras, att få sådane ärender hos riksens ständer anhängige, hwarwid fatalier blifwit försummade; hwarwid prästeståndet föreställer, huru nödigt det wara will, att wisse praescriptioner af tid böra gälla, efter hwilckens förlopp, saken bör förblifwa i det stånd den är. Uti en sådan afsigt, hade prästeståndet funnit nödigt, det måge deputationerne aldeles förbiudas, att immediate uptaga, och plenorum skiärskådande underställa, eller till andre deputationer remittera och communicera sådane saker, hwarwid fatalier böra observeras; men hafwa icke på det, uti riksdagsordningen föreskrefne sätt, hos riksens ständer blifwit anmälte.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag finner icke, hwad bruk man skulle kunna göra af detta prästeståndets förslag. Efter min tancka förbiuder detta deputationerne den dem åliggande skyldigheten, att waka öfwer undersåtars rätt; och om denna skyldigheten uphäfwes, öppnas ju dörren för all orättwisa. Jag will allenast anföra ett enda exempel, nemligen möllnaren Graus bekante sak. Han hade Kongl. Mai:sts dom för sig, men landshöfdingen behagade icke wärkställa mera, än en del däraf. Grau klagade däröfwer, hos konungen, som befordte hofrätten tillse, det Grau finge niuta sin rätt till godo, efter konungens dom. Men hofrätten gillade det af landshöfdingen redan tagne steg; och som den enfaldiga Grau icke wiste, att i rättan tid häruti söka ändring, så will man nu anse hofrättens resolution, såsom lagakraftwunnen, ehuru Grau har konungens dom för sig, den hofrätten ej kunnat häfwa. Ännu flere dylike exempel torde jämwäl finnas. Om nu riksens ständers deputationer ej få lof att göra anmärkingar, öfwer sådane wåldsamerheter, måste ju rikets inwånare, i synnerhet den enfaldiga hopen, ställas blott för yttersta orättwisa.

Herr borgmästaren Schauv: Wid detta ärende yppa sig swårigheter å ymse sidor. Det wore för hårdt, om en mig aldeles owetterligen får smyga sig in, och utan att gå laga wägar, borttaga min egendom, hwarwid han likwäl försummat fatalierne. Sådane exempel hafwe wi, att en, som trodt

---

²²¹⁶ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, prästeståndets protokollsutdrag, nr 30.

sig säker wid ärhållen och lagakraftwunnen dom, har likwäl, utan att weta ordet af måst se sig försatt, utur dess lagligen ärhållne rättighet. Sådane steg böra förebyggas. Å andra sidan är jag ense med herr borgmästaren Renhorn; och är jag fördenskull af den tancka, att detta prästeståndets extractum protocollii kunde på det sättet bifallas, att deputationerne ej måge uptaga andre mål, hwarwid fatalier äro försummade, än sådane, som röra enfaldigt fattigt folck, äfwen de, hwaruti uppenbar orättwisa finnas utöfwad, dock detta således att wederbörande först höras.

Herr borgmästaren Renhorn: Jag är af samme tancka, och will allenast lägga härtill, att deputationerne böra anbefallas, att wid sådane tillfällen först anmäla deras anmärkningar hos plena, och begära lof, att få uptaga saken.

Herr borgmästaren Ekman: Jag kan ej annat finna, än att detta prästeståndets extractum protocollii strider alldeles emot justitiae-, secreta och protocollsdeputationernes instructioner, i följe hwaraf dem blifwit ålagt, att göra och inkomma med deras betänckanden öfwer de olagligheter, som de kunnat anmärka. Uphäfwas denne deputationernes skyldighet, lemnas öppen dörr för orättwisan.

Herr borgmästaren Kiörning förklarade sig i samme ordalag, som nyss anförde äro, och föreslog, att påskriften måtte blifwa, det prästeståndets extractum protocollii bifalles, dock således, att deputationernes ärhållne instructioner förblifwa i deras fulla kraft och wärkan.

Herr talman: Deputationernes instructioner böra förblifwa i sin fulla kraft. Men de missbruk, som däremot öfwas, böra förebyggas. Således hemställer jag, om icke ett extractum protocollii bör afgå, hwaruti detta, tillika med de af herrar borgmästarne Renhorn och Schauv anförde considerationer, måge intagas.

Ståndet biföll detta hemställande.

Och herr borgmästaren Lönbohm åtog sig, att upsättja detta extractum protocollii.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²²¹⁷ angående assessoren Jacob Fredr. Adlerbeths ansökning, att, i anseende till anförde skiäl, honom måtte tilläggas rättighet, att ärhålla förslag till ledige hofrättsasses-

---

²²¹⁷ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 86.

sorsbeställningar; och hade deputationen, i anledning af anförde skiäl, funnit assessor Adlerbeth så mycket mera vara berättigad, till ett rum på assessorsförslager, uti riksens hofrätter, enär han sig anmälandes warder, och intill des han niuter befordran, som redan flere långt yngre och mindre meriterade en sådan förmån åtniutit.

Uplästes särskildte votum i detta mål.²²¹⁸

Herr talman hemstälde, om icke deputationens betänkande öfwer detta ärende finge bifall.

Och ståndet beswarade detta hemställande med Ja.

Herr talman utkallades, och berättade wid återkomsten, att kammarherren baron Sparre hade varit i förmaket, och anmält Hans Kongl. Höghets Cronprintsens nådiga hälsning, till borgareståndet, samt aflemnadt 86 af de medailler, hwilcke, enligt riksens ständers beslut, blifwit slagne, till fagnadsbetygelse öfwer den dagen, då Hans Kongl. Höghet trädde i dess sextonde ållders år. Hans Kongl. Höghet hade giordt sig försäkrad, att borgareståndet med nöije lærer uptaga detta teckn af Hans Kongl. Höghets kiärllek och wälwilja för ståndet.

Å ena sidan af denne medaille, war Hans Kongl. Höghets Cronprintsens hufwudbild präglad, med omskrift, Gustavus Princeps Haereditarius Regni Sveciae, och å andra sidan wishetsgudinnan Pallas, med en krants i den högra, och en staf i den wänstra handen, med öfwerskrift, Laetitia Crescenti.

Denne medaille utdeltes, efter ordningen i matriculen, till de närwarande ståndets herrar ledamöter, samt ståndets secreterare, och twänne af cancelliebetieningen. För de frånwarande emottogo åtskillige herrar ledamöter deras medailler. Och trenne herrar ledamöters medailler, nemligen herr justitiaeborgmästaren Robecks, herr rådman Hackmans och herr borgmästaren Grop, emottog cancellisten Lange. En medaille war ännu öfwer, hwilcken kommer att tilldelas den, af de trenne hemreste ledamöterne, herr borgmästaren Nortman, herr borgmästaren Lönroth eller herr borgmästaren Brehmer, hwilckendera, som först sig i ståndet åter infinner. Och denne medaille emottog ståndets secreterare, att till dess förwara, efter ståndets beslut och befallning.

---

²²¹⁸ Ibid.

Ståndets ledamöter betygade samtelige deras hierteliga fågnad öfwer denne skådepenning, samt önskade Hans Kongl. Höghet, all sällhet och hög wälmåga.

Herr borgmästaren Renhorn: Wår underdåniga wördnad för Hans Kongl. Höghet Cronprintsens fordrar, att ståndet bör giöra dess compliment. Men frågan är, om detta skall skje genom herr talman allena, eller ock genom en deputation?

Herr talman hemstaldte, om icke detta ärende måtte hwila, till dess man finge höra herr grefwens och landtmarskalckens, samt de öfrige talemännens tanckar häröfwer.

Och ståndet samtyckte härtill.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 25 i sidstledne månad,²²¹⁹ angående öfwerstelieutenanten grefwe Fridrick Posses ansökning, att honom må wederfaras en lika förmån, som öfwersten och riddaren Duriets blifwit meddelt.

Ståndet fant godt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 16 October sidstledit år,²²²⁰ med hemställande, om icke generalmajoren, landshöfdingen och commendeuren af kongl. Swär[d]sorden, baron Jacob Ludvig von Saltza, må, i anseende till dess höga ålder och aftagande krafter, samt till winnande af någon större accordssumma, än pensionsreglementet medgifwer, tillåtas, att få afstå dess innehafwande landshöfdingeämbete till öfwersten och riddaren baron Silfverhielm.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende jämwäl skulle hwila.

Herr talman: Hofrättsrådet Stillman har till mig lemnat ett memorial, hwaruti han, i anseende till dess mångåhriga tjenstetid, iråkade sjukdom och knappa wilckor, anhåller, om någon tillräckelig tjenstefrihet, med dess fulla lön, samt att då han såge sig ofömögen, att längre tiena, honom då måtte tillstånd lemnas, att få öfwerlåta dess innehafwande tjenst och lön till någon skickelig man, med hwilken han kan öfwerenskomma. Som håfrättsrådet Stillman har warit ståndets ledamot wid twänne riksdagar, och han dessutom är kjänd för en så alldeles skickelig, som owäldug domare, så har jag, i anseende till hans siukliga tillstånd och nog knappe

---

²²¹⁹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 76. Tryckt i *BdP* 9, bil. 22.

²²²⁰ Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 77.

wilckor, giordt mig försäkrad, om ståndets medlidande för honom, och fördenskull trodt mig böra denna hans ansökning föredraga.

Håfrättsrådets Stillmans berörde memorial²²²¹ uplästes, af innehåll, som nyss anfördt är.

Herr borgmästaren Johan Boberg uprepade de i detta memorial anförde skiäl och omständigheter, samt anhölt, att detsamme måtte bifallas.

Herr borgmästaren Schauv: Det är nogsammt bekandt, att hofrättsrådet Stillman länge tient, och sig altid upfördt, som en skickelig och rättrådig domare. Nu börjar hans hälsa och krafter aftaga, och har han ej annat förwärfwat för sina långha trogne tienster, än blott en assessorslön. När han går ifrån den, är allenast fattigdom och nöd för hans fru och barn öfrige. Det wore för hårdt, om allenast militairen skall endast få pensioner, och civile staten ifrån dylike förmåner warda aldeles utesluten; och som jag tror, att ståndet ömmar hofrättsrådet Stillmans tillstånd, så hemställer jag, om icke memorialet må bifallas, i alt öfrigit, undantagandes slutmeningen, eller dess begäran, *att få afstå sin innehafwande tienst och lön till någon skickelig man*, hälst emedan jag håller före, att denne begäran torde mera hindra honom, än gagna hos de öfrige stånden. Hwarföre jag ock håller före, wara bäst, att denne mening således ändras, att han får accordera med någon competente sökande. Då lærer ingen kunna hafwa något att påminna däremot.

Herr talman proponerade, om icke hofrättsrådets Stillmans förewarande memorial måtte bifallas, med den nu af herr borgmästaren Schauv gjorde ändring.

Ståndet biföll detta hemställande.

Herr borgmästaren Cervin: Jag har altid varit emot desse tienstesaker, såsom aldeles olaglige, och föranlåtes jag fördenskull jämwäl nu, att gjöra mitt förbehåll emot detta beslut.

Herr borgmästaren Malmstén: Jag har varit, och är af samme tancka, som herr borgmästaren Cervin nyss anfördt. Ståndet har och beslutit, att sådane mål skulle hwila. Men, som detta ej hålles, så låtom oss företaga och afgjöra alla tienstesakerne.

Herr borgmästaren Renhorn påstod, att inge tienstesaker skulle afgjöras utan votering.

---

²²²¹ Borgarståndets arkiv, vol. R 1358, nr 300.

Härmed stadnade denne discours.

Uplästes bondeståndets extractum protocollis af den 8 i sidstledne månad,²²²² angående riksdagsmannen Mårten Anderssons från Christianstads lähn inlemnade memorial, rörande wettenskapsacademiens ämnesswen Johan Fischerströms utgifne arbeten, om landthushållningens uphielpande,²²²³ med mera, ut in actis.

Detta ärende blef liggande på bordet.

Uplästes secreta deputationens betänckande,²²²⁴ angående de beswär, hwilcka öfwersteliutenanten Carl Johan Schmidfelt däröfwer andragit, att åtskillige yngre majorer, skola fram för honom blifwit till öfwersteliutenanter befordrade, och han i dess tour således lidande.

Ståndet pröfwade nödigt, att detta ärende skulle hwila.

Uplästes tulldeputationens betänckande,²²²⁵ om Sahla stads marknadstull; hemställandes deputationen, i anledning af anförde skiäl, om icke Sahla stad och bergsallmoge uti Sahlbergs och Wasby²²²⁶ läner måge till deras privilegier återställas, och dem på sätt, som förr 1758 åhrs början, åtniuta och nyttia, så att de måge befrias för tulls ärläggande för de ditkommande wahrer.

Herr talman frågade, om icke detta betänckande finge bifall.

Och ståndet swarade härtill Ja.

Herr talman hemstälde, om icke ståndet nu behagade afgjöra justitiaedeputationens betänckande, angående twisten, imellan lagman Juslén och jungfru Eva Appelgren.

Men som klockan war redan öfwer ett, ty fants godt, att detta ärende skulle hwila, till nästa plenidag.

Ståndet skildes åt.

---

²²²² Borgarståndets arkiv, vol. R 1355, bondeståndets protokollsutdrag, nr 78.

²²²³ J. Fischerström: *Påminnelser wid Sweriges allmänna och enskylda hushållning* (Stockholm 1761).

²²²⁴ Borgarståndets arkiv, vol. R 1350, secreta deputationens expeditioner, nr 87.

²²²⁵ Borgarståndets arkiv, vol. R 1354, tulldeputationens expeditioner, nr 7.

²²²⁶ Läs: *Wasby* (jfr E. Tuneld, *Inledning til geographien öfwer Sweriges rike* (4 uppl., Stockholm 1762), s. 114.